YENİ SİSTEME GÖRE MENKUL KIYMET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

(5281,5436 ve 5527 SAYILI KANUNLARLA YAPILAN DÜZENLEMELER VE 258 SERİ NUMARALI GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİNİ İÇEREN)

- Menkul Kıymetlerin Elde Tutulmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

- Menkul Kıymetlerin Alım-Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi

- Tahvil ve Hazine Bonolarından Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

- Mevduat Faizlerinin, Repo Gelirlerinin Vergilendirilmesi

- Katılma Bankalarından Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi

- G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesi Uyarınca Yapılacak Tevkifatın Usul ve Esasları

Cem TEKİN-Emre KARTALOĞLU
Gelirler Kontrolörleri
İstanbul-2006

ÖNSÖZ

Türk vergi sistemi esas olarak iktisadi birimlerin hesap dönemi içinde elde etmiş oldukları kazanç ve iratların beyan edilmesi esasına dayanmakla birlikte; vergi güvenliğini sağlamak amacıyla bir kısım kazanç ve iratların vergilendirilmesinde, söz konusu kazanç ve iratları istihkak sahiplerine ödeyenlerce tevkifat yapılması benimsenmiştir. Bu kapsamda olmak üzere G.V.K.'nın 94. maddesinde gerçek kişilerin elde etmiş oldukları bir kısım menkul sermaye iradı üzerinden tevkifat yapılacağı, K.V.K.'nın 24. maddesinde ise dar mükellef statüsündeki kurumların Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcilerine atfedilmeyen bir kısım kazanç ve iratları üzerinden tevkifat yapılacağı ve söz konusu tevkif edilen vergilerin genel olarak nihai vergi mahiyetinde olacağı hüküm altına alınmıştır.

Menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, Türk Vergi Sistemi'nde önemli değişiklikler yapan Kanunların hemen hepsi ile çeşitli değişikliklere uğramıştır. Bu kapsamda, 4369 sayılı Kanun ile kar paylarının ve menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine yönelik önemli değişiklikler yapılmış, 4783 sayılı Kanun ile değer artış kazancı olarak vergilendirilmesi öngörülen menkul kıymet satış kazançlarının kapsamı yeniden belirlenmiş, 4842 sayılı Kanun ile menkul sermaye iratlarına çeşitli istisnalar düzenlenerek, kar paylarının vergilendirilmesinde yeni usul ve esaslar belirlenmiştir. Son olarak 31.12.2004 tarih ve 25687 (3. mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5281 sayılı "Vergi Kanunları'nın Yeni Türk Lirası'na Uyumu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile elde edenlerin mükellefiyet durumu ve hukuki kişiliklerine bakılmaksızın menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile G.V.K.'nın 75. maddesinin (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesine yönelik olarak 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak ve 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere yeni bir sistem belirlenmiştir.

5281 sayılı Kanunun genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, bankalar ve aracı kurumlar tarafından tutulacak kayıtlara göre bu kurumlar tarafından tevkifat suretiyle yapılacak vergilemeyi öngören ve kazancı elde edenler açısından basitleştirilmiş bir uygulama mahiyetinde olan bu sistem ile geliri elde edenler yönünden basitliğin sağlanmasının yanı sıra, bütün finansal araçlar açısından vergilemede eşitlik sağlanmaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme ile 01.01.2006 tarihinden itibaren, çeşitli finansal araçlardan elde edilen getirilerin aynı düzeyde kaynakta vergilenmesi, ticari faaliyetlere dahil olmayan gelirler için kaynakta yapılan bu vergilemenin nihai vergileme olması öngörülmektedir.

Menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine yönelik olarak 5281 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler aşağıdaki şekilde alt başlıklara ayrılabilir.

1. *Menkul Kıymetler ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarından Elde Edilen Gelirlerde Tevkifat Uygulaması,*
2. *Tevkifata Tabi Tutulacak Gelirlerin Bu Gelirleri Elde Edenlerce Beyanı,*
3. *Menkul Sermaye İradının Tespitinde Uygulanan "İndirim Oranı" Müessesinin Kaldırılması,*
4. *Menkul Kıymetlerin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Değer Artış Kazancının Tespitine Yönelik Olarak Yapılan Değişiklikler,*

5. *Tevkifat Uygulaması Kapsamında Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler,*

Kitabımızın izleyen bölümlerinde menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılması ile elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile G.V.K.'nın 75. maddesinin (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar gerek tevkifat yapmakla sorumlu olan bankalar, aracı kurumlar ve menkul sermaye iratlarını ödeyenler açısından gerekse söz konusu tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratları elde eden gerçek ve tüzel kişiler açısından ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Çalışmamızın fikir aşamasından kitaplaştırılması aşamasına kadar süreç boyunca manevi varlığını her fırsatta hissettiğimiz değerli üstadımız A. Murat YILDIZ ile Yaklaşım Yayıncılık A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkanı Ekrem SARISU ve Yaklaşım Yayıncılık çalışanlarına teşekkür ederiz.

Çalışmanın ilgili bütün kesimlere yararlı olması dileğiyle...

Cem TEKİN-Emre KARTALOĞLU
Gelirler Kontrolörleri
İstanbul-Ocak/2006

2. BASKI'YA ÖNSÖZ

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve katılım bankalarından elde edilen gelirlerin tevkif suretiyle vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi, yürürlüğe girdiği 01.01.2006 tarihinden itibaren 5436 ve 5527 sayılı Kanunlarla esaslı değişikliğe uğradığı gibi 257 ve 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğleri ile de uygulamaya ilişkin özellikli bir kısım açıklamalar yapılmıştır. Öte yandan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de tam mükellefiyeti haiz gerçek ve tüzel kişilerin elde ettikleri gelirler üzerinden yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir.

Anılan kanunlarla yapılan değişiklikler sonrasında genel olarak menkul kıymet gelirleri olarak adlandırdığımız tevkifat uygulaması kapsamındaki kazanç ve iratların vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ana hatları itibariyle aynı olmakla birlikte tevkifat uygulaması kapsamının genişletilmesi, buna karşılık bir kısım gelirler üzerinden yapılacak tevkifat oranın %0'a indirilmesi, eserimizin güncellenerek siz değerli okurlarımızın kullanımına sunulmasını zorunlu hale getirdi.

Bu bağlamda çalışmamızın güncellenerek yayınlanmasında emeği geçen başta Yaklaşım Yayıncılık A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkanı Ekrem SARISU olmak üzere Yaklaşım Yayıncılık çalışanlarına teşekkür ederiz.

Çalışmanın ilgili bütün kesimlere yararlı olması dileğiyle...

Cem TEKİN-Emre KARTALOĞLU
Gelirler Kontrolörleri
İstanbul-30.10.2006

ELİNİZDE BULUNAN ESERİN SADECE YAZARLARI TARAFINDAN ORTAYA KONULDUĞUNUN KABULÜ, UZUN VE YORUCU BİR SÜREÇTE HER DAİM MANEVİ VARLIKLARI İLE BİZE GÜÇ VERENLERE YAPILACAK EN BÜYÜK HAKSIZLIK OLACAKTIR. BELKİ BU TEŞEKKÜRÜMÜZ, KATLANDIKLARI FEDAKARLIKLAR KARŞISINDA HAFİF KALACAKTIR. AMA ENGİN HOŞGÖRÜLERİNE SIĞINARAK;

- CANIM ANNEM NAFİYE TEKİN ve HER ZAMAN ÖRNEK ALMAYA ÇALIŞTIĞIM BABAM HAYRİ TEKİN'E,
- AİLEMİZİN ORTAK NEŞESİ, VARLIĞI ÖMRE BEDEN BİRİCİK KARDEŞİM CANAN TEKİN'E,
- VARLIĞI İLE HER ZAMAN YANIMDA OLDUĞUNU HİSSETTİREN, HAYATIMIN HER ALANINDA CAN YOLDAŞIM, SEVGİLİ EŞİM HÜLYA TEKİN'E,
- VE ÖMRÜMÜN SEBEBİ BİRİCİK KIZIM SEZİN TEKİN'E,

- VARLIK NEDENİM BİRİCİK ANNEM FATMA KARTALOĞLU VE BABAM MUSTAFA KARTALOĞLU'NA,
-HAYATIMI GÜZELLEŞTİREN BİRİCİK YEĞENİM YAĞMURUN ANNESİ, SEVGİLİ ABLAM EMEL ATMACA'YA,
- VARLIĞI İLE HAYATIMI ANLAMLAŞTIRAN SEVGİLİ EŞİM SEVİL KARTALOĞLU'NA

SONSUZ TEŞEKKÜRLER, İYİKİ VARSINIZ...

CEM TEKİN&EMRE KARTALOĞLU

BÖLÜM 1: MENKUL KIYMET VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARAÇLARI KAVRAMI 18
1. GENEL AÇIKLAMA; 18
2. MENKUL KIYMET TÜRLERİ 19
2.1. Hisse Senetleri: 19
2.1.1. Hisse Senedi Çeşitleri 20
2.1.1.1. Nama ve Hamiline Yazılı Hisse Senetleri 20
2.1.1.2. Adi ve İmtiyazlı Hisse Senetleri 21
2.1.1.3. Bedelli ve Bedelsiz Hisse Senetleri 21
2.1.1.4. Primli ve Primsiz Hisse Senetleri 21
2.1.1.5. Kurucu ve İntifa Hisse Senetleri 21
2.1.2. Hisse Senedi Sahiplerinin Hak ve Yükümlülükleri 22
2.1.3. Hisse Senetlerinin Devri 23
2.1.4. Hisse Senedi Türevleri 24
2.1.4.1. Kar Zarar Ortaklığı Belgeleri (KZOB) 24
2.1.4.2. Katılma İntifa Senetleri (KİS) 25
2.1.4.3. Oydan Yoksun Hisse Senetleri (OYHS) 26
2.2. Tahviller: 27
2.2.1. Tahvil Türleri 28
2.2.1.1. Devlet Tahvilleri - Özel Sektör Tahvilleri 28
2.2.1.2. Primli Tahviller - Başabaş Tahviller 28
2.2.1.3. İkramiyeli Tahviller 29
2.2.1.4. Nama ve Hamiline Yazılı Tahviller 29
2.2.1.5. Paraya Çevrilme Kolaylığı Olan Tahviller 29
2.2.1.6. Garantili ve Garantisiz Tahviller 29
2.2.1.7. Sabit ve Değişken Faizli Tahviller 29
2.2.1.8. İndeksli Tahviller 30
2.2.2. Tahvillerin Kurul Kaydına Alınması 30
2.2.3. Tahvil Türevleri 31
2.2.3.1. Kara İştirakli Tahviller 31
2.2.3.2. Hisse Senetleri İle Değiştirilebilir Tahviller (HDT) 31
2.3. Gelir Ortaklığı Senetleri (GOS): 32
2.4. Banka Bonoları ve Banka Garantili Bonolar: 33
2.5. Finansman Bonoları: 34
2.6. Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK): 36
2.7. Gayrimenkul Sertifikaları: 37
2.8. Yatırım Fonu Katılma Belgeleri: 38
2.9. Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetleri: 40
2.9.1. Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Esaslar 41
2.9.2. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Esaslar 42
2.9.3. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Esaslar 43
BÖLÜM 2: 44
YENİ SİSTEME GÖRE MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ 44
BÖLÜM 2: YENİ SİSTEME GÖRE MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ 45
3. GENEL AÇIKLAMA 45
4. TEVKİFAT UYGULAMASI 46

4.1. MADDE METNİ VE GEREKÇE; 46
4.2. MENKUL KIYMETLER VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARAÇLARININ ELDEN ÇIKARILMASI VE ELDE TUTULMASI SÜRECİNDE ELDE EDİLEN GELİRLER ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT 55
4.2.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar 56
4.2.1.1. Genel Açıklama; 56
4.2.1.2. Saklamacı Kuruluşların Tevkifat Sorumluluğu 59
4.2.1.3. Tezgah Üstü İşlemlerde Tevkifat 60
4.2.1.4. Takasbank Dışındaki Saklamacı Kuruluşlardan Saklama Hizmeti Alan Yatırımcı Talimatlarını Yerine Getiren Banka Ve Aracı Kurumların Yapacağı İşlemler 61
4.2.2. Tevkifat Uygulamasında Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçları Tabiri 62
4.2.3. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler 63
4.2.4. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem 63
4.2.4.1. Tevkifat Uygulamasının Başlangıcı; 63
4.2.4.2. Tevkifat Uygulamasının Sona Ermesi 67
4.2.4.3. Tevkifatın Uygulanacağı Döneme İlişkin Örnekler 67
4.2.5. Tevkifata Tabi Gelirler 69
4.2.5.1. Tevkifatın Uygulamasının İstisnaları 69
4.2.5.1.1. Menkul Kıymetler Yatırım Fonu Katılma Belgelerinin İlgili Olduğu Fona İadesinden Elde Edilecek Gelirler Üzerinden Yapılacak Tevkifat 71
4.2.5.1.2. Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinin Alım Satımından Elde Edilen Gelirler Üzerinden Yapılacak Vergi Tevkifatı 72
4.2.5.2. Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin Menkul Kıymetlerden Elde Ettikleri Gelirlerin Tevkifat Uygulaması Karşısındaki Durumu 76
4.2.5.2.1. İştirak Kazançları İstisnasının Tevkifat Uygulaması Karşısındaki Durumu 76
4.2.5.2.2. İştirak Hissesi Satış Kazançları İstisnasının Tevkifat Uygulaması Karşısındaki Durumu 77
4.2.6. G.V.K.'nın Geçici 67/1. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti 80
4.2.6.1. Alım–Satım İşlemlerinde Tevkifat Matrahının Tespiti 81
4.2.6.1.1. Tevkifat Matrahının Tespitinde İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) Yöntemi 82
4.2.6.1.2. Açığa Satış (Alımdan Önce Satış) İşlemlerinde Tevkifat Matrahı 86
4.2.6.1.3. Tevkifat Matrahından Düşülecek Giderler 87
4.2.6.1.3.1. Alış ve Satış İşlemleri Sırasında Ödenen Komisyonlar 87
4.2.6.1.3.2. Alış ve Satış İşlemleri Sırasında Ödenen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi 88
4.2.6.1.4. Üç Aylık Dönem İçerisinde Aynı Türden Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracı ile İlgili Olarak Birden Fazla Alım Satım İşlemi Yapılması 90
4.2.6.1.4.1. Üç Aylık Dönem İçinde Farklı Tevkifat Oranı Uygulanması Durumunda Zarar Mahsubu 93
4.2.6.1.5. Aynı Türden Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracı Alım Satımından Doğan Zararların Takvim Yılı İçinde Mahsubu 94
4.2.6.1.6. Dövize, Altına veya Başka Bir Değere Endeksli Menkul Kıymet Veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Elden Çıkarılmasında Tevkifat Matrahı 96

4.2.6.1.7. Yabancı Para Cinsinden İhraç Edilen Menkul Kıymetler veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarında Kur Farkının Tevkifat Matrahına Etkisi 96
4.2.6.1.8. Sermaye Artırımları Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihleri 96
4.2.6.1.8.1. Sermaye ve Kar Yedeklerinin Sermayeye Eklenmesi Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi..... 97
4.2.6.1.8.2. Bedelli Sermaye Artırımı Sonucu Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi 100
4.2.6.1.8.3. Geçici İlmühaberlerin Durumu 100
4.2.6.1.9. Sermaye Artırımları Sonucunda Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli 101
4.2.6.1.9.1. Sermaye Yedeklerinin Sermayeye Eklenmesi Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli..... 101
4.2.6.1.9.2. Kar Yedeklerinin Sermayeye Eklenmesi Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli..... 103
4.2.6.1.9.3. Bedelli Sermaye Artırımı Sonucu Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli..... 103
4.2.6.1.10. Rüçhan Hakkı Kuponlarının Satışı Halinde Alış Bedelinin Tespiti .. 104
4.2.6.1.11. Kuponlu Tahvillerde Alış Bedeli..... 106
4.2.6.1.12. Veraset Yoluyla veya İvazsız Olarak Edinilen Menkul Kıymetlerde Alış Bedeli Olarak Dikkate Alınacak Tutar 113
4.2.6.1.13. Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri 114
4.2.6.1.14. Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracının Başka Bir Banka veya Aracı Kuruma Nakli 117
4.2.6.1.15. Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracının Fiziken Bir Banka veya Aracı Kuruma Teslim Edilmesi 118
4.2.6.1.16. Hatalı Tespit Edilen Tevkifat Matrahının Düzeltilmesi 118
4.2.6.2. Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracının İtfası Halinde Tevkifat Matrahı 119
4.2.6.3. Menkul Kıymetlerin veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Herhangi Bir Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracına Bağlı Olmayan Dönemsel Getirilerinde Tevkifat Matrahı 120
4.2.6.4. Menkul Kıymetlerin veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Ödünç İşlemlerinden Sağlanan Gelirlerde Tevkifat Matrahı 120
4.2.6.4.1. Ödünç Alma ve Verme İşlemlerine İlişkin Genel Açıklama 120
4.2.6.4.2. Ödünç Alma ve Verme İşlemlerinde Tevkifat Matrahının Belirlenmesi..... 121
4.2.6.5. Bir Şahsın Banka veya Aracı Kurumda Birden Fazla Hesap Kullanması veya Müşterek Hesap Kullanılması Durumunda Tevkifat Uygulaması 121
4.2.7. Tevkifat Oranı 123
4.2.8. Tevkifat Dönemi 124
4.2.9. Beyan ve Ödeme 125
4.2.10. Maliye Bakanlığı'na Yapılacak Bildirimler..... 125
4.3. GELİR VERGİSİ KANUNU'NUN 75/5'İNCİ MADDESİNDE YAZILI MENKUL SERMAYE İRATLARINDA TEVKİFAT UYGULAMASI..... 126
4.3.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar 127
4.3.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler 128
4.3.3. Tevkifata Tabi Tutulacak ve Tutulmayacak Gelirler..... 130
4.3.4. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem..... 131
4.3.4.1. Tevkifat Uygulamasının Başlangıcı 131

4.3.4.2. Tevkifat Uygulamasının Sona Ermesi 133
4.3.5. G.V.K.'nın Geçici 67/2'nci Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti 134
4.3.6. Tevkifat Oranı 135
4.3.7. Tevkifat Dönemi 136
4.3.8. Beyan ve Ödeme 136
4.3.9. G.V.K.'nın Geçici 67/2. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat İle Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları 137
4.3.9.1. G.V.K.'nın Geçici 67/2. İle 94/7. Maddelerine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 137
4.3.9.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından; 137
4.3.9.1.2. Geliri Elde Eden Açısından; 138
4.3.9.1.3. Tevkifat Oranları Açısından 139
4.3.9.2. G.V.K.'nın Geçici 67/2. Maddesi İle 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 140
4.3.9.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından; 140
4.3.9.2.2. Geliri Elde Edenler Açısından; 141
4.3.9.2.3. Tevkifat Oranları Açısından; 141
4.4. BANKALAR VE ARACI KURUMLARCA TEVKİFATSIZ OLARAK SATIN ALINAN MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLECEK GELİRLER ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT 141
4.4.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar 142
4.4.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler; 142
4.4.3. Tevkifata Tabi Tutulacak ve Tutulmayacak Gelirler; 143
4.4.3.1. Tevkifata Tabi Tutulacak Gelirler; 143
4.4.3.2. Tevkifata Tabi Tutulmayacak Gelirler; 144
4.4.4. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem; 145
4.4.4.1. Tevkifat Uygulamasının Başlangıcı; 145
4.4.4.2. Tevkifat Uygulamasının Sona Ermesi; 146
4.4.5. G.V.K.'nın Geçici 67/3'üncü Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti; 147
4.4.6. Tevkifat Oranı 148
4.4.7. Tevkifat Dönemi 148
4.4.8. Beyan ve Ödeme 149
4.5. MEVDUAT FAİZLERİ, ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN ELDE EDİLEN GELİRLER VE REPO KAZANÇLARINDAN YAPILACAK TEVKİFAT 150
4.5.1. Mevduat Faizlerinden Yapılacak Tevkifat 150
4.5.1.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar 151
4.5.1.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler 152
4.5.1.3. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem; 155
4.5.1.4. Mevduat Faizleri Üzerinden Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti; .. 156
4.5.1.5. Tevkifat Oranı; 157
4.5.1.6. Tevkifat Dönemi; 157
4.5.1.7. Beyan ve Ödeme; 158
4.5.1.8. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat İle Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları; 158
4.5.1.8.1. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 94/8. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 159
4.5.1.8.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından; 159
4.5.1.8.1.2. Geliri Elde Eden Açısından; 159

4.5.1.8.1.3. Tevkifat Oranları Açısından 160
4.5.1.8.2. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 162
4.5.1.8.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından; 162
4.5.1.8.2.2. Geliri Elde Eden Açısından; 163
4.5.1.8.2.3. Tevkifat Oranları Açısından 163
4.5.2. Özel Finans Kurumlarından Elde Edilen Gelirlerden Yapılacak Tevkifat .. 164
4.5.2.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar; 165
4.5.2.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler; 166
4.5.2.3. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem; 168
4.5.2.4. Özel Finans Kurumlarından Elde Edilen Gelirler Üzerinden Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti; 168
4.5.2.5. Tevkifat Oranı; 169
4.5.2.6. Tevkifat Dönemi 169
4.5.2.7. Beyan ve Ödeme 170
4.5.2.8. G.V.K.'nın Geçici 67/4'üncü Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat İle Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları 170
4.5.2.8.1. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 94/9. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 171
4.5.2.8.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından; 171
4.5.2.8.1.2. Geliri Elde Eden Açısından; 171
4.5.2.8.1.3. Tevkifat Oranları Açısından; 173
4.5.2.8.2. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 174
4.5.2.8.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından; 174
4.5.2.8.2.2. Geliri Elde Eden Açısından; 175
4.5.2.8.2.3. Tevkifat Oranları Açısından; 175
4.5.3. Repo Gelirleri Üzerinden Gelirlerden Yapılacak Tevkifat 176
4.5.3.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar 177
4.5.3.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler 177
4.5.3.3. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem 180
4.5.3.4. Repo Gelirleri Üzerinden Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti 181
4.5.3.5. Tevkifat Oranı 181
4.5.3.6. Tevkifat Dönemi 182
4.5.3.7. Beyan ve Ödeme 182
4.5.3.8. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat ile Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları 183
4.5.3.8.1. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 94/14. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 184
4.5.3.8.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından 184
4.5.3.8.1.2. Geliri Elde Eden Açısından 184
4.5.3.8.1.3. Tevkifat Oranları Açısından; 185
4.5.3.8.2. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları 186
4.5.3.8.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından; 186
4.5.3.8.2.2. Geliri Elde Eden Açısından; 187
4.5.3.8.2.3. Tevkifat Oranları Açısından; 187
4.6. MENKUL KIYMET YATIRIM FON VE ORTAKLIKLARININ PORTFÖY KAZANÇLARI ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT 188
4.6.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar 188

4.6.2. Portföy Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat..... 192
4.6.2.1. Türkiye'de Yerleşik Menkul Kıymetler Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Portföy Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat;..... 193
4.6.2.2. Dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat;..... 195
4.6.3. Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Elden Çıkarma Ve İtfa Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat..... 196
4.6.3.1. Türkiye'de Yerleşik Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Elden Çıkarma Ve İtfa Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat;..... 197
4.6.3.2. Dar Mükellefiyete Tabi Yatırım Fonlarının Elden Çıkarma Ve İtfa Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat;..... 203
4.6.4. G.V.K.'nın Geçici 67/8. Maddesi Kapsamında Yapılacak Tevkifattan Diğer İşlemler Nedeniyle Yapılacak Tevkifatın Mahsubu ve İadesi;..... 205
4.6.4.1. 5422 Sayılı K.V.K. Hükümlerine Göre G.V.K.'nın Geçici 67/8. Maddesi Kapsamında Yapılacak Tevkifattan Diğer İşlemler Nedeniyle Yapılacak Tevkifatın Mahsubu ve İadesi..... 205
4.6.4.2. 5520 Sayılı Yeni K.V.K. Hükümlerine Göre G.V.K.'nın Geçici 67/8. Maddesi Kapsamında Yapılacak Tevkifattan Diğer İşlemler Nedeniyle Yapılacak Tevkifatın Mahsubu ve İadesi..... 207
4.6.5. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem;..... 211
4.6.6. Tevkifat Oranı;..... 211
4.6.7. Tevkifat Dönemi, Beyan ve Ödeme..... 212
4.7. MENKUL KIYMET GELİRLERİ ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT UYGULAMASI AÇISINDAN ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMALARININ ÖNEMİ..... 213
BÖLÜM 3: 2005 ve 2006-2015 YILLARINDA MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ..... 222
5. GENEL AÇIKLAMA..... 222
5.1. 5281 Sayılı Kanunla 2005 Yılında Elde Edilen Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesinde İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler..... 223
5.1.1. G.V.K.'nın Geçici 55. Maddesinin Yürürlük Süresi Uzatılmış ve İstisnanın Kapsamı Genişletilmiştir;..... 223
5.1.2. G.V.K.'nın Geçici 59. Maddesinin Yürürlük Süresi Uzatılmıştır..... 224
5.1.3. Menkul Kıymetlerin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Değer Artış Kazançlarına İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler..... 225
5.1.4. Dar Mükellef Kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesi Kapsamında Tevkifata Tabi Tutulan Kazançlarının Vergilendirilmesine Yönelik Düzenleme..... 227
5.2. 5527 Sayılı Kanunla Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesine İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler..... 229
6. HİSSE SENETLERİ VE İŞTİRAK HİSSELERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ..... 229
6.1. Hisse Senetleri ve İştirak Hisselerinden Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi..... 231
6.1.1. 2005 Yılında Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi..... 231
6.1.1.1. Genel Açıklama..... 231
6.1.1.2. Dağıtılan Kar Payları Üzerinden Yapılacak Gelir Vergisi Tevkifatı..... 233
6.1.1.2.1. Genel Açıklama;..... 233
6.1.1.2.2. Tevkifata Tabi Olan Kar Payları;..... 235
6.1.1.2.3. Kar Payını Elde Edenlerin Hukuki Statülerinin Önemi;..... 236
6.1.1.3. Geçiş Dönemine İlişkin Olarak Yapılan Düzenlemeler;..... 238

6.1.1.3.1. 2002 ve Daha Önceki Dönemlere Ait Kurum Kazancından Pay Alanların Vergilendirilmesi: 239
6.1.1.3.1.1. 1998 ve Daha Önceki Dönemlere Ait Kurum Kazançları: 241
6.1.1.3.1.2. 1999-2002 Dönemlerine Ait Kurum Kazançları: 241
6.1.1.3.1.3. G.V.K.'nın Geçici 61. Maddesi Uyarınca Tevkifata Tabi Tutulmuş Kazançlar: 244
6.1.1.4 Bedelsiz Hisse Senetleri: 246
6.1.1.5. Yabancı Memleketlerde Elde Edilen Kâr Paylarının Vergilendirilmesi 247
6.1.1.5.1. Genel Açıklama 247
6.1.1.5.2. Yabancı Memleketlerde Elde Edilen Kâr Paylarının Beyanı 248
6.1.1.5.3. Yabancı Memleketlerde Ödenen Vergilerin Mahsubu 249
6.1.1.5.4. Çifte Vergilemeyi Önleme Anlaşmalarına Göre Vergileme 250
6.1.2. 2006 ve Daha Sonraki Yıllarda Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi 251
6.2. Hisse Senetleri ve İştirak Hisselerinin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 254
6.2.1. 2005 Yılında Elde Edilen Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesi 255
6.2.1.1. Vergilendirilmeyecek Hisse Senedi Alım Satım Kazançları 255
6.2.1.2. Hisse senetlerinin İktisap Tarihinin Tespiti 256
6.2.1.3. Hisse Senetlerinin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Değer Artış Kazancı Tutarının Tespiti 257
6.2.1.4. Değer Artış Kazancının Tespitinde Endeksleme Uygulaması 259
6.2.1.5. Birden Fazla Gerçekleşen Alım-Satım İşlemlerinde Zarar Mahsubu 259
6.2.1.6. Hisse Senedi Alım-Satım Kazançlarında İstisna Uygulaması 263
6.2.2. 2006 ve Daha Sonraki Yıllarda Elde Edilen Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesi 263
6.2.1.1. Vergilendirilmeyecek Hisse Senedi Alım Satım Kazançları 264
6.2.1.2. Hisse Senetlerinin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançlarda Tevkifat Uygulaması 265
6.2.1.2.1. Genel Açıklama 265
6.2.1.2.2. Tevkifat Matrahı 270
6.2.1.2.2.1. Sermaye Yedeklerinin Sermaye İlave Edilmesi 271
6.2.1.2.2.2. Kar Yedeklerinin Sermaye İlave Edilmesi 272
6.2.1.2.2.3. Rüçhan Hakkı Kullanılmak Suretiyle Hisse Senedi Edinilmesi 273
6.2.1.2.2.4. Bedelli Sermaye Artırımı Suretiyle Hisse Senedi Edinilmesi 274
6.2.1.2.2.5. Rüçhan Hakkı Kuponlarının Satışı Halinde Maliyet Bedeli 275
6.2.1.2.2.6. Geçici İlmühaberlerin Durumu 277
6.2.1.2.2.7. Farklı Tarihlerde Alınan Hisse Senetlerinin Kısmen Elden Çıkarılmasında Maliyet Bedelinin Tespiti 277
6.2.1.2.2.8. Açığa Satış (Alımdan Önce Satış) İşlemlerinde Tevkifat Matrahı 281
6.2.1.2.2.9. Hisse Senetleri ile Birlikte Diğer Menkul Kıymet ve/veya Sermaye Piyasası Aracının Elden Çıkarılması Durumunda Tevkifat Uygulaması 282
6.2.1.2.2.10. 01.01.2006 Tarihinden Önce İktisap Edilen Hisse Senetlerinin Bu Tarihten Sonra Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 285
6.2.1.2.2.11. Tevkifat Kapsamına Dahil Olmayan Hisse Senedi Alım Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi 286
6.2.1.3. Hisse Senedi Alım Satım Kazançlarının Beyanı 288
7. YATIRIM FONLARI KATILMA BELGELERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇ ve İRATLARIN VERGİLENDİRİLMESİ 292

7.1. 2005 Yılında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi 293
7.1.1. Katılma Belgelerinin Fona İade Edilmesinden Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 293
7.1.1.1. Tam Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi; 293
7.1.1.2. Dar Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi; 296
7.1.2. Yatırım Fonu Katılma Belgelerinin Alım Satımından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi: 296
7.1.2.1. Tam Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi; 297
7.1.2.2. Dar Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi; 298
7.2. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi 298
7.2.1. Katılma Belgelerinin Fona İade Edilmesinden Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 298
7.2.2. Katılma Belgelerinin Alım Satımından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 299
8. TAHVİL ve HAZİNE BONOLARINDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ 300
8.1. Gerçek Kişilerce Her Nev'i Tahvil ve Hazine Bonolarından 2005 Yılında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi 300
8.1.1. Gerçek Kişilerce 2005 Yılında Elde Edilen Tahvil ve Hazine Bonosu Faizlerinin Vergilendirilmesi 301
8.1.1.1. Genel Açıklama; 301
8.1.1.2. Eurobond ve Yurtdışında Elde Edilen Tahvil ve Hazine Bonosu Faizlerinin Vergilendirilmesi 302
8.1.2. Gerçek Kişilerce 2005 Yılında Tahvil ve Hazine Bonolarının Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 305
8.1.2.1. Genel Açıklama 306
8.1.2.2. Eurobondların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 308
8.1.2.2.1. 26.07.2001-31.12.2005 Tarihleri Arasında İhraç Edilen Eurobondların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 312
8.1.2.2.2. 26.07.2001 Tarihinden Önce İhraç Edilen Eurobondların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 313
8.1.2.3. 2005 Yılında Elde Edilecek Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Faiz Gelirleri İle Bunların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Gelirlerde İstisna Uygulaması 314
8.1.2.4. Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Faiz Gelirlerinden 31.12.2005 Tarihine Kadar Yapılacak Gelir Vergisi Tevkifatı 319
8.2. Gerçek Kişilerce Tahvil ve Hazine Bonolarından 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi 320
8.2.1. Gerçek Kişilerce 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Tahvil ve Hazine Bonosu Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi 322
8.2.1.1. 01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Her Nev'i Tahvil ve Hazine Bonolarından 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi 322

8.2.1.1.1. 01.01.2006 Tarihinden Önce Türkiye'de İhraç Edilenlerden Sağlanan Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi 322
8.2.1.1.2. 01.01.2006 Tarihinden Önce Yurt Dışında İhraç Edilenlerden Sağlanan Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi 326
8.2.1.1.3. Dar Mükelleflerce Beyan Edilmeyecek Eurobond Gelirleri 328
8.2.1.1.3. 01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Özel Kesim Tahvillerinden Elde Edilen Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi 329
8.2.1.2. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi 332
8.2.1.3. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Özel Kesim Tahvil Faizlerinin Vergilendirilmesi 335
8.2.2. Tahvil ve Hazine Bonolarının 2006-2015 Yılları Arasında Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 336
8.2.2.1. 01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Tahvil ve Hazine Bonolarının Elden Çıkarılmasından Sağlanan Alım-Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi 337
8.2.2.2. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Tahvil ve Hazine Bonolarının Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi 340
8.2.2.2.1. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesi Uyarınca Tevkifat Uygulaması 340
8.2.2.2.1.1. Genel Açıklama 340
8.2.2.2.1.2. Tevkifat Matrahının Tespiti 342
8.2.2.2.2. Tevkifata Tabi Tutulan Tahvil ve Hazine Bonosu Alım-Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi 343
8.2.2.2.3. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Eurobondların 2006-2015 Yılları Arasında Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi; 344
9. MEVDUAT FAİZLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ 345
9.1. Genel Açıklama 345
9.2. 2005 Yılında Elde Edilen Mevduat Faizlerinin Vergilendirilmesi 346
9.3. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Mevduat Faizlerinin Vergilendirilmesi 349
10. REPO GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ 352
10.1. Genel Açıklama 352
10.2. 2005 Yılında Elde Edilen Repo Gelirlerinin Vergilendirilmesi 353
10.3. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Repo Gelirlerinin Vergilendirilmesi .. 355
11. G.V.K.'NIN 75. MADDESİNİN (12) NUMARALI BENDİ KAPSAMINDA ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ 357
11.1. Genel Açıklama 357
11.2. 2005 Yılında Elde Edilen Gelirlerinin Vergilendirilmesi 358
11.3. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Gelirlerinin Vergilendirilmesi 359
12. KURUMLAR İLE GERÇEK KİŞİLERİN TİCARİ FAALİYET KAPSAMINDA ELDE ETTİĞİ MENKUL KIYMET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ 362
12.1. Genel Açıklama 362
12.2. Gerçek Kişilerin Ticari Faaliyet Kapsamında Elde Ettiği Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi 363
12.2.1. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkraları Uyarınca Tevkifata Tâbi Tutulan Kazançların Vergilendirilmesi 363
12.2.2. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Yapılan Tevkifatın Yıllık Beyannamede Mahsubu 366
12.2.2.1. Mahsuba İlişkin Yasal Düzenlemeler 367

12.2.2.2. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsup 367
12.2.2.2.1. Mevduat Faizleri ve Repo Gelirleri Üzerinden Yapılan Tevkifatın Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsubu 368
12.2.2.3. Diğer Vergi Borçlarına Mahsup 369
12.2.3. Menkul Kıymetler Yatırım Fonu Katılma Belgeleri ile Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Ticari Faaliyet Kapsamında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi 370
12.3. Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi 371
12.3.1. Tam Mükellef Kurumların Menkul Kıymetler ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarından Elde Ettikleri Gelirlerinin Vergilendirilmesi 371
12.3.1.1. Tam Mükellef Kurumların Elde Ettikleri G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Tevkifata Tâbi Tutulan Kazançların Vergilendirilmesi 372
12.3.1.1.1. Tam Mükellef Bankalar ve Aracı Kurumların Menkul Kıymetlerden Elde Edecekleri Gelirlerin Vergilendirilmesi 375
12.3.1.1.2. Tam Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançları ve İştirak Hissesi Kar Paylarının Vergilendirilmesi 377
12.3.1.1.2.1. Tam Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançlarının Vergilendirilmesi 377
12.3.1.1.2.2. Tam Mükellef Kurumların Elde Ettikleri Kar Paylarının Vergilendirilmesi 380
12.3.1.1.3. Tam Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Portföy Kazançlarının Vergilendirilmesi 381
12.3.1.2. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Yapılan Tevkifatın Kurumlar Vergisinden Mahsubu 383
12.3.1.2.1. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsup 385
12.3.1.2.2. Mevduat Faizleri ve Repo Gelirleri Üzerinden Yapılan Tevkifatın Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsubu 386
12.3.1.2.3. Diğer Vergi Borçlarına Mahsup 386
12.3.1.3. Tam Mükellef Kurumların Menkul Kıymet Yatırım Fonu Katılma Belgeleri ile Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Elde Ettikleri Kazançların Vergilendirilmesi 386
12.3.2. Dar Mükellef Kurumların Elde Ettiği Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi 387
12.3.2.1. 31.12.2005 Tarihi İtibariyle Geçerli Olan Hükümler Çerçevesinde Dar Mükellef Kurumların Vergilendirilmesine İlişkin Genel Bilgi 388
12.3.2.2. 5520 Sayılı Yeni K.V.K. Kapsamında Dar Mükellef Kurumların Vergilendirilmesine İlişkin Genel Bilgi 389
12.3.2.3. Dar Mükellef Kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Tevkifata Tâbi Tutulan Kazançların Vergilendirilmesi 391
12.3.2.3.1. Dar Mükellef Bankalar ve Aracı Kurumların Menkul Kıymetlerden Elde Edecekleri Gelirlerin Vergilendirilmesi 392
13.3.2.3.2. Dar Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançları ve İştirak Hissesi Kar Paylarının Vergilendirilmesi 393
13.3.2.3.2.1. Dar Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançlarının Vergilendirilmesi 394
12.3.2.3.2.2. Dar Mükellef Kurumların Elde Ettikleri Kar Paylarının Vergilendirilmesi 395

13.3.2.3.3. Dar Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Portföy Kazançlarının Vergilendirilmesi 396
12.3.2.4. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkraları Uyarınca Dar Mükellef Kurumların Tevkif Suretiyle Ödedikleri Vergilerin Mahsubu 397
13.3.2.4.1. Genel Açıklama 397
13.3.2.4.2. İhtiyari Beyan Uygulaması 398
12.3.2.5. Dar Mükellef Kurumların Menkul Kıymet Yatırım Fonu Katılma Belgeleri ile Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Elde Ettikleri Kazançların Vergilendirilmesi 403
EK 1: MENKUL KIYMET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖZET TABLO 404
EK 2: ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMASI İMZALANAN ÜLKELER 425
a. Tüzel Kişiler Açısından; 425
b. Gerçek Kişiler Açısından; 428
KAYNAKÇA; 506

BÖLÜM 1: MENKUL KIYMET VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARAÇLARI KAVRAMI

BÖLÜM 1: MENKUL KIYMET VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARAÇLARI KAVRAMI

1. GENEL AÇIKLAMA;

Kitabımızın izleyen bölümlerinde menkul kıymetlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların 2005 ve 2006-2015 yılları arasında vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı olarak açıklanacak olmakla birlikte, vergisel düzenlemelerin bulunduğu yasal ve idari metinlerde **"menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları"** kavramlarına ilişkin herhangi bir tanım bulunmamaktadır. Her ne kadar 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 279. maddesinde menkul kıymetlerin değerleme işlemlerine ilişkin bir kısım açıklamalar yapılmış olmakla birlikte, bu madde uygulaması açısından da menkul kıymet kavramına dair herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Bununla birlikte 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak ve 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde uygulanmak üzere eklenen Geçici 67. maddenin (13) numaralı fıkrasında anılan madde kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından **"menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları"** kavramları açıklanmıştır.

Öte yandan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3. maddesinde özetle; sermaye piyasası araçlarının, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından oluştuğu, menkul kıymetlerin ise; ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Kurulca belirlenen kıymetli evrak olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere anılan madde uyarınca menkul kıymetlerin unsurları şunlardır;

- Menkul kıymetler kıymetli evraktır. Bu unsur dolayısıyla, menkul kıymetin temsil ettiği hakkın belgeden ayrı olarak kullanılması mümkün olmadığı gibi, belgeden ayrı olarak hakkın devredilmesi de mümkün değildir.

- Menkul kıymetler, standart ve yuvarlak meblağlı, mislî nitelikte, belli şekil şartlarını haiz kıymetlerdir.

- Menkul kıymetler, bono, poliçe, çek vb. ticari ilişki için düzenlenen kıymetli evraklardan farklı olarak çok sayıda ihraç edilip halka arz edilirler.

- Menkul kıymetler, alacak ya da ortaklık haklarını temsil ederler.

- Menkul kıymetler, dönemsel gelir sağlarlar.

- Menkul kıymetlerin üzerinde yazılı olan itibari (nominal) değeri ile piyasada arz ve talebin oluşturduğu piyasa değeri vardır.

- Menkul kıymetler nama ve hamiline yazılı olabilirler. Hamiline yazılı menkul kıymetler sadece teslimle, nama yazılı menkul kıymetler ise ciro edilmek suretiyle sahip değiştirirler.

-Menkul kıymetler yatırım amacı ile kullanılır.

Yukarıda belirtilen unsurlara sahip olan menkul kıymetlere örnek olarak;

- Hisse senetleri,
- Hisse senedi türevleri,
- Geçici ilmühaberler,
- Yeni pay alma kuponları,
- Tahviller,
- Tahvil türevleri,
- Tahvil faiz kuponları,
- Hazine bonoları,
- Katılma intifa senetleri,
- Kar ve zarar ortaklığı belgeleri,
- Banka bonoları,
- Banka garantili bonolar,
- Finansman bonoları,
- Varlığa dayalı menkul kıymetler,
- Gelir ortaklığı senetleri,
- Gayrimenkul sertifikaları,
- Tertip halinde çıkarılan ve 2 yıl veya daha uzun süreli ipotekli borç ve irat senetleri,
- Borsa yatırım fonu katılma belgeleri,
- İçtüzüğünde kurucu dışındaki aracı kuruluşlarca serbestçe alım satımı öngörülen A tipi yatırım fonu katılma belgelerini,

sayabiliriz.

Öte yandan Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3. maddesinde ayrıca menkul kıymetler dışında kalan ve şartları kurulca belirlenen evrakların ise diğer sermaye piyasası aracı olarak adlandırılacağı, şu kadar ki nakit ile çek, poliçe, bono ile mevduat sertifikalarının bundan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Kitabımızın bu bölümünde menkul kıymet olarak değerlendirilen evraklar ana hatları itibarıyla açıklanacaktır.

2. MENKUL KIYMET TÜRLERİ

Menkul kıymetlerin türleri ve sahip oldukları özellikler, ana hatları itibarıyla şu şekilde olacaktır;

2.1. Hisse Senetleri:

Hisse senetleri; anonim şirketler, eshamlı komandit şirketler[1] ile Kanunla kurulan iktisadi teşekküller tarafından ihraç edilen, ortaklıktaki sermaye payını temsil eden, kıymetli evrak niteliğini haiz ve sahibine bir takım haklar ve sorumluluk yükleyen senetlerdir. Hisse senetleri literatürde, esham, aksiyon veya pay senedi olarak da adlandırılmaktadır.

[1] Sermaye Piyasası Kanunu'nun 4. maddesinde, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin de hisse senedi çıkarabilecekleri ancak bunların halka arz yoluyla satılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre hisse[2];

- Esas sermayenin belirli sayıda, eşit itibari değerlere bölünmüş parçalarını ifade etmektedir.

- Şirkette payı olan kimseye pay sahipliği sıfatını kazandırmaktadır. Hisse senedinin düzenlenmemiş olması, pay sahipliğini ortadan kaldırmayacağı gibi hisseye bağlı hak ve borçları da ortadan kaldırmaz.

- Hisse senedinin varlığı olmaksızın, kazanılabilir, devredilebilir ve rehnedilebilir.

2.1.1. Hisse Senedi Çeşitleri

Hisse senetlerinin çeşitleri belirtilmeden önce hisse senetlerinin şeklinin belirtilmesinde fayda bulunmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun (T.T.K.) "Senetlerin şekli" başlıklı 413. maddesinde hisse senetlerinin şirketin unvanını, esas sermaye miktarını ve tescil tarihini, senedin nev'i ve itibari kıymetini ihtiva etmesi ve şirketin namına imza etmeye salahiyetli olanlardan en az ikisi tarafından imza edilmiş olması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan nama yazılı hisse senetlerinin ayrıca sahiplerinin ad ve soyadını, ikametgahını, senet karşılığında ödenmiş olan miktarı da ihtiva etmesi şarttır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 409. maddesine göre hisse senetleri nama ve hamiline yazılı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.[3] Bununla birlikte uygulamada gerek ihraç edilme şekline ve mahiyetine bağlı olmak üzere farklı hisse senedi çeşitleri de bulunmaktadır. Buna göre hisse senetleri çeşitleri şunlardır;

2.1.1.1. Nama ve Hamiline Yazılı Hisse Senetleri

Anonim ortaklıkların hisse senetleri esas olarak nama yazılı olarak ihraç edilir ve bu hisse senetlerinin devri esas mukavelede aksine hüküm bulunmamak kaydıyla şirket pay defterine kaydedilmek ve hisse senedinin ciro edilerek alan kişiye devredilmesi suretiyle gerçekleştirilir. Bununla birlikte hamiline yazılı hisse senetlerinin devri ise söz konusu menkul kıymetin alan kişiye teslim edilmesi suretiyle gerçekleştirilir.

T.T.K.'nın 409. maddesi hükmü uyarınca hisse senetleri, hamiline veya nama yazılı olmakla birlikte esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça hisse senetlerinin nama yazılı olması gerekmektedir. Diğer taraftan bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamile yazılı hisse senetleri veya ilmühaberler çıkarılamayacağı gibi bu hükme aykırı olarak çıkarılanlar hükümsüzdür.

Esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça çıkarılan hisse senetlerinin nev'i değiştirilebilir. Ancak, nama yazılı senetlerin hamiline yazılı senetlere çevrilmesi için pay

---

[2] ÇELİK Muhsin, GÖNEN Seçkin, "Sermaye Piyasası Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Açısından Menkul Kıymetlerin İncelenmesi", Vergi Sorunları Dergisi, Mart 2006, Sayı: 210, S. 145

[3] T.T.K.'nın 409. maddesi şu şekildedir;
"Madde 409: Hisse senetleri, hamiline veya nama yazılı olur.
Esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça hisse senetlerinin nama yazılı olması lazımdır.
Bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı hisse senetleri veya ilmühaberler çıkarılamaz. Bu hükme aykırı olarak çıkarılanlar hükümsüzdür. Hüsnüniyet sahiplerinin tazminat hakları mahfuzdur."

bedelinin tamamen ödenmiş olması şarttır. Diğer taraftan nama yazılı hisse senetlerinin yerini tutmak üzere çıkarılan ilmühaberlerin de nama yazılı olması gerekmektedir.

2.1.1.2. Adi ve İmtiyazlı Hisse Senetleri

Hisse senetleri, sahiplerine diğer hisse senedi sahiplerine göre farklı haklar sağlayıp sağlamamaları bakımından, adi ve imtiyazlı hisse senetleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Buna göre sahiplerine eşit haklar sağlayan hisse senetleri adi hisse senedi olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte T.T.K.'nun "İmtiyazlı Hisse Senetleri" başlıklı 401. maddesi uyarınca, sahiplerine kara iştirak ve genel kurulda oy kullanma bakımından farklı haklar sağlayan hisse senetleri ise imtiyazlı hisse senedi olarak adlandırılır.[4]

2.1.1.3. Bedelli ve Bedelsiz Hisse Senetleri

Hisse senetleri, sermaye artırımının kaynağına bağlı olarak bedelli ve bedelsiz hisse senetleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Buna göre sermayenin taahhüt edilmesi veya bizzat ödenmesi suretiyle edinilen hisse senetleri ile artırılan sermayeye isabet eden hisse senetlerinin ortaklar tarafından rüçhan hakkı kullanılmak veya üçüncü şahıslar tarafından satın alınması suretiyle edinilen hisse senetleri, bedelli hisse senetleri olarak adlandırılmaktadır.

Öte yandan uygulamada işletme fonlarının (kar ve/veya sermaye yedeklerinin) sermayeye ilave edilmesi suretiyle başka bir deyişle şirket ortaklarınca herhangi bir ödeme veya taahhütte bulunmamasına rağmen hisse senedi edinilmesi mümkündür. Buna göre şirket fonlarının sermayeye ilave edilmesi sonucunda elde edilen hisse senetleri, bedelsiz hisse senedi olarak adlandırılır.

2.1.1.4. Primli ve Primsiz Hisse Senetleri

T.T.K.'nın "Payların Bedeli" başlıklı 286. maddesi uyarınca itibari (nominal) değerinden aşağı bir bedelle hisse senedi ihraç edilmesi mümkün değildir.[5] Bununla birlikte hisse senetlerinin itibari değerinin üzerinde bir bedelle ihraç edilmesi mümkündür. Buna göre itibari değer ile ihraç edilen hisse senetlerine primsiz, itibari değerinden yüksek bir bedelle ihraç edilen hisse senetlerine ise primli hisse senedi denir.

2.1.1.5. Kurucu ve İntifa Hisse Senetleri

T.T.K.'nın "İntifa Senetleri" başlıklı 402. maddesi uyarınca daimi kurucuların adlarına çıkarılan, belli bir sermaye payını temsil etmeyen, şirketin yönetimine katılma hakkını vermeyen ve sadece şirket karına kısmen iştirak imkanı veren hisse senetleri kurucu hisse senetleri olarak adlandırılmaktadır.[6]

---

[4] T.T.K.'nın 401. maddesi şu şekildedir;
"Madde 401: Esas mukavele ile bazı nev'i hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması vesair hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir."

[5] T.T.K.'nın 286. maddesi şu şekildedir;
"Madde 286: İtibari kıymetlerinden aşağı bir bedel ile hisse senedi çıkarılamaz. Senetlerin, itibari kıymetlerinden yüksek bir bedelle çıkarılmaları esas mukavelede bu hususta bir hüküm bulunmasına veya bunun umumi heyet tarafından karar altına alınmasına bağlıdır."

[6] T.T.K.'nın 402. maddesi şu şekildedir;

Öte yandan mezkur Kanunun 298. maddesi uyarınca, genel kurul kararı ile belirli şartlar altında çeşitli hizmetler ve alacak karşılığı olarak verilen ve sermaye payına ilişkin herhangi bir değer taşımayan hisse senetleri ise intifa hisse senetleri olarak adlandırılmaktadır. Ancak, şirket kârından kanuni yedek akçe ayrıldıktan sonra bütün hisselere ödenmiş sermayenin %5'i oranında kanuni birinci temettü ödenmeden, gerek imtiyazlı hisselere, gerekse sermaye payını temsil etmeyen kurucu ve intifa hisse senetlerine özel temettü ödenmeyeceği gibi ödenebilecek miktarın da kalan kârın %10'unu geçmesi mümkün değildir. Öte yandan intifa senetleri sahiplerine, azalık hakları verilemez; ancak, safi kazanca veya tasfiye neticesine iştirak yahut yeni çıkarılacak hisse senetlerini alma hakkı tanınabilir.

2.1.2. Hisse Senedi Sahiplerinin Hak ve Yükümlülükleri

Hisse senetleri, pay sahiplerine belirli haklar sağladığı gibi bir kısım yükümlülüklerde yüklemektedir. Hisse senetlerinin sahiplerine yüklediği en önemli yükümlülük, sermaye borcunun ödenmesi yükümlülüğüdür. Buna göre hisse senedi sahipleri taahhüt ettikleri sermayeyi, şirket yönetim kurulunun belirlediği tarihlerde ödemek zorundadırlar. Aksi takdirde taahhütlerini zamanında ödemeyen ortaklardan temerrüt faizi talep edilebileceği gibi ayrıca bu ortaklıktan çıkarılması veya başka mali sorumluluklar altında kalmaları da mümkündür.

Öte yandan hisse senetlerinin sahiplerine sağlamış olduğu haklar ise ana hatları itibariyle şu şekildedir;

- **Kar Payı Hakkı:** Hisse senetlerinin sahiplerine sağlamış olduğu en önemli hak, şirket karından pay talep edebilme hakkıdır. Bilindiği üzere T.T.K.'nın 469. maddesinde özetle; kanuni ve ihtiyari yedek akçelerle, kanun ve esas sözleşme gereğince ayrılması gereken diğer paralar safi kardan ayrılmadıkça kar payının dağıtılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

- **Yeni Pay Alma Hakkı (Rüçhan Hakkı):** Bilindiği üzere rüçhan hakkı, ortağın şirket sermayesindeki payı oranında artırılan sermayeye de aynı oranda öncelikli olarak katılma hakkını ifade etmektedir. Buna göre hisse senedi sahipleri, şirket sermayesine iştirakleri oranında artırılan sermayeden öncelikli olarak (rüçhan hakkı) pay alma hakkına sahip olacaklardır. Bununla birlikte esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu (yetkili kılınmış olmak kaydıyla), ortakların sermaye payları oranında yeni pay alma haklarını sınırlandırabilir veya kaldırabilir.

- **Tasfiye Karından Pay Alma Hakkı:** T.T.K.'nın "Kazanç ve Tasfiye Payı- I. Umumi Olarak" başlıklı 455. maddesi uyarınca her hisse senedi sahibi, tasfiye işlemleri sonunda ortaya çıkan kardan pay alma hakkına sahiptir.[7] Buna karşılık tasfiye işlemlerinin

---

"Madde 402: Umumi heyet, esas mukavele gereğince veya esas mukaveleyi değiştirerek, bedeli itfa olunan pay sahipleri, alacaklılar, kurucular veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri ihdasına karar verebilir.
İlk esas mukavelede derpiş edilmiş olmadıkça kurucular lehine intifa senetleri ihdas olunamaz.
İntifa senetleri sahipleri, 429-432 inci maddelere tabi bulunan bir heyet teşkil ederler. Şu kadar ki; intifa senetlerinin ihdası esnasında daha ağır hükümler konulmuş olmadıkça bu heyet kararlarını mevcudun mutlak ekseriyetiyle verir.

[7] T.T.K.'nın 455. maddesi şu şekildedir;
"Madde 455: Her pay sahibi, kanun ve esas mukavele hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılmaya tahsis olunan safi kazanca, payı nispetinde iştirak hakkını haizdir. Şirketin infisahı halinde her pay sahibi infisah eden

zararla sonuçlanması durumunda, sermaye taahhüdünü yerine getirmeyen ortaklar ödenmeyen tutar ile sınırlı olarak borçlu olacaktır.

- **Şirket Yönetimine Katılma Hakkı;** T.T.K.'nın 341, 348, 349, 366, 367 ve 377. maddeleri uyarınca şirket hissedarları, yönetim kurulunu seçmek ve bu kurula seçilmek hakkını haizdirler. Öte yandan mezkur Kanunun 373. maddesinde her hisse senedi sahibinin bir oyu olduğu, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 14. maddesinde ise anonim ortaklıkların esas sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla kar payı imtiyazı sağlanan ancak oydan yoksun payların (hisse senetleri) ihraç edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

- **Bilgi Alma Hakkı ve Sır Saklama Borcu:** T.T.K.'nın 362 ve 363. maddeleri uyarınca pay sahipleri şirket faaliyetleri ile ilgili olarak bilgi alma hakkına sahip olup, söz konusu hakkın esas mukavele ile veya şirket organlarından birinin kararıyla engellenmesi veya sınırlandırılması mümkün değildir.[8] Öte yandan hisse senedi sahipleri, şirket faaliyetleri ile ilgili olarak şüpheli gördükleri konularda murakıpların dikkatini çekmeye ve gerekli açıklamaları istemeye yetkili olup, genel kurul toplantısından itibaren bir yıl süreyle de kar ve zarar hesabı, bilanço ve yıllık raporu inceleyebilirler. Bununla birlikte mezkur Kanunun anılan 363. maddesinde her hisse senedi sahibinin, gerek ortaklık sıfatı devam ederken gerekse ortaklıktan ayrıldıktan sonra öğrenmiş olduğu şirket sırlarını saklamak zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

2.1.3. Hisse Senetlerinin Devri

Hisse senetlerinin devrine ilişkin usul ve esaslar, T.T.K.'nın 415 ve 419. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu kapsamda olmak üzere anılan Kanunun 415. maddesinde hamiline yazılı hisse senetlerinin devrinin, şirket ve üçüncü şahıslar hakkında ancak teslim ile hüküm ifade edeceği hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan anılan Kanunun 416. maddesinde özetle; nama yazılı hisse senetlerinin, esas mukavelede aksine hüküm olmadıkça devir

---

şirket mallarının kullanılması hakkında esas mukavelede başka bir hüküm olmadığı takdirde, tasfiye neticesine payı nispetinde iştirak hakkını haizdir.
Esas mukavelede hisse senetlerinin bazı nev'ilerine tanınan imtiyaz haklarıyla kuruculara ve sair kimselere tanınan hususi menfaatler mahfuzdur."

[8] T.T.K.'nın 362 ve 363. maddeleri şu şekildedir;
"Madde 362: Kar ve zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın nasıl dağıtılacağı hususundaki teklifler, murakıplar tarafından verilecek raporla birlikte umumi heyetin adi toplantısından en az on beş gün önce şirketin merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin emrine amade bulundurulur.
Bunlardan kar ve zarar hesabı, bilanço ve yıllık rapor, toplantıdan itibaren bir yıl müddetle pay sahiplerinin emrine amade kalır. Her pay sahibi masrafı şirkete ait olmak üzere kar ve zarar hesabıyla bilançonun bir suretini isteyebilir.
Hamiline yazılı hisse senetleri ihraç edilmiş ise yukarıda adı geçen vesikaların pay sahiplerine açık bulundurulduğu keyfiyeti 37 nci maddede anılan gazeteden başka esas mukavele ile muayyen şekilde dahi ilan olunur.
Pay defterine kaydedilen nama yazılı hisse senedi sahiplerine ayrıca tebligat yapılır.
Madde 363: Pay sahipleri, şüpheli gördükleri noktalara murakıpların dikkat nazarlarını çekmeye ve lüzumlu izahatı istemeye salahiyetlidirler.
Şirketin ticari defterleriyle muhaberatının tetkiki yalnız umumi heyetin açık bir müsaadesi veya idare meclisinin kararıyla mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak şirketin iş sırlarını öğrenmeye salahiyetli değildir. Her ortak, her ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu, şirkete ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını zayi etmiş olsa dahi daima gizli tutmaya mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getirmeyen ortak, meydana gelecek zararlardan şirkete karşı mesul olduğu gibi şirketin şikayeti üzerine, herhangi bir zarar umulmasa dahi, bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.
Pay sahiplerinin malumat alma hakkı esas mukavele ile veya şirket organlarından birinin kararıyla bertaraf veya tahdit edilemez."

olunabileceği, devir işleminin ciro edilmiş senedin devralana teslimi ile olacağı, ancak söz konusu devrin, şirkete karşı ancak pay defterine kayıtla hüküm ifade edeceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan Kanunun 417. maddesi uyarınca nama yazılı hisse senetleri sahiplerinin adı, soyadı ve adreslerinin pay defterine kaydedilmesi şart olup, şirkete karşı ancak pay defterinde kayıtlı bulunan kimse ortak sıfatını haizdir. Bununla birlikte, esas mukavelede yer alan sebeplerden dolayı veya hisse senedi karşılığının tamamen ödenmemiş olması halinde şirketin teminat talep etmesi ve teminatın gösterilmemesi durumunda pay defterine kayıttan imtina edebilir. (T.T.K.'nın 418. maddesinde, esas mukavelede, sebep gösterilmeksizin dahi pay defterine kayıttan imtina olunabileceği hususuna yer verilmesinin caiz olduğu hüküm altına alınmıştır.)

2.1.4. Hisse Senedi Türevleri

2.1.4.1. Kar Zarar Ortaklığı Belgeleri (KZOB)

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III, No: 27 tebliğinin 4. maddesinde özetle; anonim ortaklıkların, kar ve zarara ortak olmak üzere, tüm faaliyetlerin gerektirdiği finansman ihtiyaçlarını karşılamak için; yurtiçinde satılmak üzere Türk Lirası üzerinden veya yabancı paraya endeksli, yurt dışında satılmak üzere ise, Türk Lirası veya yabancı para üzerinden ya da yabancı paraya endeksli "Kar Zarar Ortaklığı Belgesi" (KZOB) adı altında menkul kıymet ihraç edebilecekleri, ancak menkul kıymet alım satımı ile iştigal eden ortaklıkların ise söz konusu belgeyi ihraç edemeyecekleri belirtilmiştir.[9]

Anılan madde kapsamında Kar Zarar Ortaklığı Belgesi, anonim şirketler tarafından çıkarılan, sahibinin oluşacak kar ve zarara ortak olduğu, ancak yönetimde oy hakkı sağlamayan, belirli bir vade sonunda ana para ve kar payı alma hakkı sağlayan bununla birlikte belgeyi ihraç edenin varlıkları ve alacakları üzerinde mülkiyet hakkı sağlamayan menkul kıymet olarak tanımlanabilir.

Anılan tebliğin 7. maddesi uyarınca, Kar Zarar Ortaklığı Belgesi ihraç edilebilmesinin şartları şunlardır;

- Kurul kaydına alınmadan KZOB ihraç edilemez.
- İhraççı, bir tertip içindeki KZOB'ları bir defada ihraç edebileceği gibi seriler halinde de satışa sunabilir; ancak bir tertibe ilişkin KZOB'ların tümünün satışının ihraççının uyguladığı yıllık hesap dönemi içinde bitirilmesi zorunludur. Her seri için, o seriye ait ihraç tarihinin kurula en az iki iş günü önceden bildirilmesi gerekmektedir.
- KZOB'ların satış süresi her seri için en çok otuz gündür.
- İhraç edilecek KZOB'ların üzerine, kara ve zarara katılacağı ve bu belgelere kar garantisi verilmeyeceği açıkça yazılır.
- KZOB'lar hamiline veya nama yazılı olarak ihraç edilebilir.
- KZOB'larda kar ve zarar payı ile vade, ihraççının uyguladığı yıllık hesap döneminin son gününe denk gelecek şekilde belirlenir.

KZOB'lerde en kısa vade bir ay, en uzun vade ise yedi yıl olup, söz konusu menkul kıymetler halka arz edilmek suretiyle veya halka arz edilmeksizin satılabilir. Halka arz

[9] 20.03.2003 tarih ve 25054 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

edilerek satılmak üzere ihraç edilecek KZOB'ların hamiline, halka arz edilmeksizin satılmak üzere ihraç edilecek olanların ise nama yazılı olarak ihraç edilmeleri gerekmektedir. Öte yandan anılan tebliğin 24. maddesinde ihraççıların, vade sonunda KZOB sahiplerine ödenmesi gereken tutar karşılığında artırılan sermayelerini temsil eden hisse senetlerini alma hakkı verebileceği, söz konusu bu durumun izahname ve sirkülerde kamuya ilan edileceği, hisse senedi ile değiştirilebilme hakkının sadece halka arz suretiyle satışı yapılan KZOB'lara tanınabileceği belirtilmiştir.

Diğer taraftan anılan tebliğin 17. maddesi Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III, No: 28 "Kâr Ve Zarar Ortaklığı Belgelerinin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ"[10] ile değiştirilmiş olup, buna göre; KZOB'lerin ihraç sırasındaki satışı ancak, belgeyi çıkaran ihraççı veya ihraççı tarafından yetkili kılınan aracı kuruluşlar tarafından yapılabilir. Ancak KZOB'lerin halka arz yoluyla satışında, aracı kuruluş kullanılması zorunludur.

KZOB'leri, sahiplerine şirket yönetiminde oy hakkı vermemesi ve vadelerinin olması (en kısa bir ay, en uzun yedi yıl vadeli) nedeniyle, hisse senetlerinden farklı özellikler taşımaktadır. Bununla birlikte, kar ve zarara katılma ve ortaklık hakkı sağlamak suretiyle hisse senetleriyle benzerlik taşımaktadır.

2.1.4.2. Katılma İntifa Senetleri (KİS)

İntifa senetleri, T.T.K.'nın 402 ve 403. maddelerinde düzenlenmiş olup, sahiplerine ortaklık hakkı sağlamayıp sadece safi kazanca veya tasfiye sonucuna iştirak hakkı ile yeni çıkarılacak pay senetlerinden satın alma hakkı sağlayan menkul kıymet olarak tanımlanabilir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III, No: 10 "Katılma İntifa Senetleri" tebliğinin[11] 4. maddesinde özetle; anonim ortaklıkların nakit karşılığı satılmak üzere, ortaklık haklarına sahip olmaksızın kardan pay alma, tasfiye bakiyesinden yararlanma, yeni pay alma ve anılan tebliğde belirtilen olanakların bir bölümünden veya tamamından yararlanma hakları sağlayan Katılma İntifa Senedi (KİS) çıkarabilecekleri belirtilmiştir.

KİS, esas sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla genel kurul kararıyla süresiz olarak çıkarılabilir ve nama yazılı veya hamiline olarak düzenlenebilir. Bununla birlikte anonim ortaklıkların çıkarabilecekleri KİS tutarına ilişkin olarak anılan tebliğde sınır bulunmaktadır. Buna göre çıkarılabilecek KİS tutarı, anonim ortaklığın ödenmiş sermayesi ve yedek akçeleri toplamından çok, bu toplamın altıda birinden az olamayacağı gibi bu sınırlar dahilinde ihraç edilecek KİS tutarının asgari ve azami tutarlarının esas sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir.

Anonim ortaklıkların, ihraç edecekleri Katılma İntifa Senetlerinin Kurul kaydına alınması için aşağıdaki belgeler ile birlikte Sermaye Piyasası Kurulu'na başvurmaları gerekmektedir;

- Başvuru sırasında yürürlükte bulunan ve KİS çıkarma yetkisini de içeren esas sözleşme metni,
- KİS çıkarma gerekçesi,
- Çıkarılmış ve çıkarılacak KİS miktarları,

[10] 07.07.2004 tarih ve 25515 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
[11] 14.07.1992 tarih ve 21284 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- Anonim ortaklığın kurucularını, yönetim ve denetleme organlarını oluşturan kişileri tanıtıcı bilgiler,
- Geçmiş 3 yıla ait kesinleşmiş bilanço, kar-zarar tablosu, fonların akış tablosu ile anılan tabloların gelecek 3 yıla ait proformaları,
- İzahname ve sirküler,
- KİS çıkarmak için alınan genel kurul kararı ve bu kararın uygulanmasına ilişkin yönetim kurulu kararı,
- Bastırılacak KİS'in spesimeni.

Öte yandan anılan tebliğin 13. maddesinde KİS sahiplerine kar payı dağıtılmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Buna göre öncelikle, ödenmiş ortaklık sermayesi ile ödenmiş KİS sermayesinin toplamı içinde KİS sermayesinin toplam sermayeye olan oranı bulunur. Vergi ve birinci kanuni yedek akçe düşüldükten sonra kalan dağıtılabilir kar içinde, bu orana göre KİS sahiplerine düşen kar payı saptanır. KİS ortaklarına, bu şekilde ayrılan kardan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 15. maddesine göre SPK tarafından saptanmış olan oran ve miktarda birinci temettü tutarında KİS kar payı ödenir. Ayrıca KİS ortağı olanlara birinci temettüye ek olarak sağlanabilecek diğer menfaatler esas sözleşme ile düzenlenir.

2.1.4.3. Oydan Yoksun Hisse Senetleri (OYHS)

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: I, No: 30 "Oydan Yoksun Hisse Senetlerine İlişkin Esaslar Tebliği"nin[12] 4. maddesinde Oydan Yoksun Hisse Senetleri (OYHS); anonim ortaklıkların sermaye artırımı ile ihraç edebilecekleri, oy hakkı hariç, sahibine kar payından ve istendiğinde tasfiye bakiyesinden imtiyazlı olarak yararlanma hakkı ve diğer ortaklık haklarını sağlayan hisse senetleri olarak tanımlanmıştır.

Anılan tebliğin 8. maddesi uyarınca anonim ortaklıkların Oydan Yoksun Hisse Senedi ihraç edebilmeleri için;

- Esas sözleşmelerinde OYHS ihracına ilişkin hüküm bulunması,,
- OYHS ihracı için ortaklık yetkili organı tarafından karar alınması,
- Esas sözleşmede OYHS'ye kar payından ve istendiğinde tasfiye bakiyesinden imtiyaz tanınması ve kar payında imtiyaz oranının gösterilmesi,
- Çıkarılacak OYHS itibari değer toplam tutarının, ödenmiş veya çıkarılmış sermayenin %75'ini geçmeyeceğinin esas sözleşmede belirtilmesi,

gerekmektedir.

Anonim şirketler tarafından ihraç edilen Oydan Yoksun Hisse Senetlerinin sahiplerine sağlamış oldukları haklar şunlardır;

- **Kar payında imtiyaz;** OYHS sahipleri diğer ortaklar ile birlikte, Kanun, tebliğ ve esas sözleşmede belirtilen miktarlarda kar payı alırlar ve bunlar için esas sözleşmede gösterilen oranlarda imtiyaz tanınması zorunludur.

- **Tasfiye bakiyesinde imtiyaz;** Ortaklık, esas sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla, OYHS sahiplerine tasfiye bakiyesinde imtiyaz tanıyabilir. Bu halde tasfiye halinde

[12] 20.03.2003 tarih ve 25054 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

bulunan ortaklığın borçları ödendikten sonra kalan mevcudu, T.T.K.'nın 401. madde hükmü saklı kalmak üzere, öncelikle tasfiye bakiyesinde imtiyazlı OYHS sahiplerine, ortaklığa koydukları sermayenin ödenmesi için tahsis edilir.

- **Oy hakkının doğması;** Ortaklık 3 yıl üst üste kar dağıtamazsa veya kar dağıtımına mevzuat uyarınca izin verilmediği halde, herhangi bir nedenle bir yıl OYHS'nin imtiyazına ilişkin kar dağıtımını yapmazsa, OYHS sahipleri, bu durumların kesinleştiği genel kurul toplantı tarihini izleyen yıl, esas sermayeye katılmaları ile orantılı olarak oy hakkını elde ederler ve buna bağlı olarak imtiyazlı bu paylar adi pay haline dönüşür.

Ayrıca esas sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, belirlenecek bir süre sonunda OYHS adi hisse senedine dönüşebilir.

- **Yeni pay alma hakkı kullanımı;** Ortaklıkların yapacakları sermaye artırımlarında, T.T.K.'nın 394. maddesi hükmüne göre OYHS sahiplerinin diğer ortaklarla birlikte, sermaye payları ile orantılı olarak yeni pay alma hakları vardır.

- **Bedelsiz pay alma hakkı;** İç kaynaklı sermaye artırımlarında OYHS sahipleri, artırım tarihindeki sermaye payları oranında bedelsiz oydan yoksun pay alma hakkına sahiptirler.

- **Bilgi alma hakkı;** OYHS sahiplerinin, oy hakkına sahip diğer ortaklar gibi, T.T.K.'nın 362 ve 363. maddeleri hükümleri çerçevesinde işletme faaliyetleri ile ilgili olarak bilgi alma hakları vardır.

- **Genel kurula katılma hakkı;** OYHS sahipleri esas sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, ortaklık genel kuruluna oy hakkı bulunmaksızın katılabilirler ve oylamalardan önce görüşlerini açıklayabilirler. Ancak OYHS sahiplerinin katıldığı genel kurul toplantı ve karar yeter sayılarında, oydan yoksun paylar dikkate alınmaz.

- **Sorumluluk davası açma hakkı;** OYHS sahipleri, doğrudan veya dolaylı olarak uğradıkları zararların tazmini için yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri aleyhine T.T.K.'nın 336 ve 359. maddeleri hükümleri gereğince sorumluluk davası açabilirler.

2.2. Tahviller:

T.T.K.'nın 420. maddesi uyarınca anonim şirketlerin ödünç para bulmak amacıyla itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetlerine "tahvil" adı verilmektedir. Tahvil ihraç eden anonim şirketler faiz karşılığı yabancı kaynak elde etmekte, tahvil hamili ise şirketin yönetimine katılamayıp sadece şirketten tahvil faizi alacaklısı konumuna sahip olmaktadır. Buna bağlı olarak tahvil hamili vade sonunda tahvil ana para ve faizini talep hakkını haiz olup, şirketin karlı veya zararlı olmasının söz konusu faiz geliri açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Bununla birlikte tahvil hamillerinin şirket malvarlığı üzerinde herhangi bir hak iddia etmeleri mümkün değildir.

T.T.K.'nın 422. maddesi uyarınca anonim şirketlerin çıkaracakları tahvillerin, esas sermayenin ödenen ve tasdik olunmuş son bilançoya göre mevcudiyeti anlaşılan miktarını aşması mümkün değildir. Diğer taraftan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun "Tahvil ve Diğer Borçlanma Senetleri İhracı" başlıklı 13. maddesinde ise halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma

senetlerinin toplam tutarının, Kurula gönderilen bağımsız denetimden geçmiş son mali tabloda yer alan çıkarılmış sermaye veya ödenmiş sermaye ile genel kurulca onaylanan son mali tabloda görülen yedek akçelerin ve yeniden değerleme değer artış fonunun toplamından, varsa zararların indirilmesinden sonra kalan miktarı geçemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte mahalli idareler ve bunlarla ilgili özel mevzuatları uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmeler, mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüslerinin tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senedi ihraç limitleri Bakanlar Kurulunca belirlenir ve bu durumda özel Kanunlarda belirlenen limitler uygulanmaz.[13]

T.T.K.'nın 425 ve 427. maddeleri uyarınca anonim şirketler tarafından çıkarılacak tahvillerin aşağıdaki kayıtları içermesi gerekmektedir;

a) Şirket unvanı, konusu, merkezi ve süresi, ticaret sicil numarası,
b) Esas sermaye miktarı,
c) Ana sözleşme tarihi ve bunda değişiklikler yapılmışsa bunların da tarihleriyle tescil ve ilân edildikleri tarihler,
d) Şirketçe tasdik edilmiş son bilançoya göre şirketin durumu,
e) Evvelce çıkarılmış ve yeni çıkarılacak tahvillerin nominal kıymetlerinin tutarı, yenilerin itfa şekli, her tahvilin itibari kıymetiyle faiz oranı, nama veya hamiline yazılı olduğu, vadesi,
f) Tahvil çıkarılmasına dair genel kurul kararının tescil ve ilân tarihi,
g) Şirketin menkul ve gayrimenkullerinin, evvelce çıkarılan tahvillerden veya diğer bir sebepten dolayı rehnedilmiş veya teminat gösterilmiş olup olmadığı,
h) Tahvillerin ana sermaye ve faizlerinin ödeme şartları ve varsa itfa planı,
ı) Şirketi temsile yetkili en az iki imza.

2.2.1. Tahvil Türleri[14]

2.2.1.1. Devlet Tahvilleri - Özel Sektör Tahvilleri

Maliye Bakanlığı tarafından belli amaçlarla çıkarılan dahili istikraz tahvilleri uzun vadeli, hazinenin dönemsel ihtiyaçları için çıkarılan tahviller ve hazine bonoları ise kısa vadelidir. Ancak enflasyonun hızlandığı dönemlerde tüm tahviller 1-2 yıllık kısa vadeli ihraç edilir. Hazine bonoları kısa vadeli, çok defa kuponsuz; tasarruf bonoları orta vadeli tahvil mahiyetinde olup, ihraç şartları ve faiz oranları değişiktir. Uzun vadeli devlet tahvilleri her zaman işlemiş faiziyle birlikte paraya çevrilebildiği için faiz oranları daha düşüktür. Devlet tahvilleri ihalelerde teminat olarak kullanılabilir. Belediyeler ve kamu kuruluşlarının çıkardığı tahviller de devlet tahvilleri sayılır.

2.2.1.2. Primli Tahviller - Başabaş Tahviller

İhraç edilen bir tahvil üzerinde yazılı değerle satışa çıkarılması durumunda söz konusu tahviller başabaş tahvil olarak adlandırılır. Buna karşılık nominal değerinden daha aşağı bedelle satışa çıkarılan tahvillere ise primli tahvil denir. Türk Ticaret Kanunu hisse senetlerinin nominal değerden daha aşağı bedelle ihraç edilmesini yasakladığı halde (T.T.K. md. 286) tahviller için böyle bir engel yoktur. Tahvil ihraçlarını düzenleyen diğer

[13] SABUNCU Faruk, KESKİN Filiz, "Gerçek Kişilerde Para ve Sermaye Piyasası Araçlarından Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi", Beta Yayınları, İstanbul 2005, S: 36
[14] "Sermaye Piyasası ve Borsa Temel Bilgiler Kılavuzu, İMKB Yayınları, 15. Bası, İstanbul

mevzuatımız da tahvillerin nominal değerlerinin %5'i kadar düşük bedelle ihracına izin vermektedir. Ayrıca satışın son gününden yani faizin işlemeye başladığı tarihten önce satın alanlara, erken satın alma süresine isabet eden faiz kadar indirim yapılabilmektedir.

2.2.1.3. İkramiyeli Tahviller

Tahvillerin satışını teşvik etmek için faiz ve erken satış priminden başka para ikramiyeleri de verilebilir. Ancak her ne isim altında olursa olsun, alıcılara sağlanacak menfaatler tahvilin itfa tablosunda belirtilen faiz ödeme tutarının içindedir. Türkiye'de, tahvil sahiplerine nakdi ikramiyeli çekilişler de dahil, her ne nam altında olursa olsun, faiz dışında bir menfaat sağlanamaz.

2.2.1.4. Nama ve Hamiline Yazılı Tahviller

Tahviller bütün menkul kıymetler gibi nama ve hamiline yazılı olabilirler. Ancak ülkemizde tahvillerin yalnız hamiline olarak ihraç edilmesi gelenekselleşmiştir.

2.2.1.5. Paraya Çevrilme Kolaylığı Olan Tahviller

Özel sektör tahvillerinin normal olarak belli bir vadesi vardır. Halihazır mevzuatımıza göre bu vade 2 yıldan az olmamak üzere serbestçe belirlenir. Çıkarılan tahvillerin bedellerinin vade sonunda halka geri ödenmesi genellikle bir defada olmaz. Normal iktisadi şartlar altında 5 seneye varan bir itfa planı dahilinde tahvil bedelleri geri ödenir. Bazı tahvillerde ise tahvillerin ihracından itibaren belli bir süre geçtikten sonra istenildiği zaman işlemiş günlük faiziyle birlikte paraya çevrilme imkanı vardır. Bazı tahvillerde bu imkan her an kullanılabilir, bazılarında ise şirkete talepte bulunulması halinde bu tahviller itfaya dahil edilerek faiz ödeme tarihinde kupon ödemesiyle birlikte itfaya tabi tutulur.

2.2.1.6. Garantili ve Garantisiz Tahviller

Çıkarılan tahvillerin satış şansını arttırmak için bir bankanın veya şirketin bağlı olduğu holdingin garantisi sağlanır. Banka veya holdingin garantisi, çıkarılan tahvillerin anapara ve faizlerinin vadelerinde geri ödenmesini kapsar. Ayrıca tahvili çıkaran şirket büyük ve tanınmış bir holdingin bağlı kuruluşu olduğu halde kendisi şirket olarak tahvil piyasasında tanınmamış olabilir. Bağlı olduğu holdingin garantisinin de satış ilanlarıyla belirtilmesi tahvillerin satış şansını arttırabilir.

2.2.1.7. Sabit ve Değişken Faizli Tahviller

Enflasyonun hızlandığı dönemlerde piyasa cari faiz oranının tahvil faiz oranlarını kısa zamanda geride bırakması, faiz oranlarıyla devamlı şekilde yukarı aşağı oynanması, tahvil piyasasında istikrarsızlığa sebep olur. Değişken faizli tahviller böyle durumlarda tahvil piyasasının tıkanmaması için ileriye dönük faiz riskini ortadan kaldırmak üzere piyasamızda ilk defa 1981 yılında Merkez Bankası'nca ihdas edilmiş, daha sonra çeşitli SPK Tebliğleriyle düzenlenmiş, 01.07.1987 tarihli SPK Tebliği ile kaldırılmış, nihayet Seri: II No:4 Tebliğine ek Seri: II, Tebliğ No:13 md. 15-16 ile yeniden düzenlenmiştir.Sermaye Piyasası Kurulu'nun anılan tebliğine göre faiz ödemeleri 3, 6 aylık ya da 1 yıllık dönemler itibariyle kuponlara bağlı olarak yapılabilir.

2.2.1.8. İndeksli Tahviller

İndeksli tahviller hızlı enflasyon dönemlerinde görülen bir tahvil çeşididir. Değişken faizli tahvillerde yalnız faiz oranı enflasyona karşı korunmaktadır. Anaparayı korumak açısından dövize ya da altına indeksli tahviller daha güvenceli olmaktadır. Bu tip tahvillerde ihraç tarihi ile vade günü arasında altın fiyatlarında ya da belli bir dövizin kurundaki artış yüzdesine göre anapara arttırılarak tahvil sahibine ödenir.

2.2.2. Tahvillerin Kurul Kaydına Alınması

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: II, No: 13 "Tahvillerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Uyulması Gereken Esaslar" tebliğinde[15] özetle; anonim ortaklıklar, mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idareler ile bu idarelerle ilgili özel mevzuat uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmelerin gerek halka arz edilerek gerekse halka arz edilmeksizin satışa konu ettikleri tahvillerin kurul kaydına alınmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Anılan tebliğin 3. maddesi uyarınca ihraççıların ihraç edecekleri tahvilleri anılan tebliğde belirtilen esaslara göre Kurula kaydettirmeleri zorunlu olup, genel ve katma bütçeli idareler ve T.C. Merkez Bankasınca ihraç edilecek tahviller için Kurula kayıt yaptırılması gerekmez.

Anılan tebliğin 5. maddesi uyarınca ihraççılar, esas sözleşmeleri veya varsa kendi özel mevzuatları ile tahvil ihracına yetkili organın kararının alınmasından sonra tahvillerin kayda alınması için en çok 1 yıl içinde yazılı olarak Sermaye Piyasası Kuruluna başvurmaları gerekmektedir.

Sermaye Piyasası Kurulu;

- Halka arzedilmek üzere yapılacak tahvil ihraç başvurularını, izahname ve sirkülerin, ihraççıya ve halka arzedilecek tahvillere ilişkin mevzuatın öngördüğü ve Kurulun gerekli gördüğü bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak kamunun aydınlatılması çerçevesinde inceler ve halka arz yoluyla satışı yapılacak tahvilleri kayda alır.

- Halka arzedilmeksizin tahvil ihracı için yapılacak kayıt başvurularını, Kurulca istenen bilgilerin tam ve doğru olarak verilip verilmediği yönünden inceler ve ihraç olunacak tahvilleri kayda alır.

Diğer taraftan SPK tarafından yapılacak incelemeler sonunda, açıklamaların yeterli olmadığı ve gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmayarak halkın istismarına yol açacağı sonucuna varılırsa, gerekçe göstererek başvuru konusu tahvillerin Kurul kaydına alınmasından imtina edilebilir.

Halka arzedilen tahvillerin Kurul kaydına alınması için ibraz edilmesi gereken belgeler, anılan tebliğin 18. maddesinde, halka arzedilmeksizin satılmak üzere ihraç edilecek tahvillerin kurul kaydına alınmasına için ibraz edilmesi gereken belgeler 27. maddede, yurtdışında satılacak tahvil ve diğer borçlanma senetlerinin kayda alınması için ibraz edilmesi gereken belgeler Ek Madde 1'de, kayıttan sonra yapılacak işlemler ise 22. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, tahvillerin kurula kaydettirilmesinden sonra yapılacak işlemler şunlardır;

[15] 14.07.1992 tarih ve 21284 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- **Mahkeme Tasdiki:** Tahvil çıkarma yetkisinin esas sözleşme ile yönetim kuruluna verilmemiş olduğu hallerde T.T.K.'nın 424. maddesine göre görevli mahkeme tasdiki gereklidir. Ancak tahvil çıkarma yetkisi esas sözleşme ile yönetim kuruluna verilmişse, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13. maddesine göre T.T.K.'nın 424. maddesi hükmü uygulanmayacağından mahkeme tasdiki aranmayacaktır.

- **İzahnamenin Yayınlanması:** Tahvil çıkarma yetkisinin yönetim kuruluna verilmiş olduğu hallerde kayıt belgesi tarihinden; verilmemiş olduğu hallerde mahkeme tasdiki tarihinden itibaren bir hafta içinde ihraççının bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve TTSG'nde ilan ettirilir.

- **Sirkülerin Yayınlanması:** İzahnamenin tescilini takip eden yedi gün içinde ve satışın başlangıç tarihinden itibaren azami yedi, asgari üç gün önce sirkülerin günlük gazetelerde ilanı zorunludur.

2.2.3. Tahvil Türevleri

2.2.3.1. Kara İştirakli Tahviller

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: II, No: 16 "Türk Ticaret Kanunu'na Dayanılarak Kara İştirakli Tahvil Çıkarılmasında Uyulacak Esaslar ve Bu Tahvillerin Nitelikleri" tebliğinin[16] 3. maddesinde özetle; anonim ortaklıklar ve mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüslerinin esas sözleşmelerinde ve varsa özel mevzuatlarında hüküm bulunmak şartıyla, T.T.K.'nın 422 veya 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13. maddesi çerçevesinde kara iştirakli tahvil çıkarabilecekleri, söz konusu tahvillerin diğer tahvillerin tabi bulunduğu Kurula kayıt esasları ve işlemleri ile Kurulun tahvil ihraçlarına ilişkin diğer düzenlemelerine tabi olduğu belirtilmiştir.

Kara iştirakli tahviller, vade sonu ana para ödemeli ve nama veya hamiline yazılı olarak çıkarılabilirler. Bu tahvillere her yıl verilecek kar payının hesap şekli ve ödeme zamanı izahname ve sirkülerde gösterilir ve tahvilin ön yüzünde kara iştirakli olduğu açıklanır. Kara iştirakli tahvillerde verilecek dönem kar payının belirlenmesinde aşağıdaki esaslardan birisi seçilebilir;

- Faiz ve buna ek olarak tahvil tertibi için belli edilen kar payı yüzdesine göre hesaplanan tutardan tahvile düşecek payın ödenmesi,

- Kâr payının faizden daha az olması halinde faiz ödenmesi; faiz getirisine eşit veya daha fazla kar payı tahakkuk etmişse, kar payının ödenmesi,

- Bir faiz öngörülmeksizin tahvil tertibi için belli edilen kâr payı yüzdesine göre hesaplanan tutardan tahvile düşen payın ödenmesi.

2.2.3.2. Hisse Senetleri İle Değiştirilebilir Tahviller (HDT)

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: II, No: 15 "Hisse Senedi İle Değiştirilebilir Tahvil İhracında Uyulması Gereken Esaslar" tebliğinin[17] 3. maddesinde özetle; anonim ortaklıkların

[16] 14.07.1992 tarih ve 21284 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
[17] 14.07.1992 tarih ve 21284 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile T.T.K.'nda miktar yönünden belirlenen sınırlar içinde kalmak ve halka arz etmek suretiyle hisse senedi ile değiştirilebilir tahvil (HDT) ihraç edebilecekleri belirtilmiştir. HDT'ler, ihraç sırasında izahname ve sirkülerde belirlenen esaslar dahilinde, ihraççı ortaklıkça HDT ile değiştirilmek üzere artırılan sermayeyi temsil eden hisse senetleri ile değiştirme hakkı veren menkul kıymetlerdir.

Hisse senedi ile değiştirilebilir tahvillerin vadesi 2 yıldan az 7 yıldan çok olamaz ve hisse senetleriyle değiştirilmesi vade başlangıç tarihinden itibaren en erken 2 yıl sonra yapılabilir.

Değiştirme fiyatı, HDT sahiplerinin tahvillerini hisse senetleri ile değiştirmeleri halinde bu hisse senetlerine uygulanacak fiyattır. Değiştirme oranı ise, hisse senedi ile değiştirme sırasında HDT'nin nominal değeri karşılığında verilecek pay sayısını gösterir. Bununla birlikte ihraç edilen HDT'lerin vadesi içerisinde nakit sermaye artırımlarında yeni pay alma hakkının piyasa fiyatının altında kullanılması ve/veya bedelsiz sermaye artırımı nedeniyle hisse senedi fiyatlarının düşmesi halinde, değiştirme oranının düzeltilme esasları HDT ihracına ilişkin izahname ve sirkülerde belirtilir.

HDT'ler vade bitiminde bir defada hisse senetleri ile değiştirilebilir. Buna karşılık HDT'ler, ilk taksidi vadenin başlangıç tarihinden itibaren en erken ikinci yılın sonuna, son taksidi ise HDT vadesinin bitim tarihine rastlayacak şekilde, yıllık eşit taksitlerle de hisse senetleri ile değiştirilebilir. Vade tarihinde bir defada veya ikinci yıl sonundan itibaren vade sonuna kadar yıllık eşit taksitle hisse senedi ile değiştirilerek itfa edilecek HDT'lerde itfa planının, HDT'lerin arka yüzünde ve ayrıca izahname ve sirkülerde yer alması zorunludur.

2.3. Gelir Ortaklığı Senetleri (GOS):

Gelir Ortaklığı Senetleri (GOS), 2983 sayılı "Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun"da[18] düzenlenmiş olup, anılan Kanunun 3. maddesinde özetle; Kamu kurum ve kuruluşlarına (Kamu İktisadi Kuruluşları ve İktisadi Devlet Teşekkülleri dahil) ait alt yapı tesislerinin gelirlerine hakiki ve hükmi şahısların ortak olması için çıkarılacak senetler olarak tanımlanmıştır.

Gelir ortaklığı senetleri ile ilgili olarak gerek Sermaye Piyasası Kanunu'nda gerekse Türk Ticaret Kanunu'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Gelir ortaklığı senetleri; dövize endeksli olanlarda LİBOR, Türk Lirası cinsinden ihraç edilenlerde ise TEFE üzerinden minimum bir getiri oranını garanti etmekte olup, ödemeler yılda iki kez döviz veya TL olarak gerçekleştirilmektedir.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda tanımlanan menkul kıymetler arasına gelir ortaklığı senetlerinin de dahil edilmesine ihtiyaç duyulmasının nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;[19]

- Altyapı yatırımlarına devlet bütçesi dışında kaynak sağlamak,
- Soyut nitelikte olan devlet tahvili ve hazine bonosu yerine somut imajlı olan köprü ve barajların adlarını kullanarak daha kolay borçlanmak,
- Küçük kupürler çıkararak sermaye piyasasının yararlanacağı yeni bir araç yaratmak,

[18] 17.03.1984 tarih ve 18344 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
[19] "Sermaye Piyasası ve Borsa Temel Bilgiler Kılavuzu, İMKB Yayınları, 15. Bası, İstanbul

- Özellikle faiz geliri elde etmekten çekinen tasarruf sahiplerine gelir ortaklığı ismini kullanmak suretiyle ulaşmak,
- Enflasyon hızı aşağıya çekildiğinde, yüksek ve sabit faizli devlet tahvillerinin hazineye getirdiği faiz yükünü hafifletmek.

2.4. Banka Bonoları ve Banka Garantili Bonolar:

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III, No: 12 "Banka Bonoları ve Banka Garantili Bonoların Nitelikleri İle Bunların İhracına Dair Esaslar" tebliği[20] ile kalkınma ve yatırım bankalarının sermaye piyasasından kaynak sağlamak amacıyla çıkaracakları banka bonoları ile banka garantili bonoların nitelikleri ile bunların ihracına dair esaslar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Anılan tebliğin 2. maddesinde banka bonoları ve banka garantili bonolar şu şekilde tanımlanmıştır;

- **Banka bonoları;** Kalkınma ve yatırım bankalarının anılan tebliğ hükümlerine göre borçlu sıfatıyla düzenleyip, SPK tarafından kayda alınmasını müteakip ihraç ettiği emre veya hamiline yazılı kıymetli evraktır.

- **Banka garantili bonolar;** Kalkınma ve yatırım bankalarından kredi kullanan anonim ortaklıkların, bu kredilerin teminatı olarak borçlu sıfatı ile düzenleyip, alacaklı bankaya verdikleri emre muharrer senetlerden, bu krediyi kullandırmış olan bankaca kendi garantisi altında ve SPK tarafından kayda alınmasını müteakip, ihraç edilen kıymetli evraktır. Ancak kredinin T.C. Merkez Bankası kaynaklarından finanse edilen bölümüne tekabül eden banka garantili bono ihraç edilmesi mümkün değildir. Bankalar, ihraç etmiş oldukları banka garantili bonoların içerdiği mali yükümlülüklere kefil olmuş sayılırlar.[21]

Anılan tebliğ uyarınca kalkınma ve yatırım bankaları tarafından ihraç edilecek banka bonoları ve banka garantili bonolar, Sermaye Piyasası uygulamaları bakımından menkul kıymet niteliğini haizdir. Kalkınma ve yatırım bankaları tarafından emre veya hamiline yazılı olarak düzenlenecek banka bonolarının anılan tebliğin 15. maddesinde yer alan şartları, alıcı lehine ciro edilecek banka garantili bonoların ise T.T.K.'nın 688. maddesinde yer alan unsurları taşıması şarttır.

Bonoların ihracına ilişkin karar, özel sektöre mensup bankalarda genel kurulca, kamu iktisadi teşebbüsü statüsündeki bankalarda ise kendi özel mevzuatları uyarınca yönetim kurulu tarafından alınır.

Bankaların anılan tebliğ hükümlerine göre satabileceği bonolardan herhangi bir anda tedavülde bulunabilecek azami tutarı **tedavül limiti** olarak adlandırılır ve bankanın bağımsız denetimden geçmiş üçer aylık hesap özetinde görülen ödenmiş sermaye ve genel kurul veya bu görevi ifa eden organlarınca onaylanmış son bilançosunda görünen yeniden değerleme değer artış fonu toplamından varsa zararların düşülmesinden sonra kalan miktarı geçemez.

---

[20] 14.07.1992 tarih ve 21284 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

[21] Seri: III, No: 12 Tebliğin 19. maddesinde bankaların ihraç ettikleri bonolara ilişkin kefaletlerinin T.T.K. hükümleri çerçevesinde hukuki sonuçlar doğuracağı ve banka garantili bononun ön yüzüne aşağıdaki ibarenin yazılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.
"İşbu bono bedelinin, vadesinde Bankamız Merkezinde/..... Şubesi (Şubelerinde) ödeneceğini müşterek borçlu, müteselsil kefil sıfatıyla garanti ederiz."

Bununla birlikte halka açık ortaklık niteliğindeki bankaların tedavül limitinin hesabında yedek akçelerde dikkate alınır.

Bonolar, bankaca belirlenen vadeye uygun iskonto oranları ile iskonto edilerek bulunan fiyat üzerinden satılır. Banka bonolarının vadesi en az 60, en çok 720 gün olmak üzere satış sırasında belirlenerek tanzim anında bono üzerine yazılır. Diğer taraftan banka garantili bonoların satışın yapıldığı tarih itibariyle vadelerine; en az 60, en çok 720 gün kalmış olması zorunludur.

Bonoların ikinci el piyasasında alım satımı serbest olup, söz konusu bu durum bonoları ihraç etmiş olan banka açısından da geçerlidir. Emre yazılı banka bonoları ile banka garantili bonoların tedavülü için senedin arka yüzüne "beyaz ciro" yapılmış olması ve teslimi yeterlidir.

2.5. Finansman Bonoları:

Finansman bonoları, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III, No: 13 "Finansman Bonosu İhracına ve Halka Arzına İlişkin Esaslar" tebliğinde[22] özetle; anonim ortaklıklar, mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idareler ile bu idarelerle ilgili özel mevzuat uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmelerin borçlu sıfatıyla düzenleyip, Kurul kaydına alınmak suretiyle ihraç ederek sattıkları emre veya hamiline yazılı menkul kıymet niteliğindeki kıymetli evrak olarak tanımlanmıştır.

Finansman bonolarının anılan tebliğin 4. maddesinde yer alan unsurları taşıması şart olup, vadesinin 60 günden az, 720 günden fazla olması mümkün değildir. Finansman bonolarının vadesinin başlangıç tarihi, satışa sunuldukları ilk gündür ve vadenin ¼'ünü geçmeyecek satış süresi içinde her gün, iskonto esasına göre aşağıdaki formülle hesaplanan değer üzerinden satılır ve finansman bonolarının nominal değeri, ana para ve faiz tutarını içerir.

$$\text{Satış Fiyatı} = \frac{\text{Nominal değer}}{(1 + \text{iskonto oranı})^{a/b}}$$

a: vadeye kalan gün sayısı;
b: vade günü sayısı

Halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri azami finansman bonosu tutarı, Sermaye Piyasası Kurulu'nun ilgili tebliğ hükümlerine göre hazırlanmış ve genel kurulca onaylanmış son yıllık bilançoda görülen çıkarılmış veya ödenmiş sermaye ve yedek akçeler ile yeniden değerleme değer artış fonunun toplamından varsa toplam zararların düşülmesinden sonra kalan miktarı geçmesi mümkün değildir. Bununla birlikte artırılan sermaye içinde genel kurulca onaylanan son bilançoda yer alan yedek akçeler ve yeniden değerleme değer artış fonundan aktarılmış olan bir tutar bulunması halinde, bu tutar ihraç limitinin hesabında dikkate alınmaz. Halka açık olmayan anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri azami finansman bonosu tutarı da belirtilen esaslar çerçevesinde hesaplanacak olmakla birlikte bu hesaplama esnasında yedek akçeler dikkate alınmayacaktır. Öte yandan

[22] 31.07.1992 tarih ve 21301 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Hazine garantisini ihtiva eden finansman bonolarında, mevzuatta öngörülen ihraç limitleri uygulanmaz.

Öte yandan finansman bonosu ihracı için anonim ortaklık statüsündeki ihraççıların esas sözleşmelerinde buna yetki veren hüküm bulunması ve bu konuda genel kurulca karar alınmış olması zorunludur. Finansman bonosu ihracı için gerekli genel kurul kararının toplantı ve karar nisapları bakımından T.T.K.'nın 372 ve 378. maddeleri hükümlerine uygun olarak alınmış olması yeterlidir.[23]

Sermaye Piyasası Kurulu;

a. Halka arzedilmek üzere yapılacak finansman bonosu ihraç başvurularını, izahname ve sirkülerin, ihraççı ve halka arzedilecek finansman bonoları ile ilgili mevzuatın öngördüğü ve yatırımcıların yatırım kararları için gerekli bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak kamunun aydınlatılması çerçevesinde inceler ve halka arz yoluyla satışı yapılacak finansman bonolarını,[24]

b. Halka arzedilmeksizin finansman bonosu ihracı için yapılacak kayıt başvurularını, Kurulca istenen bilgilerin tam ve doğru olarak verilip verilmediği yönünden inceler ve ihraç olunacak finansman bonolarını,

kayda alır. Kurul, incelemeler sonucunda açıklamaların yeterli olmadığı ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmayarak halkın istismarına yol açacağı sonucuna varırsa, gerekçe göstererek, başvuru konusu finansman bonolarının Kurul kaydına alınmasından imtina edebilir.

Anılan tebliğin 8. maddesi uyarınca finansman bonoları teminatlarına göre;

- **A tipi:** Garanti kaydı taşımayan finansman bonoları
- **B tipi:** İhraççıya karşı taahhüt edilmiş banka kredisi ile desteklenmiş finansman bonoları
- **C tipi:** Banka garantisi taşıyan finansman bonoları
- **E tipi:** Hazine garantisi taşıyan finansman bonoları
- **F tipi:** Bir anonim ortaklığın müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatıyla ödeme vaadini ihtiva eden finansman bonoları,

---

[23] T.T.K.'nın 372 ve 378. maddeleri şu şekildedir;
"Madde 372: Umumi heyetler bu Kanunda veya esas mukavelede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin huzuriyle toplanırlar. İlk toplantıda bu nisap hazır olmadığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler. İkinci toplantıda hazır bulunan pay sahipleri, temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun müzakere yapmağa ve karar vermeye salahiyetlidirler.
Madde 378: Kararlar mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.
Kararların muteber olması için zabıtların 297 nci maddede gösterilen esaslar dairesinde tutulması şarttır. Toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcilerinin ad ve soyadlarını gösteren 376 ncı maddedeki cetvel ile toplantıya davetin usulü dairesinde cereyan ettiğini ispat eden vesikalar zapta bağlanır. Adı geçen vesikaların münderecatı zabıtla açıklandığı takdirde bunların ayrıca bağlanmasına lüzum yoktur. İdare meclisi bu zaptın noterce tasdikli bir suretini derhal ticaret sicili dairesine vermekle beraber bu zaptın münderecatından tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir."

[24] Seri: III, No: 13 Tebliğin 15. maddesinde halka arzedilmek üzere ihraç edilecek finansman bonolarının kayda alınması için Sermaye Piyasası Kuruluna ibraz etmeleri gereken belgeler belirtilmiştir. Anılan tebliğin 24. maddesinde ise halka arzedilmeksizin satılmak üzere ihraç edilecek finansman bonolarının kayda alınması için Kurula ibraz edilmesi gereken belgeler yer almaktadır.

adları altında düzenlenir.

Finansman bonolarının ikinci el piyasasında alım satımı serbest olup, söz konusu bu durum bonoları ihraç etmiş olan banka açısından da geçerlidir. Emre yazılı banka bonoları ile banka garantili bonoların tedavülü için senedin arka yüzüne "beyaz ciro" yapılmış olması ve teslimi yeterlidir.

2.6. Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK):

Varlığa dayalı menkul kıymetler (VDMK), Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III, No: 14 "Varlığa Dayalı Menkul Kıymetlerin Kurul Kaydına Alınması Esasları" tebliğinin[25] 3. maddesinde özetle; genel finans ortaklıkları[26], bankalar, finansman şirketleri, finansal kiralamaya yetkili kuruluşlar ve gayrimenkul yatırım ortaklıklarının kendi ticari işlemlerinden doğmuş alacakları veya anılan tebliğ hükümleri çerçevesinde temellük edecekleri alacaklar karşılığında, Sermaye Piyasası Kurulu'nca kayda alınarak ihraç edilen ve anılan tebliğin 6. maddesinde yer alan unsurları taşıyan menkul kıymet olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu tanımdan da anlaşılacağı üzere varlığa dayalı menkul kıymetler, genel finans ortaklıkları, bankalar, finansman şirketleri, finansal kiralamaya yetkili kuruluşlar ve gayrimenkul yatırım ortaklıkları tarafından ihraç edilebilir. Ancak bankalar dışındaki ihraççılar tarafından ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetlerde, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından gerek görülmesi halinde banka garantisi sağlanması şarttır.

Anılan tebliğin 4. maddesi uyarınca varlığa dayalı menkul kıymetlerin ihracında işleme konu olabilecek alacak türleri ile söz konusu alacaklara binaen VDMK ihraç edebilecekler şunlardır;

a. <u>Tüketici Kredileri</u>: Bankaların gerçek kişilere, ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla, mal ve hizmet alımları dolayısıyla, açmış oldukları bireysel krediler ile finansman şirketlerinin kendi mevzuatları çerçevesinde gerçek ve tüzel kişilere açmış oldukları krediler, (Bankalar, Finansman şirketleri)

b. <u>Konut Kredileri</u>: Bankaların, 2985 sayılı Kanun ve bu Kanuna dayalı mevzuat çerçevesinde Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile yapılan anlaşma hükümlerine göre kendi kaynaklarından hazır konut alan kişilere açtıkları bireysel krediler, bankaların verdikleri ipoteğe dayalı bireysel konut kredileri ile konut sektörünü kredilendirmeye yetkili KİT statüsündeki bankaların kendi mevzuatları çerçevesinde açtıkları krediler, (Bankalar)

c. <u>Finansal Kiralama Sözleşmelerinden Doğan Alacaklar</u>: 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde finansal kiralamaya yetkili kuruluşların yaptıkları finansal kiralama sözleşmelerinden doğan alacakları, (Finansal kiralamaya yetkili kuruluşlar)

d. <u>İhracat İşlemlerinden Doğan Alacaklar</u>: Bankalar ve özel finans kurumlarının açmış oldukları ve fiilen ihracatta kullandırdıkları krediler ile faktoring işlemleri yapan

[25] 31.07.1992 tarih ve 21301 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

[26] Genel finans ortaklıkları, anılan tebliğin 2. maddesinde; alacakların temellükü ve bu alacaklar karşılık gösterilerek yine bu tebliğ hükümleri çerçevesinde düzenlenen varlığa dayalı menkul kıymetlerin ihracı ve halka arzı amacıyla kurulan anonim ortaklıklar olarak tanımlanmıştır.

anonim ortaklıklarca temellük edilen ihracat karşılığındaki belgeye dayalı alacaklar, (Bankalar)

e. <u>Diğer Alacaklar</u>: Bankalar dışındaki mal ve hizmet üretimi faaliyetlerinde bulunan anonim ortaklıklar ile mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil KİT'lerin müşterilerine yaptıkları taksitli satışlardan doğan, senede bağlanmış alacaklar,

f. Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla verilen bireysel kredilere ilişkin olarak T.C. Ziraat Bankası'nın senede bağlanmış alacakları,

g. T. Halk Bankası'nca esnaf ve sanatkarlarla küçük işletmelere açılan ihtisas kredileri,

h. Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının portföydeki gayrimenkullerinin satış veya satış vaadi sözleşmelerinden kaynaklanan senetli alacakları. (Gayrimenkul yatırım ortaklıkları)

Öte yandan Bankalar ile Genel Finans Ortaklıkları, yukarıda belirtilen alacakları temellük ederek, bu alacaklar karşılığında varlığa dayalı menkul kıymet ihraç edebilirler.

Anılan tebliğ hükümlerine göre, alacaklar portföyüne dayalı olarak ihraç edilecek varlığa dayalı menkul kıymetlerin Kurul kaydına alınması zorunlu olup, söz konusu menkul kıymetlerin nominal değerleri toplamının her bir tertip için bu tertibin dayalı olduğu alacaklar portföyünde yer alan alacakların ihraç tarihindeki toplam tutarının %90'ını aşması mümkün değildir.

Varlığa dayalı menkul kıymetler, iskonto esasına göre satılabileceği gibi, dönemsel ve değişken faiz ödemeli olarak da ihraç edilebilirler. VDMK'lerin satış yöntemine bağlı olarak iskonto veya faiz oranı ile ödeme planı, ihraca dayanak teşkil eden alacakların vade yapısı ve getirileri dikkate alınmak ve vade uyumunu sağlamak amacıyla ihraççı tarafından serbestçe belirlenebilir. Ayrıca VDMK'lerin ikinci el piyasada alım satımları serbesttir.

2.7. Gayrimenkul Sertifikaları:

Gayrimenkul sertifikaları, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III, No: 19 "Gayrimenkul Sertifikalarının Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Uyulması Gereken Esaslar" tebliğinin[27] 3. maddesinde özetle; belirli bir gayrimenkul projesini gerçekleştirmeyi üstlenen ve gayrimenkul sertifikasının içerdiği edimleri yerine getirmekle yükümlü olan anonim ortaklıkların, bedellerini inşa edilecek veya edilmekte olan gayrimenkul projelerinin finansmanında kullanılmak üzere ihraç ettikleri, nominal değeri eşit, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3. maddesinin (b) bendinin 2. fıkrasındaki nitelikleri haiz, hamiline yazılı menkul kıymetler olarak tanımlanmıştır.

Anılan tebliğin 4. maddesi uyarınca gayrimenkul sertifikası ihraç etmek isteyen ortaklıkların;

a) Gayrimenkul sertifikası ihracına konu olacak projeye eşdeğer büyüklükteki en az bir projeyi, sözleşmesi ve teknik şartnamelerine uygun olarak Kurula başvuru tarihinden önceki 5 yıl içerisinde tamamlamış olması,

[27] 20.07.1995 tarih ve 22349 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

b) Üstlendiği gayrimenkul projesini gerçekleştirebilecek mesleki ve teknik donanıma sahip olduğunu belgelendirmesi şarttır.

Gayrimenkul sertifikası ihraç etmek isteyen ihraççıların anılan tebliğin 8. maddesinde yer alan belgeler ile birlikte Sermaye Piyasası Kurulu'na başvurması gerekmekte olup, bunların kurul kaydına alınması zorunludur.

Gayrimenkul sertifikasını ihraç edenlerin edimlerinin ve belirlenen cezai şartların bir banka tarafından garanti edilmesi gerekmektedir. Sertifika ihracı sonunda elde edilen paralar banka tarafından açılan özel bir hesapta toplanır ve bu para vekilin özen borcu çerçevesinde bankaca gelir elde edilecek şekilde ihraççı adına değerlendirilir. Asli edimi kullanmak isteyen sertifika sahipleri, sertifikada belirtilen tarihlerde almak istedikleri bağımsız bölümün gerektirdiği sayıda sertifika ibraz etmek; ihraççı ise, belirtilen sürede gayrimenkulun mülkiyetinin tesisini ve teslimini yapmak zorundadır. Asli edimin yerine getirilmesi için belirlenen süre içinde başvurmayan veya yeterli sayıda sertifika toplayamayan sertifika sahipleri, tali edimin yerine getirilmesi amacıyla sertifikada belirtilen sürede başvururlar.[28]

2.8. Yatırım Fonu Katılma Belgeleri:

Bilindiği üzere 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 32. maddesinde yatırım fonları, anılan Kanun kapsamında faaliyette bulunabilecek sermaye piyasası kurumları arasında sayılmış ve mezkur Kanunun 37. maddesinde yatırım fonları tanımlanmış olup, anılan madde şu şekildedir;

> ***"Yatırım Fonları***
> ***MADDE 37 – (Değişik: 29.4.1992 tarih ve 3794 sayılı Kanun md. 27 ile.)*** *Bu Kanun hükümleri uyarınca halktan katılma belgeleri karşılığında toplanan paralarla, belge sahipleri hesabına, riskin dağıtılması ilkesi ve inançlı mülkiyet esaslarına göre sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek amacıyla kurulan mal varlığına Yatırım Fonu adı verilir.*
> *Fonun tüzel kişiliği yoktur; ancak mal varlığı kurucunun mal varlığından ayrıdır.*
> *Kurucu, fonu, yatırım fonu katılma belgesi sahiplerinin haklarını koruyacak şekilde temsil eder, yönetir veya yönetimini denetler. Fon varlığının korunması ve saklanmasından kurucu sorumludur. Kurucu ile katılma belgesi sahipleri arasındaki ilişkilere bu Kanunda ve ilgili mevzuatta hüküm bulunmayan hallerde Borçlar Kanununun Vekalet Akdi hükümleri uygulanır.*
> *Yatırım fonu ve yatırım ortaklığı portföylerinde bulunan taşınmazlarla, taşınmaza dayalı senetlerin tescil, şerh ve diğer tapu işlemlerinin yerine getirilmesine ilişkin esaslar, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikte belirlenir."*

Yatırım fonlarının kuruluş ve işleyişlerine ilişkin düzenlemeler, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: VII No: 10 "Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği"nde yapılmıştır.[29]

---

[28] Asli edim, gayrimenkul sertifikasında belirtilen sürede mülkiyetin gayrimenkul sertifikası sahibine geçirilmesi yükümlülüğünü, tali edim ise asli edimin yerine getirilmesini belirlenen süreler içerisinde talep etmeyen sertifika sahiplerine, anapara ve izahnamede belirtilen oranlarda faiz ödenmesini veya gayrimenkulun sertifika sahiplerince talep edilmeyen bölümünün banka tarafından açık artırma ile satılarak sertifika sahiplerine dağıtılmasını ifade etmektedir.

[29] Ayrıca Seri: VII No: 14 "Yabancı Yatırım Fonu Katılma Paylarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Satılmasına İlişkin Tebliğ", Seri: VII No: 23 " Borsa Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğ" ve "Emeklilik Yatırım

Anılan tebliğin 3. maddesi uyarınca; bankalar, aracı kurumlar, sigorta şirketleri ve Kanunlarında engel bulunmayan emekli ve yardım sandıkları ile 506 sayılı Kanunun Geçici 20. maddesi uyarınca kurulmuş olan sandıklar yatırım fonu kurabileceklerdir.

Diğer taraftan söz konusu tebliğin 4. maddesi uyarınca gayrimenkul yatırım fonları dışında kalan yatırım fonlarının işletmek üzere oluşturacakları portföylerinde yer alacak varlıklar şunlardır;[30]

- Özelleştirme kapsamına alınanlar dahil Türkiye'de kurulan ortaklıklara ait hisse senetleri, özel ve kamu sektörü borçlanma senetleri,
- Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen, yabancı özel ve kamu sektörü borçlanma senetleri ve hisse senetleri,
- Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilmiş ve borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları,
- Kurul'ca uygun görülen diğer sermaye piyasası araçları, repo, ters repo, future, opsiyon ve forward sözleşmeleri,
- Nakit değerlendirmek üzere yapılan İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. nezdindeki borsa para piyasası işlemleri.

Diğer taraftan yatırım fonlarının sayılan varlıklardan oluşan portföyün işletilmesi dışında başka bir faaliyet ile iştigal etmeleri mümkün değildir.

Fon kurucularında mevcut olması gereken nitelik ve aranacak şartlar anılan tebliğin 10. maddesinde belirtilmiş olup, fon kurmak isteyen;

- Aracı kurumların, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 30. maddesinin (a) ve (b) bentlerinde tanımlanan sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak üzere Kuruldan izin almış olmaları,

- Aracı kurumların özsermayelerinin, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: V No: 34 sayılı "Aracı Kurumların Sermayelerine ve Sermaye Yeterliliğine İlişkin Esaslar Tebliği"nin 7. maddesi kapsamında hesaplanan tutardan az olmaması,[31]

- Banka ve sigorta şirketlerinin kendi mevzuatlarına göre sahip olmaları gereken asgari ödenmiş sermayeye sahip olmaları,

---

Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile bir kısım düzenlemeler yapılmıştır.

[30] Ancak anılan tebliğin 42. maddesinde fon portföyünü oluşturacak varlıklar ile ilgili olarak bir takım sınırlamalar yer almaktadır.

[31] Aracı kurumların alım satım aracılığı faaliyeti için sahip olmaları gereken özsermaye tutarı 90.000.000.000 TL olmakla birlikte her yıl itibariyle Maliye Bakanlığı'nca ilan edilen yeniden değerleme oranının %20 sinin altına inmemek kaydı ile her yıl Kurulca belirlenir. Öte yandan aracı kurumlar yapılan her bir sermaye piyasası faaliyeti için özsermayelerini aşağıda belirtilen oranlarda artırmak zorundadırlar:

a) Halka arza aracılık faaliyeti için, alım satım aracılığı faaliyeti için sahip olunması gereken özsermaye tutarının % 50'si,

b) Menkul kıymetlerin geri alma veya satma taahhüdü ile alım satımı faaliyeti için, alım satım aracılığı faaliyeti için sahip olunması gereken özsermaye tutarının % 50'si,

c) Portföy yöneticiliği faaliyeti için, alım satım aracılığı faaliyeti için sahip olunması gereken özsermaye tutarının %40'ı,

d) Yatırım danışmanlığı faaliyeti için, alım satım aracılığı faaliyeti için sahip olunması gereken özsermaye tutarının % 10'u,

- Kurucuların kendi özel mevzuatları ve sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde faaliyetlerinin tamamen veya belirli faaliyet alanları itibariyle sürekli veya son bir yıl içinde bir ay veya daha fazla süreyle geçici olarak durdurulması kararı verilmemiş olması,

- Kurucuların yetkililerinin, müflis olmamaları ve zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, emniyeti suistimal, sahtecilik, hırsızlık, dolandırıcılık, istihsal kaçakçılığı hariç kaçakçılık gibi yüz kızartıcı suçlardan dolayı veya kendi özel mevzuatları ve sermaye piyasası mevzuatına aykırılıktan dolayı mahkumiyet kararlarının bulunmamış olması,

gerekmektedir.

Katılma belgesi, belge sahibinin, kurucuya karşı sahip olduğu hakları taşıyan ve fona kaç pay ile katıldığını gösteren kıymetli evrak niteliğinde bir senet olup, kaydi değer olarak tutulur. Katılma belgelerinin itibari değeri olmayıp, fon pay değeri, fon toplam değerinin tedavüldeki katılma belgelerinin kapsadığı pay sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilir.

Katılma belgesi sahipleri, belgelerini fon içtüzüklerinde belirlenen esaslara göre fona iade etmek suretiyle paraya çevirebilirler. Ayrıca içtüzüğünde hüküm bulunmak şartı ile kurucunun talebi ve borsanın uygun görmesi üzerine menkul kıymet niteliği verilen katılma belgeleri borsada işlem görebilir. Ancak özel fon katılma belgeleri borsada işlem göremezler, bu katılma belgelerinden fona geri dönenler ancak başlangıçta içtüzükte belirlenen kişi ve kuruluşlara satılabilir.

2.9. Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetleri:

Yatırım ortaklıkları, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca anılan Kanun kapsamında faaliyette bulunabilecek sermaye piyasası kurumları arasında sayılmış olup, anılan Kanunun 35. maddesinde sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföylerini işletmek amacıyla kurulan anonim ortaklıklar olarak tanımlanmıştır.

Yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunmak üzere Sermaye Piyasası Kuruluna başvurmaları şart olup, kuruluş ve faaliyet izninin verilebilmesi için;

a) Kayıtlı sermayeli olarak anonim ortaklık şeklinde kurulmaları,
b) Başlangıç sermayelerinin Kurulca belirlenen miktardan az olmaması,
c) Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması,
d) Ticaret unvanlarında Yatırım Ortaklığı ibaresinin bulunması,
e) Esas sözleşmelerinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
f) Kurucularının müflis olmadığının veya yüz kızartıcı bir suçtan dolayı hükümlülüklerinin bulunmadığının tespit edilmiş olması,

gerekmektedir.

Yatırım ortaklıklarının kuruluş ve işleyişlerine ilişkin usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan tebliğler ile düzenlenmiş olup söz konusu tebliğler şunlardır;

- Seri: VI No: 4, Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği,
- Seri: VI No: 11, Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği,

- Seri: VI No: 15, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği,

Bu kapsamda olmak üzere yatırım ortaklıklarının kuruluş ve işleyişlerine ilişkin usul ve esaslar her bir ortaklık türü itibariyle ve anılan tebliğler ışığında şu şekilde olacaktır;

2.9.1. Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Esaslar

Yatırım ortaklıklarının kuruluş ve işleyişlerine ilişkin usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: VI No: 4 "Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"nde[32] belirlenmiştir. Anılan tebliğin 3. maddesi uyarınca yatırım ortaklıkları; sermaye piyasası araçları ile ulusal ve uluslar arası borsalarda veya borsa dışı organize piyasalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek üzere anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumları olarak tanımlanmıştır. Esas sözleşmelerinde asgari sınırları belirtilmek kaydıyla, portföy değerinin en az %25'ini devamlı olarak özelleştirme kapsamına alınmış Kamu İktisadi Teşebbüsleri dahil Türkiye'de kurulmuş ortaklıkların hisse senedine yatırmış yatırım ortaklıkları, (A) tipi yatırım ortaklığı olarak adlandırılır.

Anılan Tebliğin 4. maddesinde yatırım ortaklıklarının işlevlerinin portföy işletmek amacıyla;

- Ortaklık portföyünü oluşturmak, yönetmek ve gerektiğinde portföyde değişiklikler yapmak,
- Portföy çeşitlendirmesiyle yatırım riskini, faaliyet alanlarına ve ortaklıkların durumlarına göre en aza indirecek bir biçimde dağıtmak,
- Menkul Kıymetlere, mali piyasa ve kurumlara, ortaklıklara ilişkin gelişmeleri sürekli izlemek ve portföy yönetimiyle ilgili olarak gerekli önlemleri almak,
- Portföyün değerini korumaya ve artırmaya yönelik araştırmalar yapmak,

olduğu belirtilmiştir.

Diğer taraftan anılan tebliğin 5. maddesinde yatırım ortaklıklarının kurulmasına ilişkin şartlar belirtilmiştir. Buna göre yatırım ortaklıklarının, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca kuruluşlarına izin verilebilmesi için, mezkur Kanunun 30. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendinde belirtilen portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunmak üzere Kurula başvurmuş olmaları ve;

- Kayıtlı sermayeli olarak anonim ortaklık şeklinde ve hisse senetlerini halka arzetmek üzere kurulmaları,
- Başlangıç sermayelerinin 2.700.000 YTL'den az olmaması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması,
- Ticaret unvanlarında "Yatırım Ortaklığı" ibaresinin bulunması,
- Esas sözleşmelerinin Kanun hükümlerine uygun olması,
-Kurucularının müflis olmadığının ve yüzkızartıcı bir suçtan dolayı hükümlülüklerinin bulunmadığının tespit edilmiş olması,

gerekmektedir.

[32] 31.07.1992 tarih ve 21301 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Yatırım ortaklıkları tarafından ihraç edilecek hisse senetlerinin, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından şekil şartlarına ilişkin yapılan düzenlemeler ile kayda alınma sırasında onaylanarak verilen örneğe uygun olarak bastırılması şarttır. Yatırım ortaklığınca ihraç edilen hisse senetleri, kuruluşta yatırım ortaklığının tescil edildiği hesap dönemi itibariyle kâr payına hak kazanır. Bununla birlikte sermaye artırımı suretiyle yeni hisse senedi ihraçlarında ise, ihraç edilen hisse senetleri, yeni pay alma hakkının kullanımına ilişkin sirkülerin yayımlandığı hesap dönemi itibariyle kâr payına hak kazanır.

Yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliği faaliyetleri sonucunda elde ettikleri kar tutarı; portföyündeki menkul kıymetlerin alım satımından oluşan kâr, değer artışından kaynaklanan gelir ile faiz, temettü ve benzeri gelirlerin toplamından, amortisman, değer azalışından kaynaklanan giderler ve genel yönetim giderleri gibi giderlerin düşülmesinden sonra bulunan tutardır.

2.9.2. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Esaslar

Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının kuruluş ve işleyişlerine ilişkin usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri VI No: 11 "Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"nde[33] belirlenmiştir. Gayrimenkul yatırım ortaklıkları anılan tebliğin 4. maddesinde; söz konusu tebliğ ile belirlenmiş usul ve esaslar dahilinde, gayrimenkullere, gayrimenkule dayalı sermaye piyasası araçlarına, gayrimenkul projelerine, gayrimenkule dayalı haklara ve sermaye piyasası araçlarına yatırım yapabilen, belirli projeleri gerçekleştirmek üzere adi ortaklık kurabilen ve anılan tebliğ ile izin verilen diğer faaliyetlerde bulunabilen sermaye piyasası kurumları olarak tanımlanmıştır.

Gayrimenkul yatırım ortaklıkları, belirli bir amacı gerçekleştirmek amacıyla süreli olarak kurulabileceği gibi, belirli alanlarda yatırım yapmak amacıyla ya da amaçlarında sınırlama olmaksızın süreli veya süresiz olarak kurulabilirler.

Anılan tebliğin 23. maddesi uyarınca gayrimenkul yatırım ortaklıkları genel olarak aşağıda belirtilen kapsamda faaliyet gösterirler;

- Ortaklık portföyünü oluşturmak, gerektiğinde portföyde değişiklikler yapmak, ortaklık portföyünü çeşitlendirerek yatırım riskini en aza indirecek şekilde dağıtmak, gayrimenkuller, gayrimenkule dayalı işlemler ve menkul kıymetler hakkındaki gelişmeleri sürekli olarak izleyerek ortaklık portföyünün yönetimine ilişkin gerekli tedbirleri almak, portföyün değerini korumaya ve artırmaya yönelik araştırmalar yapmak veya yaptırtmak,

- Ortaklık portföyünü oluşturan veya portföye alınması planlanan varlıklar hakkında gerekli hukuki şartların sağlanıp sağlanmadığını araştırmak, bu hususta gerekli raporların hazırlanmasını temin etmek,

- Portföydeki varlıkların değerinin tespitine ilişkin raporların hazırlanmasını temin etmek,

- Portföy dışardan danışmanlık ve/veya portföy yönetimi hizmeti alınması suretiyle yönetiliyorsa, ilgili kuruluşların faaliyetlerinin mevzuat ve sözleşme hükümlerine uygunluğunu izlemek üzere gerekli organizasyonu oluşturmak,

[33] 08.11.1998 tarih ve 23517 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- Kendilerine yüklenilen diğer görevleri ve yürütülmesine izin verilen diğer faaliyetleri gerçekleştirmek.

Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının hisse senetleri nama veya hamiline yazılı olarak ihraç edilmesi mümkündür. Ancak, ayni sermayeyi temsil eden hisse senetleri ile lider girişimcinin asgari sermaye payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması zorunludur.

2.9.3. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Esaslar

Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının kuruluş ve işleyişlerine ilişkin usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri VI No: 15 "Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği"nde[34] belirlenmiştir. Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları anılan tebliğin 3. maddesinde; kayıtlı sermayeli olarak kurulan ve çıkarılmış sermayelerini esas olarak girişim sermayesi yatırımlarına yönelten ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda risk sermayesi ortaklığı olarak ifade edilen ortaklıklar olarak tanımlanmıştır. Diğer taraftan anılan madde de girişim şirketi; Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı olan şirketler olarak tanımlanmış ve girişim sermayesi yatırımının anılan tebliğin 20. maddesindeki esaslar çerçevesinde yapılan yatırımı ifade ettiği belirtilmiştir. Bu kapsamda olmak üzere;

- Ortaklıkların sahip oldukları girişim şirketlerinin hisse senetlerinin, yatırım yapılan girişim şirketlerinin ortaklarına veya çalışanlarına satış opsiyonu veren sözleşmeler,
- Girişim şirketi ortaklarına veya çalışanlarına şirketlerinin hisse senetlerini alım opsiyonu veren sözleşmeler,
- Ortaklara girişimci şirketlerin hisse senetlerini alım opsiyonu veren opsiyon sözleşmeleri ile,
- Ortaklıkların sahip oldukları girişim şirketlerinin hisse senetlerinin, yatırım yapılan girişim şirketlerinin ortaklarına veya çalışanlarına satışına ilişkin vadeli işlem sözleşmeleri,
- Girişim şirketi ortaklarının veya çalışanlarının, şirket hisse senetlerini ortaklıklarına satışına ilişkin vadeli işlem sözleşmeleri,
- Doğrudan ortaklıkların yatırım faaliyetlerine ilişkin diğer opsiyon ve vadeli işlem sözleşmeleri,

düzenlenebilir ve bu sözleşmeler girişim sermayesi yatırımı olarak değerlendirilir.

Ani usulde kurulan veya esas sözleşme tadili yoluyla girişim sermayesi yatırım ortaklığına dönüşen ortaklıkların, portföy işletmeciliği faaliyet yetki belgesinin ticaret siciline tescilini takip eden üç yıl içinde, yatırım portföyünü oluşturarak, halka arz edilecek hisse senetlerinin kayda alınması talebiyle Sermaye Piyasası Kuruluna başvurmaları zorunludur. Aksi takdirde portföy işletmecilik faaliyet yetki belgesinin ticaret siciline tescilini takip eden 3 yıl içinde, hisse senetlerinin kayda alınması başvurusunda bulunmayan veya gerekli şartları sağlamadığı için başvurusu Sermaye Piyasası Kurulu tarafından uygun görülmeyen ortaklıkların girişim sermayesi yatırım ortaklığı olarak faaliyette bulunma hakları ortadan kalkar.

[34] 20.03.2003 tarih ve 25054 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

BÖLÜM 2:
YENİ SİSTEME GÖRE MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

BÖLÜM 2: YENİ SİSTEME GÖRE MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

3. GENEL AÇIKLAMA

Menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, zaman içerisinde Türk Vergi Sistemi'nde önemli değişiklikler yapan Kanunların hemen hepsi ile çeşitli değişikliklere uğramıştır. Bu kapsamda, 4369 sayılı Kanun ile kar paylarının ve menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine yönelik önemli değişiklikler yapılmış, 4783 sayılı Kanun ile değer artış kazancı olarak vergilendirilmesi öngörülen menkul kıymet alım-satım kazançlarının kapsamı yeniden belirlenmiş, 4842 sayılı Kanun ile menkul sermaye iratlarına ilişkin olarak çeşitli istisnalar düzenlenmek suretiyle kar paylarının vergilendirilmesinde yeni usul ve esaslar belirlenmiştir.

Son olarak 31.12.2004 tarih ve 25687 (3. mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5281 sayılı "Vergi Kanunları'nın Yeni Türk Lirası'na Uyumu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları ve Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançlarının vergilendirilmesine yönelik olarak 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak ve 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere yeni bir sistem belirlenmiştir.

Belirlenen yeni sistemin uygulamaya girmesiyle birlikte uygulamada bir kısım sorunların ortaya çıkması bir kısım düzenlemelerin yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu kapsamda olmak üzere, 24.12.2005 tarih ve 26033 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5436 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ve 07.07.2006 tarih ve 26221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5527 sayılı "Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde bir kısım değişiklikler ve ilaveler yapılmıştır.

Öte yandan, 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile kurumlar vergisi mükelleflerinin menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesine yönelik çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

5281 sayılı Kanunun genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, bankalar ve aracı kurumlar tarafından tutulacak kayıtlara göre bu kurumlar tarafından tevkifat suretiyle yapılacak vergilemeyi öngören ve kazancı elde edenler açısından basitleştirilmiş bir uygulama mahiyetinde olan bu sistem ile geliri elde edenler yönünden basitliğin sağlanmasının yanı sıra, bütün finansal araçlar açısından vergilemede eşitlik sağlanmaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme ile 01.01.2006 tarihinden itibaren, çeşitli finansal araçlardan elde edilen getirilerin aynı düzeyde kaynakta vergilenmesi, ticari faaliyetlere dahil olmayan gelirler için kaynakta yapılan bu vergilemenin nihai vergileme olması öngörülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi yeni sistem ile vergilemede kazanç ve iradı elde edenler açısından basitliğin sağlanması amaçlanmaktadır. Ancak, bu basitliğin geliri sağlayan kurumlarca da (banka ve aracı kurumlar) geçerli olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından gelir elde edenlere ödeme yapan banka ve aracı kurumların bu gelirler üzerinden vergi tevkif etmeleri, gelire konu menkul kıymetleri ve bunların sahiplerini çok ayrıntılı olarak takip etmeleri ile mümkün olabilecektir.

Ancak, vergileme sistemimizin son yıllarda büyük oranda dolaylı vergilere ağırlık vermiş olmasının ve beyan esasında istenilen sonuçlarının alınamamış olmasının böyle bir menkul kıymet vergilemesini zorunlu hale getirdiğini üzücü de olsa kabul etmek gerekmektedir.

Menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine yönelik olarak 5281 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler aşağıdaki şekilde alt başlıklara ayrılabilir.

- Menkul Kıymetler ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarından Elde Edilen Gelirlerde Tevkifat Uygulaması,

- Tevkifata Tabi Tutulacak Gelirlerin Bu Gelirleri Elde Edenlerce Beyanı,

- Menkul Sermaye İradının Tespitinde Uygulanan "İndirim Oranı" Müessesinin Kaldırılması,

- Menkul Kıymetlerin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Değer Artış Kazancının Tespitine Yönelik Olarak Yapılan Değişiklikler,

- Tevkifat Uygulaması Kapsamında Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler,

Kitabımızın izleyen bölümlerinde menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılması ile elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları ve Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, G.V.K.'nın 5436 ve 5527 sayılı Kanunlarla değişik Geçici 67. maddesi ile 257 ve 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğleri ışığı altında örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4. TEVKİFAT UYGULAMASI

4.1. MADDE METNİ VE GEREKÇE;

5281 sayılı Kanunun 30. maddesi ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddede özetle; 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasındaki dönemde menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan kazançlar, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları ve Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar

vergisinden istisna kazançlarının tevkifat suretiyle vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte 5436 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ve 5527 sayılı "Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" ile anılan madde kapsamında yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin olarak bir kısım değişiklikler yapılmıştır.

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin 5436 ve 5527 sayılı Kanunlarla değişik hali ve anılan maddenin gerekçesi aşağıda yer almaktadır.

GEÇİCİ MADDE 67. - (Madde, 30.12.2004 gün ve 5281 sayılı Kanunun 30. maddesi ile eklenmiştir. Yürürlük:1.1.2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere 1.1.2006 tarihinde)

1) Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;

a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,

b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,

c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),

*d) **(Bent, 22.12.2005 gün ve 5436 Sayılı Kanunun 13. maddesi ile eklenmiştir.)** Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,*

*Üzerinden %15 oranında vergi tevkifatı yaparlar. **(İbare, 27.06.2006 gün ve 5527 Sayılı Kanunun 1. maddesi ile eklenmiştir.)** Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için bu oran % 0 olarak uygulanır."*

***(Madde, 22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 14. maddesi ile değiştirilmiştir.)** Aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenir. Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması halinde, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutar tespit edilir. Aynı gün içerisindeki işlemlerde ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılabilir. Alış ve satış işlemleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınır.*

Üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınır. Aynı türden

menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerin tevkifat matrahından mahsup edilir. Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınarak tevkifat matrahı tespit edilir. Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmaz.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı sahibinin, bu kıymetleri başka bir banka veya aracı kuruma aktarması halinde, söz konusu menkul kıymetlerin alış bedeli ve alış tarihi aktarma yapılan kuruma bildirilir. Aktarmanın başka bir kişi veya kurum adına yapılması halinde, alış bedeli ve alış tarihinin ilgili banka veya aracı kuruma bildirilmesinin yanı sıra işlem Maliye Bakanlığına da bildirilir. Bu bildirimler, başka bir kişi veya kurum adına naklin aynı banka veya aracı kurumun bünyesinde gerçekleştirilmesi veya kıymetin sahibi tarafından fiziken teslim alınması halinde de yapılır.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi halinde alış bedeli olarak, tevsik edilmesi kaydıyla, kıymet sahibinin beyanı esas alınır ve yapılan işlem Maliye Bakanlığına bildirilir.

(Paragraf, 27.06.2006 gün ve 5527 sayılı Kanunun 1. maddesi ile değiştirilmiştir.) *Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasında ve hisse senetleri kar paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde bu fıkra hükümleri uygulanmaz. Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler için, Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80 inci madde hükümleri uygulanmaz.*

Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmez. Banka ve aracı kurumlar, tevkif ettikleri vergileri şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan eder ve yirmialtıncı günü akşamına kadar öderler.

(Bent, 22.12.2005 gün ve 5436 Sayılı Kanunun 13. maddesi ile eklenmiştir.) *Bu maddenin uygulaması bakımından banka veya aracı kurumlar (işleme taraf olanlar) kendilerinde bulunan veya ulaştırılan bilgi ve belgeler kapsamında tarhiyattan sorumlu tutulurlar. Bilgilerin eksik veya yanlış olması nedeniyle eksik beyan edilen kısım için bildirimi yapan adına gerekli tarhiyat yapılır.*

2) Bu Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç), ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, %15 oranında

vergi tevkifatı yapılır. Bankalara veya aracı kurumlara alış bedeli tevsik edilmeksizin teslim edilmiş olan menkul kıymetlerin gelirlerinin ödenmesinde ise ödeme banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılsa dahi tevkifat yapılır. Menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, bu işlemdeki itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınır. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

3) Bankalar ile aracı kurumlar, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (hisse senetleri ile (1) numaralı fıkranın altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları hariç) (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden %15 oranında tevkifat yaparlar. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının daha önce bir banka veya aracı kurumdan alınmamış olması halinde, tevkifatın yapılmasında alış bedeli yerine ihraç bedeli esas alınır. Tevkif edilen vergiler (1) numaralı fıkra kapsamında verilecek beyannameye dahil edilmek suretiyle beyan edilir ve ödenir.

*4) **(Fıkra, 22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 1. maddesi ile değiştirilmiştir.)** Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.*

5) Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz.

6) Bu maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

*7) (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmez. Diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirler dahil edilmez**. (Cümle, 27.06.2006 gün ve 5527 Sayılı Kanunun 1. maddesi ile eklenmiştir.)** Söz konusu fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tabi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi veya kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmez. Ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınır ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, 94 üncü madde kapsamında tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edilir. Şu*

kadar ki, (2) ve (3) numaralı fıkralar kapsamında tevkif suretiyle ödenen verginin, işlemden doğan kazancın tabi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmı yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmez.

8) Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ***("borsa yatırım fonları hariç" şeklindeki paranteziçi hükmü, 27.06.2006 gün ve 5527 sayılı Kanunun 1. maddesi ile değiştirilmiştir.)*** *(borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın %15 oranında vergi tevkifatına tabi tutulur. Bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticari işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler, bu fıkra kapsamı dışındadır.*

9) ***(22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 14. maddesi ile bu fıkradaki "hazine bonosu faizleri" ibaresi "Hazine bonoları" şeklinde değiştirilmiş ve "Dar mükellef kurumların, bu menkul kıymetleri elden çıkarmak suretiyle sağladıkları kazançlar hariç" şeklindeki parantez içi hüküm kaldırılmıştır.)*** *Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.*

10) ***(22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 14. maddesi ile "Dar mükellef kurumların, bu menkul kıymetleri elden çıkarmak suretiyle sağladıkları kazançlar hariç" şeklindeki parantez içi hüküm kaldırılmıştır.)*** *Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.*

11) ***(Fıkra, 22.12.2005 gün ve 5436 Sayılı Kanunun 14. maddesi ile eklenmiştir.)*** *Dar mükellefler de dahil olmak üzere, bu madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançları için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir. Beyan edilen gelir üzerinden %15 oranında vergi hesaplanır. Hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilir. Şu kadar ki, mahsup edilemeyen zararlar izleyen takvim yıllarına devredilemez.*

12) ***(22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 14. maddesi ile 11 olan fıkra numarası 12 olarak teselsül ettirişmiş ve "Türkiye'de faaliyette bulunan bankaları" ibaresi "Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını" şeklinde değiştirilmiştir.)*** *Bu maddede geçen, "banka" kavramı 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan*

bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını, "aracı kurum" kavramı ise 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade eder.

*13**) (22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 14. maddesi ile 12 olan fıkra numarası 13 olarak teselsül ettirilmiştir.)** Bu maddede geçen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade eder.*

Bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunur.

*14**) (22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 14. maddesi ile 13 olan fıkra numarası 14 olarak teselsül ettirişmiş ve aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "2006 yılında" ibaresi, 27.06.2006 gün ve 5527 sayılı Kanunun 1. maddesi ile madde metninden çıkartılmıştır.)** Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında 2006 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için (1) numaralı fıkrada belirtilen tevkifat oranı sıfır olarak uygulanır. Tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları bakımından bu madde hükümleri uygulanmaz. Şu kadar ki, banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz.*

*15) **(Fıkra , 22.12.2005 gün ve 5436 Sayılı Kanunun 14. maddesi ile eklenmiştir.)** Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin 5281 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmadan önceki (2) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonu olarak addolunmuş dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirilmeye ilişkin 31.12.2005 tarihindeki bu statüleri;*

a) 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle (hisse senetleri hariç) sınırlı olmak üzere bu menkul kıymetlerin tamamı itfa edilinceye kadar,

b) 31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için ise bu menkul kıymetlerin bu tarihten sonra portföyden ilk çıkış tarihine kadar,

Devam eder.

16) Bu madde kapsamına girmeyen ve 1.1 2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyla geçerli olan hükümler uygulanır.

17) (Fıkra, 21.06.2006 gün ve 5524 Sayılı Kanunun 1. maddesi ile eklenmiştir.) Bakanlar Kurulu bu maddede yer alan oranları her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre, ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkilidir.

*18) **(Fıkra, 22.12.2005 gün ve 5436 sayılı Kanunun 14. maddesi ile değiştirilmiştir.)** Bu madde hükümlerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usûlleri belirlemeye, vergiye tâbi işlemlere taraf veya aracı olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.*

19) Bu madde hükümleri 31.12.2015 tarihine kadar uygulanır."

Madde Gerekçesi:[35]

"Geçici Madde 67'de yapılan düzenleme ile 01.01.2006 tarihinden itibaren, çeşitli finansal araçlardan elde edilen getirilerin aynı düzeyde kaynakta vergilenmesi ticari faaliyetlere dahil olmayan gelirler için kaynakta yapılan bu vergilemenin nihai vergileme olması öngörülmektedir.

Madde kapsamına menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler, mevduat faizleri, özel finans kurumlarından elde edilen gelirler ve repo kazançları girmektedir. Yapılan düzenleme sonucunda Hazinece ihraç edilen tahvillerden sağlanan getirilerle özel sektör tahvillerinden sağlanan getirilerin aynı esaslar çerçevesinde vergilendirilmesi sağlanmış olacaktır.

Maddenin (1) numaralı fıkrası ile menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması sonucunda veya elde tutulma sürecinde elde edilen getiriler üzerinden, bankalar veya aracı kurumlar aracılığıyla kaynakta vergileme yapılması öngörülmekte ve bu uygulamanın gerçekleştirilmesinde uygulanacak kurallar belirlenmektedir.

Tevkifat;

-Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),

[35] Bilindiği gibi gerekçeler, Kanun Tasarısı T.B.M.M.'ne sevk edildiği aşamada kaleme alınmakta ve Meclis görüşmeleri aşamasında Kanun Tasarısında yapılan değişiklikler nedeniyle Kanun gerekçeleri ile Resmi Gazete'de yayımlanan Kanun metinleri farklılıklar gösterebilmektedir. 5281 sayılı Kanun metni ile gerekçesi arasında da açıklanan nedenle çeşitli farklılıklar meydana gelmiştir. Örneğin, Kanun tasarısında, aynı menkul kıymetlerden farklı tarihlerde alım yapıldıktan sonra bunların kısmen elden çıkarılmasında söz konusu menkul kıymetlerin alış bedelinin hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi ile tespit edileceği belirtilmekte iken Mecliste yapılan görüşmeler sırasında bu yöntemden vazgeçilmiş ve ilk giren ilk çıkar yöntemi (LİFO) esas alınarak tevkifat matrahının belirleneceği belirtilmiştir.

üzerinden gerçekleştirilecektir.

Banka veya aracı kurumun kendi portföylerinde bulunan kağıtları müşterilerine alıp satmaları halinde de alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden tevkifat yapacaklardır.

Aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenecektir. Tevkifatın yapılmasında üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınacaktır. Örneğin üç aylık dönem içerisinde çeşitli şirketlere ait hisse senetlerinin alım satımı yapılmışsa, tevkifat her bir işlem dikkate alınarak değil, üç aylık süreç içerisinde yapılan işlemler dikkate alınarak belirlenecektir. Dolayısıyla bir alım satım işlemi sonucu oluşan negatif fark, bir diğer işlemden oluşan pozitif farktan düşülecektir. Ancak, aynı dönemde tahvil alım satımı olması halinde tahvillerle ilgili işlemler hisse senetleri ile bir arada değerlendirilmeyecektir.

Üzerinden tevkifat yapılacak tutarların tespitinde, dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınacaktır. Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmayacaktır.

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi veya alım satımı, menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde ve hisse senetleri kâr paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde bu fıkra hükümleri uygulanmayacaktır.

Maddenin (2) numaralı fıkrasında bir önceki fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmayan getirilerin, menkul kıymetleri çıkaranlarca ödenmesi sırasında tevkifata tabi tutulması öngörülmektedir. Bir önceki madde kapsamında tevkifata tabi tutulan getirileri kapsam dışında bırakmak amacıyla banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılan ödemelerde tevkifat yapılmaması öngörülmüştür.

Yapılan düzenleme ile mevduat faizleri, özel finans kurumlarından elde edilen getiriler ve repo kazançların tevkif suretiyle vergilenmesi ve tevkifata tabi tutulan bu kazançlar için ayrıca beyanname verilmemesi uygulaması devam edecektir. Tevkifat oranı, diğer gelirler için uygulanacak tevkifat oranına paralel olarak bu maddede belirlenmektedir.

Bu madde kapsamında tevkifata tutulan kazançlar için, gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyecek, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirler dahil edilmeyecektir. Ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler ise ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacak ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, 94 üncü madde kapsamında tevkif edilen

vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannameler üzerinde hesaplanan vergiden mahsup edilecektir. Ancak maddenin (2) ve (3) numaralı fıkraları kapsamında tevkif suretiyle ödenen verginin, işlemden doğan kazancın tabi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmı yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilmeyecektir.

Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının madde kapsamında yapılacak tevkifatlara etkisi olmaması öngörülmüştür. Ancak emeklilik yatırım fonlarının kazançları üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Maddede yapılacak tevkifat oranları % 15 olarak belirlenmiştir. Ancak bu oranları yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için 5 puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirme konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançlarından dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında tevkifata tabi tutulacaktır. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgeleri ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar ile katılma belgelerinin fona iadesinden elde edilen gelirler için yıllık beyanname verilmeyecek fon veya ortaklık bünyesinde yapılan vergileme nihai vergileme olacaktır. Ticari işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler ise ticari kazancın tespitinde dikkate alınacaktır.

Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirler ile yine bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulması sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde Gelir Vergisi Kanununun 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümleri uygulanacaktır. Yine madde, kapsamına girmese dahi 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde de 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacaktır."

5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. madde metninden de anlaşılacağı üzere 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilecek kazanç ve iratlar üzerinden elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki statülerine bakılmaksızın 5 farklı tevkifat uygulaması yapılacaktı.

Ancak, 5527 sayılı Kanun ile anılan maddede yapılan değişiklik ile 5281 sayılı Kanun ile getirilen sistemin bu temel özelliği aşındırılmıştır. Şöyle ki 5527 sayılı Kanun ile Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasına yapılan ilave ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar açısından söz konusu fıkra kapsamında elde edilecek kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak vergi tevkifatının oranı % 0 olarak belirlenmiştir.

Anılan madde uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan gelirler üzerinden yapılacak tevkifatlar şunlardır;

1. Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler üzerinden banka ve aracı kurumlar tarafından yapılacak tevkifat (G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 1 numaralı fıkrası),

2. Her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan menkul sermaye iratları üzerinden (Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç) ödemeyi gerçekleştirenlerce yapılacak tevkifat (G.V.K. Md. 75/5) (G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 2 numaralı fıkrası),

3. Banka ve aracı kurumlarca tevkifatsız olarak satın alınan menkul kıymetlerin alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden yapılacak tevkifat (G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 3 numaralı fıkrası),

4. Mevduat faizleri, Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar payları ve repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifat (G.V.K. Md. 75/7, 12 ve 14) (G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 4 numaralı fıkrası),

5. Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat (G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 8 numaralı fıkrası).

Bu kapsamda olmak üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi hükmü uyarınca, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında; bankalar, aracı kurumlar, Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar ile menkul sermaye iradını ödeyenlerce yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar her bir kazanç ya da irat türü itibariyle şu şekilde olacaktır.

4.2. MENKUL KIYMETLER VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARAÇLARININ ELDEN ÇIKARILMASI VE ELDE TUTULMASI SÜRECİNDE ELDE EDİLEN GELİRLER ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT

5281 sayılı Kanun ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatına ilişkin usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda olmak üzere 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan fıkra hükmüne göre; **bankalar ve aracı kurumlar,**

- Alım-satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve itfa bedelleri arasındaki fark,

- Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- Aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinde, ödünç veren tarafın lehine kalan tutar,

üzerinden % 15 oranında[36] vergi tevkifatı yapmak zorundadırlar. Ancak, bu oran 5527 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 0 olarak uygulanacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun anılan Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasından anlaşılacağı üzere, düzenleme ile hem menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı niteliğindeki alım-satım kazançları üzerinden hem de bunların elde tutulması sonucunda elde edilen menkul sermaye iradı niteliğindeki gelirler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki olumlu fark üzerinden yapılacak tevkifat, değer artış kazancı üzerinden yapılacak tevkifat anlamına gelmektedir. Bu tevkifat uygulaması (değer artış kazançları üzerinden yapılacak tevkifat) vergi mevzuatımızda ilk kez yer almaktadır. Daha önce değer artış kazançlarının vergilendirilmesi ile ilgili köklü değişiklikler yapan 4369, 4444, 4783 ve 4842 sayılı Kanunlarda bu kazançlar üzerinden tevkifat yapılmasına imkan verecek herhangi bir düzenlemeye yer verilmemişti.[37] Son dönemlerde, vergileme sistemimizin dolaylı vergilere ve kaynakta vergilendirmeye yönelmesine paralel olarak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının banka ve aracı kurumalr vasıtasıyla elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarında da 01.01.2006 tarihinden itibaren tevkifat uygulamasına geçilmiştir.

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden banka ve aracı kurumlarca G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır;

4.2.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar

4.2.1.1. Genel Açıklama;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler üzerinden, işleme aracılık eden banka ve aracı kurumların vergi tevkifatı yapmak zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle anılan tevkifat uygulaması kapsamında banka ve aracı kurumlar kavramlarının hiçbir tereddüte mahal bırakmayacak şekilde açıklanması gerekmektedir.

---

[36] Bu oran, 23.07.2006 tarih ve 26237 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 23.07.2006 tarihinden itibaren % 10 olarak belirlenmiştir.

[37] Bilindiği üzere G.V.K.'nın 2. maddesi kapsamındaki kazanç ve iratlar üzerinden geliri elde edenin hukuki niteliği ile mükellefiyet durumuna bağlı olarak mezkur Kanunun 94. ve 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca vergi tevkifatı yapılmaktadır. Ancak gerek G.V.K.'nın 94., gerekse K.V.K.'nın 24. maddelerinde menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı.

Söz konusu maddenin (12) numaralı fıkrasında, banka ve aracı kurum tabirlerinden nelerin anlaşılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Buna göre, "**banka**" kavramı; 18.06.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını,[38] "**aracı kurum**" kavramı ise 28.07.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade etmektedir.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 33. maddesinde aracı kurumların kuruluş şartları, 34. maddesinde ise faaliyet şartları hüküm altına alınmıştır. Buna göre aracı kurumların kuruluşlarına Sermaye Piyasası Kurulu'nca izin verilebilmesi için;

- Anonim ortaklık şeklinde kurulmaları,
- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması,
- Sermayelerinin Kurulca belirlenen miktardan az olmaması,
- Esas sözleşmelerinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
- Kurucularının müflis olmadığının veya yüzkızartıcı bir suçtan dolayı hükümlülüklerinin bulunmadığının tespit edilmiş olması,

gerekmektedir.

Ancak, burada bir hususa dikkat çekmek gerekmektedir. Buna göre bankalar ve aracı kurumlar, elde edilmesine aracılık ettikleri gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapmakla yükümlüdürler. Başka bir deyişle bankalar veya aracı kurumlarca gerçekleştirilecek tevkifat, elde edilmesine aracılık ettikleri kazançlar ile sınırlıdır.

Buna karşılık banka ve aracı kurumlar, menkul kıymet alım satım işlemleri veya menkul kıymeti elde tutmaları sürecinde kendi lehlerine doğacak gelirler üzerinden tevkifat (oto-tevkifat) yapmakla yükümlü değillerdir. Dolayısıyla, banka ve aracı kurumların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazanç ve iratlar, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hüküm altına alınmış olan tevkifat uygulaması kapsamında olmayacaktır.

Örneğin, bir bankanın Hazine tarafından düzenlenen ihaleden kendi portföyü için satın almış olduğu Hazine bonosunu itfa tarihine kadar elinde tutmak suretiyle elde ettiği faiz geliri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Söz konusu tahvilin itfa tarihinden önce bir gerçek veya tüzel kişiye satılması durumunda da bankanın elde edeceği gelir tevkifat kapsamında olmayacak buna karşılık bankadan söz konusu Hazine bonosunu satın alan gerçek veya tüzel kişilerin elde ettikleri kazanç ve iratlar, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat uygulamasına konu edilecektir.

[38] 5411 sayılı Kanunun 169. maddesinde özetle; diğer kanunlarda mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununa yapılan atıfların bu Kanunun ilgili maddelerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmış olması nedeniyle, tevkifat yapmak zorunda olan bankaların; 5411 sayılı Kanuna göre Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar olduğunun kabulü gerekmektedir. Bu arada anılan Kanunun 3. maddesinde "Banka" kavramının; Mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını ifade ettiği, Geçici 3. maddesinde ise halen faaliyette bulunan özel finans kurumlarının, bir yıl içerisinde ticaret unvanlarını katılım bankası ibaresini de kapsayacak şekilde değiştirmek zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

Aynı şekilde, bir bankanın kendi portföyünde bulunan bir menkul kıymeti başka bir bankaya satması durumunda da banka tarafından elde edilen alım-satım kazancı üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Öte yandan, bankanın başka bir banka veya aracı kurumu aracı kılmak suretiyle menkul kıymet satın alması durumunda bu menkul kıymetlerle ilgili olarak elde edeceği gelirden aracı kıldığı banka veya aracı kurum tarafından tevkifat yapılması gerekmektedir.

Özetlemek gerekirse,

- Tevkifat yapmakla yükümlü tutulmuş olan bankalar ve aracı kurumlar; alım, satım veya tahsiline aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından, gerçek ve tüzel kişiler adına doğacak gelirler üzerinden tevkifat yapmakla sorumludurlar,

- Bankaların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri gelirler tevkifata tabi tutulmayacaktır,

- Bir banka veya aracı kurumun başka bir banka veya aracı kurum vasıtasıyla gelir elde etmesi durumunda, aracılık faaliyetini gerçekleştiren banka veya aracı kurumun tevkifat yapma zorunluluğu bulunmaktadır.

Banka ve aracı kurumlar tarafından menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilecek kazanç ve iratların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin olarak 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan örnek aynen aşağıdaki gibidir.

Örnek: (X) Bankası, 06.03.2007 ihraç tarihli Hazine bonosunu 3.000.000 YTL karşılığında satın almış ve söz konusu bonoyu itfa tarihi olan 04.03.2008 tarihine kadar elinde tutmak suretiyle 350.000 YTL faiz geliri elde etmiştir. Faiz ödemesinin, menkul kıymeti ihraç eden kurum olan Hazine tarafından (X) Bankası'na yapılması sebebiyle, Hazine tarafından herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

(X) Bankası'nın, 3.000.000 YTL karşılığında satın almış olduğu 06.03.2007 ihraç tarihli Hazine bonosunu itfadan önce, 07.06.2007 tarihinde Bay (A)'ya 3.115.000 YTL'ye satması durumunda ise (X) Bankası'nın bu satış sebebiyle elde ettiği gelir olan (3.115.000-3.000.000=) 115.000 YTL, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi değildir.

Bay (A)'nın söz konusu bonoyu 08.10.2007 tarihinde 3.275.000 YTL'ye (X) Bankası'na geri satması durumunda elde edeceği alım-satım kazancı olan toplam (3.275.000-3.115.000=) 160.000 YTL üzerinden ise (X) Bankası'nca G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi hükmü uyarınca % 15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Ayrıca burada bir hususa daha dikkat çekmek gerekmektedir. Birden fazla banka veya aracı kurum kullanılmak suretiyle işlem yapılması halinde her banka veya aracı kurum kendi işlemleri ile ilgili olarak elde edilen gelir üzerinden tevkifat yapmakla sorumludur. Bir gerçek veya tüzel kişi üç aylık tevkifat dönemi içerisinde 10 ayrı banka veya aracı kurum vasıtasıyla menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım-satımından kazanç veya bunları elde tutma sürecinde menkul sermaye iradı elde etmiş ise her bir banka veya aracı kurum kendi vasıtasıyla elde edilen gelir üzerinden ayrı ayrı tevkifat yapmak zorundadır. Başka bir deyişle her banka ve aracı kurum, kendisi tarafından yapılan işlemlerden doğan kazanç ve iratlar

üzerinden tevkifat yapmakla yükümlü olup, önceki ve/veya sonraki aşamalarda ortaya çıkan ancak kendi tarafından yapılmayan işlemlerden doğan kazanç ve iratlar için tevkifat yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Öte yandan 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen paragraf ile menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının başka bir banka veya aracı kuruma aktarılması halinde işleme taraf olan bankalar ve/veya aracı kurumların sorumluluğuna ilişkin olarak sınırlayıcı düzenleme yapılmıştır. Buna göre banka ve aracı kurumlarca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili olarak yapılacak tevkifatta, her kurumun sorumluluğu kendisine gelen bilgi-belge ile sınırlı tutulacaktır. Bu durumda eksik, yanlış veya yanıltıcı bilgi nedeniyle ziya uğratılan vergi, cezalı olarak bildirimi yapan kişi veya kurum adına tarh edilecektir.

Diğer taraftan 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcıların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri gelirler açısından, tevkifatın bu yatırımcıların varlıklarının bulunduğu saklamacı kuruluşlarca yapılması uygun bulunmuştur. Bu kapsamda olmak üzere saklamacı kuruluşların saklama hizmeti verdikleri kişi ve kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde etmiş oldukları gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapacakları tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar, 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan açıklamalar uyarınca şu şekilde olacaktır.

4.2.1.2. Saklamacı Kuruluşların Tevkifat Sorumluluğu

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarına yatırım yapan kişi veya kurumlar, satın aldıkları kıymete ilişkin saklama hizmetini, Takasbank dışında saklama hizmeti veren saklamacı kuruluşlardan sağlayabilmektedir. Bu kuruluşlar müşterilerinin menkul kıymet hareketlerinin kaydının tutulması, bunların maliyet ve satış fiyatı bilgileri ile dönemsel getirilerinin takip ve tahsiline ilişkin işlemlerin yürütülmesini onlardan aldıkları yetki çerçevesinde ve müşterileri adına yürütmektedirler.

Özellikle yurt dışında yerleşik yatırımcıların kullandığı saklamacı kuruluşların taraf olduğu işlemlerde; müşterisinin talimatı üzerine, herhangi bir menkul kıymet işlemini gerçekleştiren aracı kurum, alımı yapılan kıymetleri müşterinin belirttiği saklamacı kuruluşa virman etmekte ve bu işlemle ilgili kendi uhdesindeki hesapların bakiyeleri kapanmaktadır. Müşteri sahip olduğu kıymetleri satmak istediğinde herhangi bir aracı kuruma talimat vermekte ve satış işlemi gerçekleştiğinde ise satışı yapılan kıymetler, müşterinin talimatı üzerine kendisine saklama hizmeti veren saklamacı kuruluş tarafından satışı yapan aracı kuruma virman edilmektedir.

Saklamacı kuruluşların taraf olduğu işlemlerde, müşterilere ait menkul kıymetlere ilişkin maliyet ve fiyat bilgilerinin en sağlıklı şekilde saklamacı kuruluşlar tarafından izlenebiliyor olması ve aracı kurumların bilgisi dahiline girmeden, bazı tezgah üstü işlemlerin saklamacı kuruluşlar nezdinde gerçekleşiyor olması nedenleriyle; G.V.K.'nın Geçici 67. maddenin (17) numaralı fıkrasının Maliye Bakanlığı'na verdiği yetki çerçevesinde, Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcılar açısından,

tevkifatın bu yatırımcıların varlıklarının bulunduğu saklamacı kuruluşlarca yapılması 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile uygun bulunmuştur.[39]

Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcıların, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlere ilişkin tevkifat sorumluluğu, anılan Tebliğde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde, saklama hizmeti veren kuruluşlarca yerine getirilecektir. Buna göre saklama hizmeti veren kuruluşlarca yapılacak vergi tevkifatı aşağıdaki açıklamalar çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

Alış veya satış işlemini gerçekleştiren aracı kurum, işlemini gerçekleştirdiği menkul kıymetlerle ilgili tarih, alış maliyeti veya satış fiyatına ilişkin bilgileri işlemin gerçekleştiği gün itibarıyla detaylı bir şekilde müşterinin belirttiği saklamacı kuruluşa bildirecektir.

Saklamacı kuruluşlar, saklama hizmeti verdikleri müşterileri hesabına bir alış ya da satış bilgisi geldiğinde, her bir müşteri için, gelen bilgileri; işlem tarihi, maliyeti ve satış fiyatı verilerini izleyecek şekilde kayda alacaktır. Alım-satım işleminin tamamlanması sonucunu doğuran ikinci işleme ilişkin bilgiler saklamacı kuruluşa bildirildiğinde ise, saklamacı kuruluşça, ilk giren ilk çıkar yöntemi veya gün içi işlemlerde ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi kullanılarak tespit edilecek kazanç üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Saklama hizmeti veren kuruluşların bu kapsamda yapacakları vergi tevkifatıyla ilgili sorumlulukları kendilerine gelen bilgi ve belge ile sınırlı olacaktır.

Diğer taraftan saklamacı kurum veya kuruluşlar nezdinde bulunan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının, başka bir saklamacı kuruma virman edilmesi halinde, kitabımızın önceki bölümlerinde virman işlemlerine ilişkin olarak yapılan açıklamalar çerçevesinde işlem yapılacaktır.

Saklamacı kurum veya kuruluşların tahsiline aracılık ettikleri gelirler üzerinden, 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan esaslar çerçevesinde tevkifat yapılacaktır. Öte yandan, itfa ve/veya kupon ödemesine konu tahvil ve bonolarda, bu menkul kıymetlere ilişkin itfa gelirlerinin, fiziken veya hesaben nezdinde bulunduran Takasbank dışındaki saklamacı kuruma ödenmesi esnasında, ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılmayacaktır. Saklamacı kuruluşlarca, tahsil edilen bu gelirler üzerinden nihai sahibine ödeme aşamasında tevkifat yapılacaktır.

4.2.1.3. Tezgah Üstü İşlemlerde Tevkifat

257 ve 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılan açıklamalar uyarınca saklamacı kuruluşlar nezdinde saklanan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının müşterilerin talimatıyla mülkiyet devrini öngörecek şekilde, hukuki ve ekonomik tasarruf imkanının aynı veya başka bir saklamacı kuruluş nezdindeki diğer bir müşteri hesabına aktarılması işlemleri alım-satım işlemi addedilecektir. Tevkifat uygulaması açısından bu işlemlerin teşkilatlanmış piyasalarda tescil edilip edilmediğinin herhangi bir önemi bulunmamakta olup, söz konusu bu işlemler alım-satım işlemlerinde olduğu gibi tevkifata tabi tutulacaktır.

[39] 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yapılan değişiklikler sonrasında, vergiye ilişkin işlemlere taraf veya aracı olanların vergiden ödenmesinden sorumlu tutulabilmesine ilişkin Maliye Bakanlığı'na verilen yetki (18) numaralı fıkrada yer almaktadır.

Toplam bir bedel karşılığı yapılan virman işlemlerinde; toplam bedelin, aktarılan menkul kıymet adedine bölünmesi ile bulunacak tutar, bedelsiz virmanlarda ise müşterinin yazılı olarak bildirdiği fiyat işlem fiyatı olarak kabul edilecektir. Müşterinin herhangi bir fiyat bildirmediği işlemlerde, saklamacı kuruluşlar; hisse senetleri için bir önceki günün 2. seans ağırlıklı ortalama fiyatını, tahvil ve bonoda ise, bu kıymetlerin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gördüğü en son günün ağırlıklı ortalama fiyatını esas alarak, işlem ve takas gününün aynı gün olması halinde ise aynı gün ilk seansta (ilk seansta işlem görmemesi halinde ikinci seansta) oluşan ağırlıklı ortalama fiyatlara göre tevkifat matrahını hesaplayacaklar ve takas günü itibarıyla tevkifatı yapacaklardır.

Menkul kıymetlerin, mülkiyetin şekil değiştirerek devri sonucunu doğuran, American Depository Receipt (ADR), Global Depository Receipt (GDR) ya da Depository Receipt (DR) gibi yurt dışı piyasalarda menkul kıymet olarak işlem görebilecek özel amaç araçları haline getirilerek bu araçların yurt dışındaki başka bir yatırımcı hesabına gönderilmesi tarihine kadar oluşan elde tutma kazancı, yine bu araçların tekrar yurda getirilerek menkul kıymetlere dönüştürülmesi tarihinden bunların satışına kadar oluşan elde tutma kazançları, diğer tezgah üstü işlemlerde oluşan kazançlar gibi tevkifata tabi tutulacaktır. Bu işlemlere ilişkin tevkifat matrahının tespitinde; söz konusu menkul kıymetlerin, özel amaçlı bu araçlar haline getirildiği tarihte elden çıkarılmış olduğu kabul edilecek olup, yukarıdaki esaslara göre belirlenecek fiyat bilgileri bu tarihten önceki maliyetler için hasılat olarak kabul edilecektir. Bunların yeniden yurda getirilerek menkul kıymetlere dönüştürülmesinde ise; geldiği gün iktisap tarihi olarak kabul edilecek ve bu günün ilk seansında (ilk seansta işlem görmemesi halinde ikinci seansta) oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgileri bundan sonraki elden çıkarmalar için maliyet bedeli olarak dikkate alınacaktır.

Yapılacak virmanlarda müşterinin yazılı olarak bildirdiği fiyat, söz konusu menkul kıymetin işlem fiyatı (alıcı için ise alış maliyeti) olarak kabul edilecektir. Söz konusu fiyat, menkul kıymetin virman işleminin gerçekleştiği günden önceki günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyatının % 10 altında/üzerinde olabilecektir. Ancak, yazılı olarak bildirilen fiyatın % 10'luk marjı aşması halinde, söz konusu menkul kıymetin virman işleminin gerçekleştiği günden önceki günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyatı esas alınacaktır.

Diğer taraftan, müşterilerin herhangi bir fiyat bildirmediği virman işlemlerinde, ilgili menkul kıymetin o gün işlem görmemesi halinde, virman gününden bir önceki günde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) ikinci seansta (ikinci seansta işlem görmemesi halinde ilk seansta) oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgilerinin dikkate alınması gerekmektedir. Menkul kıymetin, İMKB'de bir önceki gün içinde de işlem görmemesi halinde hisse senetleri için son işlem gördüğü günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisinin, Devlet tahvili ve hazine bonoları için ise T.C. Merkez Bankasınca açıklanan fiyatların dikkate alınması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen tezgah üstü işlemlerin, saklamacı kuruluşlar dışındaki herhangi bir banka ya da aracı kurum nezdinde yapılmış olması halinde de, yukarıda belirtilen esaslara göre tevkifat yapılacağı tabidir.

4.2.1.4. Takasbank Dışındaki Saklamacı Kuruluşlardan Saklama Hizmeti Alan Yatırımcı Talimatlarını Yerine Getiren Banka Ve Aracı Kurumların Yapacağı İşlemler

Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcıların alım ve satım işlemlerine aracılık eden banka ve aracı kuruluşlar, müşterinin işlem talimatı

verirken Takasbank dışında bir saklamacı kuruluştan saklama hizmeti aldığını ve yaptığı işleme ilişkin tevkifatın kendisinin saklamacı kuruluşu tarafından yerine getirileceğini yazılı olarak belirtmesi halinde; gerçekleştirdikleri işlemlere ilişkin kendilerinin aldıkları komisyonlardan arındırılmış fiyat ve maliyet bilgilerini ve bu işlemden doğabilecek tevkifatın saklamacı kuruluşca yapılacağını işlemin gerçekleştiği tarih itibarıyla müşterilerin belirttiği saklamacı kuruluşlara bildireceklerdir.

Bu müşteriler bakımından banka ve aracı kuruluşların tevkifat sorumluluğu bulunmamaktadır. İşlem talimatı veren müşterinin, işlem talimatı verirken veya bu tarihten önce yapacağı bir sözleşme ile bundan böyle kendisi adına yapılacak tüm işlemleri için Takasbank dışında bir saklamacı kuruluştan saklama hizmeti aldığını ve bu işleme ilişkin tevkifatın kendisinin saklamacı kuruluşunca yerine getirileceğini yazılı olarak belirtmemesi halinde, söz konusu işleme ilişkin tevkifat yükümlülüğü, 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirtilen genel esaslara göre aracı kurum tarafından yerine getirilecektir. Müşteri tarafından bildirimin yapılmadığı durumlarda, söz konusu yazılı bildirimin bu müşteriye saklama hizmeti veren saklamacı kuruluş tarafından yapılmasının da mümkün olduğu 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirtilmiştir.

4.2.2. Tevkifat Uygulamasında Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçları Tabiri

5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen ve 5436 sayılı Kanunla değişikliğe uğrayan Geçici 67. maddenin (13) numaralı fıkrasında anılan madde kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı tabirlerinin neleri kapsadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre, tevkifat uygulamasında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları tabiri, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu'nca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade eder.

Buna göre anılan madde kapsamında 2006-2015 yılları arasında tevkifat uygulamasına tabi tutulacak menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları şunlardır;

- Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu'nca kayda alınmış,
- Veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören,
- Kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek,

her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarıdır.

Diğer taraftan bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin de tevkifat uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunacağı aynı fıkranın ikinci paragrafında hüküm altına alınmıştır.

4.2.3. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması veya elde tutulması sürecinde ortaya çıkan kazanç ve iradı elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu gelirleri üzerinden tevkifat yapılacaktır. Ancak tevkifat uygulamasının 2006-2015 yılları arasında uygulanacağı hususunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Nitekim, aynı maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Ancak, aynı fıkrada elde ettikleri gelirlerden tevkifat yapılacaklara bir de istisna getirilmiş ve Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan tevkifatın yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında elden çıkarılması veya elde tutulması sürecinde ortaya çıkan kazanç ve iradı elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu gelirleri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca banka ve aracı kurumlar ya da ödemeyi gerçekleştirenlerce tevkifat yapılacaktır.

Ancak, yukarıda belirtildiği gibi 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde önemli bazı değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerden bir tanesi de dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için G.V.K.'nın geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre yapılacak vergi tevkifatı oranının % 0 olarak belirlenmesidir. Bu durumda, anılan 67. maddenin (1) numaralı fıkrası gereğince, dar mükellef gerçek kişi ve kurumların menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarından 5527 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 07.07.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlarına sıfır oranında tevkifat uygulanacaktır. Kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere tam mükellef gerçek ve tüzel kişilerin 23.07.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri gelirler üzerinden ise 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

4.2.4. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması 2006-2015 yılları arasında geçerli olup, söz konusu tevkifat uygulamasının başlaması ve sona ermesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

4.2.4.1. Tevkifat Uygulamasının Başlangıcı;

5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen ve menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifatın hüküm altına alındığı Geçici 67. maddenin yürürlük tarihi 01.01.2006'dır. Bu nedenle, madde metninde yer alan kazanç ve iratlar üzerinden bankalar, aracı kurumlar veya Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar ya da menkul sermaye iradını sağlayanlarca tevkifat yapılmasına 01.01.2006 tarihinden itibaren başlanacaktır. Ancak menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili olduğu fona ide edilmesinden sağlanan gelirler ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım-satımından doğan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmasına 01.10.2006 tarihinden itibaren başlanacaktır.

Ancak, aynı maddenin (9) ve (10) numaralı fıkralarında tevkifat uygulamasının başlayacağı döneme ilişkin bir takım sınırlandırıcı düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin 5436 sayılı Kanunla değişik (9) ve (10) numaralı fıkraları aşağıdaki gibidir.

> *"9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.*
>
> *10) Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır."*

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 5436 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki (9) numaralı fıkrasında anılan maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan **"her nev'i tahvil ile Hazine bonosu faizleri"** ibaresi yer almaktaydı. Söz konusu bu durum, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından bu tarihten sonra elde edilecek faiz gelirlerinin 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirileceği anlamına gelmekle birlikte, anılan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların ne şekilde vergilendirileceği hususunda bir kısım tereddütlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının gerek elden çıkarılması gerekse elde tutulmasından dolayı elde edilen kazanç ve iratlarında 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde vergilendirileceği hüküm altına alınmak suretiyle uygulamada ortaya çıkması muhtemel tereddütler bertaraf edilmiştir.

Öte yandan G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile bu tarihten önce iktisap edilen diğer menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan gelirlerin 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirileceği, buna karşılık dar mükellef kurumların bu menkul kıymetleri elden çıkarmak suretiyle sağladıkları kazançların vergilendirilmesinde Geçici 67. madde de yer alan düzenlemelerin geçerli olacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak, 5436 sayılı

Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarında yer alan **"Dar mükellef kurumların, bu menkul kıymetleri elden çıkarmak suretiyle sağladıkları kazançlar hariç"** ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır. Buna göre dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları ile yine bu tarihten önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarını bu tarihten sonra elden çıkarmaları suretiyle elde ettikleri kazançlarda, 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir.

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının 01.01.2006 tarihinden itibaren elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasını düzenleyen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin yürürlük tarihi ile anılan maddenin (9) ve (10) numaralı fıkra hükümleri bir arada değerlendirildiğinde, anılan tevkifat uygulamasının başlayacağı döneme ilişkin şu sonuçlara ulaşılmaktadır;

- Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarından 01.01.2006 tarihinden önce elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi tevkifat yapılmayacaktır.

- **İhraç tarihi** 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

- **Dar mükellef kurumların ihraç tarihi** 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetleri **elden çıkarmak suretiyle** sağladıkları gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

- **Dar mükellef kurumların ihraç tarihi** 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetleri **elde bulundurma sürecinde** sağladıkları gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

- **İktisap tarihi** 31.12.2005 ve daha önceki bir tarih olan ve her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler dışında kalan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının 01.01.2006 tarihinden sonra elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

- Dar mükellef kurumların, **iktisap tarihi** 31.12.2005 ve daha önceki bir tarih olan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler dışında kalan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarını **elden çıkarmak suretiyle** sağladıkları kazançlar üzerinden 01.01.2006 tarihinden itibaren tevkifat yapılmayacaktır.

- Dar mükellef kurumların, **iktisap tarihi** 31.12.2005 ve daha önceki bir tarih olan ve her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler dışında kalan menkul kıymetleri **elde bulundurma sürecinde** sağladıkları kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası, her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler açısından tevkifatın başlayacağı dönemi belirlemektedir. Buna göre, anılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin tevkifat uygulaması karşısındaki durumunun belirlenmesinde söz konusu kıymetlerin ihraç tarihi önem kazanmaktadır.

Aynı maddenin (10) numaralı fıkrasında ise, her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler dışında kalan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları açısından tevkifatın başlayacağı dönem belirlenmektedir. Anılanların dışında kalan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin tevkifat uygulaması karşısındaki durumunun belirlenmesinde söz konusu menkul kıymetlerin iktisap tarihi önem kazanmaktadır. Örneğin, bir hisse senedinin elden çıkarılması sonucunda elde edilecek alım-satım kazancı üzerinden tevkifat yapılıp yapılmayacağı belirlenirken, söz konusu hisse senedinin ihraç tarihi değil iktisap tarihi dikkate alınacaktır. Bu kapsamda olmak üzere, 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin (tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç) elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları tevkifata tabi olmakla birlikte bu tarihten önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden ise anılan madde uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Yukarıda belirtildiği üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarında, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan (her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler için ihraç edilmiş olan) menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

Buna göre; menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları, Gelir Vergisi Kanunu'nun 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasları belirleyen mükerrer 80., 81. ve mükerrer 81. maddeleri hükümlerine göre vergilendirilecektir. Ayrıca Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde G.V.K.'nın Geçici 59. madde hükmünün dikkate alınacağı da tabidir. Ancak, gerek tam gerekse dar mükellef kurumlar tarafından elden çıkarılan menkul kıymetler için G.V.K.'nın anılan maddelerinde yer alan istisna uygulamalarından yararlanılması mümkün değildir.

Bununla birlikte 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nun Geçici 67. maddesine 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere eklenen paragraf uyarınca tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan gelirler için, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi uygulanmayacaktır. Buna göre belirtilen şartları haiz hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının 01.01.2006 tarihinden itibaren değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olması söz konusu değildir. Kaldı ki anılan mahiyetteki hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması da mümkün değildir.

Öte yandan G.V.K.'nun Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat uygulaması kapsamına dahil olmayan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması süresince elde edilecek gelirler ise söz konusu iradın elde edildiği tarih itibariyle geçerli olan menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesine yönelik düzenlemeler çerçevesinde vergilendirilecektir. Ancak anılan mahiyetteki menkul kıymetlerin ticari işletmelere dahil olması durumunda söz konusu menkul kıymetlerin elde tutulmasından sağlanan kazançlar ticari kazanç kapsamında değerlendirilecek ve bu durumda ticari kazancın tespiti hakkındaki hükümler geçerli olacaktır.

4.2.4.2. Tevkifat Uygulamasının Sona Ermesi

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (19) numaralı fıkrasında, tevkifat uygulamasına dayalı menkul kıymet vergilemesinin 31.12.2015 tarihine kadar devam edeceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları ile bunların elde tutulması sürecinde sağlanan menkul sermaye iratları üzerinden, işleme aracılık eden bankalar ve aracı kurumlarca 31.12. 2015 tarihine kadar tevkifat yapılacaktır. Başka bir deyişle G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan diğer şartların mevcut olması durumunda dahi, 31.12.2015 tarihinden sonra menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

4.2.4.3. Tevkifatın Uygulanacağı Döneme İlişkin Örnekler

Örnek 1:

15.11.2005 tarihinde ihraç edilen bir Devlet tahvilinin (B) şahsı tarafından (C) Bankası aracılığıyla 01.03.2006 tarihinde alınıp, itfa tarihi beklenilmeksizin 01.03.2007 tarihinde satılması halinde elde edilen alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. Zira, her ne kadar Devlet tahvili 01.01.2006 tarihinden sonraki bir tarihte iktisap edilmişse de söz konusu menkul kıymetin ihraç tarihi 01.01.2006'dan daha önceki bir tarih olduğu için mezkur maddenin (9) numaralı fıkrası hükmü gereğince elde edilen alım-satım kazancının 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte olan hükümler çerçevesinde vergilendirilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte örneğimizde yer alan (B) şahsı tarafından alınan menkul kıymet tahvil değil de hisse senedi olsa idi, söz konusu hisse senedinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazancı üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekecekti. Çünkü, söz konusu maddenin (10) numaralı fıkrasında, her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler dışında kalan menkul kıymetler için tevkifat yapılıp yapılmayacağı tespit edilirken, anılan menkul kıymetlerin ihraç tarihine değil iktisap tarihine bakılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen hisse senetlerinin bu tarihten sonra iktisap edilmesi durumunda, bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlarca %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Örnek 2:

Bay (A), 15.10.2005 tarihinde almış olduğu hisse senedini (Z) bankası aracılığıyla 18.02.2006 tarihinde satmıştır.

Bay (A)'nın 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettiği hisse senetlerini bu tarihten sonra elden çıkarmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. Ayrıca anılan maddenin (10) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin bu tarihten sonra elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu bu kazançlar 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir.

Bununla birlikte söz konusu hisse senedi 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilmiş olsa idi, söz konusu satış işleminin banka veya aracı kurum vasıtasıyla gerçekleştirilmiş olması kaydıyla elde edilen alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktı.

Örnek 3:

Dar mükellef statüsündeki (Z) A.G., 22.05.2005 tarihinde iktisap etmiş olduğu Hazine bonosunu, itfa tarihi beklenilmeksizin 13.03.2006 tarihinde (A) bankası vasıtasıyla satmıştır. (Örneğimizde yer alan Hazine bonosu 13.05.2005 tarihinde ihraç edilmiştir.)

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nun Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacağı ancak dar mükellef kurumların elde ettikleri bu mahiyetteki kazançların bu düzenlemeden istisna olduğu hüküm altına alınmıştı. Başka bir deyişle dar mükellef kurumlar dışındaki gerçek ve tüzel kişilerin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonolarını bu tarihten sonra elden çıkarmalarından sağladıkları kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacak, ancak dar mükellef kurumların elde ettikleri anılan mahiyetteki kazançlar üzerinden tevkifat yapılacaktı. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yapılan değişik ile anılan fıkrada bulunan parantez içi ifade yürürlükten kaldırılmak suretiyle dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağladıkları alım-satım kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına son verilmiştir. Bu kapsamda olmak üzere anılan değişiklik sonrasında dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonolarını bu tarihten sonra elden çıkarmaları durumunda elde ettikleri alım satım kazançları üzerinden tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu bu kazançlar 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir.

Örnekteki hazine bonosunun 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edildiğini kabul ettiğimizde söz konusu hazine bonosunun 13.03.2006 tarihinde satılması halinde (A) bankası tarafından % 15 oranında tevkifat yapılması gerekecekti. Ancak satış tarihinin 10.07.2006 tarihi olduğunu kabul ettiğimizde tevkifat oranının % 0 olarak uygulanması gerektiğine dikkat etmek gerekecektir. Zira, 5527 sayılı Kanunla Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumların 07.07.2006 tarihinden sonra söz

konusu fıkra kapsamında elde edecekleri gelirlerin % 0 oranında tevkifata tabi olacağı hüküm altına alınmıştır.

4.2.5. Tevkifata Tabi Gelirler

Kitabımızın önceki bölümlerinde ana hatları itibariyle belirtildiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi olacak gelirler;

- Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım satımı sonucunda oluşan getiriler,
- Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının itfası dolayısıyla oluşan getiriler,
- Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan dönemsel getirileri,
- Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler,

olarak belirlenmiştir.

Tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından ne anlaşılması gerektiği ise yukarıda ayrı bir başlık altında açıklanmıştı. Tekrar etmek gerekirse; menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu'nca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade etmektedir.

Diğer taraftan bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı olarak kabul edilecektir.

Bu tanımlama dışında kalan bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alım-satımı veya itfası dolayısıyla elde edilen kazanç ve iratların diğer şartların mevcut olması durumunda dahi Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulması mümkün değildir.

4.2.5.1. Tevkifatın Uygulamasının İstisnaları

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1), (9) ve (10) numaralı fıkralarında bazı menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen çeşitli gelirlerin tevkifat kapsamında olmadığı hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında söz konusu fıkra hükmünün uygulanmayacağı durumlar belirtilmiştir. 5527 sayılı Kanunla Geçici 67. maddede yapılan düzenlemeyle, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım

fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen gelirler Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat uygulamasına dahil edilmiş, sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler ise tevkifat kapsamının dışına çıkarılmıştır. Buna göre;

- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin (Eurobond) alım-satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ve bunların dönemsel getirilerinin tahsili,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,
- Hisse senetleri kar payları,
- Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,

tevkifat kapsamında olmayacaktır.

Ancak, yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirlerin tevkifat kapsamı dışında tutulabilmesi için, satışı yapılan yatırım fonu katılma belgesinin satış tarihi ile alım tarihi arasında geçen 1 yıllık sürede, söz konusu fon katılma belgesinin fon iç tüzüğüne göre sürekli olarak portföyünün en az % 51'inin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşması gerekmektedir.

Değişken fonlarla ilgili olarak ise, Takasbank tarafından günlük olarak açıklanan bilgiler çerçevesinde, fon portföyünün % 51'inin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşması şartının ihlal edilmesi durumunda, ertesi günden itibaren söz konusu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılacaktır. Bu uygulamada, açıklanan bilgilerle ilgili olarak Takasbank'ın sorumluluğu, kendisine gelen bilgi ve belge ile sınırlıdır.

Ayrıca, Geçici 67. maddeye 5527 sayılı Kanunla getirilen hüküm gereğince, tevkifata tabi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmeyecektir. Konuya ilişkin açıklamalar kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak yapılacaktır.

Öte yandan 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik uyarınca tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymet Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılan hisse senetleri için Gelir Vergisi Kanunu'nun değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin mükerrer 80. madde hükümleri uygulanmayacak olup, dolayısıyla bu gelirler için değer artış kazancı kapsamında yıllık beyannamede verilmeyecektir.

Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafının 5527 sayılı Kanunla değişmeden önceki şeklinde menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen gelirlerin tevkifat kapsamında olmadığı belirtilmişti. Ancak, 5527 sayılı Kanunla söz konusu paragrafta yapılan değişiklik ile menkul kıymetler yatırım

ortaklıklarının hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen gelirler 01.10.2006 tarihinden itibaren tevkifat kapsamına alınmıştır.

Menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden elde edilecek gelirler ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım satımından elde edilecek kazançlar üzerinden yapılacak tevkifata ilişkin ayrıntılı açıklamalar aşağıda yapılmıştır.

4.2.5.1.1. Menkul Kıymetler Yatırım Fonu Katılma Belgelerinin İlgili Olduğu Fona İadesinden Elde Edilecek Gelirler Üzerinden Yapılacak Tevkifat[40]

Bilindiği gibi, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında söz konusu fıkra hükmünün uygulanmayacağı durumlar belirtilmiştir. Söz konusu paragrafın 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi sonucu elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacağı belirtilmişti. Ancak, 5527 sayılı Kanunla Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında yapılan düzenlemeyle, bu belirlemeye yer verilmeyerek, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi sonucunda elde edilen gelirler, 01.10.2006 tarihinden itibaren tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiştir.

01.10.2006 tarihinden itibaren % 10 oranında yapılacak tevkifat uygulamasında, yatırımcıların bu tarihten önce iktisap ettikleri yatırım fonları katılma belgeleri için; Eylül ayının son işlem gününde ilgili yatırım fonu katılma belgesinin kapanış fiyatı, alış maliyeti olarak dikkate alınacaktır.

Ancak, yapılan kanuni düzenlemede bu uygulamanın da bir istisnasına yer verilmiş ve sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirlerin tevkifat kapsamında olmadığı belirtilmiştir. Söz konusu yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılması ile ilgili olarak, bir yıllık sürenin hesaplanmasında, katılma belgesinin iktisap tarihinin esas alınması gerekmektedir.

Yapılan düzenleme, aslında, menkul kıymetler yatırım fonlarının gerek portföy kazançları, gerekse diğer menkul kıymetlerden elde edecekleri kazançlar için tevkifat oranının 01.10.2006 tarihinden itibaren % 0 olarak belirlenmesine paralel bir düzenlemedir. Bu şekilde, fon bünyesinde tevkifat yapılmayarak fonun gelirleri yükseltilmekte ve dolayısıyla katılımcıların elde edecekleri gelirler yükselmektedir. Ancak, fon bünyesinde yapılacak vergilemeden tamamıyla vazgeçilmemesi, başka bir değişle tevkifat oranının sıfırlanması, portföy yapısına göre katılım belgesi sahibi yatırımcı nezdindeki vergilemeye ek olarak fon bünyesinde de bir peşin vergileme yapılmasını ihtimalinin yüksek olduğunu akıllara getirmektedir. Tevkifat oranlarında yapılacak bir oynama ile katılım belgesi sahiplerinin gelirleri üzerinden tevkifat yapılırken fon bünyesinde de tevkifat yapılabilecektir. Bu ise mükerrer vergilemeye zemin hazırlandığını göstermektedir.

[40] KARTALOĞLU, Emre; Menkul Kıymet Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Elde Ettikleri Kazançlar İle Bu Fon Ve Ortaklıklardan Elde Edilen Kazançlarda Tevkifat Uygulaması, Vergi Sorunları Dergisi, Kasım 2006.

5520 sayılı Kanunla yapılan bir diğer adaletsizlik yaratan düzenleme gereğince de dar mükellef gerçek kişi ve kurumların menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerini ilgili olduğu fona iade etmelerinden elde edecekleri gelir üzerinden, Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamına giren diğer tüm gelirlerde olduğu gibi, % 0 oranında tevkifat yapılacaktır. Tam mükellef gerçek kişi ve kurumların söz konusu gelirleri üzerinden ise 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince, 01.10.2006 tarihinden itibaren, % 10 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır.

Bilindiği üzere, Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında, bankalar veya aracı kurumlarca yapılacak tevkifat, elde edilmesine aracılık ettikleri kazançlar ile ilgilidir. Dolayısıyla, bu kurumların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazançlar tevkifat kapsamında olmayacaktır. Bu çerçevede, bir bankanın kurucusu olduğu yatırım fonlarının satımına başka bir banka/aracı kurumun aracılık etmesi halinde, tevkifat yapma sorumluluğu aracı banka/kurumlar tarafından yerine getirilecektir. Dolayısıyla, fon kurucusu banka tarafından aracı bankalara fon satışında tevkifat yapılmayacak, ancak aracı bankalar aracılığıyla fon alan yatırımcıların alım-satımlarında aracı bankalar tarafından tevkifat yapılacaktır.

4.2.5.1.2. Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinin Alım Satımından Elde Edilen Gelirler Üzerinden Yapılacak Vergi Tevkifatı

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafının 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı sonucunda elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılamayacağı belirtilmişti. Ancak, 5527 sayılı Kanunla söz konusu hüküm paragraf metninden çıkarılmış ve menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı sonucunda elde edilen gelirler, 01.10.2006 tarihinden itibaren, tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiştir.

01.10.2006 tarihinden itibaren % 10 oranında yapılacak tevkifat uygulamasında, yatırımcıların bu tarihten önce iktisap ettikleri yatırım ortaklığı hisse senetlerinin Eylül ayının son işlem gününde borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyatı, alış maliyeti olarak dikkate alınacaktır.

Menkul kıymetler yatırım fonları için olası mükerrer vergileme sorununa ilişkin olarak yapılan açıklamalar, menkul kıymetler yatırım ortaklıkları için de geçerlidir. Söz konusu ortaklıkların kurumlar vergisinden istisna portföy işletmecilik kazançları ile diğer menkul kıymet kazançları için tevkifat oranını yükselten bir Bakanlar Kurulu Kararı ile mükerrer vergileme ortaya çıkabilecektir.

Menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı sonucunda elde edilen gelirler üzerinden de dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 0, tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için ise % 10 oranında vergi kesintisi yapılacaktır. Söz konusu hisse senetleri kar paylarında ise öteden beri olduğu gibi herhangi bir tevkifat yapılması söz konusu değildir.

Menkul Kıymet Geliri	Geçici 67. Maddenin 5527 Sayılı Kanunla Değişmeden Önceki Şekline Göre Tevkifat Karşısındaki Durumu	Geçici 67. Maddenin 5527 Sayılı Kanunla Değişen Şekline Göre Tevkifat Karşısındaki Durumu
Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının **(borsa yatırım fonları hariç)** katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden elde edilen gelirler	Tevkifata Tabi Değil	Tevkifata Tabi
Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler	Tevkifata Tabi Değil	Tevkifata Tabi Değil
Menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen gelirler	Tevkifata Tabi Değil	Tevkifata Tabi
Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin (Eurobond) alım-satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ve bunların dönemsel getirilerinin tahsili	Tevkifata Tabi Değil	Tevkifata Tabi Değil
Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler	Tevkifata Tabi Değil	Tevkifata Tabi Değil
Hisse senetleri kar payları	Tevkifata Tabi Değil	Tevkifata Tabi Değil

Örnek 1:

Bayan (A), (B) Bankası aracılığıyla 03.01.2006 tarihinde satın almış olduğu (A) tipi menkul kıymet yatırım fonu katılma belgesini 19.04.2006 tarihinde ilgili fona iade etmiş ve bu işlemden 300 YTL gelir elde etmiştir. Bay (A)'nın elde etmiş olduğu bu gelir üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 5527 sayılı Kanunla değişmeden önceki şeklinde yer alan istisna düzenlemesi sebebiyle (B) Bankası tarafından tevkifat yapılmayacaktır. Ancak, Bayan (A)'nın alım-satıma konu ettiği katılma belgesinin borsa yatırım fonuna ait olması durumunda söz konusu alım-satım kazancı üzerinden işleme aracılık eden (B) bankası tarafından anılan madde uyarınca %15 oranında tevkifat yapılması gerekecektir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında borsa yatırım fonları hariç olmak üzere menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin ait olduğu fona iade edilmesi suretiyle elde edilen gelirlerin yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceği hüküm

altına alındığından Bayan (A) tarafından elde edilen gelir için yıllık beyanname verilmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için yıllık beyanname verilecektir.

Örnek 2:

Bayan (A), (B) Bankası aracılığıyla 03.01.2006 tarihinde satın almış olduğu (A) tipi menkul kıymet yatırım fonu katılma belgesini 19.11.2006 tarihinde ilgili fona iade etmiş ve bu işlemden 300 YTL gelir elde etmiştir. Bayan (A)'nın elde etmiş olduğu bu gelir üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 5527 sayılı Kanunla değişen altıncı paragrafı uyarınca (B) Bankası tarafından % 10 oranında tevkifat yapılması gerekecektir. Bununla birlikte Bayan (A)'nın dar mükellefiyeti haiz olması durumunda söz konusu gelir üzerinden %0 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Örnek 3:

Bayan (C) 2006 yılı içinde (Y) menkul kıymetler yatırım ortaklığı hisse senetlerini (Z) aracı kurumu aracılığıyla satın almış ve aynı yıl içinde söz konusu hisse senetlerinden 12.000 YTL kar payı, söz konusu hisse senetlerini 10.05.2006 tarihinden sonra satarak da 3.000 YTL'de alım-satım kazancı elde etmiştir.

Bayan (C)'nin 2006 yılı içinde, menkul kıymetler yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde ettiği kar payı ile alım-satım kazancı, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 5527 sayılı Kanunla değişmeden önceki şeklinde yer alan istisna düzenlemesi sebebiyle (Z) aracı kurumu tarafından tevkifata tabi tutulmayacaktır.

Bununla birlikte işleme konu hisse senedi, gayrimenkul yatırım ortaklığı hisse senedi olsa idi, işleme aracılık yapan aracı kurum tarafından söz konusu kar payı ve alım-satım kazancı üzerinden tevkifat yapılması gerekecekti.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında borsa yatırım fonları hariç olmak üzere menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları için yıllık beyanname verilmeyeceği hüküm altına alındığından Bayan (C) tarafından elde edilen gelir için yıllık beyanname verilmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için yıllık beyanname verilecektir.

Ancak, söz konusu hisse senetleri 5527 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 07.07.2006 tarihinden sonra elden çıkarılmış olsa idi, söz konusu satış kazancı üzerinden Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre tevkifat yapılması gerekecekti. Ancak, burada da bir hususa dikkat etmek gerekmektedir. Bilindiği gibi, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67. maddeye göre tevkifat yapılmayacaktır. Dolayısıyla, satışı yapılan menkul kıymetler yatırım ortaklığı hisse senedi, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senedi ise tevkifat yapılması söz konusu olmayacaktır.

Örnek 4:

Tam mükellefiyeti haiz Bay (A)'nın, (B) bankası aracılığıyla 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Hazine bonolarından 23.07.2006 tarihinden itibaren elde ettiği gelirler aşağıdaki gibidir.

Yurt dışında ihraç edilen Hazine bonosu faizi	13.000 YTL
Yurt dışında ihraç edilen Hazine bonosu alım-satım kazancı	15.000 YTL
Yurt içinde ihraç edilen Hazine bonosu alım-satım kazancı	20.000 YTL

Yukarıda belirtilen gelirlerin sadece 20.000 YTL'lik kısmı (Yurt içinde ihraç edilen Hazine bonosu alım-satım kazancı) üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca işleme aracılık eden (B) bankası tarafından %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte yurt dışında ihraç edilen Hazine bonosu faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

Örneğimizde yer alan Bay (A)'nın dar mükellefiyeti haiz olması durumunda da sadece yurt içinde ihraç edilen Hazine bonosu alım-satım kazancı tevkifata tabi olmakla birlikte söz konusu tevkifatın oranı %0 olacaktır.

Örnek 5:

Bayan (S), 01.04.2006 tarihinde kanuni merkezi Türkiye'de bulunan bir kurumdan satın almış olduğu hisse senetlerinden 4.000 YTL tutarında kar payı ve aynı hisse senetlerini 01.09.2006 tarihinde elden çıkarması sonucunda 6.000 YTL tutarında alım-satım kazancı elde etmiştir. Söz konusu işlemler (K) bankası aracılığıyla yapılmıştır. (Söz konusu hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmemektedir.)

(K) Bankası, Bayan (S)'nin hisse senetlerini elden çıkarmasından sağladığı 6.000 YTL tutarındaki alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapmak zorundadır. Çünkü, söz konusu hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmemektedir. (Eğer örneğimizde yer alan hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görse ve bir yıldan fazla süre boyunca elde tutulsa idi, elde edilen alım-satım kazancı üzerinden tevkifat tapılmayacaktı.) Ancak, söz konusu hisse senetlerinden elde edilen kar payları üzerinden, elde tutulma süresine bakılmaksızın Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinde yer alan istisna düzenlemesi nedeniyle tevkifat yapılmayacaktır.

Ayrıca bir önceki bölümde örnekler ile ayrıntılı olarak açıklandığı üzere menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının ihraç ve iktisap tarihleri, tevkifat uygulaması açısından büyük önem taşımaktadır. Buna göre;

- Geçici 67. maddenin (9) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirler,

- Geçici 67. maddenin (10) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler,

tevkifata tabi olmayacaktır.

Ancak, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarında dar mükellef kurumların anılan menkul kıymetleri **elden çıkarmak suretiyle** sağladıkları kazançlar üzerinden, mezkur madde hükmü uyarınca banka ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarında yapılan değişiklik ile dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetleri bu tarihten sonra elden çıkarmak suretiyle elde ettikleri alım-satım kazançları üzerinden de tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

4.2.5.2. Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin Menkul Kıymetlerden Elde Ettikleri Gelirlerin Tevkifat Uygulaması Karşısındaki Durumu

Sahiplerine, ait oldukları şirketlere ortaklık hakkı ve karından pay alma hakkını veren hisse senetleri, gerçek kişilerin elinde bulunabileceği gibi kurumlar vergisi mükellefiyetini haiz tüzel kişiler nezdinde de bulunabilir. Buna göre kurumlar vergisi mükellefleri söz konusu hisse senetlerinden kar payı (iştirak kazancı) ve alım-satım kazancı elde edebilirler. Ancak kurumlar vergisi mükelleflerinin sahip oldukları hisse senetlerinden elde edecekleri kar payları ile söz konusu hisse senetlerini elden çıkarmaları durumunda elde edecekleri alım-satım kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin olarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nda özel düzenlemeler bulunmaktadır.

Bu kapsamda olmak üzere, kurumlar vergisi mükelleflerinin sahip oldukları hisse senetlerinden 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri kar payları ile söz konusu hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan tevkifat uygulaması karşısındaki durumu şu şekilde olacaktır.

4.2.5.2.1. İştirak Kazançları İstisnasının Tevkifat Uygulaması Karşısındaki Durumu

Bilindiği üzere 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (1) numaralı bendinde kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştı. Diğer taraftan 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde ise anılan düzenlemeye paralel olarak kurumlar vergisi mükelleflerinin, tam mükellef kurumlardan elde edecekleri iştirak kazançlarına (kar payları) ilişkin istisna hüküm altına alınmıştır.[41] Kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b alt bendi uyarınca tevkifat yapıldığı 4842 sayılı Kanun öncesindeki dönemde dahi kurumlar vergisi mükelleflerinin elde ettikleri iştirak kazançları, tevkifat kapsamı dışında tutulmuş ve her zaman tam istisna niteliğinde olmuştur.

5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması,

[41] TEKİN, Cem; KARTALOĞLU Emre; 5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu, Ankara Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası

vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan bu hüküm kurumlar vergisi mükelleflerinin, banka veya aracı kurumlar aracılığıyla elde ettikleri iştirak kazançlarının Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifata tabi tutulacağını düşündürmektedir.

Ancak, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı bendinde yer alan özel düzenleme uyarınca, **hisse senetleri kar payları** tevkifat kapsamında olmayacaktır. Dolayısıyla, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından tam mükellef kurumlardan 2006-2015 yılları arasında elde edilen iştirak kazançları (kar payları) üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre tevkifat yapılması söz konusu değildir.

4.2.5.2.2. İştirak Hissesi Satış Kazançları İstisnasının Tevkifat Uygulaması Karşısındaki Durumu

Kurumlar vergisi mükelleflerinin sahip oldukları hisse senetlerini elden çıkarmalarından sağlamış oldukları alım-satım kazançları, 5422 sayılı K.V.K.'nın 13. maddesi hükmü uyarınca kurum kazancına dahil olmakla birlikte, 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendinde hüküm altına alındığı üzere kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisselerinin satışından doğan ve sermayeye eklenmesine karar verilen kazançları, kurumlar vergisinden istisnadır. Bununla birlikte 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (e) bendinde 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin taşınmaz ve iştirak hissesi satışlarından elde ettikleri kazançlara ilişkin istisna düzenlenmiş olup, anılan bent metni şu şekildedir;

> *"e) Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı.*
> *Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır.*
> *İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Aynı süre içinde işletmenin tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır.*
> *Bedelsiz olarak veya rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibarî değeriyle elde edilen hisse senetlerinin elde edilme tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin elde edilme tarihi esas alınır.*
> *Devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satışında iki yıllık sürenin hesabında, devir olunan veya bölünen kurumda geçen süreler de dikkate alınır.*
> *Menkul kıymet veya taşınmaz ticareti ve kiralanmasıyla uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdukları değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışındadır."*

Madde metninden anlaşılacağı üzere, kurumlar vergisi mükelleflerinin 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (e) bendinde yer alan iştirak hissesi satış kazancı istisnasından yararlanabilmesi için söz konusu hisse senetlerinin en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alıyor olması gerekmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca, **tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları** tevkifat kapsamında olmayacaktır. Dolayısıyla, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilen ve 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (e) numaralı bendi kapsamında kurumlar vergisinden istisna olan hisse senedi satış kazançları üzerinden, söz konusu hisse senetlerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmesi kaydıyla diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre tevkifat yapılması söz konusu olmayacaktır. (Doğal olarak söz konusu istisnadan yararlanabilmesi için hisse senetlerinin iki tam yıl aktifte bulundurulması gerektiğinden, söz konusu hisse senedi satış kazancı üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 1 numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.)

Ancak, kurumlar vergisi mükelleflerinin elde tuttukları hisse senetlerinin bir tam yıl elde tutulmadan (iktisap tarihinden itibaren 1 yıl) satışa konu edilmesi ya da İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmemesi durumunda elde edilecek alım-satım kazancı, işlemin banka veya aracı kurum tarafından yapılmış olması şartıyla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Nitekim bu durumda söz konusu hisse senetlerinin iki tam yıl süre ile aktifte bulunmamış olması nedeniyle elde edilen alım-satım kazançları ile ilgili olarak K.V.K.'nın 5. maddesinin (e) bendinde düzenlenen istisnadan yararlanılması da mümkün olamayacaktır.

Diğer taraftan 5422 sayılı eski K.V.K.'nın Geçici 28. maddesinde yer alan istisna uygulaması açısından iştirak hisseleri deyimi menkul kıymet portföyüne dahil hisse senetleri ve ortaklık paylarını ifade etmektedir. 49 seri numaralı Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliğinde anılan istisna uygulaması açısından iştirak hissesi olarak değerlendirilecek menkul kıymetlerin neler olduğu, 59 numaralı Genel Tebliğ ile de yabancı kurumların iştirak hisselerinin satılmasından elde edilen kazançlarında istisnadan yararlanabileceği belirtilmiştir. Buna göre iştirak hissesi olarak değerlendirilecek menkul kıymetler şunlardır:

- Anonim şirketlerin hisse senetleri, (Sermaye Piyasası Kanuna göre kurulan yatırım ortaklıkları hisse senetleri dahil)
- Limited şirketlere ait iştirak payları,
- İş ortaklıkları ve adi ortaklıklara ait ortaklık payları,
- Eshamlı komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık payları,

Anılan tebliğde kooperatif hisselerinin iştirak hissesi olarak değerlendirileceğine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamakla beraber G.V.K.'nın 75. maddesinin (2) numaralı bendinin parantez içi ifadesinde kooperatiflerin dağıttıkları kazançlarında iştirak hisselerinden doğan kazançlardan olduğu ve kooperatif hisselerinin de iştirak hissesi niteliğinde olduğu hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde çıkarılan yatırım fonu katılma belgelerinin iştirak hissesi olarak değerlendirilerek istisna uygulamasına konu edilmesi mümkün değildir.

Dikkat edileceği üzere kurumlar vergisi mükellefleri, herhangi bir menkul kıymete bağlanmamış (kıymetli evrak mevcut olmaksızın) ortaklık haklarının satışından elde ettikleri alım-satım kazançları içinde istisna uygulamasından yararlanabilmektedir. Ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.[42] Bu kapsamda olmak üzere herhangi bir menkul kıymete bağlanmamış olan iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları için istisna uygulamasından yararlanılacak, buna karşılık söz konusu bu kazançlar üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

Örnek 1:

(X) A.Ş., 01.08.2006 tarihinde kanuni merkezi Türkiye'de bulunan bir kurumdan satın almış olduğu hisse senetlerinden 200.000 YTL kar payı ve aynı hisse senetlerini 01.12.2006 tarihinde elden çıkarması sonucunda 60.000 YTL alım-satım kazancı elde etmiştir. İşlemler (Y) bankası aracılığıyla yapılmıştır.

(X) A.Ş.'nin elde etmiş olduğu hisse senedi kar payı, 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca kurumlar vergisinden istisna olduğu gibi ayrıca bu kar payı üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre tevkifat yapılmayacaktır. Çünkü, G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hisse senetlerinin kar payları üzerinden tevkifat yapılmayacağı açık olarak belirtilmiştir.

(X) A.Ş.'nin söz konusu hisse senetlerini elden çıkarmasından sağlamış olduğu 60.000 YTL tutarındaki hisse senedi satış kazancının ise söz konusu hisse senetlerinin iki tam yıl süre ile aktifte bulundurulmamış olması nedeniyle 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (e) bendi hükmü uyarınca kurumlar vergisinden istisna olması mümkün değildir. Bu kapsamda olmak üzere söz konusu hisse senedi satış kazancı üzerinden işleme aracılık eden (Y) Bankası tarafından Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte örnekte yer alan hisse senedinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmesi ve 01.08.2007 tarihinden sonraki bir tarihte satılmış olması durumunda (başka bir deyişle söz konusu hisse senetleri bir tam yıl süre ile aktifte bulundurmuş olsa idi) söz konusu hisse senedi satış kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacaktı.

Öte yandan örneğimizde yer alan hisse senetlerinin 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olması durumunda, söz konusu hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları için iki tam yıl süreyle aktifte kayıtlı olması kaydıyla istisna

[42] 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3. maddesinde özetle; sermaye piyasası araçlarının, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından oluştuğu, menkul kıymetlerin ise; ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Kurulca belirlenen **kıymetli evrak** olduğu hüküm altına alınmıştır. Öte yandan S.P.K.'nun 3. maddesinde ayrıca menkul kıymetler dışında kalan ve şartları kurulca belirlenen **evrakların** ise diğer sermaye piyasası aracı olarak adlandırılacağı, şu kadar ki, nakit ile çek, poliçe, bono ile mevduat sertifikalarının bundan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

uygulamasından yararlanılabilecektir.[43] Buna karşılık söz konusu hisse senetlerinin 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olması nedeniyle, bu tarihten sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

Örnek 2:

(Y) A.Ş., 01.10.2006 tarihinde tam mükellef bir kuruma ait olan İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden satın almış olup, söz konusu hisse senetlerini 01.11.2007 tarihinde elden çıkarmak suretiyle toplam 100.000 YTL alım-satım kazancı elde etmiştir. Hisse senedi satış işlemi (X) aracı kurumu vasıtasıyla yapılmıştır.

Mükellef kurumun sahip olduğu hisse senetlerinin tam mükellef kuruma ait olmasına rağmen iki tam yıl içinde elde tutulmadan satılmış olması nedeniyle elde edilen alım-satım kazancının K.V.K.'nın 5. maddesinin (e) bendinde yer alan istisna uygulamasından yararlanması mümkün değildir.

Bununla birlikte örneğimizde yer alan hisse senetleri 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilmiş olması nedeniyle, bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları genel olarak işleme aracılık yapan banka veya aracı kurumlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi olacaktır. Ancak, anılan fıkra metninde özetle; tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinin bir tam yıl süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının tevkifata tabi olmadığı hüküm altına alınmıştır. Örneğimizde yer alan hisse senetleri bu şartları haiz olduğundan, mükellef kurum tarafından elde edilen alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

4.2.6. G.V.K.'nın Geçici 67/1. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca 4 çeşit işlem sonucunda elde edilecek gelirler üzerinden bankalar, aracı

[43] Kurumlar vergisi mükelleflerinin 2005 ve daha önceki dönemlerde elde ettikleri iştirak hissesi satış kazançlarına ilişkin istisna uygulaması 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı fıkrasında hüküm altına alınmıştı. Anılan düzenleme uyarınca iştirak hissesi satış kazançlarının tamamının kurumlar vergisinden istisna olabilmesi için, kazancın sermayeye ilave edilmesi gerekmekteydi. Ancak 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi uyarınca söz konusu satış kazançlarının sadece %75'i pasifte özel bir fon hesabında tutulması kaydıyla kurumlar vergisinden istisna olacaktır. Diğer taraftan bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonoları dışında kalan diğer menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen iştirak hisselerinin bu tarihten sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde bizce, 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan usul ve esasların geçerli olması gerekmektedir. Başka bir deyişle 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen iştirak hisselerinin bu tarihten sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tamamının kurumlar vergisinden istisna olabilmesi için söz konusu satış kazancının sermayeye ilave edilmesi gerekmektedir.

kurumlar veya Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından tevkifat yapılacaktır. Anılan madde uyarınca;

- Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım–satım işlemlerinde tevkifat,
- Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının itfası halinde tevkifat,
- Dönemsel getirilerde tevkifat ve,
- Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

üzerinden yapılacak tevkifattır.

Bu kapsamda olmak üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından tevkifat matrahının tespiti, bu işlem çeşitleri göz önüne alınarak kitabımızın bu bölümünde ana başlıklar halinde ve ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4.2.6.1. Alım–Satım İşlemlerinde Tevkifat Matrahının Tespiti

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) alt bendinde alım satım işlemlerinde tevkifat matrahının, menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark olduğu hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak yayımlanan 257 ve 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğleri'nde yer alan "alım-satım kazançları" ifadesinden; Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarında söz edilen "sermaye değer artış kazançları"nın anlaşılması gerekmektedir.

Bununla birlikte söz konusu fıkrada ayrıca menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması sonucu sağlanan kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. Madde metninde yapılan açıklamalar göz önüne alınarak tevkifat matrahının tespitinde dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

1. Aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, **ilk giren ilk çıkar yöntemi** (FIFO) kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenir.[44] Ancak aynı gün içinde gerçekleşen işlemlerde elden çıkarılan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının alış bedeli, ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılmak suretiyle tespit edilebilir.

2. Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması halinde, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutar tespit edilir.

[44] 5281 sayılı Kanunun T.B.M.M. Genel Kurulunda değiştirilmeden önceki ilk halinde, aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi ile tespit edileceği hüküm altına alınmıştı.

3. Alış ve satış işlemleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi tevkifat matrahından düşülür.[45] Bununla birlikte iade edilen komisyon bedelleri, söz konusu komisyonun doğduğu işleme bağlı olmaksızın, iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin tevkifat matrahına dahil edilecektir.

4. Üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifat uygulaması açısından söz konusu bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınır. Ancak, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince, 23.07.2006 tarihinden önce gerçekleşen işlemler % 15, bu tarihten itibaren gerçekleşen işlemler ise % 10 oranında tevkifata tabi tutulacaktır. Bu durum ise zarar mahsubunda farklı bir uygulamanın yapılmasına sebep olabilecektir. Konuya ilişkin açıklamalar aşağıda yapılmıştır.

5. Aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar, takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerin tevkifat matrahından mahsup edilir.

6. Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası (YTL) karşılıkları esas alınarak tevkifat matrahı tespit edilir.

7. Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmaz.

Tevkifat matrahının tespitinde özellik arz eden ve yukarıda maddeler halinde sıralanan hususlara ilişkin ayrıntılı açıklamalar şu şekilde yapılabilir.

4.2.6.1.1. Tevkifat Matrahının Tespitinde İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) Yöntemi

Gerçek ve tüzel kişilerin, sahip oldukları (tevkifat uygulaması kapsamındaki) menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarını, aynı tarihte alarak tamamen elden çıkarmaları durumunda tevkifat matrahının tespitinde özellik arz eden herhangi bir husus

---

[45] Aracı kurumların, aracı olarak borsada gerçekleştirdikleri işlemler karşılığında menkul kıymetlerin işlem fiyatlarıyla hesaplanan tutar üzerinden müşterilerinden aldıkları komisyonlar **"kurtaj"** olarak adlandırılır. Sermaye Piyasası Kurulu'nun 25.01.2002 tarih ve 7/95 sayılı kararı ile Borsa üyelerinin hisse senedi işlemlerinde müşterilerinden tahsil edebilecekleri komisyon oranlarına ilişkin olarak aşağıdaki hususların uygulanmasına karar verilmiştir.;

a. Aracı kurumların ikincil piyasada gerçekleştirecekleri hisse senedi alım satım işlemlerinde müşterilerden tahsil edecekleri aracılık komisyon oranı , vergiler hariç % 0.2 (binde iki)'den az olamaz.

b. Ancak, aracı kurumlar söz konusu işlemlerden altı ay içinde elde etmiş oldukları toplam komisyon gelirlerinin (Toplam Satışlar Pazarı işlem komisyonları hariç) en çok % 35'ini ay sonu itibariyle belirleyecekleri müşterilerine komisyon iadesi adı altında geri ödeyebilirler. Bu serbest durumun doğal bir sonucu olarak, belirli bir ayda komisyon iadesi alabilen müşteri bir başka ay farklı oranda veya sıfır iade alabileceklerdir.

c. Aylık toplam komisyon geliri deyimi, maddi hatalardan arındırılmış aylık net hisse senedi özel emir işlemleri dahil ikincil piyasa işlemleri komisyon kazancı tutarını ifade etmektedir. Hisse senedi birincil piyasa ve Hisse Senedi Piyasası Toptan Satışlar Pazarında gerçekleştirilen işlemlerden elde edilen işlem komisyonları bu meblağa dahil edilmeyecektir.

d. Müşteriler ödenen komisyon iadesi tutarlarının muhasebeleştirilmesinde; yeknesaklığın sağlanmasını teminen, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri:XI,No:7 Aracı Kurum Hesap Planı ve Planın Kullanım Esasları Hakkında tebliğ'in ekinde yer alan hesap planında boş bulunan 532 ve 533 numaralı hesapların bu amaca tahsis edilerek, 532-Yurtiçi Komisyon İadeleri ve 533-Yurtdışı Komisyon İadeleri olarak tanımlanması ve iadelerin bu hesaplara kaydedilmesi uygun olacaktır. (Ercan ALPTÜRK, "Sermaye Piyasasında Kurtaj Gelirleri ve Özellikler", Vergi Sorunları Dergisi, Kasım/2005, Sayı: 206)

bulunmamaktadır. Doğal olarak bu durumda tevkifat matrahı; alım-satıma konu edilen menkul kıymetlerin toplam alış ve toplam satış bedelleri arasındaki fark olacaktır. Aynı şekilde farklı tarihlerde ancak aynı tutar üzerinden alınan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat matrahının tespitinde de özellik arzeden herhangi bir husus bulunmamaktadır. Bununla birlikte, gerçek veya tüzel kişilerin çeşitli tarihlerde farklı fiyattan satın alarak kısmen elden çıkardıkları menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının tevkifat uygulaması kapsamındaki alım-satım kazancı tutarının belirlenmesi özellik taşımaktadır.

5281 sayılı Kanun tasarısında, aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin **"hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi"** kullanılmak suretiyle belirleneceği hüküm altına alınmıştı. Ancak, daha sonra anılan tasarının Kanunlaşma aşamasında **"hareketli ağırlıklı ortalama yönteminden"** vazgeçilerek tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin **"ilk giren ilk çıkar yöntemi"** (FİFO) ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına ilave edilen bir cümle ile aynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde tevkifat matrahının tespiti açısından menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış bedelinin, ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılmak suretiyle tespit edilebileceği hüküm altına alınmıştır. 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde de tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin tespitinde, ağırlıklı ortalama yönteminin seçildiği ve menkul kıymetlerin tamamının aynı gün içinde satılmayarak ertesi güne devredildiği durumlarda, menkul kıymetlerin maliyet bilgisi olarak izleyen günlere, ağırlıklı ortalama maliyet yöntemine göre hesaplanan tutarların aktarılacağı belirtilmiştir.

Genel olarak ilk giren ilk çıkar yöntemi (FIFO), satılan veya üretime verilen iktisadi kıymetlerin stoklara ilk giren kıymetlerden olduğu varsayımına dayanan bir değerleme yöntemidir. Bu yöntemle stok çıkışları en eski tarihli girişlere ilişkin maliyet bedeli ile buna karşılık dönem sonu stokları ise en yeni tarihli girişlere ilişkin maliyet bedeli ile değerlenir. Dolayısıyla, aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, satışı yapılan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının maliyet bedeli olarak ilk alınan menkul kıymetlerin maliyet bedeli dikkate alınacaktır.

257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının teminat gösterilmesi veya ödünç işlemine konu olması halinde, söz konusu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının müşteri portföyü içinde değerlendirileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla, ilk giren ilk çıkar yönteminin uygulanmasında teminat gösterilen veya ödünç işlemine konu olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları da dikkate alınacaktır. Yani, ilk alınan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ödünç verilmiş olsa bile tevkifat uygulaması açısından satılan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış bedeli olarak, ödünç verilmiş menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının alış bedeli dikkate alınacaktır.

Örnek 1:

(X) Ltd. Şti., borsada işlem gören (Y) A.Ş'ye ait hisse senedinden (Z) Bankası aracılığıyla aşağıda belirtilen tarihlerde ve miktarlarda alım-satım yapmıştır (Bu örneğin

çözümünde, alım–satım işlemlerinde komisyon bedelinin ve BSMV'nin olmadığı varsayılmıştır.)

Tarih	Açıklama	Miktar (Adet)	Birim Alış/Satış Bedeli (YTL)	Toplam Tutar (YTL)
07.01.2006	Hisse Alışı	1.000	3	3.000
06.06.2006	Hisse Alışı	20.000	2	40.000
09.11.2006	Hisse Satışı	3.000	3.5	10.500

(X) Ltd. Şti.'nin 2006 yılında elde ettiği hisse senedi satış kazancı, söz konusu hisse senetlerinin iktisap tarihinden itibaren 1 yıl içinde satışa konu edildiğinden (Z) Bankası tarafından tevkifata tabi tutulacaktır.[46] *(Kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlara ait iştirak hisselerini 2 yıl aktifte bulundurduktan sonra elden çıkarmaları sonucu elde ettikleri kazançların %75'i, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisnadır.)*

(X) Ltd. Şti.'nin 2006 yılı içinde satışa konu ettiği hisse senetlerinin alış bedelinin ilk giren ilk çıkar (FİFO) yöntemine göre belirlenmesi durumunda, 09.11.2006 tarihinde satmış olduğu hisse senetlerine tekabül eden alış bedeli [(1.000 x 3) + (2.000 x 2) =] 7.000 YTL olacaktır. Çünkü, satılan 3.000 adet hisse senedinin; 1.000 adedi 07.01.2006 tarihinde, geriye kalan 2.000 adedinin ise 06.06.2006 tarihinden alınan hisse senetlerinden olduğu kabul edilecektir.

Bu durumda, (Z) Bankası, (X) Ltd. Şti.'nin hisse senedi alım-satım kazancı olan (10.500 YTL –7.000 YTL=) 3.500 YTL üzerinden, Ekim-Aralık/2006 (IV. Dönem) dönemi için G.V.K.'nın 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca % 10 oranında[47] tevkifat yapacaktır.

Örnek 2:

Bay (A)'nın (B) Bankası aracılığıyla (C) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden (söz konusu hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmemektedir) yaptığı alışlara ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir. Bay (A) 26.02.2006 tarihinde satın almış olduğu 2.000 adet hisse senedini aynı bankadan alacağı kredi için teminat olarak vermiştir. (Bu örneğin çözümünde, alım–satım işlemlerinde komisyon bedelinin ve BSMV'nin olmadığı varsayılmıştır.)

[46] Örnekteki verilere dikkat edileceği üzere hisse senetleri G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin yürürlüğe girdiği 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilmiştir. Eğer söz konusu satışa konu edilen hisse senetleri 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olsa idi, elde edilen hisse senedi alım-satım kazancı üzerinden anılan maddenin (10) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme uyarınca tevkifat yapılmayacaktı. Ayrıca söz konusu hisse senetleri borsada işlem görmese idi, elde tutulma sürelerinin tevkifat uygulaması açısından herhangi bir önemi olmayacak, elde edilen alım-satım kazancı üzerinden tevkifat yapılması gerekecekti.

[47] Tam mükellef gerçek kişi ve kurumlarca elde edilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarında yer alan gelirlere yönelik olarak uygulanmakta olan % 15 oranındaki tevkifat, 23/07/2006 tarihinden itibaren % 10'a indirilmiştir. Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına 5527 sayılı Kanunla eklenen ibare ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumların 07.07.2006 tarihinden itibaren anılan fıkra kapsamında elde edecekleri gelirler üzerinden % 0 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Alış Tarihi	Hisse Adedi	Birim Alış Bedeli (YTL)	Toplam Tutar (YTL)
07.12.2005	1.000	3	3.000
26.02.2006	2.000	2	4.000
13.03.2006	5.000	4	20.000
15.05.2005	3.000	4,5	13.500

Bay (A) sahip olduğu hisse senetlerinden 2.000 adedini aynı banka aracılığıyla 20.06.2006 tarihinde birim fiyatı 4,25 YTL'den satmıştır.

Söz konusu hisse senetleri, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmediğinden, alış satış bedelleri arasındaki fark, söz konusu işleme aracılık eden (B) Bankası tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Yukarıda da belirtildiği üzere, aynı menkul kıymetten değişik tarihlerde alımlar yapılmış ve daha sonra bunların bir kısmı elden çıkarılmış ise, elden çıkarılan hisse senetlerinin alış bedeli ilk giren ilk çıkar (FİFO) yöntemine göre tespit edilecektir. Dolayısıyla, 20.06.2006 tarihinde satışı yapılan 2.000 adet hisse senedinin 1.000 adedinin 07.12.2005 tarihinde alınan hisse senetlerinden, 1.000 adedinin de 26.02.2006 tarihinde alınan hisse senetlerinden olduğu kabul edilecektir.

Daha önce de belirtildiği üzere; 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerden G.V.K.'nın Geçici 67. madde hükmüne göre tevkifat yapılmayacak, bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacaktır. Dolayısıyla, satışı gerçekleştirilen ve iktisap tarihi 07.12.2005 olan hisse senetleri için bu madde hükmüne göre tevkifat yapılması mümkün değildir. Tevkifata tabi hisse senedi aşım-satım kazancı, 26.02.2006 tarihinde iktisap edilen hisse senetlerinin satışından elde edilen kazanç olacaktır. 26.02.2006 tarihinde iktisap edilen hisse senetleri teminat olarak verilmiş olmasına rağmen hisse senedi portföyü içinde kabul edilecek ve ilk giren ilk çıkar yöntemine göre tespit edilecek alış bedelinde dikkate alınacaktır.

Alış Tarihi	Satış Tarihi	Adet	Birim Alış Fiyatı (YTL)	Alış Bedeli (YTL)	Birim Satış Fiyatı (YTL)	Satış Bedeli (YTL)	Fark (YTL)
07.12.2005	20.06.2006	1.000	3	3.000	4,25	4.250	1.250
26.02.2006	20.06.2006	1.000	2	2.000	4,25	4.250	2.250

Bay (A)'nın, 07.12.2005 tarihinde iktisap etmiş olduğu hisse senedinin satışından elde etmiş olduğu 1.250 YTL tutarındaki kazanç üzerinden (B) Bankası tarafından tevkifat yapılmayacaktır. Çünkü, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satışından elde edilen kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre yapılacak tevkifat uygulaması, 26.02.2006 tarihinde alınarak satışa konu edilen hisse senetlerinden elde edilen kazançla sınırlı olup, yapılacak tevkifatın matrahı [(4,25x1.000)-(2x1.000)]= 2.250 YTL olacaktır.

Öte yandan, 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde, bir banka veya aracı kurumda gün içinde yapılan alım-satım işlemleri için seçilmiş olan maliyet hesaplama yönteminin, müşterinin ilgili banka/aracı kurumdaki portföyünde yer alan menkul kıymetler tamamen elden çıkarılıncaya kadar değiştirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

4.2.6.1.2. Açığa Satış (Alımdan Önce Satış) İşlemlerinde Tevkifat Matrahı

Bilindiği üzere 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun "Görev ve Yetkiler" başlıklı 22. maddesinin (ı) bendinde özetle; sermaye piyasası araçlarının ödünç alma ve verme işlemleri ile açığa satış işlemlerine ilişkin ilke ve esasların belirlenmesinin, Sermaye Piyasası Kurulunun başlıca görevleri arasında olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere Sermaye Piyasası Kurulu, Seri: V, No: 18 "Kredili Menkul Kıymet Açığa Satış ve Menkul Kıymetlerin Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında" tebliğ[48] ile menkul kıymetlerin açığa satış işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemiştir. Diğer taraftan Seri: V, No: 65 "Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında" tebliğ[49] ile menkul kıymetlerin açığa satış işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yeniden belirlemiştir.

Anılan tebliğin 24. maddesinde özetle; sahip olunmayan sermaye piyasası araçlarının satılması ya da satışa ilişkin emir verilmesinin açığa satış işlemi olduğu ve satışa ilişkin takas yükümlülüğünün ödünç alınan sermaye piyasası araçları ile yerine getirilmesinin de açığa satış sayılacağı, müşteri tarafından verilen satım emrinin açığa satış olduğunun emrin verilmesi esnasında aracı kuruma yazılı olarak bildirilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması durumunda (açığa satış işlemi), elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutarın belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca aynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde günlük ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi dikkate alınmak suretiyle tevkifat matrahının tespit edilmesi mümkündür.

Örnek:

Bayan (M), (G) aracı kurumu vasıtasıyla (İ) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 75.000 adedini 17.01.2006 tarihinde birim fiyatı 2 YTL üzerinden açığa satmıştır. Bayan (M), aynı hisse senedi ile ilgili olarak 09.05.2006 tarihinde sırasıyla 1,75 YTL üzerinden 100.000 adet ve 1,90 YTL üzerinden 50.000 adet satın almıştır.

Buna göre, aracı kurum, söz konusu hisse senedi satış kazancı üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından açığa satış işlemi yapıldıktan sonra ilk alınan hisse senetlerinin alış bedelini esas alacaktır. Buna göre satışa konu edilen hisse senetlerinin alış bedeli (75.000

[48] 27.12.1994 tarih ve 22154 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
[49] 14.07.2003 tarih ve 25168A sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

x 1,75 =) 131.250 YTL olarak hesaplanacaktır. Bu durumda, (G) aracı kurumu tarafından söz konusu hisse senedi satış kazancı tutarı olan (150.000 YTL – 131.250 YTL=) 18.750 YTL üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Aynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde satış talimatının alındığı ana kadar kayıtlara giren işlemler bazında ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi dikkate alınabilecek, ancak tevkifat matrahı ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenecektir.

Öte yandan, 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde, tevkifat matrahı hesaplanarak işlemin tamamlanmasından sonra, bu hesaplamayı etkileyecek olan geçmiş tarihli bir menkul kıymetin müşteri portföyüne dahil olması veya virmanın geç ulaşması durumunda, geriye dönülerek düzeltme işlemi yapılmasına, yani tevkifat matrahının portföye dahil olan menkul kıymetler de dikkate alınmak suretiyle yeniden hesaplanmasına gerek bulunmadığı belirtilmiştir.

4.2.6.1.3. Tevkifat Matrahından Düşülecek Giderler

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden banka ve aracı kurumlar tarafından yapılacak tevkifat uygulamasına esas alınacak matrah belirlenirken söz konusu kazanç ve iratların elde edilmesi için katlanılan giderler ve ödenen vergiler indirim olarak dikkate alınacaktır. Buna göre, tevkifat matrahının belirlenmesi esnasında elde edilen kazanç veya irat tutarından indirilecek giderler ve vergilere ilişkin usul ve esaslar şunlardır.

4.2.6.1.3.1. Alış ve Satış İşlemleri Sırasında Ödenen Komisyonlar

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış satış işlemleri sırasında, bu işlemleri gerçekleştiren bankalar veya aracı kurumlar, yapılan işlem tutarına göre değişen oranlarda komisyon gelirleri elde etmektedirler. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması aşamasında ödenen bu komisyonların, tevkifat matrahının tespitinde elde edilen kazançtan düşüleceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, bankalar veya aracı kurumlar tarafından yapılacak tevkifat uygulaması açısından tevkifat matrahı belirlenirken, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı üzerinden kazanç veya irat sahibi tarafından ödenen komisyonların elde edilen kazanç tutarından indirilmesi gerekmektedir.

Ancak bilindiği gibi, alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyon bedellerinin bir kısmı, işlem hacmine ya da başka bir nedene bağlı olarak iade edilebilmektedir. Konuya ilişkin açıklamaların yapıldığı 257 seri numaralı Gelir Vergisi Tebliğinde, iade edilen komisyon bedellerinin, söz konusu komisyonun doğduğu işleme bağlı olmaksızın, iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin tevkifat matrahına dahil edileceği belirtilmiştir. Başka bir deyişle banka veya aracı kurumlar tarafından iade edilen komisyon tutarlarının, bağlı bulundukları işlemden ayrı olarak iade edildikleri dönem itibariyle banka veya aracı kurumlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulmaları gerekmektedir.

Ayrıca, vadeli işlem veya opsiyon sözleşmeleri dolayısıyla ödenen komisyonlar da G.V.K.'nın anılan maddesi kapsamında yapılacak tevkifata ilişkin matrahın tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır.

4.2.6.1.3.2. Alış ve Satış İşlemleri Sırasında Ödenen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde özetle; bankaların, 10.06.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bankalar aracı kılınarak yapılan menkul kıymet alış satış işlemlerinde kendi lehlerine tahakkuk eden (komisyon gelirleri) paralar üzerinden, banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplamakta ve hesaplanan bu vergiyi müşterilerine yansıtmaktadırlar. Başka bir deyişle söz konusu hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisini müşterilerinden tahsil etmektedirler.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması sonucunda gelir elde eden banka müşterisinin, söz konusu alış ve satış işlemleri sırasında ödediği banka ve sigorta muameleleri vergisinin tevkifat matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınması gerekmektedir. Nitekim, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, alış ve satış işlemleri sırasında ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin tevkifat matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacağı hiçbir tereddüte mahal vermeyecek şekilde açık olarak belirtilmiştir.

Ayrıca, vadeli işlem veya opsiyon sözleşmeleri dolayısıyla ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi de G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin matrahın tespitinde indirim olarak dikkate alınabilecektir.

Örnek :

Bay (A), (B) Bankası aracılığıyla (C) A.Ş.'ye ait olan ve 01.03.2006 tarihinde iktisap etmiş olduğu hisse senetlerinin aynı yıl içinde satışından 20.000 YTL tutarında hisse senedi satış kazancı elde etmiştir. Bay (A)'nın söz konusu menkul kıymetlerin alış ve satış işlemleri sırasında ödediği komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisinin tutarı toplamı 300 YTL'dir.

Bu durumda, (B) Bankası tarafından, Bay (A)'nın elde etmiş olduğu hisse senedi satış kazancından G.V.K.'nın 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın matrahı (20.000-300=) 19.700 YTL olacaktır.

Örnek :

(X) A.Ş., (Y) Bankası aracılığıyla, 15.05.2006 tarihinde (itfa tarihinden önce) satmış olduğu Hazine bonosundan 50.000 YTL tutarında gelir elde etmiştir. Söz konusu Hazine bonosunun alış ve satış işlemleri sırasında (X) A.Ş. tarafından (Y) Bankasına ödenen komisyon tutarı toplam 1.000 YTL'dir.

(Y) Bankası, ikinci üç aylık dönem olan Nisan–Haziran döneminin[50] tevkifat matrahını tespit ederken (X) A.Ş.'nin Hazine bonosu satışı sonucunda elde ettiği 50.000 YTL tutarındaki alım-satım kazancından, 1.000 YTL tutarındaki komisyonu düşecek ve toplam 49.000 YTL üzerinden G.V.K.'nın 67. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapacaktır.

Diğer taraftan (Y) Bankasının (X) A.Ş.'den tahsil etmiş olduğu toplam 1.000 YTL tutarındaki komisyonun 700 YTL tutarındaki kısmını, 12.12.2006 tarihinde adı geçen kuruma iade ettiğini kabul edelim.

Bu durumda (Y) Bankası tarafından Ekim-Aralık dönemine ait tevkifat matrahı tespit edilirken, iade edilen 700 YTL tutarındaki komisyonun, başka işlemlerden elde edilen kazanç bulunması durumunda bu kazançlara eklenerek tevkifata tabi tutulması gerekmektedir. Buna karşılık eğer (X) A.Ş.'nin, Ekim–Aralık döneminde elde etmiş olduğu tevkifata tabi başka kazancının bulunmaması durumunda, bu döneme ait tevkifat matrahı 700 YTL ile sınırlı olacaktır.

Bilindiği üzere, tam mükellef gerçek kişi ve kurumlarca elde edilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarında yer alan kazanç ve iratlara yönelik olarak uygulanmakta olan % 15 oranındaki tevkifat, 2006/10737 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 23.07.2006 tarihinden itibaren % 10'a indirilmiştir. Bu oran, 5527 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için, 07.07.2006 tarihinden itibaren, % 0 olarak uygulanacaktır. Bu durumda yukarıdaki örnekte iade edilen komisyon bedelinin, oran değişikliğinden sonraki dönemlerde hangi oran üzerinden tevkifata tabi tutulması gerektiğinin açıklanması gerekmektedir. Kanaatimizce bu tür işlemlerde eski tevkifat oranının uygulanması gerekmektedir. Aksi yönde bir düşünce tarzı tevkifat matrahının aşınmasına sebep olabilecektir.

Ancak, burada dikkat edilmesi gereken başka bir husus bulunmaktadır. Şöyle ki; örneğimizde yer alan Hazine bonosunun ihraç ve iktisap tarihine ilişkin olarak herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Kitabımızın önceki bölümlerinde çeşitli vesileler ile belirtildiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ihraç veya iktisap tarihleri önem arzetmektedir. Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin tevkifata tabi olmayacağı, (10) numaralı fıkrasında ise bu tarihten önce iktisap edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu dışında kalan diğer menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından ve elde tutulmasından sağlanan gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre örneğimizde yer alan Hazine bonosunun itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazanç üzerinden, söz konusu Hazine bonosunun 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olması nedeniyle tevkifat yapılacaktır. Aksi takdirde 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonolarının bu tarihten sonra elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazancı üzerinden, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

[50] Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilecek gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifatın yapılacağı dönemlere ilişkin ayrıntılı açıklamalara, kitabımızın izleyen bölümlerinde yer verilecektir.

4.2.6.1.4. Üç Aylık Dönem İçerisinde Aynı Türden Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracı ile İlgili Olarak Birden Fazla Alım Satım İşlemi Yapılması

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesi uyarınca 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden bankalar ve aracı kurumlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle tevkifat yapılması gerekmektedir.[51] Bu kapsamda olmak üzere aynı mükelleflerce üçer aylık süreyi kapsayan bir tevkifat dönemi içinde, aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak kabul edilecektir.

Dolayısıyla üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymetin satışından doğan kar ve zararlar birlikte değerlendirilecek ve böylelikle G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca üzerinden tevkifat yapılacak tutar tespit edilecektir. Örneğin, üç aylık tevkifat dönemi içinde birden fazla hisse senedi alım-satım işleminin birlikte yapılması halinde, bu işlemlerden doğacak kazanç birlikte değerlendirilecek ve tevkifat matrahı bu şekilde tespit edilecektir.

Bu hüküm uyarınca alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması kaydıyla, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesiyle (varsa) beyan edilip ödenmesi gereken vergi hesaplanacaktır. Tevkif suretiyle kesilen verginin ödenmesi gereken vergiden fazla olması (bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) halinde fazla kesilen vergi müşterinin hesabına aktarılacaktır.

Burada, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım satımlarının birlikte değerlendirilmesinin, üç aylık tevkifat dönemi ile sınırlı olduğuna dikkat etmek gerekmektedir. **Üç aylık dönem sonucunun zarar olması halinde söz konusu bu zarar izleyen üç aylık döneme, takvim yılı aşılmamak kaydıyla devredilecektir. Bununla birlikte takvim yılının son üç aylık döneminde oluşan zarar tutarının izleyen döneme aktarılması mümkün değildir.** Başka bir deyişle Ekim, Kasım ve Aralık aylarını kapsayan IV. dönemde ortaya çıkan menkul kıymet satış zararının izleyen yılın ilk 3 aylık döneminde ortaya çıkan menkul kıymet (söz konusu menkul kıymetler aynı türden olsa dahi) satış karından mahsup edilmesi mümkün değildir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması ve işlemlerin bir kısmından doğan zararın tevkifat matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınabilmesi açısından aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının değerlendirilmesinde aşağıdaki sınıflandırma esas alınacaktır.

1. Sabit getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları,
(Örnek: Tahviller ve Hazine Bonoları)

[51] G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden tevkifat yapılacak olmakla birlikte bu tarihten önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile yine bu tarihten önce iktisap edilen diğer menkul kıymetlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılması söz konusu olmayıp, bu mahiyetteki menkul kıymetlerden elde edilen kazanç ve iratların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacaktır.

2. Değişken getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları ,
(Örnek: Hisse Senetleri)
3. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri

Öte yandan, Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında, 5527 sayılı Kanunla yapılan değişlik sonrasında menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iade edilmesi sonucunda elde edilecek kazançlar üzerinden 01.10.2006 tarihinden itibaren tevkifat yapılması gerekmektedir. 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu'nu Genel Tebliği'nde yapılan açıklama ile de yatırım fonları katılma belgelerinin ayrı bir sınıf olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca söz konusu genel tebliğde, "Sabit Getirili Menkul Kıymetler" içerisinde yer alan tahvil ve bonoların değişken faizli, dövize, altına veya başka bir değere endeksli olmasının durumu değiştirmeyeceği, söz konusu tahvil ve bonoların da sabit getirili menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Menkul kıymetlerle yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde sınıflandırma, işlemle ilişkilendirilen menkul kıymetin dahil olduğu gruba göre yapılacaktır. Buna karşılık menkul kıymete bağlı olmaksızın yapılan işlemler ise 3. gruptaki vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri kapsamında değerlendirilecektir.

Örnek:

Tam mükellef Bay (A)'nın, ihraç ve iktisap tarihleri 01.01.2006 tarihinden sonraki tarihler olan menkul kıymetleri 2007 yılının ilk üç ayında (Z) Bankası vasıtasıyla elden çıkarmak suretiyle sağlamış olduğu alım-satım kazancı tutarları, her bir işlem bazında aşağıdaki gibidir.

Menkul Kıymet Türü	Alış Bedeli (YTL)	Satış Bedeli (YTL)	Kar/Zarar (YTL)
Hazine bonosu	40.000	30.000	-10.000
Hisse senedi	15.000	20.000	5.000
Devlet tahvili	190.000	185.000	-5.000
Hisse senedi	10.000	5.000	-5.000
Hisse senedi	300.000	285.000	15.000

Bay (A)'nın 2007 yılının ilk üç ayında hisse senedi, Hazine bonosu ve Devlet tahvili alım satımından (Z) Bankası vasıtasıyla elde etmiş olduğu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca adı geçen kurum tarafından % 10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Bay (A)'nın, 2007 yılının ilk üç aylık döneminde yapmış olduğu işlemlerin konsolide edilmesi neticesinde;

- Hisse senetleri alım-satımından toplam 15.000 YTL kazanç,
- Sabit getirili menkul kıymetler olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarından ise toplam 15.000 YTL zarar elde ettiği anlaşılacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, üç aylık tevkifat dönemi içinde kazanç doğuran her işlem üzerinden % 10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Bu durumda Bay (A)'nın elde ettiği 5.000 YTL ve 15.000 YTL hisse senedi satış kazancı üzerinden işleme aracılık eden (Z) Bankası tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca dönem içerisinde (500 + 1.500 =) 2.000 YTL tevkifat yapılacaktır.

Ancak, üç aylık tevkifat dönemi sonunda işlemlerin konsolide edilmesi ile hisse senedi satış kazancının (5.000 YTL tutarındaki zararın düşülmesi sonucunda) 15.000 YTL olduğu tespit edilecektir. Bu durumda (Z) Bankası tarafından fazla kesilen (5.000*%10=) 500 YTL'nin müşterinin hesabına aktarılması gerekmektedir. Çünkü, (bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) hisse senetleriyle ilgili olarak tevkif yoluyla kesilen vergi tutarı, ödenmesi gereken vergi tutarından fazladır.

Bununla birlikte değişken getirili hisse senetleri ile sabit getirili Devlet tahvili ve Hazine bonolarının farklı türden menkul kıymetler olması sebebiyle her iki grup arasında zarar mahsubunun yapılması mümkün değildir. Bu durumda (Z) Bankası, Bay (A)'nın hisse senedi alım-satım kazancı tutarı olan toplam 15.000 YTL üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca % 10 oranında tevkifat yapacaktır.

Diğer taraftan (Z) Bankası Bay (A)'nın tevkifat matrahını tespit ederken, takvim yılını aşmamak şartıyla izleyen üçer aylık dönemlerde Devlet tahvili ve Hazine bonosu alım-satımından kazanç elde etmesi halinde, ilk üç aylık dönemde ortaya çıkan 15.000 YTL tutarındaki bu zararı mahsup edebilecektir.

Örnek:

Tam mükellef (S) A.Ş.'nin (V) Bankası aracılığıyla, Nisan–Haziran 2007 döneminde alım satım yaptığı menkul kıymetler ve bu işlemlerden elde etmiş olduğu kar/zarar tutarları aşağıdaki gibidir. (Tablo da yer alan Hazine bonosunun 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edildiği, hisse senetlerinin ise bu tarihten sonra iktisap edildiği kabul edilecektir.)

Alım Satım Yapılan Menkul Kıymet	**İşlem Sonucu**
(X) A.Ş'ye ait hisse senetleri	2.000 YTL Kar
(Y) A.Ş'ye ait hisse senetleri	300 YTL Zarar
25.08.2007 vadeli Hazine bonosunun 10.06.2006 tarihinde satılması	200 YTL Zarar

(S) A.Ş.'nin hisse senedi satış sonuçları bir arada değerlendirilecek ve elde edilen toplam 1.700 YTL tutarındaki kazanç üzerinden (V) Bankası tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte Hazine bonosunun vade tarihinden önce satılması nedeniyle oluşan 200 YTL'lik zararın hisse senedi satış karından indirilmesi mümkün değildir. Çünkü, hisse senedi ile Hazine bonosu aynı türden menkul kıymetler değildir. Hazine bonosunun itfa tarihinden önce satılması nedeniyle oluşan 200 YTL zarar aşağıda açıklanacağı üzere, 2007 takvim yılı aşılamamak şartıyla, izleyen dönemlerde ortaya çıkacak diğer sabit getirili menkul kıymetler satış kazançlarından indirim konusu yapılması mümkündür.

4.2.6.1.4.1. Üç Aylık Dönem İçinde Farklı Tevkifat Oranı Uygulanması Durumunda Zarar Mahsubu

Bilindiği üzere, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince, tam mükellef gerçek kişi ve kurumların 23.07.2006 tarihinden önce elde ettikleri tevkifata tabi kazanç ve iratlar üzerinden % 15, bu tarihten itibaren elde edilenler üzerinden ise % 10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Dolayısıyla, alım-satıma konu menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması şartıyla, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemler 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih olan 23.07.2006 öncesi ve sonrası ayrı ayrı konsolide edilmek suretiyle, zarar mahsubu yapılacaktır. Mahsup sonrası kalan tutara, ilgili olduğu dönem kazancına ilişkin tevkifat oranı uygulanarak vergi hesaplanacaktır.

Örnek 1:

Tam mükellef Bay (X)'in, (Y) Bankası aracılığıyla yaptığı menkul kıymet alım-satım işlemlerinden elde ettiği kar ve zarar tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Tarih	Açıklama	Tevkifat Matrahı (YTL)	Tevkifat Oranı (%)	Vergi (YTL)
10.07.2006	Kar	200	15	30
25.07.2006	Zarar	-50	10	-
28.07.2006	Kar	100	10	10

Bu durumda, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih olan 23.07.2006 tarihinden önceki döneme ait kümülatif kar olan 200 YTL üzerinden % 15, söz konusu Kararın yayımından sonraki döneme ait kümülatif kazanç olan 50 YTL üzerinden ise % 10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

A	B.K.K. öncesi dönem kümülatif karı	200 YTL
B	Tevkifat oranı	%15
C	Kesilen Vergi	30 YTL
D	B.K.K.sonrası dönem kümülatif karı	50 YTL
E	Tevkifat oranı	%10
F	Kesilen Vergi	5 YTL
G	Kümülatif kar	250 YTL
H	Hesaplanan Toplam Vergi (C + F)	35 YTL
I	Dönem İçinde Kesilen Vergi	35 YTL
J	Mükellef Hesabına Aktarılması Gereken Tutar	5 YTL

Örnek 2:

Tam mükellef (A) A.Ş.'nin, (B) Bankası aracılığıyla yaptığı menkul kıymet alım-satım işleminden elde ettiği kar ve zarar tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Tarih	Açıklama	Tevkifat Matrahı (YTL)	Tevkifat Oranı (%)	Vergi (YTL)
10/07/2006	Kar	100	15	15
15/07/2006	Zarar	-100	15	-
25/07/2006	Kar	70	10	7
28/07/2006	Kar	60	10	6

A	B.K.K. öncesi dönem kümülatif karı	0 YTL
B	Tevkifat oranı	%15
C	Kesilen Vergi	0 YTL
D	B.K.K.sonrası dönem kümülatif karı	130 YTL
E	Tevkifat oranı	%10
F	Kesilen Vergi	13 YTL
G	Kümülatif kar	130 YTL
H	Hesaplanan Toplam Vergi (C + F)	13 YTL
I	Dönem İçinde Kesilen Vergi	28 YTL
J	Mükellef Hesabına Aktarılması Gereken Tutar	15 YTL

4.2.6.1.5. Aynı Türden Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracı Alım Satımından Doğan Zararların Takvim Yılı İçinde Mahsubu

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının 2006-2015 yılları arasındaki dönemde elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre yapılacak tevkifat uygulaması açısından matrah tespit edilirken, aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerin tevkifat matrahından mahsup edilebilecektir.

Örnek:

Tam mükellef (S) A.Ş.'nin (V) Bankası aracılığıyla, Nisan–Haziran 2007 döneminde alım satım yaptığı menkul kıymetler ve bu işlemlerden elde etmiş olduğu kar/zarar tutarları aşağıdaki gibidir. (Tablo da yer alan Hazine bonosunun 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edildiği, hisse senetlerinin ise bu tarihten sonra iktisap edildiği kabul edilecektir.)

Alım Satım Yapılan Menkul Kıymet	İşlem Sonucu
(X) A.Ş'ye ait hisse senetleri	2.000 YTL Kar
(Y) A.Ş'ye ait hisse senetleri	300 YTL Zarar
25.08.2007 vadeli Hazine bonosunun 10.06.2006 tarihinde satılması	200 YTL Zarar

(S) A.Ş.'nin hisse senedi satış sonuçları bir arada değerlendirilecek ve elde edilen toplam 1.700 YTL tutarındaki kazanç üzerinden (V) Bankası tarafından G.V.K.'nın Geçici

67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte Hazine bonosunun vade tarihinden önce satılması nedeniyle oluşan 200 YTL'lik zararın hisse senedi satış karından indirilmesi mümkün değildir. Çünkü, hisse senedi ile Hazine bonosu aynı türden menkul kıymetler değildir. Hazine bonosunun itfa tarihinden önce satılması nedeniyle oluşan 200 YTL zararın aşağıda açıklanacağı üzere, 2007 takvim yılı aşılamamak şartıyla, izleyen dönemlerde ortaya çıkacak diğer sabit getirili menkul kıymetlerin satış kazançlarından indirim konusu yapılması mümkündür.

(S) A.Ş.'nin Ekim–Aralık 2007 döneminde de Hazine bonosu alım satım işlemi yaptığını ve bu işlemden 3.000 YTL kazanç elde ettiğini kabul edelim. (Hazine bonosu alım-satım işleminin banka veya aracı kurum vasıtasıyla yapıldığı kabul edilecektir)

Bu durumda, Ekim–Aralık 2007 döneminde elde edilen Hazine bonosu alım-satım kazancından, Nisan–Haziran 2006 döneminde elde edilen toplam 200 YTL tutarındaki zarar mahsup edilebilecek ve (V) Bankası tarafından (3.000-200 =) 2.800 YTL üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Ancak, söz konusu 3.000 YTL tutarındaki Hazine bonosu alım-satım kazancı Ekim–Aralık 2007 döneninde değil de Ocak–Mart 2008 döneminde elde edilmiş olsa idi, Nisan–Haziran 2007 döneminde oluşan toplam 200 YTL tutarındaki Hazine bonosu satış zararının elde edilen aynı türden menkul kıymet satış karından mahsubu, takvim yılının aşılmış olması sebebiyle mümkün olmayacaktı.

Diğer taraftan önceki dönemlerde ortaya çıkan menkul kıymet satış zararının izleyen dönemlerde farklı bankalar veya aracı kurumlar vasıtasıyla gerçekleştirilen işlemler sonucunda ortaya çıkan satış karından ne şekilde mahsup edileceğine ilişkin olarak 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Bilindiği üzere Sermaye Piyasası Kurulunun 31.01.1992 tarih ve 21128 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ" ile aracılık faaliyetinde bulunan aracı kuruluşların (bankalar ve aracı kurumlar) söz konusu bu faaliyetlerinde düzenleyecekleri belgeler ile muhasebe işlemlerinde uyacakları esaslar belirlenmiştir. Anılan tebliğ uyarınca aracı kuruluşlar, aracılık faaliyetlerine ilişkin muhasebe kayıt ve işlemlerine esas teşkil etmek üzere;

- Nakit alındı-ödendi belgesi,
- İşlem sonuç formu,
- Hesap ekstresi,
- Menkul kıymet giriş-çıkış fişi,
- Müşteri emir formu,
- Seans takip formu,
- İşlem dağıtım listesi (Menkul kıymet ve müşteri itibarıyla)

düzenlemek, saklamak ve menkul kıymet işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtlarını bir gün içinde yasal defterlerine işlemek zorundadırlar. Aracı kuruluşlar, anılan tebliğin (1) numaralı ekinde örneği bulunan ve müşterinin menkul kıymetlerinin hareketlerine ilişkin bilgiler ile miktar, tutar, alış fiyatı, satış fiyatı vb. bilgileri ihtiva eden hesap ekstresini aylık dönemler itibarıyla düzenleyerek ilgili dönemi izleyen 7 gün içinde müşterilerinin adreslerine iadeli taahhütlü olarak göndermek zorundadırlar. Söz konusu hesap ekstresinde, menkul kıymetlere ilişkin hareketler açıkça görüleceği için bizce takvim yılı aşılmamak kaydıyla

izleyen dönemlerde farklı aracı kuruluşlar vasıtasıyla gerçekleştirilen işlemlerden doğan kazanç tutarından (ilgili aracı kuruluşa zarar tutarının mevcut olduğu hesap ekstresinin ibraz edilmesi suretiyle) önceki dönemde ortaya çıkan aynı menkul kıymetlere ilişkin satış zararının mahsup edilmesi mümkün olacaktır. Ancak yapılan bu açıklamalar şahsi görüşümüz olup, ilgililerce uygulamaya ilişkin gelişmelerin takip edilmesinde fayda bulunmaktadır.

4.2.6.1.6. Dövize, Altına veya Başka Bir Değere Endeksli Menkul Kıymet Veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Elden Çıkarılmasında Tevkifat Matrahı

Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat matrahının tespitinde alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası (YTL) karşılıkları esas alınacaktır.

Kur olarak işlem anında kullanılan kur, böyle bir kurun bulunmadığı hallerde ise T.C.Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınacaktır.

Örnek: Bayan (Y), (Z) Bankası aracılığı ile 23.03.2006 ihraç tarihli, 2 yıl vadeli, 6 ayda bir kupon ödemeli döviz cinsinden ihraç edilen Devlet tahvilinden 17.04.2006 tarihinde 120.000 $ tutarında alım yapmıştır.

Bayan (Y), söz konusu Devlet tahvilini 19.06.2006 tarihinde (Z) Bankası aracılığı ile 123.000 $'a satmıştır.

Döviz olarak yapılan işlemlerde öncelikli olarak ilgili bankanın alım-satım tarihinde uyguladığı kur esas alınacak olup, örneğimizde söz konusu kur, alım tarihinde 1,5 YTL, satım tarihinde ise 1,6 YTL olarak kabul edilmiştir.

Devlet tahvilinin elden çıkarılmasından sağlanan kazanç üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından kur farkı dikkate alınmayacaktır. Bununla birlikte (Z) Bankasınca Bayan (Y)'nin Devlet tahvili alım-satım kazancı olan (123.000 $ - 120.000 $=) 3.000 $'ın satış tarihindeki YTL karşılığı olan (3.000 $ x 1.6 YTL =) 4.800 YTL üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

4.2.6.1.7. Yabancı Para Cinsinden İhraç Edilen Menkul Kıymetler veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarında Kur Farkının Tevkifat Matrahına Etkisi

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde, kur farklarının G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınması mümkün değildir. Konuya ilişkin olarak yukarıda örnek verilmiştir.

4.2.6.1.8. Sermaye Artırımları Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihleri

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılıp yapılmayacağı, bu kıymetlerin ihraç ve iktisap tarihi

ile yakından ilgilidir. Örneğin, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen bir Hazine bonosundan elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası hükmü uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Aynı şekilde, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen bir hisse senedinin bu tarihten sonra elden çıkarılması sonucunda sağlanan alım-satım kazancı üzerinden de mezkur maddenin (10) numaralı fıkrası hükmü uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Ayrıca tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinin belirli bir süre (bir yıl) elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Bu ve yukarıda açıklanan diğer nedenlerle sermaye artırımları sonucu elde edilen hisse senetlerinin iktisap tarihlerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

G.V.K.'nın Geçici 56. maddesinde hüküm altına alınan ve mezkur Kanunun mükerrer 81. maddesinde 4783 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler öncesindeki dönemde geçerli olan sisteme göre değer artış kazançlarının tespitine yönelik açıklamaların yapıldığı 232 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde[52], sermaye artırımları dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihlerinin belirlenmesine yönelik olarak bir kısım açıklamalar yapılmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesi ile getirilen tevkifat uygulamasına yönelik açıklamaların yapıldığı 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde de aynı konuya ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Bu kapsamda olmak üzere sermaye artırımının kaynağına bağlı olarak hisse senetlerinin iktisap tarihleri şu şekilde belirlenecektir.

4.2.6.1.8.1. Sermaye ve Kar Yedeklerinin Sermayeye Eklenmesi Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi

Sermaye şirketlerinin sahip oldukları sermaye ve/veya kar yedeklerini sermayeye ilave etmek suretiyle hissedarlarına bedelsiz hisse senedi vermeleri mümkündür. Bu şekilde şirketlerin sermaye ve/veya kar yedeklerini sermayeye ilave etmeleri suretiyle ortaklarca sahip olunan bedelsiz hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır.

Örnek:

Bay (A), 03.02.2005 tarihinde (B) A.Ş.'nin hisse senetlerinden 1.000 adet satın almıştır. (B) A.Ş. 09.03.2006 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak üzere sermayesini % 50 oranında artırmıştır. Bu işlem sonucunda Bay (A) 500 adet hisse senedi almıştır. Söz konusu 500 adet hisse senedinin iktisap tarihi olarak, daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi olan 03.02.2005 tarihi esas alınacaktır.

Dolayısıyla, Bay (A)'nın söz konusu hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılması sonucu sağlanacak değer artış kazancı üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme uyarınca (hisse senedinin iktisap tarihinin 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olması sebebiyle) herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

[52] 232 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği, 23.03.2000 tarih ve 23998 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Bununla birlikte ilk alınan hisse senetlerinin iktisap tarihi 01.01.2006 tarihinden sonraki bir tarih olsa idi, sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu elde edilen hisse senetlerinin de bu tarihten sonra iktisap edildikleri kabul edilecek ve söz konusu hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı üzerinden, işleme aracılık eden banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki aracı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekecekti.

Örneğimizde yer alan şirketin sahip olduğu sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu elde edilen hisse senetlerinin iktisap tarihine ilişkin açıklamalar yapılmış olmakla birlikte aynı şekilde kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu elde edilen hisse senetlerinin iktisap tarihinin tespitinde aynı usul ve esaslar geçerli olacaktır.

Konuya ilişkin olarak verilen bir mukteza aşağıdaki gibidir.[53]

"İlgide kayıtlı dilekçenizde, ……. Vergi Dairesi Müdürlüğü'nün ……. vergi kimlik numaralı mükellefi olan …….. Sistemleri ve Teknoloji A.Ş.'nin hissedarı olduğunuz, sözü edilen şirketin 1998 tarihinde 5.000-YTL. ödenmiş sermaye ile kurulduğu, 2006 yılı içinde Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükmünce asgari sermaye tutarı olan 50.000-YTL.ye çıkarıldığı belirtilerek, artırılan sermaye dolayısıyla edinilen hisse senetlerinin satılması durumunda, doğan değer artış kazancının hesaplanmasında hisse senetlerinin iktisap tarihinin hangi tarih olacağı sorulmaktadır.

Bilindiği üzere, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 5281 sayılı Kanunla eklenen geçici 67'nci maddesi ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının vergilendirilmesi farklı esaslara bağlanarak, bu gelirlerin vergilendirilmesinde tevkifat esaslı sistem getirilmiştir. Bu maddenin 1'inci bendinde,

"1) Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;

a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
d) (01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5436 sayılı Kanunla eklenen bent) Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden elde edilen gelirler,

Üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar." hükmüne yer verilmiş, aynı bendin, 6. fıkrasında, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasında bu fıkra hükmünün ve Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. madde hükmünün uygulanmayacağı, 10. bendinde ise, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih olan 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet ve diğer sermaye

[53] İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın, B.07.1.GİB.4.34.l6.01/GVK-Mük-80(12614) sayılı muktezası.

piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümlerinin değil, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan "Değer Artışı Kazançları" başlıklı Mükerrer 80. maddesinin 1. bendinde "ivazsız olarak iktisap edilenler, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı olduğu, bu maddenin 2. fıkrasında, bu maddede geçen "elden çıkarma" deyiminin bu maddede yazılı mal ve hakların satılmasını, bir ivaz karşılığında devir ve temlikini, trampa edilmesini, takasını, kamulaştırılmasını, devletleştirilmesini, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade ettiği, 3. fıkrasında ise, bir takvim yılında elde edilen değer artış kazancının (2004/8295 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 2005 takvim yılı gelirlerine uygulanmak üzere) 13.000.-YTL.'lik kısmının gelir vergisinden müstesna olduğu açıklanmıştır.

Aynı Kanunun 01.01.2003 tarihinden itibaren geçerli olan 4783 sayılı Kanunla değişik mükerrer 81'inci maddesinin 1'inci fıkrasında, değer artışında safi kazancın, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunacağı, 4'üncü fıkrasında, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında, iktisap bedelinin tevsik edilememesi halinde Vergi Usul Kanunu'nun 266'ncı maddesinde yazılı itibari değerinin iktisap bedeli olarak kabul edileceği, aynı maddenin son fıkrasında ise, mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedelinin, elden çıkarılan mal ve hakların elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen Toptan Eşya Endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edileceği hükme bağlanmıştır.

Hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesine ilişkin 23/03/2000 tarih ve 23990 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 232 Seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin - Sermaye Artırımları Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi:" başlıklı bölümünde;

"Hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesinde, sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır.
……..

Şirketler tarafından sermaye artırımına gidildiği durumlarda, ortaklar rüçhan haklarını kullanmak suretiyle artırılan sermayeyi temsil eden hisse senetlerini almaktadırlar. Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de iktisap tarihi olarak sahip olunan eski hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır. Ortakların rüçhan haklarını sınırlamak suretiyle sermaye artırımını temsil eden hisse senetlerinin satılması durumunda ise yeni bir alım işleminin gerçekleştiği kabul edilecektir." açıklamasına yer verilmiştir.

Bu açıklamalara göre, satışa konu olacak hisse senetlerinin, ortağı olduğunuz ……’nin 2006 yılında gerçekleştirdiği sermaye artırımının, sermaye veya kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi suretiyle iktisap edilmesi ile rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle edinilmesi hallerinde, söz konusu hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihinin esas alınması, bu tarihin 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olması halinde, söz konusu hisse senetlerinin iktisap bedelinin, bu kıymetlerin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen Toptan Eşya Endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilecek bedeli dikkate alınarak hesaplanacak kazançtan, istisna tutarı olan 13.000.-YTL.’nin düşüldükten sonra kalan tutarın tamamının beyan edilmesi gerekir.

Öte yandan, sermaye artırımının bedelli olması ve rüçhan hakkı kullanımının söz konusu olmaması veya rüçhan hakkını sınırlamak suretiyle gerçekleştirilmesi hallerinde, yeni hisse senetlerinin 2006 yılında iktisabı söz konusu olup, bu şekilde iktisap edilen hisse senetlerinin satışından elde edilecek gelirin Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesi gereğince vergilendirileceği tabidir.”

4.2.6.1.8.2. Bedelli Sermaye Artırımı Sonucu Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi

Bedelli sermaye artırımı sebebiyle rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacak ve dolayısıyla G.V.K.’nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından yukarıdaki örnekte açıklandığı şekilde işlem yapılacaktır.

4.2.6.1.8.3. Geçici İlmühaberlerin Durumu

Bilindiği üzere geçici ilmühaberler, anonim şirketler tarafından hisse senetlerinin yerini tutmak amacıyla çıkartılan menkul kıymetlerdir. Sahiplerine genel kurul toplantılarına katılmak, oy kullanmak, kar payı almak gibi pay sahipliği haklarını kazandıran ilmühaberler, ilgili anonim şirketçe hisse senetleri düzenlenip ortaklara teslim edildiği anda geçerliliğini kaybetmektedir.

Geçici ilmühaberlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesinde, Gelir Vergisi Kanunu’nun hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesine ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiği eski sistem ile ilgili açıklamaların yer aldığı 232 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği’nde belirtilmiştir.

Buna göre geçici ilmühaberlerin; elden çıkarılması halinde elde edilen kazançlar üzerinden, diğer şartların mevcut olması kaydıyla Gelir Vergisi Kanunu’nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre işlemi yapan banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlarca tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan ilmühaberlerin hisse senetleri ile değiştirilmesi dolayısıyla alınan hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak ilmühaberlerin elde edildiği tarihin esas alınması gerekmektedir.

Örnek:

Bayan (Y), 15.12.2005 tarihinde (X) A.Ş.'nin çıkaracağı hisse senetlerinin yerini tutmak üzere geçici ilmühaberlerden satın almıştır. (X) A.Ş., 12.02.2006 tarihinde hisse senetlerini ihraç ederek geçici ilmühaberlerle değiştirmiştir. Bayan (Y) bir banka aracılığıyla söz konusu hisse senetlerini 25.10.2006 tarihinde satmış ve 5.000 YTL tutarında hisse senedi satış kazancı elde etmiştir.

Bayan (Y)'nin söz konusu hisse senetlerini iktisap tarihi olarak, söz konusu geçici ilmühaberleri iktisap tarihi olan 15.12.2005 tarihi esas alınacaktır. Bu nedenle geçici ilmühaber ile değiştirilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı üzerinden, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddenin (10) numaralı fıkrası gereğince, işlemi gerçekleştiren banka tarafından tevkifat yapılmaması gerekmektedir.

4.2.6.1.9. Sermaye Artırımları Sonucunda Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli

Kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın matrahı temel olarak, söz konusu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli arasındaki farktır. Bu nedenle, şirketlerin gerek nakit sermaye artırımları gerekse sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucunda gerçek ve tüzel kişilerin sahip oldukları hisse senetlerinin alış bedellerinin bilinmesi, tevkifat matrahının belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

01.01.2006 tarihine kadar geçerli olan ve hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine yönelik açıklamaların yer aldığı 232 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde sermaye artırımı sonucu sahip olunan hisse senetlerinin alış bedelinin tespitine yönelik açıklamalar yapılmıştı. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uygulaması açısından da sermaye artırımı sonucu elde edilen hisse senetlerinin alış bedelinin tespitine ilişkin açıklamaların yapıldığı 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde de aynı esaslar benimsenmiştir.

Kitabımızın bu bölümünde 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği uyarınca sermaye artırımının kaynağına bağlı olarak edinilen bedelsiz hisse senetlerinin alış bedellerinin nasıl belirleneceği örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4.2.6.1.9.1. Sermaye Yedeklerinin Sermayeye Eklenmesi Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli

Şirketlerin sahip oldukları sermaye yedeklerini sermayeye ilave etmeleri durumunda ortakların gerek sermaye ilave işleminden önce sahip oldukları hisse senetlerinin gerekse sermayeye ilave dolayısıyla bedelsiz edinmiş oldukları hisse senetlerinin alış bedelinin belirlenmesi özellik arzetmektedir.

Buna göre şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımı dolayısıyla alınan

hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedelinin, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

Sermaye Yedeklerinin Sermayeye İlave Edilmesinden Sonra Elde Edilen Hisse Senetlerinin Alış Bedeli	=	Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetleri Alış Bedeli / Toplam Hisse Senedi Sayısı

Örnek :

Bay (A), 03.02.2006 tarihinde (Z) Bankası aracılığıyla birim fiyatı 45 YTL olan (B) A.Ş. hisse senetlerinin 1.000 adedini toplam 45.000 YTL bedel ödemek suretiyle satın almıştır. (B) A.Ş., 09.03.2006 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle %50 oranında sermaye artırımına gitmiş ve Bay (A)'ya bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi verilmiştir.

Bu durumda Bay (A)'nın sermaye artırımı sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedinin alış bedeli, ödenen 45.000 YTL'nin sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle (45.000/1.500 =) 30 YTL olarak belirlenecektir.

Söz konusu hisse senetlerinden 600 adedinin (Z) Bankası aracılığıyla 11.09.2006 tarihinde 20.000 YTL'ye satılması durumunda satışa konu edilen hisse senetlerinin alış bedeli (600 x 30 =) 18.000 YTL olacak ve tevkifat matrahı da (20.000-18.000=) 2.000 YTL olarak tespit edilecektir. Doğal olarak, söz konusu hisse senedi satış işleminin banka veya aracı kurum vasıtasıyla yapılması durumunda, söz konusu hisse senedi satış kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %10 oranında (2006/10731 sayılı B.K.K. uyarınca 23.07.2006 tarihinden itibaren %10) tevkifat yapılacaktır. Aksi takdirde hisse senedi satış işleminin banka veya aracı kurum vasıtası olmaksızın gerçekleşmesi durumunda elde edilen hisse senedi satış kazancı üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

Örnek :

Ahmet Bey, 15.03.2006 tarihinde (Y) Bankası aracılığıyla birim fiyatı 20 YTL olan (X) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini toplam 20.000 YTL bedel ödeyerek satın almıştır. (X) A.Ş., 15.06.2006 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle % 25 oranında sermaye artırımına gitmiş ve bu işlem nedeniyle Ahmet Bey'e 250 adet hisse senedi verilmiştir.

Ahmet Bey'in sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedinin alış bedeli, ödenen 20.000 YTL'nin, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle (20.000/1.250=) 16 YTL olarak tespit edilecektir.

Söz konusu hisse senetlerinden 750 adedinin (Y) Bankası aracılığıyla 15.10.2006 tarihinde toplam 15.000 YTL'ye satılması durumunda satışa konu edilen hisse senetlerinin alış bedeli (750 x 16 =) 12.000 YTL olacak ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifatın matrahı da (15.000-12.000=) 3.000 YTL olarak tespit

edilecektir. Doğal olarak bedelli olarak alınan hisse senetlerinin 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmesi durumunda, sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu edinilen bedelsiz hisse senetlerinin de iktisap tarihi olarak bu tarih esas alınacak ve gerek bedelli gereksiz bedelsiz olarak edinilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktı.

4.2.6.1.9.2. Kar Yedeklerinin Sermayeye Eklenmesi Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli

Şirketlerin sahip oldukları kar yedeklerini sermayeye ilave etmeleri durumunda ortakların gerek sermaye ilave işleminden önce sahip oldukları hisse senetlerinin gerekse sermayeye ilave dolayısıyla bedelsiz edinmiş oldukları hisse senetlerinin alış bedelinin belirlenmesi bir önceki bölümde belirtildiği üzere sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi durumunda olduğu gibi özellik arzetmektedir.

Sermaye şirketlerinin kar yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde, bu işlem dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

Kar Yedeklerinin Sermayeye İlave Edilmesi Sonucu Elde Edilen Hisse Senetlerinin Alış Bedeli	=	Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli + Yeni Alınan Hisse Senetlerinin İtibari Değeri / Toplam Hisse Senedi Sayısı

Örnek:

Bay (A), 03.02.2006 tarihinde nominal bedeli 2 YTL olan (B) A.Ş. hisse senetlerinden toplam 4.000 YTL ödemek suretiyle 1.000 adet (birim alış bedeli 4 YTL) almıştır. (B) A.Ş., 19.02.2006 tarihinde tamamı kar yedeklerinden karşılanmak üzere %50 oranında sermaye artırımına gitmiş ve Bay (A)'ya bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi vermiştir.

Sermaye artırımından sonra Bay (A)'nın sahip olduğu her bir hisse senedinin alış bedeli, 1.000 adet hisse senedi alımında ödenen 4.000 YTL ile sermaye artırımı dolayısıyla alınan hisse senetlerinin itibari değerinin [(500x2=) 1.000 YTL] toplamının toplam hisse senedi sayısına [(1.000+500)=1.500] bölünmesi suretiyle [(4.000 + 1.000)/1.500=] 3,33 YTL olarak belirlenecektir.

Söz konusu hisse senetlerinden 200 adedinin (C) Bankası aracılığıyla 11.06.2006 tarihinde toplam 800 YTL'ye satılması durumunda satılan hisse senetlerinin alış bedeli (200 x 3,33 =) 666 YTL olacak ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifatın matrahı da (800-666=) 134 YTL olarak tespit edilecektir.

4.2.6.1.9.3. Bedelli Sermaye Artırımı Sonucu Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli

Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse

senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen toplam bedelin, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

Bedelli sermaye artırımına gidilmesi sonucu elde edilen hisse senetlerinin alış bedeli de kar yedekleri kullanılarak sermaye artımına gidilmesi sonucu elde edilen hisse senetlerinin alış bedeli gibi tespit edilmektedir. Ancak, burada yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamı yerine yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedel toplamı dikkate alınmaktadır.

$$\text{Rüçhan Hakkı Kullanılarak Elde Edilen Hisse Senetlerinin Alış Bedeli} = \frac{\text{Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli + Yeni Alınan Hisse Senetleri İçin Ödenen Bedel}}{\text{Toplam Hisse Senedi Sayısı}}$$

Örnek:

Ayşe Yıldız, (Y) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 01.02.2006 tarihinde 7.500 YTL ödemek suretiyle satın almıştır. (Y) A.Ş., 01.09.2006 tarihinde % 30 oranında rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle bedelli sermaye artırımına gitmiş ve rüçhan hakkı kullanım fiyatını 1 YTL olarak açıklamıştır.

Ayşe Yıldız, rüçhan hakkını kullanmak suretiyle elde ettiği % 30 oranına karşılık gelen 300 adet hisse senedini 300 YTL ödeyerek iktisap etmiştir.

Ayşe Yıldız'ın, (Y) A.Ş.'nin sermaye artırımı dolayısıyla elde etmiş olduğu hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedel toplamının, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır. Buna göre Ayşe Yıldız'ın sahip olduğu hisse senetlerinin birim fiyatı şu şekilde olacaktır;

7.500 + 300 = 7.800 YTL

7.800 / 1.300 = 6 YTL

Ayşe Yıldız'ın söz konusu hisse senetlerinden 500 adedini 15.12.2006 tarihinde toplam 4.500 YTL'ye satması durumunda; satışa konu edilen hisse senetlerinin maliyeti (500x6 =) 3.000 YTL, tevkifat matrahı ise (4.500-3.000=)1.500 YTL olarak belirlenecektir. (Ancak hisse senedi satış kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılabilmesi için hisse senedi satış işleminin banka veya aracı kurum vasıtasıyla yapılmış olması gerekmektedir.)

4.2.6.1.10. Rüçhan Hakkı Kuponlarının Satışı Halinde Alış Bedelinin Tespiti

Gerek kurumlar vergisi mükellefleri gerekse gelir vergisi mükelleflerinin rüçhan hakkı kupon satış kazançları gelir veya kurumlar vergisine tabi bulunmaktadır. Ancak, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8. maddesinin (5) numaralı bendinde, kurumlar vergisi mükelleflerinin rüçhan hakkı kupon satışı sonunda elde etmiş oldukları kazançların kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştı. Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden

itibaren yürürlüğe giren 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendinde, kurumlar vergisi mükelleflerinin rüçhan hakkı kupon satış kazançlarının %75'inin kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Ancak söz konusu bu istisna hükmü, kurumlar vergisi mükelleflerinin elde edecekleri rüçhan hakkı kupon satış kazançları üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü gereğince tevkifat yapılmasını engellememektedir. Çünkü anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında elde edilen gelirin istisna olmasının tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, hem gelir vergisi mükelleflerinin hem de kurumlar vergisi mükelleflerinin rüçhan hakkı kupon satış kazançları üzerinden, işlemi yapan banka veya aracı kurumlar tarafından, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü gereğince tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu tevkifat, menkul kıymetlerin alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden yapılacağından rüçhan hakkı kuponunun alış bedelinin tespiti önem taşımaktadır.

Sahip olunan bir hisse senedine ilişkin yeni pay alma kuponunun, hisse senedinden bağımsız olarak satışı halinde kupon maliyeti, mevcut hisse senetlerinin alış bedeli ile rüçhan hakkı kullanılarak alınan hisse senetleri için ödenen bedel (rüçhan hakkı kullanma maliyeti) toplamının, mevcut ve elde edilecek hisse senedi sayısına bölünmesi sonucu bulunacak tutarla, rüçhan hakkı kullanma fiyatı arasındaki farkın sermaye artırım oranıyla çarpılması suretiyle hesaplanacaktır. Bu durum şu şekilde formüle edilebilir;

$$\textbf{Kupon Maliyeti} = \frac{\text{Mevcut Hisse Senetlerini Alış Bedeli + Rüçhan Hakkı Kullanma Maliyeti}}{\text{Mevcut Hisse Senetleri Sayısı + Elde Edilecek Hisse Senetleri Sayısı}} - \text{Rüçhan Hakkı Kullanma Fiyatı} * \text{Sermaye Artırım Oranı}$$

Bununla birlikte kupon maliyetinin baz/referans fiyat formülleri kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanması da mümkündür.

Kupon Maliyeti = ({[A+(B*C)]/(1+C)}-B*%50

A: Hisse senedi birim alış bedeli,
B: Rüçhan hakkı kullanım fiyatı,
C: Sermaye artırım oranı,

Diğer taraftan kupon maliyeti, hisse senedinin orijinal maliyetinden düşülerek elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti izlenebilecektir. Başka bir deyişle; elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti, hisse senedi bedelinden kupon maliyetinin indirilmesi sonucu kalan tutar olacaktır.

Örnek:

Bay (E), (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 01.03.2006 tarihinde 15.000 YTL ödemek suretiyle satın almış buna karşılık (Z) A.Ş., 21.08.2006 tarihinde % 50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiştir. Rüçhan hakkı kullanım fiyatı ise (Z) A.Ş. tarafından 3 YTL olarak açıklanmıştır.

Sermaye artırımı sonucu % 50 oranına karşılık gelen hisse senedi 500 adettir. Bay (E)'nin bedelli sermaye artırımı nedeniyle elde ettiği rüçhan hakkı kuponunu satması halinde rüçhan hakkı kuponu maliyeti {[(15.000+1.500) / (1.000+500)] – 3}x%50= 4 YTL olacaktır. Bununla birlikte elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti ise (15-4=) 11 YTL olacaktır.

Bununla birlikte kupon maliyetinin baz/referans fiyat formülleri kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanması da mümkündür.

Kupon Maliyeti = ({[15+(3*%50)]/(1+0,5)}-3)*%50
Kupon Maliyeti = 4 YTL

4.2.6.1.11. Kuponlu Tahvillerde Alış Bedeli

Satın alınan kuponlu tahvillerin alış bedeli içinde hem işlemiş faiz tutarı hem de faiz dışında kalan tahvil tutarı bulunmaktadır. İşlemiş faizi bulunan kuponlu tahvillerin alınması durumunda kupon alış bedeli ile tahvil alış bedeli ayrı ayrı belirlenecektir. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esasların belirlendiği 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde kupon ve tahvil alış bedellerinin tespitine ilişkin olarak bir kısım açıklamalar yapılmıştır. Buna göre işlemiş faizi bulunan kuponlu tahvillerin satın alınmasında;

- İşlemiş faiz tutarı, kupon alış bedeli,
- Temiz işlem fiyatı (Temiz Fiyat=Sözleşme fiyatı-İşlemiş faiz) ise tahvilin alış bedeli,

olarak kabul edilecektir.

Bir tahvil için işlemiş faiz, temiz işlem fiyatı üzerine eklenmesi gereken ve son kupon tarihinden sonra tahvili elde tutma süresiyle orantılı kupon faizini ifade eder ve **son kupon tarihinden valör tarihine kadar geçen gün sayısının kupon dönemi gün sayısına oranı ile ödenecek kupon faizinin çarpılması suretiyle hesaplanır.** Söz konusu hesaplama, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından kabul edilen esaslar çerçevesinde yapılır. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından açıklanan işlemiş faiz tutarları dikkate alınarak da işlem yapılabilir.

257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere kuponlu bir tahvilin satın alınması durumunda tahvilin alış bedeli ve kuponun alış bedeli ayrıştırılmış ve kuponun veya tahvilin itfası veya elden çıkarılması durumlarına göre tevkifat matrahı belirlenmiştir.[54] Anılan tebliğde yer alan ve temiz fiyatın nominal bedelin altında ve üstünde olması durumlarında alış-satış kazançları üzerinden yapılacak tevkifat matrahının belirlenmesine ilişkin iki ayrı örnek şu şekildedir;

Örnek: (Temiz fiyatın nominal bedelin altında olması halinde, itfa/alım-satım kazançlarında tevkifat matrahı)

Hazine tarafından 06.12.2006 ihraç tarihli 100.000 YTL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir % 7,5 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir:

[54] TAVUZ Akın, "Kuponlu Tahvillerde Alış Bedeli", Vergi Dünyası, Eylül/2005, Sayı: 289

Devlet Tahvilinin:	Kupon Ödeme / Valör Tarihi	Kupon Ödemesi (YTL)	Tevkifat Matrahı (YTL)
1.Kupon	06.06.2007	7.500	-
2.Kupon	05.12.2007	7.500	-
3.Kupon	**04.06.2008**	**7.500**	**3.420,33**
4.Kupon	03.12.2008	7.500	7.500
Kıymet Satışı	**10.02.2009**	**------**	**3.079,67**
5.Kupon	03.06.2009	7.500	7.500
6.Kupon+Anapara	**02.12.2009**	**7.500+100.000**	**8.579,67 (7.500+1.079,67)**

Bay (A), (X) Bankası aracılığıyla 13.03.2008 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 103.000 YTL (kirli fiyat) tutarında alım yapmış olup, bu tahvili itfaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son kupon tarihi	05.12.2007
Valör tarihi	13.03.2008
Ödenecek ilk kupon tarihi	04.06.2008
Kupon dönemi gün sayısı	182
Geçen gün sayısı (05/12/2007-13/03/2008)	99
Kupon Faizi	7.500
İşlemiş Faiz	4.079,67 (99/182)*7.500
Kirli Fiyat	103.000
Temiz Fiyat	98.920,33 (103.000 – 4.079,67)

İlk Kupon Ödemesinde (3. Kupon) Tevkifat Matrahı	**= Kupon ödemesi - İşlemiş Faiz** = 7.500 – 4.079,67 = 3420,33 YTL

4. ve 5. kupon ödemelerinde matrah, kupon ödemesi olan 7.500 YTL olacaktır. Son dönem kupon ödemesinde ise tevkifat matrahı şöyle hesaplanacaktır.

Son dönem tevkifat matrahı = Kupon ödemesi +(Ana para – Alış Temiz Fiyatı)
= 7.500+ (100.000- 98.920,33)
= 7.500+ 1.079,67
= 8.579,67

Bu hesaplamalar çerçevesinde tevkifat matrahları yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymeti, 10.02.2009 valör tarihli olarak 102.000 YTL'ye (X) Bankasına geri satması halinde ise tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

	= Satış Fiyatı –Alış Temiz Fiyatı
Tevkifat Matrahı	= 102.000 - 98.920,33
	= 3.079,67 YTL

257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğindeki örnekten de anlaşılacağı üzere; **"Alış Temiz Fiyat"** tahvilin alış bedeli, **"İşlemiş Faiz"** ise kuponun alış bedeli olarak kabul edilmiş, bu kapsamda ilk kupon ödemesinde tevkifat matrahı **"Kupon Ödemesi-İşlemiş Faiz"**, sonraki kupon ödemelerinde kupon ödemesinin tamamı, tahvilin satılması durumunda ise **"Satış Fiyatı-Alış Temiz Fiyatı"** olarak belirlenmiştir. Buna göre örnekteki tahvilin satılması durumunda tevkifat matrahı; satış bedelinden temiz fiyatın düşülmesi suretiyle (102.000-98.920,33=) 3.079,67 YTL olarak belirlenmiştir. Başka bir deyişle tevkifat matrahının tespiti açısından nominal alış bedeli olan 100.000 YTL yerine, alış temiz fiyatı esas alınmıştır.

Örnekte yer alan Bay (A)'nın tevkifata tabi tutulan kazancı, şu kalemlerden oluşmaktadır;

- 3. Kupondan Elde Edilen Kazanç	3.420,33 YTL
- 4. Kupondan Elde Edilen Kazanç	7.500,00 YTL
- Tahvil Satışından Elde Edilen Kazanç	3.079,67 YTL
TOPLAM	**14.000,00 YTL**

Konuyu daha da basitleştirirsek, Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymetle ilgili toplam tevkifat matrahı, bu menkul kıymetle ilgili yapılan toplam tahsilatlardan maliyetin düşülmesi suretiyle de tespit edilecek olup, aşağıda hesaplandığı üzere bu tutar Bay (A)'nın tevkifat matrahı olan 14.000 YTL ile eşittir.[55]

- 3. Kupon Ödemesi Tutarı (A)	7.500 YTL
- 4. Kupon Ödemesi Tutarı (B)	7.500 YTL
- Menkul Kıymetin Satış Tutarı (C)	102.000 YTL
- Menkul Kıymet İle İlgili Olarak Yapılan Toplam Tahsilat (D) (A+B+C)	117.000 YTL
- Menkul Kıymetin Maliyeti (E)	103.000 YTL
- Toplam Kazanç (D-E)	**14.000 YTL**

Örnek: (Temiz fiyatın nominal bedelin üzerinde olması halinde, itfa/alım-satım kazançlarında tevkifat matrahı)

Kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, satın alma bedelinin itfa bedeli ile varsa işlemiş faiz tutarının üzerinde olması, başka bir deyişle temiz fiyatın itfa bedelini aşması durumunda fazla olan kısım izleyen dönemlere ilişkin faiz kuponlarının maliyeti (alış bedeli) olarak dikkate alınacaktır.

Hazine tarafından 06.12.2006 ihraç tarihli 100.000 YTL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir % 7.5 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir.

[55] TAVUZ Akın, agm

Devlet Tahvilinin:	Kupon Ödeme / Valör Tarihi	Kupon Ödemesi (YTL)	Tevkifat Matrahı (YTL)
1.Kupon	06.06.2007	7.500	-
2.Kupon	05.12.2007	7.500	-
3.Kupon	**04.06.2008**	**7.500**	**2.940,25**
4.Kupon	**03.12.2008**	**7.500**	**7.019,92**
Kıymet Satışı	**10.02.2009**	**------**	**1.039,83**
5.Kupon	**03.06.2009**	**7.500**	**7.019,92**
6.Kupon+Anapara	**02.12.2009**	**7.500+100.000**	**7.019,92**

Bay (A), (X) Bankası aracılığıyla 13.03.2008 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 106.000 YTL (kirli fiyat) tutarında alım yapmış olup, bu tahvili itfaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son kupon tarihi	05.12.2007
Valör tarihi	13.03.2008
Ödenecek ilk kupon tarihi	04.06.2008
Kupon dönemi gün sayısı	182
Geçen gün sayısı (05/12/2007-13/03/2008)	99
Kupon Faizi	7.500
İşlemiş Faiz	4.079,67 (99/182)*7.500
Kirli Fiyat	106.000
Temiz Fiyat	101.920,33 (106.000 – 4.079,67)
Nominal fiyat üzeri ödeme	1.920,33 (101.920,33 – 100.000)
Kalan Kupon sayısı	4
Kupon başına fazla ödeme	480,08 (1.920,33/4)

İlk Kupon Ödemesinde Matrah	**= Kupon Ödemesi–(İşlemiş Faiz+ Kupon Başına Fazla Ödeme)** = 7.500 – (4.079,67 + 480,08) = 2.940,25 YTL
Sonraki Kupon Ödemelerinde Matrah	**= Kupon Ödemesi – Kupon Başına Fazla Ödeme**
	= 7.500 – 480,08
	= 7.019,92 YTL

Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymeti, 10.02.2009 valör tarihli olarak 102.000 YTL'ye (X) Bankasına geri satması halinde ise tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Tevkifat Matrahı = Satış Fiyatı – (Alış Temiz Fiyatı- Önceki kupon ödemelerinde dikkate alınan kupon başına fazla ödeme tutarı)

= 102.000 – [101.920,33 –(480,08*2)]

= 1.039,83 YTL

Tebliğde yer alan örnekten anlaşılacağı üzere, temiz fiyatın nominal fiyatın üzerinde olması halinde nominal fiyat üzeri ödeme tutarı kalan kupon sayısına bölünmek suretiyle "kupon başına fazla ödeme" tutarı bulunmaktadır. İlk kupon ödemesinde tevkifat matrahı; kupon ödemesi tutarından, işlemiş faiz ve kupon başına faiz tutarının düşülmesi suretiyle tespit edilmektedir. Daha sonraki kupon ödemelerinde tevkifat matrahı ise kupon ödemesi tutarından kupon başına fazla ödeme tutarının düşülmesi suretiyle tespit edilmektedir. Buna mukabil, menkul kıymetin elden çıkarılmasında tevkifat matrahı ise satış fiyatından, alış temiz fiyatı ile önceki kupon ödemelerinde dikkate alınan kupon başına fazla ödeme tutarının düşülmesi suretiyle tespit edilmektedir.

Örnek: (Temiz Fiyatın Nominal Bedelin Altında Olması Halinde, İtfa/Alım-Satım Kazançlarında Tevkifat Matrahının Tespitine İlişkin Örnek)

Hazine tarafından 15.09.2006 tarihinde ihraç edilen 100.000 YTL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir % 10 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir.

	Kupon Ödeme Tarihi	**Kupon Ödemesi (YTL)**
1.Kupon	15.03.2007	10.000
2.Kupon	14.09.2007	10.000
3.Kupon	13.03.2008	10.000
4.Kupon	12.09.2008	10.000
5.Kupon	12.03.2009	10.000
6.Kupon+Anapara	11.09.2009	10.000 + 100.000

Ali Bey, (A) Bankası aracılığıyla 28.12.2007 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 105.000 YTL (kirli fiyat) tutarında alım yapmıştır. Ali Beyin söz konusu bu tahvili itfaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son Kupon Tarihi	14.09.2007
Valör Tarihi	28.12.2007
Ödenecek İlk Kupon Tarihi	13.03.2008
Kupon Dönemi Gün Sayısı	182
Geçen Gün Sayısı	96
Kupon Faizi	10.000
İşlemiş Faiz	5.274,73 [(96/182) x 10.000]
Kirli Fiyat	105.000
Temiz Fiyat	99.725,27 (105.000 - 5.274,73)

İlk Kupon Ödemesinde Tevkifat Matrahı = Kupon Ödemesi - İşlemiş Faiz
= 10.000 – 5.274,73
= 4.725,27 YTL

Dolayısıyla 3. Kupon ödeme tarihi olan (valör tarihinden sonraki ilk kupon ödeme tarihi) 13.03.2008 tarihinde 4.725,27 YTL üzerinden işlemi gerçekleştiren banka veya aracı kurum tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %10 oranında tevkifat yapılması gerekecektir.

Öte yandan 4.ve 5. kupon ödemelerinde tevkifat matrahı ise, kupon ödemesi olan 10.000 YTL olacaktır. Bununla birlikte son dönem kupon ödemesinde ise tevkifat matrahı şu şekilde hesaplanacaktır:

Son Dönem Tevkifat Matrahı = Kupon Ödemesi+(Ana para-Alış Temiz Fiyatı)

=10.000+(100.000-99.725,27)
=10.274,73 YTL

Bu hesaplamalar çerçevesinde tahvile ait nakit akımlarının ve tevkifat matrahlarının gösterildiği tablo aşağıda yer almaktadır.

	Kupon Ödeme Tarihi	**Kupon Ödemesi (YTL)**	**Satılmadığı Durumda Tevkifat Matrahı (YTL)**	**Satıldığı Durumda Tevkifat Matrahı (YTL)**
1.Kupon	15.03.2007	10.000	-	-
2.Kupon	14.09.2007	10.000	-	-
3.Kupon	13.03.2008	10.000	4.725,27	4.725,27
4.Kupon	12.09.2008	10.000	10.000	10.000
5.Kupon	12.03.2009	10.000	10.000	3.274,73
6.Kupon+ Anapara	11.09.2009	10.000 + 100.000	10.000+274,73	

Ali Bey'in, almış olduğu menkul kıymeti, 15.01.2009 valör tarihli olarak 103.000 YTL'ye (A) Bankasına geri satması halinde ise tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Tevkifat Matrahı = Satış Fiyatı –Alış Temiz Fiyatı
= 103.000 - 99.725,27
= 3.274,73

Bu durumda (A) Bankası tarafından 3.274,73 YTL üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Örnek: (Temiz Fiyatın Nominal Bedelin Üzerinde Olması Halinde, İtfa/Alım-Satım Kazançlarında Tevkifat Matrahının Tespitine İlişkin)

Hazine tarafından 15.09.2006 tarihinde ihraç edilen 100.000 YTL nominal bedelli 3 yıl vadeli olan ve 6 ayda bir % 10 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir.

	Kupon Ödeme Tarihi	**Kupon Ödemesi (YTL)**

1.Kupon	15.03.2007	10.000
2.Kupon	14.09.2007	10.000
3.Kupon	13.03.2008	10.000
4.Kupon	12.09.2008	10.000
5.Kupon	12.03.2009	10.000
6.Kupon+Anapara	11.09.2009	10.000+100.000

Ali Bey, (A) Bankası aracılığıyla 28.12.2007 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 107.000 YTL (kirli fiyat) tutarında alım yapmıştır. Ali Bey'in, bu tahvili itfaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır

Son Kupon Tarihi	14.09.2007
Valör Tarihi	28.12.2007
Ödenecek İlk Kupon Tarihi	13.03.2008
Kupon Dönemi Gün Sayısı	182
Geçen Gün Sayısı	96
Kupon Faizi	10.000
İşlemiş Faiz	5.274,73 [(96/182) x 10.000]
Kirli Fiyat	107.000
Temiz Fiyat	101.725,27 (107.000-5.274,73)
Nominal Fiyat Üzeri Ödeme	1.725,27 (101.725,27-100.000)
Kalan Kupon Sayısı	4
Kalan Kupon Sayısı	431,32 (1.725,27 / 4)

İlk Kupon Ödemesinde Matrah = Kupon Ödemesi – (İşlemiş Faiz+ Kupon Başına Fazla Ödeme)
=10.000 - (5.274,73 + 431,32)
= 4.293,95 YTL

Sonraki Kupon Ödemelerinde Matrah = Kupon Ödemesi – Kupon Başına Fazla Ödeme
=10.000-431,32
=9.568,68

Bu hesaplamalar çerçevesinde tahvile ait nakit akımlarının ve tevkifat matrahlarının gösterildiği tablo aşağıda yer almaktadır.

	Kupon Ödeme Tarihi	**Kupon Ödemesi (YTL)**	**Satılmadığı Durumda Tevkifat Matrahı (YTL)**	**Satıldığı Durumda Tevkifat Matrahı (YTL)**
1.Kupon	15.03.2007	10.000	-	-
2.Kupon	14.09.2007	10.000	-	-
3.Kupon	13.03.2008	10.000	4.293,95	4.293,95
4.Kupon	12.09.2008	10.000	9.568,68	9.568,68
5.Kupon	12.03.2009	10.000	9.568,68	**1.412,09**

6.Kupon+ Anapara	11.09.2009	10.000+100.000	9.568,68	

Ali Bey'in, almış olduğu menkul kıymeti, 15.01.2009 valör tarihli olarak 104.000 YTL'ye (A) Bankasına geri satması halinde ise tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Tevkifat Matrahı = Satış Fiyatı – (Alış Temiz Fiyatı-Önceki Kupon Ödemelerinde Dikkate Alınan Kupon Başına Fazla Ödeme Tutarı)

= 104.000 – (101.725,27-431,32*2)
= 1.412,09 YTL

4.2.6.1.12. Veraset Yoluyla veya İvazsız Olarak Edinilen Menkul Kıymetlerde Alış Bedeli Olarak Dikkate Alınacak Tutar

258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde veraset yoluyla ya da ivazsız olarak edinilen menkul kıymetlerin alış bedelinin nasıl tespit edileceği belirtilmiştir. Bilindiği üzere Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun 10. maddesinde, veraset ve intikal vergisi matrahının, intikal eden malların Vergi Usul Kanununa göre bulunan değerleri olduğu hüküm altına alınmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun 294. maddesine göre bir vergiye matrah olan servet veya servet unsuru mahiyetindeki hisse senetleri ve tahviller borsa rayici ile, borsada kayıtlı olmayanlar ise emsal bedeliyle değerlenmektedir.

Bu durumda, mirasçılara veraset yoluyla intikal eden hisse senedi ve tahviller ölüm tarihinde, diğer suretle vuku bulan bedelsiz intikallerde ise bu kıymetler hukuken iktisap edildiği tarihte elde edilmiş kabul edilecek ve söz konusu kıymetlerin alış bedeli olarak da miras bırakanın ölümü veya hukuki iktisabın gerçekleştiği tarihteki borsa rayici, borsaya kayıtlı olmayanlar için ise bu tarihteki emsal bedeli esas alınacaktır.

Buna göre, veraset yoluyla iktisap edilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamındaki menkul kıymetlerin varislerce satılması halinde, satış bedeli ile yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan alış bedeli arasındaki fark üzerinden, anılan madde kapsamında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte hisse senetlerinin 01.01.2006 tarihinden önce intikal etmiş olması halinde ise, mirasçılar tarafından elde edilen değer artışı kazançları için 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümler uygulanacaktır. Aynı şekilde veraset yoluyla veya ivazsız olarak iktisap edilen tahvil ve Hazine bonolarının 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olması halinde, bu kıymetlerin iktisap edildiği tarihe bakılmaksızın 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümlere göre vergilendirme yapılacaktır.

Ancak G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı kapsamında bulunmayıp, buna bağlı olarak gelir vergisini de tabi bulunmamaktadır. Bu nedenle bizce 01.01.2006 tarihinden itibaren ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaması gerekmektedir.

4.2.6.1.13. Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri

Vadeli işlemler kavramı, forward, futures ve opsiyon işlemlerinin tamamını içermektedir. Vadeli işlemlerin ortak özelliği kısaca, ilerideki bir tarihte teslimatı yapılmak üzere herhangi bir malın veya finansal aracın, bugünden alım satımının yapılmasıdır. Vadeli işlem piyasalarının temelini oluşturan futures ve opsiyon işlemleri çoğunlukla organize borsalarda işlem görmekte, bunun doğal bir sonucu olarak da; vade, sözleşme büyüklüğü, alınacak teminatlar, fiyat adımları gibi işlem kriterleri, ilgili borsalar tarafından belirlenmektedir. Organize borsalarda işlem gören vadeli işlem sözleşmelerinin (futures ve opsiyon sözleşmeleri) standartlaştırılmasının en önemli nedeni piyasanın likit olmasını sağlamaktır. Forward işlemlerin en temel özelliği ise, organize borsalarda yapılmaması ve dolayısıyla fiyat, miktar vade gibi unsurların standart olmayıp, tarafların karşılıklı anlaşmasıyla belirlenmesidir.[56]

Opsiyon sözleşmesi, sözleşmeyi satın alan kişiye belli miktarda bir kıymeti belli bir fiyattan (kullanım fiyatı) ileride belli bir tarihte veya öncesinde alma veya satma hakkı veren sözleşmedir. Opsiyon sözleşmeleri, vadeli işlem (futures) sözleşmelerinin aksine, sözleşmeyi alan kişi açısından bir yükümlülük getirmemekte, bir hak vermektedir. Bu hakkın kullanılıp kullanılmama kararı ise tamamen opsiyon sözleşmesi alan tarafa bırakılmaktadır. Opsiyonu satan taraf, eğer opsiyon kullanılırsa yükümlülük altına girmektedir.

Opsiyon satın alan taraf ya da opsiyon hamili (buyer, holder) belirli bir fiyat üzerinden söz konusu ürünü alma veya satma hakkını belli bir prim ödeyerek satın alır. Buna karşılık opsiyonu satan taraf (writer, grantor = karşı taraf) talep ettiğinde sözleşmeye konu olan ürünü teslim etme yükümlülüğünü üstlenir. Ancak bu yükümlülüğün doğması için opsiyon hakkının vade tarihine kadar kullanılması şarttır. Aksi halde satıcının yükümlülüğü ortadan kalkar. Opsiyon alıcısının maksimum zararı en olumsuz koşullarda bile ödediği prim miktarı ile sınırlıdır, buna karşılık karı ise teorik olarak sınırsızdır. Öte yandan, opsiyon satıcısının en olumlu şartlarda bile maksimum karı kendisine ödenen prim miktarı ile sınırlı olup, zararı teorik olarak sınırsızdır. Diğer bir deyişle alıcının satıcıya ödediği prim, satıcısının ürünün fiyatındaki değişmelerden kaynaklanan riski üstlenmesi yani bir tür fiyat garantisi hizmeti vermesinin bedelidir. Görüldüğü gibi opsiyon satın alan taraf bir hak ya da keyfiyet elde etmekte, satan taraf ise bir yükümlülük altına girmektedir. Örneğin bir kişi eylül teslimi bir sterlin alma opsiyonunu, her bir sterlini 1.7000 dolar üzerinden satın almış ve bunun karşılığında opsiyonu satan tarafa 3.20 cent prim ödemiş ise, bu durumda vade geldiğinde spot sterlin fiyatları 1.70 doların üstüne çıkmış ise opsiyon satandan alacaktır. Opsiyon satan taraf bu durumda dövizleri 1.70 üzerinden teslim etmek zorundadır. Öte yandan eğer eylül vadesinde spot sterlin fiyatları 1.70 doların altına düşmüş ise opsiyon sahibi opsiyonunu kullanmaktan vazgeçecek ve gereksinmesi olan sterlinleri daha ucuza spot piyasadan temin edecektir.[57]

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (13) numaralı fıkrasında, bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve

[56] ARIKAN, A. Naci; Opsiyon Sözleşmelerinin İşlevi ve Vergisel Boyutu,TÜRMOB Yayınları Sirküler Rapor Serisi, Seri No: 2000-11, Sayfa:1.
[57] ARIKAN, A. Naci; a.g.e., Sayfa:7.

opsiyon sözleşmelerinin bu madde uygulamasında (tevkifat uygulaması açısından) diğer sermaye piyasası aracı addolunacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm uyarınca bankalar veya aracı kurumlar, bu nitelikte bir işlem yapmaları halinde vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesinin hükmünden yararlanıldığı anda, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark üzerinden % 15 (23.07.2006 tarihinden itibaren % 10) oranında tevkifat yapacaklardır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca banka ve aracı kurumlar, vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesine konu olan işlem yapmaları durumunda; vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesinin hükmünden yararlanıldığı anda, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasaya oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark üzerinden sözleşmenin sona erdiği tarih itibariyle %15 (23.07.2006 tarihinden itibaren % 10) oranında tevkifat yapacaklardır. Ancak söz konusu kazancın bir kısmının sözleşmenin devamı sırasında lehdara ödenmesi halinde tevkifat yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak sözleşme sona ermeden sözleşmeden doğan kazancın ilgilisine (lehdara) ödenmesi sırasında sözleşme sonunda doğacak verginin banka ve aracı kurumca ödenmesini güvenceye alacak önlemlerin alınacağı tabidir.

Öte yandan türev ürün sözleşmeleri bir bütün olarak dikkate alınacak olmakla birlikte; birden fazla yıla yayılan türev ürünlere ilişkin sözleşmeden doğan kar ya da zararın, dönemsel olarak ödenmesinin öngörüldüğü hallerde, her ödeme dönemi itibariyle lehdara yapılan ödemelerden tevkifat yapılacaktır. Buna karşılık sözleşme dönemleri itibariyle doğan zararlar ise diğer menkul kıymetlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından kaynaklanan zararların mahsubuna ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde takvim yılı aşılmamak kaydıyla mahsup edilebilecektir.

Bununla birlikte aynı maddenin (14) numaralı fıkrası hükmü gereğince; Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemlerden 2006 yılında elde edilen kazançlar için tevkifat oranı sıfır olarak uygulanacaktır. Doğal olarak söz konusu sözleşmelerin vadesinin 2007 ve daha sonraki yıllara sarkması durumunda da, bu sözleşmelerden doğan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacağı tabidir. Buna karşılık izleyen yıllarda ise bu tür işlemlerden % 10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Ancak, anılan fıkra metninde 5227 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcileri aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) **aralarında yaptıkları** vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları için tevkifat yapılmayacaktır. Ancak, yabancı banka veya benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi aracığıyla faaliyette bulunma şartı aranmayacaktır.

Burada bir hususa dikkat çekmek gerekmektedir. Bu husus ise tevkifat oranının sıfır olarak belirlenmesi durumunda, vergi uygulamaları açısından, söz konusu kazancın tevkifata tabi tutulmuş kazanç olarak kabul edilmiş olmasıdır. Bu durum, bu tür kazançların yıllık beyanname ile beyan edilmesi aşamasında önem kazanmaktadır. Kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulmuş kazançlar, yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir. (Ticari faaliyet kapsamında elde edilen kazançlar yıllık beyanname ile beyan edilecek ve bu kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat ise yıllık beyanname üzerinden

hesaplanacak vergiden mahsup edilecektir) Bu açıdan tevkifat oranı sıfır kabul edilen kazançların gerçek kişilerce, tevkifata tabi tutulmuş kazanç olarak kabul edilmesi ve yıllık beyannameye intikal ettirilmemesi gerekmektedir.

Vadeli işlem veya opsiyon sözleşmeleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ve banka ve sigorta muameleleri vergisi, ilgili bölümde yapılan açıklamalar çerçevesinde tevkifat matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır.

Vadeli işlem veya opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançlar üzerinden 2006-2015 yılları arasında banka ve aracı kurumlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar yapılan açıklamalar ışığında şu şekilde özetlenebilir;

- Banka ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen bir fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından diğer sermaye piyasası aracı addolunacaktır.

- Banka ve aracı kurumlar, taraf olduğu veya aracılık yaptığı anılan mahiyetteki işlemlere ilişkin vadeli işlem veya opsiyon sözleşmelerinin hükmünden yararlanıldığı anda tevkifat yapacaklardır.

- Tevkifat matrahı, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark olacaktır.

- Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (14) numaralı fıkrasında 5527 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, tam mükellef kurumlar ile Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi aracılığıyla faaliyette bulunan dar mükellef kurumların (Banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz) aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançlar için tevkifat yapılmamasına ilişkin uygulama sürekli hale getirilmiştir.

- Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında tam ve dar mükellef gerçek/tüzel kişiler tarafından 2006 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için tevkifat oranı sıfır olarak uygulanacaktır. 2007 ve izleyen yıllarda ise 5527 sayılı Kanun ve 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince % 10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. (Tam mükellef kurumlar ile Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi aracılığıyla faaliyette bulunan dar mükellef kurumların (Banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz) aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançlar hariç)

- Vadeli işlem veya opsiyon sözleşmelerinden doğan kazancın bir kısmın sözleşmenin devamı sırasında lehdara ödenmesi sırasında yapılan ödeme üzerinden tevkifat yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak sözleşme süresi sona ermeden sözleşmeden doğan kazancın lehdara ödenmesi sırasında da sözleşmeden doğan kazanç üzerinden sözleşmenin sona erdiği tarih itibariyle tevkifat yapılacak olmakla birlikte, banka ve aracı kurumlarca güvence önlemleri alınacağı tabidir.

- Türev ürün sözleşmesi bir bütün olarak dikkate alınacak olmakla birlikte, birden fazla yıla yayılan türev ürünlere ilişkin sözleşmelerden doğan kar ya da zararın, dönemsel olarak ödenmesinin öngörüldüğü hallerde, her dönem itibariyle lehdara yapılan ödemeler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca banka ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacaktır.

- Sözleşme dönemleri itibariyle doğan zararlar, takvim yılı aşılmamak kaydıyla aynı tür işlemlerden doğan kazançlardan mahsup edilebilecektir.

- Vadeli işlem veya opsiyon sözleşmeleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ve banka ve sigorta muameleleri vergisi, tevkifat matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır.

4.2.6.1.14. Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracının Başka Bir Banka veya Aracı Kuruma Nakli

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında özetle; menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı sahibinin, bu kıymetleri başka bir banka veya aracı kuruma aktarması halinde, söz konusu menkul kıymetlerin alış bedeli ve alış tarihinin aktarma yapılan kuruma bildirileceği, aktarmanın başka bir kişi veya kurum adına yapılması halinde, alış bedeli ve alış tarihinin ilgili banka veya aracı kuruma bildirilmesinin yanı sıra işlemin Maliye Bakanlığına da bildirileceği hüküm altına alınmıştır.

258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde de menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının bir banka veya aracı kurumdaki bir hesaptan herhangi bir banka veya aracı kuruma naklinin istenmesi durumunda (virman işlemleri) nakli gerçekleştirilecek olan kıymetin ilk giren ilk çıkar yöntemine göre tespit edileceği belirtilmiştir.

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının başka bir banka veya aracı kuruma naklinin istenmesi halinde, nakli gerçekleştirecek banka veya aracı kurum, nakli istenen kıymetle ilgili alış bedeli ve alış tarihini naklin yapılacağı kuruma bildirecektir. Bildirilecek alış bedelinin komisyon tutarlarını da içermesi gerekmektedir.

Bildirilecek tarih ve bedel, kıymetin satılması halinde tevkifat matrahının tespitinde esas alınacak bedel ve tarih olacaktır. Bununla birlikte naklin yapıldığı banka veya aracı kurum tevkifat matrahının tespitinde bu tarih ve bedeli kullanmak zorundadır.

Söz konusu bildirimler, başka bir kişi veya kurum adına naklin aynı banka veya aracı kurumun bünyesinde gerçekleştirilmesi veya kıymetin sahibi tarafından fiziken teslim alınması halinde de yapılır.

Yukarıda ayrıntılı olarak yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve bonolar ile bu tarihten önce iktisap edilmiş olan diğer menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının 01.01.2006 tarihinden sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden işlemi yapan banka ve aracı kurumlarca herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır. Bu kapsamdaki menkul kıymetlerle ilgili virman işlemlerinde, söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının 01.01.2006 tarihinden önce ihraç veya iktisap edilmiş olduğunun belirtilmesi yeterlidir.

Kuponlu menkul kıymetlerde ise bildirilecek bedel kirli alış fiyatı olacak, söz konusu menkul kıymetlerle ilgili olarak virmandan sonra yapılacak işlemlerde işleme aracılık yapan banka veya aracı kurum, kendisine virman edilen kirli fiyat üzerinden temiz işlem fiyatı ve varsa kupon başına fazla ödeme tutarını hesaplamak suretiyle anılan madde kapsamında yapılacak tevkifat matrahına ulaşacaktır. Öte yandan, 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde, menkul kıymetlerin virman edilmesi halinde tevkifat matrahı hesaplanırken, kupon başına indirilen fazla ödeme tutarlarının 257 Seri Numaralı Tebliğ eki "Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Aracının Başka Banka veya Aracı Kuruma Aktarım Bildirimi" ndeki "Aktarılan Menkul Kıymetin Tutarı" sütununda ayrıca belirtilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Söz konusu bildirim, kupon başına indirilen fazla ödeme tutarlarını da içerecek şekilde 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği ekinde yeniden düzenlenmiştir.

4.2.6.1.15. Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracının Fiziken Bir Banka veya Aracı Kuruma Teslim Edilmesi

Menkul kıymetlere yatırım yapan gerçek veya tüzel kişiler, yatırım yaptıkları bu menkul kıymetleri bazı durumlarda ellerinde tutabilmektedirler. Gerçek ve tüzel kişilerin fiziken elde tuttukları menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını bir banka veya aracı kuruma teslim etmeleri halinde, alış bedeli ve tarihi olarak tevsik edilmesi kaydıyla kıymet sahibinin beyanı esas alınacaktır.

Kıymetin alış tarihi veya bedelinin tevsik edilmesinde aracı kurum veya bankalar tarafından ya da ihracı gerçekleştiren kurum tarafından düzenlenen belgeler kullanılacaktır. Bu kapsamda, aracı kurum veya bankalarca düzenlenen menkul kıymet giriş çıkış fişi, işlem sonuç formu, menkul kıymet hesap ekstresi ve ihraççı kuruluşlarca düzenlenen dağıtım listesi ile menkul kıymet teslim belgesi ve benzeri belgeler tevsik edici belge olarak kabul edilecektir.[58]

Öte yandan, 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde, alış bedelinin tevsik edilemediği fiziken teslimlerde, menkul kıymetin alış bedeli olarak, bu kıymetin teslim alındığı yılda, fiziken teslim tarihine kadar borsada işlem gördüğü günün son seansında alındığının kabul edileceği ve bu seansta oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi, borsada işlem görmemesi durumunda ise bir yıl önce alındığı kabul edilerek yine bu yıl içinde işlem gördüğü son seansta oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisinin esas alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca, anılan tebliğde, söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak alış bedelinin, yukarıdaki şekilde belirlenememiş olması durumunda, yargı mercilerince bilirkişi raporuna göre tespit edilmiş bir değerin bulunması halinde alış bedeli olarak bu değerin esas alınabileceği belirtilmiştir.

4.2.6.1.16. Hatalı Tespit Edilen Tevkifat Matrahının Düzeltilmesi

Tevkifat matrahının belirlenmesinde yanlış müşteri hesabına kayıt, hatalı fiyat veya miktar girişi gibi hatalı işlemlerin tespit edilmesi durumunda söz konusu işlemlerin geriye dönük olarak düzeltilmesi, izleyen işlemlerin bu düzeltilmiş bilgiler doğrultusunda yapılması gerekmektedir.

---

[58] Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Sermaye Piyasası Kurulunun 31.01.1992 tarih ve 21128 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ" ile aracılık faaliyetinde bulunan aracı kuruluşların (bankalar ve aracı kurumlar) söz konusu bu faaliyetlerinde düzenleyecekleri belgeler ile muhasebe işlemlerinde uyacakları esaslar belirlenmiştir.

Hatalı işlemin ilgili döneme ilişkin beyanname verildikten sonra tespit edilmesi durumunda ise Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde düzeltme beyannamesi verilmesi mümkün bulunmaktadır.

4.2.6.2. Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracının İtfası Halinde Tevkifat Matrahı

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) alt bendi uyarınca, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası sonucu elde edilecek menkul sermaye iratları üzerinden işlemi gerçekleştiren banka veya aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacaktır.

Anılan fıkra hükmü uyarınca bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının itfası halinde yapılacak tevkifatın matrahı, alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark olacaktır.

Diğer taraftan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının alış bedeli, kitabımızın önceki bölümlerinde yapılan açıklamalar çerçevesinde tespit edilecektir.

Menkul kıymetlerin alış ve itfa işlemleri sırasında, bu işlemleri gerçekleştiren bankalar veya aracı kurumlar, yapılan işlem tutarına göre değişen oranlarda komisyon gelirleri elde etmektedirler. Ödenen bu komisyonların, tevkifat matrahının tespitinde elde edilen kazançtan indirilebileceği Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, bankalar veya aracı kurumlar tarafından anılan fıkra çerçevesinde yapılacak tevkifata ilişkin matrah belirlenirken, söz konusu kazancı elde eden gerçek veya tüzel kişiler tarafından ödenen komisyonların elde edilen kazanç tutarından indirilmesi gerekmektedir.

Ancak bilindiği üzere, menkul kıymetlerin alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyon bedellerinin bir kısmı, işlem hacmine ya da başka bir nedene bağlı olarak ilgililere iade edilebilmektedir. Konuya ilişkin açıklamaların yer aldığı 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde, iade edilen bu tutarların komisyonun doğduğu işleme bağlı olmaksızın, iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin tevkifat matrahına dahil edileceği belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde, bankaların, 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere bankalar aracı kılınarak yapılan menkul kıymet alış ve itfa işlemlerinde banka lehine tahakkuk eden paralar (komisyon gelirleri) üzerinden bankalar banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplamakta ve hesaplanan bu vergiyi müşterilerine yansıtmaktadırlar.

Menkul kıymet itfa işlemi sonucunda gelir elde eden banka müşterisinin, söz konusu menkul kıymeti alış ve satış işlemleri sırasında ödediği banka ve sigorta muameleleri vergisinin tevkifat matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınması gerekmektedir. Nitekim, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, alış ve satış işlemleri sırasında ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin, anılan madde uyarınca yapılacak tevkifat matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacağı açık olarak belirtilmiştir.

İtfa sonucu elde edilecek kazançlarda tevkifat matrahı tespit edilirken, komisyon giderleri ve banka ve sigorta muameleleri vergisi dışında başkaca bir giderin tevkifat matrahının tespitinde indirim konusu yapılması mümkün değildir.

4.2.6.3. Menkul Kıymetlerin veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Herhangi Bir Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracına Bağlı Olmayan Dönemsel Getirilerinde Tevkifat Matrahı

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) alt bendinde özetle; menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının, herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan dönemsel getirileri üzerinden işlemi gerçekleştiren banka veya aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının, herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan dönemsel getirilerinde, tevkifat matrahı dönemsel getiri tutarı olacaktır.

Bununla birlikte söz konusu dönemsel getirilerin elde edilmesi sırasında varsa ödenen komisyon ve banka ve sigorta muameleleri vergisi tutarları, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifata ilişkin matrahın tespitinde, gider olarak dikkate alınacaktır.

Dönemsel getirilerin başka bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olması halinde tevkifat matrahının, kitabımızın önceki bölümlerinde yapılan açıklamalar çerçevesinde hesaplanması gerekmektedir.

4.2.6.4. Menkul Kıymetlerin veya Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Ödünç İşlemlerinden Sağlanan Gelirlerde Tevkifat Matrahı

4.2.6.4.1. Ödünç Alma ve Verme İşlemlerine İlişkin Genel Açıklama

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: V, No: 65 "Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında Tebliğ"i[59] ile menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç alma ve verme işlemlerine ilişkin usul ve esaslar açıklanmıştır. Anılan tebliğin 31. maddesinde özetle; sermaye piyasası ödünç alma ve verme işleminin, ilgili çerçeve sözleşmesinde belirlenen esaslar dahilinde, ödünç veren tarafından ödünç alan tarafa, belirli bir dönem için sermaye piyasası araçlarının verilmesi ve aynı cins sermaye piyasası aracının geri alınmasını ifade edeceği belirtilmiştir. Aracı kurumlar, kendi nam ve hesaplarına tuttukları sermaye piyasası araçları ile müşterilerine ve portföy bulunduran diğer kişi ve kurumlar tarafından yetki verilmiş olması kaydıyla, müşterilerinin veya portföy bulunduran diğer kişi ve kurumların hesaplarında bulunan sermaye piyasası araçlarını, başka kişi ve kuruluşlara ödünç verebilirler.

Ödünç alınan sermaye piyasası araçlarının ödünç verene tesliminden önce, ihraççı ortaklık tarafından temettü veya faiz ödenmesi durumunda, söz konusu ödemeler ödünç alan tarafından ödünç veren tarafa sermaye piyasası araçları ödünç alma ve verme işlemleri

[59] 14.07.2003 tarih ve 25168 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

çerçeve sözleşmesi hükümleri dahilinde ödenmek zorundadır. Ödünç alınan hisse senetlerinin ödünç verene tesliminden önce, ihraççı ortaklığın sermaye artırımı sonucu yeni pay ve bedelsiz pay alma hakkı kullanımı söz konusu olduğunda, tarafların yükümlülükleri sermaye piyasası araçları ödünç alma ve verme işlemleri çerçeve sözleşmesi hükümleri dahilinde serbestçe belirlenir.

Ödünç alan, ödünç aldığı sermaye piyasası araçları karşılığında, ödünç veren tarafa ödünç alınan sermaye piyasası araçlarının cari değerinin %100'ünden az olmamak kaydıyla, aralarında serbestçe belirlenecek tutarda özkaynak verir. Özkaynak tutarı ile ödünç verilen sermaye piyasası araçlarının cari değeri arasındaki fark ödünç veren adına ilgili aracı kurum tarafından günlük olarak anılan tebliğin (5) numaralı ekinde yer alan ödünç verilen menkul kıymetler izleme formu düzenlenerek takip edilir.

Ödünç verme ve alma işleminden doğan borç;

- Aracı kurum tarafından yapılan özkaynak tamamlama bildirimine rağmen müşterinin özkaynağı tamamlamaması,
- Sermaye piyasası araçları ödünç alma ve verme işlemleri çerçeve sözleşmesi ile belirlenen ödünç alma ve verme işlemi süresinin sona ermesi,
- Açığa satışı yapılan sermaye piyasası araçlarının ilgili listeden çıkarılması,

durumlarında muaccel hale gelir;

4.2.6.4.2. Ödünç Alma ve Verme İşlemlerinde Tevkifat Matrahının Belirlenmesi

5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendi ile banka ve aracı kurumların aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler üzerinden tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemine konu olması halinde ödünç veren tarafın lehine kalan tutar üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılacaktır. Bu işlem sırasında varsa ödenen komisyon veya banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınacaktır. Öte yandan, ödünç işlemine konu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak ödünç veren tarafın elde ettiği gelirlere ilişkin tevkifat, kazancı nihai olarak elde eden kişi veya kuruma ödemeyi gerçekleştiren, piyasa üyesi banka ya da aracı kurumlar tarafından yapılacaktır.

Öte yandan, ödünç işlemine konu olan ve ödünç alanın da elden çıkarmış olduğu hisse senetlerine ilişkin olarak bir temettü dağıtımı yapılması durumunda, ödünç sözleşmesi uyarınca, ödünç alan tarafından ödünç verene, temettü kaybını telafi etmek amacıyla ödeme yapılabilmektedir. Temettü ödemeleri Geçici 67. madde kapsamına girmemekle birlikte söz konusu gelirler, 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde yapılan açıklamalar çerçevesinde, ödünç veren tarafın lehine kalan bir gelir (temettü telafi tazminatı) olarak değerlendirilecek ve Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi tutulacaktır.

4.2.6.5. Bir Şahsın Banka veya Aracı Kurumda Birden Fazla Hesap Kullanması veya Müşterek Hesap Kullanılması Durumunda Tevkifat Uygulaması

Bir gerçek veya tüzel kişinin aynı banka veya aracı kurum bünyesinde birden fazla hesap kullanmak suretiyle işlem yaptırması, uygulamada oldukça sık karşılaşılan bir durumdur. Bu durumda söz konusu hesaplar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından tek bir hesap olarak değerlendirilecektir. Dolayısıyla aynı banka veya aracı kurum bünyesinde mevcut olan birden fazla hesaptan elde edilecek gelirlerin tümü üzerinden ilgili banka veya aracı kurum tarafından G.V.K.'nın anılan maddesi hükmü uyarınca tevkifat yapılması gerekecektir.

Öte yandan uygulamada sıkça karşılaşılması muhtemel olan banka veya aracı kurumlar nezdinde açılmış bulunan müşterek hesaplarda tevkifat uygulaması açısından özellik arzetmektedir. Bu çerçevede, banka ve aracı kurumlar nezdinde bulunan müşterek hesaplar da tevkifat uygulaması açısından tek bir hesap olarak kabul edilecek ve bu hesaplar kullanılarak elde edilen gelirlerin tamamı üzerinden tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte aynı banka veya aracı kurum nezdinde hem bireysel hem de müşterek hesap veya birden fazla müşterek hesap kullanılmak suretiyle işlem yapılması durumunda söz konusu hesaplar birbiriyle ilişkilendirilmeksizin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın matrahı tespit edilecektir.

Ancak uygulamada, müşterek hesaplar kullanılması durumunda hesap sahipleri tarafından elde edilen gelirlerin yıllık beyannameye dahil edilip edilmeyeceği ve eğer yıllık beyannameye dahil edilecekse bu gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergilerin mahsubu konusunda çeşitli sorunlarla karşılaşılması muhtemeldir.

Kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, elde ettikleri gelirler Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulan gerçek kişilerin, söz konusu bu gelirleri nedeniyle yıllık beyanname vermeyecekleri gibi diğer gelirleri nedeniyle verecekleri beyannamelere bu gelirleri dahil etmeyecekleri hüküm altına alınmıştı. Ancak, 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının **elden çıkarılmasından** doğan kazançlar için takvim yılı itibariyle yıllık beyanname verilebileceği ve söz konusu beyanname ile beyan edilen gelirlerin %15 oranı üzerinden **(2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre bu oran, 23.07.2006 tarihinden itibaren % 10 olarak uygulanır.)**[60] vergilendirileceği hüküm altına alınmıştır. Yapılan değişiklik sonrasında yıllık beyanname verilmesi uygulaması sadece menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından (alım-satım) sağlanan kazançlar için geçerli olup, faiz ve itfa gelirlerinin ihtiyari olarak yıllık beyanname ile beyan edilmesi söz konusu değildir. Diğer taraftan alım-satım kazançlarına ilişkin olarak beyan edilecek kazançlardan, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilecektir. Ayrıca beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilecek, mahsup edilemeyen tutar ise genel hükümler çerçevesinde mükelleflere red ve iade edilecektir. Ancak söz konusu tevkif suretiyle ödenen vergilerin mahsup ve iadeye konu edilebilmesi için tevkif suretiyle ödenen vergilerin beyannameye dahil edilen kazançlara ilişkin olması gerekmektedir. Aksi takdirde beyannameye intikal ettirilmeyen kazançlar üzerinden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi mümkün değildir.

[60] Yapılan düzenlemeyle, söz konusu oran % 10'a indirilmiş olup, 2006 yılına ilişkin olarak verilecek beyannamede, beyan edilen gelir kıst dönemler itibarıyla hesaplanarak, 23.07.2006 tarihi öncesi kıst döneme ilişkin % 15'lik oran, söz konusu tarih sonrası kıst döneme ilişkin olarak da % 10'luk oran uygulanacaktır.

Doğal olarak müşterek hesap sahiplerinin menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri faiz ve itfa gelirleri için yıllık beyanname vermeyecekler ve diğer gelirleri nedeniyle verecekleri beyannamelere bu gelirleri ithal etmeyeceklerdir. Bununla birlikte müşterek hesap sahiplerinin menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını elden çıkarmalarından sağladıkları alım-satım kazançları için ihtiyari olarak yıllık beyanname verebilecekleri gibi ticari faaliyet kapsamında elde ettikleri bu mahiyetteki kazançlar için beyanname vermeleri zorunludur. Bu durumda;

- Gerek menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından (alım-satım) sağlanan kazançlar için ihtiyari olarak,
- Gerekse, ticari faaliyet kapsamında elde edilecek anılan mahiyetteki kazançlar için zorunlu olarak,

yıllık beyanname verilmesi durumunda, beyannameye dahil gelirler üzerinden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. Bu mahsubun müşterek hesaplardaki nispetler oranında yapılacağı kanaatindeyiz. Bu nedenle açılacak müşterek hesaplarda, hesaplardaki nispetlerin tam olarak belirlenmesi ve yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsubunun bu nispetler dahilinde yapılması gerekmektedir.

4.2.7. Tevkifat Oranı

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından 2006-2015 yılları arasında elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden işleme aracılık yapan; bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kurumlar tarafından yapılacak tevkifatın oranı, Kanun metninde % 15 olarak belirlenmiştir. Ancak, söz konusu fıkrada 5527 sayılı Kanunla 07.07.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılan değişiklik sonrasında, dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için bu oran % 0 olarak uygulanacaktır. Dolayısıyla, Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası gereğince, dar mükellef gerçek kişi ve kurumların menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarından 07.07.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlarına sıfır oranında tevkifat uygulanacaktır.

Öte yandan, Geçici 67. maddenin 14 numaralı fıkrasına göre, Bakanlar Kurulu, söz konusu maddede yer alan tevkifat oranlarını her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkili kılınmıştır.

Söz konusu yetkiye dayanılarak hazırlanan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumlarca elde edilen Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan gelirlere yönelik olarak uygulanmakta olan % 15 oranındaki tevkifat, 23.07.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere % 10'a indirilmiştir.

Bununla birlikte kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (14) numaralı fıkrası uyarınca Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemlerden 2006 yılında elde edilen kazançlar için tevkifat oranı sıfır

olarak uygulanacaktır. Ancak tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) 2006 yılında aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden kazançları üzerinden genel esaslar çerçevesinde %15 oranında tevkifat yapılacaktır. Söz konusu uygulama açısından banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmayacaktır.

Ayrıca, anılan maddenin (6) numaralı fıkrası ile belirlenen % 15 tevkifat oranını yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

257 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nin "2.6. Tevkifat Dönemi" başlıklı bölümünde, Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bankalar ve aracı kurumlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapılacağı, tevkifat matrahı tespit edilirken işlem günündeki bilgilerin esas alınacağı, ancak tevkifatın alım-satıma ilişkin takas tarihinde yapılacağı belirtilmiştir.

Dolayısıyla, tevkifat matrahı tespit edilirken işlem günündeki bilgiler esas alındığından, uygulanacak tevkifat oranının belirlenmesinde de işlem tarihinde yürürlükte olan oranın dikkate alınması gerekmektedir.

4.2.8. Tevkifat Dönemi

Bankalar ve aracı kurumlar, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca;

-Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- Aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

üzerinden takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapacaklardır. Bu kapsamda olmak üzere banka ve aracı kurumlar tarafından anılan madde kapsamında yapılacak tevkifat dönemleri şu şekilde olacaktır;

- Birinci dönem; Ocak-Şubat-Mart,
- İkinci dönem; Nisan-Mayıs-Haziran,
- Üçüncü dönem; Temmuz-Ağustos-Eylül,
- Dördüncü dönem; Ekim-Kasım-Aralık.

257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bankalar ve aracı kurumlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla yapılacak tevkifatta, alım-satıma ilişkin takas tarihinin esas alınacağı ve bu tarihin her halükarda işlem tarihinden iki işgünü sonrasını geçemeyeceği belirtilmiştir.

4.2.9. Beyan ve Ödeme

Banka ve aracı kurumlar, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkif ettikleri vergileri internet ortamında, şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan etmeleri ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödemeleri gerekmektedir. (Söz konusu Muhtasar beyannamenin örneği, 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinin 1 numaralı ekinde yer almaktadır.) Söz konusu beyan ve ödeme bankalar ve aracı kurumların genel müdürlükleri tarafından genel müdürlüğün bağlı olduğu vergi dairesine yapılacaktır.

Söz konusu beyan ve ödeme bankalar ve aracı kurumların merkezleri tarafından yapılacaktır. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca bankalar ve aracı kurumlar tarafından yapılacak vergi tevkifatı, bu kurumların diğer işlemleri nedeniyle verecekleri muhtasar beyanname ile değil de şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir yeni bir muhtasar beyanname ile beyan edilecektir. Buna göre her bir tevkifat dönemi itibariyle beyannamenin verileceği tarih ile ödemenin yapılacağı tarih şu şekilde olacaktır;

Dönem	Beyannamenin verileceği tarih	Ödemenin yapılacağı tarih
Ocak-Mart	20 Nisan	26 Nisan
Nisan-Haziran	20 Temmuz	26 Temmuz
Temmuz-Eylül	20 Ekim	26 Ekim
Ekim-Aralık	20 Ocak	26 Ocak

4.2.10. Maliye Bakanlığı'na Yapılacak Bildirimler

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bankalar ve aracı kurumların yapılan işlemlerle ilgili Maliye Bakanlığı'na çeşitli bildirimlerde bulunmaları gerektiği hüküm altına alınmıştır. Buna göre aşağıda belirtilen durumlarda banka veya aracı kurumların yapılan işlem ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı'na bilgi vermesi gerekmektedir.

- Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının başka bir kişi veya kurum adına nakledilmesi, (aynı banka veya aracı kurum nezdinde veya bir başka banka veya aracı kuruma)

257 Seri Numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.8. Maliye Bakanlığına yapılacak bildirimler" başlıklı bölümünde, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının müşterilerin talimatıyla mülkiyet devrini öngörecek şekilde diğer bir müşteri hesabına aktarılması işlemlerinin vergilendirme açısından alım-satım işlemi kabul edilerek tevkifata tabi tutulacağı, tevkifata tabi tutulan bu işlemlerin ayrıca Maliye Bakanlığına bildirilmesine gerek bulunmadığı belirtilmiştir.

Buna göre, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının, bir sözleşmeye dayanarak teminat gösterilmesi veya ödünç işlemlerine konu olması durumları dışında, müşterilerin talimatıyla diğer bir müşteri hesabına aktarılması işlemleri mülkiyetin devri kabul edilerek tevkifat yapılacaktır.

- Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının sahibi tarafından fiziken teslim alınması,

- Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının sahibi tarafından fiziken teslim edilmesi,

Söz konusu bildirimler, kitabımızın sonunda yer alan **"Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Aktarım Bildirimi"** ile **"Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Fiziken Teslim Edilmesi/Alınması Halinde Yapılacak Bildirim"** formlarındaki (Söz konusu bu formlar 257 ve 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinin ekinde yer almaktadır) bilgileri içerecek şekilde yapılacaktır.

Söz konusu bildirimler üçer aylık tevkifat dönemlerini izleyen ayın sonuna kadar internet ortamında yapılacak olup bildirim sorumluluğu, bankalar ve aracı kurumların genel müdürlükleri (merkezleri) tarafından yerine getirilecektir.

Öte yandan anılan tebliğ ile getirilen Maliye Bakanlığı'na bildirimde bulunma yükümlülüğü bankalar ve aracı kurumlar için söz konusu olup, tevkifat yapmakla yükümlü olan Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşların söz konusu bildirimlerde bulunmalarına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

4.3. GELİR VERGİSİ KANUNU'NUN 75/5'İNCİ MADDESİNDE YAZILI MENKUL SERMAYE İRATLARINDA TEVKİFAT UYGULAMASI

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden söz konusu işleme aracılık eden banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlar tarafından %15 oranında (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23.07.2006 tarihinden itibaren, tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise bir önceki fıkra (1 numaralı fıkra) kapsamında tevkifata tabi tutulmayan kazanç ve iratların, **menkul kıymetleri çıkaranlarca ödenmesi sırasında** tevkifata tabi tutulması gerektiği ve buna bağlı olarak bir önceki fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratları kapsam dışında bırakmak amacıyla banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla yapılan ödemelerde tevkifat yapılmaması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

İtfa bedeli veya dönemsel getirinin tahsilinde banka veya aracı kurum kullanılmadığı durumlarda elde edilen getiriler üzerinden yapılacak tevkifata ilişkin düzenleme anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında yapılmıştır. Söz konusu düzenlemede, banka veya aracı kurumlara kendi portföylerinde yer alan kıymetler dolayısıyla yapılan ödemeler üzerinden tevkifat yapılmaması öngörülmüştür. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası aşağıdaki gibidir.

"2) Bu Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç) ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bankalara veya aracı kurumlara alış bedeli tevsik edilmeksizin teslim edilmiş olan menkul kıymetlerin gelirlerinin ödenmesinde ise ödeme banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılsa dahi tevkifat yapılır. Menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, bu işlemdeki itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınır. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz."

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulamasının usul ve esasları, kitabımızın bu bölümünde ayrıntılı olarak anlatılacaktır.[61]

4.3.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından **ödemeyi yapanlarca** tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bir önceki fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmayan getirilerin, menkul kıymetleri çıkaranlarca ödenmesi sırasında tevkifata tabi tutulması öngörülmektedir. Başka bir deyişle G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulan menkul sermaye iratları üzerinden anılan maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında ayrıca tevkifat yapılmayacaktır. Bu durumda G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden, anılan Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında menkul sermaye iradını ödeyen gerçek veya tüzel kişilerce tevkifat yapılacaktır. Ancak, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendindeki menkul sermaye iratlarının banka veya aracı kurumlar tarafından ödenmesi durumunda bu kurumlar tarafından Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapılmayacaktır. Çünkü banka ve aracı kurumlar, anılan iratlar üzerinden aynı maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapacaktır.

Banka veya aracı kurumlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenen kısımlar ise, yukarıda da belirtildiği üzere tevkifatın banka veya aracı kurum aracılığıyla yapılacak olması dolayısıyla tevkifat kapsamı dışında tutulmuştur. Tevkifatın banka veya aracı kurumca yapılamadığı durumlarda, ödeme banka veya aracı kurum aracılığıyla yapılsa dahi söz konusu menkul sermaye iratları üzerinden ihraç edenlerce tevkifat yapılacaktır.

[61] KARTALOĞLU, Emre; "Kamu Kağıtları ve Tahvillerden Elde Edilen Gelirler Üzerinden 2006 Yılından İtibaren Yapılacak Vergi Tevkifatı ve Bu Tevkifatın Eski Uygulama İle Farkları", Vergi Sorunlar Dergisi, Kasım 2005.

Öte yandan G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, bu fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulan menkul sermaye iratları üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden 01.01.2006 tarihinden önce ve bu tarihten sonra iki farklı tevkifat uygulaması varolacaktır. Bu belirleme 01.01.2006 tarihinde kadar Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca yapılacak vergi tevkifatı ile Geçici 67. maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak vergi tevkifatı arasındaki farkların ortaya koyulması gereğini beraberinde getirmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin birinci fıkrasında madde metninde yer alan ödemeleri gerçekleştirenlerden tevkifat yapmak zorunda olan kişi ve kurumlar tadadi olarak belirtilmek suretiyle hüküm altına alınmıştır. Ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamındaki tevkifat uygulaması açısından tadadi olarak bir belirleme yapılmamış olup, tevkifat yapma yükümlülüğünün "ödemeyi yapanların" tamamı için geçerli olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre vergi mükellefi olmayan bir gerçek kişi tarafından Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi kapsamında tevkifat yapılmazken, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekecektir.

Ancak burada şu hususa dikkat etmek gerekmektedir. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılması öngörülmekle birlikte mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetler, anonim şirketler (tahviller açısından) ve Devlet (Hazine, Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi) tarafından ihraç edilmektedir. Dolayısıyla, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapmak zorunda olanlar, tahvil ihraç eden anonim şirketler ve Devlet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği uyarınca saklamacı kuruluşların taraf olduğu işlemlerde, Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcılar açısından, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat bu yatırımcıların varlıklarının bulunduğu saklamacı kuruluşlar tarafından yapılacaktır.

4.3.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarını elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu gelirleri üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce tevkifat yapılacaktır.

Nitekim, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyetinin bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden Geçici 67. maddenin (1) numaralı

fıkrasına göre tevkifat yapılmazken, (2) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır. Başka bir deyişle borsa yatırım fonları ile emeklilik yatırım fonlarının banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde etmiş oldukları tahvil ve Hazine bonosu faizleri üzerinden tevkifat yapılmayacak olmakla birlikte, anılan kurumların doğrudan doğruya banka ve aracı kurumlar dışında elde etmiş oldukları anılan iratlar üzerinden, ödemeyi gerçekleştirenlerce mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır. Ancak 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri gelirler üzerinden %0, diğer yatırım fonlarının ise 01.10.2006 tarihine kadar elde edecekleri gelirler üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Ancak, bu uygulamanın bir istisnasının olduğu Geçici 67. maddenin (2) numaralı fıkrasında belirtilmiştir. Söz konusu fıkrada, banka ve aracı kurumlara yapılan menkul sermaye iradı ödemelerinden tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, banka veya aracı kurumlar tarafından elde edilen Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden ödemeyi yapanlarca (tahvil ihraç eden anonim şirketler ve Devlet) mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacaktır.

Bu durumda, banka ve aracı kurumlar tarafından elde edilenler hariç olmak üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarını elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu gelirleri üzerinden anılan Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca %15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23/07/2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında tevkifat yapılacaktır.

Bilindiği üzere, 01.01.2006 tarihine kadar geliri elde eden banka veya aracı kurum olsa dahi, tahvil ve Hazine bonosu faizlerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi kapsamında tevkifat yapılmaktaydı. Ancak, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında geliri elde edenin banka veya aracı kurum olması halinde tevkifat yapılmayacaktır. Çünkü, söz konusu iratlar üzerinden aynı maddenin (1) numaralı fıkrasına göre banka ve aracı kurumlarca tevkifat yapılmaktadır.

Diğer taraftan Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (7) numaralı fıkrasının parantez içinde, elde ettikleri tahvil ve Hazine bonosu faizleri üzerinden tevkifat yapılmayacaklar hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler,

tarafından elde edilen tahvil ve Hazine bonosu faizleri üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi kapsamında elde edilecek iratlar üzerinden 31.12.2005 tarihine kadar yapılacak olan tevkifatı düzenleyen mezkur Kanunun 94.

maddesinin (7) numaralı bendinde, elde ettikleri iratlar üzerinden tevkifat yapılmayacak pek çok kurum ve kuruluş belirlenmiştir. Ancak aynı belirleme, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yapılmamıştır. Bu nedenle sayılan kurum ve kuruluşların, 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarından elde edecekleri menkul sermaye iratları üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Örneğin, kanunla kurulan bir derneğin 2005 yılında elde etmiş olduğu Hazine bonosu faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesine göre tevkifat yapılmazken, 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Hazine bonosundan elde edilen faiz gelirleri üzerinden anılan Kanunun Geçici 67. maddesine göre tevkifat yapılacaktır. Doğal olarak 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden tevkifat yapmak zorunda olanlar; söz konusu işlemin banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla yapılması durumunda banka ve aracı kurumlar olacak, diğer durumlarda ise menkul sermaye iradını ödeyenler olacaktır.

4.3.3. Tevkifata Tabi Tutulacak ve Tutulmayacak Gelirler

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan ve anılan Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat uygulamasına konu olacak menkul sermaye iratları şunlardır.

- Her nev'i tahvil faizleri,
- Hazine bonosu faizleri,
- Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler.

Bununla birlikte söz konusu bentte, döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışlarının irat sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle, yukarıda sıralanan menkul kıymetlerin döviz cinsinden veya endeksli olarak ihraç edilmeleri halinde bunların itfasından oluşan gelir, menkul sermaye iradı sayılmayacak ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulmayacaktır.

Ayrıca, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden (eurobond) elde edilen menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler, tevkifat uygulamasının kapsamı dışında bulunmaktadır.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, sadece anılan Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle tevkifat uygulaması, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin tamamı için söz konusu değildir. Bilindiği üzere tahvil ve Hazine bonolarından iki türlü gelir elde edilmesi mümkündür. Buna göre söz konusu

menkul kıymetlerin itfa tarihine kadar elde tutulması sonucunda **"faiz geliri"**, itfa tarihinden önce elden çıkarılması durumunda ise **"değer artış kazancı"** elde edilmektedir. Buna göre her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının itfa tarihine kadar elde tutulmak suretiyle elde edilecek faiz gelirleri, işlemin banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla gerçekleştirilmiş olması durumunda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası, banka veya aracı kurum vasıta kılınmaksızın gerçekleştirilmiş olması durumunda ise anılan maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Diğer taraftan anılan menkul kıymetlerin banka veya aracı kurum vasıtasıyla itfa tarihinden önce elden çıkarılması durumunda söz konusu alım-satım kazançları üzerinden mezkur maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacak olmakla beraber, banka veya aracı kurum vasıtası dışında elden çıkarılması durumunda ise tevkifat uygulaması söz konusu olmayacaktır.

4.3.4. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan tevkifat uygulaması belirli tarihler arasında geçerli olacağından gerek iradın gerekse menkul kıymetin elde edildiği tarihin bilinmesi gerekmektedir. Bu kapsamda olmak üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan tevkifat uygulamasının başlamasına ve sona ermesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

4.3.4.1. Tevkifat Uygulamasının Başlangıcı

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin yürürlük tarihi 01.01.2006'dır. Bu nedenle, anılan maddenin (2) numaralı fıkrasına göre G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı olan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat uygulamasına 01.01.2006 tarihinden itibaren başlanacaktır.

Ancak, aynı maddenin (9) numaralı fıkrasında tevkifat uygulamasının başlayacağı döneme ilişkin sınırlandırıcı bir hüküm getirilmiştir. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin anılan (9) numaralı fıkrası aşağıdaki gibidir;

> *"9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.*

Tevkifat uygulamasını düzenleyen maddenin yürürlük tarihi (01.01.2006) ile anılan maddenin (9) numaralı fıkrası hükmü bir arada değerlendirildiğinde, tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasının başlayacağı döneme ilişkin şu sonuçlara ulaşılmaktadır.

1. Gelirin elde edilme tarihi 01.01.2006 tarihinden önce ise tevkifat yapılmayacaktır.

2. **İhraç tarihi** 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

3. **İhraç tarihi** 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması sürecinde elde edilen menkul sermaye iratlarından tevkifat yapılmayacaktır.[62]

4. **Dar mükellef kurumların ihraç tarihi** 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan tahvil ve Hazine bonosu **faizleri** üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Başka bir deyişle dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarından elde ettikleri faiz gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası, her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulma süreci veya itfası sırasında elde edilen menkul sermaye iratları açısından tevkifatın başlayacağı dönemi belirlemektedir. Anılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler açısından, ihraç tarihi önem taşımaktadır. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosunun elde tutulması sürecinde veya itfası sırasında elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde, mezkur Kanunun 76. maddesi, 94. maddesinin (7) numaralı bendi ve Geçici 59. maddesi hükümleri göz önünde bulundurulmalıdır. Anılan maddeler gereğince, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Bilindiği üzere anılan madde uyarınca;

a) Devlet tahvili faizlerinden, (2003/6577 Sayılı BKK ile %0, Yürürlük: 1.1.2004)
b) Hazine bonosu faizlerinden, (2003/6577 Sayılı BKK ile %0, Yürürlük: 1.1.2004)
c) Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirlerden, (2003/6577 Sayılı BKK ile %0, Yürürlük: 1.1.2004)
d) Nama yazılı tahvil faizlerinden, (2003/6577 Sayılı BKK ile %10, Yürürlük: 1.1.2004)
e) Hamiline yazılı tahvil faizlerinden, (2003/6577 Sayılı BKK ile %10, Yürürlük: 1.1.2004)
f) Diğerlerinden,(2003/6577 Sayılı BKK ile %10, Yürürlük: 1.1.2004)

oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 59. maddesi uyarınca, 31.12.2007 tarihine kadar, 26.7.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvilleri ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazançlar toplamının; 2001 yılında 50 milyar lirası, 2002 ve izleyen yıllarda bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl için

[62] Söz konusu menkul kıymetlerin elden çıkarılması sonucu gelir elde edilmesi durumunda işleme aracılık eden banka veya aracı kurumlar tarafından Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır. Kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası gereğince bankalar ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılmayacaktır.

belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmasıyla bulunacak tutara isabet eden kısmı gelir vergisinden müstesnadır.

Bu hükümler gereğince, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvillerden ve kamu kağıtlarından 01.01.2006 tarihinden sonra elde edilen menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesi eski hükümlere göre yapılacaktır. Dolayısıyla, söz konusu faiz gelirleri üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılacak, mezkur Kanunun Geçici 59. maddesinde düzenlenen istisnadan faydalanılacak ve kalan tutarın beyan haddini aşan kısmı yıllık beyanname ile beyan edilecektir.[63] G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi kapsamında elde edilen menkul sermaye iratları için gelir vergisi mükelleflerinin (ticari faaliyet kapsamında elde edilenler hariç) ayrıca indirim oranı uygulamasından yararlanma imkanları bulunmaktadır. Söz konusu menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin ayrıntılı açıklamalar kitabımızın izleyen bölümlerinde yer almaktadır.

Ancak, burada bir hususu tekrar hatırlatmakta fayda bulunmaktadır. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat, banka ve aracı kurumlar dışındaki kişilerce yapılacaktır. Söz konusu gelirlerin banka ve aracı kurumlar aracılığıyla elde edilmesi durumunda ise anılan menkul sermaye iratları üzerinden aynı maddenin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır.

4.3.4.2. Tevkifat Uygulamasının Sona Ermesi

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (19) numaralı fıkrasında, tevkifat uygulamasına dayalı menkul kıymet vergilemesinin 31.12.2015 tarihine kadar devam edeceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları üzerinden, bankalar ve aracı kurumlar dışında kalan kişilerce 31.12.2015 tarihine kadar aynı Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır.

Doğal olarak, 31.12.2015 tarihine kadar banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarının elde edilmesi durumunda adı geçen kurular tarafından mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır.

Örnek :

15.11.2005 tarihinde ihraç edilen bir Devlet tahviline ilişkin olarak (B) şahsı tarafından 15.11.2008 tarihinde elde edilecek faiz geliri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Zira, Devlet tahvilinin ihraç tarihi 01.01.2006'dan daha önceki bir tarihtir ve Geçici 67. maddenin (9) numaralı fıkrası hükmü gereğince işlemle ilgili olarak Geçici 67. maddenin değil 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte olan hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Bu kapsamda olmak üzere anılan menkul sermaye iradı üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir. *(Bu örnekte işlemde bir bankanın veya aracı kurumun kullanılmadığı varsayılmıştır. Öte yandan, işlem bir banka veya aracı kurum vasıtasıyla yapılmış olsa bile elde edilen menkul sermaye iradı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre de tevkifat yapılmayacaktı. Çünkü (9)*

[63] Elde edilen gelirlerin ticari kazanç kapsamında değerlendirilmesi halinde ise ticari kazancın tespiti hakkındaki hükümler geçerli olacaktır.

numaralı fıkra hükmü, Geçici 67. madde kapsamında yapılacak tevkifatın tamamı için geçerlidir.)

Örnek :

Dar mükellef kurum olan (Z) şirketi, ihraç tarihi 22.05.2005 olan Hazine bonosundan, bir banka veya aracı kurum vasıtası olmaksızın 13.03.2006 tarihinde 5.000 YTL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

Dar mükellef kurumların ihraç tarihi 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan Devlet tahvili ve Hazine bonosu faizleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Çünkü, Geçici 67. maddenin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte örneğimizde yer alan dar mükellef kurum tarafından elde edilen menkul sermaye iradı üzerinden 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca söz konusu iradı ödeyenlerce tevkifat yapılması gerekmektedir.(Her ne kadar 5520 sayılı K.V.K. ile 01.01.2006b tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5422 sayılı K.V.K. yürürlükten kaldırılmış olsa da 31.12.2005 tarihi itibariyle 5422 sayılı K.V.K. yürürlükte bulunmaktaydı.)

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında 5436 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesinde dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonolarını bu tarihten sonra elden çıkarmak suretiyle sağladıkları alım-satım kazançları üzerinden tevkifat yapılacağı belirtilmişti. Ancak, anılan madde metninde 5436 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edecekleri faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları tevkifat uygulamasının kapsamı dışına çıkarılmıştır. Başka bir deyişle G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında 5436 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edecekleri faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Ancak dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde etmiş oldukları faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden; işlemin banka veya aracı kurum vasıtasıyla yapılmış olması durumunda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası, diğer durumlarda ise anılan maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Ayrıca 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği uyarınca saklamacı kuruluşların taraf olduğu işlemlerde, Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcılar açısından, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat bu yatırımcıların varlıklarının bulunduğu saklamacı kuruluşlar tarafından yapılacaktır.

4.3.5. G.V.K.'nın Geçici 67/2'nci Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan düzenleme ile tahvil ve bonoların elde tutulma süreci veya itfası sırasında elde edilen gelirler üzerinden, itfa bedeli

veya dönemsel getirinin tahsiline aracılık eden banka veya aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. İtfa bedeli veya dönemsel getirinin tahsilinde banka veya aracı kurum kullanılmadığı durumlarda elde edilen söz konusu gelirler üzerinden yapılacak tevkifata ilişkin düzenleme ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yapılmıştır.

Temel olarak tevkifatın yapılmasında esas alınacak matrah Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde belirlenmiş olan faiz geliridir. Bununla beraber, menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınacaktır.

Bu kapsamda tevkifat matrahı, her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerdir. Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacaktır.

Örnek:

Bay (X), 01.03.2006 tarihinde banka veya aracı kurum aracılığı olmaksızın halka açık (Y) A.Ş.'den 01.02.2006 tarihinde ihraç edilen 100.000 YTL tutarında tahvil satın almıştır. Söz konusu tahvillerin itfa tarihi 03.03.2008 olup, itfa tutarı 120.000 YTL'dir.

Bu durumda, Bay (X)'nın tahvil itfa kazancı olan (120.000 YTL – 100.000 YTL=) 20.000 YTL üzerinden, ödemeyi gerçekleştiren (Y) A.Ş. tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca % 10 oranında vergi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

4.3.6. Tevkifat Oranı

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden banka ve aracı kurumlar dışındaki kurum veya kuruluşlar tarafından yapılacak tevkifatın oranı % 15 olarak belirlenmiştir.

Öte yandan, Geçici 67. maddenin (17) numaralı fıkrasına göre, Bakanlar Kurulu, söz konusu maddede yer alan tevkifat oranlarını her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkili kılınmıştır.

Söz konusu yetkiye dayanılarak hazırlanan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile **tam mükellef gerçek kişi ve kurumlarca** elde edilen Geçici 67. maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan gelirlere yönelik olarak uygulanmakta olan % 15 oranındaki tevkifat, 23.07.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere % 10'a indirilmiştir. Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için ise % 15 oranında tevkifat yapılmaya devam edilecektir.

Ayrıca, anılan maddenin (6) numaralı fıkrası ile belirlenen % 15 tevkifat oranını yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Öte yandan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile;

- Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettikleri gelirler üzerinden %0,

- Diğer yatırım fonlarının 01.10.2006 tarihine kadar elde ettikleri gelirler üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0 oranında,

tevkifat yapılacağı belirtilmiştir.

4.3.7. Tevkifat Dönemi

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında banka ve aracı kurumların, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır.

Ancak, aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında, banka ve aracı kurum dışında elde edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden yapılacak tevkifatın dönemine ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bu durumda (2) numaralı fıkra kapsamında yapılacak tevkifatın döneminin genel esaslar çerçevesinde belirlenmesi gerekmektedir. Buna göre söz konusu fıkra kapsamında her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce yapılan tevkifatların, aylık olarak muhtasar beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

4.3.8. Beyan ve Ödeme

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının son paragrafında, menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden yapılan tevkifat tutarlarının verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmeyeceği, banka ve aracı kurumlar tarafından tevkif edilen vergilerin şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan edileceği ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödeneceği belirtilmiştir.

Ancak, aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden banka ve aracı kurumlar dışında kalan tevkifat yapmakla yükümlü olanların (menkul sermaye iradını ödeyenler) ayrı bir muhtasar beyanname vereceklerine ilişkin herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu durumda, her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında vergi tevkifatı yapanların, tevkif ettikleri bu vergileri diğer işlemleri nedeniyle verecekleri aylık muhtasar beyannameye dahil etmek zorunda oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Söz konusu muhtasar beyanname genel esaslara göre vergi tevkifatının yapıldığı ayı izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine verilecek ve tevkif edilen vergiler aynı ayın yirmialtıncı günü akşamına kadar ödenecektir.

4.3.9. G.V.K.'nın Geçici 67/2. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat İle Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce % 15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23.07.2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Bununla birlikte 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri üzerinden ise geliri elde edenin mükellefiyet durumuna göre Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (7) numaralı bendine göre veya 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesine göre (dar mükellef kurumlar açısından) tevkifat yapılacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinde, anılan fıkra uyarınca tevkifata tabi tutulan gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, eski ve yeni tevkifat uygulamasının farklarını belirtmek, yeni uygulamayı daha iyi kavrayabilmek açısından faydalı olacaktır. Her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar kitabımızın önceki bölümlerinde ana hatları itibariyle belirtilmiş olmakla birlikte bu bölümde ise söz konusu iratlar üzerinden eski ve yeni sistem uyarınca yapılacak tevkifat uygulamalarının farkları topluca belirtilecektir.

4.3.9.1. G.V.K.'nın Geçici 67/2. İle 94/7. Maddelerine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde hüküm altına alınan menkul sermaye iratları üzerinden (ihraç tarihlerine bağlı olmak üzere), G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi ile mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulamaları arasındaki farklar ana başlıklar itibariyle şu şekildedir;

4.3.9.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından;

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin ilk fıkrasında istihkak sahiplerine nakden veya hesaben ödeme yapanlardan tevkifat yapmak zorunda olan gerçek ve tüzel kişiler tadadi olarak belirtilmiştir. Ancak, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında tevkifat yapmak zorunda olanlar tadadi olarak belirtilmeyerek, **"ödemeyi yapanlar"** şeklinde geniş bir ifade kullanılmıştır. Bununla birlikte mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetler, anonim şirketler (tahviller açısından) ve Devlet (Hazine, Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi) tarafından ihraç edilmektedir. Dolayısıyla, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapmak zorunda olanlar, tahvil ihraç eden anonim şirketler ve Devlet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak burada tahvil, hazine bonosu ve kamu kağıtlarından elde edilen gelirler üzerinden banka ve aracı kurumlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı bendine göre tevkifat yapılmayacağını tekrar belirtmekte fayda bulunmaktadır. Banka ve aracı kurumlar aynı tür gelirler üzerinden anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre vergi tevkifatı yaptıkları için aynı maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında ayrıca vergi tevkifatı yapmayacaklardır.

4.3.9.1.2. Geliri Elde Eden Açısından;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Buna karşılık Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (7) numaralı bendinde düzenlenen ve 31.12.2005 tarihine kadar yapılacak olan vergi tevkifatı, geliri elde eden banka veya aracı kurum olsa dahi yapılmaktaydı. Ancak, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında geliri elde eden banka veya aracı kurum ise tevkifat yapılmayacaktır. *(Bilindiği üzere 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir. Buna göre 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından bu tarihten sonra elde edilen faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 7 numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılacaktır.)*

Yine, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (7) numaralı bendinde, gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacak olan kurum ve kuruluşlara anılan bendin parantez içi hükmünde tadadi olarak belirtilmek suretiyle yer verilmiştir. Buna göre;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler.

tarafından elde edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Görüldüğü üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarını elde edenlerden tevkifat uygulamasına tabi olmayanlar mezkur Kanunun 94. maddesinin (7) numaralı bendinde tadadi olarak belirtilmiştir. Ancak, aynı belirleme, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yapılmamıştır. Bu nedenle sayılan kurum ve kuruluşların 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilecek her nev'i tahvil ve Hazine bonosundan elde edecekleri menkul sermaye iratları üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Örneğin, kanunla kurulan bir derneğin 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Hazine bonosundan elde ettiği faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesine göre tevkifat yapılmazken, anılan Kanunun Geçici 67. maddesine göre yapılacaktır. Buna karşılık kanunla kurulan bir derneğin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve

Hazine bonolarına ilişkin olarak bu tarihten sonra elde ettiği faiz geliri üzerinden gerek G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi gerekse 94. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

Her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi ile Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifatın, faiz gelirini elde edenler açısından farklılıkları tablo halinde şu şekildedir;

Geliri Elde Eden Kişi	**G.V.K. Md. 94/7'ye Göre Tevkifat**	**G.V.K. Geçici Md. 67/2'ye Göre Tevkifat**
Banka veya Aracı Kurum	Var	Yok
Kanunla Kurulan Dernek ve Vakıflar	Yok	Var
Bakanlar Kurulunca Vergi Muafiyeti Tanınan Vakıflar	Yok	Var
Kamu Menfaatine Yararlı Dernekler	Yok	Var
Dernek ve Vakıf Olmamakla Birlikte; Odalar, Borsalar, Meslek Örgütleri ve Bunların Üst Kuruluşları, Siyasi Partiler, Emekli ve Yardım Sandıkları gibi Vergi Uygulamalarında Dernek ve Vakıf Olarak Kabul Edilenler	Yok	Var

4.3.9.1.3. Tevkifat Oranları Açısından

Bilindiği üzere G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendinde 31.12.2005 tarihine kadar Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden %0, buna karşılık diğer tahvillerin faizleri üzerinden ise %10 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak, gerek G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uygulamasında (irat banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde ediliyorsa) gerekse (2) numaralı fıkrası uygulamasında (irat banka ve aracı kurumlar dışındaki kişiler vasıtasıyla elde ediliyorsa), her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden, % 15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23/07/2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında vergi tevkifatı yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca;

- Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettikleri gelirler üzerinden %0,

- Diğer yatırım fonlarının 01.10.2006 tarihine kadar elde ettikleri gelirler üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0 oranında,

tevkifat yapılacaktır. Ayrıca dar mükellef gerçek kişi ve kurumların 07.07.2006 tarihinden itibaren banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edecekleri her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan G.V.K.'nın 94. maddesinde Bakanlar Kurulunun tevkifat nispetlerini, her bir ödeme ve gelir için ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmak suretiyle

yeniden tespit etmeye yetkili olduğu ve bu yetkinin; (6), (7), (8) ve (9) numaralı bentlerde yer alan kazanç ve iratlardan; mevduat veya menkul kıymetin vadesi, menkul kıymetlerin türleri ile bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler için, farklı oranlar tespit edilmek suretiyle de kullanılabileceği hüküm altına alınmıştır.

4.3.9.2. G.V.K.'nın Geçici 67/2. Maddesi İle 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde, kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmaması nedeniyle dar mükellef statüsünde vergilendirilecek olan yabancı kurumların Türkiye'de elde ettikleri menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak kurumlar vergisi tevkifatına ilişkin usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır. Her ne kadar 5520 sayılı K.V.K. ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5422 sayılı K.V.K. yürürlükten kaldırılmış olsa da, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde 5422 sayılı K.V.K. hükümleri geçerli olacaktır.

Bu kapsamda olmak üzere dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulamaları arasındaki farklılıklar ana başlıkları itibariyle şu şekildedir;

4.3.9.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Dar mükellef kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarını elde tutmaları ve elden çıkarmalarından sağladıkları kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarına göre vergi tevkifatı yapılacaktır. Bununla birlikte 01.01.2006 tarihine kadar ihraç edilecek her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından dar mükellef kurumlarca elde edilecek faiz gelirleri üzerinden ise 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesine göre vergi tevkifatı yapılacaktır.

Her iki uygulamada da vergi tevkifatını yapacak olanlar "ödemeyi yapanlar" olarak belirlenmiştir. Buna göre dar mükellef kuruma menkul sermaye iradını sağlayan gerçek veya tüzel kişiler, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uygulamasında olduğu gibi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında da tevkifat yapmakla yükümlüdürler.

Ancak, burada bir hususu bir kez daha belirtmekte fayda bulunmaktadır. Banka ve aracı kurumlar tarafından ödenen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacaktır. Banka ve aracı kurumlar, aynı tür gelirler üzerinden anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre vergi tevkifatı yaptıkları için aynı maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında ayrıca vergi tevkifatı yapmaları söz konusu değildir.

4.3.9.2.2. Geliri Elde Edenler Açısından;

5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde hüküm altına alınan vergi tevkifatı uygulaması dar mükellef kurumlar tarafından elde edilen menkul sermaye iratları için geçerlidir. Buna karşılık dar mükellef kurumlar tarafından 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden, anılan madde yerine G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında usul ve esasları belirlenen vergi tevkifatı yapılacaktır. Bu kapsamda olmak üzere gerek 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi gerekse G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca dar mükellef kurumların elde ettikleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları üzerinden vergi tevkifatı yapılacaktır.

4.3.9.2.3. Tevkifat Oranları Açısından;

Dar mükellef kurumlar tarafından Türkiye'de elde edilen G.V.K.'nın 75. maddesinin (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları üzerinden, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi hükmü uyarınca yapılacak vergi tevkifatının oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Menkul Sermaye İradı	5422 sayılı K.V.K. Md. 24'e Göre Tevkifat Oranı (%)	G.V.K. Geçici Md. 67/2'ye Göre Tevkifat Oranı (%)
Devlet tahvili faizlerinden	0	15
Hazine bonosu faizlerinden	0	15
Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirlerden	0	15
Nama yazılı tahvil faizlerinden	10	15
Hamiline yazılı tahvil faizlerinden	10	15
Diğerlerinden	10	15

Tevkifat oranlarında değişiklik yapan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre yapılacak vergi tevkifatı oranı dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar açısından değiştirilmemiştir. Dolayısıyla, 23.07.2006 tarihinden sonra da dar mükellef gerçek kişi ve kurumlardan anılan maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında elde ettikleri gelirler üzerinden %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde Bakanlar Kurulu'nun dar mükellefiyete tabi kurumların tevkifata tabi kazanç ve iratlarından yapılacak vergi tevkifat nispetini, gelir unsurları veya faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı belirlemeye, sıfıra kadar indirmeye veya yukarıdaki oranın bir katını geçmemek üzere yeni bir oran tespit etmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

4.4. BANKALAR VE ARACI KURUMLARCA TEVKİFATSIZ OLARAK SATIN ALINAN MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLECEK GELİRLER ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin (3) numaralı fıkrasında, kitabımızın daha önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanan (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın bankalar ve aracı kurumlarca satın alınan menkul kıymet gelirleri üzerinden, aynı kurumlarca tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin anılan (3) numaralı fıkrası aşağıdaki gibidir.

> *"3) Bankalar ile aracı kurumlar, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (hisse senetleri ile (1) numaralı fıkranın altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları hariç) (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tâbi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden % 15 oranında tevkifat yaparlar. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının daha önce bir banka veya aracı kurumdan alınmamış olması halinde, tevkifatın yapılmasında alış bedeli yerine ihraç bedeli esas alınır. Tevkif edilen vergiler (1) numaralı fıkra kapsamında verilecek beyannameye dahil edilmek suretiyle beyan edilir ve ödenir."*

Banka veya aracı kurumların, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmü uyarınca % 15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23.07.2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında vergi tevkifatı yapmaları gerekmektedir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şu şekildedir.

4.4.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satım kazançları üzerinden tevkifat yapmak zorunda olanlar, bankalar ve aracı kurumlardır.

Söz konusu maddenin (12) numaralı fıkrasında, "banka" ve "aracı kurum" tabirlerinden nelerin anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre; "banka" kavramı 18.06.1999 tarih ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını, "aracı kurum" kavramı ise 28.07.1981 tarih ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade eder.

4.4.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmü uyarınca, daha önce tevkifata tabi tutulmayan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarını bir

banka veya aracı kuruma satan tüm gerçek ve tüzel kişilerin satış aşamasında elde ettikleri alım-satım kazançları üzerinden tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan, aynı maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca aynı fıkrada Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden anılan maddenin (1) ve (4) numaralı fıkra hükümlerine göre tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir. Bu durumda, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını elden çıkarmaları sonucunda sağlamış oldukları alım-satım kazançları üzerinden, söz konusu kazanç ve iradı sağlayan banka ve aracı kurumlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarına göre (2 numaralı fıkra kapsamında yapılacak tevkifat açısından ödemeyi yapanın banka veya aracı kurum olmaması gerekmektedir) tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bu durumda, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının kazançları dahil olmak üzere, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının daha önce tevkifata tabi tutulmaksızın bir banka veya aracı kuruma devri sırasında elde edilen kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmü uyarınca %15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23.07.2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında tevkifat yapılacaktır.

4.4.3. Tevkifata Tabi Tutulacak ve Tutulmayacak Gelirler;

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulacak gelirler ile tevkifata tabi tutulmayacak gelirler, iki ayrı başlık halinde izleyen bölümde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

4.4.3.1. Tevkifata Tabi Tutulacak Gelirler;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında özetle, daha önce anılan maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulmayan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının banka veya aracı kurumlara satışı sırasında elde edilecek gelirler üzerinden adı geçen kurumlar tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Kitabımızın daha önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (13) numaralı fıkrasında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı tabirlerinin neleri kapsadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre, tevkifat uygulamasında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları tabiri, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu'nca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade etmektedir.

Ayrıca, bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin de tevkifat uygulaması açısından diğer sermaye piyasası aracı addolunacağı aynı fıkranın ikinci paragrafında hüküm altına alınmıştır.

4.4.3.2. Tevkifata Tabi Tutulmayacak Gelirler;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasının parantez içinde, hisse senetleri ile anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının banka veya aracı kurumlara tesliminden elde edilecek gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yapılan düzenlemeyle, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen gelirler 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiş, sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler ise tevkifat kapsamı dışına çıkarılmıştır. Buna göre;

- Hisse senetlerinin,
- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin (Eurobondların),
- Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin,

banka ve aracı kurumlara satılmasından doğan kazançlar üzerinden, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapılmayacaktır.

Ancak, menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin tevkifat kapsamı dışında tutulabilmesi için, satışı yapılan yatırım fonu katılma belgesinin satış tarihi ile alım tarihi arasında geçen 1 yıllık sürede, söz konusu fon iç tüzüğüne göre sürekli olarak portföyünün en az % 51'inin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşması gerekmektedir.

Değişken fonlarla ilgili olarak ise, Takasbank tarafından günlük olarak açıklanan bilgiler çerçevesinde, fon portföyünün % 51'inin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşması şartının ihlal edilmesi durumunda, ertesi günden itibaren söz konusu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan gelirler üzerinden tevkifat yapılacaktır. Bu uygulamada, açıklanan bilgilerle ilgili olarak Takasbank'ın sorumluluğu kendisine gelen bilgi ve belge ile sınırlıdır.

Ayrıca, tanım gereği anılan maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmeyen menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları için de (3) numaralı fıkra kapsamında tevkifat yapılması söz konusu değildir.

4.4.4. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan tevkifat uygulaması belirli tarihler arasında geçerli olacağından, gerek menkul sermaye iradının gerekse menkul kıymetin ihraç veya iktisap tarihinin bilinmesi gerekmektedir. Bu kapsamda olmak üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan tevkifat uygulamasının başlamasına ve sona ermesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

4.4.4.1. Tevkifat Uygulamasının Başlangıcı;

Kitabımızın daha önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. madde 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. Bu nedenle, anılan madde metninde yer alan menkul sermaye iratları ve menkul kıymet alım-satım kazançları üzerinden tevkifat yapılmasına 01.01.2006 tarihinden itibaren başlanılacaktır.

Ancak, aynı maddenin (9) ve (10) numaralı fıkralarında tevkifat uygulamasının başlayacağı döneme ilişkin bir takım sınırlandırıcı hükümler yer almaktadır. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin 5436 sayılı Kanunla değişik (9) ve (10) numaralı fıkraları aşağıdaki gibidir.

> *"9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.*
>
> *10) Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır."*

Tevkifat uygulamasını düzenleyen maddenin yürürlük tarihi ile anılan maddenin (9) ve (10) numaralı fıkra hükümleri bir arada değerlendirildiğinde, tevkifat uygulamasının başlayacağı döneme ilişkin şu sonuçlara ulaşılmaktadır;

1. Gelirin elde edilme tarihi, 01.01.2006 tarihinden önce ise tevkifat yapılmayacaktır.

2. <u>İhraç tarihi</u> 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olan Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin, daha önce tevkifata tabi tutulmaksızın, bankalar veya aracı kurumlara satışı nedeniyle elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

3. <u>Dar mükellef kurumların,</u> <u>ihraç tarihi</u> 31.12.2005 veya daha önceki bir tarih olan Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetleri, daha önce

tevkifata tabi tutulmaksızın, bankalar veya aracı kurumlara satışı nedeniyle elde edecekleri gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

4. <u>İktisap tarihi</u> 31.12.2005 veya daha önceki bir tarih olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının, daha önce tevkifata tabi tutulmaksızın, bankalar veya aracı kurumlara satışı nedeniyle elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Buna karşılık 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olsa dahi bu tarihten sonra iktisap edilen menkul kıymetlerin daha önce tevkifata tabi tutulmaksızın banka veya aracı kurumlara satışı nedeniyle elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

5. <u>Dar mükellef kurumların, iktisap tarihi</u> 31.12.2005 veya daha önceki bir tarih olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının, daha önce tevkifata tabi tutulmaksızın, bankalar veya aracı kurumlara satışı nedeniyle elde edilen gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. *(Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 9 ve 10 numaralı fıkralarının 5436 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde, dar mükellef kurumların 31.12.2005 veya daha önceki tarihlerde ihraç edilmiş her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının daha önce tevkifata tabi tutulmaksızın banka veya aracı kurumlara satışı nedeniyle elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştı.)*

Bu durumda, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının daha önce tevkifata tabi tutulmaksızın banka veya aracı kurumlara satışı halinde alış ve satış bedeli arasındaki fark üzerinden bu kurumlarca %15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23/07/2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında tevkifat yapılmayacaktır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının iktisap tarihlerinin herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Buna göre 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının bu tarihten sonra iktisap edilmiş olması durumunda dahi bu kıymetlerin banka ve aracı kurumlara satılmaları halinde, alış ve satış bedelleri arasında ortaya çıkan fark üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.

Yukarıda belirtildiği gibi, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarında, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan (her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler için ihraç edilmiş olan) menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

4.4.4.2. Tevkifat Uygulamasının Sona Ermesi;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (19) numaralı fıkrasında, tevkifat uygulamasına dayalı menkul kıymet vergilemesinin 31.12.2015 tarihine kadar devam edeceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, daha önce tevkifata tabi tutulmayan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının banka veya aracı kurumlara devri sırasında alış ve satış bedelleri arasında oluşan fark üzerinden, banka ve aracı kurumlar tarafından 31.12.2015 tarihine kadar tevkifat yapılacak olup, bu tarihten sonra anılan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılması mümkün değildir.

Örnek:

Bay (A) 12.12.2005 tarihinde halka açık (Y) A.Ş.'ne ait 100.000 YTL ihraç bedelli tahvil almıştır. Alım işlemi bir banka veya aracı kurum vasıta kılınmaksızın yapılmıştır.

Söz konusu tahvilin itfa tarihi 09.02.2009 olup, Bay (A) 30.10.2006 tarihinde bu tahvili (B) Bankasına 123.000 YTL'ye satmıştır.

Tahvilin, ihraç ve iktisap tarihinin 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olması sebebiyle, söz konusu menkul kıymetin alış ve satış bedeli arasındaki fark üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca, anılan maddenin (3) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılması söz konusu değildir. Buna karşılık örneğimizde yer alan tahvilin 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olması durumunda, alış ve satış bedeli arasındaki fark üzerinden tahvili alan (B) Bankası tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca %10 oranında tevkifat yapılması gerekecektir.

Örneğin söz konusu tahvilin, 17.01.2006 tarihinde ihraç edilmiş olması durumunda, (B) Bankası tevkifatsız olarak satın aldığı söz konusu tahvil dolayısıyla Bay (A)'nın elde etmiş olduğu alım-satım kazancı olan (123.000 – 100.000 =) 23.000 YTL üzerinden % 10 oranında tevkifat yapacaktır.

4.4.5. G.V.K.'nın Geçici 67/3'üncü Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan düzenleme ile her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulma süreci veya itfası sırasında elde edilen gelirler üzerinden, itfa bedeli veya dönemsel getirinin tahsiline aracılık eden banka, aracı kurum veya Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlar tarafından %15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23.07.2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının itfa bedeli veya dönemsel getirilerinin tahsilinde banka veya aracı kurum kullanılmadığı durumlarda, elde edilen kazanç veya iratlar üzerinden yapılacak tevkifata ilişkin düzenleme ise anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında yapılmış olup, bu durumda ödemeyi gerçekleştirenler tevkifat yapmakla yükümlüdürler.

Diğer taraftan aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında ise, bankalar ve aracı kurumların, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (hisse senetleri ile 1 numaralı bendin altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları hariç) (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tâbi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifatın matrahı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli arasındaki farkı olacaktır.

Tevkifat matrahı tespit edilirken satışı gerçekleştirilen menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının daha önce bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmamış

olması halinde, alış bedeli yerine yukarıdaki örnekte olduğu gibi, ihraç bedeli esas alınacaktır. İhraç bedelinin çoklu fiyatlı olması durumunda ise ihalede oluşan en yüksek fiyat esas alınacaktır.

4.4.6. Tevkifat Oranı

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının banka veya aracı kurumlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın alınması halinde, kendilerine satış yapanlar adına alış ve satış bedeli arasındaki fark üzerinden mezkur Kanunun (3) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan, anılan maddenin (17) numaralı fıkrasına göre, Bakanlar Kurulu, söz konusu maddede yer alan tevkifat oranlarını her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkili kılınmıştır.

Söz konusu yetkiye dayanılarak hazırlanan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile **tam mükellef gerçek kişi ve kurumlarca** elde edilen Geçici 67. maddenin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarında yer alan gelirlere yönelik olarak uygulanmakta olan % 15 oranındaki tevkifat, 23.07.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere % 10'a indirilmiştir. Bununla birlikte dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için ise % 15 oranında tevkifat yapılmaya devam edilecektir.

Ayrıca, anılan maddenin (6) numaralı fıkrası ile belirlenen % 15 tevkifat oranını yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Öte yandan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının elde ettikleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir. Buna göre;

- Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettikleri kazançlar üzerinden %0,

- Bunların dışında kalan diğer yatırım fon ve ortaklıklarının 01.10.2006 tarihine kadar elde ettikleri kazançlar üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0,

oranında tevkifat yapılacaktır.

4.4.7. Tevkifat Dönemi

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, bankalar ve aracı kurumlar tarafından, tevkif edilen vergilerin (1) numaralı fıkra kapsamında verilecek beyannameye dahil edilmek suretiyle beyan edilip ödeneceği, (1) numaralı fıkrada ise bankalar ve aracı kurumların, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat

yapacakları belirtilmiştir. Bu kapsamda olmak üzere söz konusu üçer aylık tevkifat dönemleri aşağıda belirtilmiştir.

- Birinci dönem; Ocak-Şubat-Mart,
- İkinci dönem; Nisan-Mayıs-Haziran,
- Üçüncü dönem; Temmuz-Ağustos-Eylül,
- Dördüncü dönem; Ekim-Kasım-Aralık.

Buna göre banka ve aracı kurumlar, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulmamış olan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını almaları durumunda, kendilerine satış yapanlar adına alış ve satış bedeli üzerinden, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla mezkur maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapacaklardır.

4.4.8. Beyan ve Ödeme

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, bankalar ve aracı kurumlar tarafından, tevkif edilen vergilerin (1) numaralı fıkra kapsamında verilecek beyannameye dahil edilmek suretiyle beyan edilip ödeneceği belirtilmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının son paragrafında, yapılan tevkifat tutarlarının, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmeyeceği, banka ve aracı kurumlar tarafından tevkif edilen vergilerin şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan edileceği ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre banka ve aracı kurumlar, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulmamış olan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını almaları durumunda, kendilerine satış yapanlar adına alış ve satış bedeli üzerinden, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle mezkur Kanunun (3) numaralı fıkrası uyarınca %15 (2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 23.07.2006 tarihinden itibaren tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar için % 10) oranında tevkifat yapacak ve tevkif edilen vergileri, şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığı tarafından belirlenecek bir beyanname (söz konusu muhtasar beyannamenin örneği 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin 1 numaralı ekinde yer almaktadır) ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar beyan ederek, yirmialtıncı günü akşamına kadar ödemeleri gerekmektedir. Buna göre her bir tevkifat dönemi itibariyle beyannamenin verileceği ve ödemenin yapılacağı tarihler şu şekilde olacaktır;

Dönem	Beyannamenin verileceği tarih	Ödemenin yapılacağı tarih
Ocak-Mart	20 Nisan	26 Nisan
Nisan-Haziran	20 Temmuz	26 Temmuz
Temmuz-Eylül	20 Ekim	26 Ekim
Ekim-Aralık	20 Ocak	26 Ocak

4.5. MEVDUAT FAİZLERİ, ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN ELDE EDİLEN GELİRLER VE REPO KAZANÇLARINDAN YAPILACAK TEVKİFAT

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı belirtilmiştir.

Bu kapsamda;

- Mevduat Faizleri (Bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler, bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa olsun topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler ile bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler de mevduat faizi sayılır.) (G.V.K. Md. 75/7),

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları (G.V.K. Md. 75/12),

- Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler (repo kazançları) (G.V.K. Md. 75/14),

üzerinden ödemeyi yapanlarca, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası hükmü uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bu kapsamda olmak üzere 01.01.2006 tarihinden itibaren mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen kar payları üzerinden ödemeyi yapanlarca anılan fıkra hükmü uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

4.5.1. Mevduat Faizlerinden Yapılacak Tevkifat

Yukarıda açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, elde edenin mükellefiyet durumu ve hukuki niteliğine bakılmaksızın 2006-2015 yılları arasında elde edilecek mevduat faizi gelirleri üzerinden ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılması gerekmektedir. Bilindiği gibi mevduat faizlerinin, menkul sermaye iradı olduğu Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendinde hüküm altına alınmış olup, anılan maddenin parantez içi hükmünde;

- Bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizlerin,
- Bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa olsun topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatlerin,

- Bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizlerin,

mevduat faizi sayılacağı belirtilmiştir.

Bu durumda, mevduat faizlerinde ve mevduat faizi sayılan diğer ödemelerden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre, ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılması gerekmektedir.

4.5.1.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından, **ödemeyi yapanlarca** tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında geliri elde edenin mükellefiyet durumu ve hukuki kişiliğine bağlı olmaksızın mevduat faizini ödeyen gerçek veya tüzel kişilerce tevkifat yapılacaktır.

Bununla birlikte bilindiği üzere G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendinde mevduat hesaplarının türü ve vadesine bağlı olmak üzere mevduat faizleri üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştı. Ayrıca 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 24. maddesinde ve 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 30. maddesinde dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.[64] Dikkat edileceği üzere hali hazırda mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin olarak 4 farklı düzenleme bulunmaktadır. Söz konusu bu durumun uygulamada ortaya çıkarması muhtemel tereddüt ve ihtilafları bertaraf etmek amacıyla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında tevkifata tabi tutulan gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hükme bağlanmıştır. Diğer taraftan 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinde de G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar üzerinden ayrıca anılan Kanun uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu belirleme, 01.01.2006 tarihine kadar Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca yapılacak vergi tevkifatı ile Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak vergi tevkifatı arasındaki farkların ortaya konulması gereğini beraberinde getirmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin ilk fıkrasında tevkifat yapmak zorunda olan kişiler tadadi olarak sayılmıştır. Ancak, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında **"ödemeyi yapanlar"** şeklinde geniş bir ifade kullanılmıştır. Buna göre mevduat faizleri üzerinden vergi mükellefi olmayan bir gerçek kişi tarafından Gelir Vergisi

[64] 5422 sayılı K.V.K., 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzeren 5520 sayılı K.V.K. ile yürürlükten kaldırılmış olup, bu tarihten sonraki dönemlerde kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar açısından 5520 sayılı Kanunda yer alan düzenlemeler geçerli olacaktır. Ancak 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile bu tarihten sonra iktisap edilecek diğer menkul kıymetlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlar 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir.

Kanunu'nun 94. maddesi kapsamında tevkifat yapılmaz iken, Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekecektir.

Öte yandan 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi bu açıdan benzerlik göstermektedir. Çünkü, her iki maddede de tadadi olarak belirtmek yerine "ödemeyi yapanlarca" tevkifat yapılacağı belirtilmiştir.

Mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın 94 ve Geçici 67 ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca yapılacak eski ve yeni tevkifat uygulamaları arasındaki farklılıklar kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4.5.1.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, mevduat faizi elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin bu faiz gelirleri üzerinden tevkifat yapılacaktır.

Nitekim, anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Ancak, aynı bentte elde ettikleri mevduat faizlerinden tevkifat yapılacak kişilere bir de istisna getirilmiş ve Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (4) numaralı fıkra uyarınca tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir.[65] Bu durumda, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, mevduat faizi geliri elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin mükellefiyet durumlarına bakılmaksızın (tam veya dar) bu gelirleri üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Konuya ilişkin olarak verilen bir mukteza aynen aşağıya alınmıştır.[66]

> *"İlgide kayıtlı dilekçenizde; ……şubeniz nezdinde açacağı vadeli, vadesiz, YTL, YP mevduat hesaplarının bankalar arası mevduat kapsamında değerlendirilerek bu hesaplara ödenen faizlere 257 No.lu Gelir Vergisi genel tebliğindeki bankalar arasındaki mevduat hesaplarına yürütülen faizlerden tevkifat yapılmayacağı hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı hususu sorulmaktadır.*

[65] G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında her ne kadar Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmış olsa da 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile borsa yatırım fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri kazançlar üzerinden mezkur maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca %0 oranında tevkifat yapılacağı belirtilmiştir. Doğal olarak tevkifata tabi olmayan bir kazanç ile ilgili olarak Bakanlar Kurulunun tevkifat oranı belirleme yetkisinin bulunmaması gerekmektedir.

[66] İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın B.07.1.GİB.4.34.16.01/GVK-Geç.67 sayılı muktezası.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 5281 sayılı Kanunun 30. maddesiyle eklenen ve 01/01/2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması sonucunda veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen gelirler üzerinden, bankalar veya aracı kurumlar aracılığıyla kaynakta vergileme yapılması öngörülmekte ve bu uygulamanın gerçekleştirilmesinde uygulanacak kurallar hükme bağlanmıştır.

Aynı maddenin 5436 sayılı Kanunun 14'üncü maddesinin (d) fıkrasının (3) numaralı bendiyle değişen ve 01/01/2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 4'üncü fıkrasında ise; "4) Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98'inci ve 119'uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94'üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24'üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz." hükmü yer almaktadır.

Öte yandan, konu ile ilgili olarak, 30/12/2005 tarih ve 26039 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin "5. Mevduat faizleri ve repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifat" başlıklı bölümünde, bankalar arasındaki mevduat hesaplarına yürütülen faizler ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendi paralarına ödenen faizler üzerinden kesinti yapılmayacağı, zira banka ve aracı kurumlarca bu tür işlemlerden elde edilen faiz gelirlerinin kurum kazancına dahil edilerek beyan edildiği açıklamasına yer verilmiştir.

Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalara göre, ……..şubeniz nezdinde açacağı vadeli, vadesiz, YTL, YP mevduat hesapları, bankalar arası mevduat kapsamında değerlendirilecek olup, bu tür işlemlerden elde edilen faiz gelirlerinin kurum kazancına dahil edilerek beyan edilmesi nedeniyle, ayrıca Geçici 67. maddeye göre kesinti yapılmasına gerek yoktur."

Bilindiği üzere, 01.01.2006 tarihine kadar elde edilen mevduat faizlerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (8) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır. Söz konusu bendin parantez içi hükmünde, elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapılmayacak kurum ve kuruluşlar tadadi olarak belirtilmiştir. Buna göre;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler,

tarafından elde edilen mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Bununla birlikte 01.01.2006 tarihinden itibaren mevduat faizleri üzerinden yapılacak vergi tevkifatının düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında belirtilen kurum kuruluşlara ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kaldı ki, anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendinin parantez içinde belirtilen kurum ve kuruluşların, 2006-2015 yılları arasında Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi kapsamında elde edecekleri menkul sermaye iratları üzerinden anılan Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Örneğin, kanunla kurulan bir derneğin 2005 yılında elde edeceği mevduat faizi üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendine göre tevkifat yapılmazken, 2006-2015 yılları arasında elde edeceği bu gelirler üzerinden anılan Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Konuya ilişkin olarak verilen bir mukteza aynen aşağıya alınmıştır.[67]

"İlgide kayıtlı yazınızda; Belediyenizin vergi, resim, harçlardan tahsil edilen paraların Bankalarda vadeli veya vadesiz hesaplarda muhafaza edildiğinden, bu hesaplara tahakkuk eden faiz gelirlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılıp yapılmayacağı hususunu sormaktasınız.

Bilindiği gibi, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67.maddesinde; (5281 sayılı Kanunun 30.maddesiyle eklenen madde) (01/01/2006 tarihinden geçerli olmak üzere) 1)Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;
a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri(herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan).

Üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar.
.....

4) Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

5) Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1),(2),(3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri

[67] İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın B.07.1.GİB.4.34.16.01/GVK –Geç.67 sayılı muktezası.

uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonları elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz.

....." hükmü yer almıştır.

Konuyla ilgili olarak 18/01/2006 tarihinde internet ortamından yayınlanan 45 no'lu Gelir Vergisi Sirkülerinin "Tevkifat Uygulaması" başlıklı 3.Bölümünde ise; "Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirlere ilişkin tevkifat uygulamasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, gerek vergi kanunlarında gerekse kendi özel kanunlarında gelir ve kurumlar vergisinden muaf olduğu belirtilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrası gereğince tevkifat yapılacaktır. Bu çerçevede, söz konusu gelirlerin kamu kurum ve kuruluşlarınca elde edilmesi durumunda da tevkifat yapılacağı tabidir.

Yukarıda sözü edilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirlerin 01/01/2006 tarihinden önce Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi hükümlerine göre tevkifat kapsamı dışında bırakılmış olması, bu gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında yapılacak tevkifata ilişkin olarak hüküm ifade etmemektedir.

Öte yandan, menkul sermaye iratlarında elde etme tahsil esasına bağlı olduğundan, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirler üzerinden, 01/01/2006 tarihinden itibaren ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Söz konusu gelirlere ilişkin hesapların açılış tarihinin 2005 yılı olması veya 2005 yılında vadesinin yenilenmiş bulunması durumu değiştirmeyecektir." açıklamaları yer almıştır.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, Müdürlüğünüzün bankalarda bulunan mevduatlarından 01/01/2006 tarihinden sonra elde etmiş olduğu Gelir Vergisi Kanunun Geçici 67 inci maddenin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirlerinden aynı fıkra gereğince %15 oranında tevkifat yapılacaktır."

4.5.1.3. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem;

5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen ve 2006-2015 yılları arasında elde edilecek bir kısım menkul sermaye iratları ile menkul kıymet alım satım kazançları üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği Geçici 67. madde, 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. Bu nedenle, mevduat faizleri üzerinden anılan Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmasına, 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirler için başlanacaktır. Bu durumda, tevkifat uygulaması açısından, mevduat hesaplarında vade tarihi önem kazanmaktadır. Mevduat hesaplarının vadesinin 01.01.2006 tarihinden sonraki bir tarih olması durumunda elde edilen mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre, buna karşılık vadenin 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olması durumunda ise mezkur Kanunun 94. maddenin (8) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır.

Maliye Bakanlığı tarafından 2005 yılında açılan veya vadesi uzatılan mevduat hesaplarına ilişkin olarak 2006-2015 yılları arasında elde edilecek mevduat faizlerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılıp yapılmayacağına ilişkin olarak vermiş olduğu bir mukteza şu şekildedir;[68]

> *"İlgide kayıtlı yazınızın incelenmesinden, 2005 yılında açılmış veya 2005 yılında vadesi yenilenmiş mevduat hesaplarına uygulanacak tevkifat oranları konusunda tereddüte düşüldüğü anlaşılmıştır.*
>
> *Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'na 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere eklenen Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca, 75. maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılması gerektiği hükme bağlanmıştır.*
>
> *Dolayısıyla, 01.01.2006 tarihinden itibaren mevduat hesaplarına ödenecek faizlerden %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu hesapların açılış tarihinin 2005 yılı olması veya 2005 yılında vadesinin yenilenmiş bulunması durumu değiştirmeyecektir."*

Söz konusu muktezadan da anlaşılacağı üzere Maliye Bakanlığı, 2005 yılında açılmış veya 2005 yılında vadesi yenilenmiş mevduat hesaplarına ilişkin olarak 01.01.2006 tarihinden sonra ödenecek mevduat faizleri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (19) numaralı fıkrasında ise anılan maddede yer alan tevkifat uygulamasının 31.12.2015 tarihine kadar devam edeceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, mevduat faizleri üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, ödemeyi yapanlarca 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında tevkifat yapılacaktır. Buna karşılık 01.01.2016 tarihinden itibaren ödenecek mevduat faizleri üzerinden (söz konusu hesapların 01.01.2015 tarihinden önce açılmış olması durumunda dahi) ise elde edenin hukuki niteliğine bağlı olarak mezkur Kanunun 94. maddesinin (8) numaralı bendi ya da 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. veya 30. maddelerine göre tevkifat yapılacaktır.

4.5.1.4. Mevduat Faizleri Üzerinden Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre yapılacak tevkifatta esas alınacak matrah, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendinde belirlenmiş olan mevduat faizleridir.

Örnek: Bayan (Y), 19.11.2005 tarihinde (X) Bankasında 1 yıl vadeli mevduat hesabı açtırmış olup, vade sonu olan 19.11.2006 tarihinde 25.000 YTL tutarında mevduat faizi elde etmiştir.

[68] Maliye Bakanlığı'nın 18.02.2005 tarih ve B.07.0.GEL.0.40/4034-739-007747 sayılı muktezası, (Yaklaşım Dergisi, Kasım 2005, Sayı: 155)

Söz konusu hesabın vadesi 01.01.2006'dan sonraki bir tarihi taşıdığından elde edilen 25.000 YTL tutarındaki mevduat faizi üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre (X) Bankası tarafından % 10 oranında tevkifat yapılacaktır.

4.5.1.5. Tevkifat Oranı;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, 2006-2015 yılları arasından ödenecek mevduat faizleri üzerinden, faiz ödemesini gerçekleştirecek kişi veya kurumlarca yapılacak tevkifatın oranı % 15 olarak belirlenmiştir.

Ayrıca Geçici 67. maddenin (6) numaralı fıkrasında, %15 olan tevkifat oranını, döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Ayrıca, Bakanlar Kurulu bu maddede yer alan oranları her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre, ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkilidir.

Öte yandan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının elde ettikleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir. Buna göre;

- Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettikleri kazançlar üzerinden %0,

- Bunların dışında kalan diğer yatırım fon ve ortaklıklarının 01.10.2006 tarihine kadar elde ettikleri kazançlar üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0,

oranında tevkifat yapılacaktır. Ancak bizce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden anılan maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alındığından bunlar tarafından elde edilen mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapılmaması gerekmektedir.

Bilindiği üzere, 01.01.2006 tarihine kadar ve 31.12.2015 tarihinden sonra elde edilecek mevduat faizleri için uygulanacak olan Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (8) numaralı bendinde, mevduat hesabının türüne ve vade yapısına göre farklı tevkifat oranları belirlenmişti. Bununla birlikte 2006-2015 yılları arasında elde edilecek mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinde ise tevkifat oranı sabit olarak (%15) belirlenmiştir. Mevduat faizleri üzerinden eski ve yeni sistem uyarınca yapılacak vergi tevkifatının oran yönünden farklılıklarına, kitabımızın izleyen bölümlerde ayrıntılı olarak değinilecektir.

4.5.1.6. Tevkifat Dönemi;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden banka ve aracı kurumların, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte 2006-2015 yılları arasındaki dönemde mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında tevkifat dönemine ilişkin olarak herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu durumda, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkra kapsamında mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın döneminin genel esaslar çerçevesinde belirlenmesi, başka bir deyişle yapılan tevkifatların aylık olarak muhtasar beyanname ile beyan edilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.5.1.7. Beyan ve Ödeme;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının son paragrafında, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden banka ve aracı kurumlarca yapılan tevkifat tutarlarının, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmeyeceği, banka ve aracı kurumlar tarafından tevkif edilen vergilerin şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan edileceği ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkif edilen vergiler için ayrı bir muhtasar beyanname verileceği yönünde bir hüküm bulunmamaktaydı. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile anılan fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarlarının mezkur Kanunun 98. ve 119. maddelerinde belirtilen sürelerde beyan edilerek ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında vergi tevkifatı yapanlar, tevkif ettikleri bu vergileri diğer işlemleri nedeniyle verecekleri muhtasar beyannameye dahil etmek zorundadırlar.

Söz konusu muhtasar beyanname, vergi tevkifatının yapıldığı ayı izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine verilecek ve tevkif edilen vergiler aynı ayın yirmialtıncı günü akşamına kadar ödenecektir.

4.5.1.8. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat İle Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, 2006-2015 yılları arasındaki dönemde elde edilecek aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendinde yazılı mevduat faizleri üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Bununla birlikte 31.12.2005 tarihine kadar ve 31.12.2015 tarihinden sonra elde edilecek mevduat faizleri için uygulanacak olan hükümler gereğince ise aynı gelirler üzerinden, geliri elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki kişiliğine bağlı olarak, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (8) numaralı bendine göre ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesine göre (dar mükellef kurumlar açısından) tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan, Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinde, anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan iratlar üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddeleri uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, mevduat faizleri üzerinden yapılacak eski ve yeni tevkifat uygulamasının farklarını belirtmek, yeni uygulamayı daha iyi kavrayabilmek açısından faydalı olacaktır. Bu farklara yeri geldiğinde yukarıda yapılan açıklamalar sırasında değinilmişti. Şimdi ise söz konusu farklılıklar topluca belirtilecektir.

4.5.1.8.1. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 94/8. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

Gerçek kişilerce 01.01.2006 tarihinden önce ve 31.12.2015 tarihinden sonra elde edilecek mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendi ile 2006-2015 yılları arasında elde edilen mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği mezkur Kanun'un Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası arasındaki farklar, ana hatları itibariyle şu şekildedir.

4.5.1.8.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından;

Bilindiği üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin ilk fıkrasında tevkifat yapmak zorunda olan kişiler herhangi bir tereddüte mahal bırakmayacak şekilde tadadi olarak belirtilmiştir. Ancak, mezkur Kanunun Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrasında tevkifat yapmakla yükümlü olanları belirtmek için, **"ödemeyi yapanlar"** şeklinde geniş bir ifade kullanılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere vergi mükellefi olmayan bir tasarruf sandığı tarafından Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi kapsamında tevkifat yapılmaz iken, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapılması gerekecektir. Başka bir deyişle vergi mükellefi olmayan bir tasarruf sandığı tarafından 2005 yılında ödenen mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapılmayacak olmakla birlikte, 2006-2015 yılları arasında bunlar tarafından ödenecek mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapılması gerekecektir.

4.5.1.8.1.2. Geliri Elde Eden Açısından;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (8) numaralı bendinde, gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacak kurum ve kuruluşlara aynı bendin parantez içi hükmünde yer verilmiştir. Bunlar;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenlerdir.

Görüldüğü üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun mevduat faizleri üzerinden yapılacak vergi tevkifatını düzenleyen 94. maddesinin (8) numaralı bendinde, elde ettikleri mevduat faizleri

üzerinden tevkifat yapılmayacak pek çok kurum ve kuruluş belirlenmiştir. Ancak, aynı belirleme mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılmamıştır. Bu nedenle, sayılan bu kurum ve kuruluşların 2006-2015 yılları arasında, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi kapsamında elde edecekleri mevduat faizleri üzerinden ödemeyi gerçekleştirenlerce tevkifat yapılacaktır. Örneğin, kanunla kurulan bir derneğin 2005 yılında elde ettiği mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendine göre tevkifat yapılmazken, 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri mevduat faizleri üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası ile aynı Kanunun 94. maddesinin (8) numaralı bendi uyarınca elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapılacak kişiler yönünden ortaya çıkan farklılıklar, aşağıdaki tabloda özet olarak yer almaktadır.

Mevduat Faizini Elde Eden Kişi	**GV.K. Md. 94/8'e Göre Tevkifat**	**G.V.K. Geçici Md. 67/4'e Göre Tevkifat**
Kanunla Kurulan Dernek ve Vakıflar	Yok	Var
Bakanlar Kurulunca Vergi Muafiyeti Tanınan Vakıflar	Yok	Var
Kamu Menfaatine Yararlı Dernekler	Yok	Var
Dernek ve Vakıf Olmamakla Birlikte; Odalar, Borsalar, Meslek Örgütleri ve Bunların Üst Kuruluşları, Siyasi Partiler, Emekli ve Yardım Sandıkları gibi Vergi Uygulamalarında Dernek ve Vakıf Olarak Kabul Edilenler	Yok	Var

Öte yandan dar mükellef kurumların elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendine göre tevkifat yapılması mümkün olmayıp, söz konusu bu iratlar üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaktaydı. Buna karşılık dar mükellef kurumlarca 2006-2015 yılları arasında elde edilecek mevduat faizleri üzerinden ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

4.5.1.8.1.3. Tevkifat Oranları Açısından

Bilindiği üzere 01.01.2006 tarihine kadar ve 31.12.2015 tarihinden sonra elde edilecek mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendi uyarınca yapılacak vergi tevkifatının oranı, açılan mevduat hesabının türüne ve vadesine göre farklılıklar göstermekteydi. Bununla birlikte, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında ise 2006-2015 yılları arasındaki dönemde ödenecek mevduat faizleri üzerinden söz konusu mevduat hesaplarının vadesine ve türüne bakılmaksızın % 15 oranında vergi tevkifatı yapılması öngörülmüştür. (Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının elde edecekleri mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifat oranı ile ilgili olarak 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında özel düzenleme bulunmaktadır.)

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (8) numaralı bendi ile mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın oranları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Mevduat Faizi	**G.V.K. Md. 94/8'e Göre Tevkifat Oranı (%) (Vadesi 31.12.2005 Tarihine Kadar Olan Mevduat Hesapları)**	**G.V.K. Geçici Md. 67/4'e Göre Tevkifat Oranı (%) (Vadesi 01.01.2006 – 21.12.2015 Tarihleri Arasında Olan Mevduat Hesapları)**
-Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizlerden ve özel finans kurumlarınca döviz katılma hesaplarına ödenen kar paylarından		
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	24	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	18	15
-Nama yazılı mevduat hesaplarına yürütülen faizlerden		
*Vadesiz ve ihbarlı hesaplarda	18	15
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	18	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	16	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	12	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	7	15
-Hamiline yazılı mevduat hesaplarına yürütülen faizlerden		
*Vadesiz ve ihbarlı hesaplarda	18	15
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	18	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	16	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	12	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	7	15
-Diğerlerinden		
*Bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler için	18	15
*(da) alt bendi dışında kalanlar için	0	15

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere gerçek kişilerin 2005 yılı ile 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın oranları farklıdır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın 94. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından geçerli olacak tevkifat oranlarının belirlenmesine ilişkin olarak her iki madde de farklı düzenlemeler yapılmıştır. G.V.K.'nın 94. maddesinde özetle; Bakanlar Kurulu'nun bu madde de yer alan tevkifat nispetlerini her bir ödeme ve gelir için ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmak suretiyle yeniden tespit etmeye yetkili olduğu ve bu yetkinin; tam ve dar mükellef ile

gerçek ve tüzel kişiler itibariyle ve mevduatların vadesine göre farklı oranlar tespit edilmek suretiyle kullanılabileceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (6) numaralı fıkrasında özetle; Bakanlar Kurulu'nun anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine eklenen (17) numaralı fıkra ile Bakanlar Kurulunun her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya %15'e kadar artırmaya yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Kaldı ki; anılan yetki uyarınca 2006/10731 sayılı B.K.K. ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında elde edilen bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir.

4.5.1.8.2. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

Dar mükellef kurumların işyeri veya daimi temsilcileri olmaksızın 01.01.2006 tarihinden önce Türkiye'de elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden yapılacak vergi tevkifatının düzenlendiği 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile 2006-2015 yılları arasında elde edilen mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası arasındaki farklar, ana başlıklar itibariyle şu şekilde olacaktır.

4.5.1.8.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılacak vergi tevkifatını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan fıkra hükmünden de anlaşılacağı üzere, dar mükellef kurumların Türkiye'de 2006-2015 yılları arasında elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre vergi tevkifatı yapılacaktır.

Bununla birlikte dar mükellef kurumların 2005 yılı içinde Türkiye'de elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesine göre vergi tevkifatı yapılacaktır.

Her iki uygulamada da vergi tevkifatını yapacak olanlar **"ödemeyi yapanlar"** olarak belirlenmiştir. Dar mükellef kuruma menkul sermaye iradını sağlayan gerçek veya tüzel kişiler, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uygulamasında olduğu gibi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca da ödemiş oldukları mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapacaklardır. Dolayısıyla bu açıdan eski ve yeni uygulama arasında bir farklılık bulunmamaktadır.

4.5.1.8.2.2. Geliri Elde Eden Açısından;

Bilindiği üzere 5422 sayılı K.V.K.'nın 11. maddesi uyarınca kanuni ve iş merkezinin her ikisi de Türkiye içinde bulunmayanlar, dar mükellef olarak adlandırılır ve sadece Türkiye'de elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirilirler. Öte yandan mezkur Kanunun 24. maddesi uyarınca; dar mükellefiyete tabi kurumların ticari, zirai ve diğer kazanç ve iratları dışında kalan kazanç ve iratları ile telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alameti farika ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temliki mukabilinde alınan bedeller vergi tevkifatına tabidir. Bu kapsamda olmak üzer dar mükellef kurumların Türkiye'de elde etmiş oldukları mevduat faizleri de anılan madde uyarınca vergi tevkifatına tabi bulunmaktadır.

Diğer taraftan 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek ve 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası ile belirtilen tarihler arasında ödenecek mevduat faizleri üzerinden vergi tevkifatı yapılacağı ve söz konusu bu iratlar üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Dikkat edileceği üzere her iki madde uyarınca dar mükellef kurumların elde etmiş oldukları mevduat faizleri üzerinden tevkifat yapılacak olup, bu açıdan eski uygulama ile yeni uygulama arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Başka bir deyişle dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce elde edecekleri mevduat faizleri üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca, 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca elde edecekleri mevduat faizleri üzerinden ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

4.5.1.8.2.3. Tevkifat Oranları Açısından

Dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi (01.01.2006 tarihinden önce elde edilenler açısından) ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca (2006-2015 yılları arasında elde edilenler açısından) yapılacak tevkifatın oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. [69]

Mevduat Faizi	5422 sayılı K.V.K. Md. 24'e Göre Tevkifat Oranı (%) (Vadesi 31.12.2005 Tarihine Kadar Olan Mevduat Hesapları)	G.V.K. Geçici Md. 67/4'e Göre Tevkifat Oranı (%) (Vadesi 01.01.2006 – 21.12.2015 Tarihleri Arasında Olan Mevduat Hesapları)
-Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizlerden ve özel finans kurumlarınca döviz katılma hesaplarına ödenen kar paylarından		

[69] 2006/10731 sayılı B.K.K. uyarınca borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri gelirler üzerinden %0, diğer yatırım fonlarının 01.10.2006 tarihine kadar elde edecekleri gelirler üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0 oranında tevkifat yapılacaktır.

*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	24	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	18	15
-Nama yazılı mevduat hesaplarına yürütülen faizlerden		
*Vadesiz ve ihbarlı hesaplarda	18	15
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	18	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	16	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	12	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	7	15
-Hamiline yazılı mevduat hesaplarına yürütülen faizlerden		
*Vadesiz ve ihbarlı hesaplarda	18	15
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	18	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	16	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	12	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	7	15
-Diğerlerinden		
*Bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler için	18	15
*(da) alt bendi dışında kalanlar için	0	15

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere dar mükellef kurumların 2005 yılı ile 2006-2015 yılları arasında Türkiye'de elde edecekleri mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifatın oranları farklıdır.

Diğer taraftan 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından geçerli olacak tevkifat oranlarının belirlenmesine ilişkin olarak her iki madde de farklı düzenlemeler yapılmıştır. 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasında özetle; Bakanlar Kurulu'nun, dar mükellefiyete tabi kurumların tevkifata tabi kazanç ve iratlarından yapılacak vergi tevkifatı nispetini, gelir unsurları veya faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı belirlemeye, sıfıra kadar indirmeye veya madde metninde belirtilen %25 oranının bir katını geçmemek üzere yeni bir oran tespit etmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (6) numaralı fıkrasında özetle; Bakanlar Kurulu'nun anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'Nın Geçici 67. maddesine eklenen (17) numaralı fıkra ile Bakanlar Kurulu'na tevkifat oranlarını belirleme yetkisi verilmiştir.

4.5.2. Özel Finans Kurumlarından Elde Edilen Gelirlerden Yapılacak Tevkifat

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde, faizsiz olarak alınan krediler (özellikle döviz) dolayısıyla meydana gelecek ve kar ortaklığı

şeklinde ortaya çıkacak durumları kavramak amacıyla söz konusu krediler için alınan kar paylarının menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır.

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararın 26. maddesine göre, anonim şirketler, Sermaye Piyasası Kurulu'ndan izin almak şartıyla ihraç ve ödeme şartları ve haiz olacakları diğer nitelikleri adı geçen kurulca belirlenecek kar ve zarara katılma hakkı veren menkul kıymetler (kar ve zarar ortaklığı belgeleri) çıkarabilirler. Sermaye Piyasası Kurulu bu yetkisine dayanarak 14.07.1993 tarih ve 21284 sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında TPKKHK 32 sayılı Kararda öngörülen kar ve zarar ortaklığı belgeleri çıkarılmasına dair III seri, 2 numaralı Tebliğini yayımlayarak söz konusu belgenin ihracına ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir.

Bu karara dayanarak anonim şirketlerin çıkarmış oldukları ve kar ve zarara katılma hakkı veren menkul değerler karşılığı ödenen kar paylarının menkul sermaye iradı olduğu konusuna açıklık getirilmiştir. Bu belge, anonim şirketlerin (menkul kıymet alım-satımı ile uğraşanlar hariç) kuruluş amaçları içinde faaliyetlerinin finansmanını karşılamak üzere Türk Ticaret Kanunu'nun kıymetli evrak, anonim şirketler hukuku ve şirket ana sözleşmesi hükümlerine göre ihraç ettikleri tahvil niteliğinde bir belgedir. Bu belge sahibine tahvillerde olduğu gibi belli bir oranda faiz yerine şirketin o dönemdeki karına ve zararına katılma hakkı vermekte, ancak hisse senedinden farklı olarak şirketin özvarlığına ortaklık ve yönetime katılma hakkı sağlamamaktadır.

Bunların yanında özel finans kurumlarınca[70] kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kazanç paylarının da menkul sermaye iradı sayılacağı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde hüküm altına alınmıştır.

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, mevduat faizlerinin yanı sıra özel finans kurumlarından elde edilen ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde düzenlenen menkul sermaye iratları üzerinden de tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde özetle;

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları,
- Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları,
- Özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar paylarının,

menkul sermaye iradı olduğu hüküm altına alınmış olup, 2006-2015 yılları arasında elde edilecek bu iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, ödemeyi yapanlarca %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar, ana başlıklar itibariyle şu şekilde olacaktır;

4.5.2.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar;

[70] 5411 Sayılı Kanunun 169. maddesinde diğer kanunlarda ve mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununda özel finans kurumlarına yapılan atıflar, katılım bankalarına yapılmış sayılacağı, Geçici 3. maddesinde ise halen faaliyette bulunan özel finans kurumları, bir yıl içerisinde ticaret unvanlarını "**katılım bankası**" ibaresini de kapsayacak şekilde değiştirmek zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında özetle; mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları üzerinden, 2006-2015 yılları arasında **ödemeyi yapanlarca** tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası kapsamında;

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları,
- Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları,
- Özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar payları,

üzerinden, söz konusu bu kar paylarını ödeyenler tarafından tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, anılan fıkra uyarınca tevkifata tabi tutulan menkul sermaye iratları üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hükme bağlanmıştır.

Bu belirleme, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde hüküm altına alınan kar payları üzerinden; 01.01.2006 tarihinde kadar Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca yapılacak vergi tevkifatı ile 2006-2015 yılları arasındaki dönemde Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak vergi tevkifatı arasındaki farkların ortaya konulması gereğini beraberinde getirmektedir. Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin ilk fıkrasında tevkifat yapmak zorunda olan kişiler tadadi olarak sayılmıştır. Bununla birlikte, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında tevkifat yapmakla yükümlü olanları belirtmek amacıyla **"ödemeyi yapanlar"** şeklinde geniş bir ifade kullanılmıştır.

Öte yandan 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi bu açıdan benzerlik göstermektedir. Her iki maddede de anılan kar paylarını ödeyenler tarafından tevkifat yapılacağı belirtilmiştir. G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı fıkrası kapsamında elde edilen menkul sermaye iratları üzerinden eski ve yeni sistem uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması arasındaki farklar, kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4.5.2.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler;

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek ve 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrasında, aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarını elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu iratları üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Nitekim, G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte, mezkur maddenin (5) numaralı fıkrasında G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yazılı kar paylarını elde etmelerine rağmen söz konusu kar payları üzerinden tevkifat yapılmayacaklar tadadi olarak belirtilmiştir. Buna göre, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının 2006-2015 yılları arasında G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında elde ettikleri kar payları üzerinden, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Bu kapsamda olmak üzere, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kar payları hariç olmak üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında menkul sermaye iradı elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin, söz konusu bu gelirleri üzerinden 2006-2015 yılları arasında mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Bilindiği üzere, 01.01.2006 tarihine kadar ve 31.12.2015 tarihinden sonra elde edilecek G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden, mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır. Söz konusu bendin parantez içi hükmünde, elde ettikleri menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılmayacak kişiler tadadi olarak belirtilmiştir. Buna göre;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler,

tarafından G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında elde edilen menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere 01.01.2006 tarihine kadar ve 01.01.2016 tarihinden itibaren elde edilen Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından yapılacak tevkifatı düzenleyen mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendinde, elde ettikleri gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacak pek çok kurum ve kuruluş belirtilmiştir. Buna karşılık, aynı belirleme 2006-2015 yılları arasında yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılmamıştır. Bu nedenle, anılan bu kurum ve kuruluşların 2006-2015 yılları arasındaki dönemde mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında elde edecekleri menkul sermaye iratları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Örneğin, kanunla kurulan bir derneğin 2005 yılında kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı elde ettiği kar payları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesine göre tevkifat yapılmazken, 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri bu iratlar üzerinden ise mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte kanunla kurulan derneğin 01.01.2016 tarihinden sonra elde edeceği G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

4.5.2.3. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem;

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden 2006-2015 yılları arasında yapılacak tevkifatın düzenlendiği anılan Kanunun Geçici 67. maddesi, 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. Bu nedenle,

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları,
- Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları,
- Özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar payları,

üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tevkifat uygulamasına, anılan maddenin yürürlüğe gireceği 01.01.2006 tarihinden itibaren başlanacaktır. Bu durumda tevkifat uygulaması açısından, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki kar paylarının elde edilmesine yönelik hesapların vade tarihi önem kazanmaktadır. Buna göre söz konusu hesapların vadesinin, 01.01.2006 tarihinden sonraki bir tarih olması durumunda elde edilen iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre, buna karşılık vade tarihinin 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olması durumunda ise mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (19) numaralı fıkrasında ise anılan madde hükümlerinin 31.12.2015 tarihine kadar uygulanacağı hüküm altına alınmış olduğundan, özel finans kurumlarından mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında elde edilecek gelirler üzerinden ödemeyi yapanlarca 31.12.2015 tarihine kadar tevkifat yapılacaktır. Buna bağlı olarak gerçek ve tüzel kişilerce 01.01.2016 tarihinden itibaren elde edilen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden ise anılan Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır. Doğal olarak anılan maddenin (9) numaralı bendinin parantez içinde belirtilenler tarafından 01.01.2016 tarihinden sonra elde edilen kar payları üzerinden anılan bent uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Örneğin Kanunla kurulan dernekler tarafından 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen anılan mahiyetteki menkul sermaye iratları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

4.5.2.4. Özel Finans Kurumlarından Elde Edilen Gelirler Üzerinden Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti;

Gerçek kişilerce 2006-2015 yılları arasında elde edilecek G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre yapılacak tevkifatta esas alınacak matrah, elde edilen menkul sermaye iradı tutarı olacaktır.

Örnek:

Bayan (Y), 12.12.2005 tarihinde (Z) Özel Finans Kurumunda 6 ay vadeli kar ve zarara katılma hesabı açtırmış olup, vade sonu olan 12.06.2006 tarihinde 100.000 YTL tutarında kar payı elde etmiştir.

Söz konusu hesabın vadesi 01.01.2006'dan sonraki bir tarih olduğundan Bayan (Y) tarafından elde edilen 100.000 YTL tutarındaki menkul sermaye iradı üzerinden, ödemeyi

yapanlarca (Özel Finans Kurumunca) G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

4.5.2.5. Tevkifat Oranı;

Gerçek ve tüzel kişilerce 2006-2015 yılları arasında G.V.K.'nın 75. maddesinin (12) numaralı bendi kapsamında elde edilecek menkul sermaye iratları üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın oranı % 15 olarak belirlenmiştir.

Ayrıca Geçici 67. maddenin (6) numaralı fıkrasında, %15 olan tevkifat oranını, döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Ayrıca, Bakanlar Kurulu bu maddede yer alan oranları her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre, ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkilidir.

Öte yandan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının elde ettikleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir. Buna göre;

- Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettikleri kazançlar üzerinden %0,

- Bunların dışında kalan diğer yatırım fon ve ortaklıklarının 01.10.2006 tarihine kadar elde ettikleri kazançlar üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0,

oranında tevkifat yapılacaktır. Ancak bizce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden anılan maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alındığından bunlar tarafından özel finans kurumlarından elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılmaması gerekmektedir.

Bilindiği üzere 01.01.2006 tarihine kadar ve 31.12.2015 tarihinden sonra elde edilecek aynı türden menkul sermaye iratları için uygulanacak olan Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (9) numaralı bendinde, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan kar paylarının türüne ve vade yapısına göre farklı tevkifat oranları belirlenmişti. Aynı şekilde dar mükellef kurumlar tarafından Türkiye'de elde edilen söz konusu bu kazançlar üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde de kar paylarının türüne ve vade yapısına göre farklı tevkifat oranları belirlenmişti. Buna karşılık mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında ise elde edilen iradın ait olduğu hesabın türüne ve vade yapısına bağlı olmaksızın tevkifat oranı %15 olarak belirlenmiştir. Eski ve yeni tevkifat uygulamasının oran yönünden farklılıklarına, kitabımızın izleyen bölümlerinde yeniden değinilecektir.

4.5.2.6. Tevkifat Dönemi

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden bankalar ve aracı kurumlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna karşılık, aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında; mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında elde edilen menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak tevkifatın dönemi ile ilgili olarak herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bu durumda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifatın döneminin genel esaslar çerçevesinde belirlenmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle söz konusu fıkra kapsamında yapılan tevkifatların aylık dönemler itibariyle yapılması ve aylık muhtasar beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

4.5.2.7. Beyan ve Ödeme

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının son paragrafında, menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden banka ve aracı kurumlarca yapılan tevkifat tutarlarının, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmeyeceği, banka ve aracı kurumlar tarafından tevkif edilen vergilerin şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığı tarafından belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan edileceği ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödeneceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkif edilen vergiler için ayrı bir muhtasar beyanname verileceği yönünde bir hüküm bulunmamaktaydı. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile anılan fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarlarının mezkur Kanunun 98. ve 119. maddelerinde belirtilen sürelerde beyan edilerek ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında vergi tevkifatı yapanlar, tevkif ettikleri bu vergileri diğer işlemleri nedeniyle verecekleri muhtasar beyannameye dahil etmek zorundadırlar.

Söz konusu muhtasar beyanname, vergi tevkifatının yapıldığı ayı izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine verilecek ve tevkif edilen vergiler aynı ayın yirmialtıncı günü akşamına kadar ödenecektir.

4.5.2.8. G.V.K.'nın Geçici 67/4'üncü Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat İle Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, 2006-2015 yılları arasında aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi gerçekleştirenlerce % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Bununla birlikte 31.12.2005 tarihine kadar elde edilecek aynı mahiyetteki menkul sermaye iratları üzerinden ise kazancı elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki niteliğine bağlı olmak suretiyle ya mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendi ya da 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesine göre (dar mükellef kurumlar açısından) vergi tevkifatı yapılacaktır.

G.V.K.'nın 75. maddesinin (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin olarak iki ayrı tevkifat uygulamasının mevcut olması, uygulamada bir kısım tereddüt ve ihtilafların ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Bu kapsamda olmak üzere söz konusu bu durumun ortaya çıkaracağı tereddütleri bertaraf etmek amacıyla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinde, anılan fıkra uyarınca tevkifata tabi tutulan iratlar üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5520 sayılı K.V.K. ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5422 sayılı K.V.K. yürürlükten kaldırılarak 15 ve 30. maddelerinde kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilecek kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması düzenlenmiştir. Bununla birlikte 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinde ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar üzerinden ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak eski ve yeni tevkifat uygulamasının farklarını belirtmek, yeni uygulamayı daha iyi kavrayabilmek açısından faydalı olacaktır. Bu farklara yeri geldiğinde kitabımızın önceki bölümlerinde yapılan açıklamalar sırasında kısaca değinilmişti. Şimdi ise söz konusu farklılıklar topluca belirtilecektir.

4.5.2.8.1. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 94/9. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları, kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar payları üzerinden, 01.01.2006 tarihinden önce ve 31.12.2015 tarihinden sonra G.V.K.'nın 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca yapılacak tevkifat ile 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması arasındaki farklar, ana başlıklar itibariyle şu şekildedir;

4.5.2.8.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından;

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin ilk fıkrasında, madde metninde belirtilen ödemeleri nakden veya hesaben gerçekleştirenlerden tevkifat yapmak zorunda olan kişi ve kurumlar tadadi olarak sayılmıştır. Buna göre anılan fıkra metninde belirtilmeyenler tarafından mezkur madde uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. Buna karşılık, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında tevkifat yapmakla yükümlü olanları belirtmek amacıyla **"ödemeyi yapanlar"** şeklinde geniş bir ifade kullanılmıştır.

4.5.2.8.1.2. Geliri Elde Eden Açısından;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği, ancak Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan

borsa yatırım fonları ile emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (9) numaralı bendinde, gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacak olan kurum ve kuruluşlar tadadi olarak belirtilmiştir. Buna göre;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler,

tarafından 31.12.2005 tarihine kadar ve 01.01.2016 tarihinden sonra elde edilen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden, anılan Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Görüldüğü üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında 31.12.2005 tarihinden önce ve 01.01.2016 tarihinden sonra elde edilecek gelirler üzerinden yapılacak vergi tevkifatını düzenleyen mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendinde elde ettikleri gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacak pek çok kurum ve kuruluş belirtilmiştir. Ancak, aynı belirleme G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılmamıştır. Bu nedenle, sayılan kurum ve kuruluşların, 2006-2015 yılları arasında Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında elde edecekleri menkul sermaye iratları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Örneğin, kanunla kurulan bir derneğin özel finans kurumlarındaki kar ve zarara katılma hesabı karşılığında 2005 yılında elde ettiği kar payları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (9) numaralı bendine göre tevkifat yapılmazken, 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri söz konusu gelirler üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde düzenlenmiş bulunan menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esasların düzenlendiği mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası ile aynı Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendine göre tevkifat yapılacak kişiler yönünden farklılıklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Menkul Sermaye İradını Elde Eden	**G.V.K. Md. 94/9'a Göre Tevkifat**	**G.V.K. Geçici Md. 67/4'e Göre Tevkifat**
Kanunla Kurulan Dernek ve Vakıflar	Yok	Var
Bakanlar Kurulunca Vergi Muafiyeti Tanınan Vakıflar	Yok	Var
Kamu Menfaatine Yararlı Dernekler	Yok	Var
Dernek ve Vakıf Olmamakla Birlikte; Odalar, Borsalar, Meslek Örgütleri ve Bunların Üst Kuruluşları, Siyasi Partiler,	Yok	Var

Emekli ve Yardım Sandıkları gibi Vergi Uygulamalarında Dernek ve Vakıf Olarak Kabul Edilenler		

Öte yandan dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (9) numaralı bendine göre tevkifat yapılması mümkün olmayıp, söz konusu bu iratlar üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaktaydı. Buna karşılık dar mükellef kurumlarca 2006-2015 yılları arasında elde edilecek anılan mahiyetteki menkul sermaye iratları üzerinden ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Başka bir deyişle dar mükellef kurumların 31.12.2005 tarihine kadar elde edecekleri anılan mahiyetteki menkul sermaye iratları üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılacak olmakla birlikte 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri söz konusu bu gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

4.5.2.8.1.3. Tevkifat Oranları Açısından;

Bilindiği üzere 01.01.2006 tarihine kadar Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak vergi tevkifatının oranı, açılan hesabın türüne ve vadesine göre farklılıklar göstermekteydi. Ancak, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatının oranı, vade ve kar payı türüne bağlı olmaksızın % 15 olarak belirlenmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (9) numaralı bendi ile mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı oranları şu şekilde olacaktır;

Menkul Sermaye İradı	**G.V.K. Md. 94/9'a Göre Tevkifat Oranı (%)**	**G.V.K. Geçici Md. 67/4'e Göre Tevkifat Oranı (%)**
Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar paylarından	0	15
Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar paylarından	18	15
Özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarından		
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	18	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	16	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	12	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	7	15

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden 2005 yılı ile 2006-2015 yılları arasında yapılacak tevkifat oranları farklıdır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın 94. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından geçerli olacak tevkifat oranlarının belirlenmesine ilişkin olarak her iki madde de farklı düzenlemeler yapılmıştır. G.V.K.'nın 94. maddesinde özetle; Bakanlar Kurulu'nun bu madde de yer alan tevkifat nispetlerini her bir ödeme ve gelir için ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmak suretiyle yeniden tespit etmeye yetkili olduğu ve bu yetkinin; tam ve dar mükellef ile gerçek ve tüzel kişiler itibariyle ve hesapların vadesine göre farklı oranlar tespit edilmek suretiyle kullanılabileceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise özetle; Bakanlar Kurulu'nun anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine eklenen (17) numaralı fıkra ile Bakanlar Kurulu'na tevkifat oranlarını yeniden belirleme yetkisi verilmiştir. Kaldı ki; anılan yetki uyarınca 2006/10731 sayılı B.K.K. ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında elde edilen bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir.

4.5.2.8.2. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

Dar mükellef kurumların işyeri veya daimi temsilcileri vasıtası olmaksızın 2005 yılında Türkiye'de elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak vergi tevkifatının düzenlendiği 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile 2006-2015 yılları arasında elde edilen anılan mahiyetteki iratlar üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası arasındaki farklar, ana başlıklar itibariyle şu şekildedir.

4.5.2.8.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan fıkra hükmünde de anlaşılacağı üzere, dar mükellef kurumların 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca elde ettikleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından, söz konusu iradı ödeyenlerce mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre %15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır.

Bununla birlikte, dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihine kadar elde ettikleri söz konusu menkul sermaye iratları üzerinden ise 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesine göre vergi tevkifatı yapılacaktır.

Gerek G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, gerekse 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde, vergi tevkifatını yapacak olanlar **"ödemeyi yapanlar"** olarak belirlenmiştir. Buna bağlı olarak dar mükellef kuruma menkul sermaye iradını sağlayan kurum ve kuruluşlar, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uygulamasında olduğu gibi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında da tevkifat yapacaklardır. Dolayısıyla dar mükellef kurumların elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapacaklar açısından, eski ve yeni uygulama arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

4.5.2.8.2.2. Geliri Elde Eden Açısından;

Tam mükellef statüsündeki gerçek ve tüzel kişiler ile dar mükellef statüsündeki gerçek kişilerin 2005 yılında elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden, mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca, dar mükellef kurumlar tarafından elde edilenler üzerinden ise 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan dar mükellef kurumların 2006-2015 yılları arasında Türkiye'de elde edecekleri anılan gelirler üzerinden, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi yerine, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Buna göre gerek 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi gerekse G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması arasında, geliri elde edenler açısından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

4.5.2.8.2.3. Tevkifat Oranları Açısından;

Dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları üzerinden, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Menkul Sermaye İradı	**5422 sayılı K.V.K. Md 24'e Göre Tevkifat Oranı (%)**	**G.V.K. Geçici Md. 67/4'e Göre Tevkifat Oranı (%)**
Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar paylarından	0	15
Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar paylarından	18	15
Özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarından		
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	18	15

*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	16	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	12	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	7	15

Görüldüğü üzere dar mükellef kurumların 2005 yılı ile 2006-2015 yılları arasında Türkiye'de elde edecekleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak tevkifat oranları farklıdır. Diğer taraftan 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından geçerli olacak tevkifat oranlarının belirlenmesine ilişkin olarak her iki madde de farklı düzenlemeler yapılmıştır. 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasında özetle; Bakanlar Kurulu'nun, dar mükellefiyete tabi kurumların tevkifata tabi kazanç ve iratlarından yapılacak vergi tevkifatı nispetini, gelir unsurları veya faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı belirlemeye, sıfıra kadar indirmeye veya madde metninde belirtilen %25 oranının bir katını geçmemek üzere yeni bir oran tespit etmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise özetle; Bakanlar Kurulu'nun anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine eklenen (17) numaralı fıkra ile Bakanlar Kurulu'na tevkifat oranlarını yeniden belirleme yetkisi verilmiştir. Kaldı ki; anılan yetki uyarınca 2006/10731 sayılı B.K.K. ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında elde edilen bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir.

4.5.3. Repo Gelirleri Üzerinden Gelirlerden Yapılacak Tevkifat

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak ve 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca, anılan tarihler arasında elde edilen mevduat faizleri ile özel finans kurumlarından elde edilen gelirlerin yanı sıra repo gelirleri üzerinden de söz konusu iradı ödeyenlerce tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi ile repo gelirlerinin menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan bende göre, aynı maddenin (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler repo geliri olup, menkul sermaye iradı olarak gelir vergisinin konusuna girmektedir. Buna göre;

- Her nev'i tahvilin,
- Hazine bonosunun,
- Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin,

geri alım veya satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan gelirler repo geliridir.

Ülkemizde uygulanış şekliyle geri alım taahhüdü ile menkul kıymet satışı (repo) ve geri satım taahhüdü ile menkul kıymet alımı (ters repo) işlemleri esas itibariyle günün faiz koşullarında bir borç para alış veriş işlemi olup, söz konusu menkul kıymetler bu işlemlerde bir nev'i teminat unsuru olarak kullanılmaktadır. Zira repo ve ters repo işlemlerinde kullanılan faiz oranı, menkul kıymet üzerindeki faiz oranından bağımsız olarak günün piyasa koşullarına göre belirlenmekte, repo ve ters repoya konu menkul kıymetler üzerindeki gelirler repo ve ters repo yoluyla borç para veren tarafa aktarılmamakta ve dolayısıyla repo ve ters repo yoluyla borç para alanlar bu işlemlerden elde ettikleri vergiye tabi kazançlarını bu işlemlere konu olan menkul kıymetlerin piyasa değerlerinden bağımsız olarak belirlemektedirler.

Yukarıda kısaca açıklanan repo gelirlerinin, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu iradı ödeyenler tarafından %15 oranında tevkifata tabi tutulması gerekmektedir. Ancak söz konusu tevkifat uygulamasının 2006-2015 yılları arasında elde edilecek repo gelirleri ile sınırlı olduğu hususunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

4.5.3.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından (repo gelirlerinden) 2006-2015 yılları arasında, **ödemeyi yapanlarca** % 15 oranında tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında ödemeyi yapan kurum ve kuruluşlar, ödemiş oldukları tutar üzerinden tevkifat yapacaklardır.

Ayrıca anılan fıkrada, tevkifata tabi tutulan gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hükme bağlanmıştır. Öte yandan 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinde de G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar üzerinden anılan madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu bu durum, repo gelirleri üzerinden 01.01.2006 tarihinde kadar Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (14) numaralı bendi ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca yapılacak vergi tevkifatı ile Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak vergi tevkifatı arasındaki farkların ortaya konulması gereğini beraberinde getirmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin ilk fıkrasında tevkifat yapmak zorunda olan kişiler tadadi olarak belirlenmiştir. Ancak mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında tevkifat yapmakla yükümlü olanları belirtmek amacıyla "**ödemeyi yapanlar**" şeklinde geniş bir ifade kullanılmıştır. Buna göre 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi bu açıdan benzerlik göstermektedir. Her iki maddede de ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

4.5.3.2. Gelirleri Üzerinden Tevkifat Yapılacak Kişiler

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, 2006-2015 yılları arasında mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı

bendinde yer alan repo gelirlerini elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu iratları üzerinden tevkifat yapılacaktır.

Nitekim, anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte aynı fıkrada elde ettikleri repo gelirlerinden tevkifat yapılacak kişilere bir de istisna getirilmiş ve Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri repo gelirleri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacağı gibi (4) numaralı fıkrası uyarınca da tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir. Bu durumda, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, 2006-2015 yılları arasında Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi kapsamında repo geliri elde eden tüm gerçek ve tüzel kişilerin bu gelirleri üzerinden, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır. (Ancak 2006/10731 sayılı B.K.K. ile menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri gelirler üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacağı belirtilmiştir.)

Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi, 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere 01.01.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Buna göre 01.01.2006 tarihine kadar elde edilen repo gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmayıp, bu mahiyetteki repo gelirleri üzerinden anılan Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır. Öte yandan G.V.K.'nın 94. maddesinin anılan (14) numaralı bendinin parantez içi hükmünde elde ettikleri repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacak bir kısım kurum ve kuruluşlar belirtilmiştir. Buna göre;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler,

tarafından 2005 yılında elde edilen repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, belirtilen kurum ve kuruluşların elde ettikleri repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacağına ilişkin olarak herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu nedenle yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşların 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri repo gelirleri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca ödemeyi yapanlar tarafından %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Örneğin, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan bir vakfın 2005 yılında elde ettiği repo geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmamakla beraber, 2006-2015 yılları arasında elde edeceği repo gelirleri üzerinden ise mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekecektir.

Konuya ilişkin olarak verilen bir mukteza aynen aşağıya alınmıştır.[71]

"İlgide kayıtlı dilekçenizde; Şubesi'nce vakfınızın mevduatlarından ve repo gelirlerinden tevkifat yapılmaya başlandığını, vakfınızın 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20.maddesine istinaden kurulmuş emekli sandığı vakfı olduğundan, söz konusu gelirlerinizden tevkifat yapılıp yapılmayacağı hususunu sormaktasınız.

Bilindiği gibi, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun l. maddesinde "Aşağıda yazılı kurumların kazançları Kurumlar Vergisine tabidir.

A) Sermaye Şirketleri,
B) Kooperatifler,
C) İktisadi Kamu Müesseseleri,
D) Dernek ve Vakıflara ait iktisadi işletmeler,
E) (3239 sayılı kanunun 71. maddesiyle eklenen bent) iş ortaklıkları,

Bu Kanun'un tatbikatında sendikalar dernek, cemaatler vakıf hükmündedir.

Kurum kazancı gelir vergisi mevzuuna giren gelir unsurlarından terekküp eder" hükmü yer almıştır.

Buna göre anılan Kanun'un 1/D maddesiyle dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler verginin konusuna alınmış dernek ve vakıfların tüzel kişiliği Kurumlar Vergisi'nin konusu dışında bırakılmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67.maddesinde; (5281 sayılı Kanunun 30.maddesiyle eklenen madde) (01/01/2006 tarihinden geçerli olmak üzere) 1)Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;

a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,

b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,

c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri(herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan).

Üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar.
.....

4) Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen

[71] İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın B.07.1.GİB.4.34.16.01/GVK –Geç.67-12231 sayılı muktezası.

sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

5) Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1),(2),(3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonları elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz.

....." hükmü yer almıştır.

Konuyla ilgili olarak 18/01/2006 tarih ve 45 no'lu Gelir Vergisi Sirkülerinin "Tevkifat Uygulaması" başlıklı 3.Bölümünde ise; "Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirlere ilişkin tevkifat uygulamasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, gerek vergi kanunlarında gerekse kendi özel kanunlarında gelir ve kurumlar vergisinden muaf olduğu belirtilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrası gereğince tevkifat yapılacaktır. Bu çerçevede, söz konusu gelirlerin kamu kurum ve kuruluşlarınca elde edilmesi durumunda da tevkifat yapılacağı tabidir.

Yukarıda sözü edilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirlerin 01/01/2006 tarihinden önce Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi hükümlerine göre tevkifat kapsamı dışında bırakılmış olması, bu gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında yapılacak tevkifata ilişkin olarak hüküm ifade etmemektedir.

Öte yandan, menkul sermaye iratlarında elde etme tahsil esasına bağlı olduğundan, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirler üzerinden, 01/01/2006 tarihinden itibaren ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Söz konusu gelirlere ilişkin hesapların açılış tarihinin 2005 yılı olması veya 2005 yılında vadesinin yenilenmiş bulunması durumu değiştirmeyecektir." açıklamaları yer almıştır.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, vakfınızın bankadaki mevduatlarından elde ettiği faiz gelirleri ile repo gelirlerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67.maddesi hükümleri gereğince % 15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir."

4.5.3.3. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem

2006-2015 yılları arasında elde edilecek repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi, 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle, G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılmasına, 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirler için başlanacaktır. Bu durumda, yapılan repo işleminin vade tarihi önem kazanmaktadır. Repo işleminin vade tarihinin 01.01.2006 tarihinden sonraki bir tarih olması

durumunda söz konusu irat üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre, 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih veya 31.12.2015 tarihinden sonraki bir tarih olması durumunda ise mezkur Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (19) numaralı fıkrasında Geçici 67. madde hükümlerinin 31.12.2015 tarihine kadar uygulanacağı hüküm altına alınmış olması nedeniyle repo gelirleri üzerinden ödemeyi yapanlarca ancak 31.12.2015 tarihine kadar (4) numaralı fıkra uyarınca tevkifat yapılacaktır. Bu tarihten sonra (01.01.2016 tarihinden itibaren) elde edilecek repo gelirleri üzerinden ise 2005 yılında olduğu gibi mezkur Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılacaktır.

4.5.3.4. Repo Gelirleri Üzerinden Yapılacak Tevkifat Matrahının Tespiti

Gerçek ve tüzel kişilerce 2006-2015 yılları arasında elde edilecek repo gelirleri üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatta esas alınacak matrah, mezkur Kanunun 75. maddesinin (14) numaralı bendinde belirlenmiş olan menkul sermaye iradı olacaktır.

Örnek:

Bay (A), 17.11.2005 tarihinde (B) Bankasında 1 yıl vadeli repo işlemi yapmış ve söz konusu bu işlem sonucunda 60.000 YTL tutarında repo geliri elde etmiştir.

Söz konusu hesabın vadesi 01.01.2006'dan sonraki bir tarihi taşıdığından 2006 yılı içinde elde edilen 60.000 YTL tutarındaki menkul sermaye iradı üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca % 15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde söz konusu hesabın vadesinin 31.12.2005 tarihinden daha önceki veya 01.01.2016 tarihinden sonraki bir tarih olması durumunda elde edilen repo geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır.

4.5.3.5. Tevkifat Oranı

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki niteliğine bakılmaksızın 2006-2015 yılları arasında elde edilen repo gelirleri üzerinden % 15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca Geçici 67. maddenin (6) numaralı fıkrasında, %15 olan tevkifat oranını, döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Ayrıca, Bakanlar Kurulu bu maddede yer alan oranları her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre, ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkilidir.

Öte yandan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının elde ettikleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir. Buna göre;

- Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettikleri kazançlar üzerinden %0,

- Bunların dışında kalan diğer yatırım fon ve ortaklıklarının 01.10.2006 tarihine kadar elde ettikleri kazançlar üzerinden %10, bu tarihten sonra ise %0,

oranında tevkifat yapılacaktır. Ancak bizce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden anılan maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alındığından bunlar tarafından elde edilen repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılmaması gerekmektedir.

Bilindiği üzere 01.01.2006 tarihine kadar elde edilecek aynı türden menkul sermaye iratları üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca % 22 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılmaktaydı.

Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden önce açılan ve vadesi bu tarihten sonra dolan repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifat oranı ile ilgili olarak uygulamada bir kısım ihtilaf ve tereddütlerin ortaya çıkması muhtemeldir. Maliye Bakanlığı tarafından söz konusu bu husus ile ilgili olarak verilen bir mukteza'da; mevduat hesaplarına ilişkin olarak 01.01.2006 tarihinden itibaren ödenecek tutarlar üzerinden %15 oranında tevkifat yapılması gerektiği, söz konusu hesapların açılış tarihinin 2005 yılı olması veya 2005 yılında vadesinin yenilenmiş bulunmasının bu durumu değiştirmeyeceği belirtilmiştir.[72] Maliye Bakanlığı tarafından mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması için yapılan açıklamaların repo gelirleri içinde geçerli olduğunun kabulü gerekmektedir. Buna göre 01.01.2006 tarihinden önce açılan ve vadesi bu tarihten sonra dolan hesaplardan elde edilen repo gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekecektir. Buna bağlı olarak 01.01.2016 tarihinden önce açılan hesaplardan bu tarihten sonra elde edilen repo gelirleri üzerinden ise mezkur Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendine göre tevkifat yapılacaktır.

4.5.3.6. Tevkifat Dönemi

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında özetle; menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden bankalar ve aracı kurumlarca, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte, aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında 2006-2015 yılları arasında elde edilecek repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifatın dönemine ilişkin olarak herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bu durumda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifatın döneminin, genel esaslar çerçevesinde belirlenmesi ve söz konusu bent kapsamında yapılan tevkifatların aylık olarak muhtasar beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

4.5.3.7. Beyan ve Ödeme

[72] Maliye Bakanlığı'nın 18.02.2005 tarih ve B.07.0.GEL.0.40/4034-739/007747 sayılı muktezası,

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının son paragrafında, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden yapılan tevkifat tutarlarının, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmeyeceği, banka ve aracı kurumlar tarafından tevkif edilen vergilerin şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan edileceği ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödeneceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkif edilen vergiler için ayrı bir muhtasar beyanname verileceği yönünde bir hüküm bulunmamaktaydı. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile anılan fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarlarının mezkur Kanunun 98. ve 119. maddelerinde belirtilen sürelerde beyan edilerek ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında vergi tevkifatı yapanlar, tevkif ettikleri bu vergileri diğer işlemleri nedeniyle verecekleri muhtasar beyannameye dahil etmek zorundadırlar.

Söz konusu muhtasar beyanname, vergi tevkifatının yapıldığı ayı izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine verilecek ve tevkif edilen vergiler aynı ayın yirmialtıncı günü akşamına kadar ödenecektir.

4.5.3.8. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat ile Eski Tevkifat Uygulamasının Farkları

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca elde edilecek aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde yer alan repo gelirlerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Bununla birlikte 31.12.2005 tarihine kadar uygulanacak olan hükümler gereğince ise aynı gelirler üzerinden geliri elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki niteliğine bağlı olarak, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (14) numaralı bendine göre veya 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesine göre (dar mükellef kurumlar açısından) tevkifat yapılacaktır.

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin olarak iki ayrı tevkifat uygulamasının mevcut olması, uygulamada bir kısım tereddüt ve ihtilafların ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Bu kapsamda olmak üzere söz konusu bu durumun ortaya çıkaracağı tereddütleri bertaraf etmek amacıyla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasının son cümlesinde, anılan fıkra uyarınca tevkifata tabi tutulan iratlar üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı K.V.K.'nın 15 ve 30. maddelerinde de kurumlar vergisi mükelleflerinin elde edecekleri bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmış ve uygulamada ortaya çıkması muhtemel tereddüt ve ihtilafları ortadan kaldırmak amacıyla Geçici 1. maddesinde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar üzerinden ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, repo gelirleri üzerinden yapılacak eski ve yeni tevkifat uygulamasının farklarını belirtmek, yeni uygulamayı daha iyi kavrayabilmek açısından faydalı olacaktır. Bu farklar yeri geldiğinde kitabımızın önceki bölümlerinde ana hatları itibariyle belirtilmişti. Kitabımızın bu bölümünde ise söz konusu farklılıklar topluca belirtilecektir.

4.5.3.8.1. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 94/14. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi kapsamında repo gelirleri üzerinden, 01.01.2006 tarihinden önce ve 31.12.2015 tarihinden sonra G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca yapılacak tevkifat ile 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması arasındaki farklar ana başlıklar itibariyle şu şekildedir;

4.5.3.8.1.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin ilk fıkrasında, madde metninde belirtilen ödemeleri nakden veya hesaben gerçekleştirenlerden tevkifat yapmak zorunda olan kişi ve kurumlar tadadi olarak sayılmıştır. Buna göre anılan fıkra metninde belirtilmeyenler tarafından mezkur madde uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. Buna karşılık, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında repo gelirleri üzerinden tevkifat yapacak kişi ve kurumları belirtmek için **"ödemeyi yapanlar"** şeklinde geniş bir ifade kullanılmıştır.

4.5.3.8.1.2. Geliri Elde Eden Açısından

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin (14) numaralı fıkrasında, elde ettikleri repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacak kurum ve kuruluşlara, aynı bendin parantez içi hükmünde yer verilmiştir. Buna göre;

- Kanunla kurulan dernek ve vakıflar,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar,
- Kamu menfaatine yararlı dernekler,
- Dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler,

tarafından 31.12.2005 tarihinden önce ve 01.01.2016 tarihinden sonra elde edilen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden, anılan Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Görüldüğü üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi kapsamında elde edilecek repo gelirleri üzerinden yapılacak vergi tevkifatını

düzenleyen mezkur Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendinde elde ettikleri gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacak pek çok kurum ve kuruluş belirlenmiştir. Bu nedenle anılan kurum ve kuruluşların 2005 yılında elde ettikleri repo gelirleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Ancak, G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendinin parantez içinde yer alan ifadeye, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer verilmemiştir. Bu nedenle, anılan kurum ve kuruluşların 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri repo gelirleri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan yeni sistem uyarınca tevkifat yapılacaktır. Örneğin, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan bir vakıfın 2005 yılında elde ettiği repo geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılmazken, 2006-2015 yılları arasında elde edeceği repo gelirleri üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde düzenlenmiş bulunan menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esasların düzenlendiği mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası ile aynı Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendine göre tevkifat yapılacak kişiler yönünden farklılıklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Menkul Sermaye İradını Elde Edenler	**G.V.K. Md. 94/14'e Göre Tevkifat**	**G.V.K. Geçici Md. 67/4'e Göre Tevkifat**
Kanunla Kurulan Dernek ve Vakıflar	Yok	Var
Bakanlar Kurulunca Vergi Muafiyeti Tanınan Vakıflar	Yok	Var
Kamu Menfaatine Yararlı Dernekler	Yok	Var
Dernek ve Vakıf Olmamakla Birlikte; Odalar, Borsalar, Meslek Örgütleri ve Bunların Üst Kuruluşları, Siyasi Partiler, Emekli ve Yardım Sandıkları gibi Vergi Uygulamalarında Dernek ve Vakıf Olarak Kabul Edilenler	Yok	Var

Öte yandan dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendine göre tevkifat yapılması mümkün olmayıp, söz konusu bu iratlar üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaktaydı. Buna karşılık dar mükellef kurumlarca 2006-2015 yılları arasında elde edilecek anılan mahiyetteki menkul sermaye iratları üzerinden ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

4.5.3.8.1.3. Tevkifat Oranları Açısından;

Bilindiği üzere G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca 2005 yılında elde edilen repo gelirleri üzerinden %22 oranında tevkifat yapılmaktaydı. Bununla birlikte 2006-2015 yılları arasında elde edilecek repo gelirleri üzerinden ise mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın 94. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından geçerli olacak tevkifat oranlarının belirlenmesine ilişkin olarak her iki madde de farklı düzenlemeler yapılmıştır. G.V.K.'nın 94. maddesinde özetle; Bakanlar Kurulu'nun bu madde de yer alan tevkifat nispetlerini her bir ödeme ve gelir için ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmak suretiyle yeniden tespit etmeye yetkili olduğu ve bu yetkinin; tam ve dar mükellef ile gerçek ve tüzel kişiler itibariyle ve hesapların vadesine göre farklı oranlar tespit edilmek suretiyle kullanılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise özetle; Bakanlar Kurulu'nun anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine eklenen (17) numaralı fıkra ile Bakanlar Kurulu'na tevkifat oranlarını yeniden belirleme yetkisi verilmiştir. Kaldı ki; anılan yetki uyarınca 2006/10731 sayılı B.K.K. ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında elde edilen bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir.

4.5.3.8.2. G.V.K.'nın Geçici 67/4. Maddesi ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifatın Farklılıkları

Dar mükellef kurumların işyeri veya daimi temsilcileri vasıtası olmaksızın 2005 yılında Türkiye'de elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak vergi tevkifatının düzenlendiği 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile 2006-2015 yılları arasında elde edilen anılan mahiyetteki iratlar üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası arasındaki farklar, ana başlıklar itibariyle şu şekildedir.

4.5.3.8.2.1. Tevkifatı Yapacak Kişiler Açısından;

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği, buna karşılık Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettiği repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Görüldüğü üzere, dar mükellef kurumlarca 2006-2015 yılları arasında Türkiye'de elde edilen repo gelirleri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte dar mükellef kurumların 2005 yılında Türkiye'de elde ettikleri repo gelirleri üzerinden ise 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaktaydı.

Dikkat edileceği üzere gerek G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında gerekse 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde vergi tevkifatını yapacak olanlar **"ödemeyi yapanlar"** olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda olmak üzere dar mükellef kurumlara repo gelirlerini ödeyenler, 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uygulamasında olduğu gibi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uygulamasında da tevkifat

yapacaklardır. Dolayısıyla her iki sistemde repo gelirleri üzerinden tevkifat yapacaklar açısından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

4.5.3.8.2.2. Geliri Elde Eden Açısından;

5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde özetle; dar mükellefiyete tabi kurumların ticari, zirai ve diğer kazanç ve iratları dışında kalan kazanç ve iratları ile telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alameti farika ve benzeri gayrimaddi hakların satışı, devir ve temliki mukabilinde alınan bedellerin tevkifata tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında da dar mükellef kurumların 2006-2015 yılları arasında elde ettikleri repo gelirleri üzerinden söz konusu menkul sermaye iradını ödeyenlerce tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda olmak üzere repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasında geliri elde edenler açısından 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde hüküm altına alınan eski uygulama ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan yeni sistem arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

4.5.3.8.2.3. Tevkifat Oranları Açısından;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere dar mükellef kurumların 2005 yılı içinde Türkiye'de elde ettikleri repo gelirleri üzerinden 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca %22 oranında tevkifat yapılmakla birlikte, 2006-2015 yılları arasında elde edilecek repo gelirleri üzerinden ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Görüldüğü üzere dar mükellef kurumların 2005 yılı ile 2006-2015 yılları arasında elde edeceği repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifat oranları farklıdır. Diğer taraftan 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması açısından geçerli olacak tevkifat oranlarının belirlenmesine ilişkin olarak her iki madde de farklı düzenlemeler yapılmıştır. 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesinde özetle; Bakanlar Kurulu'nun, dar mükellefiyete tabi kurumların tevkifata tabi kazanç ve iratlarından yapılacak vergi tevkifatı nispetini, gelir unsurları veya faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı belirlemeye, sıfıra kadar indirmeye veya madde metninde belirtilen %25 oranının bir katını geçmemek üzere yeni bir oran tespit etmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise özetle; Bakanlar Kurulu'nun anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine eklenen (17) numaralı fıkra ile Bakanlar Kurulu'na tevkifat oranlarını yeniden belirleme yetkisi verilmiştir. Kaldı ki; anılan yetki uyarınca 2006/10731 sayılı B.K.K. ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında elde edilen bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir.

4.6. MENKUL KIYMET YATIRIM FON VE ORTAKLIKLARININ PORTFÖY KAZANÇLARI ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden, bu kazançların dağıtılıp dağıtılmadığına bakılmaksızın % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı, bununla birlikte anılan fıkranın parantez içinde ise borsa yatırım fonlarının portföy işletmeciliği kazançlarından tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştı.

Bununla birlikte 5527 sayılı Kanunla anılan fıkra metninde bir kısım değişiklikler yapılmıştır. Buna göre söz konusu fıkranın "borsa yatırım fonları hariç" şeklindeki parantez içi, "borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil" şeklinde değiştirilmiştir. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 5527 sayılı Kanunla değişik (8) numaralı fıkrası şu şekildedir;

> *"8) Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın %15 oranında vergi tevkifatına tabi tutulur. Bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticari işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler, bu fıkra kapsamı dışındadır."*

Ayrıca, Bakanlar Kurulu 2006/10731 sayılı Kararla söz konusu fıkra hükmüne göre yapılacak tevkifat oranlarında indirime gitmiştir. Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden;

- 01.01.2006 tarihinden 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23.07.2006 tarihine kadar % 15 oranında,

- 23.07.2006 tarihinden 01.10.2006 tarihine kadar % 10 oranında,

- 01/10/2006 tarihinden itibaren ise % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.

G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında portföy işletmeciliğinden elde etmiş oldukları kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

4.6.1. Tevkifat Yapmak Zorunda Olanlar

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3794 sayılı Kanunla değişik 37. maddesinde Yatırım Fonları; halktan katılma belgeleri karşılığında toplanan paralarla, belge sahipleri hesabına riskin dağıtılması ilkesi ve inançlı mülkiyet esaslarına göre sermaye

piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek amacıyla kurulan malvarlığı olarak tanımlanmıştır.

Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan yatırım fonları, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde ayrı bir mükellef grubu olarak düzenlenmiş ve yatırım fonlarının, gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında sermaye şirketi olarak kabul edileceği belirtilmiştir. Ayrıca, Türkiye'de münhasıran portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonları, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları'nın uygulanmasında 2499 sayılı Türk Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu addolunmakta ve dolayısıyla bunlar da gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında sermaye şirketi olarak kabul edilmekteydi. Bununla birlikte 31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı (3. Mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanan 5281 sayılı Kanun ile 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilecek menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine yönelik olarak Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Kanunları'nda yapılan düzenlemelerden biri de 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasıdır. Bu kapsamda olmak üzere Türkiye'de münhasıran portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonları, 01.01.2006 tarihinden itibaren Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları'nın uygulanmasında 2499 sayılı Türk Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu olarak kabul edilmeyecektir.

5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile aynı nitelikteki yabancı fonların sermaye şirketi addolunacağı hüküm altına alınmıştır.

Yatırım ortaklıkları ise esas olarak anonim şirket statüsünde kurulduklarından dolayı ayrıca özel düzenleme yapılmasına gerek olmaksızın, doğrudan sermaye şirketi olarak kurumlar vergisi mükellefidir.

Yatırım fon ve ortaklıklarının kuruluş ve işleyişlerine ilişkin yasal düzenlemeler, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 35 ile 39. maddeleri arasında yapılmış olup, uygulama usul ve esasları ise Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan tebliğler ile belirlenmiştir. Buna göre portföy işletmecilik kazancı istisnasından yararlanabilecek yatırım fon ve ortaklıkları ile ilgili olarak sermaye piyasası mevzuatında yer alan düzenlemeler şu şekildedir;[73]

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 35. maddesinde yatırım ortaklıklarının; sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföylerini işletmek amacıyla anonim ortaklık şeklinde kurulacağı hüküm altına alınmıştır. Yatırım ortaklıklarının kuruluşu ile çalışma usul ve esasları, Sermaye Piyasası Kurulu'nun VI seri ve (4) numaralı tebliğinde yapılmış olup, anılan tebliğ uyarınca yatırım ortaklıkları; sermaye piyasası araçları ile ulusal ve uluslararası borsalarda veya borsa dışı organize piyasalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler portföyünü işletmek üzere anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumlarıdır.

Yatırım fonları ise Sermaye Piyasası Kanunu'nun 37. maddesinde düzenlenmiş olup, anılan madde şu şekildedir;

"Madde 37: Bu kanun hükümleri uyarınca halktan katılma belgeleri karşılığında toplanan paralarla, belge sahipleri hesabına, riskin dağıtılması ve inançlı mülkiyet

[73] TEKİN Cem, KARTALOĞLU Emre, "Tüm Yönleriyle Kurumlar Vergisi Rehberi", Gelirler Kontrolörleri Derneği, Şubat 2005.

esaslarına göre sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek amacıyla kurulan mal varlığına Yatırım Fonu adı verilir. Fonun tüzel kişiliği yoktur; ancak mal varlığı kurucunun mal varlığından ayrıdır. Kurucu fonu, yatırım fonu katılma belgesi sahiplerinin haklarını koruyacak şekilde temsil eder, yönetir veya yönetimini denetler. Fon varlığının korunması ve saklanmasından kurucu sorumludur. Kurucu ile katılma belgesi sahipleri arasındaki ilişkilere ve bu Kanunda ve ilgili mevzuatta hüküm bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu'nun vekalet akdi hükümleri uygulanır."

Diğer taraftan anılan Kanunun 38. maddesi hükmü uyarınca; bankalar, sigorta şirketleri, aracı kurumlar, Kanunlarında engel bulunmayan emekli ve yardım sandıkları ile 506 sayılı Kanunun Geçici 20. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan sandıklar, yatırım fonu kurabilecektir. Yatırım fonlarının, portföylerinde yer alacak varlıkların işletilmesi dışında herhangi bir faaliyet ile uğraşmaları mümkün olmayıp, Sermaye Piyasası Kurulu'nun VII seri ve (10) numaralı tebliğinin 4. maddesinde yatırım fonlarının portföylerinde yer alabilecek varlıklar şu şekilde belirtilmiştir;

i) Özelleştirme kapsamına alınmalar dahil Türkiye'de kurulan ortaklıklara ait hisse senetleri, özel ve kamu sektörü borçlanma senetleri,

ii) Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen, yabancı özel ve kamu sektörü borçlanma senetleri ve hisse senetleri,

iii) Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilmiş ve borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları,

iv) Kurulca uygun görülen diğer sermaye piyasası araçları, repo, ters repo, future, opsiyon ve forward sözleşmeleri.

Yatırım fonlarının çeşitleri ise şunlardır;

i- Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak;

a- Kamu ve/veya özel sektör borçlanma araçlarına yatırmış fonlar **"Tahvil ve Bono Fonu"**,

b- Özelleştirme kapsamına alınanlar dahil Türkiye'de kurulmuş ortaklıkların hisse senetlerine yatırmış fonlar **"Hisse Senedi Fonu"**,

c- Belirli bir sektörü oluşturan ortaklıkların menkul kıymetlerine yatırmış fonlar **"Sektör Fonu"**,

d- Sermaye Piyasası Kurulu'nun XI seri ve (1) numaralı tebliğinin (3) numaralı ekinde tanımlanan iştiraklerce çıkarılmış menkul kıymetlere yatırmış fonlar **"İştirak Fonu"**,

e- Sermaye Piyasası Kurulu'nun XI seri ve (10) numaralı tebliğinin 2. maddesinde tanımlanan belli bir topluluğun menkul kıymetlerine yatıran fonlar **"Grup Fonu"**,

f- Yabancı özel ve kamu sektörü menkul kıymetlerine yatırmış fonlar **"Yabancı Menkul Kıymetler Fonu"**,

g- Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırmış fonlar **"Altın ve Diğer Kıymetli Madenler Fonu"**,

ii- Portföyünün tamamı;

h- Hisse senetleri, borçlanma senetleri, altın ve diğer kıymetli madenler ile bunlara dayalı sermaye piyasası araçlarından en az ikisinden oluşan ve her birinin değeri fon portföy değerinin %20'sinden az olmayan fonlar **"Karma Fon"**,

ı- Vadesine 90 günden az kalmış sermaye piyasası araçlarından oluşan fonlar **"Likit Fon"**,

i- Portföy sınırlamaları itibariyle yukarıdaki türlerden herhangi birine girmeyen fonlar **"Değişken Fon"**,

j- Portföyünün en az %80'i devamlı olarak; tebliğin (3) numaralı ekinde yer alan formüle uygun olarak yapılan hesaplama çerçevesinde, baz alınan ve Kurul tarafından uygun görülen bir endeksin değeri ile fonun birim pay değeri arasındaki korelasyon katsayısı en az %90 olacak şekilde, endeks kapsamındaki menkul kıymetlerin tümünden ya da örnekleme yoluyla seçilen bir kısmından oluşan fonlar **"Endeks Fon"**,

olarak adlandırılırlar.

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen ve 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan Geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasında, anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında yer alan tevkifat uygulamasından farklı olarak menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmecilik kazançları üzerinden yapılacak dahili tevkifat uygulaması da hüküm altına alınmıştır. Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında, banka ve aracı kurumlar ile bir kısım menkul sermaye iratlarını ödeyenler tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmış olmasına rağmen anılan maddenin (8) numaralı fıkrası hükmü gereğince menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları, elde etmiş oldukları portföy kazançları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın tevkifat yapacaklardır. Başka bir deyişle (8) numaralı fıkra kapsamında geliri elde eden fon ve ortaklıklar, aynı zamanda bu gelirler üzerinden tevkifat yapacaklardır.

Öte yandan 5527 sayılı Kanunla Geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları da portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına 01.10.2006 tarihinden itibaren dahil edilmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 01.10.2006 tarihinden itibaren Geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasına göre, söz konusu fon ve ortaklıklar tarafından portföy kazançları üzerinden % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan bilindiği üzere 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendinde; menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmecilik kazançlarının, risk sermayesi yatırım fon ve ortaklıkları, gayrimenkul yatırım fon ve ortaklıkları ve emeklilik yatırım fonlarının ise bütün kazançlarının kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu'nun Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih olan 21.06.2006 tarihine kadar kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançları 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre tespit edilecektir. Söz konusu tarihten sonra ise kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançları 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine göre tespit edilecektir. Buna göre;

- 21.06.2006 tarihine kadar, portföyünün en az % 25'i hisse senetlerinden oluşan menkul kıymetler yatırım fonları (döviz yatırım fonları hariç) ile aynı nitelikteki menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançlar, kurumlar vergisinden istisnadır ve bu kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre vergi tevkifatı yapılması gerekmekte idi.

- 21.06.2006 tarihinden sonra 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi ile Türkiye'de kurulu menkul kıymetler yatırım fonları ile aynı nitelikteki menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları, **portföy içeriği herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmaksızın** kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Bilindiği gibi eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendinde döviz yatırım fonlarının istisnadan faydalanamayacağı belirtilmekteydi. Bununla birlikte yeni K.V.K.'da bu yönde bir belirleme yapılmamıştır. Dolayısıyla Türkiye'de kurulu olan döviz yatırım fonlarının portföy işletmeciliği kazançları da 01.01.2006 tarihinden itibaren kurumlar vergisinden istisna olacaktır[74] ve bu kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre vergi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendinde ise 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendinde yer alan yatırım fon ve ortaklıklarının (emeklilik yatırım fonları hariç) elde etmiş oldukları kazançlar üzerinden, söz konusu kazançlar dağıtılsın dağıtılmasın tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri portföy kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacağından, anılan dönemde yatırım fon ve ortaklıklarının elde edecekleri portföy kazançları üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında sadece menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında elde ettikleri portföy kazançları üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmış olduğundan, gayrimenkul yatırım fon ve ortaklıkları ve risk sermayesi fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında elde etmiş oldukları kazançlar üzerinden eski sistem uygulanmaya, başka bir deyişle G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca %0 oranında tevkifat yapılmaya devam edilecektir. Ayrıca eski sistemde (G.V.K. Md. 94/6-a) olduğu gibi yeni sistem (G.V.K. Gç. Md. 67/8) uyarınca da emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

4.6.2. Portföy Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında, menkul kıymetler yatırım fonları ile ortaklıklarının tevkifata tabi tutulacak kazançlarının, bu fon ve ortaklıkların kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançları olduğu hüküm altına alınmıştır.

5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da emeklilik yatırım fonları hariç olmak üzere kurumlar vergisinden istisna olan yatırım fon ve ortaklıklarının kazançları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın, 01.01.2006 tarihinden itibaren, %15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

[74] TEKİN, Cem; KARTALOĞLU, Emre; 5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu, Ankara Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası, Ankara 2006, Sayfa:76.

Yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (d) bendi ile kurumlar vergisinden istisna edilen, dolayısıyla elde ettikleri bu istisna kazançlar üzerinden vergi kesintisi yapılacak yatırım fon ve ortaklıkları şunlardır. Türkiye'de kurulu;

1) Menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,
2) Girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,
3) Gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,
4) Konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının kazançları,

K.V.K.'nın 5. maddesinde emeklilik yatırım fonlarının kazançları da kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Ancak, Kanunun 15. maddesinde bu fonların söz konusu istisna kazançları üzerinden tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir.

Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere tam mükellefiyete tabi menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları dışında kalan yatırım fonlarının (gayrimenkul ve risk sermayesi yatırım fon ve ortaklıkları) 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri kazançları üzerinden 5520 sayılı Kanunun 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. (Çünkü tam mükellefiyete tabi menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna portföy işletmecilik kazançları üzerinden 2006-2015 yılları arasında G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 8 numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında[75] tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte anılan yatırım fon ve ortaklıklarının 2016 ve izleyen yıllarda elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna portföy işletmecilik kazançları üzerinden ise 5520 sayılı Kanunun 15. maddesinin 3 numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.)

Buna karşılık menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının 01.01.2006 tarihinden itibaren portföy işletmecilik faaliyetinden elde edecekleri kazançlar üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin olarak yeni Kanunun 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkralarında olmak üzere iki ayrı düzenleme yürürlükte olacaktır. Söz konusu bu iki ayrı düzenlemenin uygulamada ortaya çıkaracağı mükerrer vergileme durumu ile mahzurları ortadan kaldırmak amacıyla yeni K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında özel düzenleme yapılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere anılan fıkra ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca vergi kesintisine tabi tutulmuş kazanç ve iratlar üzerinden K.V.K. uyarınca ayrıca vergi kesintisi yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.[76]

4.6.2.1. Türkiye'de Yerleşik Menkul Kıymetler Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Portföy Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan tevkifat müessessi, 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlara uygulanacaktır. Buna karşılık anılan tarihler arasında menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, kazanç veya irada kaynaklık eden menkul kıymetin iktisap veya ihraç tarihi büyük önem taşımaktadır. Bilindiği üzere

[75] 23.07.2006 tarihinden 01.10.2006 tarihine kadar % 10 oranında, 01.10.2006 tarihinden itibaren ise % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.
[76] TEKİN, Cem; KARTALOĞLU, Emre; 5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu, Ankara Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası, Ankara 2006.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin, (10) numaralı fıkrasında ise 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu dışında kalan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Doğal olarak menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında portföylerinde mevcut bulunan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazanç ve iratların, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak tevkifat uygulaması karşısındaki durumu özellik arzetmektedir. Bu durumda, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıkları 31.12.2005 tarihinde mevcut olan portföylerini, bu tarihten sonra alıp satacakları menkul kıymetlerden ayrı olarak izleyeceklerdir. Başka bir deyişle, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri ile bu tarihten önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılması veya elde tutulması sürecinde doğan ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançlarının bu kısmı için; bu kısım portföyün en az %25'i hisse senetlerinden oluşması halinde öteden beri devam ettiği üzere G.V.K.'nın 94. maddesine göre %0, aksi durumda ise %10 oranında tevkifata tabi olacaktır. Buna karşılık, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edecekleri hisse senetleri ile bu tarihten sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edecekleri gelirler G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır.

Bu durum ise, yatırım fon ve ortaklıklarının genel giderlerini (fon yönetim ücretleri vb.) yukarıdaki şekilde izlenen portföy kısımlarının toplam portföy bileşimi ağırlığına göre dağıtılarak izlenmesini gerektirmektedir. İlgili portföy bileşiminde yer alan menkul kıymetlerle doğrudan ilişkilendirilen giderler ise, sadece ilgili kısım portföy kazançlarından indirilecektir. Konuyla ilişkin olarak 258 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde verilen örnek aynen aşağıya alınmıştır.

Örnek:

(X) menkul kıymetler yatırım fonunun 15.03.2006 tarihinde, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetlerle ilgili I. Kısım portföyü 4.000.000 YTL, 01.10.2006 tarihine kadar alım-satımı yapılan menkul kıymetlerden oluşan II. Kısım portföyü 6.000.000 YTL olmak üzere toplam 10.000.000 YTL'lik portföy bileşimi bulunmaktadır.

Anılan Fon, ilgili dönemde 50.000 YTL fon yönetim ücreti ödemiş ve II. Kısım portföyde bulunan menkul kıymetlerle ilgili olarak 1.000 YTL gider yapmıştır.

Bu durumda, I. Kısım toplam portföy bileşiminin % 40'ını, II. Kısım ise % 60'ını oluşturmaktadır. Dolayısıyla, fon yönetim ücretinin 20.000 YTL'si Portföyün I. Kısmı; 30.000 YTL'si ise II. Kısmı ile ilişkilendirilecektir.

	Portföy Bileşimi	**Oran(%)**	**Genel Giderler**
I.Kısım Portföy	4.000.000	40	20.000
II.Kısım Portföy	6.000.000	60	30.000
TOPLAM	10.000.000	100	50.000

II. Kısım portföyde bulunan menkul kıymetlerle ilgili olarak yapılan 1.000 YTL gider ise sadece ilgili portföyle ilişkilendirilecektir.

Ayrıca menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 31.12.2005 tarihi itibariyle mevcut olan hisse senetlerinden bu tarihten sonra da iktisap etmesi durumunda, bu tarihten sonra yapılacak hisse senetleri satışlarının öncelikle portföyün 31.12.2005 tarihi itibariyle mevcut olan kısmından yapıldığı kabul edilecektir. Bu kapsamda olmak üzere, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıklarının 31.12.2005 tarihi itibarıyla portföylerinde bulunan ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetleri, 2005 yılında işlem gördüğü son günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyat veya alış bedelinin yüksek olanıyla değerlenecek ve bu değer izleyen dönemlerde söz konusu senetlerin alış bedeli olarak kabul edilecektir.

4.6.2.2. Dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan yatırım fonları, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde ayrı bir mükellef grubu olarak düzenlenmiş ve yatırım fonlarının, gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında sermaye şirketi olarak kabul edileceği belirtilmiştir. Ayrıca, Türkiye'de münhasıran portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonları, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları'nın uygulanmasında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu addolunmakta ve dolayısıyla bunlar da gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında sermaye şirketi olarak kabul edilmekteydi.

Bununla birlikte 5281 sayılı Kanun ile 01.01.2006 tarihinden itibaren 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmış olup böylelikle Türkiye'de münhasıran portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonları, 01.01.2006 tarihinden itibaren Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları'nın uygulanmasında 2499 sayılı Türk Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu olarak kabul edilmeyecektir.

Ayrıca, 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da 5281 sayılı Kanunla yapılan düzenleme benimsenmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile aynı nitelikteki yabancı fonların sermaye şirketi addolunacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, 01.01.2006 tarihinden itibaren yabancı yatırım fonları 01.01.2006 tarihinden itibaren Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları'nın uygulanmasında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu olarak kabul edilmeyecektir. Bu durumda söz konusu tarihten itibaren yabancı yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmecilik kazançları üzerinden geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacaktır.

Öte yandan, 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (16) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile yabancı yatırım fonlarının geçiş döneminde Türkiye'de menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesine yönelik olarak bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (15) numaralı fıkrasının 5436 sayılı Kanunla değişik yeni hali şu şekildedir;

"15. Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin 5281 sayılı Kanunla kaldırılmadan önceki 2 numaralı fıkrasında "Sermaye Piyasası Kanununa göre

kurulan yatırım fonu" olarak addolunmuş dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirmeye ilişkin 31.12.2005 tarihindeki bu statüleri;

a. 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle (hisse senetleri hariç) sınırlı olmak üzere bu menkul kıymetlerin tamamı itfa edilinceye kadar,

b. 31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için ise bu menkul kıymetlerin bu tarihten sonra portföyden ilk çıkış tarihine kadar,

devam eder."

Anılan fıkra hükmünden de anlaşılacağı üzere 31.12.2005 tarihine kadar Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu addolunanların dar mükellefiyete tabi yabancı yatırım fonlarından vergilendirme açısından bu statüleri, hisse senetleri hariç 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle sınırlı olmak üzere bunların tamamen itfa edilip dolaşımdan kalktığı tarihe kadar, 31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için bu senetlerin ilk defa elden çıkarıldığı tarihe kadar devam edecektir. Başka bir deyişle 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının, gerek bu tarih itibarıyla dar mükellef yatırım fonlarının portföylerinde bulunması, gerekse bu tarihten sonra portföye dahil edilmesi durumunda, bu kağıtların dolaşımdan kalktığı tarihe kadar mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifat yapılmayacak olup, vergilendirme 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre yapılacaktır. Aynı şekilde 31.12.2005 tarihi itibarıyla portföylerinde bulunan hisse senetlerinin ilk defa elden çıkarıldığı tarihe kadar mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifat yapılmayacak olup, vergilendirme 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre yapılacaktır.

Geçiş dönemi için ve yalnızca vergilendirme bakımından fon statüleri devam ettirilen dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının, gerçekte farklı kişilere ait portföylerde izlenmesine rağmen fon statüsünde değerlendirilen portföylerine, 01.01.2006 tarihinden itibaren alınacak hisse senetleri ile bu tarihten sonra ihraç edilecek menkul kıymetlerin dahil edilmesi mümkün olmadığı gibi bu fonlarca bu tarihten sonra yapılacak hisse senedi satışları da öncelikle fon statüsünde değerlendirilen portföye 01.01.2006 tarihinden önce alınmış hisse senetlerinden yapılmış kabul edilecektir. Ancak, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilmiş Devlet İç Borçlanma Senetlerinin elden çıkarılması veya elde tutulmasından elde edilen kazançlar, bu senetler tamamen itfa edilinceye kadar fon statüsünde değerlendirilen portföy kısmında izlenecektir.

4.6.3. Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Elden Çıkarma Ve İtfa Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden banka ve aracı kurumlar ile Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlar tarafından tevkifat yapılacaktır. Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasının düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları tarafından elde edilen anılan

mahiyetteki gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacağına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece, söz konusu maddenin (5) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri kazanç ve iratlar üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre genel olarak menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarını elde tutmaları ve elden çıkarmalarından sağladıkları kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Ancak, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılacak tevkifat oranı yeniden belirlenmiştir. Buna göre; Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen gelirleri üzerinden,

- 01.01.2006 tarihinden 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23.07.2006 tarihine kadar % 15 oranında,
- 23.07.2006 tarihinden 01.10.2006 tarihine kadar % 10 oranında,
- 01.10.2006 tarihinden itibaren ise % 0 oranında,

tevkifat yapılacaktır.

Kitabımızın bu bölümünde yatırım fonlarının menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarını elden çıkarmalarından sağladıkları kazançlar ile bunların itfaları sonucunda elde edilen kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul esaslar, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının Türkiye'de yerleşik olması ve dar mükellefiyete tabi olması durumlarına göre ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4.6.3.1. Türkiye'de Yerleşik Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Elden Çıkarma Ve İtfa Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat;

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca elde edenlerin mükellefiyet durumu ve hukuki kişiliklerine bakılmaksızın 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılacaktır. Genel olarak Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının portföylerinde bulunan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarını (tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet tanımı mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin 13 numaralı fıkrasında yapılmıştır) elden çıkarmalarından sağladıkları kazançlar ile bunların elde tutulmasından sağlamış oldukları iratlarda mezkur madde uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır.

Bu kapsamda olmak üzere menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföylerinde mevcut bulunan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde etmiş oldukları kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca iki ayrı tevkifat yapılacaktır. Buna göre menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmecilik kazançları üzerinden anılan maddenin (8) numaralı fıkrası uyarınca bizzat kendileri tarafından tevkifat yapılacaktır. Diğer taraftan menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını elde tutmalarından ve bunları elden çıkarmalarından sağlamış oldukları kazanç ve iratlar üzerinden anılan maddenin (1) ve (4)

numaralı fıkraları uyarınca işleme aracılık yapan banka, aracı kurum veya Takasbank dışında kalan saklama hizmeti veren kuruluşlar ile menkul sermaye iratlarını ödeyenler tarafından tevkifat yapılacaktır.

Menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını elde tutmalarından ve elden çıkarmalarından sağlamış oldukları kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif edilen vergiler, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmecilik kazançları üzerinden anılan maddenin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkif edilen vergiden mahsup edilebilecektir. Buna karşılık mahsup edilemeyen vergiler kendilerine red ve iade edilecektir.

Diğer taraftan kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı bendinde 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkartılması suretiyle sağlanan gelirlerin 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde vergilendirileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulu bulunan menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş bulunan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkartılması suretiyle sağladıkları gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Örnek:

Türkiye'de yerleşik (A) Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığı, 2006 yılında (23.07.2006 tarihinden önce) aşağıdaki gelirleri elde etmiştir.

1- Portföyün en az % 25'i hisse senetlerinden oluşan (A Tipi) portföy kazançları,

a-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından 50.000 YTL

b-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 20.000YTL

c-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 60.000 YTL

d-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 30.000 YTL

e-01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 40.000 YTL

f-01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 70.000YTL

g-01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 20.000 YTL

2- Portföyün % 25'inden azı hisse senetlerinden oluşan (B Tipi) portföy kazançları,

a-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 55.000 YTL

b-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 30.000YTL

c-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 45.000 YTL

d-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 60.000 YTL

e-01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 50.000 YTL

f-01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 70.000YTL

g- 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 40.000 YTL

Buna göre, Türkiye'de yerleşik (A) Menkul Kıymet Yatırım Fonunun/Ortaklığının 2006 yılında elde ettiği portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat aşağıdaki gibi hesaplanacaktır. (Fon yönetim gider payları ihmal edilmiştir.)

01.01.2006 tarihinden önce iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin						**01.01.2006 tarihinden sonra iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin**			
	A Tipi		**B Tipi**		**Hesaplanan Vergi (A+B)**		**Tevkifat Matrahı (A+B) Tipi**	**Tevkifat Oranı**	**Hesaplanan Vergi (A+B)**
	Tevkifat Matrahı	**Tevkifat Oranı**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı**					
a	50.000	0	55.000	10	**5.500**	**e**	90.000	15	**13.500**
b	20.000	0	30.000	10	**3.000**	**f**	140.000	15	**21.000**
c	60.000	0	45.000	10	**4.500**	**g**	60.000	15	**9.000**
d	30.000	0	60.000	10	**6.000**	**Top**	290.000	15	**43.500**
Top	160.000	0	190.000	10	**19.000**				

Tablodan da anlaşılacağı üzere (A) Menkul Kıymetler Yatırım Fonunun 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ve bunların dışında kalan menkul kıymetlerden 01.01.2006 tarihinden önce iktisap etmiş olduklarından elde ettikleri faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlardan oluşan ve 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Anılan tevkifatın oranı (A) tipi fonlar için %0, (B) tipi fonlar için %10 olacaktır.

Öte yandan (A) Menkul Kıymetler Yatırım Fonunun 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ve bunların dışında kalan menkul kıymetlerden 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap etmiş olduklarından elde ettikleri faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlardan oluşan portföy kazançları üzerinden ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Özetle menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından, portföylerinde mevcut bulunan her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının ihraç, bunların dışında kalan menkul kıymetlerin ise iktisap tarihi büyük önem taşımaktadır.

Örnek:

Türkiye'de faaliyet gösteren (Y) Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığının 21.03.2006 tarihindeki portföy bileşimi 01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetleri de izleyecek şekilde I. Kısım ve II. Kısım olmak üzere aşağıdaki gibi oluşmuştur.

I. Kısım				**II. Kısım**				
31.12.2005 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş kıymetleri gösteren portföy				**01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç/iktisap edilmiş kıymetleri gösteren portföy**				
Menkul Kıymet	**Adedi (1.000)**	**Fiyat (YTL)**	**Tutarı (1.000)**	**Menkul Kıymet**	**Adedi (1.000)**	**Fiyatı (YTL)**	**Tutarı (1.000)**	**Alım/İhraç Tarihi**
A hisse senedi	2.000	10	20.000	A hisse senedi	5.000	60	300.000	21.01.2006
B hisse senedi	3.000	20	60.000	B hisse senedi	4.000	100	40.000	31.01.2006
Devlet Tahvili	4.000	40	160.000	Devlet Tahvili	500	200	10.000	14.01.2006
Hazine Bonosu	1.000	70	70.000	Hazine Bonosu	1.000	80	80.000	07.01.2006
TOPLAM			310.000	TOPLAM			430.000	

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere menkul kıymetler yatırım fonlarının portföy işletmecilik kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından, portföyde bulunan menkul kıymetlerin ihraç ve iktisap tarihlerinin bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Örneğimizde yer alan (Y) Menkul Kıymetler Yatırım Fonu/Ortaklığı, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetler ile bu tarihten itibaren ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetlere sahip olduğundan, tevkifat uygulaması açısından bu iki portföy bileşimini ayrı ayrı izlemesi gerekmektedir. Bununla birlikte söz konusu Fon/Ortaklığın 01.01.2006 tarihinden sonra hisse senedi satın alması durumunda, bu hisse senetlerinin I. Kısım portföye dahil edilmesi mümkün bulunmamakta olup, her halükarda II. Kısım portföyde izlenmesi gerekmektedir. Çünkü ihraç tarihi sadece her nev'i tahvil ve Hazine bonoları açısından önemli olup hisse senetleri açısından iktisap tarihi büyük önem taşımaktadır.

Diğer taraftan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının sahip oldukları aynı türden menkul kıymetin hem portföylerinin I. kısmında hem de II. kısmında mevcut olması mümkündür. Örneğin aynı hisse senedinden hem 01.01.2006 tarihinden önce hem de bu tarihten sonra iktisap edilmiş olması söz konusu olabilir. Bu durumda portföyün her iki kısmında bulunan aynı türden hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmasında bir kısım tereddütlerin ortaya çıkması mümkündür. Örneğimizde yer alan menkul kıymet yatırım fon/ortaklığı, (A) ve (B) hisse senetlerinden hem 01.01.2006 tarihinden önce hem de bu tarihten sonra iktisap etmiştir. Doğal olarak sahip olunan aynı türden ancak portföyün farklı kısımlarında yer alan hisse senetlerinin tamamen satılmasından sağlanan kazançların ilgili portföy kısmına isabet eden tutarı üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi veya mezkur Kanunun Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılacaktır. Buna karşılık portföyün farklı kısımlarında yer alan aynı hisse senetlerinin kısmen satılması durumunda, satışa konu edilen hisse senetlerinin hangi kısma ait olacağı önem taşımaktadır. Bu kapsamda olmak üzere 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel

Tebliğinde portföyün farklı kısımlarında bulunan aynı türden hisse senetlerinin öncelikle 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilenlerden satıldığının kabul edileceği belirtilmiştir. Başka bir deyişle bu durumda elde edilen hisse senedi satış kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Örneğimizde yer alan menkul kıymet Fon/Ortaklığın 26.01.2006 tarihinde (A) hisse senedinden 1.000 adedini satması durumunda, söz konusu hisse senetleri hem I. Kısım hem de II. Kısım portföyde bulunmasına rağmen I. Kısımdan çıktığı varsayılacaktır. Bu durumda portföyün I. kısmında halen 1.000 adet (A) hisse senedinin bulunduğuna dikkat edilmesi gerekmektedir. Buna karşılık söz konusu hisse senedinden 2.000 adet satılması durumunda I. kısım portföyün bileşimi değişecek olup daha sonraki tarihlerde yapılacak hisse senedi satış kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından bu hususun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Konuya ilişkin olarak İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen bir mukteza aynen aşağıya alınmıştır.[77]

> *"İlgide kayıtlı dilekçenizde, ……Vergi Dairesinin …… vergi kimlik numaralı mükellefi olduğunuzu, borsa aracı kurumu kimliği ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak sermaye piyasası faaliyetinde bulunduğunuzu, şirketinizin kurucusu olduğu A ve B tipi olmak üzere 4 adet menkul kıymet yatırım fonunu yönettiğinizi belirtip, menkul kıymet yatırım fonlarının portföylerine 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarının 01/01/2006 tarihinden sonra satın alınması halinde bu kıymetlere ilişkin portföy kazançları üzerinden Gelir Vergisi Kanunun Geçici 67 maddesine göre %15 oranında mı yoksa %10 oranında mı tevkifat yapılacağını sorduğunuz anlaşılmaktadır.*
>
> *Bilindiği üzere, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67.maddesinde; (5281 sayılı Kanunun 30.maddesiyle eklenen madde) (01/01/2006 tarihinden geçerli olmak üzere) 1)Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;*
>
> *a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,*
> *b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,*
> *c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri(herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan).*
>
> *Üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar.*
> *...*
>
> *8) Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulur. Bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgelerinin*

[77] İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın B.07.1.GİB.4.34.16.01/GVK –Geç.67-12305 sayılı muktezası.

ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler, bu fıkra kapsamı dışındadır.

9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.
...

13) Bu maddede geçen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade eder.

...." hükümleri yer almıştır.

Geçici 67 inci maddenin uygulanmasına açıklık getirmek üzere yayınlanan 257 Seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "7. Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının vergilendirilmesi : " başlıklı bölümünde

"7.1 Türkiye'ye yerleşik olan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının vergilendirilmesi:

7.1.1. Portföy kazançları üzerinden tevkifat

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulacaktır. Bu kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca ayrıca bir tevkifat yapılmayacaktır.

Bu kapsamda, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç) ve ortaklıklarının 31/12/2005 tarihi itibarıyla portföylerinde bulunan ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetleri, 2005 yılında işlem gördüğü son günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyat veya alış bedelinden yüksek olanıyla değerlenecektir. Bu değer izleyen dönemlerde söz konusu senetlerin alış bedeli olarak kabul edilecektir.

Bu fon ve ortaklıklar 31/12/2005 tarihinde mevcut olan portföylerini, bu tarihten sonra alıp satacakları menkul kıymetlerden ayrı olarak izleyeceklerdir. 01/01/2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri ile bu tarihten önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılması veya elde tutulması sürecinde doğan ve

kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançlarının bu kısmı için; bu kısım portföyün en az % 25'i hisse senetlerinden oluşması halinde öteden beri devam ettiği üzere Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesine göre % 0 (Sıfır), aksi durumda ise % 10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Bu fon ve ortaklıklar tarafından, 01/01/2006 tarihinden itibaren alınacak hisse senetleri portföyün bu kısmına dahil edilemeyeceği gibi bu tarihten sonra yapılacak hisse senetleri satışları da öncelikle portföyün 31/12/2005 tarihindeki mevcut kısmından yapılmış kabul edilecektir. Ancak, 31/12/2005 tarihinden önce ihraç edilmiş tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılması veya elde tutulmasından elde edilen kazançlar, bu senetler tamamen itfa edilinceye kadar portföyün bu kısmında izlenecektir.

Söz konusu fon ve ortaklıkların, 01/01/2006 tarihinden itibaren ihraç / iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançları üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında % 15 oranında tevkifat yapılacağı tabidir. " açıklamaları yer almaktadır.

Bu hüküm ve açıklamalara göre; Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının; 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından, 01/01/2006 tarihinden sonra satın aldıklarını ve 31/12/2005 tarihi itibariyle ellerinde bulunan Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarını 01/01/2006'dan itibaren elden çıkarmaları nedeniyle oluşan portföy kazançlarına, Gelir Vergisi Kanunun Geçici 67.madde hükümleri değil 94. madde hükümleri uygulanacaktır. Yani, %10 oranında tevkifat yapılacaktır."

4.6.3.2. Dar Mükellefiyete Tabi Yatırım Fonlarının Elden Çıkarma Ve İtfa Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat;

Dar mükellefiyete tabi yabancı yatırım fonlarının 01.01.2006 tarihinden itibaren menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından ve elde tutulmasından sağladıkları kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde bir kısım açıklamalar yapılmıştır.

Anılan tebliğde dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının 01.01.2006 tarihinden sonra müşterileri adına alım satımını yapacakları 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilecek menkul kıymetler ve bu tarihten itibaren satın alacakları hisse senetlerini fon portföylerine almaları da mümkün olmayacağından, fon nezdinde herhangi bir tevkifatın da söz konusu olmayacağı belirtilmiştir.

Bu kurumlar aracılığı ile müşterileri adına alınan menkul kıymetler, doğrudan adına işlem yapılan müşteri tarafından alım-satımı yapılmış veya elde tutulmuş kabul edilecektir. Bu nedenle, söz konusu kişilerin, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (13) numaralı fıkrasında tanımlanan menkul kıymetlerin alım-satımı ve elde tutulması nedeniyle elde ettikleri kazançlar üzerinden aynı maddenin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan, kitabımızın yukarıdaki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 5527 sayılı Kanunla Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumların söz konusu fıkra kapsamında elde edecekleri gelirler

üzerinden 07.07.2006 tarihinden itibaren % 0 oranında tevkifat yapılacaktır. Dar mükellef gerçek kişi ve kurumların geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrasına göre elde edecekleri gelirler üzerinden ise % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır.

Buna göre, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerin, gerek bu tarih itibarıyla dar mükellef yatırım fonlarının portföylerinde bulunması, gerekse bu tarihten sonra portföye dahil edilmesi durumunda, bu kağıtların dolaşımdan kalktığı tarihe kadar mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67. madde kapsamında tevkifat yapılmayacaktır.[78]

Dar mükellef yabancı yatırım fonlarının 01.01.2006 tarihinden itibaren menkul kıymetlerden elde edecekleri gelirler üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin olarak 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan örnek şu şekildedir;

Örnek:

A-Türkiye'de faaliyette bulunan (Y) Dar Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığı, 07.07.2006 tarihinden önce aşağıdaki gelirleri elde etmiştir.

1. Portföyün en az % 25'i hisse senetlerinden **(A Tipi)** portföy kazançları,

a-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 25.000 YTL
b-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 40.000YTL
c-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 55.000 YTL
d-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 35.000 YTL

B-Türkiye'de faaliyette bulunan (Z) Dar Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığı, 2006 yılında aşağıdaki gelirleri elde etmiştir. Portföyün % 25'inden az hisse senetlerinden oluşan **(B Tipi)** portföy kazançları,

e-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 105.000 YTL
f-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 50.000YTL
g-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 75.000 YTL
h-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 45.000 YTL

[78] 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde 5422 sayılı K.V.K.'nın 2. maddesinin ikinci fıkrasında 5281 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe paralel olarak 31.12.2005 tarihi itibarıyla fon portföyünde herhangi bir menkul kıymet bulunmayan fonların bu tarih itibarıyla tasfiye edilmiş kabul edileceği, aynı şekilde fon portföyünün 01.01.2006 tarihinden sonra boşalması durumunda da fon statüsü kalkacağı gibi 31.12.2005 tarihinde yatırım fonu statüsü bulunmayan dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren fon statüsünde faaliyette bulunmalarının da söz konusu olmadığı belirtilmişti. Ancak 5520 sayılı yeni K.V.K.'nda yapılan düzenlemeler sonrasında anılan açıklamalar önemini ve güncelliğini kaybetmiştir.

Buna göre, Dar Mükellef (Y ve Z) Menkul Kıymet Yatırım Fonunun/Ortaklığının 2006 yılında elde ettiği portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

01.01.2006 tarihinden önce iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin (A Tipi)				**01.01.2006 tarihinden önce iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin (B Tipi)**			
	Tevkifat Matrahı	**Tevkifat Oranı**	**Hesaplanan Vergi**		**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı**	**Hesaplanan Vergi**
A	25.000	0	0	E	105.000	10	10.500
B	40.000	0	0	F	50.000	10	5.000
C	55.000	0	0	G	75.000	10	7.500
D	35.000	0	0	H	45.000	10	4.500
Toplam	130.000	0	0	Toplam	275.000	10	27.500

Tablodan da anlaşılacağı üzere dar mükellef yabancı yatırım fonunun 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde ettiği gelirler ile bu tarihten önce iktisap etmiş olduğu diğer menkul kıymetlerden elde etmiş olduğu gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkifat yapılacaktır. Dikkat edileceği üzere (Y) yatırım fonunun portföyünün en az %25'i hisse senetlerinden oluştuğundan (A tipi) elde etmiş olduğu portföy kazancı üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır. Buna karşılık (Z) yatırım fonunun portföyü %25'den daha az bir oranda hisse senetlerinden oluştuğundan (B tipi) elde etmiş olduğu portföy kazancı üzerinden %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

4.6.4. G.V.K.'nın Geçici 67/8. Maddesi Kapsamında Yapılacak Tevkifattan Diğer İşlemler Nedeniyle Yapılacak Tevkifatın Mahsubu ve İadesi;

01.01.2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 34. ve Geçici 1. maddelerinde yatırım fon ve ortaklıklarının kazançlarından yapılacak tevkifatın mahsubuna ilişkin bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemeleri anlatmadan önce 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda konuya ilişkin olarak yapılan düzenlemeleri açıklamak, konunun bir bütün olarak daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

4.6.4.1. 5422 Sayılı K.V.K. Hükümlerine Göre G.V.K.'nın Geçici 67/8. Maddesi Kapsamında Yapılacak Tevkifattan Diğer İşlemler Nedeniyle Yapılacak Tevkifatın Mahsubu ve İadesi

G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca portföyündeki hisse senedi oranı %25'den az olan menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna olan portföy işletmecilik kazançları üzerinden %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılmaktaydı. Buna karşılık 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki (4) numaralı bendinin ikinci paragrafında, yatırım fon ve ortaklıklarının 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. ve G.V.K.'nın 94. maddeleri uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, portföy işletmecilik kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkif edilen vergilerden mahsup edebilecekleri, ancak mahsup

edilemeyen vergilerin hiçbir şekilde iade edilmeyeceği hüküm altına alınmıştı.[79] 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 31.12.2005 tarihine kadar uygulanacak olan 8. maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendinin ikinci paragrafı aşağıdaki gibidir.

> *"Bu bentte yer alan kazançlara ait istisnanın bu kanunun 24. maddesi ile Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur. Kurumlar Vergisi Kanununun 24'üncü ve Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddelerine göre tevkif edilen ve ödenen vergiler, sadece Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesinin 6 numaralı bendinin (a) alt bendine göre yapılan vergi tevkifatına mahsup edilir.* ***Mahsup edilemeyen vergiler hiç bir şekilde iade edilmez."***

Anılan düzenleme uyarınca yatırım fon ve ortaklıklarının hesap dönemi içinde elde etmiş oldukları (örneğin mevduat faizi, repo geliri vb.) gelirler üzerinden (dar mükellef fon ve ortaklıklar açısından 5422 sayılı K.V.K.'nın 24., tam mükellef fon ve ortaklıklar açısından G.V.K.'nın 94. maddeleri uyarınca) tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, portföy işletmecilik kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkif edilen vergiden mahsup edebileceklerdi. Söz konusu bu durum, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri yıllık beyannamede hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edileceği genel kuralının bir istisnasını oluşturmaktaydı.[80]

Diğer taraftan yatırım fon ve ortaklıklarının hesap dönemi içinde elde ettikleri gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. ve 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergilerin, portföy işletmecilik kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkif edilen vergiden daha fazla olması durumu ile karşı karşıya kalınması mümkün olup, bu durumda mahsup edilemeyen vergilerin yatırım fon ve ortaklıklarına iade edilmesi mümkün değildi.

Menkul kıymet yatırım fonlarının portföy işletmecilik kazançları ile gayrimenkul ve risk sermayesi yatırım fon ve ortaklıklarının bütün faaliyetlerinden elde ettikleri kazançların 2005 yılı itibariyle vergilendirilmesinde esas bu şekilde olmakla birlikte, 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasında menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföylerindeki hisse senedi yapısı dikkate alınmaksızın portföy işletmecilik kazançları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın %15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştı. Bununla birlikte anılan fıkrada menkul kıymet yatırım fonlarının G.V.K.'nın 94. ve 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergilerin mahsup edilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştı.

Ancak, 5281 sayılı Kanunla 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendinin ikinci fıkrasında yer alan "Mahsup edilemeyen vergiler hiçbir şekilde iade edilmez" cümlesi 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Anılan değişiklik ile yatırım fon ve ortaklıklarının G.V.K.'nın 94 ve 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri sadece G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkif edilecek vergilerden mahsubu ve bu şekilde mahsup edilemeyen vergilerin iade edilebilmesi imkanı getirilmiş bulunmaktadır. Başka bir deyişle menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları dışında kalan yatırım fon ve ortaklıklarının

[79] TEKİN Cem, "Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Portföy İşletmecilik Kazançları Üzerinden 2006 Yılından İtibaren Yapılacak Tevkifat Uygulaması", e-Yaklaşım, Kasım/2005, Sayı: 155
[80] TEKİN Cem, agm

kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkif edilen vergilerden (hali hazırda menkul kıymetler yatırım fonları dışında kalan fon ve ortaklıkların kazançları üzerinden anılan madde uyarınca yapılacak tevkifatın oranı %0'dır) yıl içinde G.V.K.'nın 94 ve 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkif edilen vergiler mahsup edilecek, mahsup edilemeyen vergiler ise kendilerine iade edilecektir.[81]

Menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında elde etmiş oldukları 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendi kapsamındaki portföy işletmecilik kazançları üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında[82] tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte yatırım fon ve ortaklıklarının yıl içinde tevkif suretiyle ödedikleri vergilerin mahsup ve iade imkanı sadece G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi kapsamında tevkif edilen vergiler ile sınırlıdır. Menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında portföy işletmecilik faaliyetinden elde ettikleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacağından ve bu kazançlar üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkif edilen vergi bulunmayacağından, buna bağlı olarak yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin mahsup ve iade imkanı da olamayacaktır. Bununla birlikte menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmecilik faaliyeti dışında kalan diğer kazançları üzerinden G.V.K. ve K.V.K. uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, bu kazançların yer aldığı beyannamelerde hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden genel esaslar çerçevesinde mahsup edilmesi mümkündür.

4.6.4.2. 5520 Sayılı Yeni K.V.K. Hükümlerine Göre G.V.K.'nın Geçici 67/8. Maddesi Kapsamında Yapılacak Tevkifattan Diğer İşlemler Nedeniyle Yapılacak Tevkifatın Mahsubu ve İadesi[83]

Yatırım fon ve ortaklıklarının (emeklilik yatırım fonları hariç) 01.01.2006 tarihinden itibaren elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden, fonun türüne ve niteliğine bağlı olarak K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası ya da G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu kazançlar dağıtılsın veya dağıtılmasın tevkifat yapılması gerekmektedir. Buna göre;

- Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının (borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna edilmiş portföy kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası,

- Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları ile emeklilik yatırım fonları dışında kalan diğer yatırım fon ve ortaklıklarının elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden ise 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası,

uyarınca kendileri tarafından tevkifat yapılması gerekmektedir. Genel olarak tevkifat oranı %15 olmakla birlikte 2006/10731 sayılı B.K.K. uyarınca borsa yatırım fonları konut finansmanı fonları ve varlık finansman fonlarının kazançları üzerinden 01.10.2006 tarihinden

---

[81] TEKİN Cem, agm,

[82] 01.01.2006 tarihinden 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23.07.2006 tarihine kadar % 15 oranında, 23.07.2006 tarihinden 01.10.2006 tarihine kadar % 10 oranında, 01/10/2006 tarihinden itibaren ise % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.

[83] TEKİN, Cem; Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Tevkif Suretiyle Ödedikleri Vergilerin Mahsup ve İadesinde Sorun, Vergi Sorunları Dergisi, Eylül/2006, Sayı; 216

itibaren %0, diğer menkul kıymet yatırın fon ve ortaklıklarının 23.07.2006 tarihine kadar elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden % 15, 23.07.2006 - 01.10.2006 tarihleri arasında elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden %10, bu tarihten sonra elde edilenler üzerinden ise %0 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Tam mükellef kurumlar tarafından 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden 5520 K.V.K.'nın 15. maddesi ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda olmak üzere 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, 01.01.2006 tarihinden itibaren tam mükellef kurumlara yapılan ödemelerden tevkifata tabi olanlar şunlardır;

- Birden fazla takvim yılına yaygın inşaat ve onarım işleri ile uğraşan kurumlara bu işleri ile ilgili olarak yapılan hakediş ödemeleri,
- Kooperatiflere ait taşınmazların kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemeleri,
- Her nev'i tahvil (ipotek finansmanı kuruluşları ve konut finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlı menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları kesintiye tâbi tutulmaz.),
- Mevduat faizleri,
- Katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları,
- Kâr ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları,
- Repo gelirleri,

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca, elde edenlerin mükellefiyet durumları ve hukuki niteliklerine bakılmaksızın 2006-2015 yılları arasında geçerli olmak üzere; menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden; banka, aracı kurum, Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar ya da menkul sermaye iratlarını ödeyenlerce %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.[84] Dikkat edileceği üzere tam mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri; her nev'i tahvil ve hazine bonosu faizleri, mevduat faizleri, özel finans kurumlarından elde edilen gelirler ve repo gelirleri üzerinden tevkifat yapılması gerektiğine ilişkin olarak iki ayrı yasal düzenleme mevcuttur. Söz konusu bu durumun ortaya çıkaracağı ihtilaf ve tereddütleri ortadan kaldırmak ve vergi mükerrerliğine yol açmamak amacıyla 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar üzerinden 5520 sayılı Kanun uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Doğal olarak yatırım fon ve ortaklıklarının elde etmiş oldukları tevkifata tabi kazanç ve iratlar üzerinden, 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesi ya da G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi

[84] 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile dar mükellefiyete tabi gerçek kişi ve kurumların 07.07.2006 tarihinden itibaren menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla sağlamış oldukları kazanç ve iratlar üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır.

uyarınca tevkifat yapılacaktır. Yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançları ile elde ettikleri istisna uygulamasına konu kazanç ve iratlar üzerinden elde etme aşamasında tevkif suretiyle vergi ödemeleri mükerrer vergileme durumunun ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Esasen kurumlar vergisi mükellefleri elde etmiş oldukları kazanç ve iratlar üzerinden tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup imkanına sahiptirler. Ancak, yatırım fon ve ortaklıklarının elde etmiş oldukları kazançları kurumlar vergisinden istisna olduğundan, çoğu zaman yıllık beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi bulunmamaktadır. Bu amaçla 5422 sayılı K.V.K.'nın 44. maddesinde yıllık beyannameye dahil kazanç ve iratlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergilerin beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebileceği, mahsup edilemeyen vergilerin ise mükelleflerin talebi üzerine kendilerine red ve iade edilebileceği, 8. maddesinin (4) numaralı bendinde ise 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. ve G.V.K.'nın 94. maddeleri uyarınca tevkif edilen ve ödenen vergilerin, sadece G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca yapılan vergi tevkifatına mahsup edilebileceği, mahsup edilemeyen vergilerin hiçbir şekilde iade edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Aynı şekilde 5520 sayılı K.V.K.'nın 34. maddesinin (8) numaralı fıkrasında da özetle; yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançlarının elde edilmesi sırasında mezkur Kanunun 15. maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, vergi sorumluları tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olması kaydıyla, kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden kurum bünyesinde yapacakları vergi tevkifatından mahsup edebilecekleri, mahsup edilemeyen vergilerin ise kendilerine red ve iade edileceği hüküm altına alınmıştır.

Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yıları arasında elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılacağından, 5520 sayılı K.V.K.'nın 34. maddesinin (8) numaralı fıkrasında yer alan mahsup ve iade olanağından yararlanmaları mümkün değildir. Başka bir deyişle; 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının dışında kalan diğer yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançlarının elde edilmesi sırasında 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden anılan maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca kurum bünyesinde tevkif edilecek vergiden mahsup edebilecek, mahsup edilemeyen vergiler ise kendilerine red ve iade edilebilecektir.

Öte yandan menkul kıymetler yatırım ve ortaklıklarının dışında kalan fon ve ortaklıkların kurumlar vergisinden istisna kazançların elde edilmesi sırasında G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergilerden mahsup edilebilecek midir? 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılan vergi kesintilerinin, mezkur Kanunun 34. maddesi hükümleri çerçevesinde kurumlar vergisinden mahsup edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının elde etmiş oldukları kazanç ve iratları kurumlar vergisinden istisna olduğundan ve buna bağlı olarak hesaplanan kurumlar vergisi mevcut olmadığından, buna karşılık 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenen vergilerin sadece kurumlar vergisinden mahsup edilebileceği hüküm altına alınmış olması nedeniyle kazanç ve iratların elde edilme aşamasında tevkif suretiyle ödenen

vergilerin, hesaplanan kurumlar vergisinin mevcut olmaması nedeniyle teknik olarak mahsup edilme imkanı bulunmamaktadır. Ancak yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançlarından elde edilmesi sırasında 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş olanlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergilerin, kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden kurum bünyesinde yapılan tevkifat tutarından mahsup edilmesi, mahsup edilemeyen tutarın ise kendilerine red ve iade edilmesi mümkündür.

5520 sayılı K.V.K.'nın 34. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca; genel olarak yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazanç ve iratlarının elde edilmesi sırasında 5520 sayılı Kanunun 15. maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, kurumlar vergisinde istisna kazançları üzerinden anılan maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca kurum bünyesinde tevkif edilecek vergiden mahsup edilmesi ve mahsup edilmeyen vergilerin red ve iade edilmesi mümkündür. Dikkat edileceği üzere yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançlarının elde edilmesi sırasında tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri sadece 5520 sayılı Kanunun 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kurum bünyesinde tevkif edilen vergilerden mahsup edilebilecek ve mahsup edilemeyen vergiler kendilerine red ve iade edilecektir. Ancak menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının (borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) 2006-2015 yılları arasında kurumlar vergisinden istisna edilmiş portföy kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacak olduğundan ve kurumlar vergisinden istisna kazanç ve iratların elde edilmesi aşamasından tevkif suretiyle ödenen vergilerin sadece 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kurum bünyesinde tevkif edilecek vergiden mahsup edilebilecek olması nedeniyle menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında elde etmiş oldukları kazanç ve iratlar üzerinden tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri mahsup imkanına sahip olamayacaklardır.

Diğer taraftan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının dışında kalan fon ve ortaklıkların elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif suretiyle ödenen vergilerin mahsubuna ilişkin belirtilen sorunlar, menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları açısından da geçerlidir. Buna göre yatırım fon ve ortaklıklarının istisna uygulamasına konu kazanç ve iratlarının elde edilme aşamasında tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri, 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca sadece kurumlar vergisinden mahsup edebileceklerdir. Doğal olarak menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının kazancının tamamı portföy işletmecilik kazançlarından oluşması durumunda söz konusu kazancının tamamı kurumlar vergisinden istisna olacak, söz konusu bu kazançlar üzerinden kurumlar vergisi ödenmeyecek ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. (2006/10731 sayılı B.K.K. uyarınca borsa yatırım fonları, konut finansmanı yatırım fonları ile varlık finansmanı yatırım fonlarının kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden %0, bunların dışındaki menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının 01.01.2006-23.07.2006 tarihleri arasında elde ettikleri kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlar üzerinden %15, 23.07.2006-01.10.2006 tarihleri arasında %10, bu tarihten sonra elde edilen kazançlar üzerinden ise %0 oranında tevkifat yapılacaktır) Buna karşılık kurumlar vergisinden istisna edilmiş portföy kazancına dahil kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif edilen vergilerin hesaplanan kurumlar vergisinin mevcut olmaması nedeniyle mahsup imkanı bulunmayacaktır.

4.6.5. Tevkifatın Uygulanacağı Dönem;

5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin yürürlük tarihi 01.01.2006'dır. Diğer taraftan anılan maddeye 5436 sayılı Kanunla eklenen (19) numaralı fıkrasında ise Geçici 67. madde hükümlerinin 31.12.2015 tarihine kadar uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş portföy kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca 31.12.2015 tarihine kadar tevkifat yapılacaktır.

Bu durumda, G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre tevkifat uygulamasına, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri portföy kazançları için başlanacaktır. Başka bir deyişle, 01.01.2006 tarihinden önce elde edilen portföy kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendine göre, 2006-2015 yılları arasında elde edilenler üzerinden ise mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2016 yılından itibaren elde edecekleri portföy işletmecilik kazançları üzerinden ise 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15. maddesine göre tevkifat yapılmaya devam edilecektir.

Ancak kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 31.12.2005 tarihi itibariyle portföylerinde mevcut bulunan menkul kıymetlerden elde edecekleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmayıp, söz konusu bu menkul kıymetlerden elde edilen kazançlar üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkifat yapılmasına devam edilecektir. Buna karşılık 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile bu tarihten sonra iktisap edilecek diğer menkul kıymetlerden sağlanacak kazançlar üzerinden, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

4.6.6. Tevkifat Oranı;

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna portföy işletmecilik kazançları üzerinden %15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Ancak, Bakanlar Kurulu 2006/10731 sayılı Kararla söz konusu fıkra hükmüne göre yapılacak tevkifat oranlarında indirime gitmiştir. Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden;

- 01.01.2006 tarihinden 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23.07.2006 tarihine kadar % 15 oranında,
- 23.07.2006 tarihinden 01.10.2006 tarihine kadar % 10 oranında,
- 01/10/2006 tarihinden itibaren ise % 0 oranında,

tevkifat yapılacaktır.

4.6.7. Tevkifat Dönemi, Beyan ve Ödeme

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında, bankalar ve aracı kurumların, alım satımına ya da dönemsel getirilerinin tahsiline aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından sağlanan gelirler üzerinden takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır.[85]

Ancak, aynı maddenin (8) numaralı fıkrasında menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendi kapsamında elde ettikleri portföy işletmecilik kazançları üzerinde yapacakları tevkifat uygulamasının dönemine ilişkin olarak herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Bilindiği üzere, 5520 sayılı K.V.K.'nın "Safi Kurum Kazancı" başlıklı 6. maddesinde kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safî kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, "Beyan Esası" başlıklı 14. maddesinde mükellefin veya vergi sorumlusunun beyanı üzerine tarh olunacağı, kurumlar vergisi beyannamesinin, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmibeşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre kurumlar vergisi mükellefleri bir takvim yılını kapsayan hesap dönemi içinde elde ettikleri kurum kazançları için hesap döneminin kapandığı ayı takip eden dördüncü ay olan Nisan ayının yirmibeşici günü akşamına kadar kurumlar vergisi beyannamelerini bağlı bulundukları vergi dairesine vermek zorundadırlar.

Menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları da bir hesap dönemi içinde elde ettikleri kurum kazançları için aynı dönemde kurumlar vergisi beyannamesi verecek ve portföy işletmecilik faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlara ilişkin istisna uygulamasından da bu beyanname üzerinden yararlanacaklardır. Buna göre menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları, 2006-2015 yılları arasında K.V.K. kapsamında yararlandıkları portföy işletmecilik kazançları istisnası üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca yapmış oldukları tevkifatı, kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayı izleyen ayın 20. günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine verecekleri muhtasar beyanname ile beyan etmek ve 26. günü akşamına kadar ödemek zorundadırlar.

Diğer taraftan Vergi Usul Kanunu'nun "Hesap Dönemi" başlıklı 174. maddesinde ise hesap döneminin normal olarak takvim yılı olduğu, şu kadar ki; takvim yılı dönemi faaliyet ve muamelelerinin mahiyetine uygun bulunmayanlar için, bunların müracaatı üzerine Maliye Bakanlığı'nın 12'şer aylık özel hesap dönemleri belli edebileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre kendilerine özel hesap dönemi tayin edilmiş olan menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları özel hesap dönemi boyunca elde etmiş oldukları kurum kazançlarını, hesap döneminin kapandığı ayı takip eden dördüncü ayın 15. günü akşamına kadar kurumlar vergisi beyannamesi ile beyan edeceklerdir. Diğer taraftan menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları 2006-2015 yılları arasında elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna olan portföy işletmecilik kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkif ettikleri vergileri, kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayı takip eden ayın 20. günü akşamına kadar muhtasar beyanname ile beyan etmek ve 26. günü akşamına kadar ödemek zorundadırlar.

[85] Bilindiği üzere 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcılar açısından, tevkifatın bu yatırımcıların varlıklarının bulunduğu saklamacı kuruluşlarca yapılması uygun görülmüştür.

4.7. MENKUL KIYMET GELİRLERİ ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT UYGULAMASI AÇISINDAN ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMALARININ ÖNEMİ

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca 2006-2015 yılları arasında elde edenin mükellefiyet durumu ve hukuki niteliğine bakılmaksızın;

- Menkul kıymetlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden; bankalar, aracı kurumlar ya da saklama hizmeti veren kuruluşlar,
- Banka ve aracı kurum vasıtası olmaksızın elde edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden söz konusu menkul sermaye iradı ödeyenlerce,
- Mevduat faizleri, repo gelirleri ile özel finans kurumlarından elde edilen kar payları,

üzerinden banka, aracı kurum, saklamacı kuruluşlar ile anılan menkul sermaye iratlarını ödeyenlerce tevkifat yapılması gerekmektedir. Anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında özetle; gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyetinin bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifatı etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre tevkifat uygulaması açısından gerek tam gerekse dar mükellef gerçek kişilerin elde etmiş oldukları tevkifata tabi gelirler üzerinden tevkifat yapılması gerekmektedir.

Kitabımızın yukarıdaki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, G.V.K.'nın geçici 67. maddesi uygulamasında, 5527 sayılı Kanunla ve 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumların söz konusu madde kapsamında elde edeceği bazı gelirler için yeni tevkifat oranları belirlenmiştir. Buna göre dar mükellef gerçek kişi ve kurumların G.V.K.'nın geçici 67. maddesinin;

- (1) numaralı fıkrası kapsamında elde edecekleri gelirleri üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar % 15, bu tarihten sonra itibaren % 0 oranında,
- (2), (3) ve (4) numaralı fıkralar kapsamında elde edecekleri gelirleri üzerinden 01.01.2006 tarihinden itibaren % 15 oranında

vergi tevkifatı yapılacaktır.

Genel esas bu olmakla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde düzenlenmiş olan tevkifat uygulamalarında, tevkifata konu geliri elde etmiş olan kişinin mukim olduğu ülke ile yapılmış ve yürürlükte olan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması hükümleri önem arz etmektedir.[86] Bu kapsamda olmak üzere 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde dar mükellef statüsündeki gerçek veya tüzel kişilerin Türkiye'de elde ettikleri gelirin tevkifat uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin olarak bir kısım düzenlemeler yapılmıştır.

Anılan genel tebliğde yapılan açıklamalar uyarınca dar mükellef statüsündeki kişi veya kurumların, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında Türkiye'deki finansal araçlara kendileri veya yurt dışındaki portföy yönetim şirketleri vasıtasıyla yatırım yapabilmeleri ve çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları hükümlerinden yararlanabilmeleri için vergi kimlik

[86] Ülkemizin akdettiği Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları ile söz konusu bu anlaşmalar uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından Türkiye'de elde edilecek gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin özet tablolar kitabımızın sonunda yer almaktadır.

numarası almaları gerekmektedir. Vergi kimlik numarası alınabilmesi için dar mükellef gerçek kişilerin pasaportlarının noter onaylı bir örneği ya da vergi dairesi yetkililerince onaylanmak üzere, aslı ve fotokopisini, dar mükellef kurumların ise kendi ülkelerinde geçerli kuruluş belgesinin Türkiye'nin o ülkede bulunan temsilciliğince onaylı Türkçe bir örneğini veya yabancı dilde onaylı kuruluş belgesinin tercüme bürolarınca tercüme edilmiş Türkçe bir örneğini ilgili vergi dairesine ibraz etmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları için nüfus cüzdanının ibrazı yeterli olacaktır.

Ayrıca konuya ilişkin açıklamaların yapıldığı 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde, dar mükellef gerçek kişilerin söz konusu gelirlerine % 0 oranında tevkifat uygulanabilmesi için, ilgili ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenerek imzalanmış mukimlik belgesinin aslının ve tercüme bürolarınca tercüme edilmiş örneğinin, banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla veya doğrudan ilgili vergi dairesine (Boğaziçi Vergi Dairesi) ibraz edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak, dar mükellef kurumların söz konusu gelirlerine % 0 oranında tevkifat uygulanabilmesi için 01.01.2007 tarihine kadar uygulanmak üzere, bu kurumların kendi ülkelerinde geçerli kuruluş belgesinin Türkiye'nin o ülkede bulunan temsilciliğince onaylı Türkçe bir örneğini veya yabancı dilde onaylı kuruluş belgesinin tercüme bürolarınca tercüme edilmiş Türkçe bir örneğinin ibrazı yeterli olup, bu tarihten itibaren ise mukimlik belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, 01.01.2007 tarihinden itibaren mukimlik belgesi ibraz eden dar mükellef kurumlar için yeniden vergi kimlik numarası alınmasına gerek bulunmayıp, mevcut numaralar kurumun hangi ülkenin mukimi olduğunu gösterecek şekilde kodlama yapılmak suretiyle revize edilecektir.

Diğer taraftan bankalar ve aracı kurumlar ile saklamacı kuruluşlar kendilerine işlem yapmak için müracaat eden ancak vergi kimlik numarası ibraz edemeyen yabancı müşterileri için, Maliye Bakanlığı'nın 07.11.2003 tarih ve 48244 sayılı Genel Yazısının ekinde bulunan "Yabancılar İçin Vergi Kimlik Numarası Talep Formu"nu doldurmak suretiyle toplu olarak vergi kimlik numarası alabileceklerdir.

Bankalar ve aracı kurumların bu şekilde toplu olarak vergi kimlik numarası alabilmeleri için, dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca vergi dairesine sunulması gereken bu belgeleri, "Yabancılar İçin Vergi Kimlik Numarası Talep Formu"na ekleyerek İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Boğaziçi Vergi Dairesi Müdürlüğü'ne göndermeleri gerekmektedir.

Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları hükümlerinden yararlanılabilmesi için ise ilgili ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenerek imzalanmış mukimlik belgesinin aslının ve tercüme bürolarınca tercüme edilmiş örneğinin ilgili vergi dairesine, banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla veya doğrudan ibraz edilmesi gerekmektedir. 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre bir takvim yılına ilişkin mukimlik belgesi, dar mükellef gerçek kişiler tarafından her yıl yenilenecek olup, dar mükellef kurumlar tarafından ise üç yılda bir yenilenecektir.

Vergi dairesince, dar mükellef statüsündeki kişi veya kurumun hangi ülkenin mukimi olduğunu da gösterecek şekilde bir kodlama yapılmak suretiyle vergi kimlik numarası oluşturulacak, bu şekilde çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının hükümlerinden yararlanılması mümkün olacaktır.

Ülkemiz ile yapılan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının hükümlerinden yararlanmak suretiyle Türkiye'de elde ettiği kazanca tevkifat uygulanmamasını veya düşük oranda tevkifat uygulanmasını talep eden diğer ülke mukiminin, Anlaşmaya taraf devlette o dönemde mukim olarak tam mükellefiyet esasında tüm dünya kazançları üzerinden vergilendirildiğini belirten, Anlaşmanın 3'üncü maddesinde tanımlanan yetkili makam tarafından düzenlenerek imzalanmış mukimlik belgesinin aslını ve tercüme bürolarınca tercüme edilmiş örneğini tevkifat uygulamasından önce ilgili vergi dairesine, banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla veya doğrudan ibraz etmesi gerekmektedir.Tevkifat uygulamasından önce bu belgenin ibraz edilmemesi halinde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması hükümleri dikkate alınmadan % 15 oranı uygulanmak suretiyle tevkifat yapılacaktır. Ancak bu durumda dahi sonradan söz konusu Mukimlik Belgesinin ibrazı ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması hükümleri ve iç mevzuatımız hükümleri doğrultusunda yersiz olarak tevkif suretiyle alınan verginin iadesi talep edilebilecektir.

Bu durumda iade işlemi, vergi dairesince, gelir sahibine ödenmek üzere tevkifatı yapmakla sorumlu olan banka ve aracı kurum adına yapılacaktır.

Maliye Bakanlığı gerekli gördüğü hallerde, Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları hükümlerinden yararlanacak kişi ve kurumlardan, alım-satımını yaptıkları veya getirisini tahsil ettikleri Türk menkul kıymetleri bakımından, uygulanacak anlaşma hükümlerine göre gerçek hak sahibi (Beneficial owner) olduklarına dair ilgili ispat edici belgelerin ibrazını da isteyebilecektir. Bu belgeleri Maliye Bakanlığının tayin edeceği sürede ibraz etmeyen veya bu belgeler ile veya başkaca bir suretle gerçek hak sahibi olmadığı tespit edilenler bakımından zamanında tahakkuk ve tahsil edilmeyen vergiler için vergi ziyaı doğmuş sayılacaktır.

G.V.K.'NIN GEÇİCİ 67. MADDESİ KAPSAMINDA TEVKİFATA TABİ OLMAYAN GELİRLER

1. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan düzenleme uyarınca tevkifata tabi olmayan gelirler;

- Tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinin bir yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- Hisse senetleri kar payları,
- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden (eurobond) elde edilen gelirler,
- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil, Hazine Bonoları, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler,
- 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri satış kazançları,

2. Tevkifat uygulaması kapsamına dahil olmayan gelirler;

- Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı kavramına dahil olmayan yatırım araçlarından elde edilecek gelirler tevkifat uygulaması kapsamında değildir. Buna göre G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı kavramı;

  - Türkiye'de ihraç edilmiş ve SPK kaydına alınmış,
  - Veya, Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları,
  - Veya kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazine veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü borçlanma senedi,
  - Bankaların veya aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerini,

  kapsamaktadır. Buna göre G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı tanımına uymaması nedeniyle tevkifat uygulaması kapsamı dışında kalan gelirin bir kısmı şunlardır;
- SPK kaydına alınmayan ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmeyen hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen kazançlar,
- Yurt dışındaki şirketlerin hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen kazançlar,
- Yurt dışındaki şirketlerin ve yabancı devletlerin ihraç ettikleri tahvil ve bonolardan elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- Yurt dışında kurulu bulunan yatırım fonlarından elde edilen gelirler,
- Yurt dışındaki bankalardan elde edilen mevduat faizleri,
- Yurt dışında elde edilen repo gelirleri,

STOPAJ ORANLARI[87]

ÖDEMENİN TÜRÜ	ESKİ SİSTEM (31.12.2005 TARİHİNE KADAR)		YENİ SİSTEM (01.01.2006 – 31.12.2015)	
	İlgili Madde	Oran (%)	İlgili Madde	Oran (%)
Hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61'inci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç)	94/1	G.V. Tarifesi (103 ve 104 Md.)	Değişiklik Yok	
Yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden (Noterlere serbest meslek faaliyetlerinden dolayı yapılan ödemeler hariç) -G.V.K.'nın 18'inci maddesi kapsamına giren serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemelerden, -Diğerlerinden	 94/2-a 94/2-b	 17 22	Değişiklik Yok	
G.V.K.'nın 42'nci maddesi kapsamına giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara (kurumlar dahil) ödenen istihkak bedellerinden	94/3	5	Değişiklik Yok	
Dar mükellefiyete tabi olanlara, telif ve patent haklarının satışı dolayısıyla yapılan ödemelerden	94/4	25	Değişiklik Yok	
-G.V.K.'nın 70'nci maddesinde yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden -Vakıflar (mazbut vakıflar hariç) ve derneklere ait gayrimenkullerin kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemelerinden -Kooperatiflere ait gayrimenkullerin kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemelerinden	94/5-a 94/5-b 94/5-c	22 22 22	Değişiklik Yok	
-Dağıtılsın veya dağıtılmasın 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8'inci maddesinin 4 numaralı bendinin (a), (c) ve (d) bentlerinde yazılı kazançlardan -Dağıtılsın veya dağıtılmasın 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8'inci maddesinin 4 numaralı bendinin (b) alt bendinde yazılı kazançlardan	94/6-a(i) 94/6-a(ii)	0 10	Geçici 67/8	23.07.2006 Tarihine Kadar %15, 23.07.2006 – 01.10.2006 Tarihleri Arasında % 10, 01.10.2006 Tarihinden Sonra % 0 (8/4-c ve d'de Değişklik Yok.)
-Tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan, 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarından (kârın sermayeye	94/6-b(i)	10	2006/10731 sayılı B.K.K. Gereğince 23.07.2006 Tarihinden İtibaren % 15	

[87] Tabloda yer alan oranlar tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar açısından geçerli olan oranlardır. Dar mükellef gerçek kişi ve kurumların G.V.K.'nın geçici 67. maddesinin;

- (1) numaralı fıkrası kapsamında elde edecekleri gelirleri üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar % 15, bu tarihten sonra itibaren % 0 oranında,
- (2), (3) ve (4) numaralı fıkralar kapsamında elde edecekleri gelirleri üzerinden 01.01.2006 tarihinden itibaren % 15 oranında

vergi tevkifatı yapılacaktır.

eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.)				
-Tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç) ve gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan, 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarından (Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.)	94/6-b(ii)	10	2006/10731 sayılı B.K.K. Gereğince 23.07.2006 Tarihinden İtibaren % 15	
-75'inci maddenin ikinci fıkrasının (4) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iradının ana merkeze aktarılan tutarı üzerinden	94/6-b(iii)	10	2006/10731 sayılı B.K.K. Gereğince 23.07.2006 Tarihinden İtibaren % 15	
-Vakıflar ve derneklerin (kanunla kurulan dernek ve vakıflar ile sendikalar, meslek odaları ve bunların üst kuruluşları, borsalar ve siyasi partiler hariç), iktisadi işletmelerinden elde edilenler dışında kalan ve tevkifata tabi tutulmamış olan her türlü gelirlerinden (dernek ve vakıflara kuruluşları sırasında tahsis edilen sermaye, üyelerine emeklilik aylık ve ikramiyesi vermek üzere çalışan vakıfların aidat gelirleri hariç, sıfır oranda tevkifata tabi tutulmuş gelirleri ile bağış ve yardımlar dahil) i) Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu menfaatlerine yararlı sayılan dernekler için ii) Diğer vakıf ve dernekler için	94/6-c(i) 94/6-c(ii)	5035 sayılı Kanun ile 01.01.2004 Tarihinden Geçerli Olmak Üzere Yürürlükten Kaldırılmıştır.		
75'inci maddenin ikinci fıkrasının 5 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar ile tam mükellef kurumlara ödenenler dahil)				
-Devlet tahvili faizlerinden	94/7-a	0	Geçici 67/2	10
-Hazine bonosu faizlerinden	94/7-b	0	Geçici 67/2	10
-Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirlerden	94/7-c	0	Geçici 67/2	10
-Nama yazılı tahvil faizlerinden	94/7-d	10	Geçici 67/2	10
-Hamiline yazılı tahvil faizlerinden	94/7-e	10	Geçici 67/2	10
-Diğerlerinden	94/7-f	10	Geçici 67/2	10
Mevduat faizlerinden (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar ile tam mükellef kurumlara ödenenler dahil)				
-Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizlerden ve özel finans kurumlarınca döviz katılma hesaplarına ödenen kar paylarından				
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	94/8-aa	24	Geçici 67/4	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	94/8-ab	18	Geçici 67/4	15
-Nama yazılı mevduat hesaplarına yürütülen faizlerden				

*Vadesiz ve ihbarlı hesaplarda	94/8-ba	18	Geçici 67/4	15
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	94/8-bb	18	Geçici 67/4	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	94/8-bc	16	Geçici 67/4	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	94/8-bd	12	Geçici 67/4	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	94/8-be	7	Geçici 67/4	15
-Hamiline yazılı mevduat hesaplarına yürütülen faizlerden				
*Vadesiz ve ihbarlı hesaplarda	94/8-ca	18	Geçici 67/4	15
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	94/8-cb	18	Geçici 67/4	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	94/8-cc	16	Geçici 67/4	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	94/8-cd	12	Geçici 67/4	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	94/8-ce	7	Geçici 67/4	15
-Diğerlerinden				
*Bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler için	94/8-da	18	Geçici 67/4	15
*(da) alt bendi dışında kalanlar için	94/8-db	0	Geçici 67/4	15
75'inci maddenin ikinci fıkrasının 12 numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar ile tam mükellef kurumlara ödenenler dahil)				
-Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar paylarından	94/9-a	0	Geçici 67/4	15
-Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar paylarından	94/9-b	18	Geçici 67/4	15
-Özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarından				
*3 aya kadar (3 ay dahil) vadeli hesaplarda	94/9-ca	18	Geçici 67/4	15
*6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	94/9-cb	16	Geçici 67/4	15
*1 yıla kadar vadeli hesaplarda	94/9-cc	12	Geçici 67/4	15
*1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplarda	94/9-cd	7	Geçici 67/4	15
-Baş bayiler hariç olmak üzere Milli Piyango İdaresince çıkarılan biletleri satanlar ile diğer kişilerce çıkartılan bu nitelikteki biletleri satanlara yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemelerden	94/10-a	20	Değişiklik Yok	
-4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlara bu faaliyetleri ile ilgili olarak yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemelerden	94/10-b	20		
Çiftçilerden satın alınan zirai mahsuller ve hizmetler için yapılan ödemelerden				
-Hayvanlar ve bunların mahsulleri ile kara ve su avcılığı mahsulleri için				
*Ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınanlar için	94/11-a(i)	1		
*(i) alt bendi dışında kalanlar için	94/11-a(ii)	2		
-Diğer zirai mahsuller için				
*Ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınan zirai mahsuller için	94/11-b(i)	2	Değişiklik Yok	
*(i) alt bendi dışında kalanlar için	94/11-b(ii)	4		
-Zirai faaliyet kapsamında ifa edilen hizmetlerden				
*Orman idaresine veya orman idaresine karşı taahhütte bulunan kurumlara yapılan ormanların ağaçlandırılması, bakımı, kesimi, ürünlerin toplanması, taşınması ve				

benzeri hizmetler için *Diğer hizmetler için -Çiftçilere yapılan doğrudan gelir desteği ve alternatif ürün ödemeleri için	94/11-c(i) 94/11-c(ii) 94/11-d	2 4 0		
PTT acenteliği yapanlara, bu faaliyetleri nedeniyle ödenen komisyon bedeli üzerinden	94/12	20	Değişiklik Yok	
Esnaf muaflığından yararlananlara mal ve hizmet alımları karşılığında yapılan ödemelerden, -Havlu, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamulleri, örgü, dantel, her nev'i nakış işleri ve her nev'i turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek ve benzeri emtia bedelleri veya bu emtianın imalinde ödenen hizmet bedelleri üzerinden (01.09.2005 Tarihinden İtibaren Kaldırılmıştır.) (01.09.2005 Tarihinden İtibaren Hurda Mal Alımları İçin) -Değerli kağıt ve damga pulu satışlarında komisyon bedelleri üzerinden -Diğer mal alımları için -Diğer hizmet alımları için	 94/13-a 94/13-b (94/13-b) 94/13-c 94/13-d	 2 20 (2) 5 10		
75'inci maddenin ikinci fıkrasının 14 numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar ile tam mükellef kurumlara ödenenler dahil)	94/14	22	Geçici 67/4	15
-75'inci maddenin ikinci fıkrasının (15) numaralı bendinin (a) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından -75'inci maddenin ikinci fıkrasının (15) numaralı bendinin (b) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından -75'inci maddenin ikinci fıkrasının (15) numaralı bendinin (c) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından	94/15-a 94/15-b 94/15-c	15 10 5	Değişiklik Yok	

BÖLÜM 3: 2005 ve 2006-2015 YILLARINDA MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

BÖLÜM 3: 2005 ve 2006-2015 YILLARINDA MENKUL KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

5. GENEL AÇIKLAMA

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 31.12.2004 tarih ve 25687 (3. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere yayımlanan 5281 sayılı "Vergi Kanunlarının Yeni Türk Lirasına Uyumu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"la G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarının tevkif suretiyle vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde, 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından (katılım bankalarından) elde edilen gelirlerin tevkif suretiyle vergilendirileceği hüküm altına alınmış olup, anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında tevkifat uygulaması açısından, kazanç veya iradı elde edenin gerçek veya tüzel kişiliği haiz olmasının herhangi bir öneminin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle 2006-2015 yılları arasında gerek tam gerekse dar mükellefiyeti haiz gerçek ve tüzel kişiler tarafından Türkiye'de elde edilen anılan kazanç ve iratlar üzerinden genel olarak tevkifat yapılması gerekmektedir.

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile bir kısım menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesinde, basitliğin sağlanması ile finansal araçlardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde tek ve ortak bir düzene geçilmesini sağlamak amacıyla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan tevkifat uygulaması 01.01.2006 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiş olup, 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında elde edilecek kazanç ve iratlar için geçerli olacaktır. Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı fıkralarında özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Özelleştirme İdaresi ve Toplu Konut İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ile bu tarihten önce iktisap edilen diğer menkul kıymetler ve sermaye piyasası araçlarının elde tutulmasından ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri çerçevesinde vergilendirileceği hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle; 31.12.2005 tarihine kadar ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Özelleştirme İdaresi ve Toplu Konut İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ile bunların dışında kalan diğer menkul kıymetlerden 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilenlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi ile K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkifat yapılacak ve söz konusu bu kazanç ve iratların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacaktır.

Bununla birlikte 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile bunların dışında kalan menkul kıymetlerden bu tarihten sonra iktisap edilenlerin 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden kazanç veya iradın niteliğine bağlı olarak; bankalar, aracı kurumlar, Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar ya da söz konusu menkul sermaye iratlarını

ödeyenlerce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Doğal olarak anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında yer alan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin olarak 5281 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi ile sınırlı olmayıp ayrıca G.V.K.'nın muhtelif maddelerinde yer alan istisna uygulamalarına ilişkin olarak da bir kısım değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde düzenlenmiş bulunan tevkifat uygulamasına ilişkin olarak bir kısım değişiklikler yapılmış olup, anılan Kanunlarla yapılan değişiklikler ana hatları itibariyle şunlardır;

5.1. 5281 Sayılı Kanunla 2005 Yılında Elde Edilen Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesinde İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki niteliğine bakılmaksızın 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazanç ve iratlar ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan 5281 sayılı Kanunla; gerçek kişilerin ve dar mükellef kurumların menkul kıymetlerden elde ettikleri kazanç ve iratların vergilendirilmesi ile yine gerçek kişilerin 2005 yılı itibariyle menkul kıymetleri elde tutmalarından ve elden çıkarmalarından sağladıkları kazanç ve iratların vergilendirilmesine ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanunu'nda bir kısım değişiklikler yapılmıştır. Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin olarak 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nda yapılan söz konusu değişiklikler ana başlıkları itibariyle şunlardır;

5.1.1. G.V.K.'nın Geçici 55. Maddesinin Yürürlük Süresi Uzatılmış ve İstisnanın Kapsamı Genişletilmiştir;

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 55. maddesinde özetle; 01.01.1999-31.12.2003 tarihleri arasında elde edilen ve tevkif suretiyle vergilendirilen mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları ile menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerine ödenen kar payları için beyanname verilmeyeceği ve diğer gelirler dolayısıyla verilen beyannamelere bu gelirlerin dahil edilmeyeceği hüküm altına alınmıştı. Bu kapsamda olmak üzere 31.12.2003 tarihine kadar gerçek kişilerce elde edilen; mevduat faizleri, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları, kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları, özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları, repo gelirleri ile menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerine ödenen kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere söz konusu gelirler ithal edilmeyecekti.

Bununla birlikte söz konusu maddede yer alan istisna uygulamasından yararlanma süresi önce 5035 sayılı Kanunla 31.12.2004 tarihi olarak belirlenmiş, daha sonra 5281 sayılı Kanunla 31.12.2005 tarihine kadar uzatılmıştır.

Diğer taraftan 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yapılan değişiklik ile beyan edilmeyecek menkul sermaye iratlarına bir kısım ilaveler yapılmıştır. Buna göre, 01.01.2005 tarihinden itibaren yürürlüğe giren değişiklik uyarınca gerçek kişilerce (ticari faaliyet kapsamında elde edilenler hariç olmak üzere);

- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin alım satımından elde edilen kazançlar ile
- Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar da,

beyan edilmeyecek ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir.

Dikkat edileceği üzere anılan değişiklik öncesinde sadece menkul kıymetler yatırım fonlarının ilgili oldukları fonlara iade edilmesi sonucu elde edilen kar payları için var olan istisna uygulaması, 01.01.2005 tarihinden itibaren sadece İMKB'nda işlem gören menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili oldukları fon dışındaki kişi veya kurumlara satılmasından elde edilen alım-satım kazançları içinde geçerli hale gelmiştir. Ayrıca yine gerçek kişilerce 01.01.2005 tarihinden itibaren Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar da anılan istisna uygulamasından yararlanabilecektir. Buna göre gerçek kişilerin, 31.12.2005 tarihine kadar elde etmiş oldukları;

- Mevduat faizi (G.V.K. Md. 75/7),
- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları (G.V.K. Md. 75/12),
- Repo kazançları, (G.V.K. Md. 75/14),
- Menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerine ödenen kar payları,
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin alım satımından elde edilen kazançlar,
- Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar,

için yıllık beyanname verilmeyecek ve diğer gelirler için verecekleri beyannamelere söz konusu bu kazanç ve iratları dahil edilmeyecektir. Bununla birlikte eskiden olduğu gibi yapılan değişiklik sonrasında da gerçek kişilerin elde ettikleri ticari işletmelerine dahil olan bu gelirler ile kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilen anılan mahiyetteki gelirler için bahse konu istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

5.1.2. G.V.K.'nın Geçici 59. Maddesinin Yürürlük Süresi Uzatılmıştır

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 59. maddesinde özetle; 31.12.2006 tarihine kadar uygulanmak üzere, 26.07.2001-31.12.2004 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvilleri ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmalarından sağlanan diğer kazançlar toplamının; 2001 yılında 50 Milyar lirası, 2002 ve izleyen yıllarda bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl için belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmasıyla bulunacak tutarın gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan madde hükmü uyarınca 26.07.2001-31.12.2004 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet

tahvili ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar toplamının 2004 yılı itibariyle 156.505.290.000 TL (156.505,29 YTL) tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır.

Bununla birlikte 5281 sayılı Kanunun 43/8-f maddesiyle, 01.01.2005 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'nın anılan Geçici 59. maddesinde yer alan "31.12.2006 tarihine kadar" ibaresi "31.12.2007 tarihine kadar" ve "26.7.2001-31.12.2004 tarihleri arasında" ibaresi ise "26.7.2001-31.12.2005 tarihleri arasında" olarak değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik ile, 2005 yılı içerisinde ihraç edilen Devlet tahvilleri ile Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları da istisna kapsamına dahil edilmiş ve anılan maddede sayılan gelirlere tanınan istisna süresi 31.12.2007 tarihine kadar uzatılmıştır.

Bu kapsamda olmak üzere, gelir vergisi mükelleflerinin 2005 yılında elde etmiş oldukları anılan mahiyetteki kazançlar için uygulanan istisna tutarı olan 174.033,88 YTL'nin 2005 yılına ilişkin yeniden değerleme oranında artırılması durumunda 2006 yılı için geçerli olacak istisna tutarı 191.089,20 YTL olarak belirlenecektir. Başka bir deyişle gelir vergisi mükelleflerinin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarını elden çıkarmalarından sağladıkları alım-satım kazançları ile bunlardan elde ettikleri faiz gelirlerinin 2006 yılı için toplam 191.089,20 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Buna göre gerçek kişilerin 2006 yılında elde ettikleri anılan mahiyetteki gelirlerin bu tutarın altında kalması durumunda, söz konusu bu gelirler için beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir. Bununla birlikte eskiden olduğu gibi yapılan değişiklik sonrasında da ticari işletmelere dahil olan bu gelirler için anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

5.1.3. Menkul Kıymetlerin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Değer Artış Kazançlarına İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler

G.V.K.'nın "Gelire Giren Diğer Kazanç ve İratlar" başlıklı 80. maddesinde vergiye tabi gelir mahiyetindeki diğer kazanç ve iratların; değer artışı kazançları ve arızi kazançlardan oluştuğu, mükerrer 80. maddesinde ise tadadi olarak belirtilen mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı olduğu, anılan maddenin (1) numaralı bendinde ise bir kısım hisse senetleri dışında kalan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı mahiyetinde gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin anılan (1) numaralı bendi şu şekildedir;

> *"1. İvazsız olarak iktisap edilenler, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,"*

Anılan madde metninden de anlaşılacağı üzere gerçek kişiler tarafından menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar genel olarak değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmakla birlikte, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinde yer alan özel düzenleme nedeniyle;

- İvazsız olarak iktisap edilen hisse senetleri,
- Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri,
- Tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, gelir vergisine tabi bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, anılan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar (elde edilen kazanç tutarına ve söz konusu menkul kıymetin elde tutulma süresine bağlı olmaksızın) değer artış kazancı kapsamında değildir.

Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5281 sayılı Kanunun 27. maddesiyle G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası;

> *"1. İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar"*

şeklinde değiştirilmiştir. Anılan değişiklik ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere gerçek kişiler tarafından hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının kapsamı genişletilmiştir. Buna göre anılan fıkranın eski halinde mevcut olan; Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören menkul kıymetlerin 3 ay elde tutulduktan sonra elden çıkarılması ile tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin bir yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılması sonucu elde edilen kazançların değer artış kazancı kapsamı dışında tutan düzenlemeye, anılan bendin yeni halinde yer verilmemiştir. Söz konusu değişiklik sonrasında 01.01.2006 tarihinden itibaren gerçek kişilerin Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören menkul kıymetlerin 3 ay elde tutulduktan sonra elden çıkarılması ile tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin bir yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılması sonucu elde edilen kazançlar değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Ancak, eski uygulamada olduğu gibi 01.01.2006 tarihinden itibaren de ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki tam yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi olmayacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uyarınca, gerçek kişiler tarafından bir takvim yılı içinde elde edilen değer artışı kazancının 10.000.000.000 TL tutarındaki kısmı (2003/6578 sayılı B.K.K. ile 2004 yılı içinde elde edilen gelirlerin 12.000.000.000 TL, 2004/8295 sayılı B.K.K. ile 2005 yılı içinde elde edilen gelirlerin 13.000 YTL) gelir vergisinden istisnadır. Bununla birlikte G.V.K.'nın anılan mükerrer 80. maddesinin üçüncü fıkrasında 5281 sayılı Kanunun 27. maddesiyle 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak ve bu tarihten sonra elde edilen gelirlere uygulanmak üzere yapılan değişiklik ile gelir vergisinden istisna olan değer artış kazancı tutarı yeniden belirlenmiş olup anılan fıkranın yeni hali şu şekildedir;

> *"Bir takvim yılında elde edilen değer artış kazancının, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlananlar hariç, 6.000 Yeni Türk Lirası gelir vergisinden müstesnadır."*

Anılan fıkranın 5281 sayılı Kanunla değişik yeni halinden de anlaşılacağı üzere gerçek kişilerce 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen değer artış kazançlarının gelir vergisinden istisna olan tutarı azaltılmakta ve ayrıca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlara ilişkin maktu istisna uygulamasına son verilmektedir. Buna göre gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları haricinde G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde tadadi olarak belirtilen diğer mal ve hakları elden çıkarmalarından sağlanan kazançlarının 2006 yılı için 6.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Buna karşılık menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olamayacaktır. Ancak kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere eklenen Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden banka ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacak ve söz konusu bu gelirler beyan edilmeyecektir.[88]

Öte yandan bilindiği üzere G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedelinin, mal ve hakların elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edileceği hüküm altına alınmıştı. Ancak 5281 sayılı Kanunla anılan madde metnine eklenen cümle ile söz konusu bu endekslemenin yapılabilmesi için artış oranının %10 veya daha fazla olması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

5.1.4. Dar Mükellef Kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesi Kapsamında Tevkifata Tabi Tutulan Kazançlarının Vergilendirilmesine Yönelik Düzenleme

Kitabımızın önceki bölümlerinde 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine göre yapılacak tevkifat uygulaması ayrıntılı olarak açıklanmıştı. Dar mükellef kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlarının vergilendirilmesine ilişkin olarak özel bir düzenleme, 5281 sayılı Kanun ile 5422 sayılı K.V.K.'na eklenen Geçici 35. maddenin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile yapılmıştır. 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek söz konusu fıkra hükümleri aynen aşağıdaki gibidir.

> *"1) Dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerlerine atfedilmeyen veya daimi temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesi kapsamında tevkifat yapılmış kazançları için yıllık veya özel beyanname verilmez.*
>
> *2) Dar mükellef kurumların daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri ve tamamı Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesi kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançları için yıllık veya özel beyanname verilmez."*

[88] Ancak kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın yeniden düzenlenen (11) numaralı fıkrası ile dileyen mükelleflerin menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağladıkları ve anılan madde uyarınca tevkifata tutulmuş kazançlar için yıllık veya münferit beyanname verebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bilindiği üzere 5422 sayılı K.V.K.'nın 12. maddesinde dar mükellef kurumların, Türkiye'deki Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun işyerleri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla elde ettikleri kazançların ticari kazanç olarak kurumlar vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte 5281 sayılı Kanun ile 5422 sayılı K.V.K.'na eklenen Geçici 35. maddenin (1) numaralı fıkrasında, aynı Kanunun 12. maddesi gereğince ticari kazanç sayılmayan (Türkiye'deki işyerlerine atfedilmeyen veya daimi temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen) ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulan kazançlar için, dar mükellef kurumlar tarafından yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

5281 sayılı Kanunla K.V.K.'na eklenen Geçici 35. maddenin (2) numaralı fıkrasında ise dar mükellef kurumların, daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri kazançları için de söz konusu kazançlar üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine göre tevkifat yapılmış olması şartıyla yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu (2) numaralı fıkra hükmünden açık olarak anlaşılmaktadır ki, dar mükellef kurumların daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri ve K.V.K.'nın 12. maddesi gereğince ticari kazanç sayılan kazançları G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmuş ise yıllık veya özel beyana konu olmayacaktır.

Bu durumda, anılan düzenleme uyarınca dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerlerine atfedilen kazançları, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmuş olsa dahi ticari kazanç sayılacak ve yıllık beyana konu edilecektir. Ancak yukarıda belirtildiği üzere, Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi tutulan kazançlar daimi temsilciler aracılığıyla elde edilmiş ise söz konusu kazançlar için yıllık veya özel beyanname verilmeyecektir.

Bununla birlikte 5520 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5422 sayılı K.V.K. yürürlükten kaldırılarak kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar yeniden belirlenmiştir. Bu nedenle 5422 sayılı K.V.K.'nun Geçici 35. maddesinde yer alan düzenlemeler geçerliliğini kaybetmiştir. Bununla birlikte 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında özetle; dar mükellef kurumların Türkiye'deki iş yerlerine atfedilmeyen veya daimî temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmuş kazançları ile bu kurumların tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan ve anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafı kapsamında tevkifata tâbi tutulmayan kazançları ve bu kurumların daimî temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri tamamı tevkifata tabi tutulmuş kazançlar için yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Kitabımızın izleyen bölümlerinde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat uygulamasına konu olan menkul sermaye iratları ile menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, eski ve yeni sitem çerçevesinde her bir gelir türü itibariyle ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

5.2. 5527 Sayılı Kanunla Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesine İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler

Gerçek ve tüzel kişilerin 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazanç ve iratlar ile mevduat faizleri, özel finans kurumlarından elde edilen gelirler ve repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde 5527 sayılı Kanunla bir kısım değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere;

- Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca 07.07.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde edilecek gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın oranı %0 olarak belirlenmiş,

- Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı karşılığında 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edilecek gelirler G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi hale getirilmiştir. (Ancak, sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları) bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden ise tevkifat yapılmayacaktır.)

- G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasına eklenen cümle ile tevkifata tâbi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi veya kurumlarca 07.07.2006 tarihinden itibaren Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

- G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numarasında yapılan değişiklik ile borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ile varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden tevkifat yapılacaktır. (Ancak söz konusu tevkifatın oranı 2006/10731 sayılı B.K.K. ile %0 olarak belirlenmiştir.)

- Tam ve dar mükellef kurumların kendi aralarında yaptıkları vadeli işlemler ile opsiyon sözleşmelerinden kaynaklanan kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır.

- G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine eklenen (17) numaralı fıkra ile Bakanlar Kurulu'nun anılan maddede yer alan oranları, her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibariyle, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya %15'e kadar artırmaya yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

6. HİSSE SENETLERİ VE İŞTİRAK HİSSELERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1) numaralı bendinde, her nev'i hisse senetlerinin kar paylarının (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kar payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan yatırım fonları

katılma belgelerine ödenen kar payları dahil) menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan anılan maddenin (2) numaralı bendinde, iştirak hisselerinden doğan kazançların da (Limited şirket ortaklarının, iş ortaklıklarının ortakları ve komanditerlerin kar payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan karların ortaklara, kooperatifle yaptıkları muameleler nispetinde tevzii, kazanç dağıtımı sayılmaz.) menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacak kar payları şunlardır;

- Her nev'i hisse senetlerinden elde edilen kar payları,
- Limited şirket ortaklarının aldıkları kar payları,
- İş ortaklıkları ortaklarının aldıkları kar payları,
- Adi ve eshamlı komandit şirketlerde komanditer ortakların aldıkları kar payları,
- Kooperatiflerin dönem gelir-gider farkından ortaklarına dağıttıkları kar payları,
- Yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kar payları,
- Pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler.

Bununla birlikte; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendinin parantez içinde, kooperatiflerin ortakları ile yapmış oldukları muamelelerden doğan ve ortaklara kooperatifle yapmış oldukları muameleler nispetinde yapılan kar dağıtımının (risturn), kazanç dağıtımı sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bilindiği üzere kooperatifler; tüzel kişiliği haiz, ortaklarının şahsi ve mesleki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla en az 7 ortaklı olarak kurulan, ticari olmaktan ziyade sosyal amaçları ağır basan kuruluşlardır. Bu nedenle G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan hüküm uyarınca, ortak içi işlemlerden doğan ve ortaklara kooperatifle yapmış oldukları muameleler nispetinde dağıtılan kar payları menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olmayacaktır. Ancak, kooperatiflerin ortak dışındaki kişi veya kuruluşlar ile yapmış oldukları işlemlerden doğan karlar ile ortak içi işlemlerden doğan karların ortaklara kooperatifle yapılan muameleler nispetinde değil de sermaye payları oranında (veya başka bir kritere göre) dağıtılması durumunda, ortaklar tarafından elde edilen söz konusu kar payları, menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın anılan 75. maddesinin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendinde komandit şirket ortaklarından sadece komanditer ortakların elde ettikleri kar paylarının menkul sermaye iradı olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna bağlı olarak anılan Kanunun "Ticari Kazancın Tarifi" başlıklı 37. maddesinde, adi ve eshamlı komandit şirketlerde komandite ortakların almış oldukları kar paylarının şahsi ticari kazanç hükmünde olduğu hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendi ile 37. maddesinde yer alan düzenlemelerden anlaşılacağı üzere adi ve eshamlı komandit şirketlerin dağıtılabilir dönem karlarından, komandite ortakların almış oldukları kar payları ticari kazanç, komanditer ortakların almış oldukları kar payları ise menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

Öte yandan Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin son paragrafında, anılan madde metninde belirtilen menkul sermaye iratlarının sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı olarak elde edilmiş olması durumunda, söz konusu iratların ticari kazancın tespitinde dikkate alınacağı, mükerrer 80. maddesinde ise menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre gelir vergisi mükelleflerinin sahip oldukları menkul kıymetler

dolayısıyla elde etmiş oldukları kar payları menkul sermaye iradı, söz konusu menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları ise değer artış kazançları olarak değerlendirilmek suretiyle diğer kazanç ve irat olarak gelir vergisine tabi tutulacaktır.

Bu kapsamda olmak üzere gerçek kişilerin hisse senetleri ve iştirak hisseleri dolayısıyla elde ettikleri kar payları ile bu menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağladıkları alım-satım kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, 2005 ve izleyen dönemler itibariyle şu şekilde olacaktır; (Yatırım fonları katılma belgeleri ile yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilecek gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ayrı bir bölümde ayrıntılı olarak açıklanacağından anılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine bu bölümde değinilmeyecektir.)

6.1. Hisse Senetleri ve İştirak Hisselerinden Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi

Gerçek kişilerin sahip oldukları hisse senetleri ve iştirak hisseleri dolayısıyla elde etmiş oldukları kar paylarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, 2005 ve daha sonraki dönemler itibariyle şu şekilde olacaktır.

6.1.1. 2005 Yılında Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi

6.1.1.1. Genel Açıklama

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere gerçek kişilerin sahip oldukları hisse senetleri ile iştirak hisseleri dolayısıyla bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları kar payları, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentleri uyarınca menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, gerçek kişilerin tam mükellef kurumlardan elde etmiş oldukları kar payları, söz konusu kar dağıtımında bulunan kurumlar tarafından belirli şartlar altında G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi hükmü uyarınca gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmaktaydı. Tam mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarının hem kazancı elde eden kurum bünyesinde hem de kar payını elde eden gerçek kişi bünyesinde vergilendirilmesi, vergilemede mükerrerliğe yol açmaktadır. Söz konusu vergi mükerrerliğini ortadan kaldırmak amacıyla 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (1) numaralı bendi ile G.V.K.'nın mükerrer 75. maddesinde özel düzenleme yapılmıştı. Buna göre kurumlar vergisi mükelleflerinin (dar mükellef kurumlar dahil) tam mükellef kurumlardan elde etmiş oldukları kar payları 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kurum kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendinde özetle; kurumların tam mükellef başka bir kurumun sermayesine katılmaları nedeniyle elde ettikleri kazançlar (Fonların katılma belgeleri ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kâr payları hariç) ile tam mükellef bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr paylarının kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan G.V.K.'nın mükerrer 75. maddesinde de gerçek kişilerce tam mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarına ilişkin olarak ortaya çıkan vergi mükerrerliğini bertaraf etmek amacıyla "vergi alacağı" müessesesi hüküm altına alınmıştı. Vergi alacağı müessesesi ile gerçek kişilerin elde etmiş oldukları kar paylarının 1/5'i menkul sermaye iradı olarak elde

edilen kar paylarına eklenerek beyan edilmekte, bununla birlikte beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisinden vergi alacağı mahsup edilmek suretiyle ödenecek gelir vergisi tutarına ulaşılmaktaydı. G.V.K.'nın mükerrer 75. maddesi hükmü uyarınca vergi alacağı; tam mükellef gerçek kişiler, adi ortaklıklar, kollektif ve adi komandit şirketler ile eshamlı komandit şirketlere dağıtılan kar paylarından komandite ortakların paylarına isabet eden kısmı üzerinden hesaplanmaktaydı. Ayrıca 4369 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesinde anılan madde metninde yer alan *"Yatırım fonlarının katılma belgeleri ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kar payları için vergi alacağı hesaplanmaz."* hükmü, anılan Kanun ile 01.01.1999 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştı. G.V.K.'nın mükerrer 75. maddesinde 4369 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucunda 01.01.1999 tarihinden itibaren yatırım fonu katılma belgeleri ile yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen kar payları üzerinden de vergi alacağı hesaplanmaktaydı. Hesaplanan vergi alacağı mezkur Kanunun mükerrer 121. maddesi hükmü uyarınca, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmekte, mahsup edilemeyen vergi alacağı ise hiçbir şekilde mükellefe iade edilemediği gibi diğer vergi borçlarına da mahsup edilememekteydi.

Öte yandan 4842 sayılı "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile tam mükellef kurumlardan kar payı elde eden gerçek kişilerin vergilendirilmesine yönelik olarak bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere 01.01.2003 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere vergi alacağı müessesesi yürürlükten kaldırılarak gerçek kişilerce (dar mükellef gerçek kişiler dahil) tam mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarının yarısı gelir vergisinden istisna edilmiştir. Tam mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarına ilişkin istisna uygulamasının düzenlendiği G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrası şu şekildedir;

> *"2. Tam mükellef kurumlardan elde edilen, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarının yarısı gelir vergisinden müstesnadır. İstisna edilen tutar üzerinden 94 üncü madde uyarınca tevkifat yapılır ve tevkif edilen verginin tamamı, kar payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir."*

4842 sayılı Kanunla G.V.K.'nın 22. maddesine eklenen (2) numaralı fıkra hükmünden de anlaşılacağı üzere gerçek kişilerin, 2003 yılından itibaren tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının yarısı (1/2) gelir vergisinden istisna, geri kalan tutar ise gelir vergisine tabi olacaktır. Bununla birlikte yine anılan Kanunla G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde yapılan değişiklik ile kurumlar vergisi mükelleflerinin kurumlar vergisine tabi veya kurumlar vergisinden istisna kazançlardan oluşup oluşmadığına bakılmaksızın dağıtıma konu edilen kazançlarının tamamı üzerinden % 10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacağı, buna karşılık karın dağıtılmaması veya sermayeye ilave edilmesi durumunda söz konusu tevkifat yükümlülüğünün bulunmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre tam mükellef kurumlar, dağıttıkları kar payları üzerinden anılan Kanunun 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapmak zorundadırlar. G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan kar paylarına ilişkin istisna uygulamasının, kar payını dağıtan kurum tarafından mezkur Kanunun 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca yapılacak gelir vergisi tevkifatı açısından herhangi bir önemi olmayıp, dağıtıma konu edilen kar payının tamamı üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Buna karşılık söz konusu tevkifata tabi tutulmuş kar payını elde eden gerçek kişiler, elde etmiş oldukları kar paylarının sadece yarısını beyan etmelerine rağmen kurum bünyesinde G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca tevkif edilen vergi tutarının

tamamını beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edebileceklerdir. Ayrıca G.V.K.'nın 94. maddesinin dördüncü fıkrasında anılan Kanunla yapılan değişiklik sonrasında, kar payını elde eden gerçek kişiler tarafından mahsup edilemeyen tevkif suretiyle ödenen gelir vergisi kendilerine red ve iade edilecektir. Başka bir deyişle gerçek kişilerin elde etmiş oldukları kar payları üzerinden tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edecek, buna karşılık bu şekilde mahsup edilemeyen vergiler kendilerine red ve iade edilecektir.

Diğer taraftan gerçek kişilerin yurt dışında elde etmiş oldukları kar payları ile dar mükellef kurumlardan elde etmiş oldukları kar payları için G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan istisna uygulamasından yararlanabilmeleri mümkün değildir.

Örnek:

Bay (A), 2005 yılında tam mükellef statüsündeki (Y) Ltd.Şti.'nden brüt 10.000 YTL tutarında kar payı elde etmiştir. Bay (A) tarafından elde edilen kar payının vergilendirilmesi şu şekilde olacaktır; (Sorunun çözümünde dağıtıma konu edilen kar payının 2004 yılına ait olduğu varsayılmış ve G.V.K.'nın 86. maddesi ihmal edilmiştir.)

Alınan kar payı (Brüt)	10.000
Tevkif suretiyle ödenen gelir vergisi	1.000
İstisna	5.000
Gelir vergisi matrahı	5.000
Hesaplanan gelir vergisi	1.000
Mahsup edilecek gelir vergisi	1.000
Ödenecek gelir vergisi	---

Tablodan da anlaşılacağı üzere Bay (A)'nın 2005 yılında (Y) Ltd.Şti.'nden elde ettiği brüt 10.000 YTL tutarındaki kar payı üzerinden, G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca kar dağıtımında bulunan kurum tarafından %10 oranında tevkifat yapılacaktır. Diğer taraftan Bay (A)'nın elde etmiş olduğu kar payının gayrisafi tutarının yarısı olan 5.000 YTL gelir vergisinden istisna olacak, geriye kalan 5.000 YTL tutarındaki kısmı ise gelir vergisine tabi olacaktır. Bununla birlikte elde edilen kar payı üzerinden kar dağıtımında bulunan kurum tarafından tevkif edilen verginin tamamı, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Örneğimizde yer alan mükellefin elde etmiş olduğu kar payı üzerinden tevkif suretiyle ödemiş olduğu vergi tutarının yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden fazla olması durumunda mahsup edilemeyen tutarın kendisine iade edileceği tabidir.

Kurumlar vergisi mükelleflerinin 2003 ve daha önceki dönemlerde elde etmiş oldukları bir kısım kazançların 2005 yılında dağıtılması durumunda, söz konusu kar paylarının elde edenler açısından vergilendirilmesi G.V.K.'nın Geçici 62. maddesi uyarınca özellik arz etmekte olup, bu husus ile ilgili açıklamalar kitabımızın izleyen bölümlerinde yer almaktadır.

6.1.1.2. Dağıtılan Kar Payları Üzerinden Yapılacak Gelir Vergisi Tevkifatı

6.1.1.2.1. Genel Açıklama;

Kurumlar vergisi mükelleflerinin bir takvim yılını kapsayan hesap dönemi boyunca elde etmiş oldukları kurum kazançları öteden beri iki aşamada vergilendirilmektedir. Buna göre kurum kazançları üzerinden öncelikle Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca kurumlar vergisi hesaplanmakta, daha sonra ise anılan kurum kazançları üzerinden belirli şartlar çerçevesinde (tam mükellef kurumlar açısından pay sahiplerine dağıtılması, dar mükellef kurumlar açısından ise ana merkeze aktarılması halinde) Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılmaktaydı. (Kurumlar vergisi mükelleflerinin 2006 ve izleyen yıllarda elde edecekleri kurum kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması 5520 sayılı K.V.K.'nın 15 ve 30. maddelerinde hüküm altına alınmıştır.)

Kurumlar vergisi mükelleflerinin 2005 ve daha önceki dönemlerde elde etmiş oldukları kazançları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatının hüküm altına alındığı G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde 4369 ve 4842 sayılı Kanunlarla yapılan değişiklikler neticesinde 1998 yılından bu yana üç farklı tevkifat uygulaması söz konusu olmuştur. G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde 4369 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesinde kurum kazançları, dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmaktaydı. Buna karşılık G.V.K.'nın anılan maddesinde 4369 sayılı Kanunla yapılan ve 1999 yılından itibaren uygulanmaya başlanan sistem ile kurum kazançları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı üçlü ayrıma tabi tutulmuştur. Buna göre anılan maddenin (ii) alt bendi uyarınca kurumlar vergisi mükelleflerinin elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın tevkifat yapılmakta, (i) alt bendi uyarınca kurumlar vergisine tabi kazançların pay sahiplerine dağıtılması durumunda tevkifata konu edilmekte, dar mükellef kurum kazançları ise (G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının 4 numaralı fıkrası uyarınca menkul sermaye iradı sayılan kısım) anılan maddenin (iii) alt bendi uyarınca dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmaktaydı. Bununla birlikte kurumlar vergisine tabi kazançların dağıtılmayarak işletmede bırakılması ya da sermayeye eklenmesi durumunda, kar dağıtımından söz edilemeyeceği gibi buna bağlı olarak kar dağıtımına bağlı tevkifat yükümlülüğü de bulunmamaktaydı.

G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde 4842 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile 2002 hesap döneminde elde edilen kazançlardan başlamak üzere kurumların elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden yapılan gelir vergisi tevkifatı uygulamasına son verilmiş, tam mükellef kurumlar tarafından elde edilen kazançların pay sahiplerine dağıtılması, dar mükellef kurumlar tarafından ise elde edilen kazançların ana merkeze aktarılması aşamasında gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Tam mükellef statüsündeki kurumlar vergisi mükelleflerinin pay sahiplerine dağıttıkları kar payları üzerinden yapacakları gelir vergisi tevkifatı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 4842 sayılı Kanunla değişik 94. maddesinin 6/b-i ve (ii) alt bentlerinde hüküm altına alınmış olup, anılan bentler şu şekildedir;

> *"i. Tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan, 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından (karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz) %10,*
>
> *ii. Tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde*

edenler hariç) ve gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan, 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından (karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz) %10,"

Anılan bent hükümlerinden de anlaşılacağı üzere tam mükellefiyeti haiz kurumlar, 2003 yılından başlamak üzere bir takvim yılını kapsayan hesap döneminde elde etmiş oldukları kazançların kurumlar vergisinden istisna olup olmadığına bakılmaksızın dağıtıma tabi tuttukları G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar payları üzerinden %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapacaklardır.

Bununla birlikte kurum kazancından vergi ve yasal yükümlülükler düşüldükten sonra kalan dönem dağıtılabilir kar tutarının, dağıtılmayarak işletmede bırakılması ya da sermayeye eklenmesi durumunda kar dağıtım işlemi yapılmadığı için gelir vergisi tevkifatı yükümlülüğü de söz konusu olmayacaktır.

G.V.K.'nın 94. maddesinin anılan 6/b-i ve (ii) alt bentlerinde yer alan kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı uygulaması sadece tam mükellef statüsündeki kurumlar tarafından dağıtıma tabi tutulan kar payları açısından geçerli olup, dar mükellef statüsündeki kurumların Türkiye'de elde ettikleri kurum kazançları üzerinden söz konusu kazançların ana merkeze aktarılması aşamasında mezkur Kanunun 6/b-iii alt bendi hükmü uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Buna bağlı olarak dar mükellef kurumların Türkiye'de elde etmiş oldukları kazançlarını ana merkezlerine aktarmamaları ya da bunların dışındakilere aktarmaları durumunda anılan bent uyarınca kurum kazançları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapma yükümlülükleri bulunmamaktadır.

6.1.1.2.2. Tevkifata Tabi Olan Kar Payları;

Kurumlar vergisi mükelleflerinin dağıttıkları kar paylarının G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-i ve (ii) alt bentleri uyarınca tevkifata tabi tutulması için kar paylarının, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yer alan şekillerde dağıtılması gerekmektedir. Aksi takdirde G.V.K.'nın 75. maddesinin anılan bentlerinde yer almayan şekillerde dağıtılan kar payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılması söz konusu değildir. Buna göre G.V.K.'nın 75.maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yer alan ve buna bağlı olarak kurumlar vergisi mükellefleri tarafından gelir vergisi tevkifatına konu edilecek kar payları şunlardır;

- Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kar payları dahil olmak üzere her nev'i hisse senetlerine ödenen kar payları,
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar, (Limited şirket ve iş ortaklıklarının ortakları ile komanditerlerin kar payları ve kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar)
- Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar payları,

Bununla birlikte G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendinin parantez içinde özetle; kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan ve ortaklara kooperatifle yapmış oldukları muameleler nispetinde dağıtılan kazançların (risturn) kar dağıtımı sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle kooperatiflerin ortakları ile yapmış oldukları muamelelerden doğan ve ortaklara kooperatifle yapmış oldukları muameleler nispetinde dağıtılan kazançlar üzerinden, G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi kapsamında kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır. Buna karşılık

kooperatiflerin, ortakları dışındaki üçüncü şahıslar ile yapmış oldukları muamelelerden doğan kazançlar ile ortaklarla yapılan muamelelerden doğan ancak ortakların kooperatifle yapmış oldukları muameleler nispeti dışındaki bir ölçüt kullanılmak suretiyle dağıttıkları kazançlar üzerinden, G.V.K.'nın 94. maddesinin anılan 6/b-i ve (ii) alt bentleri uyarınca kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Diğer taraftan mezkur Kanunun 94. maddesinin 6/a bendinde yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna portföy kazançları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmış olması nedeniyle, söz konusu kazançlar üzerinden ayrıca anılan maddenin 6/b bendine göre kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatının yapılması söz konusu değildir.

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendinin parantez içinde komandit şirketlerde komanditer ortakların elde ettikleri kazançların kar payı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmış olduğundan, eshamlı komandit şirketler tarafından dağıtılan kar paylarından sadece komanditer ortaklara dağıtılan kısmı üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacak olup, komandite ortağa dağıtılan kar payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır. (Adi komandit şirketler kurumlar vergisi mükellefi olmadığından gerek komandite gerekse komanditer ortaklara dağıttıkları kar payları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapma yükümlülükleri bulunmamaktadır.)

Tam mükellef kurumlar tarafından G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentleri çerçevesinde dağıtılan kar payları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı, söz konusu kar payını elde eden kişilerin mükellefiyet türüne (tam ya da dar) göre G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde iki ayrı alt bent olarak düzenlenmiştir. Buna göre tam mükellef kurumlar tarafından, tam mükellef statüsündeki gerçek kişilere dağıtılan kar payları üzerinden anılan maddenin (i) alt bendi, dar mükellef statüsündeki gerçek kişilere dağıtılan kar payları üzerinden ise (ii) alt bendi hükmü uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Bu kapsamda olmak üzere G.V.K.'nın 6/b-i alt bendi hükmü uyarınca tam mükellef kurumlar tarafından;

- Tam mükellef gerçek kişilere,
- Gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara,
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olanlara,

dağıtılan kar payları üzerinden, %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Diğer taraftan, G.V.K.'nın 6/b-ii alt bendi hükmü uyarınca tam mükellef kurumlar tarafından;

- Dar mükellef gerçek kişilere,
- Dar mükellef kurumlara (Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde edenler hariç),
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere,

dağıtılan kar payları üzerinden, %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

6.1.1.2.3. Kar Payını Elde Edenlerin Hukuki Statülerinin Önemi;

G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-i ve (ii) alt bentlerinden de anlaşılacağı üzere tam mükellef kurumlar tarafından yine tam mükellef kurumlara dağıtılan kar payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacak, buna karşılık tam mükellef kurumlar tarafından dar mükellef kurumlara dağıtılan kar payları üzerinden ise gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Ancak söz konusu bu durumun istisnası mevcut olup, dar mükellef kurumların Türkiye'de bulunan işyeri veya daimi temsilcisi vasıtasıyla elde ettikleri kar payları üzerinden, G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-ii alt bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır. Ancak söz konusu bu durum özellikle halka açık anonim şirketler tarafından ihraç olunan hisse senetlerinin maliklerinin kim olduğunun, kar dağıtımında bulunacak kurum tarafından bilinememesi nedeniyle, bu hisselere isabet eden kar payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılıp yapılmayacağı ve yapılan tevkifatın ne şekilde mahsup veya iade edileceği hususlarında uygulamada bir kısım ihtilafların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu bu durum nedeniyle ortaya çıkan tereddütlerin ortadan kalkması için 81 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde bir kısım açıklamalar yapılmıştır. Anılan tebliğde yapılan açıklamalar uyarınca tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır;

- Kar payı dağıtacak şirketin ihraç ettiği nama yazılı hisse senetlerinin kimlerin elinde bulunduğunun pay defterinden tespiti mümkün olduğundan, tam ve dar mükellefiyet esasında kurumlar vergisi mükellefiyeti olanlar adına (kurumlar vergisinden muaf olanlar ile kurumlar vergisine tabi olmayanlar hariç) kayıtlı bulunan hisse senetlerine isabet eden kar payı tutarları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır.
- Halka açık şirketler tarafından ihraç edilen ve Borsada işlem gören nama veya hamiline yazılı hisse senetlerine ilişkin kar payı dağıtımlarında, söz konusu hisse senetlerinin maliklerinin tam mükellef kurumlar ile Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde eden dar mükellef kurumlar olduğunun belirlenmesi halinde bunlara yapılacak kar payı ödemeleri üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır. Bu amaçla aracı kurumlar müşterilerinin hukuki statüsü ve mükellefiyet bilgilerini (unvanı, vergi kimlik numarası, tam veya dar mükellef olduğu, bağlı bulunduğu vergi dairesi, dar mükellef ise mukimi olduğu ülke ve kar payını Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla elde ettiği ile adres bilgileri) Takasbank'a bildireceklerdir. Kar payının Takasbank aracı kılınmaksızın, doğrudan aracı kurumlar tarafından müşterileri adına tahsil edilmesi durumunda, her bir müşterinin hukuki statüsü ve mükellefiyet bilgileri aracı kurumlar tarafından kar dağıtacak şirkete bildirilecektir.
- Kar paylarının hisse senedi maliklerince doğrudan talep edilmesi durumunda, hak sahibinin tevkifat yapılmayacak kurumlardan olduğu hususu kar dağıtımı yapacak şirket tarafından belirlenecektir.

Öte yandan müşterilerinin veya ortaklarının hukuki statüleri ve mükellefiyet bilgileri hakkında herhangi bir tereddüt bulunması halinde, aracı kurumlar veya kar payı dağıtacak şirketler bunlardan durumlarını; Ticaret Sicil Gazetesi, vergi levhası veya bağlı oldukları vergi dairesinden alacakları bir yazı ile tevsik etmelerini isteyebilecektir.

Hisse senedi maliklerinin hukuki statülerinin ve mükellefiyet bilgilerinin kar payı dağıtacak şirkete bildirilmemesi veya hisse senedi sahipleri tarafından tevsik edilememesi halinde, dağıtımı yapacak şirketin vergi sorumluluğundan kurtulabilmesi için söz konusu hisse senetlerine isabet eden kar payı ödemelerinin tamamı üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/6-b maddesine göre gelir vergisi tevkifatı yapması gerekmektedir. Bu durumda, kar payları üzerinden yapılacak tevkifat, tam mükellef kurumlar ile Türkiye'de bir

işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde eden dar mükellef kurumlar açısından nihai vergi niteliğinde olmayacaktır. Elde ettikleri kar payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılan kurumların, bu kar paylarını aynı takvim yılı içinde tekrar ortaklarına dağıtmaları halinde, dağıtacakları kar payları üzerinden, kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılarak beyan edilecek ancak beyan edilen vergiden kar dağıtımına bağlı önceki aşamada tevkif edilen vergi mahsup edilecektir. Buna karşılık sözü edilen hisse senetlerinden elde edilen kar paylarının aynı takvim yılı içinde dağıtılmaması veya mükellef tarafından talep edilmesi halinde tevkif suretiyle ödenen vergiler, kurumun diğer vergi borçlarına mahsup edilecektir. Mahsup işleminin yapılabilmesi için hisse senetlerinin maliki olan kurumlar, kar dağıtımını yapan şirketlere ve/veya Takasbank'a veya aracı kuruma müracaat ederek, bunlardan hisse senedinin nev'i, adedi, tutarı ve dağıtılan kar payı üzerinden tevkif edilen verginin miktarı ile söz konusu tevkifatın vergi dairesine ödendiğine ilişkin makbuzun tarih ve numarasını içeren bir yazı alacaklar ve bu yazıyı mahsup talep dilekçesi ile birlikte bağlı bulundukları vergi dairesine ibraz edeceklerdir. Bu yazıyı ibraz eden kurumların, vergi borçlarına mahsuben iade talepleri, banka teminat mektubu aranmaksızın, vergi türü ve miktar sınırlaması olmaksızın yerine getirilecektir. Ancak söz konusu iadenin nakden yapılmasının talep edilmesi durumunda ise belirtilen belgelerin yanı sıra, Gelir Vergisi Genel Tebliğleri ile konuya ilişkin diğer genel tebliğlerde yer alan esaslara göre işlem yapılacaktır.

6.1.1.3. Geçiş Dönemine İlişkin Olarak Yapılan Düzenlemeler;

Kurumlar vergisi mükelleflerinin 2005 yılı itibariyle pay sahiplerine dağıttıkları kar payları üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması ana hatları itibariyle yukarıda belirtildiği şekilde olmakla birlikte G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinde, kurumlar vergisi mükelleflerinin 2002 ve daha önceki dönemlerde elde etmiş oldukları ancak dağıtmayarak işletmede bırakmış oldukları kazançların, 4842 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dağıtılması durumunda, söz konusu kar payları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı uygulamasına ilişkin olarak bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere;

- Kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerine ait kurum kazançlarının anılan Kanunun yürürlük tarihinden sonra pay sahiplerine dağıtılması durumunda söz konusu dağıtılan kar payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır. (Çünkü söz konusu bu kazançlar üzerinden ilgili olduğu dönemlerde dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatı yapılmıştı.)

- Kurumlar vergisi mükelleflerinin 1999- 2002 yılları arasında elde ettikleri kurumlar vergisinden istisna kazançların anılan Kanunun yürürlük tarihinden itibaren pay sahiplerine dağıtılması durumunda söz konusu dağıtılan kar payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır. (Çünkü G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinin 4842 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde, kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştı.)

- G.V.K.'nın Geçici 61. maddesi hükmü uyarınca anılan maddenin yürürlük tarihinden (24.04.2003) önce düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında yapılan yatırım harcamaları ile söz konusu yürürlük tarihinden önce hesaplanan ve kazancın yetersiz olması nedeniyle sonraki dönemlere devreden yatırım indirimi tutarları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın %19,8 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Bu çerçevede G.V.K.'nın Geçici 62. maddesi hükmü uyarınca, gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmuş bu kazançların dağıtılması durumunda

söz konusu dağıtılan kar payları üzerinden ayrıca kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır.[89]

Ayrıca G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin (4) numaralı fıkrası hükmü uyarınca, kurumlar vergisi mükelleflerinin doğrudan veya iştirakleri aracılığıyla, elde etmiş oldukları geçmiş yıllara ait karların dağıtılması durumunda da anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan esaslar geçerli olacaktır.

Diğer taraftan, 1999 yılına ilişkin olarak elde edilen kazançlara uygulanan yatırım indiriminin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun E: 2003/3, K: 2003/3 sayılı kararı ile istisna kavramı içinde düşünülmesinin hukuken mümkün olmadığı belirtilmiş olması nedeniyle, 1999 yılı kazançları üzerinden indirim konusu yapılan, ancak yargı kararı uyarınca tevkifata tabi tutulmamış veya yapılan tevkifatları düzeltilmiş bulunan yatırım indirimi tutarına isabet eden kazançların kar dağıtımına tabi tutulması halinde, bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi hükmü uyarınca kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

6.1.1.3.1. 2002 ve Daha Önceki Dönemlere Ait Kurum Kazancından Pay Alanların Vergilendirilmesi:

Sermaye şirketlerinin kar dağıtımı yapılmasına karar vermeye yetkili olan organları, karın dağıtılmayarak işletmede bırakılmasına ya da sermayeye ilave edilmesine karar verebilecekleri gibi kar dağıtımının hangi yıla ait kazançlardan yapılacağına da karar verebilirler. Sözgelimi, 2004 yılı faaliyetleri ticari karla sonuçlanan ve buna bağlı olarak vergi ve yasal yükümlülükler sonrası dağıtılabilir karı mevcut olan bir sermaye şirketinin yetkili organlarınca 2004 yılı karı yerine daha önceki dönemlerde (örneğin 2003 yılı) elde edilen ancak pay sahiplerine dağıtılmayarak işletmede bırakılan kazançların pay sahiplerine dağıtılmasına karar verilebilir.

Kitabımızın bir önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin bir takvim yılını kapsayan hesap dönemleri boyunca elde etmiş oldukları kurum kazançları iki aşamada vergilendirilmektedir. Buna göre kurum kazançları üzerinden öncelikle Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca kurumlar vergisi hesaplanmakta daha sonra ise kurum kazançları üzerinden belirli şartlar altında Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin

---

[89] G.V.K.'nın Geçici 61. maddesi şu şekildedir;
"Geçici Madde 61: (4842 sayılı Kanunun 17'inci maddesiyle eklenen geçici madde Yürürlük; 24.04.2003) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce yapılan müracaatlara istinaden düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlarla ilgili yatırım harcamalarına (teşvik belgelerine bu tarihten sonra ilave edilen iktisadî kıymetler için yapılan harcamalar hariç), yatırım indirimi uygulamasına ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanununun bu tarihten önce yürürlükte bulunan hükümleri uygulanır.
Yukarıda belirtilen şekilde yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançlar ile bu maddenin yürürlük tarihinden önce gerçekleşen yatırımlar üzerinden hesaplanan ve kazancın yetersiz olması nedeniyle sonraki dönemlere devreden yatırım indiriminden yararlanan kazançlar üzerinden dağıtılsın, dağıtılmasın %19,8 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılır.
İsteyen mükellefler, bu maddenin yürürlük tarihinden önce yapılan müracaatlara istinaden düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında bu tarihten itibaren yaptıkları harcamaları (öngörülen harcamalar kapsamında daha önce yatırım indirimi istisnasından yararlanmış harcamalar hariç) için bu Kanunun 19 uncu maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde yatırım indirimi istisnasından yararlanabilirler. Bunun için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki ilk geçici vergilendirme dönemine ilişkin beyannamenin verileceği tarihe kadar bağlı bulunulan vergi dairesine bir bildirimde bulunulması ve tercihin, alınmış olan yatırım teşvik belgelerinin tamamı için yapılması şarttır."

6/b bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. 1998 yılından bu yana kurum kazançları üzerinden yapılan gelir vergisi tevkifatına ilişkin usul ve esaslar ana hatları itibariyle şu şekildedir;

- 1998 ve daha önceki dönemlerde kurumlar vergisi mükelleflerinin elde ettikleri kazançlarının kaynağına bağlı olmaksızın (kurumlar vergine tabi ve kurumlar vergisinden istisna kazançların tamamı), söz konusu kazançlar dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmaktaydı.

- 1999-2001 yılları arasında uygulanan sistem uyarınca kurumlar vergisi mükellefleri; kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın, kurumlar vergisine tabi kazançları üzerinden ise söz konusu bu kazançların dağıtılması durumunda gelir vergisi tevkifatı yapmak zorundaydılar.

- 2002 ve daha sonraki dönemlerde ise kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden yapılan gelir vergisi tevkifatı uygulamasına son verilmiş ve kurum kazançları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı, dönem kazancının dağıtılması aşamasına ertelenmiştir. Dar mükellefiyeti haiz kurumlar açısından ise tevkifat uygulaması sadece ana merkeze kazanç aktarılması durumunda aktarılan tutar ile sınırlı olarak söz konusu olacaktır.

4842 sayılı Kanunla kurum kazançları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatına ilişkin olarak G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendinde bir takım değişiklikler yapılmış olmakla birlikte, ayrıca dönemler itibariyle tevkifat uygulamasında ortaya çıkan değişikliklerin getirdiği zorunluluk ile gerçek kişilerin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının vergilendirilmesine ilişkin olarak G.V.K.'na eklenen Geçici 62. maddede bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. G.V.K.'nın anılan Geçici 62. maddesi şu şekildedir;

"Geçici Madde 62: 1. Kurumlar vergisi mükelleflerinin;

a) 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarının,

b) (a) bendi kapsamı dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna kazançlarının,

c) Geçici 61 inci madde kapsamında tevkifata tabi tutulmuş kazançlarının, dağıtımı halinde 94 üncü madde uyarınca tevkifat yapılmaz.

2. Gerçek kişilerce (1) numaralı fıkranın (a) bendi kapsamında elde edilen kar payları gelir vergisinden müstesnadır.

3. Gerçek kişilerce (1) numaralı fıkranın (b) ve (c) bendi kapsamında elde edilen kar paylarının net tutarına elde edilen kar payının 1/9'u eklendikten sonra, bulunan tutarın yarısı vergiye tabi gelir olarak dikkate alınır. Bu gelirler ile ilgili olarak yıllık beyanname verilmesi halinde, beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir.

4. Kurumlar vergisi mükelleflerinin doğrudan veya iştirakleri aracılığıyla, bu maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen nitelikte kar payı elde etmeleri halinde, bu

kar paylarının dağıtımı ve kar payı elde eden gerçek kişilerce bu kar paylarının beyanı ile ilgili olarak (1), (2) ve (3) numaralı fıkra hükümleri uygulanır.

5. Bu madde kapsamındaki kar payları için 22 nci madde hükümleri uygulanmaz."

G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinde gerçek kişilerin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri geçmiş yıl kaynaklı kar paylarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır. Anılan madde hükmü uyarınca 2002 ve daha önceki dönemlere ait kurum kazançlarından kar payı elde eden gerçek kişilerin elde etmiş oldukları kar paylarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır;

6.1.1.3.1.1. 1998 ve Daha Önceki Dönemlere Ait Kurum Kazançları:

Kitabımızın önceki bölümünde ana hatları itibariyle açıklandığı üzere 1998 ve daha önceki dönemlerde geçerli olan sistem uyarınca, kurumlar vergisi mükelleflerinin elde etmiş oldukları kurum kazançları üzerinden söz konusu kazancın kaynağına bakılmaksızın ve söz konusu kazançlar dağıtılsın dağıtılmasın G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılmaktaydı. Anılan dönemlere ait kurum kazançlarının 2003 ve daha sonraki dönemlerde pay sahiplerine dağıtılması durumunda söz konusu dağıtılan kar payları üzerinden ayrıca kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılması, mükerrer vergileme durumunun ortaya çıkmasına neden olacaktır. Söz konusu mükerrer vergilemenin önlenmesi amacıyla G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin 1/a bendinde özetle; kurumlar vergisi mükelleflerinin 1998 ve daha önceki dönemlerde elde etmiş oldukları kurum kazançlarının mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı olan şekillerde dağıtılması halinde, dağıtılan bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak anılan düzenlemenin gerçek kişiler ile dar mükellef kurumlar tarafından elde edilecek kar payları açısından geçerli olduğu ve tam mükellef kurumlar tarafından elde edilecek kar payları üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılmayacağı hususlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın anılan Geçici 62. maddesinin (2) numaralı fıkrasında gerçek kişilerin elde ettikleri bir kısım kar paylarının gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kurum kazancından gerçek kişilerce elde edilen kar payları gelir vergisinden istisna olup, anılan maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca kurumlar vergisi mükelleflerinin, doğrudan veya iştirakleri aracılığıyla elde ettikleri 1998 ve daha önceki dönemlere ait kar paylarını pay sahiplerine dağıtmaları durumunda da, söz konusu kar payları elde eden gerçek kişiler açısından gelir vergisinden istisna olacaktır. Bu kapsamda olmak üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin 1998 ve daha önceki dönemlere ait kurum kazançlarını 2003 ve daha sonraki yıllarda pay sahiplerine dağıtmaları durumunda, söz konusu kar payları elde eden gerçek kişiler açısından gelir vergisinden istisna olacaktır.

6.1.1.3.1.2. 1999-2002 Dönemlerine Ait Kurum Kazançları:

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 1999-2001 yılları arasında geçerli olan sistem uyarınca; kurumlar vergisi mükelleflerinin kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-ii bendi, kurumlar vergisine tabi kazançları üzerinden ise bu kazançların pay sahiplerine dağıtılması aşamasında mezkur maddenin 6/b-i alt bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılmaktaydı. Başka bir deyişle bahse konu dönemde kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden

dağıtılsın dağıtılmasın, kurumlar vergisine tabi kazançlar üzerinden ise pay sahiplerine dağıtılması aşamasında gelir vergisi tevkifatı yapılmaktaydı. (Kar dağıtımına bağlı tevkifat uygulaması açısından söz konusu kar paylarının G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde belirtilen şekillerde dağıtılması gerekmektedir. Aksi takdirde anılan bentlerde yer almayanlara dağıtılan kar payları üzerinden kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılması söz konusu değildir. Örneğin, vergi ve yasal yükümlülükler sonrasında kalan dönem dağıtılabilir karının kurum personeline dağıtılan kısmı üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.)

Doğal olarak, kurumlar vergisi mükelleflerinin 1999-2001 yılları arasındaki dönemlerde elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-ii alt bendi uyarınca ilgili dönemler itibariyle dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatı yapılmış olması nedeniyle bu döneme ait kazançların 2003 ve daha sonraki dönemlerde pay sahiplerine dağıtılması durumunda ayrıca kar dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmaları, mükerrer vergileme durumunun ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu nedenle 1999-2002 yılları arasında elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazançların 2003 ve daha sonraki dönemlerde pay sahiplerine dağıtılması aşamasında tevkifata tabi tutulmaları durumunda ortaya çıkacak mükerrer vergilemenin önlenmesi amacıyla, G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin 1/b bendinde söz konusu dağıtılan bu mahiyetteki kar payları üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca ayrıca gelir vergisi tevkifatı yapılmayacağı hiçbir tereddüte yer vermeyecek şekilde hüküm altına alınmıştır. Ancak anılan düzenlemenin gerçek kişiler ile dar mükellef kurumlar tarafından elde edilecek kar payları açısından geçerli olduğu ve tam mükellef kurumlar tarafından elde edilecek kar payları üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılmayacağı hususlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin (3) numaralı fıkrasında; kurumlar vergisi mükellefleri tarafından 01.01.1999-31.12.2002 tarihleri arasında elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazançların kar payı olarak pay sahiplerine dağıtılması durumunda, kar payını elde eden gerçek kişilerin vergilendirilmesine ilişkin olarak özel düzenleme yapılmıştır. Buna göre kurumlar vergisi mükelleflerinin 1999-2002 yılları arasında elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançları pay sahiplerine dağıtmaları durumunda, gerçek kişiler tarafından elde edilen net kar payı tutarına 1/9'u eklenerek brüt kar payı tutarı hesaplanacak, bulunan tutarın yarısı beyana tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Bu şekilde hesaplanan beyana tabi kar payı tutarının 2005 yılı için belirlenen 15.000 YTL'yi aşması durumunda, elde edilen kar payı için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilecek, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i mahsup edilecektir. Buna karşılık elde edilen kar payının beyana tabi tutarının 2005 yılı için 15.000 YTL'nı aşmaması durumunda, söz konusu kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler için verilecek beyannamelere de söz konusu bu gelirler ithal edilmeyecektir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme uyarınca, kurumlar vergisi mükelleflerinin 1999-2002 yılları arasında elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazanç kaynaklı kar payı elde eden gerçek kişilerin, mezkur Kanunun 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenmiş bulunan istisnadan yararlanmaları mümkün değildir.

Öte yandan kurumlar vergisi mükelleflerinin, doğrudan veya iştirakleri aracılığıyla 1999-2002 dönemlerine ait istisna kazanç kaynaklı kar payı elde ederek pay sahiplerine dağıtmaları durumunda da, söz konusu kar payı elde eden gerçek kişiler elde ettikleri net kar

payına 1/9'unu ekleyerek brüt kar payı tutarını bulacak, ancak brüt kar payının yarısını vergiye tabi gelir olarak dikkate alacaklardır. Söz konusu kar payının yıllık beyan haddini aşması durumunda, kar payının 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Doğal olarak bu şekilde belirlenen beyan edilecek kar payı tutarının, beyan haddini aşmaması durumunda söz konusu kar payları için beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere söz konusu bu kar payları ithal edilmeyecektir.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere gerçek kişilerce tam mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarının vergilendirilmesi açısından, kazancın kaynağı ve ait olduğu dönem büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle, tam mükellef kurumlardan alınan kar paylarının, hangi döneme ait olduğu ve kar dağıtımının kaynağındaki kazancın mahiyetinin (kurumlar vergisinden istisna kazançlardan oluşması durumunda) kar dağıtımında bulunan kurum tarafından, kar payını elde eden gerçek kişilere bildirilmesi gerekmektedir.

Öte yandan kurumlar vergisi mükelleflerinin yetkili organları, 1999-2002 yılları arasında elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançların dağıtılmayarak işletmede bırakılmasına ve kar dağıtımının bu dönemlerde elde edilen kurumlar vergisine tabi kazançlardan yapılmasına karar verebilirler. Aynı şekilde kurum kazancının tamamının kurumlar vergisine tabi kazançlardan oluşması nedeniyle dağıtılan kazancın tamamının 1999-2002 yılları arasında elde edilen kurumlar vergisine tabi kazançlardan oluşması mümkündür. Buna göre kurumlar vergisi mükellefleri tarafından 1999-2002 tarihleri arasında elde edilen kurumlar vergisine tabi kazançların pay sahiplerine kar payı olarak dağıtılması durumunda, gerçek kişilerin elde etmiş oldukları kar paylarının, G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinde yer alan düzenlemelere göre vergilendirilmesi mümkün değildir. Bu mahiyetteki kar paylarını elde eden gerçek kişiler, G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan istisnadan yararlanabilecektir. Buna göre kurumlar vergisi mükellefleri tarafından 1999-2002 dönemlerinde elde edilen kurumlar vergisine tabi kazançlardan pay sahiplerine dağıtılan tutarın yarısı gelir vergisinden istisna olacak, geriye kalan kısmı ise vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Söz konusu kar paylarının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda, kurum bünyesinde tevkif edilen verginin tamamı beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Ancak söz konusu bu açıklamaların, tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları için geçerli olduğu hususunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Örnek:

Tam mükellef (A) Ltd.Şti., 2000 yılında yapmış olduğu faaliyetler sonucunda 300 Milyar TL kurumlar vergisine tabi, 100 milyar TL tutarında ise kurumlar vergisinden istisna kazanç elde etmiştir. Mükellef kurum tarafından söz konusu dönemde elde edilen kurum kazancından vergi ve yasal yükümlülükler düşüldükten sonra kalan tutar ortaklara dağıtılmayarak işletmede bırakılmıştır.

(A) Ltd. Şti., 2000 yılında elde ettiği kurumlar vergine tabi kazançtan 40.000 YTL, kurumlar vergisinden istisna kazançtan ise 27.000 YTL tutarında olmak üzere 2005 yılında ortak (B)'ye toplam 67.000 YTL tutarında kar payı dağıtmıştır. Gerçek kişi ortak (B) tarafından 2005 yılında elde edilen 67.000 YTL tutarındaki kar payının vergilendirilmesi şu şekilde olacaktır.

1- Kar payı	67.000

a- Kurumlar vergisine tabi kazançtan alınan b- Kurumlar vergisinden istisna kazançtan alınan	40.000 27.000
2- Gelir vergisinden istisna kar payı tutarı (Kurumlar vergisine tabi kazançtan alınan kar payının yarısı) (G.V.K.Md.22/2)	20.000
3- Kar payına ilave edilecek tutar (Kurumlar vergisinden istisna kazançtan alınan kar payının 1/9'u) (G.V.K.Gç.Md.62/3)	3.000
4- Kurumlar vergisinden istisna kazançlardan alınan kar payının beyan edilecek kısmı [(1b+3)/2]	15.000
5- Beyan edilecek kar payı	35.000
6- Hesaplanan gelir vergisi	9.670
7- Mahsup (Kurumlar vergisinden istisna kazançlardan alınan kar payının beyannameye intikal ettirilen tutarının 1/5'i)	3.000
8- Ödenecek gelir vergisi (6-7)	6.670

Tablodan da anlaşılacağı üzere ortak (B)'nin 2005 yılında (A) Ltd. Şti.'den almış olduğu toplam 67.000 YTL tutarındaki kar payının; 40.000 YTL tutarındaki kısmı 2000 yılında elde edilen kurumlar vergisine tabi kazançtan, 27.000 YTL tutarındaki kısmi ise yine aynı dönemde elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazançtan oluşmaktadır. Bay (B) tarafından tam mükellef kurumdan elde edilen 2000 yılı kurumlar vergisine tabi kaynaklı kar payının yarısı G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca gelir vergisinden istisna olacaktır. Buna karşılık yine aynı dönemde elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazanç kaynaklı kar payının 1/9'u elde edilen net kar payına ilave edilmek suretiyle brüt kar payı tutarına ulaşılacak, bu şekilde bulunan tutarın ise yarısı beyan edilecek kar payı olarak dikkate alınacaktır.

Diğer taraftan beyan edilecek kar payı tutarının 2005 yılı için belirlenen 15.000 YTL'yi aşması nedeniyle bu kar payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmekte olup, beyan edilen kar payının 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

6.1.1.3.1.3. G.V.K.'nın Geçici 61. Maddesi Uyarınca Tevkifata Tabi Tutulmuş Kazançlar:

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin 4842 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki 6/b-ii bendinde özetle; kurumlar vergisi mükelleflerinin elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştı. Bununla birlikte 4842 sayılı Kanunla anılan bentte yapılan değişiklik ile kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden yapılan gelir vergisi tevkifatı uygulamasına son verilmiştir. Buna karşılık anılan Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 61. madde ile özel bir düzenleme yapılmak suretiyle, 2002 ve daha sonraki dönemlerde kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden gelir vergisi tevkifatının yapılacağı durumlar hüküm altına alınmıştır.

4842 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 61. madde ile 24.04.2003 tarihinden önce düzenlenmiş bulunan yatırım teşvik belgeleri kapsamında bu tarihten önce ve sonra yapılan yatırım harcamaları ile söz konusu tarihten önce gerçekleştirilen ancak kurum kazancının yetersiz olması nedeniyle yararlanılmayarak sonraki dönemlere devreden yatırım indiriminden yararlanan kazançlar üzerinden, dağıtılsın dağıtılmasın %19,8 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Doğal olarak kurumlar vergisi mükellefleri tarafından G.V.K.'nın anılan Geçici 61. maddesi hükmü uyarınca tevkifata tabi tutulmuş kazançların, pay sahiplerine kar payı olarak dağıtılması mümkündür. Buna göre, G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin (1/c) bendi uyarınca söz konusu bu şekilde tevkifata tabi tutulan kazançlar üzerinden ayrıca mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacağı, (3) numaralı fıkrasında ise mezkur Kanunun Geçici 61. maddesi hükmü uyarınca tevkifata tabi tutulmuş kurum kazancından kar payı elde eden gerçek kişilerin, elde ettikleri net kar payına 1/9'unu ilave ederek, bulunan tutarın yarısını vergiye tabi gelir olarak dikkate alacakları hüküm altına alınmıştır. Söz konusu bulunan tutarın, 2005 yılı için yıllık beyanname verme sınırı olan 15.000 YTL'yi aşması durumunda, elde edilen kar payı yıllık beyanname ile beyan edilecek, bununla birlikte beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Ancak bu şekilde belirlenen beyana tabi gelir tutarının 15.000 YTL'nin altında kalması durumunda bu mahiyetteki kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere söz konusu kar payları ithal edilmeyecektir.

Aynı şekilde Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 61. maddesi hükmü uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançların, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından doğrudan ya da iştirakleri aracılığıyla elde edilerek gerçek kişi ortaklara dağıtılması durumunda, bu mahiyetteki kar payını elde eden gerçek kişilerin vergilendirilmesi de aynı şekilde olacaktır.

Örnek:

İstanbul ilinde tekstil ürünleri üretimi ile iştigal eden (X) A.Ş. 11.02.2002 tarihinde yatırım teşvik belgesi almış olup, söz konusu belge kapsamında 2005 yılında yapmış olduğu yatırım harcamaları dolayısıyla toplam 11.000.000 YTL tutarında yatırım indirimi imkanından yararlanma hakkına sahip olmuştur. (X) A.Ş.'nin 2005 yılı kurum kazancı 8.000.000 YTL olup, vergi ve yasal yükümlülükler sonrasında dönem dağıtılabilir karından her bir ortağa 45.000 YTL kar payı dağıtılmasına karar verilmiştir. Bu durumda mükellef kurumun 2005 yılı kurum kazancı ile bu kazançtan kar payı elde eden gerçek kişi ortakların vergilendirilmesi şu şekilde olacaktır;

Kurum Kazancı	8.000.000
Yatırım İndirimi İstisnası	11.000.000
Kurumlar Vergisi Matrahı	-
Sonraki Döneme Devreden Yatırım İndirimi	3.000.000
Yatırım İndirimi İstisnası Tevkifat Matrahı	8.000.000
Yatırım İndirimi İstisnası Tevkifatı (8.000.000x%19,8=)	1.584.000
Her Bir Ortağa Dağıtılan Kar Payı	45.000
Kar Payının 1/9'u (45.000x1/9=)	5.000
Brüt Kar Payı (45.000+5.000)	50.000
Vergiye Tabi Kar Payı (50.000/2)	25.000
Gelir Vergisi Matrahı	25.000
Gelir Vergisi[90]	6.420

[90] G.V.K.'nın 103. maddesi uyarınca 2005 yılında elde edilen ücret geliri dışındaki diğer kazanç ve iratlar için uygulanacak vergi tarifesi şu şekildedir;

Hesaplanan Gelir Vergisinden Mahsup Edilecek Tutar	5.000
Ödenecek Gelir Vergisi	1.420

Tablodan da anlaşılacağı üzere (X) A.Ş., 11.02.2002 tarihinde almış olduğu yatırım teşvik belgesi kapsamında 2005 yılında yapmış olduğu yatırım harcaması nedeniyle toplam 11.000.000 YTL tutarında yatırım indirimi istisnasından yararlanma hakkını haiz olup, kurum kazancının yeterli olduğu tutar üzerinden yararlandığı 8.000.000 YTL tutarındaki yatırım indirimi istisnası üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 61. maddesi uyarınca %19,8 oranında tevkifat yapması gerekecektir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca; mezkur Kanunun Geçici 61. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmuş kurum kazancından kar payı elde eden gerçek kişiler, elde ettikleri net kar payına 1/9'unu ilave edecek, bulunan tutarın yarısını vergiye tabi gelir olarak dikkate alacaklardır. Buna göre (X) A.Ş.'nin 2005 yılında dağıtıma tabi tuttuğu G.V.K.'nın Geçici 61. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş kazancın 1/9'u olan 5.000 YTL kar payı tutarına ilave edilecek ve bu şekilde bulunan tutarın yarısı olan 25.000 YTL beyan edilecek kar payı tutarı olacaktır. Bu şekilde bulunan tutarın yıllık beyan haddini aşması durumunda beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i olan 5.000 YTL beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Buna göre elde edilen kar payı üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarı olan 6.420 YTL'den 5.000 YTL mahsup edilecek ve bakiye 1.420 YTL tutarındaki gelir vergisi kar payını elde eden ortak tarafından ödenecektir.

6.1.1.4 Bedelsiz Hisse Senetleri:

Kurumlar vergisi mükellefleri, bir takvim yılını kapsayan hesap dönemi içinde yapmış oldukları faaliyetler sonucunda elde etmiş oldukları karı dağıtmayarak sermayelerine ilave edebilirler. Dönem karının dağıtılmayarak sermayeye ilave edilmesi nedeniyle ortaklara verilen bedelsiz hisse senetlerinin menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olup olmayacağı, G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-i alt bendinin parantez içinde yer alan "karın sermayeye ilavesi kar dağıtımı sayılmaz" ifadesi nedeniyle bir kısım tereddütlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun üzerine Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan 231 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği[91] ile anılan tartışmalara son verilerek, karın sermayeye ilave edilmesi suretiyle ortaklara bedelsiz hisse senedi verilmesinin kar dağıtımı sayılacağı ve söz konusu kar paylarının menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte bedelsiz elde edilen hisse senetlerinin menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olup olmayacağına ilişkin olarak Danıştay'a intikal eden bir uyuşmazlıkta

---

6.600 YTL'na kadar	%20
15.000 YTL'nın 6.600 YTL'si için 1.320 YTL, fazlası	%25
30.000 YTL'nın 15.000 YTL'si için 3.420 YTL, fazlası	%30
78.000 YTL'nın 30.000 YTL'si için 7.920 YTL, fazlası	%35
78.000 YTL'dan fazlasının 78.000 YTL'si için 24.720 YTL, fazlası	%40

[91] 231 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği 06.02.2000 tarih ve 23956 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından karın sermayeye ilavesinin ortaklar açısından kar dağıtımı sayılmayacağı yönünde karar verilmiştir. Bunun üzerinde vergi idaresi tarafından yayınlanan 243 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde[92] Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun anılan kararına uygun düzenlemeler yapılmıştır. Anılan tebliğin ilgili kısmı şu şekildedir;

> *"Danıştay 4. Dairesi 06.12.2000 tarih ve Esas No:2000/1307, Karar No: 2000/5053 sayılı kararı ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin birinci fıkrasının 6/b-i numaralı bendinde karın sermayeye ilavesinin kar dağıtımı sayılmayacağından bahisle ortaklar açısından da elde edilmiş bir kar payından söz edilemeyeceği belirtilerek bu gelirlerin beyanına ilişkin 231 seri numaralı tebliğin iptaline karar vermiş olup, bu karar Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 08.06.2001 tarih ve Esas No: 2001/180, Karar No: 2001/224 sayılı kararı ile kesinleşmiş bulunmaktadır.*
> *Bu durumda, gerçek kişi ortaklar tarafından karın sermayeye ilavesi suretiyle elde edilen kar paylarının beyan edilmemesi, yargıya intikal eden uyuşmazlıklarda tarhiyatı kaldıran vergi mahkemesi kararları üzerine Danıştay'da temyiz yoluna gidilmemesi gerekmektedir."*

Buna göre kurumlar vergisi mükelleflerinin bir hesap dönemi içinde yapmış oldukları faaliyetler sonunda elde etmiş oldukları karların ortaklara dağıtılmayarak sermayeye ilave edilmesi nedeniyle ortaklara bedelsiz olarak verilen hisse senetlerinin kar dağıtımı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

6.1.1.5. Yabancı Memleketlerde Elde Edilen Kâr Paylarının Vergilendirilmesi[93]

6.1.1.5.1. Genel Açıklama

G.V.K.'nın "Mükellefler" başlıklı 3. maddesi hükmü uyarınca, Türkiye'de yerleşmiş olanlar ve resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memlekette oturan Türk vatandaşları, "tam mükellef" olarak adlandırılmakta ve Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilmektedirler. Bu düzenlemenin doğal sonucu olarak tam mükellef gerçek kişilerin yabancı memleketlerde elde etmiş oldukları kar payları da Türkiye'de gelir vergisine tabi olacaktır.

Diğer taraftan kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 2003 yılından itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükmü uyarınca gerçek kişilerin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının yarısı gelir vergisinden istisnadır. Ayrıca kâr dağıtımında bulunan kurum tarafından G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-i ve (ii) alt bentleri uyarınca tevkif edilen vergilerin tamamı, söz konusu kâr payının yıllık beyan sınırını aşması nedeniyle yıllık beyanname ile edilmesi durumunda beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilecektir. Kar paylarına ilişkin olarak G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan istisna uygulaması sadece tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları açısından mevcut olup, yabancı

---

[92] 243 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği 20.12.2001 tarih ve 24616 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

[93] TEKİN Cem, "Yabancı Memleketlerde Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi" Yaklaşım Dergisi, Eylül 2004, Sayı: 141,

memleketlerde elde edilen kar payları ile dar mükellef kurumlardan elde edilen kar paylarının anılan istisna uygulamasından yararlanması mümkün değildir.

Tam mükellef statüsündeki gerçek kişilerce yabancı memleketlerde elde edilen kâr paylarının G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan istisnadan yararlanması mümkün olmamakla beraber, bir kısım tam mükellefler tarafından elde edilen bu mahiyetteki kâr payları, anılan Kanunun 3. maddesinin (2) numaralı bendi hükmü uyarınca ayrıca Türkiye'de vergilendirilmeyecektir. G.V.K.'nın 3. maddesinin anılan (2) numaralı bendi şu şekildedir;

"Madde 3:
2. Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibilerden, bulundukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla gelir vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, mezkur kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmezler.)"

Buna göre gerçek kişilerin yabancı memleketlerde elde ettikleri kar paylarının Türkiye'de vergilendirilmemesi için;

- Kâr payını elde eden gerçek kişinin resmi daire ve müesseseler veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslerdeki işleri nedeniyle yabancı memleketlerde oturmaları,
- Kâr payının, anılan kapsamda oturdukları yabancı memlekette elde edilmesi,
- Kâr payının elde edildiği ülkede gelir vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş olması,

şartlarının bir arada bulunması gerekmektedir. Aksi takdirde söz konusu şartların topluca mevcut olmaması durumunda, gerçek kişilerce yabancı memleketlerde elde edilen kâr paylarının tamamı Türkiye'de gelir vergisine tabi olacaktır.

6.1.1.5.2. Yabancı Memleketlerde Elde Edilen Kâr Paylarının Beyanı

Gelir Vergisi Kanunu'nun "Gelirin Toplanması ve Beyan" başlıklı 85. maddesi hükmü uyarınca gelir vergisi mükellefleri, mezkur Kanunun 2. maddesinde yazılı kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratlar için anılan Kanunda aksine hüküm bulunmamak kaydıyla yıllık beyanname vermek zorundadırlar. Diğer taraftan anılan Kanunun "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinin (1/d) alt bendinde; bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 600.000.000 TL'yi (2005 yılı için 800 YTL) aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmeyeceği ve başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin dahil edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

G.V.K.'nın 86. maddesinin (1/d) bendi uyarınca, 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmayan menkul sermaye iratlarının beyan edilmemesi için söz konusu iratların istisna ve tevkifat uygulamasına konu edilmemiş olması gerekmektedir. Bilindiği üzere kurumlar vergisi mükellefleri tarafından kar dağıtımına bağlı olarak yapılacak gelir vergisi tevkifatı uygulaması G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-i ve (ii) bentlerinde düzenlenmiş olup, söz konusu tevkifat uygulaması sadece tam mükellef kurumlar tarafından dağıtılacak kar payları

açısından geçerlidir. Diğer taraftan kar paylarına ilişkin istisna uygulaması ise G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı bendinde sadece tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları açısından geçerlidir. Buna göre yabancı memleketlerde elde edilen kar paylarının G.V.K.'na göre tevkifata tabi tutulması mümkün olmadığı gibi bu kar payları ile ilgili olarak istisna uygulamasından yararlanılması da mümkün değildir. Bu durumda yabancı memleketlerde elde edilmiş olması nedeniyle, gerek istisna uygulamasına konu olmayan gerekse tevkifata tabi tutulmamış olan kâr payı tutarının 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmaması durumunda söz konusu kar payları yıllık beyanname ile beyan edilmeyecek ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir. Ancak yabancı memleketlerde elde edilen kâr payı tutarının 2005 yılında 800 YTL'nı aşması durumunda, elde edilen kâr payının tamamının yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

6.1.1.5.3. Yabancı Memleketlerde Ödenen Vergilerin Mahsubu

Kitabımızın bir önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere tam mükellef gerçek kişilerin yabancı memleketlerde elde ettikleri kâr payları, belirli şartlar altında Türkiye'de gelir vergisine tabi olacaktır. Diğer taraftan söz konusu kar paylarının elde edildikleri ülkede de vergilendirilmiş olması söz konusu olabilir. Yabancı memleketlerde elde edilen kar paylarının gerek kar payının elde edildiği ülkede gerekse Türkiye'de vergilendirilmesi mükerrer vergileme durumunun ortaya çıkmasına neden olacaktır. Yabancı memleketlerde elde edilen kâr paylarının, gerek Türkiye'de gerekse elde edildiği ülkede vergilendirilmesi durumunda ortaya çıkacak mükerrer vergilemenin etkilerini ortadan kaldırmak veya hafifletmek için G.V.K.'nın 123. maddesinde, yabancı memlekette ödenen verginin yurt içinde hesaplanan gelir vergisinden indirilebileceği hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın "Yabancı Memleketlerde Ödenen Vergilerin Mahsubu" başlıklı 123. maddesi şu şekildedir;

> *"Yabancı Memleketlerde Ödenen Vergilerin Mahsubu:*
> *Madde 123: Tam mükellefiyete tabi mükelleflerin yabancı memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratlardan mahallinde ödedikleri benzeri vergiler, Türkiye'de tarh edilen Gelir Vergisinin yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden kısmından indirilir.*
> *Birinci fıkra hükmünce indirilecek miktar Gelir Vergisinin yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden kısmından fazla olduğu takdirde, aradaki fark nazara alınmaz.*
> *Gelir Vergisinin yabancı memlekette elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden kısmı, bunların gelire olan nispeti üzerinden hesaplanır.*
> *Birinci fıkrada yazılı vergi indiriminin yapılması için:*
> *1- Yabancı memlekette ödenen vergilerin gelir üzerinden alınan şahsi bir vergi olması,*
> *2- Yabancı memlekette vergi ödendiğinin yetkili makamlardan alınan ve mahallindeki Türk elçilik veya konsoloslukları, yoksa orada Türk menfaatlerini koruyan memleketin aynı mahiyetteki temsilcileri tarafından tasdik olunan vesikalarla tevsik edilmesi;*
> *şarttır.*
> *2 numarada yazılı vesikalar taksit zamanına kadar gelmemiş olursa, yabancı memlekette elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden vergi kısmı bir yıl süre ile ertelenir.*
> *Aranan vesikalar bu süre zarfında vergi dairesine ibraz edildiği takdirde vergi tenzil edilir; süre geçtikten sonra erteleme hükmü kalkar ve vesikalar ibraz edilse*

bile nazara alınmaz. Vergi Usul Kanunu'nda yazılı mücbir sebeplere ait hükümler mahfuzdur.
Yabancı memleketlerde ödenen vergilerin ilgili bulundukları kazanç ve iratlar mükellef tarafından hangi yılın gelirine ithal edilmişse, bu vergiler de o gelire ait vergiden indirilir.
Bu madde gereğince yapılan vergi indiriminde yabancı para ile ödenen vergilere, bunların ilgili bulunduğu kazanç ve iratlara uygulanan kambiyo rayici uygulanır."

Buna göre tam mükellef gerçek kişilerce yabancı memleketlerde elde edilen kar payları üzerinden kar payının elde edildiği ülkede ödenen vergilerin Türkiye'de tarh edilen gelir vergisinden indirilebilmesi için;

- Yabancı memleketlerde ödenen vergileri sadece tam mükellef gerçek kişiler, Türkiye'de tarh edilen gelir vergisinden indirebilirler.
- Yabancı memlekette ödenen vergi, gelir üzerinden alınan şahsi bir vergi olmalıdır.
- Yabancı memlekette vergi ödendiğinin, yetkili makamlardan alınan ve Türk elçilik veya konsoloslukları veya Türk menfaatlerini koruyan memleketin temsilcileri tarafından tasdik olunan vesikalar ile tevsik edilmelidir.
- Yabancı memlekette ödenen vergi, ilgili bulunduğu kazanç veya iradın dahil edildiği yılın geliri üzerinden tarh edilen gelir vergisinden indirilebilir.

6.1.1.5.4. Çifte Vergilemeyi Önleme Anlaşmalarına Göre Vergileme[94]

Günümüzde ülkeler arasındaki ticaretin çok yönlü olarak gelişmesine paralel olarak bir ülke mukimi tarafından diğer ülkelerde elde edilen gelirlerin ne şekilde vergilendirileceğine ilişkin olarak bir kısım problemler ortaya çıkmıştır. Bir ülkede elde edilen gelirlerin gerek mukim devlet, gerekse gelirin doğumunun gerçekleştiği kaynak devlet tarafından vergilendirilmek istenmesi halinde çifte vergileme problemi ortaya çıkacaktır. Ülkeler bu problemi genellikle Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları ile çözümlemektedirler.[95]

Çifte Vergilemeyi Önleme Anlaşmalarının 10. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmü uyarınca temettü terimi;

a. Hisse senetlerinden, intifa senetlerinden veya intifa haklarından, madencilik senetlerinden veya alacak niteliğinde olmayıp kâra katılmayı sağlayan diğer haklardan elde edilen gelirler ile,

b. Temettü dağıtan şirketin mukimi olduğu Devletin mevzuatına göre hisse senedi geliri gibi vergilendirilen diğer gelirler ve akit devletlerin vergilemesi yönünden sessiz ortakların bu ortaklık dolayısıyla elde ettikleri gelirler ve yatırım fonu ve yatırım ortaklarından belge karşılığı yapılan dağıtımlar,

anlamına gelir. Buna karşılık bir akit devlet mukimi olan temettü lehdarı, temettüyü ödeyen şirketin mukimi bulunduğu diğer akit devlette bir işyerine sahip olursa ve söz konusu temettüyü elde ediş olayı ile bu işyerinin arasında önemli bağ bulunmaktaysa, söz konusu

[94] TEKİN Cem, " Yabancı Memleketlerde Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi", Yaklaşım Dergisi, Eylül 2004, Sayı: 141,
[95] BAŞAK Levent, "Çifte veya Mükerrer Vergileme Problemini Ortadan Kaldıran Ulusal ve Uluslararası Araç ve Tedbirler", Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz/2005, Sayı: 202,

temettüler ticari kazanç olarak değerlendirilmek suretiyle anlaşmaların 7. maddesinde yer alan esaslara göre vergilendirilecektir.

Çifte Vergilemeyi Önleme Anlaşmalarının (ÇVÖA) 10. maddesinde temettülerin hangi ülke tarafından vergilendirileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre anılan maddenin birinci fıkrası uyarınca bir akit devlet mukimi olan şirket tarafından diğer akit devlet mukimine ödenen temettüler, bu diğer devlette vergilendirilebileceği gibi ödemeyi yapan şirketin mukim olduğu devlet tarafından da kendi mevzuatına göre vergilendirilebilir. Ancak anılan madde hükmü uyarınca söz konusu temettüyü ödeyen şirketin mukimi olduğu devlet tarafından alınacak verginin şu oranları aşması mümkün değildir;

a. Temettüyü elde eden, temettüyü ödeyen şirketin sermayesinin doğrudan doğruya en az % 10'unu elinde tutan bir şirket ise (ortaklıklar hariç), gayrisafi temettü tutarının % 15'i,

b. Tüm diğer durumlarda gayrisafi temettü tutarının % 20'si.

6.1.2. 2006 ve Daha Sonraki Yıllarda Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere eklenen Geçici 67. madde ile 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden; bankalar, aracı kurumlar ve Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar ile kazanç veya iradı sağlayanlar tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında banka ve aracı kurumların tahsiline aracılık ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden bunlar tarafından yapılacak gelir vergisi tevkifatı, (3) numaralı fıkrasında ise banka ve aracı kurumların bir menkul kıymet veya sermaye piyasası aracını anılan maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın almaları halinde kendilerine satış yapanlar adına satış ve alış bedeli arasındaki fark üzerinden %15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapacakları hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki altıncı paragrafında;

- Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymet yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları hariç) katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi,
- Menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım-satımı,
- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasında,
- Hisse senetleri kar paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde,

anılan fıkra hükmünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. (Ancak 5527 sayılı Kanunla anılan paragrafta 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılan değişiklik ile menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ve menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlarda tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiştir.) Buna göre gerçek kişilerin

2006-2015 yılları arasında hisse senetlerinden elde edecekleri kar payları (temettü gelirleri) üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hüküm altına alınan gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır. Ancak kitabımızın bir sonraki bölümünde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere gerçek kişilerin hisse senetlerini bankalar, aracı kurumlar ve Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar vasıtasıyla elden çıkarmalarından sağladıkları alım-satım kazançları üzerinden adı geçen kurumlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Buna karşılık 2005 ve daha önceki dönemlerde olduğu gibi 2006-2015 yılları arasında da tam mükellef kurumlar tarafından dağıtıma tabi tutulan G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar payları üzerinden, söz konusu kar payını elde edenin mükellefiyet türüne (tam ya da dar) göre mezkur Kanunun 94. maddesinin 6/b-i ya da (ii) alt bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılmasına devam edilecektir. Başka bir deyişle tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi yerine anılan Kanunun 94. maddesinin 6/b-i ya da (ii) alt bentleri uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Dolayısıyla gerçek kişilerce 2006-2015 yılları arasında hisse senetleri ve iştirak hisselerinden elde edilen kar payları, 2005 yılı itibariyle mevcut olan sistem uyarınca vergilendirilecektir. Bilindiği üzere G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında gerçek kişilerin, tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının yarısı (1/2) gelir vergisinden istisna edilmiştir. Buna karşılık söz konusu istisna uygulamasının kar payları üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca yapılacak gelir vergisi tevkifatı açısından herhangi bir önemi bulunmamakta olup, kar dağıtımında bulunan tam mükellef kurumlar dağıttıkları kar payının tamamı üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapacaklardır. Buna karşılık söz konusu tevkifata tabi tutulmuş kar payını elde eden gerçek kişiler, elde etmiş oldukları kar paylarının sadece yarısını beyan etmelerine rağmen kar payını dağıtan kurum bünyesinde tevkif edilen vergi tutarının tamamını, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edebileceklerdir. Ayrıca, G.V.K.'nın 94. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca kar payını elde eden gerçek kişiler tarafından beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilemeyen gelir vergisi tevkifatı kendilerine red ve iade edilecektir.

Örnek:

Bay (A), 2006 yılında tam mükellef statüsündeki (B) A.Ş.'nden brüt 200.000 YTL tutarında kar payı elde etmiştir. Bay (A) tarafından 2006 yılında (B) A.Ş.'den elde edilen kar payının vergilendirilmesi şu şekilde olacaktır; (Söz konusu kar payının 2005 yılı kurum kazançlarından dağıtıldığı ve vergi oranının %20 olduğu varsayılmıştır.)

Alınan kar payı (Brüt)	200.000
Tevkif suretiyle ödenen gelir vergisi	20.000
Net Kar Payı	180.000
İstisna	100.000
Gelir vergisi matrahı	100.000
Hesaplanan gelir vergisi	20.000
Mahsup edilecek gelir vergisi	20.000
Ödenecek gelir vergisi	-

Tablodan da anlaşılacağı üzere Bay (A)'nın 2006 yılında tam mükellef statüsündeki (B) A.Ş.'den elde ettiği brüt 200.000 YTL tutarındaki kar payı üzerinden kar dağıtımında bulunan kurum tarafından, G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b-i alt bendi uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır. Buna karşılık Bay (A), elde ettiği kar payı için mezkur Kanunun 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan istisna uygulamasından yararlanacak olup, bu kapsamda elde ettiği kar payının brüt tutarının %50'si (100.000 YTL) gelir vergisinden istisna olacaktır. İstisna uygulaması sonucu kalan beyana tabi kar payı tutarının (100.000 YTL) 2006 yılı için belirlenen yıllık beyan haddini aşması nedeniyle 100.000 YTL tutarındaki kar payı yıllık beyanname ile beyan edilecek, buna karşılık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden (20.000 YTL) tevkif suretiyle ödenen vergi (20.000 YTL) mahsup edilecektir.

Diğer taraftan gerçek kişilerin yurt dışında elde etmiş oldukları kar payları ile dar mükellef kurumlardan elde etmiş oldukları kar payları için G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan istisna uygulamasından yararlanabilmeleri mümkün değildir.

Öte yandan kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 4842 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 62. maddenin (2) ve (3) numaralı fıkralarında kurumların geçmiş yıllara ait kazançlarının dağıtıma tabi tutulması durumunda söz konusu kar paylarının vergilendirilmesine ilişkin özel düzenlemeler yapılmıştır.

Anılan maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca kurumların 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançları dağıtıma tabi tutmaları durumunda söz konusu kar payları, elde eden gerçek kişiler açısından gelir vergisinden istisna olacaktır. Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kurumların 1999-2002 yıllarında elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlar ile mezkur Kanunun Geçici 61. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş kazançlarını dağıtmaları durumunda söz konusu kar paylarının elde eden gerçek kişiler açısından vergilendirilmesi özellik taşımaktadır. Buna göre bu mahiyetteki kar paylarını elde eden gerçek kişiler elde ettikleri kar paylarının net tutarına 1/9'unu ekledikten sonra bulunan tutarın yarısını vergiye tabi gelir olarak dikkate alacaklar, vergiye tabi gelir tutarının yıllık beyanname verme sınırını aşması durumunda beyannameye intikal ettirilen gelirin 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

G.V.K.'nın Geçici 62. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca, gerçek kişilerce kurumların geçmiş yıl kaynaklı kazançlarının dağıtılması sonucu elde ettikleri kar paylarının vergilendirilmesine ilişkin olarak anılan maddenin (2) ve (3) numaralı bentlerinde yer alan düzenlemeler, kurumlar vergisi mükelleflerinin doğrudan veya iştirakleri aracılığıyla elde ettikleri bu mahiyetteki kar paylarının dağıtılması sonucu elde edilen kar payları açısından da geçerli olacaktır.

Örnek:

Tam mükellef (A) Ltd.Şti., 2001 yılında yapmış olduğu faaliyetler sonucunda 400.000.000.000 TL tutarında kurumlar vergisine tabi, 100.000.000.000 TL tutarında ise kurumlar vergisinden istisna kazanç olmak üzere toplam 500.000.000.000 TL kazanç elde etmiştir. Mükellef kurum tarafından söz konusu dönemde elde edilen kurum kazancından vergi ve yasal yükümlülükler düşüldükten sonra kalan tutar ortaklara dağıtılmayarak işletmede bırakılmıştır. (A) Ltd.Şti. tarafından 2001 yılında elde edilen kurumlar vergine tabi

kazancın 40.000 YTL, istisna kazancın ise 27.000 YTL tutarındaki kısmı 2006 yılında ortak (B)'ye dağıtılmıştır.

Gerçek kişi ortak (B) tarafından 2006 yılında elde edilen kar paylarının vergilendirilmesi şu şekilde olacaktır.

1- Kar payı a- Kurumlar vergisine tabi kazançtan alınan b- Kurumlar vergisinden istisna kazançtan alınan	67.000 40.000 27.000
2- Gelir vergisinden istisna kar payı tutarı (Kurumlar vergisine tabi kazançtan alınan kar payının yarısı) (G.V.K.Md.22/2)	20.000
3- Kar payına ilave edilecek tutar (Kurumlar vergisinden istisna kazançtan alınan kar payının 1/9'u) (G.V.K.Gç.Md.62/3)	3.000
4- Kurumlar vergisinden istisna kazançlardan alınan kar payının beyan edilecek kısmı [(1b+3)/2]	15.000
5- Beyan edilecek kar payı	35.000
6- Hesaplanan gelir vergisi	7.000
7- Mahsup (Kurumlar Vergisinden istisna kazançlardan alınan kar payının beyannameye intikal ettirilen tutarının 1/5'i)	3.000
8- Ödenecek gelir vergisi (6-7)	4.000

Örneğimizde yer alan Bay (B)'nin 2006 yılında elde ettiği 67.000 YTL tutarındaki kar payının 40.000 YTL tutarındaki kısmı geçmiş yıllarda elde edilen kurumlar vergisine tabi kazançlardan, 27.000 YTL tutarındaki kısmı ise yine geçmiş yıllarda elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazançlardan oluşmaktadır. Gerçek kişilerin tam mükellef kurumlardan elde etmiş oldukları geçmiş yıllara ait kurumlar vergisine tabi kazanç kaynaklı kar paylarının yarısı, G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca gelir vergisinden istisna olacaktır. Diğer taraftan gerçek kişilerce elde edilen geçmiş yıllara ait kurumlar vergisinden istisna kazanç kaynaklı kar paylarının vergilendirilmesi, mezkur Kanunun Geçici 62. maddesi uyarınca özellik taşımaktadır. Anılan madde uyarınca gerçek kişilerin geçmiş yıllara ait kurumlar vergisinden istisna kazanç kaynaklı kar paylarının (27.000 YTL) 1/9'u (3.000 YTL) net kar payına ilave edilmek suretiyle brüt kar payı (30.000 YTL) tutarına ulaşılacak ve bu şekilde bulunan tutarın yarısı (15.000 YTL) vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacak olup, vergiye tabi gelir tutarının yıllık beyanname verme sınırını aşması durumunda beyannameye intikal ettirilen gelirin 1/5'i (3.000 YTL) beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

6.2. Hisse Senetleri ve İştirak Hisselerinin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Gerçek kişiler, sahip oldukları hisse senetleri ve iştirak hisselerinden kar payı (temettü) elde edebilecekleri gibi bu menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından, alım-satım kazancı elde etmeleri de mümkündür. Gelir Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları diğer kazanç ve iratların gelir vergisine tabi olduğu, 80. maddesinde ise diğer kazanç ve iratların değer artışı kazançları ile arızi kazançlardan oluştuğu hüküm altına alınmıştır. Öte yandan anılan Kanunun mükerrer 80. maddesinde vergiye tabi değer artış kazançları, 81. maddesinde ise vergilendirilmeyecek değer artış kazançları hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın anılan mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca, gerçek kişilerin sahip oldukları menkul kıymetleri elden

çıkarmalarından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır.

G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi uygulaması açısından gerçek kişilerin hisse senetleri ve iştirak hisselerini elden çıkarmalarından maksat; söz konusu hisse senetleri ve iştirak hisselerinin satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temliki, trampa edilmesi ve ticaret şirketlerine ayni sermaye olarak konulmasını ifade etmektedir.

Kitabımızın bu bölümünde, gerçek kişilerce 2005 ve daha sonraki dönemlerde hisse senetleri ve iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, 5281 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesi ve sonrasında olmak üzere ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

6.2.1. 2005 Yılında Elde Edilen Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesi

Gerçek kişilerin 2005 yılında elden çıkardıkları hisse senetleri ve iştirak hisseleri dolayısıyla sağladıkları alım-satım kazançlarının değer artış kazancı olarak vergilendirilmesinin yasal dayanağını, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinin 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hali oluşturmaktadır. (Kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere gerçek kişilerce menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin olarak G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinde yapılan değişiklikler 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere bu tarihten itibaren yürürlüğe girecektir.) Buna göre G.V.K.'nın anılan bendinin 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hali şu şekildedir;

> *"1. İvazsız olarak iktisap edilenler, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar (Üç aylık süreyi bir yıla kadar çıkartmaya veya tekrar kanuni süreye kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.)"*

Bu kapsamda olmak üzere gerçek kişilerin 2005 yılında hisse senetleri ve iştirak hisselerini elden çıkarılmalarından sağladıkları kazançların vergilendirilmesi şu şekilde olacaktır.

6.2.1.1. Vergilendirilmeyecek Hisse Senedi Alım Satım Kazançları

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinde gerçek kişilerce elden çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin "değer artış kazancı" olarak gelir vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık anılan bentte belirli şartlar altında elden çıkarılan hisse senetleri nedeniyle elde edilen kazançların gelir vergisine tabi olmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi olmayacak olan menkul kıymetler şunlardır;

- İvazsız olarak iktisap edilen hisse senetleri ve iştirak hisseleri,
- Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri,

- Tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, değer artış kazancı kapsamına dahil olmayıp buna bağlı olarak gelir vergisine de tabi olmayacaktır. Buna karşılık; ivaz karşılığında iktisap edilen hisse senetlerinin,

- Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören hisse senetlerinin üç ay içinde elden çıkarılmasından,
- Tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin 1 yıl içinde elden çıkarılmasından,

sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

6.2.1.2. Hisse senetlerinin İktisap Tarihinin Tespiti

Gerçek kişilerce hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların gelir vergisine tabi olup olmayacağının tespitinde (özellikle tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri ile Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören hisse senetleri açısından) satışa konu edilen hisse senetlerinin iktisap tarihinin bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda olmak üzere G.V.K.'nın Geçici 56. maddesinde hüküm altına alınan ve mezkur Kanunun mükerrer 81. maddesinde 4783 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler öncesindeki dönemde geçerli olan sisteme göre yapılacak vergilemeye ilişkin usul ve esasların belirtildiği 232 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde[96] hisse senetlerinin iktisap tarihinin tespitine ilişkin olarak şu açıklamalar yapılmıştır;

> *"**2- Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi***
>
> *Genel olarak hisse senedi üzerinde tasarruf hakkına sahip olunan tarihin iktisap tarihi olarak dikkate alınması gerekmektedir. Bununla birlikte gerçek kişi ortakların şirketin sermaye artırımına gitmesi dolayısıyla sahip oldukları hisse senetlerinin ve aynı hisse senedinden değişik tarihlerde alım yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde elden çıkarılan hisse senetlerinin iktisap tarihinin belirlenmesi farklılık göstermektedir.*
>
> ***2.1- Sermaye Artırımları Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi***
>
> *Hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesinde, sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır.*
>
> ***Örnek:** Bay (A)3.2.1999 tarihinde (B) A.Ş.'nin hisse senetlerinden 1.000 adet satın almıştır. (B) A.Ş. 9.3.1999 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak üzere sermayesini % 50 oranında artırmıştır. Bu işlem sonucunda Bay (A) 500 adet hisse senedi almıştır. Söz konusu 500 adet hisse senedinin iktisap tarihi olarak 3.2.1999 tarihi esas alınacaktır.*

[96] 232 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği 23.03.200 tarih ve 23998 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Şirketler tarafından sermaye artırımına gidildiği durumlarda, ortaklar rüçhan haklarını kullanmak suretiyle artırılan sermayeyi temsil eden hisse senetlerini almaktadırlar. Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de iktisap tarihi olarak sahip olunan eski hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır. Ortakların rüçhan haklarını sınırlamak suretiyle sermaye artırımını temsil eden hisse senetlerinin satılması durumunda ise yeni bir alım işleminin gerçekleştiği kabul edilecektir.

2.2- Aynı Hisse Senedinden Yıl İçinde Birden Fazla Alım Yapılması Halinde Satılan Hisse Senedinin İktisap Tarihinin Belirlenmesi

Belirli bir şirketin hisse senedinden değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra, alınan hisse senetlerinin bir kısmının elden çıkarılması halinde mükellefler elden çıkarılan hisse senetlerinin hangi işlem ile alındığı konusunda serbestçe karar verebilecektir."

Anılan tebliğde;

- Genel olarak hisse senedi üzerinde tasarruf hakkına sahip olunan tarihin iktisap tarihi olarak dikkate alınacağı,

- Sermaye yedekleri veya kâr yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihinin, bedelsiz hisse senetlerinin elde edilmesine neden olan hisse senetlerinin iktisap tarihi olacağı,

- Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihinin, rüçhan hakkının elde edilmesini sağlayan hisse senetlerinin iktisap tarihi olacağı,

- Belirli bir şirketin hisse senedinden değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra, alınan hisse senetlerinin bir kısmının elden çıkarılması halinde; mükelleflerin, elden çıkarılan hisse senetlerinin hangi işlem ile alındığı konusunda serbestçe karar verebileceği,

belirtilmiştir.

6.2.1.3. Hisse Senetlerinin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Değer Artış Kazancı Tutarının Tespiti

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinde değer artışında safi kazanç tutarının; elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunacağı, menkul kıymetlerin iktisap bedelinin tevsik edilememesi halinde Vergi Usul Kanunu'nun 266. maddesinde yazılı itibari değerin iktisap bedeli olarak kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan gerçek kişilerin elden çıkardıkları hisse senetlerinin, sermaye veya kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu bedelsiz olarak elde edilmiş olması mümkündür. Sermaye artırımları nedeniyle bedelsiz sahip olunan hisse senetlerinin maliyet

bedelinin belirlenmesine ilişkin esaslar ise 232 Seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile açıklanmıştır. Buna göre;[97]

- Şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımı nedeniyle elde edilen hisse senetlerinin maliyet bedeli; daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedelinin, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle,

- Kâr yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde, bu işlem nedeniyle sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli; daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle,

- Şirketler tarafından nakit olarak sermaye artırımına gidildiği durumlarda, hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli; daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle,

hesaplanacaktır.

232 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde sermaye artırımı nedeniyle elde edilen hisse senetlerinin maliyet bedelinin tespitine ilişkin olarak yer alan örnekler şu şekildedir;

> *"**Örnek:** Bay (A) 03.02.1999 tarihinde 1.000 adet (B) A.Ş.'nin hisse senedini toplam 45.000.000 TL bedel ödemek suretiyle satın almıştır. (B) A.Ş. 09.03.1999 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle % 50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A) 'ya bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi verilmiştir.*
>
> *Bu durumda Bay (A)'nın sermaye artırımı sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedinin maliyet bedeli ödenen 45.000.000 TL bedelin toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle (45.000.000:1.500=) 30.000 TL olarak belirlenecektir.*
>
> ***Örnek:** Bay (A) 03.02.1999 tarihinde nominal bedeli 1.000 TL olan (B) A.Ş. hisse senetlerinden 15.000.0000 TL bedel ödemek suretiyle 1.000 adet almıştır. (B) A.Ş. 19.02.1999 tarihinde tamamı kar yedeklerinden karşılanmak üzere % 50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A)'ya bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi verilmiştir.*
>
> *Sermaye artırımından sonra Bay (A)'nın sahip olduğu her bir hisse senedinin maliyet bedeli, 1.000 adet hisse senedi alımında ödenen 15.000.000 TL ile sermaye artırımı dolayısıyla alınan hisse senetlerinin itibari değerinin [(500x1000=)500.000 TL] toplamının toplam hisse senedi sayısına*

[97] YILDIZ, A. Murat, "Menkul Kıymet Alım–Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi", E-Yaklaşım , Nisan 2005, Sayı: 21

[(1.000+500)=1.500] bölünmesi suretiyle [(15.000.000+500.000)/ 1.500=] 10.333 TL olarak belirlenecektir."

6.2.1.4. Değer Artış Kazancının Tespitinde Endeksleme Uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinin son fıkrasında mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedelinin, elden çıkarılan mal ve hakların, elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin hisse senetleri ve iştirak hisselerini elden çıkarmalarından sağladıkları değer artış kazancı tutarının tespitinde söz konusu menkul kıymetlerin iktisap bedeli, elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilecektir.

Diğer taraftan kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde yapılan değişiklik ile mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde endeksleme uygulaması varlığını korumakla birlikte endeksleme yapılabilmesi için toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranının %10 veya üzerinde olması şartı getirilmiştir.

Örnek;

Mahmut Bey, 24.02.2005 tarihinde birim maliyeti 5 YTL olan hisse senetlerinden 40.000 adedini toplam 200.000 YTL'ye satın almış ve 01.05.2005 tarihinde toplam 240.000 YTL'ye satmıştır. Bu durumda hisse senetlerinin satışı sonucunda oluşacak vergilendirilebilir kazancın tespiti, maliyet bedeli endekslenmek suretiyle aşağıdaki gibi belirlenecektir.

Satışa konu edilen hisse senetlerinin maliyet bedeli Şubat ve Nisan aylarındaki toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilecektir. Bu durumda maliyet bedeli Ocak ayı sonu, bir başka deyişle Şubat ayı başı ve Nisan ayı sonu itibariyle Devlet İstatistik Enstitüsü'nce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki kümülatif tutarların birbirlerine olan oranı kadar arttırılacak ve kazanç bu şekilde tespit edilecektir. (Nisan ayı itibariyle toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranının 7.500, Şubat ayı itibarıyla ise 7.450 olduğu varsayılmıştır)

Endekslenmiş Maliyet Bedeli= [(200.000 x 7.500) / 7.450]
= 201.342,28 YTL olacaktır.

Buna göre Mahmut Beyin 2005 yılında hisse senedi alım-satımından sağlamış olduğu değer artış kazancı tutarı (240.000 - 201.342,28=) 38.657,72 YTL olarak tespit edilecek ve bu kazanca (varsa diğer değer artış kazançları toplamına) 13.000 YTL istisna uygulandıktan sonra kalan tutar olan 25.657,72 YTL beyan edilecektir.

6.2.1.5. Birden Fazla Gerçekleşen Alım-Satım İşlemlerinde Zarar Mahsubu

Gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde birden fazla olarak hisse senedi alım ve satımında bulunması ve bu işlemlerden bir kısmında kazanç elde etmesi, bir kısmında ise zarar ortaya çıkması mümkündür. Gerçek kişilerce 1999-2002 yılları arasında elde edilecek değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, G.V.K.'nın Geçici 56. maddesinde

düzenlenmiş olup, anılan madde uyarınca aynı yıl içinde birden fazla menkul kıymet alınıp satılması halinde, bunların kazancının birlikte hesaplanacağı, alım satımın birinden doğan zararın diğerinden doğan kardan mahsup edilebileceği hüküm altına alınmıştı.

Diğer taraftan 2003 yılından itibaren elde edilecek değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinde; aynı yıl içinde satılan menkul kıymetlerin bir kısmında ortaya çıkan zararların diğer menkul kıymet satışlarından elde edilen alım-satım kazançlarından mahsup edilebileceğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak Maliye Bakanlığı bu hususla ilgili olarak uygulamada ortaya çıkacak ihtilaf ve tereddütleri bertaraf etmek amacıyla 21.01.2003 tarihinde bir basın açıklaması yapmak suretiyle eskiden olduğu gibi 2003 yılından itibaren de aynı yıl içinde birden fazla menkul kıymet alınıp satılmasından ortaya çıkan zararların karlı işlemler ile birlikte değerlendirileceğini başka bir deyişle menkul kıymet alım-satımından doğan zararların yine menkul kıymet alım-satımından doğan kazançlardan mahsup edilebileceğini belirtmiştir.

Buna göre; eskiden olduğu gibi mevcut durumda da, bir yıl içinde birden fazla menkul kıymet alım satım işlemi yapılması halinde, bu işlemlerden elde edilen kâr veya zarar tutarları birlikte değerlendirilecektir. Dolayısıyla işlemin aynı yıl içinde yapılması koşuluyla bir işlem nedeniyle doğan zararın, diğer işlemler dolayısıyla elde edilen kârdan mahsup edilmesi mümkün bulunmaktadır. 01.01.2003 tarihinden itibaren yürürlüğe giren düzenlemede, gerek değiştirilmeden önceki 82. madde de gerekse Geçici 56. maddede yer alan menkul kıymet alım satımında zarar mahsubuna yönelik hükme yer verilmemesi uygulamada bir değişiklik yaratmamaktadır. Bu durumda diğer menkul kıymetlerin satışından zarar doğması halinde bu zarar hisse senedi satış karından indirilebilecek, aynı şekilde hisse senedi satış zararı da diğer menkul kıymetlerin satış kârından mahsup edilebilecektir. Ancak, mahsup sonrası kalan zararın Gelir Vergisi Kanunu'nun 88. maddesi hükmü uyarınca diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlara mahsup edilmesi mümkün bulunmamaktadır.[98]

Burada karşımıza bir sorun çıkmaktadır. Yıl içerisinde birden fazla menkul kıymet alım satımı gerçekleştiren bir mükellefin, endeksleme uygulaması sonucu oluşan zararını, diğer menkul kıymetlerin satışından doğan kazançtan mahsup etmesi mümkün müdür? Yoksa bu mükellef endeksleme sonucu zarar oluşan menkul kıymet satış karını "sıfır" olarak mı dikkate alacaktır? Başka bir deyişle menkul kıymet satış kazancının tespiti amacıyla yapılan endekslemenin zarar artırıcı bir işlevi bulunmakta mıdır? Örneğin, hisse senedi satış kazancını tespit etmek amacıyla iktisap bedelini endeksleyen ve bu endeksleme sonucunda iktisap bedeli satış bedelini aşan, dolayısıyla endeksleme işlemi sonucunda zararlı olduğu anlaşılan bir mükellef, bu zarar tutarını, Devlet tahvili satış kazancından indirebilecek midir? Yoksa, hisse senedi satış karını "sıfır" kabul edip, Devlet tahvili satış kazancının tamamını (endeksleme yapıldıktan ve Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinde yer alan istisnayı aşan kısmını) beyannamesine dahil mi edecektir?

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesine göre, değer artışında safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur.

[98] YILDIZ, A. Murat, agm,

Bilindiği üzere, 4783 sayılı Kanunla menkul kıymetlerin elden çıkarılması dolayısıyla elde edilen kazançların enflasyondan arındırılmasında kullanılan indirim oranı uygulaması, özellikle kısa vadeli alım satım işlemlerinde vergiye tabi olacak reel kazancın gerçekçi bir şekilde tespitine imkan tanımadığı gerekçesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların tespit edilmesinde, alış bedelinin toptan eşya fiyat endeksine göre endekslenmesi uygulaması devam etmektedir. Buna göre, kazancın tespitinde satış bedelinden indirilecek iktisap bedeli, menkul kıymetin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsü'nce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilecektir.

Vergi idaresi tarafından, her beyan döneminde menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin olarak yayınlanan beyanname düzenleme rehberlerinde, sirkülerlerde ve genel tebliğlerde, menkul kıymet satış kazancının tespiti amacıyla yapılan endekslemenin, zarar artırıcı bir işlevinin bulunup bulunmadığı hususuna bir açıklık getirilmemiştir. Ayrıca, 4369 sayılı Kanun ile başlayan dönemden beri birçok Kanunla değer artış kazançlarının vergilendirilmesine yönelik düzenlemeler yapılmış, ancak, bu konu bir türlü açıklığa kavuşturulmamıştır. Aşağıda, menkul kıymet satış kazancının tespiti amacıyla yapılan endekslemenin zarar artırıcı bir işlevinin bulunup bulunmadığı tartışılacaktır.

Değer artış kazançlarının tespitine yönelik endeksleme uygulaması, ilk kez 3946 sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesine eklenen son fıkra ile başlatılmıştır.[99] Söz konusu değişikliğin gerekçesi aynen aşağıdaki gibidir.

> *"Yapılan değişiklikle Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin birinci fıkrasının 7 numaralı bendinde yer alan değer artış kazancının hesabında, gayrimenkul ve hakların iktisap bedeline endeksleme yöntemi getirilmektedir. Böylece iktisap bedeli ile elden çıkarma bedeli arasındaki nominal değer artış kazancı tutarının, enflasyon oranları dikkate alınarak, gerçek artış tutarına dönüştürülmesi sağlanmakta ve mükelleflere gerçek kazançları üzerinden vergi alınması imkanı getirilmektedir."*

Gerekçedeki ifadelerden de açık olarak anlaşılacağı üzere, endeksleme uygulamasının temel amacı mükelleflerin reel kazançları üzerinden vergilendirilmelerini sağlamak, başka bir deyişle, enflasyon nedeniyle meydana gelen değer artışları üzerinden vergi alınmasını önlemektir. Endeksleme sonucu oluşan zararların, diğer menkul kıymetlerin satışı sonucu oluşan karlardan indirilmesine izin verilmemesi, endeksleme uygulamasının amacını tam olarak sağlayamaması anlamına gelecek midir? Bu düşünce, çok rahat bir şekilde savunulabilir. Eğer, değer artış kazancının tespitinde endeksleme yapmanın amacı, mükelleflerin reel kazançları üzerinden vergilendirilmesini sağlamak ise, endeksleme sonucu oluşan zararların, diğer menkul kıymet satış kazancından mahsubu mümkün olabilmelidir. Endeksleme uygulaması sonucunda mükellefin reel olarak zarar ettiği tespit ediliyorsa, bu işlem sonucunda satış karının "sıfır" olarak dikkate alınması mümkün değildir, oluşan bu zararın diğer menkul kıymetlerin satış kazancından indirilmesi gerekmektedir.

[99] 3946 sayılı Kanun ile değer artış kazancının tespitinde endeksleme sadece, Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinin (1), (2), (4) ve (7) numaralı bentlerinde sayılan kıymetlerin elden çıkarılması halinde uygulanmak üzere getirilmişti. Daha sonra, vergi kanunlarında değişiklik yapan muhtelif kanunlarla, endeksleme uygulamasının kapsamı genişletilmiş ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak kabul edilen mal ve hakların tamamı için uygulanabilir hale gelmiştir.

Bu düşünce tarzını, Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinin birinci fıkrası da güçlendirmektedir. Bu fıkrada, değer artışında safi kazancın ne şekilde hesaplanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre, değer artışında safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur. Özetle değer artışında safi kazanç, satış sonucu elde edilen değerlerden, satılan kıymetin maliyet bedelinin ve diğer giderlerin düşülmesi suretiyle tespit edilecektir.

Aynı maddenin son fıkrasında da satış sonucu elde edilecek değerlerden düşülecek olan maliyet bedelinin, endeksleme yapıldıktan sonra bulunan tutar olacağı belirtilmiştir. Bu durumda, safi değer artış kazancı aşağıdaki formüle göre tespit edilecektir.

Safi Değer Artış Kazancı = Satış Sonucu Elde Edilen Menfaatlerin Tutarı – (Endekslenmiş Maliyet Bedeli + Diğer Giderler)

Formülden de net olarak anlaşılacağı üzere, endekslenmiş maliyet bedelinin, satış sonucu elde edilen menfaatlerin tutarından büyük olması halinde, mükellef, satış işlemi sonucunda "safi zarar" elde edecektir. Bu zararı da diğer menkul kıymet satış karlarından indirmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Nitekim, menkul kıymet satış kazancının tespitinde izin verilen zarar mahsubu, sadece nominal zararlar (endeksleme yapılmadan önceki zararlar) için değil, reel zararlar (endeksleme yapıldıktan sonra doğan zararlar) için de geçerlidir.

Ancak, vergi mevzuatında yer alan bir başka düzenleme, değer artış kazancının tespitinde, endeksleme sonucu bulunan zararların dikkate alınamayacağı düşüncesini akıllara getirmektedir. Bilindiği gibi, Gelir Vergisi Kanunu'nun 38. maddesinin 5024 sayılı Kanun ile kaldırılan üçüncü fıkrasında da gayrimenkullerin, iştirak hisselerinin ve amortismana tabi diğer iktisadi kıymetlerin satış kazancının tespitinde, bunların maliyet bedellerinin endekslenerek dikkate alınabileceği belirtilmiştir. Maliyet bedeli artırımı olarak adlandırılan bu uygulamaya ilişkin açıklamaların yapıldığı, 49 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde[100], söz konusu fıkra hükmü ile mükelleflerin enflasyondan kaynaklanan fiktif kazançlarının vergilenmemesinin amaçlandığı, ancak anılan maddenin zarar artırıcı bir işlevinin bulunmadığı belirtilmiştir. Anılan tebliğde, gayrimenkul ve iştirak hisselerinin maliyet bedelinin artırılması uygulamasından zarar doğması halinde, bu zararın vergilendirilecek kazancın tespitinde dikkate alınmayacağı, satış karının "sıfır" olarak kabul edileceği vurgulanmıştır.

Görüldüğü gibi, enflasyondan kaynaklanan, gerçek olmayan kazançların, vergiye tabi tutulmasını önlemek amacıyla ihdas edilen maliyet bedeli artırımı uygulamasına ilişkin açıklamaların yapıldığı genel tebliğde, endeksleme uygulamasının zarar doğurmayacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir. Aynı amaca hizmet eden, yani değer artış kazancının tespitinde enflasyonun etkisi azaltmayı amaçlayan, endeksleme uygulamasının da zarar doğurmasının mümkün olmayacağı savunulabilir.

Bize göre, menkul kıymet satış kazancını tespit etmek için yapılan endeksleme uygulaması sonucu oluşan zararların, diğer menkul kıymet satış kazançlarından mahsup edilmesi mümkündür. Bugüne kadar, gerek beyanname düzenleme rehberleri, gerek

[100] 49 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, 10.02.1995 tarih ve 22195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

sirkülerler, gerek genel tebliğler ve hatta kanunlarla değer artış kazancının vergilendirilmesine yönelik pek çok düzenleme ve açıklama yapan vergi idaresinin bu konu hakkındaki görüşünü net bir şekilde ifade etmemesi de bu görüşümüzü güçlendirmektedir.[101]

6.2.1.6. Hisse Senedi Alım-Satım Kazançlarında İstisna Uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin üçüncü fıkrasının 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hali uyarınca gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları değer artış kazançlarının toplam 12.000.000.000 TL'sı (2005 yılı için 13.000 YTL) gelir vergisinden istisnadır. Söz konusu istisna, gerçek kişilerce bir takvim yılı içinde elde edilecek değer artış kazançlarının tamamına ve bir kereye mahsus olmak üzere uygulanacaktır. Aksi takdirde anılan istisnadan, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde bentler halinde tadadi olarak belirtilen değer artış kazançları için ayrı ayrı yararlanılması mümkün değildir.

Öte yandan kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde 2006 yılı gelirlerine uygulanmak ve 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere yapılan değişiklik ile menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar hariç olmak üzere mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların 2006 yılı için 6.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacağı hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle 2006 yılından itibaren elden çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan değer artış kazançları için G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

6.2.2. 2006 ve Daha Sonraki Yıllarda Elde Edilen Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesi

31.12.2004 tarih ve 25687 (3. mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nın mükerrer 80 ve mükerrer 81. maddelerinde hüküm altına alınan gerçek kişilerin sahip oldukları hisse senetlerini elden çıkarmalarından 2006 yılında sağlanan değer artış kazançların vergilendirilmesine ilişkin olarak, 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bir kısım değişiklikler yapılmıştır.

Yapılan değişikler sonrasında hisse senetleri ve iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların (borsa kazançlarının) vergilendirilmesinde, 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan uygulamaya ilişkin usul ve esaslar ana hatları itibariyle aşağıdaki şekilde olacaktır.[102]

- Tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi olacaktır.

- Elden çıkarılan hisse senetlerinin maliyet bedelinin endekslenebilmesi, TEFE oranının % 10'u aşması şartına bağlanmıştır.

---

[101] KARTALOĞLU, Emre; Menkul Kıymet Satış Kazancının Tespitinde Endeksleme Sonucu Oluşan Zararların Mahsubu Mümkün Müdür? Lebib Yalkın Dergisi. Sayı:9

[102] YILDIZ, A. Murat, agm,

- Bankalar ve aracı kurumlarca yatırımcıların elde ettikleri hisse senedi alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca üçer aylık dönemler itibariyle tevkifat yapılacaktır.

- G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş bulunan hisse senedi alım-satım kazançları, elde edenlerce beyan edilmeyecek ve bu gelirler başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir. (Ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 11 numaralı fıkrası uyarınca dar mükelleflerde dahil olmak üzere dileyen mükellefler, söz konusu alım-satım kazançları için yıllık veya münferit beyanname verebileceklerdir. Bu durumda beyan edilen gelir üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10 oranında vergi hesaplanacaktır.)

- Hisse senedi alım-satım kazançlarının belli bir tutardaki kısmının vergiden istisna edilmesi uygulamasına son verilmektedir.

Gerçek kişilerce menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde düzenlenmiş bulunan değer artış kazançlarının tevkif suretiyle vergilendirilmesi uygulaması 2006-2015 yılları arasında uygulanacak olup, 2016 ve izleyen yıllarda elde edilen değer artış kazançlarının tevkif suretiyle vergilendirilmesi (kanuni düzenleme yapılmadığı sürece) mümkün değildir.

Bu kapsamda olmak üzere, gerçek kişilerce 2006 yılından itibaren hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, G.V.K.'nın mükerrer 80, 81 ve mükerrer 81. maddeleri ile Geçici 67. maddesi hükmü uyarınca şu şekilde olacaktır;

6.2.1.1. Vergilendirilmeyecek Hisse Senedi Alım Satım Kazançları

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinin 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde; ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetleri ve iştirak hisseleri, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı kapsamında olmadığı ve bu nedenle bu kazançların gelir vergisine tabi olmadığı hüküm altına alınmıştı.

Ancak, 5281 sayılı Kanunla 2006 yılında elde edilecek gelirlere uygulanmak ve 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinde yapılan değişiklik ile elden çıkarılmaları durumunda sağlanan kazançlar, değer artış kazancı mahiyetinde olmayan hisse senetleri yeniden düzenlenmiştir. G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin 5281 sayılı Kanunla değişik (1) numaralı bendi şu şekildedir;

> *"1. İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar"*

Buna göre gerçek kişilerce 01.01.2006 tarihinden itibaren;

- İvazsız olarak iktisap edilenler,
- Tam mükellef kurumlara ait olup iki yıldan fazla süreyle elde tutulan,

hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, G.V.K.'nın anılan mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca değer artış kazancı kapsamında olmayacak ve buna bağlı olarak gelir vergisine tabi tutulmayacaktır. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları için mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle anılan mahiyetteki hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayacaktır.

6.2.1.2. Hisse Senetlerinin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançlarda Tevkifat Uygulaması

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek ve 2006-2015 yılları arasında elde edilen kazançlara uygulanmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca, bu tarihten sonra hisse senetlerinin banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılmalarından sağlanan kazançlar üzerinden banka ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere 2006-2015 yılları arasında banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılan hisse senetlerinden sağlanan değer artış kazançlarının, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkif suretiyle vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır;

6.2.1.2.1. Genel Açıklama

Kitabımızın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulmasından sağlanan kazanç ve iratların vergilendirilmesinde tevkifat esasına geçilmiştir.[103]

Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında, bankalar ve aracı kurumların takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle;

- Alım-satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan)

[103] Bilindiği üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde öncesinde mezkur Kanunun 94. maddesinde sadece bir kısım menkul sermaye iratları üzerinden söz konusu kazanç ve iradı istihkak sahiplerine ödeyenlerce tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmış ve menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılacağına dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı.

- Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

üzerinden tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır. Anılan gelirler üzerinden yapılacak tevkifatın oranı madde metninde %15 olarak belirlenmişken, 5527 sayılı Kanunla anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümle ile 07.07.2006 tarihinden itibaren dar mükellef gerçek kişi ve kurumların elde ettikleri tevkifata tabi kazanç ve iratlar üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan tam mükellef gerçek kişilerce elde edilecek G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkraları kapsamındaki gelirler üzerinden 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 23.07.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Doğal olarak alım-satımından elde edilen kazançlar değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayan hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmalarından sağlanan alım-satım bedelleri arasındaki fark üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. Kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere ivazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olup iki tam yıl süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılan hisse senetlerinin alım-satım bedelleri arasındaki fark G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin 5281 sayılı Kanunla değişik (1) numaralı bendi uyarınca değer artış kazancı kapsamında değildir.

Bununla birlikte 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılmayacağı ve söz konusu bu gelirler için G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre 2006-2015 yılları arasında tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca işleme aracılık yapan banka ve aracı kurumlar ile Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kurumların tevkifat yapmaları söz konusu değildir.

Diğer taraftan tevkifat uygulamasının kapsamının belirlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında 5527 sayılı Kanunla da bir kısım değişiklikler yapılmıştır. Buna göre menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden (sürekli olarak portföyünün en az %51'i İstanbul menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar hariç) ve menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar da tevkifat uygulamasının kapsamında dahil edilmiştir. Bununla birlikte anılan değişiklik sonrasında da; tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar tevkifat uygulamasının kapsamına dahil bulunmamaktadır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde genel olarak menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile bunların dönemsel getirileri üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durum ise anılan madde uygulaması açısından menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının tanımlanmasını, başka bir deyişle tevkifat uygulaması kapsamının belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla anılan

maddenin (13) numaralı fıkrasında tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesinin; özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracını ifade edeceği hüküm altına alınmıştır.[104] Buna göre; yurt dışında iktisap edilen hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden, banka ve aracı kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Öte yandan;

- Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmamış[105],
- Ya da Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem görmeyen,

hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden de G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca vergi tevkifatı yapılmayacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki altıncı paragrafında özetle; Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları hariç) katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım satımı

---

[104] G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (13) numaralı fıkrasında ayrıca; bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan, belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik ve finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı olarak değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

[105] 4487 sayılı Kanunla 2499 sayılı Kanuna eklenen 10/A maddesinde, sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin hakları kayden izlemek üzere özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Merkezi Kayıt Kuruluşunun (MKK) kurulacağı hüküm altına alınmıştır. 2499 sayılı Kanunun anılan 10/A maddesi şu şekildedir;

"Sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin haklar; özel hukuk tüzel kişiliğini haiz bir Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından kayden izlenir. Bu Kuruluş, Kurulun gözetim ve denetimi altındadır. Merkezi Kayıt Kuruluşunun kuruluş, faaliyet, çalışma ve denetim esasları Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikte belirlenir.

Kayıtlar, Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından, bilgisayar ortamında, ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibariyle tutulur. Kayıt edilen haklar bu Kanunun 7. maddesi uyarınca senede bağlanmaz. Sermaye piyasası araçlarının nama veya hamiline yazılı hesaplarda kayıt esasları ile kayıtların nasıl tutulacağı ve kayıtların tutulmasında yapılacak işlemlere ilişkin usul ve esaslar Kurulca bir tebliğ ile belirlenir.

Kayden izlenen sermaye piyasası araçları üzerindeki hakların üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinde, Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılan bildirim tarihi esas alınır.

Kurul bu madde kapsamında kaydı tutulacak hakları, bu hakların bağlı olduğu sermaye piyasası araçlarını, türleri ve ihraççıları itibariyle belirleyebilir.

Payların devrinin, Türk Ticaret Kanunu'nun 417. maddesi çerçevesinde ortaklıklar tarafından pay defterine kaydında, ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde ihraççılar itibariyle tutulan kayıtlar esas alınır.

Merkezi Kayıt Kuruluşu, ihraççılar ve aracı kuruluşlar, kendi tuttukları kayıtların yanlış tutulmasından dolayı hak sahiplerinin uğrayacağı zararlardan kusurları oranında sorumludur.

Merkezi Kayıt Kuruluşunun personeli hakkında, Kanunun 25. maddesi hükmü uygulanır."

Diğer taraftan Merkezi Kayıt Kuruluşunun kuruluş, faaliyet, çalışma ve denetim esasları Bakanlar Kurulunca alınan 14.05.2001 tarih ve 2001/2475 sayılı Karar ile yürürlüğe konulması kararlaştırılan " Merkezi Kayıt Kuruluşunun, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik" 21.06.2001 tarih ve 24439 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

sonucu ortaya çıkacak değer artış kazançları üzerinden anılan fıkra uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak anılan Kanunla yapılan değişiklik ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen gelirler Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat uygulamasına dahil edilmiş, sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler ise tevkifat kapsamı dışına çıkarılmıştır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında banka ve aracı kurumların (1) numaralı fıkra uyarınca tevkifata tabi tutulmaksızın aldıkları menkul kıymetlerin satış ve alış bedeli arasındaki fark üzerinden, kendilerine satış yapanlar adına tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır. Ancak anılan fıkrada bu uygulamanın istisnaları hüküm altına alınmış olup, buna göre banka ve aracı kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulmaksızın aldıkları hisse senetlerinin satış ve alış bedelleri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında özetle; 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması veya elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler üzerinden tevkifat uygulamasının geçerli olmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden önce iktisap etmiş oldukları hisse senetlerini bu tarihten sonra elden çıkarmaları durumunda söz konusu hisse senetlerinin alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden oluşacak değer artış kazançları, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat uygulamasına tabi tutulmayacaktır.[106]

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere hisse senedi alım satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılıp yapılmayacağının belirlenmesinde, alım satıma konu edilen hisse senedinin iktisap tarihi önem taşımaktadır. Buna göre gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettikleri hisse senetlerini bu tarihten sonra elden çıkarmalarından sağlanan değer artış kazançları üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Ayrıca bu mahiyetteki hisse senetlerinin 01.01.2006 tarihinden itibaren elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacak olup, söz konusu bu hususla ilgili ayrıntılı açıklamalar kitabımızın izleyen bölümlerinde yer almaktadır.

---

[106] G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasının 5436 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarını elden çıkarmalarından sağlamış oldukları kazançlar üzerinden işleme aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından %15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak 5436 sayılı Kanunla anılan fıkra metninde yapılan değişiklik ile dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarını bu tarihten sonra elden çıkarmalarından sağladıkları kazançlarda tevkifat uygulamasının dışına çıkarılmıştır. Başka bir deyişle dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettikleri hisse senetlerini bu tarihten sonra elden çıkarmalarından sağlamış oldukları alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. Buna karşılık dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap etmiş oldukları hisse senetlerini bu tarihten sonra elden çıkarmalarından sağlamış oldukları alım-satım kazançları üzerinden (diğer mükelleflerde olduğu gibi) işleme aracılık eden banka veya aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren saklamacı kuruluşlar tarafından tevkifat yapılacaktır.

Ayrıca gerçek kişilerin menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde etmiş oldukları kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde söz konusu uygulamanın 2006-2015 yılları arasında elde edilecek kazanç ve iratlar için geçerli olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin 2016 ve izleyen yıllarda elden çıkardıkları hisse senetleri dolayısıyla elde edecekleri değer artış kazançları üzerinden G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesi uyarınca banka ve aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kurumlar tarafından diğer şartların mevcut olması durumunda dahi tevkifat yapılması mümkün değildir.[107]

G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca gerçek kişilerin ivazsız olarak iktisap ettikleri hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlar, gelir vergisine tabi bulunmamaktadır. Buna karşılık 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin olarak bir kısım açıklamalar yapılmıştır. Bizce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi olmayan menkul kıymetlerin alım satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmasının mümkün olmaması gerekmektedir. Ancak ilgililerce anılan Tebliğde yer alan açıklamaların bilinmesinde fayda bulunmaktadır. Anılan Tebliğde yer alan açıklamalar özetle şu şekildedir; "Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun 10. maddesinde, veraset ve intikal vergisi matrahının, intikal eden malların Vergi Usul Kanununa göre bulunan değerleri olduğu, Vergi Usul Kanunu'nun 294. maddesinde ise bir vergiye matrah olan servet veya servet unsuru mahiyetindeki hisse senetleri ve tahvillerin borsa rayici ile, borsada kayıtlı olmayanların ise emsal bedeliyle değerlenecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, mirasçılara veraset yoluyla intikal eden hisse senedi ve tahviller ölüm tarihinde, diğer suretle vuku bulan bedelsiz intikallerde ise bu kıymetler hukuken iktisap edildiği tarihte elde edilmiş kabul edilecek ve söz konusu kıymetlerin alış bedeli olarak da miras bırakanın ölümü veya hukuki iktisabın gerçekleştiği tarihteki borsa rayici, borsaya kayıtlı olmayanlar için ise bu tarihteki emsal bedeli esas alınacaktır. Buna göre, veraset yoluyla iktisap edilen Geçici 67. madde kapsamındaki menkul kıymetlerin varislerce satılması halinde, satış bedeli ile yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan alış bedeli arasındaki fark üzerinden, Geçici 67. madde kapsamında tevkifat yapılması gerekmektedir. Ancak hisse senetlerinin 01.01.2006 tarihinden önce intikal etmiş olması halinde ise, mirasçılar tarafından elde edilen değer artışı kazançları için 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümler uygulanacağından söz konusu bu kazançlar üzerinden tevkifat yapılması söz konusu değildir."

Buna göre gerçek kişilerin, 2006-2015 yılları arasında banka ve aracı kurumlar ya da saklama hizmeti veren kurumlar vasıtasıyla hisse senetlerini elden çıkarmalarından sağladıkları kazançların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan tevkifat uygulaması karşısındaki durumu topluca şu şekilde olacaktır;

Kazancın Mahiyeti	**G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesi Uyarınca Tevkifata**
01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri	Tabi değil
Yurt dışından alınan hisse senetleri	Tabi değil

[107] 01.01.2016 tarihinden itibaren menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde, söz konusu kazançların elde edildiği dönemde yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacaktır.

Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmamış hisse senetleri	Tabi değil
Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem görmeyen hisse senetleri	Tabi değil
01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetleri	Tabi
Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar	Tabi değil
Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan daha az süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar	Tabi
İvazsız olarak iktisap edilen hisse senetleri[108]	Tabi
2016 ve daha sonraki yıllarda elden çıkarılan hisse senetleri	Tabi değil
01.01.2006 tarihinden önceki bir tarihte alınan hisse senetlerine bağlı olarak sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu alınan hisse senetleri	Tabi değil
01.01.2006 tarihinden sonra alınan hisse senetlerine bağlı olarak sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu alınan hisse senetleri	Tabi
01.01.2006 tarihinden önceki bir tarihte alınan hisse senetlerine bağlı olarak kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu alınan hisse senetleri	Tabi değil
01.01.2006 tarihinden sonra alınan hisse senetlerine bağlı olarak kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu alınan hisse senetleri	Tabi

6.2.1.2.2. Tevkifat Matrahı

Gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap ettikleri hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden, banka ve aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlar tarafından yapılacak tevkifatın matrahı, hisse senetlerinin alış bedeli ile satış bedeli arasındaki fark olacaktır. Bununla birlikte alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak olup, bu giderler dışındaki başkaca bir giderin tevkifat matrahının tespitinde indirim konusu yapılması söz konusu değildir.

Öte yandan uygulamada menkul kıymetlerin alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyon bedellerinin bir kısmının, işlem hacmine veya başka bir nedene bağlı olarak ilgililere iade edilmesi söz konusu olabilmektedir. Doğal olarak daha önce tevkifat matrahının

[108] G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca ivazsız olarak iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlar gelir vergisine tabi bulunmamaktadır. Bu nedenle bizce, gelir vergisine tabi olmayan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaması gerekmektedir. Ancak 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde gerçek kişilerce ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlar üzerinden mezkur maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerektiği belirtilmiştir.

tespitinde indirim konusu yapılan ve bu nedenle tevkifata tabi tutulmamış olan komisyon bedellerinin ilgililere iade edildikleri dönemde komisyonun doğduğu işleme bağlı olmaksızın G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca vergi tevkifatına tabi tutulması ve iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin tevkifat matrahına dahil edilmesi gerekmektedir.

Tevkifat uygulaması alış ve satış bedelleri arasındaki olumlu fark üzerinden yapılacağından hisse senetlerinin alış bedelinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere sermaye artımı sonucu elde edilen hisse senetlerinin iktisap tarihi ve alış bedellerinin tespitine ilişkin usul ve esaslar 232 ve 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılmıştır. Kurumların gerek sermaye yedekleri gerekse kar yedeklerinin sermayeye ilave etmeleri sonucunda ortaklarına bedelsiz olarak vermiş oldukları hisse senetlerinin iktisap tarihi ve bedelinin tespitine ilişkin açıklamalar kitabımızın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmış bulunmaktaydı. Ancak konunun önemine binaen söz konusu açıklamalara bu bölümde de değinilecektir. Buna göre sermaye artırımı sonucu sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi ve alış bedelleri sermaye artırımının kaynağına bağlı olarak şu şekilde olacaktır;

6.2.1.2.2.1. Sermaye Yedeklerinin Sermaye İlave Edilmesi

Sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi suretiyle sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır.

Örneğin; Bay (B) 11.10.2005 tarihinde (A) A.Ş.'nin hisse senetlerinden 1.000 adet satın almıştır. (A) A.Ş. 10.05.2006 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak üzere sermayesini % 50 oranında artırmış ve bu işlem sonucunda Bay (B) 500 adet hisse senedi almıştır. Söz konusu 500 adet hisse senedinin iktisap tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi olan 03.02.2005 tarihi esas alınacaktır. Bu nedenle Bay (B)'nin söz konusu hisse senetlerini elden çıkarması sonucu elde edeceği değer artış kazancı üzerinden, söz konusu hisse senetlerinin banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılması durumunda dahi, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası hükmü uyarınca (hisse senedinin iktisap tarihinin 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih olması sebebiyle) herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlarda tevkifatın, alış ve satış bedeli arasındaki olumlu fark üzerinden yapılacağı hüküm altına alındığından sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunulması sonucu elde edilen bedelsiz hisse senetlerinin alış bedelinin belirlenmesi gerekmektedir. Buna göre sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu, gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımı dolayısıyla bedelsiz olarak alınan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedelinin, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

$$\text{Sermaye Yedekleri Sermayeye Eklendikten Sonra Elde Edilen Hisse Senetlerinin Alış Bedeli} = \frac{\text{Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetleri Alış Bedeli}}{\text{Toplam Hisse Senedi Sayısı}}$$

Örnek:

Bay (B) 10.05.2006 tarihinde (A) A.Ş. hisse senetlerinin 2.000 adedini toplam 30.000 YTL bedel ödemek suretiyle satın almıştır. (A) A.Ş. 10.06.2006 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle %50 oranında sermaye artırımına gitmiş ve Bay (B)'ye bu işlem dolayısıyla 1.000 adet hisse senedi verilmiştir.

Bu durumda Bay (B)'nin sermaye artırımı sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedinin alış bedeli, ödenen 30.000 YTL'nin toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle (30.000/3.000 =) 10 YTL olarak belirlenecektir.

Bay (B)'nin sahip olduğu hisse senetlerinden 500 adedini 05.10.2006 tarihinde 8.000 YTL'ye satması durumunda satılan hisse senetlerinin alış bedeli (500 x 10 =) 5.000 YTL, elde edilen değer artış kazancı üzerinden yapılacak tevkifat matrahı da (8.000-5.000=) 3.000 YTL olarak tespit edilecektir. (Örneğin çözümünde ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi ihmal edilmiştir.)

Hisse senedi birim alış bedeli	10 YTL
Satılan toplam hisse senedi adedi	500
Satılan hisse senetlerinin toplam alış bedeli (10x500)	5.000 YTL
Satış Bedeli	8.000 YTL
Değer artış kazancı tutarı (Satış bedeli-Alış bedeli) (8.000-5.000=)	3.000 YTL
Tevkifat matrahı	3.000 YTL

Bununla birlikte Bay (B)'nin satışa konu ettiği hisse senetleri 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olsa idi, söz konusu hisse senedi alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktı.

6.2.1.2.2.2. Kar Yedeklerinin Sermaye İlave Edilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere sermaye şirketleri, dönem faaliyetleri sonunda elde etmiş oldukları kurum kazançlarını ortaklarına dağıtmayarak sermayeye ilave edebilirler. Bu şekilde dönem kazancının ortaklara dağıtılmayarak sermayeye ilave edilmesi suretiyle ortaklara verilen bedelsiz hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır. Buna karşılık kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi suretiyle elde edilen bedelsiz hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır. Bu durum şu şekilde formüle edilebilir;

$$\text{Kar Yedeklerinin Sermayeye Eklenmesi Sonucu Elde Edilen Hisse Senetlerinin Alış Bedeli} = \frac{\text{Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli + Yeni Alınan Hisse Senetlerinin İtibari Değeri}}{\text{Toplam Hisse Senedi Sayısı}}$$

Örnek:

Bay (B) 11.04.2006 tarihinde nominal bedeli 3 YTL olan (A) A.Ş. hisse senetlerinden toplam 5.000 YTL ödemek suretiyle 1.000 adet (birim alış bedeli 5 YTL) almıştır. (A) A.Ş., 11.06.2006 tarihinde tamamı kar yedeklerinden karşılanmak üzere %50 oranında sermaye artırımına gitmiş ve Bay (B)'ye bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi verilmiştir.

(A) A.Ş.'nin kar yedeklerini sermayeye ilave etmesi sonucunda Bay (B)'nin sahip olduğu her bir hisse senedinin alış bedeli, 1.000 adet hisse senedi alımında ödenen 5.000 YTL ile sermaye artırımı dolayısıyla alınan hisse senetlerinin itibari değerinin [(500x3=) 1.500 YTL] toplamının toplam hisse senedi sayısına [(5.000+1.500)=6.500] bölünmesi suretiyle [(6.500/1.500=] 4,33 YTL olarak belirlenecektir.

Bay (B)'nin 10.11.2006 tarihinde sahip olduğu 1.500 adet hisse senedinin tamamını toplam 7.000 YTL'na satması durumunda, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın matrahı şu şekilde tespit edilecektir.

Hisse senedi birim alış bedeli	4,33 YTL
Satılan toplam hisse senedi adedi	1.500
Satılan hisse senetlerinin toplam alış bedeli (1.500x4,33)	6.495 YTL
Satış Bedeli	7.000 YTL
Değer artış kazancı tutarı (Satış bedeli-Alış bedeli) (7.000-6.495=)	505 YTL
Tevkifat matrahı	505 YTL

Bununla birlikte Bay (A)'nın satışa konu ettiği hisse senetleri 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olsa idi, söz konusu hisse senedi alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktı.

6.2.1.2.2.3. Rüçhan Hakkı Kullanılmak Suretiyle Hisse Senedi Edinilmesi

Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir. Bu durum şu şekilde formüle edilebilir;

$$\text{Rüçhan Hakkı Kullanılarak Elde Edilen Hisse Senetlerinin Alış Bedeli} = \frac{\text{Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli + Yeni Alınan Hisse Senetleri İçin Ödenen Bedel}}{\text{Toplam Hisse Senedi Sayısı}}$$

Örnek:

Bay (A), (X) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 01.02.2006 tarihinde 7.500 YTL ödemek suretiyle satın almıştır. (X) A.Ş., 01.09.2006 tarihinde % 30 oranında rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle bedelli sermaye artırımına gitmiş ve rüçhan hakkı kullanım fiyatını 1 YTL olarak açıklamıştır.

Bay (A), rüçhan hakkını kullanmak suretiyle elde ettiği % 50 oranına karşılık gelen 500 adet hisse senedini 500 YTL ödeyerek iktisap etmiştir.

Bay (A)'nın, (X) A.Ş.'nin sermaye artırımı dolayısıyla elde etmiş olduğu hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedel toplamının, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır. Buna göre Bay (A)'nın sahip olduğu hisse senetlerinin birim fiyatı şu şekilde olacaktır;

Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli	7.500 YTL
Yeni Alınan Hisse Senetleri İçin Ödenen Bedel	500 YTL
Toplam	8.000 YTL
Toplam Hisse Senedi Sayısı	1.500
Birim hisse senedi alış bedeli (8.000/1.500=)	5,33 YTL

Bay (A)'nın söz konusu hisse senetlerinden 100 adedini 10.11.2006 tarihinde 600 YTL'ye satması durumunda; satışa konu edilen hisse senetlerinin maliyeti (100x5,33 =) 533 YTL, tevkifat matrahı ise (600-533=) 67 YTL olarak belirlenecektir. Bununla birlikte Bay (A)'nın satışa konu ettiği hisse senetleri 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olsa idi, söz konusu hisse senedi alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktı.

Hisse senedi birim alış bedeli	5,33 YTL
Satılan toplam hisse senedi adedi	100
Satılan hisse senetlerinin toplam alış bedeli (100x5,33=)	533 YTL
Satış Bedeli	600 YTL
Değer artış kazancı tutarı (Satış bedeli-Alış bedeli) (600-533=)	67 YTL
Tevkifat matrahı	67 YTL

6.2.1.2.2.4. Bedelli Sermaye Artırımı Suretiyle Hisse Senedi Edinilmesi

Sermaye şirketleri ihtiyaç duydukları fonları, sermayelerini artırmak suretiyle ortaklardan karşılama yolunu seçebilirler. Bu durumda sermaye şirketlerinin bedelli sermaye artırımına gitmesi sonucu gerçek kişilerce elde edilen hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplanması sonucu bulunacak tutarın, sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır. Bu durum şu şekilde formüle edilebilir;

Bedelli Sermaye Artırımı Sonucu Elde Edilen Hisse Senetlerinin Alış Bedeli	=	Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli + Yeni Alınan Hisse Senetleri İçin Ödenen Bedel / Toplam Hisse Senedi Sayısı

Örnek:

Bayan (A), (Y) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 01.02.2006 tarihinde 7.500 YTL ödemek suretiyle satın almıştır. (Y) A.Ş., 01.09.2006 tarihinde % 30 oranında rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle bedelli sermaye artırımına gitmiş ve rüçhan hakkı kullanım fiyatını 1 YTL olarak açıklamıştır.

Bayan (A), rüçhan hakkını kullanmak suretiyle elde ettiği % 30 oranına karşılık gelen 300 adet hisse senedini 300 YTL ödeyerek iktisap etmiştir.

Bayan (A)'nın, (Y) A.Ş.'nin sermaye artırımı dolayısıyla elde etmiş olduğu hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedel toplamının, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır. Buna göre Bayan (A)'nın sahip olduğu hisse senetlerinin birim fiyatı şu şekilde olacaktır;

Daha Önce Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Bedeli	7.500 YTL
Yeni Alınan Hisse Senetleri İçin Ödenen Bedel	300 YTL
Toplam	7.800 YTL
Toplam Hisse Senedi Sayısı	1.300
Birim hisse senedi alış bedeli (7.800/1.300=)	6 YTL

Bayan (A)'nın söz konusu hisse senetlerinden 500 adedini 15.12.2006 tarihinde 4.500 YTL'ye satması durumunda; satışa konu edilen hisse senetlerinin toplam alış bedeli (500x6 =) 3.000 YTL, tevkifat matrahı ise (4.500-3.000=)1.500 YTL olarak belirlenecektir.

Hisse senedi birim alış bedeli	6 YTL
Satılan toplam hisse senedi adedi	500
Satılan hisse senetlerinin toplam alış bedeli (500x6)	3.000 YTL
Satış Bedeli	4.500 YTL
Değer artış kazancı tutarı (Satış bedeli-Alış bedeli) (4.500-3.000=)	1.500 YTL
Tevkifat matrahı	1.500 YTL

6.2.1.2.2.5. Rüçhan Hakkı Kuponlarının Satışı Halinde Maliyet Bedeli

Gerçek kişiler, sahip oldukları hisse senetlerini satışa konu edebilecekleri gibi söz konusu hisse senedine ilişkin yeni pay alma kuponunu da (rüçhan hakkı kuponu) hisse senedinden bağımsız olarak satışa konu edebilirler. Sahip olunan bir hisse senedine ilişkin yeni pay alma kuponunun, hisse senedinden bağımsız olarak satışı halinde kupon maliyeti, mevcut hisse senetlerinin alış bedeli ile rüçhan hakkı kullanılarak alınan hisse senetleri için ödenen bedel (rüçhan hakkı kullanma maliyeti) toplamının, mevcut ve elde edilecek hisse senedi sayısına bölünmesi sonucu bulunacak tutarla, rüçhan hakkı kullanma fiyatı arasındaki farkın sermaye artırım oranıyla çarpılması suretiyle hesaplanacaktır. Bu durum şu şekilde formüle edilebilir;

$$\textbf{Kupon Maliyeti} = \frac{\text{Mevcut Hisse Senetlerini Alış Bedeli + Rüçhan Hakkı Kullanma Maliyeti}}{\text{Mevcut Hisse Senetleri Sayısı + Elde Edilecek Hisse Senetleri Sayısı}} - \text{Rüçhan Hakkı Kullanma Fiyatı} * \text{Sermaye Artırım Oranı}$$

Bununla birlikte kupon maliyetinin baz/referans fiyat formülleri kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanması da mümkündür.

Kupon Maliyeti = ({[A+(B*C)]/(1+C)}-B*%50

A: Hisse senedi birim alış bedeli,
B: Rüçhan hakkı kullanım fiyatı,
C: Sermaye artırım oranı,

Diğer taraftan kupon maliyeti hisse senedinin orijinal maliyetinden düşülmek suretiyle elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti izlenebilecektir. Başka bir deyişle; elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti, hisse senedi bedelinden kupon maliyetinin mahsubu sonucu kalan tutar olacaktır.

Örnek:

Bay (A), (Y) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 11.04.2006 tarihinde 20.000 YTL ödemek suretiyle satın almış buna karşılık (Y) A.Ş., 12.09.2006 tarihinde % 50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiştir. Rüçhan hakkı kullanım fiyatı ise (Y) A.Ş. tarafından 2 YTL olarak açıklanmıştır.

Sermaye artırımı sonucu % 50 oranına karşılık gelen hisse senedi 500 adettir. Bay (A)'nın bedelli sermaye artırımı nedeniyle elde ettiği rüçhan hakkı kuponunu satması halinde rüçhan hakkı kuponu maliyeti {[(20.000+1.000) / (1.000+500)] – 2}x%50= 6 YTL olacaktır. Bununla birlikte elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti ise (15-6=) 9 YTL olacaktır.

Bununla birlikte kupon maliyetinin baz/referans fiyat formülleri kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanması da mümkündür.

Kupon Maliyeti = ({[20+(2*%50)]/(1+0,5)}-2)*%50
Kupon Maliyeti = 6 YTL

6.2.1.2.2.6. Geçici İlmühaberlerin Durumu

Geçici ilmühaberler; anonim şirketler tarafından hisse senetlerinin yerini tutmak amacıyla çıkartılan, sahiplerine genel kurul toplantılarına katılmak, oy kullanmak, kar payı almak gibi pay sahipliği haklarını kazandıran menkul kıymetler olup, hisse senetlerinin düzenlenerek ortaklara teslim edildiği andan itibaren geçerliliğini kaybetmektedir.

1999-2002 yılları arasında menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 232 sayılı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde, gerçek kişilerce geçici ilmühaberlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesinin, hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesi ile aynı usul ve esaslara tabi olduğu belirtilmiştir.

Bu kapsamda olmak üzere gerçek kişiler tarafından geçici ilmühaberlerin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre işlemi yapan banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlarca tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan, hisse senetlerinin elde tutuldukları süre, bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilip vergilendirilmeyeceği açısından önem taşıdığından ilmühaber ile değiştirilen hisse senetlerinin iktisap tarihinin bilinmesi önem taşımaktadır. Buna göre ilmühaberlerin hisse senetleri ile değiştirilmesi dolayısıyla gerçek kişiler tarafından alınan hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak ilmühaberlerin elde edildiği tarih dikkate alınacaktır. Bu kapsamda olmak üzere 01.01.2006 tarihinden önce çıkarılan geçici ilmühaberlerin bu tarihten sonra hisse senetleri ile değiştirilmesi durumunda söz konusu hisse senetlerinin 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edildiği varsayılacaktır. Buna bağlı olarak söz konusu bu hisse senetlerinin, 01.01.2006 tarihinden itibaren elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.

6.2.1.2.2.7. Farklı Tarihlerde Alınan Hisse Senetlerinin Kısmen Elden Çıkarılmasında Maliyet Bedelinin Tespiti

Gerçek kişilerin farklı tarihlerde almış oldukları hisse senetlerini aynı tarihte ve tamamen elden çıkarmaları durumunda tevkifat matrahı doğal olarak; farklı tarihlerde satın alınan hisse senetlerinin toplam alış bedeli ile toplam satış bedeli arasındaki fark olacaktır. Buna karşılık farklı tarihlerde ve farklı bedelle alınan hisse senetlerinin kısmen elden çıkarılması durumunda, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılacak vergi tevkifatının matrahının belirlenmesi özellik taşımaktadır.

Örneğin Bay (A), (X) A.Ş.'nin hisse senetlerinden 01.02.2006 tarihinde toplam 1.000 YTL'na 1000 adet (birim fiyat 1 YTL), 03.03.2006 tarihinde ise toplam 1.500 YTL'na 1000 adet (birim fiyat 1,5 YTL) hisse senedi almıştır. Bay (A)'nın sahip olduğu hisse senetlerinin sayısı 2000 adet ve bunların toplam alış bedeli 2.500 YTL'dir. Bay (A)'nın söz konusu hisse senetlerinin tamamını elden çıkarması sonucunda sağlanan değer artış kazancı tutarının belirlenmesi herhangi bir özellik taşımamaktadır. Buna göre hisse senetlerinin toplam satış bedelinden 2.500 YTL tutarındaki toplam alış bedelinin düşülmesi sonucu G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre yapılacak tevkifat matrahına ulaşılacaktır. Bununla

birlikte söz konusu hisse senetlerinden 500 adedinin toplam 800 YTL'na satılması durumunda, elde edilen değer artış kazancı üzerinden yapılacak tevkifat matrahının tespiti özellik taşımaktadır.

1999-2002 yılları arasında gerçek kişilerin sahip oldukları hisse senetlerini elden çıkarmalarından sağladıkları değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların belirlendiği 232 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde farklı tarihlerde alınan hisse senetlerinin kısmen elden çıkarılması sonucu elde edilen değer artış kazancı tutarının tespiti açısından hangi hisse senetlerinin elden çıkarıldığına mükelleflerce serbestçe karar verilebileceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte 5281 sayılı Kanun tasarısında, aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılmak suretiyle tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin belirleneceği belirtilmekteydi. Ancak, tasarının yasalaşan halinde, hareketli ağırlıklı ortalama yönteminden vazgeçilerek elden çıkarılan hisse senetlerinin alış bedelinin ilk giren ilk çıkar yöntemi ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bilindiği üzere ilk giren ilk çıkar yöntemi (FIFO), satılan veya üretime verilen iktisadi kıymetlerin stoklara ilk girenlerden olduğu varsayımına dayanan bir değerleme yöntemidir. Bu yöntemle stok çıkışları en eski tarihli girişlere ilişkin maliyet bedeli ile dönem sonu stokları ise en yeni tarihli girişlerin maliyet bedeli ile değerlenir. Dolayısıyla, değişik tarihlerde hisse senedi alımları yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, satışı yapılan hisse senetlerinin maliyet bedeli olarak ilk alınan hisse senetlerinin maliyet bedeli dikkate alınacaktır.

Öte yandan 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile genel olarak kısmen elden çıkarılan hisse senetlerinin alış bedelinin ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenmesi esası korunmuş olmakla birlikte aynı gün içinde yapılan işlemlerde ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılmak suretiyle hisse senedi alış bedelinin tespit edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte gerçek kişilerin değişik tarihlerde farklı bedellerle almış oldukları hisse senetlerini kısmen elden çıkarmadan önce bu hisse senetlerinin bir kısmını teminat olarak göstermiş olmaları ya da ödünç işlemine konu etmeleri mümkündür. Doğal olarak bu durumda ödünç verilen ya da teminat gösterilen hisse senetlerinin, elden çıkarılan hisse senetlerinin alış bedelinin tespitinde dikkate alınıp alınmayacağı hususu önem taşımaktadır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esasların belirlendiği 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının teminat gösterilmesi veya ödünç işlemine konu olması halinde, söz konusu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının müşteri portföyü içinde değerlendirileceği ancak maliyet hesaplamasında ödünç işlemine konu olan kıymetlerin portföy dışında, buna karşılık teminat olarak gösterilen kıymetlerin ise portföy içinde varsayılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, hisse senetlerinin elden çıkarılmasında alış bedeli ilk giren ilk çıkar yöntemine göre tespit edilirken teminat gösterilenler dikkate alınacak buna karşılık ödünç işlemine konu olanlar ise dikkate alınmayacaktır. Yapılan bu açıklamalara ilişkin olarak 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan örnek şu şekildedir;

Örnek:

Bay (A)'nın X Aracı Kurumunda yaptığı işlemler aşağıdaki gibidir.

Hisse Senedi	İşlem	Adet	Bakiye	Fiyat
Akbank	**Alış**	100	100	2
Akbank	**Ödünç Verme**	-40	60	2
Akbank	**Teminat Verme**	-60	0	2
Akbank	**Alış**	100	100	3
Akbank	**Satış**	-100	0	4

Satışı yapılan 100 adet hissenin alım maliyeti = 60 * 2 + 40 * 3
= 240 YTL

Tevkifat Matrahı = Satış Bedeli – Alış Maliyeti
= 100 * 4 – 240
= 160 YTL

Örnek:

Bay (A), borsada işlem gören ve tam mükellef statüsündeki (A) A.Ş'ne ait hisse senedinden (B) Bankası aracılığıyla aşağıda belirtilen miktarlarda alım-satım yapmıştır (Bu örneğin çözümünde, alım–satım işlemlerinde komisyon bedelinin ve B.S.M.V.'nin olmadığı ve söz konusu hisse senetlerinin iktisap tarihinden itibaren bir yıl içinde elden çıkarıldığı varsayılmıştır.)

Hisse Senedi	İşlem	Adet	Bakiye	Fiyat
(A) A.Ş.	Alış	200	200	3
(A) A.Ş.	Ödünç Verme	-150	50	3
(A) A.Ş.	Teminat Verme	-50	0	3
(A) A.Ş.	Alış	200	200	4
(A) A.Ş.	Satış	-100	100	5

Satışı yapılan 100 adet hissenin alım maliyeti = 50 * 3 + 50 * 4
= 350 YTL

Tevkifat Matrahı= Satış Bedeli – Alış Maliyeti
= 100 * 5 – 350
= 150 YTL

Hisse senetlerinin kısmen elden çıkarılmasında alış bedelinin ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenmesinde ödünç işlemine konu olan kıymetler portföy dışında, teminat gösterilen kıymetler ise portföy içinde varsayılacağından söz konusu hisse senedi satış kazancı ve buna bağlı olarak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca üzerinden tevkifat matrah yukarıdaki gibi hesaplanacaktır.

Örnek :

Bay (B)'nin (C) Bankası aracılığıyla tam mükellef statüsündeki (A) A.Ş.'ye ait olan İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden yaptığı alışlara ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir. (Bu örneğin çözümünde, alım–satım işlemlerinde komisyon bedelinin ve B.S.M.V.'nin olmadığı varsayılmıştır.)

Alış Tarihi	Hisse Adedi	Birim Alış Bedeli (YTL)	Toplam Tutar (YTL)
10.11.2005	1.000	1	1.000
20.03.2006	2.000	1,5	3.000
10.04.2006	3.000	2	6.000
21.06.2006	4.000	2,5	10.000

Bay (B), 20.03.2006 tarihinde satın almış olduğu 2.000 adet hisse senedini aynı bankadan alacağı kredi için teminat olarak vermiştir. Bay (B) sahip olduğu hisse senetlerinden 3.000 adedini, aynı banka aracılığıyla 30.07.2006 tarihinde birim fiyatı 3 YTL olmak üzere toplam 9.000 YTL'ye satmıştır.

Söz konusu hisse senetlerinin tam mükellef kuruma ait olması ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmesine rağmen iktisap tarihinden itibaren bir yıl içinde elden çıkarılması nedeniyle Bay (B)'nin söz konusu hisse senedi alış-satış işlemi sonucu ortaya çıkan olumlu fark, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Aynı şekilde kural olarak söz konusu hisse senedi alım-satım işlemi sonucu ortaya çıkan olumlu fark üzerinden satış işleminin gerçekleştirildiği banka tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca %15 oranında vergi tevkifatının yapılması gerekmektedir. (Söz konusu hisse senetlerinin, bir yıldan daha fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlar üzerinden anılan madde uyarınca tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu bu kazançlar değer artış kazancı olarak da vergilendirilmeyecektir.)

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde farklı tarihlerde alınan hisse senetlerinin kısmen elden çıkarılması durumunda, elden çıkarılan hisse senetlerinin alış bedelinin ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirleneceği hüküm altına alındığından, mükellef tarafından 30.07.2006 tarihinde satışa konu edilen 3.000 adet hisse senedinin alış bedeli de bu yönteme göre belirlenecektir. Buna göre mükellef tarafından satılan 3.000 adet hisse senedinin 1.000 adedinin 10.11.2005 tarihinde alınan hisse senetlerinden, 2.000 adedinin de 20.03.2006 tarihinde alınan hisse senetlerinden olduğu kabul edilecektir.

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası hükmü uyarınca tevkifat uygulaması 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için geçerli olup, bu tarihten önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden banka ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılması mümkün değildir. Ayrıca G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası uyarınca, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin bu tarihten sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesi, mezkur Kanunun 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerine göre yapılacaktır.

Bay (B)'nin farklı tarihlerde alarak 30.07.2006 tarihinde kısmen satışa konu ettiği 3.000 adet hisse senedinin alış bedelinin ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenmesi

durumunda söz konusu satılan hisse senetlerinin 1.000 adedinin 10.11.2005, 2.000 adedinin ise 20.03.2006 tarihinde alınan hisse senetleri olduğu görülecektir. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası uyarınca 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacağından, 10.11.2005 tarihinde alınan 1.000 adet hisse senedi satışından sağlanan kazanç üzerinden tevkifat yapılmayacak, buna karşılık 20.03.2006 tarihinde alınan 2.000 adet hisse senedinin satışından sağlanan değer artış kazancı üzerinden ise anılan madde uyarınca tevkifat yapılacaktır. 20.03.2006 tarihinde iktisap edilen hisse senetleri, alınan kredi için teminat olarak verilmiş olmasına rağmen hisse senedi portföyü içinde kabul edilecek ve ilk giren ilk çıkar yöntemine göre tespit edilecek alış bedelinde dikkate alınacaktır.

Alış Tarihi	Satış Tarihi	Adet	Birim Alış Fiyatı (YTL)	Alış Bedeli (YTL)	Birim Satış Fiyatı (YTL)	Satış Bedeli (YTL)	Fark (YTL)
10.11.2005	30.07.2006	1.000	1	1.000	3	3.000	2.000
20.03.2006	30.07.2006	2.000	1,5	3.000	3	6.000	3.000

Buna göre;

- 10.11.2005 tarihinde iktisap edilen hisse senedinin 30.07.2006 tarihinde elden çıkarılmasından sağlanan 2.000 YTL tutarındaki değer artış kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme uyarınca tevkifat yapılmayacak,

- 20.03.2006 tarihinde iktisap edilen hisse senetlerinin 30.07.2006 tarihinde elden çıkarılmasından sağlanan 3.000 YTL tutarındaki değer artış kazancı üzerinden ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca işleme aracılık eden banka tarafından vergi tevkifatı yapılacaktır. (Söz konusu tevkifatın oranı, kazancı elde edenin dar veya tam mükellef olması durumlarında farklılık arzetmektedir. Buna göre dar mükellef gerçek kişi ve kurumların 07.07.2006 tarihine kadar elde edecekleri kazançlar üzerinden %15, bu tarihten sonra ise %0 oranında tevkifat yapılacaktır. Tam mükellef gerçek kişi ve kurumların ise 23.07.2006 tarihine kadar elde ettikleri kazançlar üzerinden %15, bu tarihten sonra elde edilenler üzerinden ise %10 oranında tevkifat yapılacaktır.)

6.2.1.2.2.8. Açığa Satış (Alımdan Önce Satış) İşlemlerinde Tevkifat Matrahı

Bilindiği üzere, bazı menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alımından önce satışa konu edilmesi mümkün olabilmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması durumunda, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutarın belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Örnek:

Bay (A), (B) Bankası vasıtasıyla tam mükellef statüsündeki (X) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 5.000 adedini 11.03.2006 tarihinde birim fiyatı 3 YTL üzerinden açığa satmıştır. Bay (A), aynı hisse senedi ile ilgili olarak 15.04.2006 tarihinde sırasıyla 2 YTL üzerinden 6.000 adet ve 1,5 YTL üzerinden 3.000 adet satın almıştır.

Buna göre (X) Bankası söz konusu hisse senedi satış kazancı üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından açığa satış işlemi yapıldıktan sonra ilk alınan hisse senetlerinin maliyet bedelini esas alacaktır. Bu durumda söz konusu hisse senedi satış kazancı tutarı olan (15.000 YTL – 10.000 YTL=) 5.000 YTL üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esasların belirlendiği 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğ uyarınca; aynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde satış talimatının alındığı ana kadar kayıtlara giren işlemler bazında ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi dikkate alınabilecek, ancak tevkifat matrahı ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenecektir.

6.2.1.2.2.9. Hisse Senetleri ile Birlikte Diğer Menkul Kıymet ve/veya Sermaye Piyasası Aracının Elden Çıkarılması Durumunda Tevkifat Uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca bankalar, aracı kurumlar ve Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlar; takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle alım satımına ya da dönemsel getirilerine aracılık ettikleri menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulmasından ya da elden çıkarılmasından sağladıkları kazanç ve iratlar üzerinden tevkifat yapmak zorundadırlar. Bu dönem içinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak kabul edilecektir. Buna bağlı olarak, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle aynı türden menkul kıymetin satışından doğan kar ve zararlar birlikte değerlendirilerek tevkifat matrahı tespit edilecektir. Örneğin, üç aylık tevkifat dönemi içinde birden fazla hisse senedi alım-satım işleminin birlikte yapılması halinde, bu işlemlerden doğacak kazanç birlikte değerlendirilecek ve tevkifat matrahı bu şekilde tespit edilecektir.

Bu hüküm uyarınca alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması kaydıyla, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemler konsolide edilerek beyan edilip ödenmesi gereken vergi hesaplanacaktır. Tevkif suretiyle kesilen verginin ödenmesi gereken vergiden fazla olması (bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) halinde fazla kesilen vergi müşterinin hesabına aktarılacaktır.

Anılan madde uyarınca aynı türden menkul kıymet ile ilgili olarak ortaya çıkan kazanç üzerinden yapılacak tevkifatın takvim yılının üçer aylık tevkifat dönemleri ile sınırlı olduğuna dikkat etmek gerekmektedir. Kitabımızın izleyen bölümünde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle elden çıkarılan hisse senetlerinin bir kısmından zarar edilmesi durumunda söz konusu zarar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen üç aylık döneme devredecektir. Başka bir deyişle söz konusu hisse senedi satış zararı, takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerde ortaya çıkacak hisse senedi satış karından mahsup edilecektir. Bununla birlikte takvim yılının son üç aylık döneminde oluşan zarar tutarının, izleyen döneme aktarılmak suretiyle bu dönemde elde edilen hisse senedi alım-satım kazancına ilişkin tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınması mümkün değildir.

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan zararın mahsup edilmesi uygulaması açısından, aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının değerlendirilmesinde aşağıdaki sınıflandırma esas alınacaktır.

1. Sabit getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları,
(Örnek: Tahviller ve Hazine Bonoları)
2. Değişken getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları,
(Örnek: Hisse Senetleri)
3. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri,

Menkul kıymetlerle yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde sınıflandırma, işlemle ilişkilendirilen menkul kıymetin dahil olduğu gruba göre yapılacaktır. Diğer taraftan 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde "Sabit Getirili Menkul Kıymetler" kategorisinde yer alan tahvil ve bonoların değişken faizli, dövize, altına veya başka bir değere endeksli olmasının durumu değiştirmeyeceği, bu nedenle söz konusu tahvil ve bonoların da sabit getirili menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları çerçevesinde değerlendirileceği, "Yatırım Fonları Katılma Belgeleri"nin de ayrı bir sınıf olarak kendi içinde değerlendirileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte menkul kıymete bağlı olmaksızın yapılan işlemler ise 3. gruptaki vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri kapsamında değerlendirilecektir.

Örnek:

Bay (B)'nin, ihraç ve iktisap tarihleri 01.01.2006 tarihinden sonraki tarihler olan menkul kıymetlerden Temmuz-Ağustos-Eylül/2006 döneminde (X) Bankası vasıtasıyla elde etmiş olduğu gelirler aşağıdaki gibidir. (Söz konusu işlemler, 23.07.2006 tarihinden önce gerçekleştirilmiş olup, tevkifat oranı %15'tir.)

Menkul Kıymet Türü	Alış Bedeli (YTL)	Satış Bedeli (YTL)	Kar/Zarar (YTL)
Hazine bonosu	20.000	40.000	20.000
Hisse senedi	5.000	12.000	7.000
Devlet Tahvili	100.000	75.000	-25.000
Hisse senedi	18.000	15.000	-3.000
Hisse senedi	40.000	50.000	10.000

Tablodan da anlaşılacağı üzere Bay (B), Temmuz-Ağustos-Eylül/2006 döneminde (X) Bankası vasıtasıyla hisse senetleri alım-satımından toplam 14.000 YTL kazanç, sabit getirili menkul kıymetler olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından ise toplam 5.000 YTL zarar elde etmiştir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, üç aylık tevkifat dönemi içinde kazanç doğuran her işlem üzerinden, işleme aracılık eden banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlar tarafından % 15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Bu durumda Bay (B)'nin elde ettiği 7.000 YTL ve 10.000 YTL tutarlarındaki hisse senedi satış kazançları üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, dönem içerisinde (1.050 + 1.500 =) 2.550 YTL tevkifat yapılacaktır.

Ancak, üç aylık tevkifat dönemi sonunda işlemlerin konsolide edilmesi ile hisse senedi satış kazancının (3.000 YTL'lik zararın düşülmesi sonucunda) 14.000 YTL olduğu tespit edilecektir. Bu durumda (X) Bankası tarafından fazla ve yersiz olarak tevkif edilen (3.000 x %15=) 450 YTL tutarındaki verginin müşterinin hesabına aktarılması gerekmektedir. Çünkü, (bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkif yoluyla kesilen vergi tutarı, ödenmesi gereken vergi tutarından fazladır.

Değişken getirili hisse senetleri ile sabit getirili tahvil/bonoların farklı türden menkul kıymet olması sebebiyle her iki grup arasında zarar mahsubunun yapılması mümkün değildir. Bu durumda (X) Bankası, Bay (B)'nin hisse senedi alım-satım kazancı tutarı olan toplam 14.000 YTL üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca % 15 oranında tevkifat yapacaktır. Aksi takdirde, Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından kaynaklanan zarar tutarının, tevkifat matrahının tespiti aşamasından hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazanç tutarından mahsup edilmesi mümkün değildir.

Diğer taraftan Bay (B), 31.12.2006 tarihine kadar sabit getirili menkul kıymetlerin (Tahvil, Hazine bonosu) elden çıkarılmasından kazanç elde etmesi durumunda, Temmuz-Ağustos-Eylül/2006 döneminde ortaya çıkan 5.000 YTL tutarındaki Devlet tahvili ve Hazine bonosu satış zararını söz konusu kazanç tutarından mahsup edebilecektir. Bununla birlikte ilgili yıl aşıldıktan sonra (01.01.2007 tarihinden sonra) Devlet tahvili ve Hazine bonolarının itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlardan, söz konusu tahvil ve bono satış zararının indirilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte Ekim-Aralık/2006 döneminde sadece Devlet tahvili ya da sadece Hazine bonosunun elden çıkarılmasından sağlanan kazançlardan, hem Hazine bonosu satış zararı, hem de Devlet tahvili satış zararının indirilmesi mümkündür.

Öte yandan aynı tür menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan zararların ilgili yıl aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerde bu tür menkul kıymetlerden elde edilecek dönemsel getirilerden mahsup edilmesi mümkün değildir. Çünkü G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında sadece aynı tür menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan zararların yine menkul kıymet alım satımından elde edilen kazançlardan mahsup edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre menkul kıymet alım satımından doğan zararın aynı tür menkul kıymetten elde edilen dönemsel gelirlerden mahsup edilmesi mümkün değildir. Başka bir deyişle her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından ortaya çıkan zararın, söz konusu menkul kıymetlerin itfa tarihinde elde edilecek faiz gelirinden mahsup edilmesi mümkün değildir.

Örnek:

Bay (A), 01.02.2006 tarihinde almış olduğu Devlet tahvilini itfa tarihinden önce (15.05.2006 tarihinde) elden çıkarmış ve bu işlem sonucunda 1.000 YTL zarar etmiştir. Diğer taraftan Bay (A), aynı dönemde elinde bulunan diğer Devlet tahvilleri dolayısıyla toplam 5.000 YTL tutarında faiz geliri elde etmiştir. Buna göre Bay (A)'nın elde ettiği faiz geliri üzerinden, söz konusu bu gelirin elde edilmesine aracılık eden banka, aracı kurum ya da saklamacı kuruluş tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacak olup, aynı dönemde Devlet tahvillerinin elden çıkarılmasından doğan

zararların, aynı tür menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinden mahsup edilmesi mümkün değildir.

Bununla birlikte, Devlet tahvilinin elden çıkarılmasından doğan zararın, yıl sonuna kadar aynı türden menkul kıymetin elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlardan mahsup edilmesi mümkün olacaktır. Doğal olarak 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirtildiği üzere, tahvillerin bir kısmının; dövize, altına ya da başka bir değere endeksli olması, bunların sabit getirili menkul kıymetler sınıfında değerlendirilmesine engel olmayacaktır.

6.2.1.2.2.10. 01.01.2006 Tarihinden Önce İktisap Edilen Hisse Senetlerinin Bu Tarihten Sonra Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak ve 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere eklenen Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında özetle; hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, işleme aracılık eden banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kurumlar tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan tevkifat uygulaması, 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılan hisse senetlerinden sağlanan kazançların vergilendirilmesi açından geçerli olup, 01.01.2016 tarihi itibariyle sona erecektir. Başka bir deyişle iktisap tarihine bakılmaksızın, 01.01.2016 tarihinden sonra hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, tevkifat uygulamasına ilişkin şartların mevcut olması durumunda dahi, G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

Diğer taraftan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerin anılan maddenin yürürlüğe girdiği 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettikleri hisse senetlerini bu tarihten sonra elden çıkarmalarından sağladıkları kazançların vergilendirilmesinde tevkifat uygulamasının geçerli olup olmayacağı hususunda, uygulamada bir kısım tereddüt ve ihtilafların ortaya çıkması muhtemeldir. Bu amaçla Kanun koyucu, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin bu tarihten sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılıp yapılmayacağı hususunda anılan maddenin (10) numaralı fıkrasında özel bir düzenleme yapmıştır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin anılan (10) numaralı fıkrası şu şekildedir;

> *"10. Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır."*

Anılan madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 01.01.2006 tarihinden itibaren elden çıkardıkları hisse senetlerinin bu tarihten önce iktisap edilmiş olması durumunda, söz konusu değer artış kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacak ve bu gelirlerin vergilendirilmesi 31.12.2205 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlere göre yapılacaktır. 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elde tutulmasından ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

6.2.1.2.2.11. Tevkifat Kapsamına Dahil Olmayan Hisse Senedi Alım Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi

Genel olarak 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden (söz konusu işlemin banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar vasıtasıyla yapılması kaydıyla), G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca tevkifat yapılacaktır. Buna karşılık 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilmiş olmakla birlikte bir kısım hisse senetlerinden elde edilen değer artış kazançları üzerinden G.V.K.'nın anılan maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesinin; özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracını ifade edeceği hüküm altına alınmıştır.[109] Buna göre; yurt dışında iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden, banka ve aracı kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Öte yandan;

- Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmamış,
- Ya da Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem görmeyen,

hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı üzerinden de tevkifat yapılmayacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında özetle; banka ve aracı kurumların anılan maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulmaksızın aldıkları menkul kıymetlerin satış ve alış bedeli arasındaki fark üzerinden kendilerine satış yapanlar adına %15 oranında tevkifat yapacakları hüküm altına alınmıştır. Ancak anılan fıkrada bu uygulamanın istisnaları hüküm altına alınmış olup, banka ve aracı kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulmaksızın aldıkları hisse senetleri ile anılan fıkranın altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının satış ve alış bedelleri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında, 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri

[109] G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (13) numaralı fıkrasında ayrıca; bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan, belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik ve finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı olarak değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

geçerli olacağı hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık anılan maddenin (16) numaralı fıkrasında özetle; bu madde kapsamına girmeyen ve 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde de 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca gerçek kişilerin ivazsız olarak iktisap ettikleri hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlar, gelir vergisine tabi bulunmamaktadır. Buna karşılık 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin olarak bir kısım açıklamalar yapılmıştır. Anılan Tebliğde mirasçılara veraset yoluyla intikal eden hisse senedi ve tahviller ölüm tarihinde, diğer suretle vuku bulan bedelsiz intikallerde ise bu kıymetler hukuken iktisap edildiği tarihte elde edilmiş kabul edilecek ve söz konusu kıymetlerin alış bedeli olarak da miras bırakanın ölümü veya hukuki iktisabın gerçekleştiği tarihteki borsa rayici, borsaya kayıtlı olmayanlar için ise bu tarihteki emsal bedelinin esas alınacağı, varislerce satılması halinde, satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden, Geçici 67. madde kapsamında tevkifat yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Buna göre hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlardan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat uygulamasının geçerli olmayacağı durumlar ve dayanağı şu şekilde olacaktır.

Kazancın mahiyeti	**G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesine Göre Yapılacak Tevkifat Karşısındaki Durumu**	**Dayanağı**
01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/10
Yurt dışından alınan hisse senetleri	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/13
Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu'nca kayda alınmamış hisse senetleri	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/13
Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem görmeyen hisse senetleri	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/13
Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsalarında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar[110]	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/1

[110] Bilindiği üzere 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak vergilendirilecek hisse senetleri yeniden belirlenmiştir. Anılan değişiklik uyarınca 01.01.2006 tarihinden itibaren; İvazsız olarak iktisap edilenler ile Tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin, elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayacaktır. Dikkat edileceği üzere G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde mevcut olan "Türkiye'de kurulu menkul kıymetler borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri"nin değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayacağına yönelik düzenlemeye söz konusu bendin yeni halinde yer verilmemiştir. Başka bir deyişle 01.01.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de

İvazsız olarak iktisap edilen hisse senetleri	Tabi	258 seri Numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği
2016 ve daha sonraki yıllarda elden çıkarılan hisse senetleri	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/18
01.01.2006 tarihinden önceki bir tarihte alınan hisse senetlerine bağlı olarak sermaye yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu alınan hisse senetleri	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/10
01.01.2006 tarihinden önceki bir tarihte alınan hisse senetlerine bağlı olarak kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucu alınan hisse senetleri	Tabi değil	G.V.K. Gç.Md. 67/10
Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının ilgili olduğu fona iadesi	Tabi	G.V.K. Gç.Md. 67/1
Menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri	Tabi	G.V.K. Gç.Md. 67/1

6.2.1.3. Hisse Senedi Alım Satım Kazançlarının Beyanı

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin üçüncü fıkrasının 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hali uyarınca, gerçek kişilerin 2005 yılında elde ettikleri değer artış kazançlarının toplam 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisnadır. Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında elden çıkardıkları hisse senetleri nedeniyle elde ettikleri değer artış kazancının da 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Söz konusu istisna, gerçek kişilerce bir takvim yılı içinde elde edilecek değer artış kazançlarının tamamına ve bir defaya mahsus olmak üzere uygulanacaktır. Aksi takdirde anılan istisnadan G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde bentler halinde tadadi olarak belirtilen değer artış kazançları için ayrı ayrı yararlanılması mümkün değildir.

Diğer taraftan mezkur Kanunun "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinde özetle; kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısımları için beyanname verilmeyeceği ve bu gelirlerin başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında elden çıkardıkları hisse senetleri nedeniyle elde ettikleri değer artış kazancının 13.000 YTL'nı aşmaması durumunda (başkaca değer artış kazancının bulunmadığı varsayımı altında) yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecek ve söz konusu bu gelirler, başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir.

Öte yandan usul ve esasları kitabımızın bu bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere gerçek kişilerce 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetlerinin elden

---

kurulu bulunan menkul kıymetler borsalarında işlem gören hisse senetlerinin gerçek kişilerce üç aydan daha kısa süre içinde elden çıkarılan hisse senetlerinden elde edilen kazançların gelir vergisine tabi olacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan gelirler için, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre anılan hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan gelirler, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayacaktır.

çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, söz konusu işleme aracılık eden banka, aracı kurum ya da saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Bununla birlikte anılan maddenin (7) numaralı fıkrasında özetle; (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyannamenin verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin ithal edilmeyeceği, ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç kapsamında değerlendirileceği ve ticari faaliyet kapsamında elde edilen kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergilerin tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin yeniden düzenlenen (11) numaralı fıkrasında özetle, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile ilgili olarak dileyen mükelleflerin yıllık veya münferit beyanname verebilecekleri hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 5436 sayılı Kanunla yeniden düzenlenen (11) numaralı fıkrası şu şekildedir;

> *"11) Dar mükellefler de dahil olmak üzere, bu madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir. Beyan edilen gelir üzerinden % 15 oranında vergi hesaplanır.* ***(2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre bu oran %10 olarak uygulanır. Yürürlük; 23.07.2006)*** *Hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilir. Şu kadar ki, mahsup edilemeyen zararlar izleyen takvim yıllarına devredilemez."*

Buna göre gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap ettikleri hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağladıkları kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat, söz konusu mükelleflerin elde ettikleri gelirleri beyan etmek istememeleri durumunda nihai vergi mahiyetinde olacaktır. Başka bir deyişle G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi yarınca tevkifata tabi tutulan hisse senedi alım-satım kazançlarına ilişkin olarak dileyen mükelleflerce yıllık beyanname verilecek olup, söz konusu bu durum tamamen kazancı elde eden mükelleflerin ihtiyarında bulunmaktadır. Tevkifata tabi tutulmuş hisse senedi alım-satım kazançlarının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda, beyan edilen gelirler üzerinden %15 oranında vergi hesaplanacağı hüküm altına alınmışken, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 23.07.2006 tarihinden itibaren %10 oranında vergi hesaplanacaktır. Buna göre 2006 yılına ilişkin olarak verilecek beyannamede beyan edilen gelir kıst dönemler itibariyle hesaplanarak, 23.07.2006 tarihi öncesi kıst döneme ilişkin olarak %15, bu tarihten sonraki kıst döneme ise %10 oranı uygulanmak suretiyle vergi hesaplanacaktır. Söz konusu bu hususla ilgili olarak 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan örnekler şu şekildedir;

Örnek; Bay (A)'nın, 2006 yılında (X) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu menkul kıymet alım-satımına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tarih	Menkul Kıymet Türü	Kar/Zarar	Tevkifat Matrahı	Tevkifat Oranı (%)	Vergi

Şubat 2006	Hisse Senedi	100	100	15	15
Mart 2006	Tahvil	200	200	15	30
Nisan 2006	Hisse Senedi	50	50	15	7,5
Mayıs 2006	Tahvil	-150	-	15	-
Ağustos 2006	Hisse Senedi	150	150	10	15
Eylül 2006	Tahvil	-100	-	10	-
Ekim 2006	Hisse Senedi	-100	-	10	-
Kasım 2006	Tahvil	-100	-	10	-

Örneğimizde, Bay (A)'nın ihtiyari beyanname vermesi durumunda; aynı türden menkul kıymetlere ilişkin yıl içinde oluşan zararlar mahsup edilebilecektir. Dolayısıyla, değişken getirili hisse senetleri ile sabit getirili tahvillerin alım-satımından doğan kar/zarar işlemlerinin kendi içerisinde mahsubu sonucu vergiye tabi kazanç belirlenecek olup, bu kazancın 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmına % 15, bu tarihten sonraki kısmına ise % 10 oranı uygulanarak, hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilecektir.

Bu durumda hesaplama aşağıdaki gibi olacaktır.

Menkul Kıymetin Türü	**Kar Zarar**	**Beyan Edilen Gelir**	**Vergi Oranı (%)**	**Hesaplanan Vergi**	**Toplam**	**Yıl İçinde Tevkif Edilen Vergi**	**İade Tutarı**
Hisse Senedi	200	150	15	22,5	27,5	37,5	10
		50	10	5			
Tahvil	- 150	0	-	-	-	30	30

Bay (A)'nın 2006 yılında hisse senetlerinin alım-satımından elde ettiği 200 YTL tutarındaki karın 150 YTL'lik kısmının söz konusu Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23.07.2006 öncesi döneme, 50 YTL'lik kısmının ise bu tarihten sonraki döneme ilişkin olması nedeniyle farklı vergi oranları uygulanmıştır.

Örnek :

Bay (A)'nın, 2006 yılında (X) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu menkul kıymet alım-satımına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tarih	**Menkul Kıymet Türü**	**Kar/Zarar**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
Şubat 2006	Hisse Senedi	180	180	15	27
Mart 2006	Tahvil	200	200	15	30
Nisan 2006	Hisse Senedi	50	50	15	7,5
Mayıs 2006	Tahvil	-150	-	15	-
Ağustos 2006	Hisse Senedi	100	100	10	10
Eylül 2006	Tahvil	-100	-	10	-

Ekim 2006	Hisse Senedi	-100	-	10	-
Kasım 2006	Tahvil	100	-	10	-

Bu durumda benzer hesaplama aşağıdaki gibi olacaktır.

Menkul Kıymetin Türü	**Kar Zarar**	**Beyan Edilen Gelir**	**Vergi Oranı (%)**	**Hesaplanan Vergi**	**Yıl İçinde Tevkif Edilen Vergi**	**İade Tutarı**
Hisse Senedi	230	230	15	34,5	44,5	10
Tahvil	50	50	15	7,5	30	22,5

Bay (A)'nın 2006 yılında tahvil alım-satımından elde ettiği 50 YTL'lik karın, Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23.07.2006 öncesi döneme ilişkin olması nedeniyle beyan edilen gelire % 15'lik oran uygulanmıştır.

Buna karşılık gerçek kişilerin ticari faaliyet kapsamında elde etmiş oldukları hisse senedi alım satım kazançları ticari kazanç olarak değerlendirilecek ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkif edilen vergiler yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde mahsup edilecektir.

Dar mükellef statüsündeki gerçek kişilerin Türkiye'de hisse senedi alım-satımından sağladıkları kazançlar, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olup, bu mahiyetteki kazançların G.V.K.'nın 101. maddesi hükmü uyarınca kazancın elde edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde münferit beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında; anılan Kanunun (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılacak tevkifat açısından gelir sahibinin tam ya da dar mükellef olmasının herhangi bir öneminin bulunmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre dar mükellef gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap ettikleri hisse senetlerini 2006-2015 yılları arasında elden çıkarmalarından sağladıkları kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacak ve bu kazançlar için ayrıca münferit beyanname verilme mecburiyeti olmayacaktır. Ancak 5436 sayılı Kanunla yeniden düzenlenen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrası uyarınca dileyen dar mükellefler elde ettikleri hisse senedi alım-satım kazançları için yıllık beyanname verebileceklerdir. Bu kapsamda yıllık beyanname ile beyan edilecek gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar elde edilenler üzerinde %15, bu tarihten sonra elde edilen gelirler üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacaktır. Ancak 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümle ile 07.07.2006 tarihinden itibaren dar mükellef gerçek kişi ve kurumların banka ve aracı kurum vasıtasıyla menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlar üzerinden anılan fıkra uyarınca %0 oranında tevkifat yapılacaktır. Buna göre %0 oranında tevkifata tabi tutulmuş kazançlar için ihtiyari beyanname verilmesi suretiyle fazla ödenen verginin iadesinin talep edilmesinin talebi mümkün olmadığından bizce dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %0

oranında tevkifata tabi tutulmuş kazançlar için ihtiyari beyanname verilmesi durumu söz konusu olmayacaktır.

Öte yandan bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (16) numaralı fıkrasında özetle; anılan madde kapsamına girmeyen ve 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançların, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirileceği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Buna göre; anılan mahiyetteki (01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen) hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazancın 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacak ve elde edilen gelir tutarının 13.000 YTL'nin altında olması durumunda söz konusu gelirler için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere söz konusu bu gelirler ithal edilmeyecektir. Buna karşılık 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının 13.000 YTL'nin üstünde olması durumunda (gelir vergisine tabi başkaca değer artış kazancının bulunmadığı varsayımı altında), istisna tutarını aşan kısmın beyan edileceği tabidir. (Bilindiği üzere G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin 5281 sayılı Kanunla değiştirilen hali uyarınca 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere bir takvim yılında elde edilen değer artışı kazancının, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlananlar hariç, 6.000 Yeni Türk Lirası gelir vergisinden müstesna olacaktır)

7. YATIRIM FONLARI KATILMA BELGELERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇ ve İRATLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

Yatırım fonları, Sermaye Piyasası Kanunu gereğince halktan katılma belgeleri karşılığında toplanan paralarla, belge sahipleri hesabına, riskin dağıtılması ilkesi ve inançlı mülkiyet esaslarına göre sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek amacıyla kurulan mal varlıkları olup, tüzel kişilikleri bulunmamaktadır. Bununla birlikte 5422 sayılı K.V.K.'nın 2. maddesi hükmü uyarınca adı geçen Kanun ve Gelir Vergisi Kanunu uygulaması açısından sermaye şirketi olarak addolunmaktadırlar. Aynı şekilde 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5520 sayılı K.V.K.'nın 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da; Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlarının sermaye şirketi sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Yatırım fonları, genel olarak sermaye şirketi kabul edilmekle birlikte fon bünyesinde ortaya çıkan kazancın ortaklara dağıtılması sermaye şirketleri için belirlenen usul ve esaslardan farklılık arzetmektedir. Yatırım fonu katılma belgelerinin kuruculara (fona) satışı yoluyla elde edilen gelirler, fon bünyesinde oluşan gelirin ortaklara dağıtılması anlamına gelir ve fon bünyesinde ortaya çıkan kazancın dağıtımı bu şekilde gerçekleştirilir.[111] Uygulamada yatırım fonu kazancı, katılma belgelerinin fona geri satılması suretiyle elde edilmekle birlikte, katılma belgelerinin fona iadesi dışında borsada, borsa dışı aracı kuruluşlar ve diğer şahıslar

[111] SAĞLAM Erdoğan, "Yatırım Fon ve Ortaklıklarından Elde Edilen Kar Payları ile Bunların Katılma Belgesi ve Hisse Senetlerinin Alım-Satımından Doğan Kazançların Vergilendirilmesi", Yaklaşım, Mart/2000,

arasında da alınıp satılması suretiyle kazanç elde edilmesi de mümkün olmakla birlikte bu şekilde satış pek yaygın değildir.[112]

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1) numaralı bendinde, her nev'i hisse senetlerinden elde edilen kar paylarının menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu ve yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar paylarının da bu mahiyette olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre yatırım fonu katılma belgelerinin kuruculara (fona) iade edilmesi suretiyle elde edilen gelirler kar payı mahiyetinde olup, menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Bununla birlikte gerçek kişiler tarafından yatırım fonu katılma belgelerinin kurucular (fon) dışındaki kişi veya kurumlara satılmasından elde edilen kazançlar ise Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca diğer kazanç ve irat olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

Kitabımızın bu bölümünde yatırım fonu katılma belgelerinin fona iadesi ile diğer şahıslara satılması karşılığında elde edilen gelirlerin, 2005 ve 2006-2015 yılları arasında vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

7.1. 2005 Yılında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

Gerçek kişilerin 2005 yılında gerek fona iade ettikleri gerekse üçüncü kişilere sattıkları yatırım fonu katılma belgelerinden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

7.1.1. Katılma Belgelerinin Fona İade Edilmesinden Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Yatırım fonu katılma belgelerinin ait olduğu fona iade edilmesinden 2005 yılı içinde sağlanan kazançların tam ve dar mükellef gerçek kişiler açısından vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

7.1.1.1. Tam Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi;

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1) numaralı bendinde, yatırım fonu katılma belgelerinden[113] elde edilen kar paylarının menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık 4444 sayılı Kanunla anılan Kanuna eklenen Geçici 55. madde ile 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında menkul

---

[112] ÜREL Gürol, "Yatırım Fonu Katılma Belgelerinden Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi", Yaklaşım, Ekim/2000

[113] *Katılma belgeleri, belge sahibinin kurucuya karşı sahip olduğu hakları taşıyan ve fona kaç pay ile katıldığını gösteren kıymetli evrak niteliğinde bir senet olup kaydi değer ile tutulur. İçtüzüğünde kurucu dışındaki aracı kuruluşlarca serbestçe alım satımı öngörülen A tipi fonların katılma belgeleri menkul kıymet sayılır. (VII Seri No'lu SPK Tebliği, No: 10) Görüldüğü üzere Sermaye Piyasası Kanunu'na göre bazı A tipi yatırım fonu katılma belgeleri menkul kıymet sayılmakta (sadece içtüzüğünde kurucu dışındaki aracı kuruluşlarca serbestçe alım-satımı öngörülen A tipi yatırım fonları) olup, bunun dışındaki yatırım fonu katılma belgelerinin, yani B tipi yatırım fonları, gayrimenkul yatırım fonları, döviz yatırım fonları ve risk sermayesi yatırım fonları katılma belgelerinin, SPK mevzuatı uyarınca menkul kıymet niteliği yoktur. Buna mukabil, gerek Vergi Usul Kanunu'nun menkul kıymetlerde değerleme esaslarını belirleyen 279. madde maddesi, gerekse 1999-2002 yılları arasında elde edilen diğer kazanç ve iratların vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 56. maddesinde, niteliğine bakılmaksızın bütün yatırım fonları katılma belgelerinden menkul kıymet olarak bahsedilmektedir.* (SAĞLAM Erdoğan, "Yatırım Fon ve Ortaklıklarından Elde Edilen Kar Payları ile Bunların Katılma Belgesi ve Hisse Senetlerinin Alım-Satımından Doğan Kazançların Vergilendirilmesi", Yaklaşım, Mart/2000)

kıymetler yatırım fonlarından elde edilen kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği, ancak ticari kazanç kapsamında elde edilen bu mahiyetteki gelirlerin bu düzenlemeden yararlanamayacağı hüküm altına alınmıştı. Gerçek kişilerin ticari işletmeye dahil olmayan menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde ettikleri kar paylarının beyan edilmeyeceğine ilişkin G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan düzenleme, 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edilen gelirler için uygulanacak, 01.01.2005 tarihinden itibaren elde edilenler için ise uygulanması mümkün olamayacaktı. Ancak, 5281 sayılı Kanunun 43/8-e maddesi ile 31.12.2004 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yapılan değişlik ile söz konusu düzenleme 2005 yılında menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payları için de uygulanır hale gelmiştir. G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinin 5281 sayılı Kanunla değişik hali şu şekildedir;

> *"Geçici Madde 55: 01.01.1999-31.12.2005 tarihleri arasında elde edilen ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan Gelir Vergisi Kanununun 75. maddesinin 7, 12, 14 numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları, menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kar payları veya bu fonların katılma belgelerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında alım satımından elde edilen kazançlar ile Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemler sonucunda elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticari işletmeye dahil olan bu gelirler, bu maddenin kapsamı dışındadır."*

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yapılan değişiklik, söz konusu uygulamanın 2005 yılı içinde geçerli olmasını sağlamakla sınırlı olmayıp, ayrıca menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında alım satımından elde edilen kazançlar ile Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemler sonunda elde edilen kazançlar için de yıllık beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin (dar mükellef gerçek kişiler dahil) ticari işletmelerine dahil olmayan menkul kıymetler yatırım fonlarını ilgili fona iade etmeleri sonucunda 2005 yılında elde ettikleri kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir. G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan uygulamadan yararlanma açısından menkul kıymetler yatırım fonunun türünün (A ve B tipi) ve elde edilen kazanç tutarının herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Bu noktada, bir hususu hatırlatmakta fayda bulunmaktadır. G.V.K.'nın Geçici 55. maddesi ticari kazanç (kurum kazancı) kapsamında elde edilen gelirler için geçerli değildir. Bu durumda, ticari faaliyet kapsamında menkul kıymet yatırım fonlarından elde edilen gelirler ticari kazanç (kurum kazancı) olarak kabul edilecek ve dönem kazancına ilave edilecektir. (Gerçek kişilerin ticari faaliyet kapsamında elde ettikleri gelirler ile kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar kitabımızın izleyen bölümünde ayrı bir başlık altında ve ayrıntılı olarak açıklanacaktır.)

G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde hüküm altına alınan uygulama sadece menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payları için uygulanmaktadır. Başka bir deyişle; risk sermayesi, gayrimenkul ve emeklilik yatırım fonlarından elde edilen kar payları için G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan uygulamadan yararlanılması mümkün değildir. Buna karşılık G.V.K.'nın "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinin

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılan ikinci fıkrasında özetle; menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları, risk sermayesi yatırım fon ve ortaklıkları ve gayrimenkul yatırım fon ve ortaklıklarından sağlanan kar paylarının (ticari işletmelere dahil olanlar hariç) indirim oranı uygulanmak suretiyle bulunan kısmının, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında tam mükellef kurumlardan elde edilen mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarının yarısının gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.[114] Buna göre gerçek kişilerin risk sermayesi ve gayrimenkul yatırım fonu katılma belgelerinin fona iade edilmesi suretiyle 2005 yılı içinde elde etmiş oldukları kar paylarının G.V.K.'nın 76. maddesinin 5281 sayılı Kanunla kaldırılmadan önceki ikinci fıkrası uyarınca indirim oranına isabet eden kısım düşüldükten sonra kalan kısmının yarısı gelir vergisinden istisna olacak, buna mukabil istisna uygulaması sonucu kalan tutar ise menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacaktır.[115]

Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları, risk sermayesi yatırım fon ve ortaklıkları ve gayrimenkul yatırım fon ve ortaklıklarından sağlanan kar paylarından 2006 yılı içinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde ise söz konusu fon ve ortaklıklarının katılım belgelerinin iktisap tarihlerine göre indirim oranı uygulanıp uygulanmaması farklılık arzedecektir. Geçici 67. maddenin (10) numaralı fıkrası uyarınca 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacaktır. Bu durumda belirtilen fon ve ortaklıkların katılma belgelerinin iktisap tarihi 01.01.2006 tarihinden önceki bir tarih ise vergileme yukarıda açıklandığı gibi elde edilen kar payına indirim oranı uygulanarak[116] ve bukunan tutarın yarısı gelir vergisinden istisna edilerek yapılacaktır. Katılma belgelerinin iktisap tarihi 01.01.2006 tarihinden sonraki bir tarih ise indirim oranı uygulaması mümkün olamayacak, kar payının yarısı gelir vergisine tabi tutulacaktır.

Örnek:

Bay (A), 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap etmiş olduğu risk sermayesi (girişim sermayesi) yatırım fonu katılma belgelerini 2006 yılı içinde ait olduğu fona iade etmiş ve toplam 40.000 YTL tutarında kar payı elde etmiştir. Bay (A), G.V.K.'nın 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan istisna uygulamasından yararlanıp elde ettiği kazancın yarısını

---

[114] 4842 sayılı Kanunla yeniden düzenlenen G.V.K.'nın 22. maddenin (2) numaralı bendinde yer alan kar paylarına ilişkin istisna uygulamasından önce, kar payları üzerindeki vergi yükünü hafifletmek ve mükerrer vergilemeyi engellemek amacıyla mezkur Kanunun mükerrer 75. maddesi uyarınca vergi alacağı olarak adlandırılan ve özetle kar payının 1/5'inin kar payına ilave edilerek bu tutarın hesaplanan vergiden mahsup edilmesi esasına dayanan sistem uygulanmaktaydı. Ancak vergi alacağı uygulaması 2003 yılı gelirlerine uygulanmak üzere 4842 sayılı Kanunla uygulamadan kaldırılarak yerine kar paylarının yarısını gelir vergisinden istisna eden sistem getirilmiştir.

[115] 2005 yılı yeniden değerleme oranı % 9,8 aynı yılda Devlet tahvili ve Hazine bonosu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranı da % 18,25 olduğunu dikkate alarak, 2005 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranını, Maliye Bakanlığı tarafından %53,7 olarak tespit edilerek (42) numaralı Gelir Vergisi Sirküleri ile ilan edilmiştir.

[116] Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre 2006 yılı için tespit edilmiş olan yeniden değerleme oranı % 7,8' dir. Bu dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonosu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranı ise % 16,76'dır. Buna göre, 2006 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı (% 7,8 / % 16,76 =) **% 46,5** olmaktadır. (260 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği)

beyan konusu yapacaktır. Bay (A)'nın 01.01.2006 tarihinden sonra sonra iktisap etmiş olduğu katılma belgeleri için indirim oranı uygulamasından yararlanması ise mümkün değildir.

Öte yandan tam mükellef statüsündeki gerçek kişilerin yurt dışında kurulu bulunan yatırım fonlarının katılma belgelerinden elde ettikleri kar payları Türkiye'de tevkifat ve istisna uygulamasına konu olmaması nedeniyle G.V.K.'nın 86. maddesinin (1/d) alt bendi uyarınca 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmaması durumunda beyan edilmeyecektir. Buna karşılık anılan kar payı tutarının 800 YTL'nı aşması durumunda, yurt dışında kurulu bulunan yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payının tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Doğal olarak bu durumda, söz konusu kar payları üzerinden yurt dışında ödenen vergiler Türkiye'de hesaplanan gelir vergisinden mahsup edileceği gibi kar payının elde edildiği ülke ile vergi anlaşmasının mevcut olması durumunda vergileme açısından anlaşma hükümlerinin esas alınması gerektiği tabidir.[117]

7.1.1.2. Dar Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi;

Kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinden 31.12.2005 tarihine kadar elde edilen kar paylarının beyan edilmeyeceği hüküm altına alınmış olup söz konusu uygulama açısından geliri elde edenlerin mükellefiyet durumuna (tam ya da dar) ilişkin herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Başka bir deyişle dar mükellef statüsündeki gerçek kişilerce 31.12.2005 tarihine kadar menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payları için yıllık beyanname verilmeyecektir. Kaldı ki, G.V.K.'nın "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinin (2) numaralı bendinde özetle, dar mükellef gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tamamı tevkifata tabi tutulmuş menkul sermaye iratları için beyanname verilmeyeceği ve söz konusu bu gelirlerin diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde sadece menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar paylarının beyan edilmeyeceği hüküm altına alınmış olması nedeniyle, dar mükellef gerçek kişilerin menkul kıymetler yatırım fonu dışında kalan diğer yatırım fonları katılma belgelerinden elde ettikleri kar paylarının vergilendirilmesinde anılan madde hükmünün esas alınması mümkün değildir. Ancak bilindiği üzere menkul kıymetler yatırım fonu dışında kalan diğer yatırım fonlarının bütün kazançları K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna olup, söz konusu bu kazançlar G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatına tabi bulunmaktadır. G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde dar mükellef gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tamamı tevkifata tabi tutulmuş menkul sermaye iratları için beyanname verilmeyeceği ve söz konusu bu gelirlerin diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmış olması nedeniyle dar mükellef gerçek kişilerin menkul kıymetler yatırım fonu dışındaki diğer yatırım fonlarına ait katılma belgelerinden elde ettikleri kar payları beyan edilmeyecek ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir.

7.1.2. Yatırım Fonu Katılma Belgelerinin Alım Satımından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi:

[117] SABUNCU Faruk, KESKİN Filiz, age, S: 178

Yatırım fonu katılma belgelerinin fon dışındaki diğer gerçek ve tüzel kişilere satılmasından sağlanan kazançların tam ve dar mükellef gerçek kişiler açısından vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

7.1.2.1. Tam Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi;

Kitabımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere yatırım fonu katılma belgelerinin kuruculara (ait olduğu fona) iade edilmesi suretiyle elde edilen gelirler kar payı mahiyetinde olup, menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Buna karşılık yatırım fonu katılma belgelerinin kurucular (fon) dışındaki diğer gerçek veya tüzel kişilere satılmasından elde edilen kazançlar ise Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca diğer kazanç ve irat olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Bilindiği üzere G.V.K.'nın 80. maddesinin (1) numaralı bendinde özetle; ivazsız olarak iktisap edilenler, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.[118]

Yatırım fonu katılma belgeleri kıymetli evrak niteliğini haiz belgeler olup Sermaye Piyasası Kurulu'nun yatırım fonları ile ilgili tebliğinde, iç tüzüğünde kurucu dışındaki aracı kuruluşlarca serbestçe alınıp satılması öngörülen A tipi fonların katılma belgelerinin menkul kıymet sayılacağı belirtilmiştir. Ayrıca Borsa Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği'nin (Seri: VII, No: 23) 17. maddesinde borsa yatırım fonu katılma belgelerinin menkul kıymet niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Bunların dışındaki katılma belgelerinin menkul kıymet niteliğinin bulunup bulunmadığı hususunda ise farklı görüşler bulunmaktadır. Söz konusu bu görüşler şu şekildedir;[119]

1. Görüş: Menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgeleri genel olarak menkul kıymet sayılır. A tipi menkul kıymet yatırım fonu katılma belgeleri ise hisse senetleri ile aynı planda mütalaa edilebilmektedir. 4783 sayılı Kanunda bu konuda özel bir belirleme bulunmadığından katılma belgeleri hisse senetleri dışındaki menkul kıymetler gibi işlem görecek ve iktisabından ne kadar süre sonra satılırsa satılsın elde edilen kazanç vergiye tabi olacaktır.[120]

2. Görüş: Katılma belgeleri kısmen hisse senetlerine benzemekle birlikte bu özelliği söz konusu belgelerin istisnasız menkul kıymet sayılmasını mümkün kılmamaktadır. Yatırım fonu katılma belgelerinin vergilendirme açısından hukuki niteliklerinin Sermaye Piyasası

---

[118] 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak vergilendirilecek hisse senetleri yeniden belirlenmiştir. Anılan değişiklik uyarınca 01.01.2006 tarihinden itibaren; İvazsız olarak iktisap edilenler ile Tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin, elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayacaktır. Diğer taraftan 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan gelirler için, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre anılan hisse senetlerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan gelirler, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayacaktır. Söz konusu bu düzenlemelere ilişkin ayrıntılı açıklamalar kitabımızın önceki bölümlerinde yer almaktadır.

[119] SABUNCU Faruk, KESKİN Filiz, age, S: 181

[120] ÖZBALCI Yılmaz, "Gelir Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları", Oluş Yayıncılık, Ankara, Ocak/2003, (Aktaran; SABUNCU Faruk, KESKİN Filiz, age, S: 181)

Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu esaslarına göre belirlenmesi ve bu mevzuatın katılma belgelerini menkul kıymet olarak ele aldığı haller dışında menkul kıymet nitelendirmesinin yapılması mümkün değildir.[121]

Gerçek kişilerce 1999-2002 yılları arasında menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların belirlendiği Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 56. maddesinde menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin alım satımından kaynaklanan gelirlerin vergilendirilmeyeceği hüküm altına alınmıştı. Ancak, 2005 yılında elden çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların hüküm altına alındığı mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesinde aynı düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle gerçek kişilerce 2005 yılında yatırım fonu katılma belgelerinin ait olduğu fon dışında alım satımından sağlanan gelirler değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Bununla birlikte yatırım fonu katılma belgelerinin 2005 yılında elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancının 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olup, elde edilen kazancın bu tutarın altında kalması durumunda beyanname verilmeyecektir. Buna karşılık elde edilen değer artış kazancı tutarının 13.000 YTL'nı aşması durumunda aşan kısmın yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu istisna uygulamasının, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde belirtilen mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının tamamına uygulanacağı hususunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

7.1.2.2. Dar Mükellef Gerçek Kişilerce Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi;

Dar mükellef statüsündeki gerçek kişilerce yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları da tam mükellef gerçek kişilerce elde edilen alım-satım kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslara tabi olacaktır.

7.2. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

Gerçek kişilerin 2006-2015 yılları arasında gerek ait olduğu fona iade ettikleri gerekse üçüncü kişilere sattıkları yatırım fonu katılma belgelerinden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır;

7.2.1. Katılma Belgelerinin Fona İade Edilmesinden Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında özetle, 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların genel olarak tevkifata tabi tutulması gerektiği hüküm altına alınmıştı. Ancak anılan fıkranın altıncı paragrafında özetle; Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları hariç) katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım satımından doğan kazançlar üzerinden anılan fıkra kapsamında tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştı. Buna göre borsa yatırım fonları dışında kalan menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin ait olduğu fona iade edilmesi sonucunda elde edilen kar payları üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmamaktaydı. Diğer taraftan anılan maddenin (16) numaralı fıkrasında, bu madde kapsamına girmeyen ve 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin

[121] KIRMAN Ahmet, "Yatırım Fonları, Katılma Belgeleri ve Vergilendirme Esasları" TBB Yayın No: 212, İstanbul/1999, (Aktaran; SABUNCU Faruk, KESKİN Filiz, age, S: 182)

elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanacağı, (8) numaralı fıkrasında ise borsa yatırım fonları hariç olmak üzere Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi edilmesinden sağlanan kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştı. Bu kapsamda olmak üzere borsa yatırım fonları hariç olmak üzere, menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin 2006-2015 yılları arasında ait oldukları fona iade edilmesi suretiyle elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmadığı gibi söz konusu bu gelirler için yıllık beyanname de verilmemekteydi.

Ancak 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında yapılan değişiklik ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım satımından elde edilen gelirler tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiş, sürekli olarak portföyünün en az %51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan gelirler ise tevkifat uygulamasının kapsamı dışına çıkarılmıştır. Menkul kıymetler yatırım fonları katılım belgelerinin ilgili fona iade edilmesi suretiyle elde edilecek kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiş olmakla birlikte dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen anılan gelirler üzerinden yapılacak tevkifatın oranı %0'dır.

Diğer taraftan dar mükellef gerçek kişiler tarafından borsa yatırım fonları ile gayrimenkul ve risk sermayesi yatırım fonu katılma belgelerinin ait oldukları fona iade etmeleri suretiyle sağladıkları gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının eski ve yeni hali uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Doğal olarak dar mükellefiyeti haiz gerçek kişiler tarafından elde edilen ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifata tabi tutulan bu kazançların yıllık beyanname ile beyan edilmesi söz konusu olmadığı gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir.

7.2.2. Katılma Belgelerinin Alım Satımından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Kitabımızın bir önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5527 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe kadar, borsa yatırım fonu dışındaki menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin ait olduğu fona iade edilmesinden sağlanan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmamaktaydı. Bununla birlikte yatırım fonu katılma belgelerinin (fonun türüne bağlı olmaksızın) ait olduğu fon dışındaki banka veya aracı kurumlara satılması durumunda elde edilen alım-satım kazançları, G.V.K.'nın anılan maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Doğal olarak G:V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifata tabi tutulan bu kazançların yıllık beyanname ile beyan edilmesi söz konusu değildir. Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişik öncesinde söz konusu kazançlar üzerinden %15 oranında tevkifat yapılırken anılan değişiklik sonrasında 01.10.2006 tarihinden itibaren dar mükellef gerçek kişilerce elde edilecek gelirler üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır.

8. TAHVİL ve HAZİNE BONOLARINDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

Tahvil, genel olarak Devletin ve anonim şirketlerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çıkardıkları, hamiline yazılı olan, belli dönemlerde faiz ve vade bitiminde ana paranın geri ödeneceğini taahhüt eden, orta ve uzun vadeli bir borçlanma aracıdır. Özel Kanunlarda; Kamu İktisadi Teşebbüsleri, belediyeler ve benzeri kamu tüzel kişilerinin tahvil ihraç edebilmelerine imkan sağlanmakla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nun 420. maddesinde tahvil; anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetleri olarak tanımlanmış ve mezkur Kanunun 425-427. maddelerinde anonim şirketler tarafından çıkarılacak tahvillerin taşıması gereken bilgiler hüküm altına alınmıştır.

Tahviller, ihraç edenin niteliğine bağlı olarak devlet tahvili-özel sektör tahvili olarak ikiye ayrılmaktadır. Buna göre Devletin cari yıl Bütçe Kanunu'na dayanarak bütçe açıklarının finansmanı amacıyla çıkarmış olduğu borçlanma senetlerinden vadesi 1 yıldan daha fazla olan tahviller, **"Devlet tahvili"** olarak adlandırılır. Buna karşılık anonim şirketler tarafından T.T.K.'nın 420. maddesi uyarınca finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla çıkarılan tahviller ise **"özel sektör tahvili"** olarak adlandırılmaktadır.

Hazine bonoları, Devletin Bütçe Kanunlarına dayanarak, borçlanma ihtiyacını karşılamak amacıyla ihraç ettiği, en fazla 364 gün vadeli, hamiline yazılı finansman araçları olarak tanımlanmaktadır. Hazine bonoları, Devlet tahvilleri ile aynı işleve sahip olmakla birlikte aralarındaki en büyük fark, Devlet tahvilinin orta ve uzun vadeli olmasına karşın Hazine bonolarının en fazla 364 gün vadeli olmasıdır.

Devlet ve özel kesim tahvilleri ile Hazine bonoları menkul kıymet mahiyetinde olup, bunlardan iki türlü gelir elde edilmesi mümkündür. Buna göre tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi uyarınca menkul sermaye iradı olarak, bunların alım-satımından (elden çıkarılmasından) sağlanan kazançlar ise mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesi uyarınca değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

Kitabımızın bu bölümünde her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin 2005 ve 2006-2015 yılları arasındaki dönemlerde vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

8.1. Gerçek Kişilerce Her Nev'i Tahvil ve Hazine Bonolarından 2005 Yılında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde özetle; her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile kamu kağıtlarından elde edilen gelirlerin menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi şu şekildedir;

> *"Madde 75: 5. Her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları irat sayılmaz.),"*

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinden de anlaşılacağı üzere gerek özel sektör gerekse Devlet tahvilleri ile Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile kamu kağıtları olarak adlandırılan Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler, menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Ancak, anılan bendin parantez içinde yer alan özel düzenleme nedeniyle anılan menkul kıymetlerin, döviz cinsinden veya dövize, altına veya başka bir değere endeksli olması durumunda, söz konusu menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları vergilendirilecek menkul sermaye iradı kapsamında olmayacaktır.[122]

Gerçek kişilerce Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2005 ve 2006-2015 yılları arasında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, dar ve tam mükellefler açısından kitabımızın bu bölümünde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

8.1.1. Gerçek Kişilerce 2005 Yılında Elde Edilen Tahvil ve Hazine Bonosu Faizlerinin Vergilendirilmesi

Tam ve dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerce 2005 yılında elde edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır;

8.1.1.1. Genel Açıklama;

Kitabımızın bir önceki bölümünde belirtildiği üzere gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde ettikleri her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi hükmü uyarınca menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte gerçek kişilerin elde etmiş oldukları bu tür gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin olarak anılan Kanunun "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesi ile Geçici 59. maddelerinde bir kısım özel düzenlemeler yer almaktadır.

G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki 76. maddesinde özetle; bir kısım menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratlarının indirim oranına isabet eden kısmının, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştı. Bu kapsamda olmak üzere 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılan indirim oranı uygulaması, gerçek kişilerce ticari işletmelere dahil olmaksızın elde ettikleri;

[122] G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde 4369 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet gelirlerinin itfası sırasında oluşan değer artışlarının irat sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Doğal olarak anılan bu düzenleme, tahvil ve Hazine bonosu faizleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi uyarınca yapılacak gelir vergisi tevkifat matrahının belirlenmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu kapsamda olmak üzere 59 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile özetle; 4369 sayılı Kanunun yayımından sonra ihraç edilip, 01.01.1999 tarihinden sonra itfa edilen dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin değer artışları üzerinden stopaj yapılmayacağı, stopajın sadece bu menkul kıymetlerin faiz ve gelirleri üzerinden yapılacağı, buna karşılık 4369 sayılı Kanunun yayımından önce ihraç edilen dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin faiz ve gelirleri üzerinden (değer artışları dahil) tevkifat yapılacağı belirtilmiştir.

- Her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirler,
- Alacak faizi,
- Mevduat faizi,
- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,
- Repo gelirleri,
- Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları, risk sermayesi yatırım fon ve ortaklıkları ve gayrimenkul yatırım fon ve ortaklıklarından sağlanan kar payları,

için uygulanacaktır.[123] Buna göre her yıl itibariyle Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tespit edilmiş yeniden değerleme oranının, aynı dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonosu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranına bölünmesi suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından belirlenecek indirim oranına isabet eden iratlar beyan edilmeyecek, bakiye kalan tutar ise beyan edilecek irat olarak dikkate alınacaktır. Ancak anılan madde hükmü uyarınca; döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kar payları, dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratları ile ticari işletmelere dahil olan iratlar için indirim oranı uygulanmasından yararlanılması mümkün değildir.

İndirim oranı uygulamasının 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olması nedeniyle, gerçek kişilerce 2005 yılında elde edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler için indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün olacaktır. Aksi takdirde 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilecek anılan menkul sermaye iratları için genel olarak indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. Ancak kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacağından anılan kapsamdaki tahvil ve Hazine bonosu faizleri için indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün olacaktır.

Öte yandan kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca belirli şartlar altında Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları gelir vergisinden istisnadır.

8.1.1.2. Eurobond ve Yurtdışında Elde Edilen Tahvil ve Hazine Bonosu Faizlerinin Vergilendirilmesi

[123] Ancak Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 55. maddesi uyarınca 31.12.2005 tarihine kadar gelir vergisinden istisna olan; mevduat faizleri, Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları, Repo kazançları ve Menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceğinden, bu gelirler için indirim oranı uygulamasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Eurobond, Devletin ya da şirketlerin, yurtdışından kaynak sağlamak amacıyla, yabancı para birimlerinden satışa sundukları genellikle uzun vadeli borçlanma araçları olarak tanımlanabilir. Başka bir ifade ile eurobond, yurtdışı piyasalarından borç para temin edebilmek için, yabancı para cinsinden ihraç edilen ve yurt dışında satılan tahvildir.[124]

Eurobondların itfa tarihine kadar elde tutulması sonucunda elde edilen gelirler, faiz geliri mahiyetinde olup, G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi uyarınca menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır. Diğer taraftan eurobondlar günün piyasa değeri üzerinden her zaman elden çıkarılabildiğinden bunların itfa tarihi beklenilmeden elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları ise mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesi hükmü uyarınca değer artış kazancı olarak (diğer kazanç ve irat kapsamında) gelir vergisine tabi bulunmaktadır. Başka bir deyişle; eurobondların itfası sırasında elde edilen faiz gelirleri menkul sermaye iradı, itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları ise diğer kazanç ve irat olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır.[125]

Gerçek kişilerin 2006 yılında eurobondların itfası dolayısıyla elde ettikleri faiz gelirlerinin vergilendirilmesi açısından söz konusu menkul kıymetin ihraç tarihi büyük önem taşımaktadır. Kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2006 yılında elde edilen faiz geliri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların 191.089,20.- YTL[126] tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Diğer taraftan mezkur Kanunun 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinde özetle; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarının indirim oranına isabet eden kısmının bu gelirlerin beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı, buna karşılık döviz cinsinden veya dövize, altına veya başka bir kıymete endeksli olarak ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen iratlar için indirim oranı uygulamasından yararlanılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Eurobondların yabancı para cinsinden ihraç edilmiş olmaları nedeniyle söz konusu bu menkul kıymetlerden 2006 yılında elde edilen faiz gelirleri için indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. (Bu eurobondlar 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olsa bile) Bununla birlikte gerçek kişilerce eurobondlardan elde edilen gelirler ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılıp yararlanılamayacağına ilişkin olarak Maliye Bakanlığı tarafından verilen bir mukteza şu şekildedir;[127]

> *"İlgide kayıtlı dilekçenizin incelenmesinden; Hazine Müsteşarlığı tarafından 2001 yılı dış borçlanma kapsamında yabancı para cinsinden ihraç edilen Devlet tahvillerinin (eurobond) Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 59. maddesi ile getirilen istisna kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda tereddüde düşüldüğü anlaşılmıştır.*
> *193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 59. maddesinde "31.12.2004 tarihine kadar, 26.07.2001-31.12.2002 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvilleri ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazançlar toplamının; 2001 yılında 50 milyar lirası, 2002 ve izleyen yıllarda bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl için belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmasıyla*

[124] SARISU Ekrem, "2002 Yılı Eurobond Gelirlerinin Vergilendirilmesi", Yaklaşım, Ekim/2002
[125] SARISU Ekrem, a.g.m.
[126] 260 seri numaralı Gelir Vergi Genel Tebliği ile açıklanan tutar.
[127] Maliye Bakanlığı'nın, 11.12.2001 tarih ve 560-66321 sayılı muktezası

bulunacak tutar gelir vergisinden müstesnadır. Bu istisnadan yararlananlar, 80'inci ve Geçici 56'ncı maddelerde yer alan istisnalardan ayrıca yararlanamaz.
Ticari işletmelere ait olan bu gelirler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz". denilmiştir.
Bu hüküm uyarınca; dış borçlanma programı çerçevesinde yabancı para cinsinden ihraç edilen Devlet tahvilleri, yukarıda bahsi geçen Geçici 59. maddede sözü edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu kapsamında olup, tahvillerin 26.07.2001'den (bu tarih dahil) sonraki bir tarihte ihraç edilmiş olması halinde söz konusu istisnanın uygulanacağı tabiidir.
Bilgi edinilmesini rica ederim."

Anılan muktezadan da anlaşılacağı üzere Maliye Bakanlığı eurobondları, vergi uygulaması açısından Devlet tahvili ve Hazine bonosu kapsamında değerlendirmek suretiyle bunlardan elde edilecek faiz gelirleri açısından G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan şartların mevcut olması kaydıyla istisna uygulamasından yararlanabileceğini belirtmiştir.

Öte yandan G.V.K.'nın "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinde 1/c bendinde özetle; tam mükellef gerçek kişilerin elde ettikleri Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş menkul sermaye iratlarının yine tevkifata tabi tutulmuş diğer gelirler ile birden fazla işverenden alınmış ücret gelirleri ile toplamının 2005 yılı için 15.000 YTL'nı aşmaması durumunda yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceği, diğer gelirler için verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.[128] Buna göre tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilmiş eurobondlardan 2005 yılında elde ettikleri faiz gelirlerinin 174.033,88 YTL (2006 yılı için 191.089,20 YTL) tutarındaki kısmı, G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi hükmü uyarınca gelir vergisinden istisna olacak, istisna uygulaması sonucu kalan tutarın 2005 yılı için 15.000 YTL'nin (2006 yılı için 18.000 YTL) altında olması durumunda ise söz konusu faiz geliri yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceği gibi, diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir.

Buna karşılık tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin 26.07.2001 tarihinden önce ve 31.12.2005 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondlardan elde ettikleri faiz gelirlerine ilişkin olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanmaları mümkün olmadığından bu durumda sadece elde edilen gelirin 18.000 YTL'nı aşıp aşmadığına bakılacaktır. Elde edilen faiz gelirinin 18.000 YTL'nı aşmaması durumunda söz konusu gelir yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir. Bununla birlikte elde edilen menkul sermaye iradı (faiz geliri) tutarının 18.000 YTL'nı aşması durumunda elde edilen gelirin tamamı beyan edilecektir. Başka bir deyişle söz konusu 15.000 YTL, 2006 yılında elde edilen gelirlere ilişkin bir istisna olmayıp sadece söz konusu gelirlerin beyan sınırını ifade etmektedir. Bu arada 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacağı hususunun gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

---

[128] G.V.K.'nın "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinin 1/c bendi şu şekildedir;
"Aşağıda belirtilen gelirler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmez.
1. Tam mükellefiyette;
c. Vergiye tabi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103. maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları"

Bilindiği üzere G.V.K.'nın 3. maddesinde özetle; Türkiye'de yerleşmiş olanlar ile Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları, Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilecekleri hüküm altına alınmıştır. Buna göre anılan gerçek kişilerin (tam mükellef gerçek kişiler) yurt dışında elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları da gelir vergisine tabi olacaktır. Ancak bilindiği üzere G.V.K.'nın 3. maddesinin (2) numaralı bendinde resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşebbüs ve teşekküllere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memlekette oturan Türk vatandaşları tam mükellef statüsünde olup, bu gibilerin bulundukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratlar dolayısıyla gelir vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanların söz konusu bu kazançları üzerinden ayrıca vergilendirilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre anılan mahiyetteki gerçek kişilerin yurt dışında elde ettikleri tahvil gelirlerinin, söz konusu gelirlerin elde edildikleri ülkede ayrıca gelir vergisine tabi tutulmuş olması kaydıyla, ayrıca Türkiye'de vergilendirilmesi söz konusu değildir.

Dar mükellef gerçek kişiler ile tam mükellef gerçek kişilerin, G.V.K.'nın 76. maddesinde düzenlenen "indirim oranı" uygulaması ile aynı Kanunun Geçici 59. maddesinde düzenlenen "istisna" uygulamasından yararlanması açısından herhangi bir farklılıkları bulunmamaktadır. Ancak, G.V.K.'nın "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinde dar mükellef gerçek kişilerin elde ettikleri kazanç ve iratların vergilendirilmesine ilişkin özel düzenleme yapılmıştır. Söz konusu maddenin (2) numaralı bendi aynen aşağıdaki gibidir.

> *"2. Dar mükellefiyette, tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar."*

Buna göre, dar mükellef gerçek kişiler tarafından elde edilen, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş menkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar için beyanname verilmeyecek ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere de bu gelirler ithal edilmeyecektir.

Bu durumda, dar mükellef gerçek kişilerin, tevkifata tabi tutulan Devlet tahvilleri ve Hazine bonosu faiz gelirleri[129] için beyanname vermeleri söz konusu olmayacaktır. Öte yandan Eurobond faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi uyarınca herhangi bir tevkifat yapılmayacağı için dar mükellef gerçek kişilerce elde edilen bu gelirlerin istisna haddini aşan kısmının beyan edilmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde, dar mükellefiyette tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan menkul sermaye iratlarının beyan edilmeyeceği ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

8.1.2. Gerçek Kişilerce 2005 Yılında Tahvil ve Hazine Bonolarının Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

[129] Bilindiği gibi, "% 0" oranında tevkifat yapılması halinde, vergi uygulamaları açısından tevkifat yapılmış kabul edilmektedir.

Tam ve dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerce 2005 yılında Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır;

8.1.2.1. Genel Açıklama

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere gerçek kişilerin sahip oldukları Devlet tahvili, Hazine bonosu ve kamu kağıtlarını itfa tarihi beklenilmeden elden çıkarmaları sonucu sağladıkları kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun "Değer Artış Kazançları" başlıklı mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca, değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinin 2005 yılı itibarıyla yürürlükte bulunan (1) numaralı bendi şu şekildedir;[130]

> *"Mükerrer Madde 80: 1. İvazsız olarak iktisap edilenler, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar (Üç aylık süreyi bir yıla kadar çıkartmaya veya tekrar kanuni süreye kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.),*

G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin anılan (1) numaralı bendinde menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı mahiyetinde olduğu belirtildiğinden, uygulamada ortaya çıkması muhtemel ihtilaflar bertaraf etmek ve uygulama birliğini sağlamak amacıyla **"elden çıkarma"** kavramının açıklanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında "elden çıkarma" kavramının, madde metninde yer alan mal ve hakların; satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temliki, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade ettiği hüküm altına alınmıştır.

Gerçek kişiler tarafından Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesinde belirtilen mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan değer artışı kazançlarının safi tutarının tespitine ilişkin usul ve esaslar, mezkur Kanunun "Safi değer artışı" başlıklı mükerrer 81. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Buna göre değer artışında safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur. Ancak elden çıkarılan mal ve hakların iktisap bedeli, söz konusu mal ve hakların elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilecektir. Bununla birlikte bu şekilde belirlenen iktisap bedeli ile satış bedeli arasındaki farkın 2005 yılı için 13.000 YTL tutarındaki kısmı, G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesi uyarınca gelir vergisinden istisna olacaktır.[131]

---

[130] Bilindiği üzere 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bir kısım değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu değişiklikler kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

[131] Kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde yapılan değişiklik ile madde metninde yer alan mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedelinin endekslenebilmesi için endeksleme uygulamasının yapılacağı dönemdeki toptan eşya fiyat artış oranının %10 veya daha fazla olması gerekmektedir. Ayrıca menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları için istisna uygulamasından yararlanılmasına son verilmiştir.

Diğer taraftan kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi hükmü uyarınca, 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının 2005 yılı için 174.033,88 YTL (2006 yılı için 191.089,20 YTL) tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Söz konusu maddede, anılan gelirlerin ticari işletmelere dahil olması durumunda istisna uygulamasından yararlanılmasının mümkün olmadığı hüküm altına alınmıştır.

Dikkat edileceği üzere gerçek kişilerin Devlet tahvili ve Hazine bonolarını itfa tarihinden önce elden çıkarmaları durumunda sağladıkları alım-satım kazançlarına ilişkin olarak G.V.K.'nın mükerrer 81. ve Geçici 59. maddelerinde olmak üzere iki ayrı istisna uygulaması söz konusudur. Ancak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde, anılan madde de yer alan istisna uygulamasından yararlanan gerçek kişilerin mezkur Kanunun mükerrer 81. maddesinde yer alan istisna uygulamasından ayrıca yararlanmasının mümkün olmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının itfa tarihinden önce elden çıkarılması dolayısıyla sağlanan değer artış kazançları için G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olmamakla beraber, anılan Kanunun Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından (2005 yılı için 174.033,88 YTL, 2006 yılı için 191.089,20 YTL) yararlanılması mümkün olacaktır. Ancak anılan maddenin ikinci fıkrası hükmü uyarınca ticari işletmelere dahil bu mahiyetteki gelirler için anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Örnek:

Bay (B) 22.04.2004 tarihinde (TL) cinsinden ihraç edilen Hazine bonosundan aynı tarihte 30.000.000.000 TL (30.000 YTL) tutarında alım yapmıştır. Söz konusu Hazine bonosu 2005 yılı içinde toplam 45.000 YTL'ye elden çıkarılmıştır.

Bay (B)'nin iktisap ettiği Hazine bonosunun 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilmiş olması nedeniyle söz konusu bu menkul kıymetin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan yararlanabilecektir. Bilindiği üzere anılan madde uyarınca 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile faiz gelirlerinin 2005 yılı için 174.033,88 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Bay (B)'nin söz konusu Hazine bonosunu elden çıkarmasından sağlamış olduğu değer artış kazancının istisna tutarının altında kalması nedeniyle söz konusu bu kazanç için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir. Bununla birlikte elde edilen değer artış kazancı tutarının, istisna tutarını aşması durumunda, aşan kısmın yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Buna karşılık 21.07.2001 tarihinden önce ve 31.12.2005 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olmamakla beraber anılan bu kazançlar için G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde yer alan istisna uygulamasından (2005 yılı için 13.000 YTL) yararlanılması mümkün olacaktır. Doğal olarak ticari işletmelere dahil tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, ticari kazanç kapsamında değerlendirileceğinden, söz konusu bu mahiyetteki kazançlar için G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Örnek:

Bay (A) 22.04.2000 tarihinde (TL) cinsinden ihraç edilen Devlet tahvilinden 2004 yılı içinde almış ve söz konusu menkul kıymeti 2005 yılı içinde elden çıkarmıştır. Bay (A) söz konusu bu Devlet tahvili satışı işlemi sonunda toplam 45.000 YTL tutarında değer artış kazancı elde etmiştir. (Değer artış kazancı tutarının tespitinde, söz konusu menkul kıymetin iktisap bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere TEFE artış oranında artırılmak suretiyle esas alınmıştır)

Bay (A)'nın sahip olduğu Devlet tahvilinin 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilmiş olması nedeniyle söz konusu bu menkul kıymetin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. Bununla birlikte anılan Kanunun mükerrer 81. maddesi hükmü uyarınca bir takvim yılı içinde elde edilen değer artış kazancının 2005 yılı için 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Buna göre Bay (A)'nın 2005 yılı içinde elde ettiği başkaca bir değer artış kazancının mevcut olmaması durumunda, söz konusu Devlet tahvilinin elden çıkarılmasından sağlamış olduğu 45.000 YTL tutarındaki değer artış kazancının 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Bununla birlikte istisna uygulamasından sonra kalan (45.000-13.000=) 32.000 YTL tutarındaki değer artış kazancının yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

8.1.2.2. Eurobondların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Hazine tarafından yurtdışında yabancı para cinsinden ihraç edilen tahviller, genel olarak eurobond olarak adlandırılmakta ve bunların itfa tarihleri itibariyle elde edilen gelirler G.V.K.'nın 75. maddesi uyarınca menkul sermaye iradı, itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ise mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesi uyarınca değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır.

Eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancının tutarı, Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespit edildiği şekilde belirlenecektir. Buna göre eurobondların itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarı; eurobondun elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin toplamından, elden çıkarılan eurobondun maliyet bedeli ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın anılan mükerrer 81. maddesinin yedinci fıkrasında; mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedelinin elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edileceği hüküm altına alınmıştır. Doğal olarak gerçek kişilerce eurobondların itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde söz konusu eurobondun iktisap bedelinin G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılıp artırılmayacağı hususu ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bu durum ile ilgili olarak İstanbul Defterdarlığı tarafından verilen bir muktezada, eurobondların itfa tarihinden evvel elden

çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde, elden çıkarılan eurobondun iktisap bedelinin anılan artırım işlemine tabi tutulmayacağı belirtilmiştir. Söz konusu mukteza aşağıdaki gibidir;[132]

> *"İlgide kayıtlı dilekçenizde, 2000 yılının 6. ayında almış olduğunuz Dolar cinsi ../06/2010 vadeli Eurobondlarınızı vade öncesi satmanız halinde elde edeceğiniz gelirin ne şekilde vergilendirileceği hususunu sormaktasınız.*
> *Bilindiği gibi, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Değer Artışı Kazançları başlıklı mükerrer 80. maddesinde (4369 sayılı Kanunun 83/3-d maddesiyle 01.01.1999 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olup, 4783 sayılı Kanunun 4. maddesiyle yeniden düzenlenmiştir.) (01.01.2003 tarihinden geçerli olmak üzere) Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artış kazancıdır.*
> *1. (4842 sayılı Kanunun 8. maddesiyle değişen bent) (24.04.2003 tarihinden geçerli olmak üzere) (2003 yılı gelirleri dahil) İvazsız olarak iktisap edilenler, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar (üç aylık süreyi bir yıla kadar çıkartmaya veya tekrar kanuni süreye kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir denilmiş olup, maddenin son bendinde de bir takvim yılında elde edilen değer artış kazancının on milyar liralık kısmı gelir vergisinden müstesnadır", denilmektedir.*
> *Diğer taraftan aynı Kanunun safi değer artışı başlıklı mükerrer 81. maddesinde (4369 sayılı Kanunun 83/3-d maddesiyle 01.01.1999 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olup, 4783 sayılı Kanunun 6. maddesiyle yeniden düzenlenmiştir.) (01.01.2003 tarihinden geçerli olmak üzere) değer artışından safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından elden çıkarılan mal va hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur.*
> *Hasılatın ayın ve menfaat olarak sağlanan kısmının tutarı Vergi Usul Kanunu'nun değerleme ile ilgili hükümlerine göre tayin ve tespit olunur.*
> *Maddenin son bendinde de; mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedeli, elden çıkarılan mal ve hakların elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilir, hükmü yer almaktadır.*
> *Bu hüküm ve açıklamalara göre, 2000 takvim yılının 6. ayında almış olduğunuz Dolar cinsi 15.06.2010 yılı vadeli Eurobondlarınızı vadesinden önce satmanız halinde elde ettiğiniz gelir "değer artış kazancı" kapsamında olup,* ***eurobond cinsinden tespit edilen bu kazancın tespitinde maliyet bedeli artırımı uygulanmayacak*** *dolayısı ile söz konusu eurobondların iktisap bedeli ile satış bedeli arasındaki yabancı para cinsinden oluşan farkın Türk Lirası karşılığı; (2003 yılı) 10.000.000.000 TL'yi aşması halinde aşan kısmın vergiye tabi olması ve bu kısmın yıllık gelir vergisi beyannamesi ile 2004 Mart ayında beyan edilmesi gerekmektedir."*

Eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin olarak verilen başka bir muktezada ise şu görüşlere yer verilmiştir;[133]

---

[132] İstanbul Defterdarlığı'nın B.07.4.DEF.034.11.G.V.K.Mük/80 sayılı muktezası
[133] İstanbul Defterdarlığı'nın 15.03.2004 tarih ve 3295 sayılı muktezası,

"İlgide kayıtlı dilekçeleriniz incelenmiş olup aşağıdaki hususların belirtilmesine gerek duyulmuştur.
Bilindiği gibi, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun Değer artışı kazançları başlıklı Mükerrer 80. maddesinde (4369 sayılı Kanunun 83/3-d maddesiyle 01.01.1999 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olup, 4783 sayılı kanunun 4. maddesiyle yeniden düzenlenmiştir.) (01.01.2003 tarihinden geçerli olmak üzere) Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.
1- (4842 sayılı kanunun 8. maddesiyle değişen bent) (24.04.2003 tarihinden geçerli olmak üzere) (2003 yılı gelirleri dahil) ivazsız olarak iktisap edilenler, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar (üç aylık süreyi bir yıla kadar çıkartmaya veya tekrar kanuni süreye kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir denilmiş olup,
Maddenin son bendinde de bir takvim yılında elde edilen değer artışı kazancının On Milyar Liralık kısmı gelir vergisinden müstesnadır." denilmektedir.
Diğer taraftan aynı kanunun safi değer artışı başlıklı Mükerrer 81. maddesinde; (4369 sayılı kanunun 83/3-d maddesiyle 01.01.1999 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olup; 4783 sayılı Kanunun 6. maddesiyle yeniden düzenlenmiştir.) (01.01.2003 tarihinden geçerli olmak üzere) değer artışından safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur. Hasılatın ayın ve menfaat olarak sağlanan kısmının tutarı Vergi Usul Kanununun değerleme ile ilgili hükümlerine göre tayin ve tespit olunur.
Maddenin son bendinde de; mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedeli,elden çıkarılan mal ve hakların elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilir, hükmü yer almaktadır.
Bu hüküm ve açıklamalara göre, 2000 takvim yılının 2. ayında almış olduğunuz Eurobondlarınızı vadesinden önce satmanız halinde elde ettiğiniz gelir "değer artış kazancı" kapsamında olup, eurobond cinsinden tespit edilen bu kazancın tespitinde maliyet bedeli artırımı uygulanmayacak dolayısı ile sözkonusu eurobondların iktisap bedeli ile satış bedeli arasındaki yabancı para cinsinden oluşan farkın Türk Lirası karşılığı; (2003 yılı) ..... TL yi aşması halinde aşan kısmın vergiye tabi olması ve bu kısmın yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.
Bilgi edinilmesini rica ederim."

Diğer taraftan Maliye Bakanlığı tarafından daha sonraki bir tarihte verilen mukteza da ise eurobondların itfa tarihinden evvel elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancının tespitinde söz konusu eurobondun iktisap bedelinin, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere toptan eşya fiyat endeksi artış oranında artırılarak dikkate alınabileceği belirtilmiştir. Anılan mukteza şu şekildedir;[134]

[134] İstanbul Defterdarlığı'nın 10.11.2004 tarih ve 15516 sayılı muktezası,

"İlgide kayıtlı dilekçenizde; tarihinden önce ihraç edilen eurobondların elden çıkarılması dolayısıyla 2002 yılında oluşan değer artış kazancınızın vergilendirilmesi hususunda görüşümüzü sormaktasınız.
Gelir Vergisi Kanunu'nun 75/5 ve mükerrer 80. maddelerine göre, tahvil ve bonoların elde tutulması sonucu vadesinde elde edilen gelirler menkul sermaye iradı, bunların vadesinden önce elden çıkarılmasından doğan kazançlar ise değer artış kazancı olarak vergilendirilmektedir.
Elden çıkarma sonucunda vergilendirmeye esas alınacak kazanç anılan Kanunun mükerrer 81. maddesine göre, elden çıkarma karşılında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan kıymetin maliyet bedeli ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan giderlerin indirilmesi suretiyle bulunmaktadır. Kazancın bu şekilde tespitinde, maliyet (iktisap) bedeli, menkul kıymetin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılmak suretiyle dikkate alınmaktadır.
Yukarıda yer alan açıklamalar gerek ulusal para gerekse yabancı para cinsinden ihraç edilmiş olan tahvil ve bonoların elden çıkarılmasından doğan kazançlar açısından da geçerlidir.
Buna göre, yabancı para cinsinden ihraç edilmiş olan tahvil ve bonoların elden çıkarılmasından doğan kazancın, elden çıkarma karşılığında elde edilen yabancı para tutarının Türk Lirası karşılığından, bunların alımında ödenen yabancı para tutarının Türk lirası karşılığı ve varsa satış giderlerinin düşülmesi sonucu hesaplanması gerekir. ***Alım ve satımın farklı aylarda gerçekleşmesi durumunda elde edilen kazancın tespitinde maliyet bedeli toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak dikkate alınacaktır.***
Kazancın tespitinde işlem sırasında uygulanan kurların dikkate alınması esastır. Yabancı para ile işlem yapılması veya işlem sırasında uygulanan kurların tevsik edilememesi halinde işlem tarihindeki T.C. Merkez Bankası döviz alış kurları kullanılarak kazanç tespit edilecektir.
Bilgi edinilmesini rica ederim."

Dikkat edileceği üzere ilk iki muktezada eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde eurobondların iktisap bedelinin endeksleme işlemine tabi tutulamayacağı belirtilmiş olmakla birlikte daha sonraki bir tarihte verilen muktezada ise eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde, söz konusu elden çıkarılan eurobondun iktisap bedelinin endeksleme işlemine tabi tutulabileceği belirtilmiştir.

Bizce eurobondların elde çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde, elden çıkarılan eurobondun iktisap bedelinin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılmak suretiyle dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde maliyet bedeli artırımı uygulamasının düzenlendiği G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde artırıma konu menkul kıymetin yabancı veya ulusal para cinsinden veya bunlara endeksli olarak ihraç edilmeleri durumunda arıtırım işlemine tabi tutulmayacaklarına ilişkin olarak herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bilindiği üzere maliyet bedeli artırımı uygulaması, enflasyonun olumsuz etkilerini bertaraf etmek ve fiktif mahiyetteki gelirlerin vergilendirilmemesi amacına hizmet etmekte olup, G.V.K.'nın 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulaması da aynı amaçla

düzenlenmiştir. Ancak G.V.K.'nın 76. maddesinde döviz cinsinde veya dövize, altına veya başka bir değere endeksli olarak ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratları için indirim oranı uygulamasından yararlanılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinin yedinci fıkrasında bu düzenlemeye yer verilmemiş olup, söz konusu bu durum ise yabancı para cinsinden veya yabancı paraya endeksli olarak ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen değer artış kazancı tutarının tespitinde, söz konusu menkul kıymetlerin iktisap bedelinin artırım işlemine tabi tutulabileceği anlamına gelmektedir.

Öte yandan kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde özetle; 26.07.2001-31.12.2005 (5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce 26.07.2001-31.12.2004) tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların 2005 yılı için 174.033,88 YTL (2006 yılı için 191.089,20 YTL) tutarındaki kısmının gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesi, söz konusu menkul kıymetlerin ihraç tarihlerine bağlı olarak belirlenecektir. Bu kapsamda olmak üzere eurobondların ihraç tarihlerine göre bunların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

8.1.2.2.1. 26.07.2001-31.12.2005 Tarihleri Arasında İhraç Edilen Eurobondların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere Maliye Bakanlığı tarafından verilen bir muktezada özetle; eurobondların Devlet tahvili mahiyetinde olduğu ve bu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri ve değer artış kazançlarının G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan şartlar çerçevesinde gelir vergisi istisnasından yararlanabileceği belirtilmiştir.[135] Diğer taraftan mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergiye tabi safi tutarının tespitine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde, bir takvim yılı içinde elde edilen değer artış kazancının 2005 yılı için 13.000 YTL tutarındaki kısmının gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Buna göre gerçek kişilerce eurobondların itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının vergiye tabi tutarının tespitinde mükelleflerin yararlanabilecekleri iki ayrı istisna uygulaması G.V.K.'nın mükerrer 80 ve Geçici 59. maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde, bu madde uyarınca istisna uygulamasından yararlanan gerçek kişilerin, mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesinde yer alan istisna uygulamasından ayrıca yararlanamayacakları hüküm altına alınmıştır. Buna göre 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olacak, buna karşılık 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artışı kazançları için ise mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabileceklerdir. Buna karşılık 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nın anılan mükerrer 80. maddesinde yapılan değişiklik ile menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarına ilişkin istisna uygulamasına 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere son verildiğinden bu

[135] Maliye Bakanlığı'nın, 11.12.2001 tarih ve 560-66321 sayılı Muktezası

tarihten sonra ihraç edilen eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları için anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olmayacaktır.

Örnek:

Bay (B), 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen ve itfa tarihi 10.01.2010 olan eurobondu, 2005 yılı içinde elden çıkarmak suretiyle toplam 120.000 YTL tutarında alım-satım kazancı elde etmiştir.

Bay (B)'nin sahip olduğu eurobondu itfa tarihinden önce elden çıkarması sonucu elde ettiği alım satım kazancı G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi uyarınca değer artış kazancı mahiyetinde ve "diğer kazanç ve irat" olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Buna karşılık söz konusu eurobondun 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilmiş olması nedeniyle, Bay (B) elde etmiş olduğu değer artış kazancı ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabilecektir. Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları toplamının 2005 yılı için 174.033,88 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bay (B)'nin 2005 yılı içinde 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondu elden çıkarmasından sağladığı 120.000 YTL tutarındaki değer artış kazancının, 2005 yılı için geçerli olan 174.033,88 YTL tutarındaki istisna haddinin altında kalması nedeniyle söz konusu bu kazanç için beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir.

Diğer taraftan Bay (B)'nin söz konusu eurobondu elden çıkarmasından sağladığı değer artış kazancı 174.033,88 YTL'nin üstünde olsa idi, bu durumda istisna tutarını aşan değer artış kazancının yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekecekti. Örneğin, Bay (B)'nin 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondu 2005 yılında elden çıkarmasından sağlanan değer artış kazancının 200.000 YTL olması durumunda istisna tutarını aşan (200.000 YTL-174.033,88 YTL=) 25.966,12 YTL'nin yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekecektir.

8.1.2.2.2. 26.07.2001 Tarihinden Önce İhraç Edilen Eurobondların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan sadece 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlar yararlanabilecektir. Aksi takdirde 26.07.2001 tarihinden önce ve 31.12.2005 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları için diğer şartların mevcut olması durumunda dahi anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Bununla birlikte 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları için G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki mükerrer 81. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkündür. G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki mükerrer 81. maddesinin üçüncü fıkrası şu şekildedir;

"Bir takvim yılında elde edilen değer artış kazancının on milyar liralık (2003/6578 sayılı B.K.K. ile 01.01.2004'ten itibaren 12 milyar liralık) (2004/8295 sayılı B.K.K. ile 01.01.2005'ten itibaren 13.000 YTL'lik) kısmı gelir vergisinden müstesnadır."

Buna göre gerçek kişilerin 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen eurobondları itfa tarihinden önce elden çıkarmalarından sağladıkları değer artış kazançlarının 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacak, bu tutarı aşan alım-satım kazançları ise diğer kazanç ve irat olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

Örnek:

Bay (C), 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen ve itfa tarihi 21.04.2008 olan eurobondu, 2005 yılı içinde elden çıkarmak suretiyle toplam 80.000 YTL tutarında alım-satım kazancı elde etmiştir.

Bay (C)'nin eurobondu itfa tarihinden önce elden çıkarması sonucu elde ettiği alım satım kazancı G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi uyarınca değer artış kazancı mahiyetinde ve "diğer kazanç ve irat" olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Buna karşılık söz konusu eurobondun 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilmiş olması nedeniyle, Bay (C)'nin elde etmiş olduğu değer artış kazancı ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanması mümkün değildir. Ancak Bay (C) elde etmiş olduğu değer artışı kazancı ile ilgili olarak G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabilecektir.

Buna göre Bay (C)'nin 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen eurobondu itfa tarihinden önce elden çıkarması sonucu elde ettiği değer artış kazancının 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacak, gelir vergisinden istisna tutarı aşan kısım ise (80.000 YTL-13.000 YTL= 67.000 YTL) diğer kazanç ve irat olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

Bununla birlikte 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının 13.000 YTL veya daha düşük olması durumunda söz konusu eurobond satış kazancı yıllık beyanname ile beyan edilmeyecek ve diğer gelirler için verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir.

8.1.2.3. 2005 Yılında Elde Edilecek Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Faiz Gelirleri İle Bunların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Gelirlerde İstisna Uygulaması[136]

Devlet tahvili ve Hazine bonolarının vade sonunda nominal bedeli ile iktisap bedeli arasındaki oluşan fark, faiz geliri olarak adlandırılmakta ve G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi uyarınca menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının vade tarihi dolmadan elden çıkarılması sonucu sağlanan gelirler ise değer artış kazancı (Diğer kazanç ve irat) olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi genel olarak bu şekilde olmakla birlikte, 4710 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen ve sırasıyla 4783, 5035 ve 5281 sayılı Kanunlarla değiştirilen G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde, gerçek kişilerin 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri ile söz konusu menkul kıymetleri elden

[136] TEKİN Cem, "Gerçek Kişiler Tarafından Elde Edilen Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Gelirlerinin Vergilendirilmesi", Vergi Sorunları Dergisi, Mart/2004, Sayı: 186

çıkarmalarından sağladıkları kazançların bir kısmının gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın anılan Geçici 59. maddesinin 5281 sayılı Kanunla değişik hali şu şekildedir;

> *"Geçici Madde 59: 31.12.2007 tarihine kadar, 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvilleri ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazançlar toplamının; 2001 yılında 50 milyar lirası, 2002 ve izleyen yıllarda bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl için belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmasıyla bulunacak tutar gelir vergisinden müstesnadır. Bu istisnadan yararlananlar mükerrer 80'inci ve Geçici 56'ncı maddelerde yer alan istisnalardan ayrıca yararlanamaz.*
> *Ticari işletmelere ait olan bu tür gelirler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz."*

G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinin 4710 sayılı Kanunla düzenlenen ilk halinde, 31.12.2004 tarihine kadar 26.07.2001-31.12.2002 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazançlar toplamının istisna uygulamasından yararlanacağı hüküm altına alınmış olmakla beraber 31.12.2004 ibaresi 4783 sayılı Kanunla 31.12.2005, 5035 sayılı Kanunla ise 31.12.2006 ve nihayet 5281 sayılı Kanunla 31.12.2007 olarak değiştirilmiştir. Buna bağlı olarak 31.12.2002 ibaresi ise 4783 sayılı Kanunla 31.12.2003, 5035 sayılı Kanunla 31.12.2004 ve 5281 sayılı Kanunla 31.12.2005 olarak değiştirilmiştir.

Bu kapsamda olmak üzere G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi hükmü uyarınca gerçek kişilerin 31.12.2007 tarihine kadar, 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilmiş Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde ettikleri faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmalarından sağladıkları kazançların 2001 yılı için 50.000.000.000 TL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Ancak 2002 ve daha sonraki dönemlerde gelir vergisinden istisna olacak tutar olarak, bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl itibariyle belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmasıyla belirlenen tutar dikkate alınacaktır. Buna göre gerçek kişiler tarafından 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilmiş olan Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmalarından sağlanan kazançların yıllar itibariyle gelir vergisinden istisna tutarı;

- 2002 yılında elde edilecek kazançlar için (50.000.000.000x1,532=) 76.600.000.000 TL,
- 2003 yılında elde edilecek kazançlar için; (76.600.000.000x1,59=) 121.794.000.000 TL,
- 2004 yılında elde edilecek kazançlar için; (121.794.000.000x1,285=) 156.505.290.000 TL,
- 2005 yılında elde edilecek kazançlar için; (156.505,29 x 1,112=) 174.033,88 YTL,
- 2006 yılında elde edilecek kazançlar için; (174.033,88 x % 9,8 =) 191.089,20 YTL,

olacaktır.

Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında elde ettikleri Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz geliri ve alım satım kazancının toplam 174.033,88 YTL tutarındaki kısmı G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca gelir vergisinden istisna olacak, bu tutarı aşan kısım ise gelir vergisine tabi olacaktır. Bununla birlikte istisna uygulaması sadece Devlet tarafından ihraç edilen tahvillerden elde edilen gelirler için geçerli olup, anonim şirketler tarafından ihraç

edilen tahvillerden (özel sektör tahvilleri) elde edilen faiz gelirleri ile alım-satım kazançları için anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Diğer taraftan istisna uygulamasından yararlanılabilmesi açısından Devlet tahvili ve Hazine bonosunun ihraç tarihleri de büyük önem taşımaktadır. Buna göre sadece 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ve bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları için istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olacak, 26.07.2001 tarihinden önce veya 31.12.2005 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ve alım-satım kazançları için diğer şartların mevcut olması durumunda dahi istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olamayacaktır.

Kitabımızın bir önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere gerçek kişilerin 2005 yılında elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarının, mezkur Kanunun 76. maddesi uyarınca indirim oranına isabet eden kısmı indirim olarak dikkate alınacak ve bakiye tutar gelir vergisine tabi irat olarak dikkate alınacaktır. Diğer taraftan kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinin 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hali uyarınca, Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancının safi tutarının tespitinde iktisap bedeli, menkul kıymetin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak dikkate alınacaktır. Buna göre G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi kapsamında istisna uygulamasına konu olacak menkul sermaye iradı ve değer artış kazancı tutarlarının tespitinde; faiz geliri için indirim oranı uygulamasından, değer artış kazancı için ise maliyet bedeli artırımı uygulamasından yararlanılması mümkün olup, her iki uygulamadan sonra kalan tutar üzerinden anılan madde uyarınca belirlenen maktu istisnadan yararlanılabilecektir.

Buna karşılık G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları değer artış kazançlarının 2005 yılı için 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Ancak mezkur Kanunun Geçici 59. maddesinde anılan istisnadan yararlanan gelir vergisi mükelleflerinin ayrıca mükerrer 80. maddede yer alan istisnadan yararlanamayacakları hüküm altına alınmıştır. Buna göre 26.07.2001 tarihinden önce ve 31.12.2005 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan yararlanılması mümkün olmayıp, bu kazançlar için mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesinde yer alan istisnadan yararlanılması mümkün olacaktır. (Ancak 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde yapılan değişiklik ile menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için maktu istisna uygulamasından yararlanılamayacağı hüküm altına alınmıştır.) Buna karşılık, 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde yer alan istisnadan yararlanılması mümkün olmamakla beraber, anılan Kanunun Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan yararlanılması mümkün olacaktır.

Bilindiği üzere G.V.K.'nın 75. maddesinin birinci fıkrasında sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde edilen kar payı, faiz, kira ve benzeri iratların menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan fıkra hükmünden de anlaşılacağı üzere ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen iratların menkul

sermaye iradı olarak vergilendirilmesi mümkün olmayıp, bu iratlar ticari kazanç tutarının tespitinde dikkate alınacaktır. Bununla birlikte ticari kazanç sahiplerinin, ticari faaliyetleri dışında elde etmiş oldukları iratlar ise menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacaktır. Gerçek kişilerin nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettikleri iratların ticari faaliyetlerine bağlı olup olmadığı, elde edilen söz konusu iradın hangi gelir unsuruna bağlı olduğunun belirlenmesi açısından önem arz ettiği gibi aynı zamanda söz konusu iradın G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanıp yararlanmayacağı açısından da önem taşımaktadır. Şöyle ki, G.V.K.'nın anılan Geçici 59. maddesinde, Devlet Tahvili ve Hazine bonolarından ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen gelirlerin (faiz geliri ve alım-satım kazancı) istisna uygulamasından yararlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 59. maddesinde hüküm altına alınan istisna uygulamasına ilişkin usul ve esaslar, 243 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde yapılmıştır. Anılan tebliğde yer alan açıklamalar uyarınca söz konusu istisna, 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ile elden çıkarılmaları sonucu sağlanan kazançların toplamına uygulanacaktır. Bununla birlikte hem faiz geliri hem de değer artış kazancı elde eden ve toplam geliri istisna tutarını aşan gerçek kişiler hangi kazançlarına ilişkin olarak istisnadan yararlanacaklarına kendileri serbestçe karar vereceklerdir.

Bu durumda bulunan mükellefler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 86. maddesinde yer alan yıllık beyanname verilmesine ilişkin usul ve esasları dikkate almak suretiyle istisna uygulamasından yararlanacakları kazançlarını tespit etmeleri kendileri için daha faydalı olacaktır. Çünkü, G.V.K.'nın 86. maddesi hükmü uyarınca 2005 yılı için 13.000 YTL'nı aşmayan ve Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olan menkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi, diğer gelirler için verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir. Ancak Devlet tahvili ve Hazine bonosunun elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna tutarını aşan kısmı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Aynı şekilde dar mükellef gerçek kişiler elde ettikleri Devlet tahvili ve Hazine bonosu gelirlerini, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmaları nedeniyle, G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendi uyarınca beyan etmeyeceklerinden söz konusu istisnadan elde ettikleri değer artış kazancı için yararlanmaları kendi lehlerine olacaktır.

Gerçek kişilerce Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların gelir vergisinden istisna olduğunun hüküm altına alındığı G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde geliri elde edenin tam veya dar mükellef olmasına dair herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Başka bir deyişle G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan gerek tam gerekse dar mükellef gerçek kişiler yararlanabilecektir. Ancak, dar mükellef statüsündeki gerçek kişilerin Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde ettikleri faiz gelirlerine ilişkin olarak anılan istisna uygulamasından yararlanmasının pratikte herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Bilindiği üzere G.V.K.'nın "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinin (2) numaralı bendinde dar mükellef gerçek kişilerin elde ettikleri tevkifata tabi tutulmuş menkul sermaye iratları için yıllık beyanname vermeyecekleri, başka gelirleri için verecekleri beyannamelere bu gelirleri ithal etmeyecekleri hüküm altına alınmıştır. Öte yandan mezkur Kanunun 94. maddesinin (7) numaralı bendinde Devlet tahvili ve Hazine bonosu faizleri üzerinden, söz konusu faiz gelirini elde edenin tam ya da dar mükellefiyete tabi olduğuna bakılmaksızın ödemeyi yapanlarca

değişik oranlarda gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır.[137] Buna göre G.V.K.'nın 86., 94. ve Geçici 59. maddeleri bir arada değerlendirildiğinde dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2007 yılına kadar elde edecekleri **faiz gelirleri** için (söz konusu gelirlerin tevkif suretiyle vergilendirilmiş olmaları nedeniyle) yıllık beyanname vermeyecekleri ya da diğer gelirleri için verecekleri beyannamelere bu gelirleri ithal etmeyecekleri için G.V.K.'nın anılan Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanmalarının herhangi bir öneminin bulunmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan dar mükellef gerçek kişilerin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarını elden çıkarmalarından sağladıkları kazançlar için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanmaları mümkün bulunmaktadır. Buna göre dar mükellef gerçek kişiler anılan mahiyetteki Devlet tahvili ve Hazine bonolarını 2005 yılında elden çıkarmalarından sağladıkları değer artış kazancının 174.033,88 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Buna karşılık elde edilen değer artış kazancının bu tutarı aşan kısmı ise G.V.K.'nın 101. maddesi hükmü uyarınca elde edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde münferit beyanname ile beyan edilecektir. Bu durum ise dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin yıl içinde birden fazla Devlet tahvili ve Hazine bonosunu elden çıkarması sonucu sağladıkları değer artış kazançlarına ilişkin istisna uygulaması açısından bir kısım sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Örneğin yıl içinde 3 defa 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilmiş Devlet tahvili ve Hazine bonosunu elden çıkaran ve her bir elden çıkarma dolayısıyla sağlanan değer artış kazancı tutarı istisna tutarının altında kalan, ancak toplam değer artış kazancı ise istisna tutarını geçen dar mükellef gerçek kişiler açısından istisna uygulaması ne şekilde olacaktır?

Bizce bu durumda yıllık bazda elde edilen değer artış kazancı tutarının istisna tutarını aştığı işlem itibariyle toplam kazanç ve istisna tutarları mukayese edilmek suretiyle beyanname verilmesi gerekmektedir. Ancak mezkur Kanunun 107. maddesi hükmü uyarınca gelir vergisi, dar mükellef gerçek kişilere kazanç ve iratları sağlayanlar adına tarh edilecek olması da bu durumun yaratacağı başka bir olumsuz durum olacaktır. Bu nedenle idarenin bu konuda düzenleme yapması kaçınılmaz görünmektedir.[138]

Örnek:

Bay (B)'nin 2005 yılında Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde etmiş olduğu değer artışı kazançları ile faiz gelirlerine ilişkin bilgiler şu şekildedir; (İndirim oranı %20 olarak varsayılmıştır.)

- 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvilinin elden çıkarılmasından 10.000 YTL safi değer artış kazancı ve 30.000 YTL faiz geliri, 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvillerinin elden çıkarılmasından ise 15.000 YTL safi değer artışı kazancı ve 40.000 YTL faiz geliri elde etmiştir. (Bay B'nin elde ettiği safi değer artışının tespitinde söz konusu menkul kıymetlerin iktisap bedeli, elden çıkarılan ay hariç toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılmak suretiyle dikkate alınmıştır.)

---

[137] G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca; Devlet tahvili ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirler üzerinden %0 oranından gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Anılan gelirler üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı oranın %0 olması, bu gelirler üzerinden tevkifat yapıldığı anlamına gelmektedir.

[138] TEKİN Cem, a.g.m.

Bay (B)'nin 2005 yılında Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde etmiş olduğu gelirlere (faiz geliri ve alım-satım kazancı) ilişkin beyan durumu şu şekilde olacaktır;

Bay (B)'nin 2005 yılı içinde; 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilmiş Devlet tahvilinden 40.000 YTL faiz geliri, 15.000 YTL ise değer artış kazancı olmak üzere toplam 65.000 YTL gelir elde etmiştir. Bay (B)'nin elde etmiş olduğu faiz gelirinin indirim oranına isabet eden kısmı (40.000 x%20=) 8.000 YTL olup indirim oranı uygulaması sonrası kalan tutar (40.000-8.000=) 32.000 YTL'dir. Bu durumda vergiye tabi gelir toplamı (32.000 +15.000=) 47.000 YTL olacaktır. Bay (B)'nin 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının faiz geliri ile değer artış kazancı toplamının 2005 yılı için 174.033,88 YTL tutarındaki kısmı Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 59. maddesi hükmü uyarınca gelir vergisinden istisna olduğundan ve Bay (B)'nin anılan madde kapsamında elde etmiş olduğu gelirin (faiz geliri ve alım-satım kazancı) toplamı 47.000 YTL olup, istisna haddinin altında kaldığından söz konusu faiz geliri ve değer artış kazancı için yıllık beyanname vermeyecek, söz konusu gelirlerini başka gelirleri dolayısıyla vereceği beyannameye ithal etmeyecektir.

Diğer taraftan Bay (B), 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Devlet tahvilini elden çıkarmak suretiyle 10.000 YTL safi değer artış kazancı elde etmiştir. G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi hükmü uyarınca, gerçek kişilerce bir takvim yılı içinde elde edilen değer artış kazançları toplamının 2005 yılı için 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Bu durumda Bay (B)'nin 2005 yılı içinde Devlet tahvilini elden çıkarmak suretiyle sağlamış olduğu 10.000 YTL tutarındaki değer artış kazancının tamamı gelir vergisinden istisna olacaktır. Bununla birlikte Bay (B)'nin 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvilinden elde etmiş olduğu 30.000 YTL tutarındaki faiz gelirinin indirim oranı uygulandıktan sonra kalan kısmı gelir vergisine tabi olacaktır. Buna göre beyan edilecek faiz geliri; [30.000-(30.000x%20)=] 24.000 YTL olacaktır.

8.1.2.4. Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Faiz Gelirlerinden 31.12.2005 Tarihine Kadar Yapılacak Gelir Vergisi Tevkifatı

Gelir Vergisi Kanunu'nun "Vergi Tevkifatı" başlıklı 94. maddesi hükmü uyarınca; anılan maddenin birinci fıkrasında sayılan gerçek ve tüzel kişiler, madde metninde bentler halinde sayılan ödemeleri nakden veya hesaben (avans olarak ödenenler dahil) yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben gelir vergisi tevkifatı yapmak zorundadırlar. Buna göre yaptıkları ödemelerden gelir vergisi tevkifatı yapmak zorunda olan gerçek ve tüzel kişiler şunlardır;

- Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri ve sair kurumlar,
- Ticaret şirketleri, iş ortaklıkları,
- Dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri,
- Kooperatifler,
- Yatırım fonu yönetenler,
- Gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı,
- Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler,

Diğer taraftan Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin sonuna 4671 sayılı Kanunla eklenen "Maliye Bakanlığı, vergiye tabi işlemlere taraf veya aracı olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutabilir" hükmü uyarınca, Türkiye Jokey Kulübü ile İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank)'nin yapmış oldukları bir

kısım ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapacakları, 247 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile 76 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinde gelir vergisi tevkifatına tabi kazanç ve iratlar 15 bent halinde düzenlenmiş olup, anılan maddenin (7) numaralı bendinde Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

- Devlet tahvili faizlerinden %0,
- Hazine bonosu faizlerinden %0,
- Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi tarafından çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirlerden %0,
- Nama yazılı tahvil faizlerinden %10,
- Hamiline yazılı tahvil faizlerinden %10
- Diğerlerinden %10

oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Ancak kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi hükmü uyarınca bankalar ve aracı kurumlar ile tahvil ihraç eden anonim şirketler tarafından %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Buna karşılık 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilenler ile 01.01.2016 tarihinden sonra elde edilecek faiz gelirler üzerinden ise G.V.K.'nın 94. maddesi uyarıca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

8.2. Gerçek Kişilerce Tahvil ve Hazine Bonolarından 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması sürecinde ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesine ilişkin olarak tevkifat esaslı yeni vergileme rejimi düzenlenmiştir.

Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında özetle; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca %15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak anılan fıkra uyarınca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapılmayacağı gibi banka ve aracı kurumlara veya bunlar aracılığı ile diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenen anılan menkul sermaye iratları üzerinden de tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca, banka ve aracı kurumlar;

- Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),

- Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

üzerinden tevkifat yapacaklardır. Buna göre banka ve aracı kurumlar alımına aracılık ettikleri tahvil ve Hazine bonolarının alış ve itfa bedelleri arasındaki fark üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapacaklardır. Buna karşılık banka ve aracı kurumlar dışında kalanlar (tahvil ihraç eden anonim şirketler, Hazine Müsteşarlığı, ÖİB, TOKİ) ödemiş oldukları G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendindeki menkul sermaye iratları üzerinden (banka ve aracı kurumlara ödedikleri hariç) anılan maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapacaklardır.

Genel olarak 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddede yer alan düzenleme uyarınca, 01.01.2006 tarihinden itibaren menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde tevkifat esası geçerli olacaktır. Buna karşılık bir kısım menkul kıymetlerin iktisap ve ihraç tarihleri, bunlardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinin hangi usul ve esaslar çerçevesinde yapılacağının belirlenmesinde önem taşımaktadır.

Şöyle ki; G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından ve elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan anılan maddenin (10) numaralı fıkrasında ise anılan maddenin yürürlüğe girmesinden önce (01.01.2006) iktisap edilmiş olan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) ve (10) numaralı bentlerinde yer alan düzenlemelerden anlaşılacağı üzere her nev'i tahvil, Hazine bonosu ve kamu kağıtlarından 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirlerin (faiz geliri ve alım-satım kazançları) vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, söz konusu menkul kıymetlerin ihraç tarihlerine bağlı olarak belirlenecektir. Dikkat edileceği üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı bendinde 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından 2006-2015 yılları arasında elde edilen faiz gelirlerinin, (10) numaralı bendinde ise bu tarihten önce iktisap edilen diğer menkul kıymetlerin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançların, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlere göre vergilendirileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosuna ilişkin olarak 2006-2015 yılları arasında elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacaktır. Söz konusu bu durum, menkul kıymetlerin 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilmesi durumunda da geçerli olacaktır. Başka bir deyişle 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen ancak bu tarihten sonra iktisap edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elde tutulmasından ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde de 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacaktır.

Bu kapsamda olmak üzere gerçek kişilerin 2006-2015 yılları arasında her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde etmiş oldukları faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından

sağladıkları alım-satım kazançlarının vergilendirilmesi, anılan menkul kıymetlerin ihraç tarihlerine göre şu şekilde olacaktır.

8.2.1. Gerçek Kişilerce 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Tahvil ve Hazine Bonosu Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 2006-2015 yılları arasında elde edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, söz konusu menkul kıymetlerin ihraç tarihlerine bağlı olarak değişecektir. Buna göre 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesi 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlere göre yapılacak olmakla birlikte, bu tarihten sonra ihraç edilen anılan menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde ise G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan düzenlemeler geçerli olacaktır.

Buna göre 2006-2015 yılları arasında her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, söz konusu menkul kıymetlerin ihraç tarihlerine bağlı olarak kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

8.2.1.1. 01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Her Nev'i Tahvil ve Hazine Bonolarından 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından 2006-2015 yılları arasında elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, söz konusu menkul kıymetlerin yurt dışında veya Türkiye'de ihraç edilmiş olmasına bağlı olarak belirlenecektir.

8.2.1.1.1. 01.01.2006 Tarihinden Önce Türkiye'de İhraç Edilenlerden Sağlanan Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde özetle;

- 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine Bonolarından 2006-2015 yılları arasında elde edilecek faiz gelirleri üzerinden % 15 oranında gelir vergisi tevkifatının yapılacağı, buna karşılık bu tarihten önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden anılan madde uyarınca %15 oranında tevkifat yapılmayacağı, (Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihinden itibaren %0, tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilenler ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumların diğer durumlarda elde ettikleri gelirler üzerinden ise 23.07.2006 tarihinden itibaren %10 oranında tevkifat yapılacaktır.)

- Anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan gelirler üzerinden ayrıca G.V.K.'nın 94. ve K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkifat yapılmayacağı, buna karşılık anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulmayan gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. veya K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkifat yapılacağı,

- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarından 2006-2015 yılları arasında elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı,

hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından 2006-2015 yılları arasında elde ettikleri faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacak olup, söz konusu menkul sermaye iratları üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Bilindiği üzere G.V.K.'nın 94. maddesinin anılan (7) numaralı bendinde;

- Devlet tahvili faizlerinden; %0,
- Hazine bonosu faizlerinden; %0,
- Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirlerden %0,
- Nama yazılı tahvil faizlerinden; %10,
- Hamiline yazılı tahvil faizlerinden; %10,
- Diğerlerinden; %10,

oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın 94. maddesinde hüküm altına alınan gelir vergisi tevkifatı uygulaması açısından geliri elde edenin gerçek ya da tüzel kişiliği haiz olmasının herhangi bir önemi bulunmamakla birlikte mezkur Kanunun (7) numaralı bendinin parantez içinde özetle; Kanunla kurulan dernek veya vakıflar, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenlerin elde etmiş oldukları gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan dar mükellef kurumların Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcileri vasıtası ile olmaksızın elde ettikleri tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden de, kazanç ve iradı dar mükellef kuruma sağlayanlar tarafından K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca yukarıda belirtilen oranlarda tevkifat yapılacaktır.

Bilindiği üzere G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinde özetle; mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (6), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarının indirim oranına isabet eden kısmının, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı, ancak ticari işletmelere dahil olan bu gelirler için indirim oranı uygulamasından yararlanılamayacağı hüküm altına alınmıştır.[139] Anılan madde uyarınca, gerçek kişilerin elde ettikleri söz konusu menkul sermaye iratlarının enflasyonun olumsuz etkilerinden korunması amaçlanmış olmakla birlikte, indirim oranı uygulaması 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Buna göre gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından bu tarihten sonra elde ettikleri faiz gelirlerinin indirim oranına isabet eden kısmı, bu gelirlerin beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacaktır.

Öte yandan, G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde gerçek kişilerin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2007 yılına

[139] G.V.K.'nın 76. maddesi uyarınca döviz cinsinden veya dövize, altına veya başka bir değere endeksli olarak ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler için indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

kadar elde ettikleri faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar toplamının belirli bir tutara kadar olan kısmının (2005 yılı için 174.033,88 YTL, 2006 yılı için 191.089,20 YTL) gelir vergisinden istisna olduğu, buna karşılık ticari işletmelere dahil gelirler için anılan istisnanın uygulanamayacağı hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan Devlet tahvili ve Hazine bonosundan elde edilen kazançlara ilişkin istisna tutarı her yıl itibariyle yeniden değerleme oranında artırılmak suretiyle dikkate alınacaktır. Buna göre gerçek kişilerin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin (faiz geliri ve alım-satım kazançları), 2005 yılı için gelir vergisinden istisna olan tutarın aynı dönem için belirlenecek yeniden değerleme oranında artırılması sonucu bulunacak tutara kadar olan kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır.

26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2007 yılı sonuna kadar elde edilen gelirlerin (faiz gelirler ile alım-satım kazançları toplamı) bu şekilde belirlenecek istisna tutarının altında kalması durumunda, söz konusu gelirler yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceği gibi başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir. Buna karşılık Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazancı tutarının, istisna tutarını aşması durumunda, istisna tutarını aşan kısmın yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının gerek elde tutulması gerekse elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesine ilişkin olarak kitabımızın bu bölümüne kadar yaptığımız açıklamalara paralel olarak Maliye Bakanlığı tarafından verilen bir muktezada özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından bu tarihten sonra elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin geçerli olacağı belirtilmiş olup, anılan mukteza şu şekildedir;[140]

> *"Bilindiği üzere 5281 sayılı Kanunla 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin (1). fıkrasında "Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle;*
> *a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedeli arasındaki fark,*
> *b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,*
> *c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri, (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan)*
> *üzerinden %15 oranında vergi tevkifatı yaparlar." denilmektedir.*
> *Ayrıca, anılan Geçici maddenin 01.01.2006 tarihinde yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır.*
> *Öte yandan, aynı maddenin (9). Fıkrasında "Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde (Dar mükellef*

[140] Maliye Bakanlığı'nın 18.03.2005 tarih ve B.07.0.GEL.0.40/4017-43/12894 sayılı muktezası, (Yaklaşım Dergisi, Ekim/2005, Sayı: 154), *(Anılan mukteza G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 5436 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki bir tarihte verilmiş olduğundan mukteza metni anılan maddenin halen yürürlükte bulunan hali ile tam örtüşmemektedir.)*

kurumların, bu menkul kıymetleri elden çıkarmak suretiyle sağladıkları kazançlar hariç) bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanır." hükmüne yer verilmiştir.
Buna göre, Ocak 2005 tarihinde alınan 17.10.2007 vadeli Devlet tahvilinden 2007 yılında elde edilecek menkul sermaye iradının vergilendirilmesinde 01.01.2006 öncesi vergi hükümleri geçerli olacaktır. Diğer bir ifade ile elde edilen menkul sermaye iratlarına indirim oranı uygulanacak ve söz konusu iratlar istisna maddesinden yararlanmaya devam edecektir."

Örnek:

Bayan (D) 21.03.2003 tarihinde ihraç edilen Devlet tahvilinden 2006 yılı içinde 55.000 YTL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

Dikkat edileceği üzere Bayan (D)'nin sahip olduğu Devlet tahvili 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olması nedeniyle G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca elde edilen faiz gelirinin 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirilmesi gerekmektedir. Buna göre anılan faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca %0 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan örneğimizde yer alan Devlet tahvilinin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilmiş olması nedeniyle elde edilen faiz geliri ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olacaktır. Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca; 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının alım-satım kazançları ile faiz gelirlerinin 2006 yılı için 191.089,20 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bayan (D) elde etmiş olduğu Devlet tahvili faiz geliri için anılan istisna uygulamasından yararlanabilecek olup, elde ettiği gelirin istisna tutarının altında kalması nedeniyle yıllık beyanname vermeyecektir. Bununla birlikte söz konusu gelirin ticari faaliyet çerçevesinde elde edilmiş olması durumunda, G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olmayacaktı.

Örnek:

Bay (D) 15.01.2001 tarihinde ihraç edilen Devlet tahvilinden 2006 yılı içinde 20.000 YTL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

Bay (D)'nin sahip olduğu Devlet tahvilinin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olması nedeniyle G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca elde edilen faiz gelirinin 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirilmesi gerekmektedir. Buna göre anılan faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca %0 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan örneğimizde yer alan Devlet tahvilinin 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilmiş olması nedeniyle elde edilen faiz geliri ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. Ancak bu mahiyetteki faiz gelirleri için G.V.K.'nın 76. maddesinde hüküm altına alınan indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkündür. Buna göre Bay (D)'nin elde etmiş olduğu faiz

gelirinin indirim oranına isabet eden kısmı (20.000*%46,5=) 9.300 YTL, beyan edilmeyecektir. Bununla birlikte indirim oranı uygulaması sonrasında kalan tutarın (20.000-9.300=10.700 YTL) G.V.K.'nın 86. maddesi uyarınca 2006 yılı için geçerli olan 18.000 YTL'den daha az olması nedeniyle söz konusu bu gelirin yıllık beyanname ile beyan edilmesi söz konusu değildir.

Bununla birlikte örneğimizde yer alan Devlet tahvilinin yabancı para cinsinden veya yabancı paraya endeksli olarak ihraç edilmesi durumunda, elde edilen faiz gelirine ilişkin olarak indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün olmayacaktır.

8.2.1.1.2. 01.01.2006 Tarihinden Önce Yurt Dışında İhraç Edilenlerden Sağlanan Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin olarak esaslı düzenlemeler yapılmış olmakla birlikte, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden (Eurobond) elde edilecek faiz gelirleri (ihraç tarihine bağlı olmaksızın) anılan düzenlemenin dışında tutulmuştur. Bu kapsamda olmak üzere; gerek 01.01.2006 tarihinden önce gerekse bu tarihten sonra Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler üzerinden, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından ve elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan anılan maddenin (10) numaralı fıkrasında ise anılan maddenin yürürlüğe girmesinden önce (01.01.2006) iktisap edilmiş olan diğer menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı, (15) numaralı fıkrasında (5527 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında 16 numaralı fıkra) ise anılan madde kapsamına girmeyen ve 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarına ilişkin olarak 2006-2015 yılları arasında elde edilen faiz gelirleri,

- 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlarının,

vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacaktır. Bu kapsamda olmak üzere Eurobondlardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde de aynı esaslar geçerli olacaktır. Buna göre 01.01.2006 tarihinden önce ihraç ve iktisap edilen eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacak, buna karşılık 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondlardan elde edilen gelirler açısından ise gelirin elde edildiği dönemde geçerli olan hükümler uygulanacaktır. Öte yandan 01.01.2006

tarihinden önce ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri ise gelirin elde edildiği dönemde geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir.

G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde özetle; 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların kısmen gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre belirtilen tarihler arasında ihraç edilen eurobondlardan 2006-2015 yılları arasında elde edilen faiz gelirleri ile bu menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları için G.V.K.'nun anılan Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olacaktır. Öte yandan G.V.K.'nın 76. maddesi uyarınca tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirlerinin indirim oranına isabet eden kısmı, bu gelirlerin beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınmakta ancak döviz cinsinden veya dövize, altına veya başka bir değere endeksli olarak ihraç edilenler bu uygulamadan yararlanamamaktadır. Eurobondların döviz cinsinden ihraç edilmeleri nedeniyle bunlardan elde edilen faiz gelirleri için G.V.K.'nun anılan 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. Buna göre 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen eurobondlardan 2006 ve 2007 yılları arasında elde edilen gelirler (faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları) için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan yararlanılması mümkün olacak, elde edilen gelirin istisna tutarının altında olması durumunda söz konusu gelirler için beyanname verilmeyecek ve başka gelirler için verilecek beyannamelere söz konusu gelirler ithal edilmeyecektir.

Bununla birlikte 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen eurobondlardan 2008 ve daha sonraki yıllarda elde edilen faiz gelirleri için G.V.K.'nın anılan Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Örnek:

Bayan (Y), 02.04.2004 tarihinde yurt dışında ihraç edilen Eurobond'dan 2006 yılı içinde toplam 58.000 YTL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında özetle; Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım-satımı, itfası sırasında elde edilen getiriler ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde anılan fıkra hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Başka bir deyişle Eurobondların elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan gelirler üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi anılan fıkra uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Diğer taraftan Bayan (Y)'nin sahip olduğu Eurobond dolayısıyla elde ettiği faiz geliri için mezkur Kanunun Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olmakla birlikte, mezkur Kanunun 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulamasından yararlanması mümkün değildir. Bu kapsamda olmak üzere Bayan (Y)'nin elde ettiği Eurobond faiz gelirinin G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna tutarından daha az olması nedeniyle söz konusu faiz gelirinin yıllık beyanname ile beyan edilmesi söz konusu değildir.

Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondlardan elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacak olmakla birlikte söz konusu bu menkul kıymetlerden elde edilecek faiz gelirleri ile bunların elden

çıkarılmasından sağlanacak alım-satım kazançları için anılan Kanunun Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından da yararlanılması mümkün olamayacaktır. Çünkü G.V.K.'nun Geçici 59. maddesinde sadece 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilecek gelirler istisna kapsamında bulunmaktadır.

8.2.1.1.3. Dar Mükelleflerce Beyan Edilmeyecek Eurobond Gelirleri [141]

Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında özetle; anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar için gerçek kişilerce yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin dahil edilmeyeceği, ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş vergilerin tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden genel olarak mahsup edilebileceği hüküm altına alınmıştı.

Diğer taraftan anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde tevkifat uygulamasının geçerli olmadığı hüküm altına alınmıştı. Bu kapsamda olmak üzere anılan düzenleme uyarınca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen kazanç ve iratlar (faiz geliri ve alım-satım kazançları) G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi olmadığı gibi, sadece anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için beyanname verilmeyeceğinden dar mükellef gerçek kişi veya kurumlar tarafından elde edilen bu mahiyetteki gelirlerin genel esaslar çerçevesinde beyan edilmesi gerekmekteydi. Öte yandan 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında; dar mükellefiyete tabi kurumların Türkiye'deki iş yerlerine atfedilmeyen veya daimî temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmuş kazançları ile bu kurumların tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan ve anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafı kapsamında tevkifata tabi tutulmayan kazançları ve bu kurumların daimî temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri tamamı anılan madde kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançları için yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Dikkat edileceği üzere dar mükellef gerçek kişi ve kurumların Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirler için beyanname verilmeyeceğine ilişkin olarak gerek G.V.K. gerekse K.V.K.'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı.

Ancak 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasına eklenen cümle ile tevkifata tâbi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi veya kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre dar mükellef gerçek kişi veya kurumlar tarafından 07.07.2006 tarihinden itibaren Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilecek menkul kıymetlerden elde edilecek gelirler için özel veya münferit beyanname verilmeyecektir.

Anılan düzenlemeden de anlaşılacağı üzere sadece Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin arızi olarak elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım

[141] TEKİN Cem, "Menkul Kıymet Gelirleri Üzerinden Yapılacak Tevkifat İle İlgili Olarak 5527 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler" Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, Ekim/2006,

kazançları için özel veya münferit beyanname verilmeyecek olup, alım-satım faaliyetinin süreklilik arz etmesi durumunda elde edilecek kazanç ticari kazanç mahiyetine haiz olup yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerektiğinden, beyan edilmeme uygulamasından yararlanması mümkün değildir. Başka bir deyişle Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin arızi olarak alım-satımından elde edilen ve özel ya da münferit beyanname ile beyan edilmesi gereken gelirler için beyanname verilmeyecek, buna karşılık sürekli olarak anılan menkul kıymetlerin alım-satımı ile iştigal edilmesi durumunda elde edilen kazançlar ticari kazanç olarak değerlendirilecek ve bu kazançların yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekecektir.

Öte yandan Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen faiz gelirleri genel hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir. Buna göre söz konusu faiz gelirleri üzerinden elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki niteliğine bağlı olarak G.V.K.'nın 94. ve 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddeleri uyarınca %0 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.[142] Bu şekilde tevkifata tabi tutulmuş faiz gelirlerinin dar mükellef gerçek kişiler tarafından G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca beyanname verilmesi ya da diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmesi mümkün değildir. Diğer taraftan dar mükellefiyeti haiz kurumlar tarafından elde edilen tevkifata tabi tutulmuş faiz gelirleri için beyanname verilmesi ihtiyari olmakla birlikte 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithali ise zorunludur.

8.2.1.1.3. 01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Özel Kesim Tahvillerinden Elde Edilen Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Türk Ticaret Kanunu'nun (T.T.K.) 420. maddesinde; *"Anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları senetlere tahvil denir."* hükmü, 422. maddesinde ise *"Anonim ortaklıkların çıkaracakları tahviller esas sermayenin ödenen ve tasdik olunmuş son bilançoya göre mevcudiyeti anlaşılan miktarı aşamaz."* hükmü yer almaktadır. Diğer taraftan Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13. maddesinde ise; *"Halka açık anonim ortaklıkların ihraç edecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı, SPK'ya gönderilen bağımsız denetimden geçmiş son mali tabloda yer alan, çıkarılmış sermaye veya ödenmiş sermaye ile genel kurulca onaylanan son bilançoda görülen yedek akçelerin ve yeniden değerleme artış fonunun toplamını aşamaz."* hükmüne yer verilmiştir.

T.T.K.'nın 420. maddesi hükmünden de anlaşılacağı üzere özel hukuk kişilerinden sadece "anonim şirketler" tahvil ihraç etme imkanına sahip olup, her nev'i tahvil sahibi bedelini ödeyip bir tahvil alınca anonim ortaklıklara tahvilin itibari değeri tutarında ödünç para vermekte, yani anonim ortaklıkların alacaklısı olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tahvil

[142] 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddesinde dar mükellefiyeti haiz kurumların Türkiye'de elde ettikleri bir kısım kazanç ve iratlar üzerinden %15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık anılan Kanunun Geçici 1. maddesinin (4) numaralı bendinde ise bu Kanunla tanınan yetkiler çerçevesinde Bakanlar Kurulu tarafından yeni kararlar alınıncaya kadar, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 5422 sayılı Kanun kapsamında vergi oranlarına ve diğer hususlara ilişkin olarak yayınlanan Bakanlar Kurulu kararlarında yer alan düzenlemelerin, bu Kanunda belirlenen yasal sınırları aşmamak üzere geçerliliğini koruyacağı hüküm altına alınmıştır. Buna bağlı olarak 1 seri numaralı 5520 sayılı K.V.K. Sirkülerlerinde de 21.06.2006 tarihinden sonra yapılacak ödemeler üzerinden, Kanunda belirlenen yasal sınırları aşmamak üzere, 10.12.2003 tarihli ve 2003/6575 ile 2003/6577 sayılı Bakanlar Kurulu Kararlarında belirtilen oranlar esas alınarak kesinti yapılmaya devam edileceği belirtilmiştir.

bir açıdan borç senedi, başka bir açıdan bakışla da bir para alacağı senedidir.[143] Tahviller; primli tahviller, ikramiyeli tahviller ve piyangolu tahviller, kar ortaklığı belgesi ve kara iştirakli tahviller, güvenceli tahviller, kara göre değişir faiz getiren tahviller, değişken faizli tahviller, endeksli tahviller ve hisse senedi ile değiştirilebilir tahviller şeklinde ihraç edilebilir.[144]

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde "her nev'i tahvil" ibaresi kullanılmak suretiyle gerek özel kesim, gerekse Devlet tarafından ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirlerinin herhangi bir ayrıma tabi tutulmaksızın menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır. Aynı şekilde indirim oranı uygulamasının düzenlendiği mezkur Kanunun "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinde de her nev'i tahvil faizlerinin indirim oranına isabet eden kısmının, bu gelirlerin beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte tahvillerin itfası sırasında elde edilen faiz gelirleri ile bunların itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarına ilişkin istisnanın düzenlendiği mezkur Kanunun Geçici 59. maddesinde sadece 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 31.12.2007 tarihine kadar elde edilen gelirlerin kısmi istisna uygulamasından yararlanabileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel kesim tahvillerinden elde edilen faiz gelirlerinin indirim oranı uygulamasına isabet eden kısmı bu gelirlerin beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacak, ancak bu nev'i tahvillerden elde edilen faiz gelirleri için (Devlet tahvillerinden elde edilen faiz gelirlerinden farklı olarak) G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olamayacaktır. Özel kesim tahvillerinden elde edilen faiz gelirlerinin indirim oranı uygulandıktan sonra kalan kısmının, G.V.K.'nın "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesi uyarınca belirlenen tutarı aşması durumunda yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde beyana tabi özel kesim tahvil faizi gelirinin anılan tutarın altında kalması durumunda yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmesi mümkün değildir.

Diğer taraftan 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilecek tahvil faizleri üzerinden, söz konusu faiz gelirinin tahsiline aracılık eden bankalar, aracı kurumlar veya tahvil ihraç eden anonim şirketler tarafından anılan maddede yer alan usul ve esaslar çerçevesinde vergi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvillerin elde tutulması sürecinde ve elden çıkarılması dolayısıyla sağlanan kazançların vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvillerin nev'ine ve iktisap tarihine bağlı olmaksızın bunlardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel kesim tahvillerinden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacağından,

[143] ARIKAN, A.Naci, "Özel Sektör Tarafından İhraç Edilen Tahvillerle İlgili Olarak Yaşanan Sorunlar ve Gerçek Şahıslar Açısından 2004 Yılı Vergilendirmesi", Vergi Dünyası Dergisi, Şubat-2005, Sayı: 282,

[144] POROY Reha-TEKİNALP Ünal-ÇAMOĞLU Ersin, "Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku", İstanbul 2000, (Aktaran ARIKAN Naci, agm)

söz konusu tahvillerden 2006-2015 yılları arasında elde edilen faiz gelirleri üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesi yerine 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Bilindiği üzere G.V.K.'nın 94. maddesinin anılan (7) numaralı bendinde;

- Devlet tahvili faizlerinden; %0,
- Hazine bonosu faizlerinden; %0,
- Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere sağlanan gelirlerden %0,
- Nama yazılı tahvil faizlerinden; %10,
- Hamiline yazılı tahvil faizlerinden; %10,
- Diğerlerinden; %10,

oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın 94. maddesinde hüküm altına alınan gelir vergisi tevkifatı uygulaması açısından, geliri elde edenin gerçek veya tüzel kişiliği haiz olmasının herhangi bir önemi bulunmamakla birlikte mezkur Kanunun (7) numaralı bendinin parantez içinde özetle; Kanunla kurulan dernek veya vakıflar, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenlerin elde etmiş oldukları gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Diğer taraftan dar mükellef kurumların Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcileri vasıtası ile olmaksızın elde ettikleri tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden de, kazanç ve iradı dar mükellef kuruma sağlayanlar tarafından K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca yukarıda belirtilen oranlarda tevkifat yapılacaktır.

Örnek:

Bay (A), 01.11.2004 tarihinde (Y) A.Ş. tarafından ihraç edilen tahvillerden 120.000 YTL tutarında alım yapmış ve itfa tarihi olan 03.02.2006 tarihinde toplam 40.000 YTL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

Genel olarak 01.01.2006 tarihinden sonra elde edilen özel kesim tahvil faizleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) veya (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Ancak anılan maddenin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacağı ve bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan hükümlerin geçerli olacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre Bay (A)'nın 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan özel kesim tahvilinden 2006 yılı içinde elde ettiği faiz geliri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi yerine anılan Kanunun 94. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca %10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan sadece 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler için yararlanılması mümkün olduğundan, Bay (A)'nın elde etmiş olduğu özel kesim tahvil faizi için anılan istisnadan da yararlanması mümkün değildir. Bununla birlikte söz konusu faiz gelirinin G.V.K.'nın 76. maddesinde düzenlenmiş bulunan indirim oranına isabet eden kısmı gelir vergisine tabi olmayacaktır. İndirim oranına isabet eden kısım düşüldükten sonra kalan kısmın, 2006 yılı için belirlenecek beyan haddinin altında kalması durumunda elde edilen faiz geliri için yıllık beyanname verilmeyecek, buna karşılık haddi

aşması durumunda kalan kısmın tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. (Her ne kadar G.V.K.'nın 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulaması 01.01.2006 tarihinden itibaren kaldırılmış olsa da, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin 9 numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme uyarınca Bay A elde etmiş olduğu faiz geliri için indirim oranı uygulamasından yararlanabilecektir.)

Diğer taraftan G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde özetle; dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul sermaye iratları için beyanname vermeyecekleri hüküm altına alındığından, dar mükellefiyeti haiz gerçek kişiler tarafından Türkiye'de elde edilen özel sektör tahvil faizleri için beyanname vermeyeceklerdir.

Örnek:

Dar mükellef statüsündeki Bayan (B), 04.10.2004 tarihinde (Z) A.Ş. tarafından ihraç edilen tahvillerden 40.000 YTL tutarında alım yapmış ve itfa tarihi olan 11.04.2006 tarihinde toplam 8.000 YTL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

Kitabımızın önceki bölümlerinde açıklandığı üzere 01.01.2006 tarihinden sonra elde edilen özel kesim tahvil faizleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) veya (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Ancak anılan maddenin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri üzerinden tevkifat yapılmayacağı ve bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan hükümlerin geçerli olacağı hüküm altına alınmış olup, söz konusu bu uygulama dar mükellef gerek kişiler açısından da geçerlidir. Buna göre Bayan (B)'nin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan özel kesim tahvilinden bu tarihten sonra elde ettiği faiz geliri üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi yerine anılan Kanunun 94. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca %10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde özetle; dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul sermaye iratları için beyanname vermeyecekleri hüküm altına alındığından, Bayan (B)'nin Türkiye'de elde etmiş olduğu özel kesim tahvil faizi için beyanname vermeyecek ve G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi uyarınca tevkif edilen vergi, nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

8.2.1.2. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere eklenen Geçici 67. madde ile menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından 2006-2015 yılları arasında elde edilecek faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanacak kazançların vergilendirilmesinde; basitliği esas alan, menkul kıymet türleri itibariyle vergilendirmede harmonizasyonu sağlamayı amaçlayan ve genel olarak tevkifat esaslı vergilemeyi temel alan sistem uygulamaya dahil edilmiştir. Kitabımızın izleyen bölümlerinde 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması ana hatları itibariyle belirtilecek, daha sonra elde edilen bu gelirlerin vergilendirilmesi ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında banka ve aracı kurumların takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle;

- Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan)
- Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

üzerinden tevkifat yapmaları gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında özetle; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden, söz konusu menkul sermaye iradını ödeyenler tarafından %15 oranında tevkifat yapılacağı, ancak banka ve aracı kurumlara ödenen veya bunlar aracılığı ile yapılan ödemeler üzerinden ise tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre banka ve aracı kurumlar tarafından ödenen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendi kapsamındaki menkul sermaye iratları üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacak olup, buna karşılık Hazine, Toplu Konut İdaresi, Özelleştirme İdaresi ve anonim şirketler tarafından ihraç edilen tahviller dolayısıyla ödenen faizler üzerinden ise adı geçenler tarafından anılan maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Ancak bankalar tarafından elde edilen tahvil ve Hazine bonosu faiz gelirleri üzerinden tahvil ihraç edenlerce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, banka ve aracı kurumlara alış bedeli tevsik edilmeksizin teslim edilmiş olan menkul kıymetlerin gelirlerinin ödenmesinde ise ödeme banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılsa dahi tevkifat yapılacağı, menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, bu işlemdeki itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki farkın esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında banka ve aracı kurumların, bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracını (hisse senetleri ile anılan maddenin 1 numaralı fıkrasının altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları hariç) (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden %15 oranında tevkifat yapacakları, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının daha önce bir banka ve aracı kurumdan alınmamış olması halinde, tevkifatın yapılmasında alış bedeli yerine ihraç bedelinin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında; gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi

mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmamasının tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği, buna karşılık Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının tahvil ve Hazine bonolarından elde ettikleri kazançlar üzerinden anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından sağlanan gelirler ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan anılan Kanunun 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan 94. maddesinin (7) numaralı bendi ile K.V.K.'nın 24. maddesinde (dar mükellef kurumlar açısından) her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden, kazanç ve iradı sağlayanlarca tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştı.

Ancak, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) ve (4) numaralı fıkralarında, anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar üzerinden ayrıca G.V.K.'nın 94. ve K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkifat yapılmayacağı, (7) numaralı fıkrasında ise anılan madde uyarınca (Geçici Madde 67) tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği ve başka gelirler için verilecek beyannamelere söz konusu bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. (Tevkifata tabi tutulsun ya da tutulmasın dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazançlar için münferit veya özel beyanname verilmez.) Buna karşılık, anılan madde kapsamında yer alan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için dileyen mükelleflerce yıllık veya münferit beyanname verilebileceği ve ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin, ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, 01.01.2006 tarihinden sonra Türkiye'de ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2006-2015 yılları arasında ticari faaliyete bağlı olmaksızın elde edilen ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan gelirler (faiz gelirleri ve bunların alım-satım kazançları) için gerçek kişilerce genel olarak yıllık veya münferit beyanname verilmeyecektir. Başka bir deyişle 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkif edilen vergiler nihai vergi mahiyetinde olacaktır. Ancak dileyen mükellefler anılan mahiyetteki Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlar için yıllık veya münferit beyanname verebilecektir. Bu durumda ihtiyari olarak beyan edilen alım-satım kazançları üzerinden %10 oranında vergi hesaplanacaktır. (G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin 11 numaralı fıkrasının 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde ihtiyari olarak beyan edilen kazançlar üzerinden %15 oranında vergi hesaplanacağı hüküm altına alınmışken anılan Kanunla bu oran %10 olarak yeniden belirlenmiştir.)

Öte yandan ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri ile alım-satım kazançlarının, ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınması gerekmektedir. Buna bağlı olarak anılan gelirler üzerinden yıl

içinde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarıca tevkif suretiyle ödenen vergiler, söz konusu kazançların dahil edildiği beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

8.2.1.3. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Özel Kesim Tahvil Faizlerinin Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (9) numaralı fıkrasında özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacaktır. Anılan fıkra uygulaması açısından gerek özel kesim gerekse Devlet tahvilleri arasında herhangi bir farklılık bulunmamakta olup, her nev'i tahvil faizlerinin vergilendirilmesinde geçerli olan usul ve esasların belirlenmesinde önemli olan tahvillerin ihraç tarihidir. Buna göre 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel kesim tahvillerinden bu tarihten sonra elde edilecek gelirlerin (faiz geliri ve alım-satım kazançları) vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacak olmakla birlikte, 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen özel kesim tahvillerinden elde edilen gelirler açısından ise gelirin elde edildiği dönemde geçerli olan hükümler uygulanacaktır. Başka bir deyişle 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel kesim tahvillerinin faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmamakla birlikte, bu tarihten sonra ihraç edilecek özel kesim tahvillerinden elde edilecek faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanacak alım-satım kazançları üzerinden anılan madde uyarınca ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılacaktır.

Bilindiği üzere özel kesim tahvillerinden 2005 yılında elde edilen faiz gelirleri için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olmamakla birlikte söz konusu bu menkul sermaye iratları için anılan Kanunun 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün bulunmaktaydı. Ancak, G.V.K.'nın 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulamasına, 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5281 sayılı Kanunla son verilmiştir. Buna göre 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen özel kesim tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri için G.V.K.'nın 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün olamayacaktır. Kaldı ki, özel kesim tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri için G.V.K.'nın Geçici 67. maddesince yapılacak tevkifat nihai vergi mahiyetinde olup söz konusu gelirler için beyanname verilmeyeceğinden, anılan gelirler için indirim oranı uygulamasından yararlanıp yararlanmamanın pratikte de herhangi bir anlamı bulunmamaktadır.

Bununla birlikte G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı bendi ile K.V.K.'nın 24. maddelerinde, özel kesim tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri üzerinden, kazanç veya iradı sağlayanlarca;

- Nama yazılı tahvil faizlerinden %10,
- Hamiline yazılı tahvil faizlerinden %10,
- Diğerlerinden %10,

oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan G.V.K.'nın 86. maddesinde belirlenen haddin aşılması halinde elde edilen gelirin tamamı beyan edilecek, buna karşılık söz konusu tahvil faizleri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (7) numaralı

bendi uyarınca tevkif edilen vergiler ise beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

Ancak, 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen özel kesim tahvillerine ilişkin olarak ödenecek faizler üzerinden anılan maddeler yerine, söz konusu geliri elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki niteliğine bağlı olmaksızın G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında özetle; banka ve aracı kurumların alımına aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark üzerinden, (2) numaralı fıkrasında ise banka veya aracı kurumların vasıtası olmaksızın elde edilen tahvil faizleri üzerinden ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilecek özel kesim bonolarından elde edilen gelirler üzerinden yapılacak tevkifatın oranı 5527 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesinde %15 idi. Bununla birlikte 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yapılan değişiklik ile 07.07.2006 tarihinden itibaren dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla da tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilenler ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumların diğer durumlarda (banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın) elde ettikleri gelirler üzerinden ise 23.07.2006 tarihinden itibaren %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, anılan fıkra uyarınca tevkifata tabi tutulan tahvil faizlerinin ayrıca mezkur Kanunun 94. ve K.V.K.'nın 24. maddeleri uyarınca tevkifata tabi tutulmayacakları, (7) numaralı fıkrasında ise anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin dahil edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan fıkrada ayrıca, ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin, ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, 94. madde kapsamında tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları kapsamında tevkif suretiyle ödenen vergilerin, işlemden doğan kazancın tabi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmının yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmesi mümkün değildir.

8.2.2. Tahvil ve Hazine Bonolarının 2006-2015 Yılları Arasında Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde de yer alan düzenlemeden önce menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları (alım-satım kazançları) üzerinden tevkifat yapılacağına dair vergi Kanunlarımızda herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı. Ancak G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesi ile 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilecek tahvil ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanacak kazançlar üzerinden de tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı bendinde özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından sağlanan gelirler (faiz geliri) ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların (alım-satım kazançları) vergilendirilmesinde

31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

Bu kapsamda olmak üzere tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, söz konusu menkul kıymetlerin ihraç tarihlerine göre şu şekilde olacaktır;

8.2.2.1. 01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Tahvil ve Hazine Bonolarının Elden Çıkarılmasından Sağlanan Alım-Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümlerin geçerli olacağı hüküm altına alındığından, anılan mahiyetteki tahvil ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.

Bilindiği üzere G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde özetle; menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının belirli şartlar altında değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uyarınca her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile ilgili olarak (menkul kıymetin türüne ve mahiyetine bağlı olarak) G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi ile Geçici 59. maddesinde gerçek kişilerin yararlanabileceği iki ayrı istisna düzenlemesi mevcuttur.

G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde değer artışında safi kazancın, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunacağı, menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında, iktisap bedelinin tevsik edilememesi durumunda Vergi Usul Kanunu'nun 266. maddesinde yazılı itibari değerin iktisap bedeli olarak kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.[145] Bununla birlikte G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki mükerrer 81. maddesinde; mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedelinin, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edileceği, mükerrer 80. maddesinde ise bir takvim yılında elde edilen değer artış kazancının 2005 yılı için 13.000 YTL tutarındaki kısmının gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değişik Geçici 59. maddesinde özetle; 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 31.12.2007 tarihine kadar elde edilen gelirler ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların 2001 yılında 50 Milyar lirası, 2002 ve izleyen yıllarda bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl için belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmasıyla bulunacak tutarın gelir vergisinden istisna olacağı, bu istisnadan yararlananların mezkur Kanunun mükerrer 80

[145] 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 266. maddesi uyarınca itibari değer; her nev'i senetlerle esham ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değer olarak tanımlanmıştır.

ve Geçici 56. maddelerinde yer alan istisnalardan ayrıca yararlanamayacağı ve ticari işletmelere ait olan bu tür gelirler için madde hükmünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi hükmü uyarınca gerçek kişilerin 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde ettikleri faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları toplamının 2006 yılı için 191.089,20 YTL'si gelir vergisinden istisna olacaktır.

Buna göre gerçek kişilerin, 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet Tahvili ve Hazine bonolarını ticari faaliyete bağlı olmaksızın 31.12.2007 tarihine kadar elden çıkarmak suretiyle sağladıkları kazançlar, G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabilecektir. Buna karşılık 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları için ise G.V.K.'nın anılan Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün olmamakla birlikte, bu kazançlar için mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesindeki istisnadan yararlanılması mümkündür.

Ancak burada, özel kesim tahvillerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanamayacağı, buna karşılık 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olmak kaydıyla ihraç tarihine bağlı olmaksızın mezkur Kanunun mükerrer 80. maddesinde yer alan istisnadan yararlanabileceği hususuna dikkat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca özel kesim tahvillerinin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancının tutarının tespitinde, söz konusu tahvillerin iktisap bedelinin G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde yer alan endeksleme uygulamasından (elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere, Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında) yararlanabileceği tabidir.

Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel kesim tahvillerinin elden çıkarılmasından 2006-2015 yılları arasında elde edilen değer artış kazançlarının vergilendirilmesinde; söz konusu tahvillerin iktisap bedelinin endeksleme uygulamasına tabi tutulacağı, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde yer alan 13.000 YTL tutarındaki istisnadan yararlanılabileceği ancak söz konusu bu kazançlar için mezkur Kanunun Geçici 59. maddesinde yer alan istisnadan ise yararlanamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. *(G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinde her ne kadar 2005 yılında elde edilen değer artış kazançlarının 13.000 YTL'sinin gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmış olsa dahi, mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin 9 numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvillerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre bizce 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel kesim tahvillerinin 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır.)*

Buna göre gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarını 2006-2015 yılları arasında elden çıkarmalarından sağladıkları alım-satım kazançlarına ilişkin olarak gerek G.V.K.'nın mükerrer 80. gerekse Geçici 59. maddelerinde yer alan istisnalardan yararlanmaları durumunda; elde edilen kazancın istisna tutarının altında kalması durumunda söz konusu kazançlar için beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler dahil edilmeyecektir. Diğer taraftan elde edilen

kazancın, istisna tutarını aşması durumunda ise sadece aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

Örnek:

Bay (B)'nin 2006 yılında sahip olduğu Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlamış olduğu değer artış kazançlarına ilişkin bilgiler şu şekildedir; (Bay B'nin elde ettiği safi değer artışının tespitinde söz konusu menkul kıymetlerin iktisap bedeli, elden çıkarılan ay hariç toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılmak suretiyle dikkate alınmıştır.)

- 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvilinin elden çıkarılmasından 10.000 YTL safi değer artış kazancı,

- 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilen Hazine bonolarının elden çıkarılmasından ise 15.000 YTL safi değer artışı kazancı,

elde etmiştir.

Bay (B)'nin 2006 yılında Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançlarının beyan durumu şu şekilde olacaktır;

Bay (B)'nin 2006 yılı içinde; 26.07.2001 tarihinden sonra ihraç edilmiş Devlet tahvilinin elden çıkarılmasından sağlamış olduğu 15.000 YTL tutarındaki değer artış kazancı için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması mümkündür. Bilindiği üzere anılan madde uyarınca 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının faiz geliri ile değer artış kazancı toplamının 2006 yılı için 191.089,20 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bu kapsamda olmak üzere Bay (B)'nin elde etmiş olduğu 15.000 YTL tutarındaki değer artış kazancı için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan özel düzenleme uyarınca yıllık beyanname verilmeyecektir.

Diğer taraftan Bay (B)'nin, 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Hazine bonosunu elden çıkarmak suretiyle sağlamış olduğu 10.000 YTL tutarındaki değer artış kazancı ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanması mümkün değildir. Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında özetle; 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elde tutulmasından ve elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin geçerli olacağı hüküm altına alınmıştır. Bilindiği üzere G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi hükmü uyarınca, gerçek kişilerce bir takvim yılı içinde elde edilen değer artış kazançları toplamının 2005 yılı için 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır. Bu durumda Bay (B)'nin 2006 yılı içinde 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilmiş olan Hazine bonosunu elden çıkarmak suretiyle sağlamış olduğu 10.000 YTL tutarındaki değer artış kazancının tamamı gelir vergisinden istisna olacaktır.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Bay (B)'nin 2006 yılı içinde elde ettiği menkul kıymet satış kazancı ile ilgili olarak yıllık beyanname vermesine gerek bulunmamaktadır.

8.2.2.2. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Tahvil ve Hazine Bonolarının Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ana hatları itibariyle açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasında menkul kıymetlerin elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, söz konusu işleme aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden söz konusu menkul sermaye iratlarını ödeyenlerin, tevkifat yapmak zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda olmak üzere 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilecek her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazanç ve iratlar üzerinden belirli şartlar altında G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Anılan maddenin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilecek tahvil ve Hazine bonolarından elde edilecek faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmalarından sağlanacak alım-satım kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

8.2.2.2.1. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesi Uyarınca Tevkifat Uygulaması

8.2.2.2.1.1. Genel Açıklama

5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak ve 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile bu tarihten sonra ihraç edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat esasına dayalı yeni vergileme sistemi benimsenmiştir. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında banka ve aracı kurumların, alım-satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden tevkifat yapacakları hüküm altına alınmış ve menkul kıymetlerin alış-satış bedelleri arasındaki fark üzerinden yapılacak tevkifata ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca sadece banka ve aracı kurumlar[146] vasıtasıyla alınıp satılan tahvil ve Hazine bonolarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden tevkifat yapılacaktır. Aksi takdirde banka ve aracı kurumlar vasıta kılınmaksızın yapılan alış-satış işlemlerinden doğan kazançlar üzerinden anılan fıkra uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir. Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında banka ve aracı kurumlar dışında kalanların sadece mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkifat yapacakları hüküm altına alınmış olup, anılan fıkra uyarınca faiz gelirleri üzerinden tevkifat yapmakla yükümlü olanların, tahvil ve Hazine bonolarının alım-satımından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapma yükümlülükleri bulunmamaktadır.

[146] G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından banka ve aracı kurum kavramları, anılan maddenin (11) numaralı fıkrasında tanımlanmıştır. Buna göre banka kavramı; 18.06.1999 tarih ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankaları, aracı kurum kavramı ise 28.0.1981 tarih ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade etmektedir.

Buna göre banka ve aracı kurumların dışında kalan kurum ve kuruluşların, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapma zorunlulukları bulunmamakta olup, banka ve aracı kurumlarca gerçekleştirilecek tevkifat, sadece elde edilmesine aracılık ettikleri kazançlarla sınırlı olup, banka ve aracı kurumların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazançlar tevkifat uygulaması kapsamına dahil olmayacaktır. Örneğin, bir bankanın Hazine tarafından düzenlenen ihaleden kendi portföyü için satın almış olduğu Devlet tahvilini itfa tarihine kadar elde tutması suretiyle elde edeceği faiz geliri üzerinden tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu tahvilin itfadan önce bir gerçek veya tüzel kişiye satılması durumunda da bankanın elde edeceği gelir tevkifat kapsamında değildir. Buna benzer olarak, bir bankanın kendi portföyünde bulunan bir menkul kıymeti başka bir bankaya satması durumunda da banka tarafından elde edilen gelir üzerinden tevkifat yapılmayacak, buna karşılık bankanın başka bir banka veya aracı kurum aracı kılmak suretiyle menkul kıymet satın alması durumunda bu menkul kıymetlerle ilgili olarak elde edeceği gelirlerden sorumlularca tevkifat yapılacaktır.

Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin olarak 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan örnek şu şekildedir;

Örnek:

(X) Bankası, 06.03.2007 ihraç tarihli Hazine bonosunu 3.000.000 YTL karşılığında satın almış ve söz konusu bonoyu itfa tarihi olan 04.03.2008 tarihine kadar elinde tutmak suretiyle 350.000 YTL faiz geliri elde etmiştir. Faiz ödemesinin, menkul kıymeti ihraç eden kurum olan Hazine tarafından (X) Bankasına yapılması sebebiyle, Hazine tarafından herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

(X) Bankası'nın, 3.000.000 YTL karşılığında satın almış olduğu 06.03.2007 ihraç tarihli Hazine bonosunu itfadan önce, 07.06.2007 tarihinde Bay (A)'ya 3.115.000 YTL'ye satması durumunda ise (X) Bankasının bu satış sebebiyle elde ettiği gelir (3.115.000-3.000.000 =) olan 115.000 YTL, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi değildir.

Bay (A)'nın söz konusu bonoyu 08.10.2007 tarihinde 3.275.000 YTL'ye (X) Bankasına geri satışı halinde elde edeceği alım-satım kazancı (3.275.000-3.115.000=) olan 160.000 YTL üzerinden ise (X) Bankasınca G.V.K.'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan tevkifat uygulaması, geliri elde edenin mükellefiyet türü ve hukuki kişiliğine bağlı olmaksızın gerçekleştirilecek olmakla birlikte, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının, tahvil ve Hazine bonolarından elde ettikleri gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonoları ile Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden de diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.

G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, tevkifat matrahının tespiti açısından alış bedelinin ilk giren ilk çıkar (FİFO) yöntemine göre belirleneceği, ancak aynı gün içinde yapılan işlemlerde ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılmak suretiyle alış bedelinin tespit edilebileceği, ayrıca bir menkul kıymetin veya diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması durumunda yani açığa satış işlemlerinde, elden çıkarma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutarın belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

8.2.2.2.1.2. Tevkifat Matrahının Tespiti

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden yapılacak tevkifatın matrahı, alış ve satış bedelleri arasındaki fark olacaktır. Bununla birlikte alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyonlar ve banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak olup, bu giderler dışında başkaca bir giderin tevkifat matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınması söz konusu değildir. Bununla birlikte alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyon bedellerinin bir kısmının, işlem hacmine ya da başka bir nedene bağlı olarak iade edilmesi durumunda, iade edilen bu tutarlar komisyonun doğduğu işleme bağlı olmaksızın, iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin tevkifat matrahına dahil edilecektir.

Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına ilişkin işlemlerde, tevkifat matrahının tespitinde alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınacaktır. Bununla birlikte yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları için ortaya çıkan kur farkları, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınmayacaktır.

Örnek:

Bayan (D), (X) Bankası aracılığı ile 11.01.2006 ihraç tarihli, 2 yıl vadeli, 6 ayda bir kupon ödemeli döviz cinsinden Devlet tahvilinden 14.02.2006 tarihinde 100.000 $ tutarında alım yapmıştır.

Bayan (D), söz konusu Devlet tahvilini 21.08.2006 tarihinde (X) Bankası aracılığı ile 104.000 $'a satmıştır.

Döviz olarak yapılan işlemlerde öncelikli olarak ilgili bankanın alım-satım tarihinde uyguladığı kur esas alınmakta olup örneğimizde söz konusu kur, alım tarihinde 1.3 YTL, satım tarihinde ise 1.4 YTL olarak kabul edilmiştir.

Tevkifat matrahı tespit edilirken kur farkı dikkate alınmayacak, (X) Bankasınca Bayan (D)'nin alım-satım kazancı olan (104.000 $ - 100.000 $=) 4.000 $'ın satış tarihindeki YTL karşılığı olan (4.000 $ x 1.4 YTL =) 5.600 YTL üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Dikkat edileceği üzere örneğimizde yer alan Devlet tahvili 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olduğundan, elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılacaktır. Aksi takdirde söz konusu Devlet tahvili 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olsa idi, elde edilen alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu kazancın vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan hükümler geçerli olacaktı.

Diğer taraftan kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, işlemiş faizin bulunması halinde işlemiş faiz tutarı kupon alış bedeli, temiz işlem fiyatı (Temiz Fiyat= Sözleşme Fiyatı-İşlemiş Faiz) ise tahvilin alış bedeli olarak kabul edilecektir. Bir tahvil için işlemiş faiz, temiz işlem fiyatı üzerine eklenmesi gereken ve son kupon tarihinden sonra tahvili elde tutma süresiyle orantılı kupon faizini ifade eder ve son kupon tarihinden valör tarihine kadar geçen gün sayısının kupon dönemi gün sayısına oranı ile ödenecek kupon faizinin çarpılması suretiyle hesaplanır. Söz konusu hesaplama, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından kabul edilen esaslar çerçevesinde yapılır. Bununla birlikte İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından açıklanan işlemiş faiz tutarları dikkate alınarak da işlem yapılabilir. (Kuponlu tahvillerin elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları üzerinden yapılacak tevkifat matrahının tespitine ilişkin olarak kitabımızın önceki bölümlerinde örnekler mevcut olduğundan bu bölümde ayrıca örnek verilmemiştir.)

Öte yandan 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde veraset yoluyla intikal eden Geçici 67. madde kapsamındaki menkul kıymetlerin varislerce satılması halinde, satış bedeli ile V.U.K.'nın 294. maddesine göre belirlenen değer arasındaki fark üzerinden tevkifat yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bizce, G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinde ivazsız intikal eden menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olmayacağı hüküm altına alınmış olması nedeniyle ivazsız intikal eden menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaması gerekmektedir.

8.2.2.2.2. Tevkifata Tabi Tutulan Tahvil ve Hazine Bonosu Alım-Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hüküm altına alınan ve kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanan tevkifat uygulaması ile; çeşitli finansal araçlardan elde edilen getirilerin aynı düzeyde ve kaynakta vergilenmesi, ticari faaliyetlere bağlı olmayan gelirler için kaynakta yapılan bu vergilemenin nihai vergileme olması öngörülmüştür. Bu amaçla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında özetle; anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği, ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tutarının tespitinde dikkate alınacağı, bu durumda tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin 94. madde kapsamında tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarını ticari faaliyete bağlı olmaksızın 2006-2015 yılları arasında elden çıkarmak suretiyle elde ettikleri ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca

banka ve aracı kurumlarca tevkifata tabi tutulmuş kazançlar için yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir. Buna karşılık gerçek kişilerin 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarını, ticari faaliyetlerine bağlı olarak 2006-2015 yılları arasında elden çıkarmaları sonucunda elde ettikleri kazançlar ticari kazancın tespitinde dikkate alınarak beyan edilecek, ancak söz konusu alım-satım kazancı üzerinden banka veya aracı kurumlarca tevkif edilen vergiler ise mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançlarının vergilendirilmesinde genel esas bu olmakla birlikte, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında söz konusu bu duruma istisna teşkil edecek bir düzenleme bulunmaktadır. Anılan fıkra uyarınca dar mükelleflerde dahil olmak üzere, tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Söz konusu beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir ve beyan edilen gelir üzerinden %15 oranında (5527 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile 07.07.2006 tarihinden itibaren %0) vergi hesaplanır.Ancak bu şekilde beyan edilerek hesaplanan vergiden, yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde mükelleflere red ve iade edilir.

Diğer taraftan kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümler uygulanacaktır. Buna göre anılan mahiyetteki her nev'i tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile ilgili olarak;

- 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonoları için (2007 yılı sonuna kadar) G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından,

- 26.07.2001 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen özel kesim tahvillerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için G.V.K. mükerrer 80. maddesinde yer alan istisna uygulamasından,

yararlanılması mümkündür. Ayrıca G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesi uyarınca 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahviller ile Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazancı tutarının tespitinde söz konusu menkul kıymetlerin iktisap bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılmak suretiyle tespit edilecektir.

8.2.2.2.3. 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Eurobondların 2006-2015 Yılları Arasında Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi;

Genel olarak, 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, söz konusu işleme aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacak olmakla birlikte, G.V.K.'nın anılan maddesinin (13) numaralı fıkrasında, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı kavramı tanımlanmış ve Türkiye'de ihraç edilmiş menkul kıymetlerin, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından menkul kıymet olarak değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında özetle; 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden ödemeyi yapanlarca %15 oranında tevkifat yapılacağı ancak Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri üzerinden ise tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları ile bunlardan elde edilen faiz gelirleri üzerinden, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (15) numaralı fıkrasında; anılan madde kapsamına girmeyen ve 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

- 26.07.2001-31.12.2005 tarihleri arasında ihraç edilen eurobondların elden çıkarılmasından 2007 yılı sonuna kadar elde edilecek değer artış kazançları için G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan istisna uygulamasından,

- 26.07.2001 tarihinden önce veya 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondların 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan değer artış kazançları için G.V.K.'nın mükerrer 81. maddesinde yer alan istisna uygulamasından,

yararlanılacaktır. Eurobondların 2006-2015 yılları arasında elden çıkarılmasından sağlanan kazançların, yararlanılacak istisna tutarının altında kalması durumunda söz konusu gelirler için beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyecektir. Buna karşılık elde edilen gelirin istisna tutarını aşması durumunda ise sadece aşan kısım beyan edilecektir.

Öte yandan 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın anılan maddesinin (7) numaralı fıkrasına 27.06.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılan ilave ile tevkifata tabi tutulsun ya da tutulmasın dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

9. MEVDUAT FAİZLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ[147]

9.1. Genel Açıklama

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere gerçek ve tüzel kişilerin 2005 yılında elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden, iradı elde edenin mükellefiyet

[147] TEKİN Cem, "2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Mevduat Faizi ve Repo Gelirlerinin Vergilendirilmesi", Vergi Sorunları Dergisi, Kasım 2005, Sayı: 206,

durumu ve hukuki kişiliğine bağlı olarak G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendi ile K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılmaktaydı. Bununla birlikte 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere eklenen Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca, elde edenlerin hukuki nitelikleri ve mükellefiyet türlerine bakılmaksızın 2006-2015 yılları arasında elde edilen mevduat faizlerinin vergilendirilmesinde de tevkifat esası geçerli olacaktır.

Bilindiği üzere G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendinde mevduat faizlerinin menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu ve bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler, bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa olsun topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler ile bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizlerinde mevduat faizi sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Kitabımızın bu bölümünde 2005 ve 2006-2015 yılları arasındaki dönemlerde elde edilen mevduat faizlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

9.2. 2005 Yılında Elde Edilen Mevduat Faizlerinin Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi uyarınca gerçek kişilerin elde ettikleri mevduat faizleri menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki Geçici 55. maddesinde, gerçek kişilerce 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edilen ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları ile menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği, ayrıca bu gelirlerin diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştı. Anılan madde metninden de anlaşılacağı üzere gerçek kişilerin 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edecekleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş mevduat faizleri için beyanname verilmeyecek, bu gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendi uyarınca tevkif edilen vergiler, nihai vergi mahiyetini taşıyacaktır.

Anılan madde de gerçek kişilerce elde edilen mevduat faizlerinin beyan edilmeyeceğine ilişkin uygulamadan yararlanma süresi, 5281 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında, 31.12.2005 olarak yeniden belirlenmiş ve menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında alım satımından sağlanan kazançlar ile Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemler sonucunda elde edilen kazançlarda beyanname verilmeyecek gelirler kapsamına dahil edilmiştir. G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değişik Geçici 55. maddesi şu şekildedir;

> *"Geçici Madde 55: 01.01.1999-31.12.2005 tarihleri arasında elde edilen ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan Gelir Vergisi Kanununun 75. maddesinin 7, 12, 14 numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları, menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kar payları veya bu fonların katılma belgelerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında alım satımından elde edilen kazançlar ile Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon*

borsalarında yapılan işlemler sonucunda elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticari işletmeye dahil olan bu gelirler, bu maddenin kapsamı dışındadır."

Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş mevduat faizleri için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecek, bu gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (8) numaralı bendi uyarınca tevkif edilen vergiler ise nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

Ancak ticari işletmelere dahil olan mevduat faizleri, ticari kazanç tutarının tespitinde dikkate alınarak vergilendirilecek, başka bir deyişle beyan edilmeme uygulamasından yararlanamayacaktır. Buna karşılık ticari işletmelere ait olarak elde edilen mevduat faizleri üzerinden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler, bu kazançların dahil olduğu yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilecek, mahsup edilemeyen tutarlar ise mükelleflerin talepleri doğrultusunda kendilerine ret ve iade edilecektir.

Diğer taraftan gerçek kişilerce 2005 yılında elde edilen tevkifata tabi tutulmamış mevduat faizlerinin, G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan düzenlemeden yararlanması mümkün değildir. Ancak G.V.K.'nın "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinde özetle; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (6), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarına indirim oranı[148] uygulanması sonucu bulunan tutarın, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı, ancak döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kar payları, dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler, döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetler ve ticari işletmelere dahil gelirler için bu uygulamadan yararlanılmasının mümkün olmadığı hüküm altına alınmıştır. (2005 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı Maliye Bakanlığı tarafından %53,7 olarak tespit edilerek (42) numaralı Gelir Vergisi Sirküleri ile ilan edilmiştir) Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında Off-Shore bankalarında Türk Lirası cinsinden açmış oldukları hesaplardan elde ettikleri mevduat faizi ve repo gelirlerinin indirim oranına isabet eden kısmı beyan edilmeyecektir. Bununla birlikte Off-Shore bankalarında yabancı para cinsinden açılan hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.[149] (Gerçek kişilerce Off-Shore bankalarından elde ettikleri mevduat faizleri, söz konusu bu gelirlerin tevkif suretiyle vergilendirilmemiş olmaları nedeniyle G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan beyan edilmeme uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.)

Diğer taraftan G.V.K.'nın 86. maddesinin 1/d bendinde; tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan ve tutarı 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmayan menkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmeyeceği, başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre yurt dışından elde edilen mevduat faizlerinin Türkiye'de tevkifata tabi tutulmamış olmaları nedeniyle G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan düzenlemeden yararlanamayacak olmakla birlikte, bu

[148] İndirim oranı, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre o yıl için tespit edilmiş olan yeniden değerleme oranının, aynı dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonosu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranına bölünmesi suretiyle Maliye Bakanlığı'nca tespit edilmektedir. 2005 yılı yeniden değerleme oranı % 9,8 aynı yılda Devlet tahvili ve Hazine bonosu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranı da % 18,25 olduğunu dikkate alarak, 2005 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranını, Maliye Bakanlığı tarafından %53,7 olarak tespit edilerek (42) numaralı Gelir Vergisi Sirküleri ile ilan edilmiştir. Bu oran 2006 yılı için 260 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliğ ile % 46,5 olarak ilan edilmiştir.

[149] TEKİN Cem, a.g.m.

gelirlerin tutarının 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmaması durumunda bu gelirler için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecektir. Ancak bu mahiyetteki mevduat faizi tutarının 800 YTL'yi aşması durumunda söz konusu mevduat faizinin tamamının yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerde Türkiye'de elde ettikleri mevduat faizleri ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabileceklerdir. Bununla birlikte G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde özetle; dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul sermaye iratları için beyanname vermeyecekleri hüküm altına alındığından, dar mükellef gerçek kişiler 2005 yılında elde etmiş oldukları tevkifata tabi tutulmuş mevduat faizleri için beyanname vermeyeceklerinden anılan istisna uygulamasının pratikte herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Örnek:

Bay (K), (X) Bankasında bulunan ve 2004 yılı içinde (TL) cinsinden açılan vadeli mevduat hesabından 2005 yılı içinde 7.000 YTL tutarında mevduat faizi elde etmiştir.

Bay (K) tarafından elde edilen mevduat faizinin, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulması mümkün olmayıp, söz konusu bu gelir üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin (8) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde 31.12.2005 tarihine kadar elde edilen tevkif suretiyle vergilendirilmiş mevduat faizlerinin gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle Bay (K) 2005 yılı içinde elde etmiş olduğu mevduat faizini yıllık beyanname ile beyan etmeyecek, buna bağlı olarak tevkif suretiyle ödenen vergi nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

Örnek:

Bay (M), 2005 yılı içinde Off-Shore bankalarında USD cinsinden açmış olduğu hesaplardan mevduat faizi elde etmiş olup, söz konusu gelir 3.000 YTL'ye tekabül etmektedir.

G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde 31.12.2005 tarihine kadar elde edilen tevkif suretiyle vergilendirilmiş mevduat faizlerinin gelir vergisinden istisna olacağı hüküm altına alınmıştır. Off-Shore bankalarından elde edilen gelirlerin Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olması mümkün olmadığından bu gelirler için anılan istisna uygulamasından yararlanılması da mümkün olmayacaktır. Diğer taraftan G.V.K.'nın "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinde özetle; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (6), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarına indirim oranı uygulanması sonucu bulunan tutarın, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı, ancak döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kar payları, dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler, döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetler ve ticari işletmelere dahil gelirler için bu uygulamadan yararlanılmasının mümkün olmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında Off-Shore bankalarında döviz

cinsinden açmış oldukları hesaplardan elde ettikleri mevduat faizleri için indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Öte yandan G.V.K.'nın 86. maddesinin 1/d bendinde; tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan ve tutarı 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmayan menkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmeyeceği, başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre Bay (M)'nin elde etmiş olduğu tevkifat istisna uygulamasına konu olmayan 3.000 YTL tutarındaki Off-Shore bankalarından elde edilen faiz gelirinin tamamının yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

9.3. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Mevduat Faizlerinin Vergilendirilmesi

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından 2006-2015 yılları arasında sağlanan gelirlerin vergilendirilmesine yönelik olarak esaslı değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca gerçek kişilerce 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edilen tevkifata tabi tutulmuş mevduat faizleri için yıllık beyanname verilmeyeceğinin hüküm altına alındığı G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yapılan değişiklik ile söz konusu uygulama, 31.12.2005 tarihine kadar uzatılmış ve G.V.K.'nın 76. maddesinde yer alan indirim oranı uygulaması 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrasında 2006-2015 yılları arasında mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden ödemeyi yapanlarca %15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında ise özetle; anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği, ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenen vergilerin mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait para yürütülen faizler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir.

Buna göre gerek tam gerekse dar mükellefiyeti haiz gerçek kişilerin 2006-2015 yılları arasında ticari faaliyet kapsamında olmaksızın elde ettikleri mevduat faizleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkif edilen vergiler nihai vergi mahiyetinde olacak olup, bu gelirlerin yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmesi söz konusu değildir. Buna karşılık ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen mevduat faizleri, ticari kazanç tutarının tespitinde dikkate alınacak olup, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkif edilen vergiler bu gelirlerin dahil olduğu beyannamede hesaplanan vergiden mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde mahsup edilebilecektir.

Diğer taraftan yurt dışında elde edilen mevduat faizlerinin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulması mümkün değildir. Bu nedenle 2006-2015 yılları arasında elde edilen mevduat faizlerinin beyan edilmeyeceğine ilişkin olarak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan düzenlemenin bu gelirler için uygulanması mümkün değildir. Başka bir deyişle bu mahiyetteki mevduat faizlerinin yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından ve elde tutulma sürecinde sağlanan gelirler için anılan madde hükümlerinin uygulanmayacağı, bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Aynı şekilde anılan maddenin (16) numaralı fıkrasında; bu madde kapsamına girmeyen ve 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde de 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) ve (16) numaralı fıkralarında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan ya da anılan madde de yer alan özel düzenlemeler uyarınca tevkifata tabi tutulmamış olan **menkul kıymetlerden** sağlanan kazançların 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre vergilendirileceği belirtilmiştir. Buna göre 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre vergilendirilecek menkul kıymet gelirleri şunlardır;

- 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ya da elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler,
- Geçici 67. madde kapsamında girmeyen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler,

Bilindiği üzere mevduat faizlerinin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine göre vergilendirilebilmesi için bu gelirlerin elde edildiği hesapların açılış tarihinin herhangi bir önemi bulunmamakta olup, 01.01.2006 tarihinden sonra ödenen mevduat faizleri üzerinden %15 oranında tevkifat yapılması gerekecektir. Buna karşılık 2006-2015 yılları arasında elde edilen ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmayan mevduat faizlerinin, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre vergilendirilmesi bizce mümkün değildir. Çünkü G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) ve (16) numaralı fıkralarında sadece 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen **menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları ile anılan maddeye göre tevkifata tabi olmayan menkul kıymetlerden** elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacağı belirtilmiştir. Gerçek kişilerce 2006-2015 yılları arasında elde edilen mevduat faizlerinin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmamaları durumunda bunların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanması mümkün olmayıp, bu gelirlerin vergilendirilmesinde gelirin elde edildiği dönemde geçerli olan hükümlerin uygulanması gerekecektir.[150]

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca 2006-2015 yılları arasında elde edilecek mevduat faizleri üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması açısından söz konusu hesapların açılış veya vade yenileme tarihlerinin herhangi bir önemi bulunmamakta olup, 01.01.2006 tarihinden sonra ödenen bütün mevduat faizleri üzerinden anılan fıkra uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu bu hususla ilgili olarak Maliye Bakanlığı tarafından verilen bir mukteza şu şekildedir;[151]

[150] TEKİN Cem, a.g.m.

[151] Maliye Bakanlığı'nın 18.02.2005 tarih ve B.07.0.GEL.0.40/4034-739-007747 sayılı özelgesi, (Yaklaşım Dergisi, Kasım 2005, Sayı: 155)

"İlgide kayıtlı yazınızın incelenmesinden, 2005 yılında açılmış veya 2005 yılında vadesi yenilenmiş mevduat hesaplarına uygulanacak tevkifat oranları konusunda tereddüte düşüldüğü anlaşılmıştır.

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'na 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere eklenen Geçici 67. maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca, 75. maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Dolayısıyla, 01.01.2006 tarihinden itibaren mevduat hesaplarına ödenecek faizlerden %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu hesapların açılış tarihinin 2005 yılı olması veya 2005 yılında vadesinin yenilenmiş bulunması durumu değiştirmeyecektir.

Öte yandan 45 seri numaralı Gelir Vergisi Sirkülerleri ile 2005 yılında açılan veya vadesi yenilenen hesaplardan elde edilen mevduat faizleri üzerinden de G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacağı belirtilmiş olup, anılan sirkülerin ilgili kısmı şu şekildedir;

"3. Tevkifat Uygulaması

Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirlere ilişkin tevkifat uygulamasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, gerek vergi kanunlarında gerekse kendi özel kanunlarında gelir ve kurumlar vergisinden muaf olduğu belirtilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrası gereğince tevkifat yapılacaktır. Bu çerçevede, söz konusu gelirlerin kamu kurum ve kuruluşlarınca elde edilmesi durumunda da tevkifat yapılacağı tabidir.

Yukarıda sözü edilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirlerin 01/01/2006 tarihinden önce Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi hükümlerine göre tevkifat kapsamı dışında bırakılmış olması, bu gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında yapılacak tevkifata ilişkin olarak hüküm ifade etmemektedir.

Öte yandan, menkul sermaye iratlarında elde etme tahsil esasına bağlı olduğundan, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirler üzerinden, 01/01/2006 tarihinden itibaren ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Söz konusu gelirlere ilişkin hesapların açılış tarihinin 2005 yılı olması veya 2005 yılında vadesinin yenilenmiş bulunması durumu değiştirmeyecektir."

Diğer taraftan G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde özetle; dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul sermaye iratları için beyanname vermeyecekleri hüküm altına alındığından, dar mükellef gerçek kişiler 2006-2015 yılları elde etmiş oldukları mevduat faizleri için beyanname vermeyeceklerdir. Başka bir deyişle söz konusu faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkif edilen vergiler nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yer alan ve dar mükelleflerde dahil olmak üzere gerçek kişi ve kurumların elde ettikleri tevkifata tabi tutulmuş kazançların ihtiyari olarak yıllık beyanname ile beyan edilme uygulamasının sadece menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için geçerli olduğunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Başka bir deyişle gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin elde ettikleri G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş mevduat faizleri için anılan maddenin (11) numaralı fıkrası uyarınca ihtiyari olarak yıllık beyanname verme imkanları bulunmamaktadır.

Örnek:

Bay (T), (W) Bankasında bulunan ve 2004 yılı içinde (TL) cinsinden açılan vadeli mevduat hesabından 2006 yılı içinde 8.000 YTL tutarında mevduat faizi elde etmiştir.

Bay (T) tarafından elde edilen mevduat faizinin, 2004 yılında açılmış mevduat hesabından elde edilmiş olmasına rağmen 2006 yılı içinde elde edilen mevduat faizi üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca menkul sermaye iradını ödeyenlerce %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu bu durum anılan iradın dar mükellef gerçek kişi ya da kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilmiş olması durumunda da geçerlidir.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında özetle; anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmış olması nedeniyle Bay (T) 2006 yılı içinde elde etmiş olduğu mevduat faizi için yıllık beyanname vermeyecek ve diğer gelirleri için verdiği beyannamelere bu geliri ithal etmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen mevduat faizlerinin anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulmuş olması durumunda dahi yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Doğal olarak bu durumda yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin, bu kazançların dahil olduğu yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilmesi mümkündür.

10. REPO GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

10.1. Genel Açıklama

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde özetle; mezkur maddenin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatlerin, başka bir deyişle repo kazançlarının, menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

Genel olarak 2005 yılında elde edilen repo gelirleri, söz konusu geliri elde edenin mükellefiyet türüne ve hukuki niteliğine bağlı olmak kaydıyla ya G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendi ya da K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkif suretiyle vergilendirilmekteydi. Repo gelirlerinin tevkif suretiyle vergilendirilmesi esası, 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile de korunmuştur. Anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında, 2006-2015 yılları arasında ödenen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden ödemeyi yapanlarca %15 oranında

tevkifat yapılacağı, (5) numaralı fıkrasında ise; gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından herhangi bir öneminin bulunmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre 2006-2015 yılları arasında ödenen repo gelirleri üzerinden ödemeyi yapanlarca, geliri elde edenin mükellefiyet durumu ve hukuki niteliğine bakılmaksızın G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Kitabımızın bu bölümünde 2005 ve 2006-2015 yılları arasındaki dönemlerde elde edilen repo gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

10.2. 2005 Yılında Elde Edilen Repo Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendi uyarınca gerçek kişilerin elde ettikleri repo gelirleri, menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki Geçici 55. maddesinde, gerçek kişilerce 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edilen ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları ile menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi bu gelirlerin diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştı. Anılan madde metninden de anlaşılacağı üzere gerçek kişilerin 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edecekleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş repo gelirleri için beyanname verilmeyecek, bu gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergiler, nihai vergi mahiyetini taşıyacaktır.

Anılan maddede repo gelirlerinin beyan edilmeyeceğine ilişkin uygulamadan yararlanma süresi, 5281 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında, 31.12.2005 olarak yeniden belirlenmiş ve menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında alım satımından sağlanan kazançlar ile Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemler sonucunda elde edilen kazançlarda beyanname verilmeyecek gelirler kapsamına dahil edilmiştir. Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş repo gelirleri için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecek, bu gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca tevkif edilen vergiler ise nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

Bununla birlikte ticari işletmelere dahil olan repo gelirleri, ticari kazancın tespitinde dikkate alınarak vergilendirilecek, başka bir deyişle G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde hüküm altına alınan beyan edilmeme uygulamasından yararlanamayacaktır. Ancak ticari işletmelere ait olarak elde edilen ve ticari kazanç tutarının tespitinde dikkate alınan repo gelirleri üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler, bu gelirlerin dahil olduğu yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilecek, mahsup edilemeyen tutarlar ise mükelleflerin talepleri doğrultusunda kendilerine red ve iade edilecektir.

Gerçek kişilerce elde edilen repo gelirlerinin beyan edilmeyeceğine ilişkin G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan uygulamadan yararlanılması, söz konusu gelirin Türkiye'de

tevkifata tabi tutulmuş olması halinde mümkün olup, gerçek kişilerce 2005 yılında elde edilen ancak Türkiye'de tevkifata tabi tutulmamış repo gelirlerinin, G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan beyan edilmeme uygulaması kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bununla birlikte, G.V.K.'nın "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinde özetle; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (6), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarına indirim oranı uygulanması sonucu bulunan tutarın, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı, ancak döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kar payları, dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler, döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetler ve ticari işletmelere dahil gelirler için bu uygulamadan yararlanılmasının mümkün olmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında Türk Lirası cinsinden açmış oldukları hesaplar dolayısıyla Off-Shore bankalarında ya da yurt dışında elde etmiş oldukları repo gelirlerinin indirim oranına isabet eden kısmı beyan edilmeyecektir. (2005 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı Maliye Bakanlığı tarafından %53,7 olarak tespit edilerek (42) numaralı Gelir Vergisi Sirküleri ile ilan edilmiştir) Ancak Off-Shore bankalarında ve yurt dışında yabancı para cinsinden açılan hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın 86. maddesinin 1/d bendinde; tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan ve tutarı 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmayan menkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmeyeceği, başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre yurt dışından elde edilen repo gelirleri, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmamış olmaları nedeniyle G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan düzenlemeden yararlanamayacak olmakla birlikte, bu gelirlerin tutarının 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmaması durumunda bu gelirler için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere söz konusu bu gelirler ithal edilmeyecektir.

Diğer taraftan dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerde Türkiye'de elde ettikleri repo gelirleri ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabileceklerdir. Bununla birlikte G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde özetle; dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul sermaye iratları için beyanname vermeyecekleri hüküm altına alındığından, dar mükellef gerçek kişiler 2005 yılında elde etmiş oldukları tevkifata tabi tutulmuş repo gelirleri için beyanname vermeyeceklerinden anılan istisna uygulamasının pratikte herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Örnek:

Bayan (M), (X) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu repo işlemi sonunda 2005 yılı içinde 11.000 YTL tutarında repo geliri elde etmiştir.

Bayan (M) tarafından elde edilen repo gelirinin, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulması mümkün olmayıp, söz konusu bu gelir üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin (14) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde 31.12.2005 tarihine kadar elde edilen tevkif suretiyle vergilendirilmiş repo gelirlerinin gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle Bayan (M) 2005 yılı içinde elde etmiş olduğu repo gelirini yıllık beyanname ile beyan etmeyecek, buna bağlı olarak tevkif suretiyle ödenen vergi nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

10.3. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Repo Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde ile 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin olarak esaslı değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca G.V.K.'nın 76. maddesinde hüküm altına alınan ve 2005 yılında elde edilen repo gelirlerinin beyana tabi tutarının tespitinde dikkate alınan indirim oranı uygulaması, 01.01.2006 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67.maddenin (4) numaralı fıkrasında 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden ödemeyi yapanlarca %15 oranında tevkifat yapılacağı, buna karşılık anılan maddenin (7) numaralı fıkrasında ise özetle; anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği, ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenen vergilerin mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamede mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre gerek tam gerekse dar mükellef gerçek kişilerin 2006-2015 yılları arasında ticari faaliyet kapsamında olmaksızın elde ettikleri repo gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkif edilen vergi nihai vergi mahiyetinde olacak olup, bu şekilde tevkifata tabi tutulmuş olan gelirlerin yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmesi söz konusu değildir. Buna karşılık ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen repo gelirleri ticari kazanç tutarının tespitinde dikkate alınacak olup, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkif edilen vergiler, bu gelirlerin dahil olduğu beyannamede hesaplanan vergiden mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde mahsup edilebilecektir.

Diğer taraftan yurt dışında elde edilen repo gelirlerinin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulması mümkün olmadığından 2006-2015 yılları arasında elde edilen repo gelirlerinin beyan edilmeyeceğine ilişkin olarak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan düzenlemenin bu gelirler için uygulanması mümkün değildir. Başka bir deyişle bu mahiyetteki repo gelirlerinin genel esaslar çerçevesinde yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından ve elde tutulma sürecinde sağlanan gelirler için anılan madde hükümlerinin uygulanmayacağı, bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla

geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Aynı şekilde anılan maddenin (16) numaralı fıkrasında; bu madde kapsamına girmeyen ve 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde de 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) ve (16) numaralı fıkralarında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan ya da anılan maddede yer alan özel düzenlemeler uyarınca tevkifata tabi tutulmamış olan menkul kıymetlerden sağlanan kazançların 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre vergilendirileceği belirtilmiştir. Buna göre 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre vergilendirilecek menkul kıymet gelirleri şunlardır;

- 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ya da elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler,

- Geçici 67. madde kapsamında girmeyen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler,

Bilindiği üzere repo gelirlerinin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesine göre vergilendirilebilmesi için bu gelirlerin elde edildiği hesapların açılış tarihinin herhangi bir önemi bulunmamakta olup, 01.01.2006 tarihinden sonra ödenen repo gelirleri üzerinden %15 oranında tevkifat yapılması gerekecektir. Buna karşılık 2006-2015 yılları arasında elde edilen ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmayan repo gelirlerinin, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre vergilendirilmesi bizce mümkün değildir. Çünkü G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) ve (16) numaralı fıkralarında sadece 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları ile anılan maddeye göre tevkifata tabi olmayan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacağı belirtilmiştir. Gerçek kişilerce 2006-2015 yılları arasında elde edilen repo gelirlerinin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmamaları durumunda bunların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanması mümkün olmayıp, bu gelirlerin vergilendirilmesinde gelirin elde edildiği dönemde geçerli olan hükümlerin uygulanması gerekecektir. [152]

Örnek:

Bay (E), (B) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu repo işlemi sonunda 2006 yılı içinde toplam 20.000 YTL tutarında repo geliri faizi elde etmiştir.

Bay (E) tarafından 2006 yılı içinde elde edilen repo gelirinin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca (B) Bankası tarafından %15 oranında tevkifata tabi tutulması gerekmektedir. Söz konusu bu durum anılan iradın dar mükellef gerçek kişi ya da kurumlar tarafından elde edilmiş olması durumunda da geçerli olacaktır.

Öte yandan, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında özetle; anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmış olması nedeniyle Bay (E) 2006 yılı içinde etmiş olduğu repo geliri için yıllık beyanname vermeyecek ve diğer gelirleri için verdiği beyannamelere bu geliri ithal etmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen repo gelirlerinin anılan madde

[152] TEKİN Cem, a.g.m.

uyarınca tevkifata tabi tutulmuş olması durumunda dahi yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Doğal olarak bu durumda yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilmesi mümkündür.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yer alan ve dar mükellefler dahil olmak üzere gerçek kişi ve kurumların elde ettikleri tevkifata tabi tutulmuş kazançların ihtiyari olarak yıllık beyanname ile beyan edilme uygulamasının sadece menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için geçerli olduğunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Başka bir deyişle gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin elde ettikleri G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş repo gelirleri için anılan maddenin (11) numaralı fıkrası uyarınca ihtiyari olarak yıllık beyanname verme imkanları bulunmamaktadır.

11. G.V.K.'NIN 75. MADDESİNİN (12) NUMARALI BENDİ KAPSAMINDA ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

11.1. Genel Açıklama

G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde özetle; faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları, kar-zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar paylarının menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesi esas olarak G.V.K.'nın 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca tevkifat esasına dayanmakla birlikte anılan gelirlerin vergilendirilmesi açısından mezkur Kanunun 76. ve Geçici 55. maddelerinde olmak üzere iki ayrı düzenleme de mevcuttur.

Genel olarak 2005 yılında elde edilen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki kar payları, söz konusu geliri elde edenin mükellefiyet türüne ve hukuki niteliğine bağlı olmak kaydıyla ya mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendi ya da K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca tevkif suretiyle vergilendirilmekteydi. Anılan gelirlerin tevkif suretiyle vergilendirilmesi esası, 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. madde de korunmuştur. Anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında, 2006-2015 yılları arasında ödenen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden ödemeyi yapanlarca %15 oranında tevkifat yapılacağı, (5) numaralı fıkrasında ise; gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması açısından herhangi bir öneminin bulunmadığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre 2006-2015 yılları arasında ödenen bu mahiyetteki gelirler üzerinden ödemeyi yapanlarca, geliri elde edenin mükellefiyet durumu ve hukuki niteliğine bakılmaksızın G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Kitabımızın bu bölümünde; faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları, kar-zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma

hesabı karşılığı ödenen kar paylarının 2005 ve 2006-2015 yılları arasında vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

11.2. 2005 Yılında Elde Edilen Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi uyarınca; faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları, kar-zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar payları menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte G.V.K.'nın 5281 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki Geçici 55. maddesinde, gerçek kişilerce 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edilen ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları ile menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payları için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi bu gelirlerin diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştı. Anılan madde metninden de anlaşılacağı üzere gerçek kişilerin 01.01.1999-31.12.2004 tarihleri arasında elde edecekleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki gelirler için beyanname verilmeyecek, bu gelirler üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca tevkif edilen vergiler, nihai vergi mahiyetini taşıyacaktır.

Anılan maddenin uygulama süresi 5281 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında, 31.12.2005 olarak yeniden belirlenmiş olup 2005 yılında elde edilen gelirlerde beyan edilmeme uygulamasından yararlanabilecektir. Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamında gelirler için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirler ithal edilmeyecek, bu gelirler üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca tevkif edilen vergiler ise nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

Bununla birlikte ticari işletmelere dahil olan gelirler, ticari kazancın tespitinde dikkate alınarak vergilendirilecek, başka bir deyişle G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde hüküm altına alınan beyan edilmeme uygulamasından yararlanamayacaktır. Ancak ticari işletmelere ait olarak elde edilen ve ticari kazanç tutarının tespitinde dikkate alınan gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler, bu gelirlerin dahil olduğu yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilecek, mahsup edilemeyen tutarlar ise mükelleflerin talepleri doğrultusunda kendilerine red ve iade edilecektir.

Bununla birlikte, G.V.K.'nın "İrat Sayılmayan Haller" başlıklı 76. maddesinde özetle; G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (6), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarına indirim oranı uygulanması sonucu bulunan tutarın, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı, ancak döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kar payları, dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler, döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetler ve ticari işletmelere dahil gelirler için bu uygulamadan yararlanılmasının mümkün olmadığı hüküm altına alınmıştır. (2005 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı Maliye Bakanlığı tarafından %53,7 olarak tespit edilerek (42) numaralı Gelir Vergisi Sirküleri ile ilan edilmiştir) Buna göre gerçek kişilerin 2005 yılında elde etmiş oldukları G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki gelirler için indirim oranı uygulamasından yararlanabilmeleri

teknik olarak mümkün olmakla birlikte söz konusu gelirlerin beyan edilmeyecek olması nedeniyle bu uygulamanın pratikte herhangi bir önemi olmayacaktır.

Diğer taraftan G.V.K.'nın 86. maddesinin 1/d bendinde; tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan ve tutarı 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmayan menkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmeyeceği, başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre yurt dışından elde edilen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki gelirler, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmamış olmaları nedeniyle G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan düzenlemeden yararlanamayacak olmakla birlikte, bu gelirlerin tutarının 2005 yılı için 800 YTL'nı aşmaması durumunda bu gelirler için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere söz konusu bu gelirler ithal edilmeyecektir. Ancak yurt dışında elde edilen G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki gelirlerin 2005 yılı itibarıyla 800 YTL'nı aşması durumunda söz konusu gelirin tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir.

Diğer taraftan dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerde Türkiye'de elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan gelirler ile ilgili olarak G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabileceklerdir. Bununla birlikte G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendinde özetle; dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin Türkiye'de elde ettikleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul sermaye iratları için beyanname vermeyecekleri hüküm altına alındığından, dar mükellef gerçek kişilerin 2005 yılında elde etmiş oldukları tevkifata tabi tutulmuş bu mahiyetteki gelirler için beyanname vermeyeceklerinden anılan istisna uygulamasının pratikte herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Örnek:

Bayan (K), (Z) Özel Finans Kurumunda mevcut bulunan kar ve zarara katılma hesabı karşılığında 2005 yılı içinde 18.000 YTL tutarında kar payı elde etmiştir.

Bayan (K) tarafından özel finans kurumundan elde edilen kar payı gelirinin, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulması mümkün olmayıp, söz konusu bu gelir üzerinden mezkur Kanunun 94. maddesinin (9) numaralı bendi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan G.V.K.'nın Geçici 55. maddesinde 31.12.2005 tarihine kadar elde edilen tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki gelirlerin gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle Bayan (K) 2005 yılı içinde elde etmiş olduğu kar payını yıllık beyanname ile beyan etmeyecek, buna bağlı olarak tevkif suretiyle ödenen vergi nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

11.3. 2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Gelirlerinin Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan gelirler ile anılan Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları tevkif suretiyle vergilendirilecektir. Diğer

taraftan G.V.K.'nın 76. maddesinde hüküm altına alınan indirim oranı uygulaması, 5281 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67.maddenin (4) numaralı fıkrasında 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden ödemeyi yapanlarca %15 oranında tevkifat yapılacağı, buna karşılık anılan maddenin (7) numaralı fıkrasında ise özetle; anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği, ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenen vergilerin mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tabi kazançların beyan edildiği beyannamede mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre gerek tam gerekse dar mükellefiyeti haiz gerçek kişilerin 2006-2015 yılları arasında ticari faaliyet kapsamında olmaksızın elde ettikleri G.V.K.'nın 75. maddesinin (12) numaralı bendinde yer alan gelirler üzerinden mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkif edilen vergi nihai vergi mahiyetinde olacak olup, bu şekilde tevkifata tabi tutulmuş olan gelirlerin yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmesi söz konusu değildir. Buna karşılık ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen gelirler ticari kazanç tutarının tespitinde dikkate alınacak olup, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkif edilen vergiler bu gelirlerin dahil olduğu beyannamede hesaplanan vergiden mezkur Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde mahsup edilebilecektir.

Diğer taraftan yurt dışında elde edilen gelirlerin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulması mümkün olmadığından 2006-2015 yılları arasında elde edilen gelirlerin beyan edilmeyeceğine ilişkin olarak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan düzenlemenin bu gelirler için uygulanması mümkün değildir. Başka bir deyişle bu mahiyetteki gelirlerin yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Örnek:

Bayan (N), (Y) Katılım Bankası nezdinde bulunan katılma hesabı karşılığında 2006 yılı içinde 15.000 YTL tutarında kar payı elde etmiştir.

Bayan (N) tarafından elde edilen kar payı üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca (Y) Katılım Bankası tarafından %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu bu durum, anılan iradın dar mükellef gerçek kişi ya da kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilmiş olması durumunda da geçerlidir.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında özetle; anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmeyeceği hüküm altına alınmış olması nedeniyle Bayan (N), 2006 yılı içinde (Y) Katılım Bankasından elde etmiş olduğu kar payı geliri için yıllık beyanname vermeyecek ve diğer gelirleri için verdiği

beyannamelere bu geliri ithal etmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen bu mahiyetteki gelirlerinin anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulmuş olması durumunda dahi yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Doğal olarak bu durumda yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilmesi mümkündür.

12. KURUMLAR İLE GERÇEK KİŞİLERİN TİCARİ FAALİYET KAPSAMINDA ELDE ETTİĞİ MENKUL KIYMET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

12.1. Genel Açıklama

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 5281 sayılı Kanunla G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu genel uygulamanın istisnasına ise yine söz konusu maddenin anılan (5) numaralı fıkrasında yer verilmek suretiyle Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, G.V.K.'nın Geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden, bu kazançlar dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak 5527 sayılı Kanunla anılan fıkra metninde yapılan değişiklik ile 27.06.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlarda tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiştir.

Dolayısıyla 5281 sayılı Kanun ile G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddede menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin olarak 5 çeşit tevkifat uygulaması düzenlenmiştir. Bu kapsamda olmak üzere elde ettikleri gelirler için tevkifata muhatap olacak kişiler ise şunlardır:[153]

- Tam mükellef gerçek kişiler,
- Dar mükellef gerçek kişiler,
- Tam mükellef kurumlar,
- Dar mükellef kurumlar,

Öte yandan, G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği, ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, anılan Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği belirtilmiştir. Ancak 5436 sayılı Kanunla yeniden düzenlenen anılan maddenin (11) numaralı fıkrasında dar mükelleflerde dahil olmak üzere menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan ve tevkifata tabi tutulmuş olan alım-satım kazançları için dileyen mükelleflerce yıllık veya münferit

[153] 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

beyanname verilebileceği ve bu durumda %15 oranında (2006/10731 sayılı B.K.K. uyarınca 23.07.2006 tarihinden itibaren %10) vergi hesaplanacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, anılan maddenin (8) numaralı fıkrasında ise Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirlerin beyannameye dahil edilmeyeceği, ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirlerin ise beyan konusu yapılacağı belirtilmiştir.

Kitabımızın önceki bölümlerinde, gerek dar mükellefiyeti gerekse tam mükellefiyeti haiz gerçek kişilerce 2005 yılı ile 2006-2015 yılları arasında ticari faaliyet kapsamında olmaksızın menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlamış oldukları gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ile özel finans kurumlarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanmıştı. Kitabımızın bu bölümünde ise 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca kurumlar vergisi mükellefleri ile gerçek kişilerin ticari faaliyet kapsamında elde ettikleri anılan gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde örnekler yardımıyla ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

12.2. Gerçek Kişilerin Ticari Faaliyet Kapsamında Elde Ettiği Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Kitabımızın bu bölümünde gerçek kişilerin 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından ticari faaliyet kapsamında elde ettikleri ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazanç ve iratların vergilendirilmesi ve bu kazançlar üzerinden tevkif edilen vergilerin yıllık beyannamede mahsubu ile menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgeleri ile menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

12.2.1. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkraları Uyarınca Tevkifata Tâbi Tutulan Kazançların Vergilendirilmesi

G.V.K.'nın, "Ticari kazancın tarifi" başlıklı 37. maddesinde, her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olarak vergilendirileceği, 75. maddesinin son fıkrasında da yukarıda yazılı iratların (menkul sermaye iratlarının) bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu taktirde, ticari kazancın tespitinde dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu kanuni düzenlemelerden anlaşılacağı üzere, bir gerçek kişinin ticari sermayesinin menkul kıymetlere yatırılması sonucu elde edeceği gelir, ticari kazanç olarak gelir vergisine tabi olacaktır.

Nitekim, G.V.K.'na 5281 sayılı Kanun ile eklenen Geçici 67. maddenin (5) numaralı fıkrasında, mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkrası hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği belirtildikten sonra ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri

çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrası hükmünden de anlaşılacağı üzere mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar, ticari faaliyet kapsamında elde edilmiş ise bu gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde vergilendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda olmak üzere menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen gelirler, dönem kazancına ve buna bağlı olarak yıllık beyannameye dahil edilecek ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarına göre tevkif edilen vergiler yıllık beyanname üzerinde hesaplanan vergiden mahsup edilecektir. Ticari kazanca dahil menkul kıymet gelirleri üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsubuna ilişkin usul ve esaslara kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak değinilecektir.

2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanacak kazanç ve iratlar ile G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden anılan Kanunun Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca menkul kıymetlerden ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler üzerinden yapılacak tevkifat uygulamaları şu şekilde özetlenebilir;

1. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre; <u>bankalar ve aracı kurumlar</u>,

- Alım-satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve itfa bedelleri arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- Aracılık ettikleri menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

üzerinden, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle vergi tevkifatı yapmakla sorumlu tutulmuşlardır.

Ancak, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki altıncı paragrafında; Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları hariç) katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi, menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasında ve hisse senetleri kâr paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde banka ve aracı kurumlarca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte 5527 sayılı Kanunla anılan paragrafta yapılan değişiklikler ile; Hazine

tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasında ve hisse senetleri kar paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde banka ve aracı kurumlarca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere, ticari işletme fonlarının değerlendirilmesi suretiyle;

- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinden,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından,
- Hisse senetleri kâr paylarının hisse sahipleri adına tahsilinden,
- Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından,

elde edilen gelirler üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan şartların mevcut olması durumunda dahi tevkifat yapılmayacaktır.

2. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından **ödemeyi yapanlarca (bankalar ve aracı kurumlar hariç)**[154] tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. *(G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının 5 numaralı bendinde her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.)*

3. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmü uyarınca, banka veya aracı kurumların, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden, vergi tevkifatı yapmaları gerekmektedir.

4. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, aynı Kanun'un 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından **ödemeyi yapanlarca** vergi tevkifatı yapılacağı belirtilmiştir. *(G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendinde mevduat faizleri, (12) numaralı bendinde özel finans kurumlarından elde edilen kar payları, (14) numaralı bendinde ise repo gelirlerinin menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.)*[155]

Bu kapsamda olmak üzere 2006-2015 yılları arasında uygulanmak üzere;

---

[154] Bankalar ve aracı kurumlar aynı gelirler üzerinden, Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapacaklardır.

[155] Ancak bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasının kapsamı dışında bulunmaktadır.

- Mevduat Faizleri, (Bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler, bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa olsun topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler ile bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler de mevduat faizi sayılır.) (G.V.K. Md. 75/7)

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları, (G.V.K. Md. 75/12)

- G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler, (repo kazançları) (G.V.K. Md. 75/14)

üzerinden, ödemeyi yapanlarca mezkur Kanunun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin ilk dört fıkrasının yukarıda kısaca özetlenen hükümleri çerçevesinde tevkifata tabi tutulan menkul kıymet gelirlerini ticari faaliyet kapsamında elde eden gerçek kişiler söz konusu gelirleri yıllık beyannameye dahil edeceklerdir. Buna karşılık söz konusu bu gelirler üzerinden anılan madde uyarınca tevkif edilen vergilerin, bu gelirlerin dahil olduğu yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi mümkündür. Söz konusu mahsup uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

12.2.2. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Yapılan Tevkifatın Yıllık Beyannamede Mahsubu

Yukarıda belirtildiği üzere, G.V.K.'nun Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkrası hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği, ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde **tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden** mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte ticari faaliyet kapsamında elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmesine ilişkin olarak anılan maddenin (7) numaralı fıkrasında özel düzenleme yapılmıştır. Buna göre söz konusu (7) numaralı fıkrada, Geçici 67. maddenin (2) ve (3) numaralı fıkraları kapsamında tevkif suretiyle ödenen verginin, işlemden doğan kazancın tâbi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmının yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

G.V.K.'nın 94. maddesine göre tevkif suretiyle ödenen vergilerin, bu gelirlerin dahil olduğu yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsubu ve

kalan kısmın iadesine ilişkin usul ve esaslar, 252 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği'nde[156] düzenlenmiştir. Bu kapsamda olmak üzere ticari kazanç kapsamında menkul kıymetlerden 2006-2015 yılları arasında elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin ilk dört fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın bu gelirlerin dahil olduğu yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsubuna ilişkin usul ve esaslar aşağıdaki gibi olacaktır.

12.2.2.1. Mahsuba İlişkin Yasal Düzenlemeler

G.V.K.'nın 121. maddesinde; beyannamede gösterilen gelire dahil kazanç ve iratlardan G.V.K.'na göre kesilmiş bulunan vergilerin, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisine mahsup edileceği, mahsubu yapılan miktarın gelir vergisinden fazla olması halinde aradaki farkın vergi dairesince mükellefe bildirileceği ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine red ve iade olunacağı hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu maddelerde, 5035 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler uyarınca, iadesi gereken vergiler ile ilgili olarak; iadeyi mahsuben veya nakden yaptırma, inceleme raporuna, yeminli mali müşavir raporuna veya teminata bağlama ve iade için aranılacak belgeleri belirleme konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir. Bu yetki; kazanç türlerine, iade şekillerine, geliri elde edenin veya ödemeyi yapanın hukuki statüsüne göre ayrı ayrı kullanılabileceği gibi belli hadler çerçevesinde de kullanılabilecektir.

Maliye Bakanlığı bu yetkisini 252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde kullanmış ve mahsuben iade işleminin, aranan tüm belgelerin tamamlanması koşuluyla, yıllık gelir vergisi beyannamesinin verildiği tarih itibariyle yapılacağını belirtmiştir. İkmalen veya re'sen yapılan tarhiyatlarda ise mahsup işlemi, mahsup talebine ilişkin dilekçe ve eklerinin eksiksiz olarak vergi dairesi kayıtlarına girdiği tarih itibariyle yapılacaktır. Aranan belgelerin tamamlanması aşamasında yapılan tahsilatlar yönünden düzeltme yapılmayacaktır.

Bu düzenlemelere göre, tevkif yoluyla kesilen vergilerin mahsup ve iadesi aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

12.2.2.2. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsup

Yıllık beyanname ile beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif yoluyla kesilen vergiler mahsup edilebilir. Söz konusu mahsup işleminin yapılabilmesi için, tevkif yoluyla kesilen verginin beyannameye dahil edilen gelir veya kazanca ilişkin olması gerekmektedir.

Mahsup sonrası arta kalan bir tutarın bulunması halinde bu tutar genel hükümler çerçevesinde mükelleflere red ve iade edilecektir.

Tevkif yoluyla kesilen vergilerin, bu şekilde vergilendirilmiş kazançların dahil olduğu yıllık beyanname üzeriden hesaplanan gelir vergisinden mahsubunda, mükelleflerin kendilerinden yapılan vergi tevkifatı ile ilgili olarak kesintiyi yapan vergi sorumlularının adı-soyadı veya unvanını, bağlı olduğu vergi dairesini ve vergi kimlik numaralarını, kesintiye esas

[156] 252 seri numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği, 06.04.2004 tarih ve 25425 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

alınan brüt tutarları, kesilen vergileri ve kesinti yapılan dönemleri gösteren bir tabloyu yıllık beyannamelerine eklemeleri yeterlidir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, aynı maddenin (2) ve (3) numaralı fıkraları uyarınca yapılan tevkifatın yıllık beyannamede beyan edilen gelirlerden mahsubuna ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, anılan maddenin (2) ve (3) numaralı fıkraları kapsamında tevkif suretiyle ödenen verginin, işlemden doğan kazancın tâbi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmının yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmesi mümkün değildir.

12.2.2.2.1. Mevduat Faizleri ve Repo Gelirleri Üzerinden Yapılan Tevkifatın Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsubu

Ticari karın tespiti ile vergilendirmeye esas kabul edilecek mali karın tespiti her zaman paralellik arz etmemekte olup, 67 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği[157] ile yapılan açıklamada; vadeli mevduat hesapları ile ilgili olarak değerleme gününe kadar hesaplanacak faiz tutarının repo ve ters repo işlemlerinde olduğu gibi ticari kazancın elde edilmesi ile ilgili G.V.K.'nın 38. ve 39., K.V.K.'nın 13. maddesi hükümleri çerçevesinde gelir veya gider olarak dikkate alınması gerektiği belirtilmişti. Bununla birlikte 67 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin vadeli mevduatların değerlemesine ilişkin kısmını, Danıştay 4. Dairesi;[158]

> *"ticari kazancın elde edilmesinde tahakkuk esası benimsenerek, gelirin mahiyet ve tutar itibariyle kesinlik kazanmasının arandığı, ticari kazancın tespitinde önemli bir başka ilkenin de dönemsellik olduğu, G.V.K.'nın 38. ve 39. maddeleri ile K.V.K.'nın 13. maddesinde kazancın hesap dönemleri itibariyle tespit edileceğinin belirtildiği, hesap döneminin takvim yılı olduğu, vadeli mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirlerine bu iki ilke açısından bakıldığında, dönem sonunda vadesi dolmamış mevduat hesaplarında bu şartların yerine gelmediğini ve yıl sonuna kadar işlemiş faizin gelir yazılması gerektiğini söylemenin mümkün olmadığı, faiz gelirini oluşturacak vadeli mevduat işleminin henüz tamamlanmadığı ve faiz gelirinin mahiyet ve tutar itibariyle kesinleşmesinin yani tahakkukunun yıl sonunda gerçekleşmediğini, tahakkukun ancak vadenin dolmasıyla söz konusu olabildiğini"*
>
> ileri sürerek iptal etmiştir.[159]

Buna bağlı olarak 5228 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanunu'nun 281. maddesinde yapılan düzenleme ile vadeli mevduat hesaplarında kıst döneme isabet eden faizlerin, dönem sonuç hesaplarına gelir olarak intikal ettirilmesi gerektiği kanuni bir hüküm olarak ihdas edilmiştir.

Söz konusu Kanunla, Vergi Usul Kanunu'nun 281. maddesinde yapılan, mevduat sözleşmelerine dayanan alacakların, dönem sonuna kadar hesaplanacak faiz gelirleriyle birlikte değerlenmesi gerekeceği yönündeki düzenlemenin bir sonucu olarak, vadesi gelecek

---

[157] 67 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, 06.02.2000 tarih ve 23956 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[158] D.4.D.'nin 06.12.2000 tarihli ve E:2000/2098, K:2000/5056 sayılı Kararı ile, D.V.D.D.G.K.'nun 12.10.2001 tarihli ve E:2001/172, K:2001/311 sayılı Kararı.

[159] ERDEM, Tahir; Vadesi İzleyen Döneme Sarkan Mevduat ve Kredi Sözleşmelerine İlişkin Alacak ve Borçların Değerlemesi, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 143, Sayfa 172-178.

hesap döneminde dolacak bir mevduat hesabı bulunan mükellefin, dönem sonuna kadar oluşan faiz gelirini hesaplayarak ilgili döneme ait sonuç hesaplarına intikal ettirmesi gerekecektir.

Netice itibariyle, işletmelerin bankalardaki mevduat hesapları dönem sonunda mukayyet değerleriyle değerlenirken; ayrıca, vadeli mevduat hesapları ile ilgili olarak değerleme gününe kadar tahakkuk eden faiz tutarlarının mali karın tespitinde gelir olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Vergi İdaresi 67 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile repo işlemleri ile vadeli mevduat işlemleri arasındaki tek farkın repo işlemlerinin bir menkul kıymet ile güvence altına alınmasından ibaret olduğunu belirtmiş ve repo işlemlerinin de vadeli mevduatlar gibi değerleme ve dönem sonu işlemlerine tabi tutulması gerektiğine karar vermiştir. Anılan tebliğin repo işlemlerine ilişkin hükmü halihazırda geçerli olup, bu meyanda dönem sonu itibarıyla geri dönmeyen repo bedelleri mukayyet bedel ile değerlemeye tabi tutulurken; dönem sonuna kadar hesap edilen repo faizi bir yandan repo hesabına ilave edilip diğer yandan cari dönemin "faiz geliri" olarak dikkate alınacaktır.[160]

Öte yandan mevduat faizleri ve repo gelirleri üzerinden yapılan tevkifatın mahsubuna ilişkin açıklamalar ise 2000/2 sıra numaralı Kurumlar Vergisi Kanunu İç Genelgesi'nde[161] yapılmıştır. Söz Konusu iç genelge uyarınca; vadesi değerleme gününden sonra olan repo ve ters repo işlemleri ile vadeli mevduat hesaplarına ilişkin olarak değerleme gününe kadar hesaplanan ve kazancın tespitinde gelir olarak dikkate alınan faiz tutarları üzerinden ilgili dönem beyannamesinin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar tevkif edilmiş olan verginin, beyannameye ithal edilen gelire isabet eden kısmının hesaplanan vergiden mahsup edilebileceği belirtilmiştir.

2000/2 sıra numaralı Kurumlar Vergisi Kanunu İç Genelgesi'nde yapılan ve yukarıda özetlenen açıklamanın, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca mevduat faizleri ve repo gelirleri üzerinden yapılan tevkifatın mahsubu açısından da geçerli olması gerekmektedir. Buna göre dönem sonu itibariyle kıst olarak hesaplanan mevduat faizi üzerinden, beyannamenin verileceği tarihe kadar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenen vergilerin, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilmesi mümkündür.

12.2.2.3. Diğer Vergi Borçlarına Mahsup

252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği uyarınca, mükelleflerin yıl içinde tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edemedikleri kısmını, diğer vergi borçlarına mahsup edebilecekleri belirtilmiştir.[162]

---

[160] KUMLUCA, İbrahim; "Mevduat ve Kredilerin Dönem Sonu Değerlemesi", Vergi Sorunları Dergisi, Aralık 2005,

[161] 28.04.2000 tarih ve B.07.0.49/4938-68/20134 sayılı İç Genelge

[162] 252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği uyarınca mükellefler dilerlerse ortağı bulundukları adi ortaklık veya kollektif şirketlerin müteselsilen sorumlu oldukları vergi borçlarına da mahsuben iade talebinde bulunabilirler. Bu taleplerin yerine getirilebilmesi için, iade alacaklısı mükellefin muaccel hale gelmiş vergi borcunun bulunmaması ve mahsup dilekçesinde adi ortaklık veya kollektif şirketin hangi dönem borçları için mahsup talep edildiğinin belirtilmesi gerekir. Ancak bizce G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif suretiyle ödenmiş bulunan vergilerin, anılan mahsuben iade uygulamasından yararlanması mümkün değildir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif yoluyla ödenen vergilerin yıllık beyannamedeki mahsuplar sonunda kalan kısmının diğer vergi borçlarına mahsubu mümkün değildir. Çünkü, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında aynı maddenin ilk dört fıkrası uyarınca tevkif edilen vergilerin **tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden** mahsup edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Buna bağlı olarak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılan tevkifatın, diğer vergi borçlarına mahsubunun talep edilmesi mümkün değildir.

Ancak söz konusu bu hususla ilgili olarak, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, mahsup edilemeyen vergilerin mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde mahsup edileceği hükmünün mevcut olduğu ve bu nedenle beyanname üzerinde hesaplanan vergiden mahsup edilemeyen tutarın, 252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde mükelleflerin diğer vergi borçlarına mahsup edilebileceğini savunan görüşlerin ortaya çıkması muhtemeldir. Ancak bize göre G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan hüküm sadece yıl içinde anılan madde uyarınca tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsubuna ilişkin usul ve esasların, anılan Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin mahsubuna ilişkin usul ve esaslara tabi olduğunu belirtmektedir.

12.2.3. Menkul Kıymetler Yatırım Fonu Katılma Belgeleri ile Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Ticari Faaliyet Kapsamında Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 5281 sayılı Kanunla 2006-2015 yılları arasında uygulanmak ve 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden, bu kazançların dağıtılıp dağıtılmadığına bakılmaksızın vergi tevkifatı yapılacağı, bununla birlikte anılan fıkranın parantez içinde ise borsa yatırım fonlarının portföy işletmeciliği kazançları üzerinden anılan fıkra uyarınca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5527 sayılı Kanunla anılan fıkra metninde yapılan değişiklik ile 27.06.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlarda tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiştir.

Öte yandan, G.V.K.'nın Geçici 67. maddenin söz konusu (8) numaralı fıkrasında, menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile menkul kıymet yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirlerin beyannameye dahil edilmeyeceği, buna karşılık ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler için ise (8) numaralı fıkra hükmünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında yapılan değişiklik ile 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin fona iade edilmesi

suretiyle elde edilen gelirler ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım-satımından kaynaklanan kazançlar tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiştir.

Buna göre;

- 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere ticari işetmeye dahil, menkul kıymetler yatırım fonlarının **(borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil)** katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden elde edilen gelirler üzerinden bankalar veya aracı kurumlarca G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacak ve söz konusu bu gelirler yıllık beyannameye dahil edilecektir.

- 01.10.2006 tarihinden itibaren ticari işetmeye dahil, menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar üzerinden bankalar veya aracı kurumlarca G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacak ve söz konusu bu gelirler verilecek yıllık beyannameye dahil edilecektir.

12.3. Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Bilindiği üzere 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "Safi Kurum Kazancı" başlıklı 13. maddesinde kurumlar vergisinin birinci maddede yazılı mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, "Mevzuu" başlıklı 1. maddesinde ise kurum kazancının gelir vergisi mevzuuna giren gelir unsurlarından terekküp edeceği hüküm altına alınmıştı. Buna bağlı olarak kurumlar vergisi mükelleflerinin menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlayacakları gelirler kurum kazancına dahil olacaktır. Bununla birlikte 21.06.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5520 sayılı K.V.K. ile 5422 sayılı K.V.K. yürürlükten kaldırılarak kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar yeniden belirlenmiştir. Ancak yeni K.V.K.'nda kurum kazançlarının mahiyetine ilişkin olarak herhangi bir değişiklik yapılmamış olup, eski sistemde olduğu gibi yeni Kanunun 6. maddesinde de kurumlar vergisinin mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde ise G.V.K.'nın ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Kitabımızın bu bölümünde kurumlar vergisi mükellefleri tarafından 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan ve aynı zamanda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkrası hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazanç ve iratların vergilendirilmesi ve bu kazançlar üzerinden tevkif edilen vergilerin kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan vergiden mahsubu ile yine kurumlar vergisi mükelleflerinin menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgeleri ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, tam mükellef ve dar mükellef kurumlar itibariyle ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

12.3.1. Tam Mükellef Kurumların Menkul Kıymetler ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarından Elde Ettikleri Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Tam mükellefiyeti haiz kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlamış oldukları ve G.V.K.'nın Geçici

67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkrası hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazanç ve iratların vergilendirilmesi ve bu kazançlar üzerinden tevkif edilen vergilerin kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan vergiden mahsubu ile tam mükellef kurumların menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgeleri ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar şu şekildedir.

12.3.1.1. Tam Mükellef Kurumların Elde Ettikleri G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Tevkifata Tâbi Tutulan Kazançların Vergilendirilmesi

5422 sayılı K.V.K.'nın 1. maddesinde özetle; sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin, iktisadi kamu müesseselerinin, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerin ve iş ortaklıklarının bir takvim yılını kapsayan hesap döneminde elde ettikleri kazanç ve iratların kurumlar vergisine tabi olacağı ve kurum kazancının, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşacağı hüküm altına alınmıştı. Aynı şekilde 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5520 sayılı yeni K.V.K.'nda da anılan tüzel kişilerin kurumlar vergisi mükellefi olduğu ve kurum kazancının gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşacağı hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, 5422 sayılı K.V.K.'nın 13., 5520 sayılı K.V.K.'nın ise 6. maddesinde, sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin, iktisadi kamu müesseselerinin, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerin ve iş ortaklıklarının kazançlarının bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı ve safi kurum kazancının tespitinde G.V.K.'nın ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

5281 sayılı Kanun ile 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek ve 2006-2015 yılları arasında elde edilecek gelirler için uygulanmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (5) numaralı fıkrasında, mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği belirtildikten sonra ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, G.V.K.'nın 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 1. ve 6. maddeleri hükümleri ile G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrası hükmünün bir arada değerlendirilmesi sonucunda, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilen ve Geçici 67. maddenin ilk dört fıkrasına göre tevkifata tabi tutulan gelirlerin kurum kazancı olarak, ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, G.V.K.'nın 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği anlaşılmaktadır.

Kitabımızın önceki bölümlerinde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulaması ayrıntılı olarak açıklanmıştı. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkrası hükümleri

uyarınca kurumlar vergisi mükellefleri tarafından menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasının kısaca özetlenmesinde konunun bütünlüğü açısından fayda bulunmaktadır. Bu kapsamda olmak üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile mevduat faizleri, katılım bankalarından elde edilen gelirler ve repo gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar, özetle şu şekilde olacaktır;

1. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre; bankalar ve aracı kurumlar,

- Alım-satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve itfa bedelleri arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

üzerinden, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibariyle tevkifat yapmakla sorumlu tutulmuşlardır. Bununla birlikte, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafının 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları hariç) katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi, menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasında ve hisse senetleri kâr paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde banka ve aracı kurumlarca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak 5527 sayılı Kanunla anılan paragrafta yapılan değişiklik ile Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen gelirler tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiş, sürekli olarak portföyünün en az %51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler ise tevkifat uygulamasının kapsamı dışına çıkarılmıştır. Bu durumda, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından işletme fonlarının değerlendirilmesi suretiyle;

- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinden,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından[163] ve

[163] Bilindiği üzere, kurumlar vergisi mükelleflerinin iştirak hissesi satış kazançları, 2005 ve daha önceki dönemlerde 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi uyarınca, 2006 ve daha sonraki dönemlerde ise 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi uyarınca belirli şartlar altında kurumlar

- Hisse senetleri kâr paylarının hisse sahipleri adına tahsilinden[164],
- sürekli olarak portföyünün en az %51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından,

elde ettikleri gelirler üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan şartların mevcut olması durumunda dahi tevkifat yapılmayacaktır.

2. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, mezkur Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları (her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri) üzerinden **ödemeyi yapanlarca (bankalar ve aracı kurumlar hariç)**[165] tevkifat yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

3. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmü uyarınca, banka veya aracı kurumların, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden, vergi tevkifatı yapmaları gerekmektedir.

4. G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, aynı Kanunun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından **ödemeyi yapanlarca** vergi tevkifatı yapılacağı belirtilmiştir.

Bu kapsamda;

- Mevduat Faizleri (Bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler, bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa olsun topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler ile bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler de mevduat faizi sayılır.) (G.V.K. Md. 75/7),

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları (G.V.K. Md. 75/12),

- G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler (repo kazançları) (G.V.K. Md. 75/14),

üzerinden, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi hükmü uyarınca ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılması gerekmektedir. *(Ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan tevkifat*

---

vergisinden istisnadır. Kurumlar vergisi mükelleflerinin iştirak hissesi satış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

[164] Bilindiği üzere, tam ve dar mükellef kurumların tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar payları (iştirak kazançları), K.V.K.'nın 8. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisnadır. Kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri iştirak kazancı istisnasına ilişkin usul ve esaslar kitabımızın izleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

[165] Bankalar ve aracı kurumlar aynı gelirler üzerinden, Geçici 67. maddesinin 1 numaralı fıkrasına göre tevkifat yapacaklardır.

uygulamasının 2006-2015 yılları arasında geçerli olacağı hususunun gözönünde bulundurulması gerekmektedir.)

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin ilk dört fıkrasının yukarıda kısaca özetlenen hükümleri çerçevesinde tevkifata tabi tutulan menkul kıymet gelirlerini elde eden tam mükellefiyeti haiz kurumlar, söz konusu gelirleri yıllık beyannameye dahil edecekler, ancak anılan madde uyarınca yıl içinde tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergileri kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edebileceklerdir.

Tam mükellef kurumlardan bir kısmının 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri gelirlerin vergilendirilmesi, belirli şartlar altında G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinde yer alan bir takım düzenlemeler nedeniyle özellik arz etmektedir. Bu kapsamda, tam mükellef bankalar ve aracı kurumların menkul kıymetlerden elde edecekleri gelirlerin vergilendirilmesi, tam mükellef kurumların iştirak hissesi satış kazançları ve iştirak hissesi kar paylarının vergilendirilmesi ve tam mükellef menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna portföy kazançlarının vergilendirilmesi özellik arz etmektedir. Tam mükellef kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri kazanç ve iratların vergilendirilmesinde özellik arz eden hususlar şunlardır;

12.3.1.1.1. Tam Mükellef Bankalar ve Aracı Kurumların Menkul Kıymetlerden Elde Edecekleri Gelirlerin Vergilendirilmesi

Bilindiği üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uygulamasında bankalar ve aracı kurumlar (söz konusu maddenin 2 numaralı fıkrası hariç), menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından kaynaklanan ve elde edilmesine aracılık ettikleri gelirler üzerinden tevkifat yapmakla yükümlüdürler. Söz konusu kurumlar (banka ve aracı kurumlar) menkul kıymet alım satım işlemleri veya menkul kıymeti elde tutmaları sürecinde kendi lehlerine doğacak gelirler üzerinden ise tevkifat (oto-tevkifat) yapmakla yükümlü değillerdir. Dolayısıyla, bu kurumların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazanç ve iratlar, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hüküm altına alınmış olan tevkifat uygulamasının kapsamına dahil olmayacaktır.

Örneğin, bir bankanın Hazine tarafından düzenlenen ihaleden kendi portföyü için satın almış olduğu Hazine bonosunu itfa tarihine kadar elinde tutmak suretiyle elde ettiği faiz geliri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Söz konusu tahvilin itfa tarihinden önce bir gerçek veya tüzel kişiye satılması durumunda da bankanın elde edeceği alım-satım kazancı tevkifat kapsamında olmayacak, buna karşılık bankadan söz konusu Hazine bonosunu satın alan gerçek veya tüzel kişilerin elde ettikleri kazanç ve iratlar (faiz geliri ve alım-satım kazancı) G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat uygulamasına konu edilecektir.

Aynı şekilde, bir bankanın kendi portföyünde bulunan bir menkul kıymeti başka bir bankaya satması durumunda da banka tarafından elde edilen alım-satım kazancı üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Bununla birlikte, bankanın başka bir banka veya aracı kurumu aracı kılmak suretiyle menkul kıymet satın alması durumunda bu menkul kıymetlerle ilgili olarak elde edeceği gelirden aracı kıldığı banka veya aracı kurum tarafından tevkifat yapılması gerekmektedir.

Banka ve aracı kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından 2006-2015 yılları arasında elde ettikleri gelirlerin G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin olarak yapılan açıklamaları özetlemek gerekirse;

- Tevkifat yapmakla yükümlü tutulmuş olan bankalar ve aracı kurumlar; alım, satım veya tahsiline aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından, gerçek ve tüzel kişiler lehine doğacak gelirler (faiz geliri ve/veya alım-satım kazancı) üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapmakla sorumludurlar.

- Bankaların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri gelirler tevkifata tabi tutulmayacaktır.

- Bir banka veya aracı kurumun başka bir banka veya aracı kurum vasıtasıyla menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarından gelir elde etmesi durumunda, aracılık faaliyetini gerçekleştiren banka veya aracı kurumun tevkifat yapma zorunluluğu bulunmaktadır.

Öte yandan banka ve aracı kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri gelirlerin dönem kazancına eklenerek kurumlar vergisi matrahına dahil edileceği tabidir.

Örnek :

(A) Bankası, 15.06.2007 ihraç tarihli Devlet tahvilini 1.500.000 YTL karşılığında satın almış ve söz konusu bonoyu itfa tarihi olan 23.04.2008 tarihine kadar elinde tutmak suretiyle 175.000 YTL faiz geliri elde etmiştir. Faiz ödemesinin, menkul kıymeti ihraç eden kurum olan Hazine tarafından (A) Bankası'na yapılması sebebiyle, adı geçen kurum tarafından elde edilen menkul sermaye iradı üzerinden, Hazine tarafından herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

(A) Bankası'nın, 1.500.000 YTL karşılığında satın almış olduğu 15.06.2007 ihraç tarihli Devlet tahvilini itfa tarihinden önce, 26.07.2007 tarihinde Bay (A)'ya 1.615.000 YTL'ye satması durumunda ise (A) Bankası'nın bu satış işlemi sebebiyle elde ettiği alım-satım kazancı olan (1.615.000-1.500.000=) 115.000 YTL, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulmayacaktır.

Bay (A)'nın söz konusu Devlet tahvilini 10.08.2007 tarihinde 1.700.000 YTL ye (A) Bankası'na geri satması durumunda elde edeceği alım-satım kazancı olan toplam (1.700.000-1.615.000=) 85.000 YTL üzerinden ise (A) Bankası tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Dikkat edileceği üzere örneğimizde yer alan Devlet tahvili 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiştir. Aksi takdirde söz konusu Devlet tahvilinin bu tarihten önce ihraç edilmiş olması durumunda, gerek elde tutulmasından sağlanan faiz geliri gerekse itfa tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca herhangi bir tevkifat yapılması mümkün değildir. Bu durumda anılan Devlet tahvilinden elde edilen faiz

geliri üzerinden G.V.K.'nın 94. maddesi uyarınca tevkifat yapılacak, buna karşılık alım-satım kazancı üzerinden ise herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

12.3.1.1.2. Tam Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançları ve İştirak Hissesi Kar Paylarının Vergilendirilmesi

5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (1) numaralı bendinde kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde etmiş oldukları kar paylarının iştirak kazancı istisnası kapsamında kurumlar vergisinden istisna olduğu, anılan maddenin (12) numaralı bendi uyarınca da yine kurumlar vergisi mükelleflerinin iştirak hissesi satışından elde ettikleri kazançların belirli şartlar altında kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştı. Bilindiği üzere 5520 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5422 sayılı K.V.K. yürürlükten kaldırılmıştır. Buna karşılık kurumların iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlar ile iştirak kazançlarına ilişkin istisnalar yeni Kanunda da mevcuttur. Buna göre 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendi uyarınca kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar payları ile kurucu senetleri ve diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kar payları kurumlar vergisinden istisna olacaktır. Aynı şekilde anılan maddenin (1/e) bendi uyarınca da; kurumların en az 2 tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançlarının %75'i kurumlar vergisinden istisna olacaktır.

Kurumlar vergisi mükelleflerinin 2006-2015 yılları arasında iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından ve elde tutulmasından sağlamış oldukları kazançların (alım-satım kazançları ve kar payları), G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması karşısındaki durumu şu şekilde olacaktır;

12.3.1.1.2.1. Tam Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançlarının Vergilendirilmesi

Kurumlar vergisi mükelleflerinin sahip oldukları hisse senetlerini elden çıkarmaları sonucunda elde ettikleri alım-satım kazançları, 5422 sayılı K.V.K.'nın 13., 5520 sayılı K.V.K.'nın ise 6. maddesi hükmü uyarınca kurum kazancına dahil olmakla birlikte iştirak hisselerinin satışından doğan kazançlar belirli şartlar altında kurumlar vergisinden istisnadır. Anılan istisna uygulaması 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendinde hüküm altına alınmıştı. Ancak 5520 sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5422 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış ve kurumların iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlara ilişkin istisna uygulaması 5. maddenin (1/e) bendinde hüküm altına alınmıştır. Kurumlar vergisi mükelleflerinin 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri iştirak hissesi satış kazançlarına ilişkin istisnanın düzenlendiği 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi şu şekildedir;

> *e) Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı.*
> *Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen*

satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır.
İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Aynı süre içinde işletmenin tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır.
Bedelsiz olarak veya rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibarî değeriyle elde edilen hisse senetlerinin elde edilme tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin elde edilme tarihi esas alınır.
Devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satışında iki yıllık sürenin hesabında, devir olunan veya bölünen kurumda geçen süreler de dikkate alınır.
Menkul kıymet veya taşınmaz ticareti ve kiralanmasıyla uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdukları değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışındadır.

21.06.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı Kanunun 5. maddesinin anılan (1/e) bendi uyarınca dar mükellef kurumlarda dahil olmak üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin iki tam yıl süreyle aktiflerinde kayıtlı bulunan taşınmaz ve iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançların %75'i kurumlar vergisinden istisna olacaktır. Bilindiği üzere 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi uyarınca kurumlar vergisi mükelleflerinin iki tam yıl süreyle aktiflerinde kayıtlı bulunan iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tamamı belirli şartlar altında kurumlar vergisinden istisnaydı. Bu kapsamda olmak üzere kurumlar vergisi mükellefleri, 21.06.2006 tarihine kadar elden çıkardıkları iştirak hisselerinden sağlamış oldukları kazançlar ile ilgili olarak 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendinde yer alan istisna uygulamasından, 21.06.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri bu kazançlar için ise 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabileceklerdir.[166]

Her iki düzenleme kapsamında yer alan başka bir deyişle alım-satımından sağlanan kazançların kurumlar vergisi istisnası kapsamında değerlendirilecek olan iştirak hisseleri; anonim şirketlerin hisse senetlerini, limited şirketlere ait iştirak paylarını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komanditer ortaklara ait ortaklık payları ve iş ortaklıkları ile adi ortaklıklara ait ortaklık paylarını ifade etmektedir.

Öte yandan Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafının gerek 5527 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki gerekse bu Kanunla değişik halinde, **tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirlerin** tevkifat kapsamında olmayacağı ve bu gelirler için mezkur Kanunun 80. maddesi hükmünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilen ve 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi ile 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin

[166] 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi uyarınca taşınmaz ve iştirak hissesi satış kazançlarına ilişkin istisna uygulamasından yararlanılabilmesi için kazancın sermayeye ilave edilmesi gerekirken yeni düzenleme uyarınca kazancın sermayeye ilave şartı kaldırılarak pasifte özel bir fon hesabında tutulması şartı getirilmiştir. Ayrıca yeni düzenleme ile rüçhan hakkı kupon satış kazançlarına ilişkin istisna da aynı bentte düzenlenerek, söz konusu kazancın %75'inin kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

(1/e) bendi kapsamında kurumlar vergisinden istisna olan iştirak hissesi satış kazançları üzerinden (söz konusu hisse senetlerinin tam mükellef kurumlara ait olması ve ayrıca İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmesi kaydıyla) G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre tevkifat yapılması söz konusu olmayacaktır.

Ancak, elde tutulan iştirak hissesinin dar mükellef bir kuruma ait olması veya söz konusu hissenin İ.M.K.B.'nda işlem görmemesi ya da işlem görse dahi bir yıldan daha fazla süreyle elde tutulmamadan satışa konu edilmesi durumunda elde edilecek alım-satım kazançları, işlemin banka veya aracı kurum tarafından yapılmış olması şartıyla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Nitekim bu durumda gerek 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi ile 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendinde yer alan kurumlar vergisi istisnasından yararlanılması da mümkün olamayacaktır. Başka bir deyişle kurumlar vergisi mükelleflerinin;

- Dar mükellef kurumlara ait hisse senetleri,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmeyen ve iki yıldan daha az süreyle elde tutulan hisse senetleri,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan daha az süreyle elde tutulan hisse senetlerinin,

elden çıkarılmasından sağladıkları alım-satım kazançları üzerinden, söz konusu işlemin banka veya aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar aracılığıyla yapılması kaydıyla, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Örnek:

(X) A.Ş., 01.08.2006 tarihinde kanuni merkezi Türkiye'de bulunan (tam mükellef) ve hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören bir kurumdan satın almış olduğu hisse senetlerini 01.12.2006 tarihinde (Y) Bankası aracılığıyla satmış ve söz konusu bu işlem sonunda 60.000 YTL tutarında hisse senedi alım-satım kazancı elde etmiştir.

(X) A.Ş.'nin elde etmiş olduğu 60.000 YTL tutarındaki hisse senedi satış kazancının söz konusu hisse senetlerinin iki tam yıl süre ile aktifte bulundurulmamış olması nedeniyle 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna olması mümkün değildir. (Söz konusu işlem 21.06.2006 tarihinden önce gerçekleşmiş olsa idi istisna uygulaması açısından 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi geçerli olacaktı.) Diğer taraftan söz konusu hisse senetlerinin tam mükellef kuruma ait olup aynı zamanda İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmesine rağmen bir tam yıl süre ile elde tutulmamış olması nedeniyle elde edilen hisse senedi alım-satım kazancının, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca işleme aracılık yapan (Y) Bankası tarafından tevkifata tabi tutulması gerekmektedir.

Bununla birlikte mükellef kurum sahip olduğu hisse senetlerini iki tam yıl süre ile aktifte bulundurduktan sonra başka bir deyişle 01.08.2008 tarihinden sonraki bir tarihte satmış olsa idi, söz konusu hisse senedi satış kazancı hem kurumlar vergisinden istisna olacak, hem de söz konusu bu kazanç üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacaktı.

Diğer taraftan örneğimizde yer alan hisse senetlerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmemesi durumunda ise tevkifat uygulaması açısından, elde tutulma süresinin herhangi bir önemi olmayacaktı. Başka bir deyişle tam mükellef kuruma ait olmakla birlikte İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmeyen hisse senetleri bir yıldan daha fazla bir süre elde tutulduktan sonra elde çıkarılması durumunda dahi elde edilen alım-satım kazancı üzerinden, işleme aracılık eden banka, aracı kurum ya da Takasbank dışındaki saklama hizmeti veren kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası uyarınca tam mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettikleri hisse senetlerini elden çıkarmalarından sağladıkları kazançların, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulması mümkün değildir.

Öte yandan 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin altıncı paragrafında yapılan değişiklik ile tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler için G.V.K.'nın mükerrer 80. madde hükmünün uygulanmayacağı belirtilmiştir. Başka bir deyişle tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler, diğer kazanç ve irat olarak gelir vergisine tabi olmayacaktır. Diğer taraftan G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesinin (1) numaralı bendinde tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç olmak üzere menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı olarak gelir vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Ancak 5422 sayılı eski K.V.K.'nın "Kıyas Yoluyla Uygulanacak Hükümler" başlıklı 45. maddesinin (b) bendinde kurumlar vergisi uygulaması açısından "diğer kazanç ve iratlar" tabirinin G.V.K.'nın 80. maddesi şümulüne giren kazanç ve iratları ifade edeceği buna karşılık bu kazançlarla ilgili istisna, kayıt, şart ve sürelere ait sınırlamaların dikkate alınmayacağı hüküm altına alınmıştı. Aynı şekilde 21.06.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı K.V.K.'nın 26. maddesinde de aynı düzenleme bulunmaktadır.

12.3.1.1.2.2. Tam Mükellef Kurumların Elde Ettikleri Kar Paylarının Vergilendirilmesi

Bilindiği üzere 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (1) numaralı bendinde kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının (iştirak kazançları) kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştı. Aynı şekilde 21.06.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendinde kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.[167]

Anılan istisna uygulaması açısından kar payını elde eden kurumların mükellefiyet durumlarının (tam ya da dar mükellefiyet) herhangi bir önemi bulunmamakta olup, buna karşılık kar payının elde edildiği kurumun tam mükellef olması gerekmektedir. Kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği G.V.K.'nın 94.

[167] 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendinde eski uygulamadan farklı olarak tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun karına katılma imkanı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde edilen kar payları da kurumlar vergisinden istisnadır.

maddesinin (6/b) bendinin 4842 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hali uyarınca, kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar payları, tevkifat uygulaması kapsamı dışında tutulmuş ve her zaman tam istisna niteliğinde olmuştur.

Kitabımızın önceki bölümlerinde çeşitli vesileler ile belirtildiği üzere, 5281 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulaması açısından herhangi bir öneminin bulunmadığı hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan bu hüküm ilk etapta kurumlar vergisi mükelleflerinin, banka veya aracı kurumlar aracılığıyla, elde ettikleri iştirak kazançlarının Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifata tabi tutulacağını düşündürmektedir.

Ancak, yine yukarıda belirtildiği gibi, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca diğer şartların mevcut olması durumunda dahi gerek gelir vergisi gerekse kurumlar vergisi mükelleflerinin 2006-2015 yılları arasında elde ettikleri **hisse senetleri kar payları** tevkifat kapsamında olmayacaktır. Dolayısıyla, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından elde edilen iştirak kazançları hem 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca kurumlar vergisinden istisna olacak hem de söz konusu bu kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre tevkifat yapılmayacaktır.

12.3.1.1.3. Tam Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Portföy Kazançlarının Vergilendirilmesi

5281 sayılı Kanunla 2006-2015 yılları arasında uygulanmak ve 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden, bu kazançların dağıtılıp dağıtılmadığına bakılmaksızın % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı, bununla birlikte anılan fıkranın parantez içinde ise borsa yatırım fonlarının portföy işletmeciliği kazançlarından tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak 5527 sayılı Kanunla anılan fıkrada 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılan değişiklik ile borsa yatırım fonları ile konu finansman fonları ile varlık finansman fonlarının kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden de tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinde de tam mükellef kurumlar, 30. maddesinde ise dar mükellef kurumlar tarafından elde edilen kazançlar üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına ilişkin usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır.

Yatırım fon ve ortaklıklarının 01.01.2006 tarihinden itibaren kurumlar vergisinden istisna olan kazançları 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde düzenlenmiş olup, buna göre; Menkul kıymetler yatırım fonları veya ortaklıkları ile portföyü Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören altın ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları, diğer yatırım fon ve ortaklıklarının ise tüm kazançları kurumlar vergisinden istisna olacaktır.

Kitabımızın önceki bölümlerinde yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden G.V.K.'nın 94. ve Geçici 67. maddeleri ile 5520 sayılı

K.V.K.'nın 15. maddeleri uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması ayrıntılı olarak açıklanmıştı. Bu kapsamda olmak üzere Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon (borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ve ortaklıklarının 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Genel olarak anılan madde uyarınca yapılacak tevkifatın oranı %15 olmakla birlikte 2006/10731 sayılı B.K.K. ile borsa yatırım fonları, konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının kazançları üzerinden %0, diğer menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden ise 01.01.2006-22.03.2006 tarihleri arasında %15, 22.07.2006-30.09.2006 tarihleri arasında %10, 01.10.2006 tarihinden sonra ise %0 oranında tevkifat yapılacağı belirtilmiştir. Diğer taraftan 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve hazine bonosu ile bu tarihten önce iktisap edilen bunların dışındaki menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerden anılan madde uyarınca tevkifat yapılması söz konusu olmayacaktır. Buna karşılık anılan mahiyetteki menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler üzerinden, 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde ve G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrasında emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden dağıtılsın veya dağıtılmasın, kurum bünyesinde % 15 oranında tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda olmak üzere 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, menkul kıymetler yatırım fon (borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ve ortaklıkları ile emeklilik yatırım fonları dışında kalan yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna bu kazançları üzerinden anılan fıkra uyarınca %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Çünkü 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrasında "emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç" ibaresi yer almaktadır. Diğer taraftan Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının (borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacağından söz konusu bu kazançlar üzerinden ayrıca 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir. Kaldı ki; 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlar üzerinden mezkur Kanun uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Yatırım fon ve ortaklıklarının 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden kurum bünyesinde yapılacak tevkifat uygulaması özet halinde aşağıdaki tablo da yer almaktadır;[168]

Yatırım Fon veya Ortaklığı	**Kurumlar Vergisinden İstisna Kazançları**	**Tevkifatın Dayanağı**	**Tevkifatın Oranı**

[168] TEKİN Cem, "2006 Yılından İtibaren Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden İstisna Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat Uygulaması", Mali Pusula, Ekim/2006, Sayı. 22

Menkul Kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları (Borsa, konut finansmanı ve varlık finansmanı fonları hariç)	Portföy işletmecilik kazançları	2006-2015 yılları arasında G.V.K. Gç. Md. 67/8,	01.01.2006-22.07.2006 tarihleri arasında %15, 23.07.2006-01.10.2006 tarihine kadar %10, bu tarihten sonra %0 (2006/10731 sayılı B.K.K.)
		2016 ve izleyen yıllarda 5520 sayılı K.V.K. Md. 15/3	%15
Borsa, konut finansmanı ve varlık finansmanı fonları	Portföy işletmecilik kazançları	2006-2015 yılları arasında G.V.K. Gç. Md. 67/8,	%0 (2006/10731 sayılı B.K.K.)
		2016 ve izleyen yıllarda 5520 sayılı K.V.K. Md. 15/3	%15
Portföyü Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören altın ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları veya yatırım ortaklıklar	Portföy işletmecilik kazançları	5520 sayılı K.V.K. Md. 15/3	%15
Girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıkları	Tüm kazançları	5520 sayılı K.V.K. Md. 15/3	%15
Gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklıkları	Tüm kazançları	5520 sayılı K.V.K. Md. 15/3	%15
Emeklilik yatırım fonları	Tüm kazançları	Tevkifata tabi değil	-
Yabancı Yatırım Fon ve Ortaklıkları	Genel olarak tevkifata tabi olmamakla birlikte, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve hazine bonosu ile bu tarihten önce iktisap edilen diğer menkul kıymetlerden sağlanan gelirler üzerinden 31.12.2005 tarihi itibariyle yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde tevkifat yapılacaktır. (257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği)		

12.3.1.2. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Yapılan Tevkifatın Kurumlar Vergisinden Mahsubu

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında; mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkrası hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği, ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri

çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde **tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden** mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan söz konusu (7) numaralı fıkrada mahsuba ilişkin özel bir düzenleme daha yapılmış ve Geçici 67. maddenin (2) ve (3) numaralı fıkraları kapsamında tevkif suretiyle ödenen vergilerin, işlemden doğan kazancın tâbi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmının yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

G.V.K.'nın 94. maddesine göre yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsubu ve kalan kısmın iadesine usul ve esaslar, 252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenmiştir. Bu durumda kurumlar vergisi mükelleflerinin menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin ilk dört fıkrası uyarınca yapılacak tevkifatın kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan vergiden mahsubuna ilişkin usul ve esaslar aşağıdaki gibi olacaktır.

5422 sayılı K.V.K.'nın 44. maddesinde; beyannamede gösterilen gelire dahil kazanç ve iratlardan adı geçen Kanuna ve G.V.K.'na göre kesilmiş bulunan vergilerin, beyanname üzerinden hesaplanan vergiye mahsup edileceği, mahsubu yapılan miktarın beyanname üzerinden hesaplanan vergiden fazla olması halinde aradaki farkın vergi dairesince mükellefe bildirileceği ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine red ve iade olunacağı hüküm altına alınmıştı. Aynı şekilde 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5520 sayılı K.V.K.'nın 34. maddesinin;

- (1) numaralı fıkrasında; beyannamede gösterilen kazançlardan, mezkur Kanunun 15. maddesinin birinci fıkrasına ve 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre kaynağında kesilmiş olan vergilerin (hayat sigorta şirketlerinde matematik karşılıkların yatırıma yönlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden yapılan kesintiler dahil), beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebileceği,

- (5) numaralı fıkrasında; mahsup edilecek vergilerin, beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden fazla olduğu takdirde, bu durumun vergi dairesince mükellefe yazı ile bildirileceği, aradaki farkın, mükellefin söz konusu yazıyı tebellüğ tarihinden itibaren bir yıl içinde başvurusu halinde kendisine iade olunacağı, bir yıl içinde başvurmayan mükelleflerin bu farktan doğan alacaklarının düşeceği,

- (6) numaralı fıkrasında; Maliye Bakanlığının iadeyi mahsuben veya nakden yaptırmaya, inceleme raporuna, yeminli malî müşavir raporuna veya teminata bağlamaya ve iade için aranılacak belgeleri belirlemeye yetkili olduğu, bu yetkinin; kazanç türlerine, iade şekillerine, geliri elde edenin veya ödemeyi yapanın hukukî statüsüne göre ayrı ayrı kullanılabileceği,

- (7) numaralı fıkrasında; mahsuben iade işleminin, aranan tüm belgelerin tamamlanması şartıyla, yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarih itibarıyla yapılacağı, ikmalen veya re'sen yapılan tarhiyatlarda mahsup işleminin, mahsup talebine ilişkin dilekçe ve eklerinin eksiksiz olarak vergi dairesi kayıtlarına girdiği tarih esas alınarak yapılacağı,

hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında özetle; ticari faaliyet kapsamında elde edilen ve anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançların ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınarak, yıl içinde tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin beyanname üzerinde hesaplanacak vergiden mahsup edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan bu açıklamalar uyarınca kurumlar vergisi mükelleflerinin yıl içinde menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazanç ve iratlar ile G.V.K.'nın 75. maddesinin (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden tevkif suretiyle ödedikleri vergilerin kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup ve iadesine ilişkin usul ve esaslar şu şekilde olacaktır.

12.3.1.2.1. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsup

Kurumlar vergisi mükelleflerinin menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazanç ve iratlar ile G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları üzerinden yıl içinde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif yoluyla kesilen vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir. Ancak yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup işleminin yapılabilmesi için, tevkif yoluyla kesilen verginin beyannameye dahil edilen kazanç veya irada ilişkin olması gerekmektedir. Aksi takdirde beyannamede yer almayan kazanç ve iratlar üzerinden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin, beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilmesi mümkün değildir.

Yıl içinde tevkif suretiyle ödenen verginin beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilmesi sonrası arta kalan bir tutarın bulunması halinde bu tutar genel hükümler çerçevesinde mükelleflere red ve iade edilecektir.

Tevkif yoluyla kesilen vergilerin, beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsubunda mükelleflerin kendilerinden yapılan vergi tevkifatı ile ilgili olarak kesintiyi yapan vergi sorumlularının adı-soyadı veya unvanını, bağlı olduğu vergi dairesini ve vergi kimlik numaralarını, kesintiye esas alınan brüt tutarları, kesilen vergileri ve kesinti yapılan dönemleri gösteren bir tabloyu yıllık beyannamelerine eklemeleri yeterlidir.

Kurumlar vergisi mükelleflerinin beyan ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden yıl içinde tevkif suretiyle ödemiş oldukları vergilerin, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsubuna ilişkin usul ve esaslar bu şekilde olmakla birlikte, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, aynı maddenin (2) ve (3) numaralı fıkraları uyarınca yapılan tevkifatın yıllık beyannamede beyan edilen gelirlerden mahsubuna ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, Geçici 67. maddenin (2) ve (3) numaralı fıkraları kapsamında tevkif suretiyle ödenen verginin, işlemden doğan kazancın tâbi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmının yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmesi mümkün değildir.

12.3.1.2.2. Mevduat Faizleri ve Repo Gelirleri Üzerinden Yapılan Tevkifatın Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsubu

Gerçek kişilerce ticari kazanç kapsamında elde edilen mevduat faizleri ve repo gelirleri üzerinden yapılan tevkifatın mahsubuna ilişkin açıklamalar kitabımızın bir önceki bölümünde ayrıntılı olarak yapılmıştır. Tam mükellef kurumların yıl içinde elde ettikleri mevduat faizi ve repo gelirleri üzerinden yapılan tevkifatın beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsubunda da 2000/2 sıra numaralı Kurumlar Vergisi Kanunu İç Genelgesi'nde yapılan açıklamaların geçerli olması gerekmektedir.

Buna göre; vadesi değerleme gününden sonra olan repo ve ters repo işlemleri ile vadeli mevduat hesaplarına ilişkin olarak değerleme gününe kadar hesaplanan ve dönem kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınan faiz tutarları üzerinden ilgili dönem beyannamesinin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar tevkif edilmiş olan verginin, beyannameye ithal edilen gelire isabet eden kısmı beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

12.3.1.2.3. Diğer Vergi Borçlarına Mahsup

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilemeyen kısmının, mükellefin diğer vergi borçlarına mahsup edilmesi mümkün olduğu belirtilmiştir.

Bununla birlikte bizce kurumlar vergisi mükelleflerinin menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağladıkları kazanç ve iratlar üzerinden yıl içinde G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkif yoluyla kesilen vergilerin, beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilemeyen kısmının diğer vergi borçlarına mahsubu mümkün değildir. Çünkü, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında aynı maddenin ilk dört fıkrası uyarınca tevkif edilen vergilerin **tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden** mahsup edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, yapılan tevkifatın diğer vergi borçlarından mahsubunun talep edilmesi mümkün değildir. Ancak söz konusu bu hususla ilgili olarak, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, mahsup edilemeyen vergilerin mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde mahsup edileceği hükmünün mevcut olduğu ve bu nedenle beyanname üzerinde hesaplanan vergiden mahsup edilemeyen tutarın, 252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde mükelleflerin diğer vergi borçlarına mahsup edilebileceğini savunan görüşlerin ortaya çıkması muhtemeldir. Ancak bize göre G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan hüküm sadece yıl içinde anılan madde uyarınca tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsubuna ilişkin usul ve esasların, anılan Kanunun 94. maddesi uyarınca tevkif edilen vergilerin mahsubuna ilişkin usul ve esaslara tabi olduğunu belirtmektedir.

12.3.1.3. Tam Mükellef Kurumların Menkul Kıymet Yatırım Fonu Katılma Belgeleri ile Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Elde Ettikleri Kazançların Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 5281 sayılı Kanunla 2006-2015 yılları arasında uygulanmak ve 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında, borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları hariç olmak üzere Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden, bu kazançların dağıtılıp dağıtılmadığına bakılmaksızın % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı, bununla birlikte anılan fıkranın parantez içi hükmünde ise borsa yatırım fonlarının portföy işletmeciliği kazançlarından tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak 5527 sayılı Kanunla anılan fıkra metninde yapılan değişiklik ile 01.10.2006 tarihinden geçerli olmak üzere borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının elde etmiş oldukları kurumlar vergisinden istisna kazançlarının tevkifata tabi olduğu hüküm altına alınmış ve 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de yeni tevkifat oranları belirlenmiştir.

Öte yandan, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin söz konusu (8) numaralı fıkrasında, menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile menkul kıymet yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirlerin beyannameye dahil edilmeyeceği, buna karşılık ticarî faaliyete dahil olan bu nitelikteki gelirler için ise anılan (8) numaralı fıkra hükmünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5527 sayılı Kanunla 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında yapılan değişiklik ile Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgeleri ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından doğan kazançlarda tevkifat uygulamansın kapsamına dahil edilmiştir.

Bu durumda, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından, 01.10.2006 tarihine kadar menkul kıymetler yatırım fonlarının **(borsa yatırım fonları hariç)** katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden ve yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım satımından elde edilen gelirler üzerinden bankalar veya aracı kurumlarca G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapılmayacak, ancak söz konusu bu gelirler beyannameye dahil edilecektir. Buna karşılık 01.10.2006 tarihinden itibaren menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iade edilmesinden ve menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım satımından sağlanan gelirler üzerinden banka ve aracı kurumlarca, söz konusu geliri elde edenin dar mükellef kurum olması durumunda %0, tam mükellef kurum olması durumunda ise %10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Tevkifata tabi tutulan bu gelirlerin yıllık beyanname ile beyan edilmesi zorunlu olup, yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinde hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (Ancak iki tam yıl süreyle aktifte kayıtlı bulunan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlarının %75'i, 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisnadır.)

12.3.2. Dar Mükellef Kurumların Elde Ettiği Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Dar mükellef kurumlarca 2005 ve 2006-2015 yılları arasındaki dönem boyunca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağladıkları kazanç ve iratların vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, dönemler itibariyle izleyen bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

12.3.2.1. 31.12.2005 Tarihi İtibariyle Geçerli Olan Hükümler Çerçevesinde Dar Mükellef Kurumların Vergilendirilmesine İlişkin Genel Bilgi

2005 ve daha önceki dönemlere ait kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 5422 sayılı K.V.K.'nın 11. maddesinde, kanuni ve iş merkezlerinden her ikisi de Türkiye içinde bulunmayan kurumların, sadece Türkiye'de elde ettikleri kurum kazançları üzerinden dar mükellefiyet esasına göre vergilendirilecekleri hüküm altına alınmış, 10. maddesinde ise kanuni merkez ve iş merkezinin ne anlama geldiği açıkça belirlenmiştir. Bu maddeye göre, vergiye tabi kurumların esas nizamname veya mukavelenamelerinde veya teşkilat kanunlarında gösterilen yer "kanuni merkez", iş bakımından muamelelerin bilfiil toplandığı ve idare edildiği yer ise "iş merkezi" olarak değerlendirilecektir.

Bu açıklamalar çerçevesinde, hem kanuni merkezi hem de iş merkezi yurt dışında bulunan K.V.K.'nın 1. maddesinde belirtilen tüzel kişiler dar mükellef olarak adlandırılarak, sadece belirli şartlar altında Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilecektir.

Tam mükellefiyeti haiz kurumların bir takvim yılını kapsayan hesap dönemi içinde elde ettikleri G.V.K.'nın 2. maddesinde yazılı kazanç ve iratların tümü kurum kazancı adı altında vergiye tabi tutulurken, dar mükellefiyeti haiz kurumlarda aynı uygulama benimsenmemiştir. 5422 sayılı K.V.K.'nın 1. maddesinin son fıkrasında, kurum kazancının, gelir vergisi mevzuuna giren gelir unsurlarından terekküp edeceği, 13. maddesinin son fıkrasında ise, dar mükellefiyete tabi kurumların elde ettikleri kazançların, ticari kazanç gibi tespit edilmesi gereken kazanç ve iratlar da dahil olmak üzere, ticari veya zirai kazançlar dışında kalan kazanç ve iratlardan ibaret bulunması halinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun bu gibi kazanç ve iratlarının tespiti hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan 5422 sayılı K.V.K.'nın 12. maddesinde ise dar mükellefiyet mevzuuna giren kurum kazancının hangi kazanç ve iratlardan oluştuğu tadadi olarak belirtilmek suretiyle hüküm altına alınmıştır. Bu maddeye göre dar mükellef kurumlar aşağıda belirtilen kazanç ve iratları elde etmeleri halinde, söz konusu bu kazanç ve iratları Türkiye'de vergiye tabi olacaklardır.

1. Türkiye'de Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun işyeri olan veya daimi temsilci bulunduran yabancı kurumlar tarafından bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden elde edilen ticari kazançlar,
2. Türkiye'de elde edilen ücretler,
3. Türkiye'de elde edilen serbest meslek kazançları,
4. Türkiye'de bulunan zirai işletmeden elde edilen kazançlar,
5. Gayrimenkullerin, hakların ve menkul malların Türkiye'de kiralanmasından elde edilen iratlar,
6. Türkiye'de elde edilen menkul sermaye iratları,
7. Türkiye'de elde edilen diğer kazanç ve iratlar.

Yukarıda belirtildiği üzere, yabancı kurumların Türkiye'de elde ettikleri ticari kazançlarının vergilendirilebilmesi için; dar mükellef yabancı kurumun Türkiye'de Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun işyeri veya daimi temsilcisinin bulunması ve kazancın bu işyeri veya daimi temsilci vasıtasıyla elde ediliyor olması gerekmektedir. Aksi takdirde

Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunmayan yabancı kurumların Türkiye'de elde ettikleri kazançların ticari kazanç olarak vergilendirilmesi mümkün değildir.

Diğer taraftan, 5422 sayılı K.V.K.'nın "Beyanname" başlıklı üçüncü bölümünde, kurumların elde ettikleri kazançları ne şekilde beyan edeceklerine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu bölümde yer alan "Özel Beyan Zamanı" başlıklı 22. maddede;

> *"Dar mükellefiyete giren yabancı kurumların vergiye tabi kazancının Gelir Vergisi Kanunu'nun 80. maddesinde yazılı diğer kazanç ve iratlardan (telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alameti farika ve benzeri gayrimaddi hakların satışı, devir ve temliki karşılığında alınan bedeller hariç) ibaret bulunması halinde, yabancı kurum veya Türkiye'de namına hareket eden kimse bu gibi kazançları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde anılan Kanunun 101. maddesinde belirtilen vergi dairelerine beyanname ile bildirmeye mecburdur."*

hükmü yer almaktadır. Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere; dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri diğer kazanç ve iratlar genel olarak özel beyanname ile beyan edilecek olmakla birlikte; telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alameti farika ve benzeri hakların satışı, devir ve temliki karşılığında alınan bedeller için dar mükellef kurumların özel beyanname vermeleri söz konusu değildir. Bu tür gelirler dar mükellef kurumlarca beyan edilmemekte ancak mezkur Kanunun 24. maddesinde belirlenen esaslar doğrultusunda, kazanç ve iradı dar mükellef kuruma sağlayanlarca kurumlar vergisi tevkifatına tabi tutulmakta ve yine bu kurumlar tarafından muhtasar beyanname ile beyan edilmektedir.

K.V.K.'nın 24. maddesinde, dar mükellef kurumların yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlardan hangilerinin kurumlar vergisi tevkifatına tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan madde uyarınca; dar mükellefiyete tabi kurumların ticari, zirai ve diğer kazanç ve iratları dışında kalan kazanç ve iratları ile telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alameti farika ve benzeri gayrimaddi hakların satışı, devir ve temliki mukabilinde alınan bedeller üzerinden %25 nispetinde kurumlar vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

Mezkur Kanunun 24. maddesinin altıncı fıkrasına göre, kurumlar vergisi tevkifatını yapmaya mecbur olanlar, söz konusu bu kazanç ve iratları dar mükellef kurumlara sağlayanlardır. Kazanç ve iratları sağlayanlar ise aynı maddenin yedinci fıkrasında belirtildiği üzere, kurumlar vergisi tevkifatına tabi kazanç ve iratları nakden veya hesaben ödeyen veya tahakkuk ettiren gerçek veya tüzel kişilerdir.

12.3.2.2. 5520 Sayılı Yeni K.V.K. Kapsamında Dar Mükellef Kurumların Vergilendirilmesine İlişkin Genel Bilgi

Kurumlar vergisi mükelleflerinin 01.01.2006 tarihinden itibaren elde ettikleri kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 5520 sayılı K.V.K.'nın "Tam ve dar mükellefiyet" başlıklı 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında anılan Kanunun 1. maddesinde sayılı kurumlardan kanuni ve iş merkezlerinden her ikisi de Türkiye'de bulunmayanların dar mükellef olarak adlandırılarak, sadece Türkiye'de elde ettikleri kurum kazançları üzerinden vergilendirileceği ve dar mükellefiyette kurum kazancının şu kazanç ve iratlardan oluşacağı hüküm altına alınmıştır;

-Türkiye'de Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun iş yeri olan veya daimi temsilci bulunduran yabancı kurumlar tarafından bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden elde edilen ticarî kazançlar[169] (Bu şartları taşısalar bile kurumların ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları malları Türkiye'de satmaksızın yabancı ülkelere göndermelerinden doğan kazançlar, Türkiye'de elde edilmiş sayılmaz.),

- Türkiye'de bulunan ziraî işletmeden elde edilen kazançlar,
- Türkiye'de elde edilen serbest meslek kazançları,
- Taşınmazların, hakların ve taşınır malların Türkiye'de kiralanmasından elde edilen iratlar,
- Türkiye'de elde edilen menkul sermaye iratları,
- Türkiye'de elde edilen diğer kazanç ve iratlar.

Dikkat edileceği üzere dar mükellef kurumların 2005 ve daha önceki yıllarda Türkiye'de elde ettikleri ücret gelirleri kurumlar vergisine tabi olmakla birlikte 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilecek söz konusu bu gelirler kurumlar vergisine tabi olmayacaktır. Anılan Kanunun 22. maddesinin (1) numaralı fıkrasında özetle; dar mükellef kurumların Türkiye'de iş yeri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla elde ettikleri kazançların tespitinde, aksi belirtilmediği sürece tam mükellef kurumlar için geçerli olan hükümlerin uygulanacağı, (2) numaralı fıkrasında ise ticari ve zirai kazanç dışında kalan kazanç ve iratların tespitinde Gelir Vergisi Kanunu'nun bu kazanç ve iratların tespitine ilişkin hükümlerinin uygulanacağı buna karşılık ticari ve zirai faaliyet kapsamında elde edilen bütün kazanç ve iratların tam mükellef kurumlar açısından geçerli olan usul ve esaslar çerçevesinde tespit edileceği hüküm altına alınmıştır.

Dar mükellef kurumlarca Türkiye'de elde edilen 5520 sayılı K.V.K.'nın 26. maddesinde özel beyanname ile beyan edileceği belirtilen kazançlar ile 30. maddesinde belirtilen tevkif suretiyle vergilendirilecek kazançların dışında kalan kazançların yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde ettikleri kazançların Gelir Vergisi Kanunu'nda hüküm altına alınan diğer kazanç ve iratlardan (telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, marka ve benzeri gayrimaddî hakların satışı devir ve temliki karşılığında alınan bedeller hariç) ibaret bulunması halinde, yabancı kurum veya Türkiye'de adına hareket eden kimse, bu kazançları elde edilme tarihinden itibaren 15 gün içinde özel beyanname ile beyan etmek zorundadır.

Öte yandan dar mükellefiyete tabi kurumların Türkiye'de iş yeri veya daimi temsilci vasıtasıyla elde etmediği kazanç ve iratlar (ticari ve zirai kazançlar dışında kalan kazanç ve iratlar) tevkifata tabi olup, dar mükellefiyete tabi kurumların Türkiye'deki iş yeri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla elde ettiği kazanç ve iratlar ticari kazanç olarak değerlendirileceğinden, söz konusu bu kazanç ve iratlar üzerinden anılan madde hükmüne göre tevkifat yapılması söz konusu değildir. Bununla birlikte dar mükellef kurumlara; telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, marka ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temliki karşılığında yapılan ödemeler üzerinden bu kazanç ve iratların ticari veya zirai kazanca dahil olup olmadığına bakılmaksızın sorumlularca kurumlar vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda olmak üzere dar mükellef kurumlar tarafından Türkiye'de elde edilen kazanç ve iratlardan 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddesi uyarınca tevkifata tabi olanlar şunlardır;

[169] 5422 sayılı eski K.V.K.'nın 12. maddesinde dar mükellefiyeti haiz kurumların Türkiye'de satın aldıkları veya imal ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memlekete göndermelerinden doğan kazançların, Türkiye'de elde edilmiş sayılmayacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın 3. maddesinin 3/a bendinde dar mükellef kurumların sadece Türkiye'de satın aldıkları malların Türkiye'de satılmaksızın yabancı ülkelere gönderilmesinden doğan kazançlar Türkiye'de elde edilmemiş sayılacaktır.

- Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilen esaslara göre birden fazla takvim yılına yaygın inşaat ve onarım işleri ile uğraşan kurumlara bu işleri ile ilgili olarak yapılan hakediş ödemeleri,
- Serbest meslek kazançları,
- Gayrimenkul sermaye iratları,
- Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2), (3) ve (4) numaralı bentlerinde sayılanlar hariç olmak üzere menkul sermaye iratları,
- Ticarî veya ziraî kazanca dahil olup olmadığına bakılmaksızın telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, marka ve benzeri gayrimaddî hakların satışı, devir ve temliki karşılığında nakden veya hesaben ödenen veya tahakkuk ettirilen bedeller,
- Türkiye'de iş yeri ve daimi temsilcisi bulunmayan mükelleflerin, yetkili makamların izniyle açılan sergi ve panayırlarda yaptıkları ticarî faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar,
- Tam mükellef kurumlar tarafından, Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç olmak üzere dar mükellef kurumlara veya kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan (kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz) ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan kâr payları,
- Kurumlar vergisi beyannamesi veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısımdan ana merkeze aktardıkları tutar,

Anılan Kanunun 30. maddesinin (7) numaralı fıkrasında ayrıca zararlı vergi rekabeti uygulayan ülkelerde yerleşik ya da faaliyette bulunan kurumlara yapılan her türlü ödemeler üzerinden, Türkiye'deki kurum kazançlarının taşıdığı vergi yüküne yaklaşık oranda bir vergi kesintisi yapılması öngörülmüştür. Ancak, transfer fiyatlandırması esaslarına göre emsaline uygun fiyatlarla satın alınan mal ve iştirak hisseleri için yapılan ödemelerle kredi ana para ve kâr payı ödemeleri üzerinden bu fıkra uyarınca vergi kesintisi yapılmayacaktır.

12.3.2.3. Dar Mükellef Kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkrası Hükümleri Uyarınca Tevkifata Tâbi Tutulan Kazançların Vergilendirilmesi

Dar mükellefiyeti haiz kurumların vergilendirilmesine yönelik olarak 5422 ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunlarında yer alan düzenlemeler kitabımızın önceki bölümlerinde kısaca açıklanmıştı. 5281 sayılı Kanun ile G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (5) numaralı fıkrasında da mezkur maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkrası hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirlerin dahil edilmeyeceği belirtildikten sonra ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirlerin ticari kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınacağı ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin, mezkur Kanunun 94. maddesi kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan dar mükellef kurumların G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulan kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin olarak özel bir düzenleme yine 5281 sayılı Kanun ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere K.V.K.'na eklenen ve Geçici 35. maddenin (1) ve (2) numaralı fıkralarında dar mükellef kurumların;

-Türkiye'deki işyerlerine atfedilmeyen veya daimi temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifat yapılmış kazançları için,

- Dar mükellef kurumların daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri ve tamamı Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançları için,

yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenleme 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olmakla birlikte bilindiği üzere 5520 sayılı Kanunla 5422 sayılı K.V.K. aynı tarihten geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Buna karşılık 5520 sayılı yeni K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında; dar mükellefiyeti haiz kurumların Türkiye'deki iş yerlerine atfedilmeyen veya daimî temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında kesinti yapılmış kazançları ile bu kurumların tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan ve Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafı kapsamında vergi kesintisine tâbi tutulmayan kazançları ve bu kurumların daimî temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri tamamı Geçici 67. madde kapsamında vergi kesintisine tâbi tutulmuş kazançları için yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenleme uyarınca dar mükellefiyeti haiz kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde edecekleri kazanç ve iratlardan yıllık veya özel beyanname ile beyan edilmeyecek olanlar şunlardır;

- Türkiye'deki iş yerlerine atfedilmeyen veya daimî temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında kesinti yapılmış kazançları,
- Tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan ve Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafı kapsamında vergi kesintisine tâbi tutulmayan kazançları,
- Daimî temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri tamamı Geçici 67. madde kapsamında vergi kesintisine tâbi tutulmuş kazançları.

Bu arada 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen ibare ile dar mükellef kurumların 07.07.2006 tarihinden itibaren menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden %0 oranında, bunun dışında kalan kazanç ve iratlar üzerinden ise %15 oranında tevkifat yapılacağı hususunun gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

12.3.2.3.1. Dar Mükellef Bankalar ve Aracı Kurumların Menkul Kıymetlerden Elde Edecekleri Gelirlerin Vergilendirilmesi

Dar mükellefiyeti haiz bankalar ve aracı kurumların 2006-2015 yılları arasında Türkiye'de menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlayacakları gelirlerin vergilendirilmesi, tam mükellef banka ve aracı kurumlar tarafından elde edilecek aynı tür gelirlerinin vergilendirilmesi arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Tam mükellef bankalar ve aracı kurumların menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanmıştı.

Bu kapsamda olmak üzere;

- 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan dar mükellefiyete tabi bankalar ile 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan dar mükellefiyete tabi aracı kurumlar; alım, satım veya tahsiline aracılık ettikleri menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından, gerçek ve tüzel kişiler adına doğacak gelirler üzerinden tevkifat yapmakla sorumludurlar,

- Dar mükellef bankaların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacaktır.

- Dar mükellef bir banka veya aracı kurumun başka bir banka veya aracı kurum vasıtasıyla gelir elde etmesi durumunda, aracılık faaliyetini gerçekleştiren banka veya aracı kurumun söz konusu gelir üzerinden tevkifat yapma zorunluluğu bulunmaktadır.

Bununla birlikte dar mükellef statüsündeki banka ve aracı kurumların 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratların yıllık veya özel beyanname ile beyan edilmesi özellik taşımaktadır. Yazımızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fikrasında özetle; dar mükellefiyeti haiz kurumların Türkiye'deki işyerlerine atfedilenlerin dışında kalan ve G.V.K.'nun Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan menkul kıymet gelirleri için yıllık ve özel beyanname vermeyecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda olmak üzere dar mükellef statüsündeki banka ve aracı kurumlar, Türkiye'deki işyerlerine atfedilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazanç ve iratlar için yıllık veya özel beyanname vereceklerdir. Buna karşılık dar mükellef statüsündeki banka ve aracı kurumların Türkiye'deki işyerlerine atfedilmeyen, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş bulunan kazanç ve iratlar için yıllık veya özel beyanname vermeyeceklerdir.

13.3.2.3.2. Dar Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançları ve İştirak Hissesi Kar Paylarının Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ana hatları itibariyle açıklandığı üzere 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendinde 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde etmiş oldukları kar paylarının iştirak kazancı istisnası kapsamında kurumlar vergisinden istisna olduğu, anılan maddenin (1/e) bendinde ise yine kurumlar vergisi mükelleflerinin iştirak hissesi satışından belirli şartlar altında elde ettikleri kazançların kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda olmak üzere dar mükellefiyeti haiz kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından ve elde tutulmasından sağlamış oldukları kazançların (alım-satım kazançları ve kar payları), G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca yapılacak tevkifat uygulaması karşısındaki durumu şu şekilde olacaktır;

13.3.2.3.2.1. Dar Mükellef Kurumların İştirak Hissesi Satış Kazançlarının Vergilendirilmesi

Kurumlar vergisi mükelleflerinin sahip oldukları hisse senetlerini elden çıkarmaları sonucunda elde ettikleri kazançlar, 5520 sayılı K.V.K.'nın 1. maddesi hükmü uyarınca kurum kazancına dahil olmakla birlikte, mezkur Kanunun 5. maddesinin (1/e) bendinde belirli şartlar altında kurumlar vergisi mükelleflerinin elde etmiş oldukları bu kazançların kurumlar vergisinden istisna olacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenleme uyarınca kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde kayıtlı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların %75'i, söz konusu bu kazançların en az 5 yıl süreyle pasifte özel bir fon hesabında tutulması kaydıyla kurumlar vergisinden istisna olacaktır. Anılan bent metninde; istisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen ya da işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergilerin ziyaa uğramış sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan bu düzenleme, dar mükellef kurumlarca elde edilen iştirak hissesi satış kazançlarının da bent metninde yer alan şartların mevcut olması kaydıyla istisna uygulamasından yararlanabileceğini ortaya koymaktadır.

Bilindiği üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan istisna hükmüne göre, **tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler** üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Dolayısıyla, dar mükellef kurumlar tarafından elde edilen ve 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi kapsamında kurumlar vergisinden istisna olan iştirak hissesi satış kazançları üzerinden, hisse senetlerinin tam mükellef kurumlara ait olması ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmesi kaydıyla, diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne göre tevkifat yapılması söz konusu olmayacaktır.

Ancak, satışa konu edilen iştirak hisselerinin dar mükellef bir kuruma ait olması veya söz konusu iştirak hisselerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmemesi ya da bu şartları haiz olsa dahi bir tam yıl elde tutulmadan (iktisap tarihinden itibaren bir yıl) satışa konu edilmesi sonucunda elde edilecek kazanç, işlemin banka veya aracı kurum tarafından yapılmış olması şartıyla, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Nitekim bu durumda elde edilen iştirak hissesi satış kazancı ile ilgili olarak 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendinde yer alan istisna uygulamasından yararlanılması da mümkün olamayacaktır.

Örnek:

Dar mükellef (X) GMBH, 01.08.2006 tarihinde kanuni merkezi Türkiye'de bulunan bir kurumdan (tam mükellef kurum) satın almış olduğu hisse senetlerini 01.12.2006 tarihinde (Y) Bankası aracılığı ile satması sonucunda 60.000 YTL tutarında satış kazancı elde etmiştir. (Söz konusu hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmektedir.)

(X) GMBH'nin elde etmiş olduğu 60.000 YTL tutarındaki hisse senedi satış kazancının, söz konusu hisse senetlerinin iki tam yıl süre ile aktifte bulundurulmamış olması nedeniyle Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (1/e) bendi hükmü uyarınca kurumlar vergisinden istisna olması mümkün değildir. Öte yandan söz konusu hisse senetlerinin bir tam yıl süre ile aktifte bulundurulmamış olması nedeniyle adı geçen kurum tarafından elde edilen

iştirak hissesi satış kazancı, Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi olacaktır.

Diğer taraftan söz konusu hisse senedi satış işleminin 01.08.2008 tarihinden sonraki bir tarihte yapılmış olması durumunda (yani söz konusu hisse senetleri iki tam yıl süre ile aktifte bulundurmuş olsa idi) söz konusu hisse senedi satış kazancı, hem istisna kapsamına girecekti hem de bu kazanç üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifat yapılmayacaktı. Bununla birlikte söz konusu hisse senetlerinin 01.08.2007 tarihinden sonra elden çıkarılması durumunda (yani söz konusu hisse senetleri bir tam yıl süre ile aktifte bulundurmuş olsa idi) söz konusu hisse senedi satış kazancının istisna uygulamasından yararlanması mümkün olmamakla birlikte elde edilen hisse senedi satış kazancı üzerinden diğer şartların mevcut olması durumunda dahi G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu olmayacaktı.

Dar mükellef kurumların elden çıkardıkları hisse senetlerinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmemesi durumunda söz konusu hisse senetlerinin elde tutulma süresine bakılmaksızın elde edilen alım-satım kazancının G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulması gerekmektedir. Öte yandan G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (10) numaralı fıkrası uyarınca dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettikleri hisse senetlerini elden çıkarmalarından sağladıkları kazançların, anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulması mümkün değildir.

Diğer taraftan 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında dar mükellefiyeti haiz kurumların Türkiye'deki işyerlerine atfedilenlerin dışında kalan ve G.V.K.'nun Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan menkul kıymet gelirleri için yıllık ve özel beyanname vermeyecekleri hüküm altına alındığından örneğimizde yer alan dar mükellef kurum elde ettiği iştirak hissesi satış kazancı için yıllık veya özel beyanname vermeyecektir. Doğal olarak söz konusu iştirak hissesi satış kazancının Türkiye'deki iş yeri vasıtasıyla elde edilmesi durumunda ya da G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmamış olması durumunda yıllık veya özel beyanname ile beyan edileceği tabiidir.

12.3.2.3.2.2. Dar Mükellef Kurumların Elde Ettikleri Kar Paylarının Vergilendirilmesi

Bilindiği üzere 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendinde kurumlar vergisi mükelleflerinin tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar paylarının (iştirak kazançları) kurumlar vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan istisna uygulaması açısından kar payını elde eden kurumların mükellefiyet durumlarının (tam ya da dar mükellefiyet) herhangi bir önemi bulunmamakta olup, buna karşılık kar payının elde edildiği kurumun tam mükellef olması gerekmektedir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddenin (5) numaralı fıkrasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının, tevkifat uygulamasını etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. G.V.K.'nın anılan Geçici 67. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan söz konusu bu hüküm ilk etapta kurumlar vergisi mükelleflerinin, banka veya aracı kurumlar aracılığıyla, elde ettikleri iştirak kazançlarının Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tevkifata tabi tutulacağını düşündürmektedir.

Ancak, anılan maddenin (1) numaralı bendinin altıncı paragrafında yer alan düzenleme uyarınca, gerek gelir gerekse kurumlar vergisi mükelleflerinin 2006-2015 yılları arasında hisse senetlerinden elde ettikleri kar payları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir. Bununla birlikte 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddesinin (3) numaralı fıkrasında özetle; tam mükellef kurumlar tarafından, Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde edenler hariç olmak üzere dar mükellef kurumlara veya kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan ve G.V.K.'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan kar payları üzerinden tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle dar mükellef kurumların tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kar payları üzerinden (Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla elde edilen kar payları hariç) 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu kar payları üzerinden yapılacak tevkifatı oranı, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca %15'tir.

13.3.2.3.3. Dar Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Portföy Kazançlarının Vergilendirilmesi

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrasında 5281 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesinde; 30.02.1930 tarihli ve 1567 sayılı Kanuna göre ilgili mercilerden izin almak suretiyle Türkiye'de münhasıran portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının gelir ve kurumlar vergisi uygulaması açısından Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan yatırım fonu addolunacağı hüküm altına alınmıştı. Bununla birlikte 5281 sayılı Kanunla 5422 sayılı K.V.K.'nın 2. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenleme, 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştı. Buna göre, bu tarihten itibaren 1567 sayılı Kanuna göre ilgili mercilerden izin almak suretiyle Türkiye'de münhasıran portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunan yabancı yatırım fonlarının, gelir ve kurumlar vergisi uygulamaları açısından Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacaktı.[170] Ayrıca 5281 sayılı Kanun ile 5422 sayılı K.V.K.'nın 8. maddesinin (4) numaralı bendinde yer alan dar mükellefiyete tabi yatırım fon ve ortaklıklarının istisna uygulamasından yararlanmasına ilişkin şartların Maliye Bakanlığı tarafından belirleneceğine ilişkin düzenleme, 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştı.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere 5281 sayılı Kanunla 5422 sayılı K.V.K.'nda yapılan değişiklikler ile 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yabancı yatırım fonlarının gelir ve kurumlar vergisi uygulamaları açısından sermaye şirketi sayılmaları uygulamasına son verilmiştir. Bununla birlikte kurum kazançlarının tespiti ve vergilendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyen ve 5422 sayılı K.V.K.'nu yürürlükten

[170] K.V.K.'nın 2. maddesinin ikinci fıkrasının 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmasını müteakiben yabancı yatırım fonlarının gelir ve kurumlar vergisi uygulaması açısından Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş yatırım fonu olarak değerlendirilmesi mümkün olmamakla birlikte 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile bu husus ile ilgili olarak bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere 31.12.2005 tarihine kadar Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan yatırım fonu addolunan dar mükellefiyete tabi yabancı yatırım fonlarının vergilendirme açısından bu statülerinin, hisse senetleri hariç 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle sınırlı olmak üzere bunların tamamen itfa edilip dolaşımdan kalktığı tarihe kadar, 31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için bu senetlerin ilk defa elden çıkarıldığı tarihe kadar devam edeceği belirtilmiştir. Buna göre, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının, gerek bu tarih itibarıyla dar mükellef yatırım fonlarının portföylerinde bulunması, gerekse bu tarihten sonra portföye dahil edilmesi durumunda, bu kağıtların dolaşımdan tarihe kadar mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında tevkifat yapılmayacak olup, vergilendirme 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre yapılacaktır.

kaldıran 5520 sayılı K.V.K., 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. 5520 sayılı K.V.K.'nın 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında; anılan Kanunun uygulaması açısından Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonların sermaye şirketi sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle yabancı yatırım fonlarının Türkiye'de elde ettikleri portföy kazançlarına ilişkin olarak 2005 ve daha önceki yıllarda geçerli olan sisteme genel olarak geri dönülmüş oldu.

Bilindiği üzere 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde özetle; Türkiye'de kurulu menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıkları ile portföyü Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören altın ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları, bunların dışında kalan diğer yatırım fon ve ortaklıklarının ise tüm kazançlarının kurumlar vergisinden istisna olacağı hüküm altına alınmıştır. Dikkat edileceği üzere anılan istisna uygulamasından sadece Türkiye'de kurulu yatırım fon ve ortaklıkları yararlanabileceklerdir. Bu nedenle yabancı yatırım fonlarının Türkiye'de elde ettikleri kazançlar ile ilgili olarak 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/d) bendinde yer alan istisna uygulamasından yararlanabilmeleri mümkün değildir.

Öte yandan tam mükellef kurum kazançları üzerinden yapılacak tevkifatın düzenlendiği 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte dar mükellef kurumların Türkiye'de elde etmiş oldukları kazanç ve iratlardan yapılacak tevkifatın düzenlendiği 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddesinde ise yabancı yatırım fonlarının Türkiye'de elde etmiş oldukları portföy kazançları üzerinden tevkifat yapılacağına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Diğer taraftan kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ve menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş portföy kazançları üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Yabancı yatırım fonlarının 01.01.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde ettikleri portföy kazançları, 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/d) bendinde düzenlenmiş bulunan istisna kapsamında değerlendirilmediğinden söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere 01.01.2006 tarihinden itibaren sadece tam mükellefiyeti haiz yatırım fon ve ortaklıklarının (emeklilik yatırım fonları hariç) kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden tevkifat yapılacak, buna karşılık dar mükellefiyeti haiz yabancı yatırım fonlarının Türkiye'de elde ettikleri kazançlardan tevkifat yapılmayacaktır.

12.3.2.4. G.V.K.'nın Geçici 67. Maddesinin (1), (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkraları Uyarınca Dar Mükellef Kurumların Tevkif Suretiyle Ödedikleri Vergilerin Mahsubu

13.3.2.4.1. Genel Açıklama

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılan tevkifatın dar mükellef kurumlarca beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsubunun usul ve esasları, tam mükellef kurumlarda olduğu gibidir. Kitabımızın önceki bölümlerinde tam mükellef kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri gelirler üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca yapılan tevkifatın beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsubuna ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı olarak açıklanmıştı.

Bununla birlikte 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında; dar mükellefiyeti haiz kurumların Türkiye'deki iş yerlerine atfedilmeyen veya daimî temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi kapsamında kesinti yapılmış kazançları ile bu kurumların tam mükellef kurumlara ait olup İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan ve Geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafı kapsamında vergi kesintisine tâbi tutulmayan kazançları ve bu kurumların daimî temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri tamamı Geçici 67. madde kapsamında vergi kesintisine tâbi tutulmuş kazançları için yıllık veya özel beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyişle dar mükellef kurumların 2006-2015 yılları arasında elde ettikleri söz konusu bu mahiyetteki kazanç ve iratlar üzerinden tevkif edilen vergiler, nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

Bu açıdan düşünüldüğünde, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler üzerinden tevkif edilen vergilerin, dar mükellef kurumlarca beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilmesi imkanı sadece Türkiye'deki işyerleri aracılığıyla elde edilen menkul kıymet gelirleri için söz konusu olabilecektir. Bunun dışındaki gelirlerden (Türkiye'de işyeri vasıtası dışında elde edilen gelirler) dar mükellef kurum adına G.V.K.'nun Geçici 67. maddesine göre yapılan tevkifat, nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

Ancak 5436 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yapılan değişiklik ile dar mükellefler de dahil olmak üzere anılan madde uyarınca tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için dileyen mükelleflerce takvim yılı itibarıyla yıllık veya münferit beyanname verilebileceği, beyan edilen gelirden aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamının mahsup edilebileceği ve beyan edilen gelir üzerinden %15 oranında vergi hesaplanacağı hüküm altına alınmıştır. İhtiyari beyan uygulamasına ilişkin usul ve esaslar şöyledir;

13.3.2.4.2. İhtiyari Beyan Uygulaması

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 2006-2015 yılları arasında menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulması ve elden çıkarılmasından sağlanan kazanç ve iratlar ile mevduat faizleri, özel finans kurumlarından (katılım bankaları) elde edilen gelirler ve repo gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılacaktır. Anılan maddenin (7) numaralı fıkrasında ticari faaliyet kapsamında elde edilenler hariç olmak üzere tevkif suretiyle vergilendirilen gelirler için

gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceğinden, bu gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler, nihai vergi mahiyetinde olacaktır. Bununla birlikte gerçek kişilerin ticari faaliyet kapsamında elde ettikleri ile kurumlar tarafından elde edilen tevkifata tabi tutulmuş gelirler ticari kazanç olarak değerlendirilerek beyan edilecektir. Tevkifata tabi tutulmuş kazanç ve iratların beyan edilmesine ilişkin usul ve esaslar genel olarak bu şekilde olmakla birlikte, anılan maddenin (11) numaralı fıkrasında elde ettikleri gelirleri tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan ve söz konusu bu gelirleri beyan etmeyecek olan gerçek kişilerin ihtiyari olarak beyanname verebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

İhtiyari beyan uygulaması sadece menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş bulunan kazançlar için geçerlidir. Bu nedenle menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elde tutulmasından sağlanan faiz, itfa vb. gelirler için beyanname verilmesi söz konusu olmayıp, bu gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler nihai vergi mahiyetinde olacaktır.

Bilindiği üzere G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü paragrafında aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerin tevkifat matrahlarından indirim konusu yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Öte yandan zarar mahsubuna ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde; alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması kaydıyla, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesiyle (varsa) beyan edilip ödenmesi gereken verginin hesaplanacağı, tevkif suretiyle kesilen verginin ödenmesi gereken vergiden fazla olması (bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) halinde fazla kesilen vergi müşterinin hesabına aktarılacağı belirtilmiştir. Takvim yılını aşan zararlar ile son üç aylık döneminde oluşan zarar tutarının izleyen döneme aktarılması mümkün olmadığı gibi aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının değerlendirilmesinde aşağıdaki sınıflandırma esas alınacaktır;

I. Sabit getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları
II. Değişken getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları
III. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrası uyarınca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançların ihtiyari olarak yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda söz konusu bu gelirler üzerinden %15 oranında vergi hesaplanması gerekmekteydi. Bununla birlikte 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 23.07.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bu tarihten sonra ihtiyari olarak beyan edilecek menkul kıymet alım-satım kazançları üzerinden %10 oranında vergi hesaplanacaktır.

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının 2006-2015 yılları arasında alım-satımından doğan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılması gerekmekteydi. Ancak 5527 sayılı Kanunla anılan fıkra metninde 07.07.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılan değişiklik ile dar mükellef gerçek kişi ve kurumların bu tarihten itibaren Türkiye'de menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edecekleri kazanç ve iratlar üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır. Diğer taraftan 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca tam mükellef gerçek kişi ve kurumların 23.07.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri G.V.K.'nın

Geçici 67. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı bulunan gelirler üzerinden %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Dar mükellefiyete tabi gerçek kişi ve kurumların 07.07.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançları üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacağından, dar mükellef gerçek kişiler açısından ihtiyari beyan uygulamasından yararlanmanın herhangi bir önemi olmayacaktır. Ancak dar mükellefler tarafından 07.07.2006 tarihinden önceki dönemde banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımından doğan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifat yapılmaktaydı. Doğal olarak dar mükelleflerce bu tarihten sonra gerçekleştirilen alım-satım işlemlerinin zararla sonuçlanması durumunda 07.07.2006 tarihinden önce elde edilen kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenmiş olan vergilerin iade edilmesi söz konusu olabilir. Diğer taraftan tam mükellef kurumların menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlamış oldukları kazançlar kurum kazancına dahil olduğundan söz konusu bu kazançlar açısından da ihtiyari beyan uygulamasından söz edilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte tam mükellefiyeti haiz gerçek kişilerin, yıl içinde birden fazla menkul kıymet alım satımında bulunması ve bu işlemlerden bir kısmının zararla sonuçlanması durumunda, ihtiyari beyan uygulaması, gerçek konsolide alım-satım kazancının vergilendirilmesi imkanı sağlayacaktır.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrası uyarınca ihtiyari olarak beyan edileceği belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satım kazançları üzerinden hesaplanacak vergi ile ilgili olarak 23.07.2006 tarihinden önce %15, bu tarihten sonra ise %10 oranının geçerli olması 2006 yılında elde edilen kazançların ihtiyari olarak yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda hangi oranda vergi hesaplanacağı sorununu ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde; 2006 yılına ilişkin olarak verilecek beyannamede beyan edilen gelirin kıst dönemler itibariyle hesaplanarak, 23.07.2006 tarihinden önceki kıst döneme isabet eden gelir üzerinden %15, bu tarihten sonraki kıst döneme isabet eden gelir üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacağı belirtilmiştir.

Örnek:

Tam mükellefiyeti haiz Bay (B)'nin 2006 yılında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımına ilişkin bilgiler şu şekildedir; (Söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satım işlemleri, (Y) Bankası aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.)

Tarih	Menkul Kıymetin Türü	Kar/Zarar (YTL) (A)	Tevkifat Matrahı (B)	Tevkifat Oranı (C)	Vergi (YTL) (BxC)
03.01.2006	Tahvil	300	300	%15	45
12.02.2006	Tahvil	-200	-	%15	-
15.03.2006	Hisse Senedi	400	400	%15	60
11.05.2006	Hisse Senedi	-100	-	%15	-
17.05.2006	Hisse Senedi	100	-	%15	-
21.06.2006	Hazine Bonosu	100	100	%15	15
19.08.2006	Hisse Senedi	300	300	%10	30

20.09.2006	Tahvil	200	200	%10	20

Tablodan da anlaşılacağı üzere Bay (B), 2006 yılında gerçekleştirmiş olduğu birden fazla menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımı işleminin bir kısmından kar, bir kısmından ise zarar etmiştir.

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının üçüncü paragrafı uyarınca üçer aylık dönem içinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek işlem olarak dikkate alınacaktır. Bay (B)'nin 2006 yılında alım-satıma konu ettiği iki farklı türde menkul kıymet bulunmaktadır. Buna göre değişken getirili hisse senetlerinin alım satımından doğan kar ve zararlar ile sabit getirili tahvil ve Hazine bonolarının alım satımından doğan kar ve zararlar ayrı ayrı olmak üzere birbirlerinden mahsup edilebilecektir.

Bay (B)'nin 2006 yılında menkul kıymet alım satım kazançlarına ilişkin toplam tevkifat matrahı 1300 YTL olup, 600 YTL'si sabit getirili (Tahvil-Hazine bonosu), 700 YTL'si ise değişken getirili (Hisse senedi) menkul kıymetlerin alım satımından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte Bay (B)'nin 2006 yılında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası alım-satımından doğan toplam kazancı ise 1100 YTL'dir. Öte yandan Bay (B)'nin 2006 yılı içinde menkul kıymet alım satım kazancı üzerinden tevkif suretiyle ödemiş olduğu vergi ise toplam 170 YTL'dir. Doğal olarak Bay (B)'nin 2006 yılında elde ettiği tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul kıymet alım satım kazançları için ihtiyari olarak yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek istemesi durumunda zarar mahsubu imkanı nedeniyle daha düşük bir vergi yükü ile karşı karşıya kalması mümkündür. Bununla birlikte Bay (B)'nin yıllık beyanname ile beyan edeceği kazancın 23.07.2006 tarihinden önceki kıst döneme isabet eden kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki kıst döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacaktır. Bu kapsamda olmak üzere Bay (B)'nin 2006 yılı içinde elde ettiği tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul kıymet alım satım kazançları için ihtiyari olarak vereceği yıllık beyanname üzerinden vergi şu şekilde hesaplanacaktır;

Menkul Kıymetin Türü	**Kar/Zarar (YTL)**	**Beyan Edilen Gelir**	**Vergi Oranı**	**Hesaplanan Vergi**	**Toplam**	**Tevkif Suretiyle Ödenen Vergi Toplamı**	**İade Tutarı**
Hisse Senedi	700	400	%15	60	90	90	-
		300	%10	30			
Tahvil/Hazine Bonosu	400	200	%15	30	50	80	30
		200	%10	20			

Tablodan da anlaşılacağı üzere Bay (B)'nin 2006 yılı içinde sabit getirili menkul kıymetlerin alım-satımından toplam 400 YTL kazanç elde etmiş olup, bunun 200 YTL tutarındaki kısmı 23.07.2006 tarihinden önceki kıst döneme, 200 YTL tutarındaki kısmı ise bu tarihten sonraki döneme isabet etmiştir. Diğer taraftan değişken getirili menkul kıymetlerin alım-satımından ise toplam 700 YTL kazanç elde edilmiş olup, bunun 400 YTL tutarında kısmı 23.07.2006 tarihinden önceki kıst döneme, 300 YTL tutarındaki kısmı ise bu tarihten sonraki kıst döneme isabet etmiştir. Bay (B) 2006 yılı içinde menkul kıymet alım satımı dolayısıyla elde ettiği kazançlar üzerinden toplam 170 YTL tutarındaki vergiyi tevkif suretiyle ödenmiştir. Buna karşılık elde edilen alım satım kazancının yıllık beyanname ile ihtiyari olana

beyan edilmesi durumunda 23.07.2006 tarihinden önceki kıst döneme isabet eden kazanç üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kazanç üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanması durumunda söz konusu bu kazançlar üzerinden hesaplanacak toplam vergi tutarı 140 YTL olacaktır. Bu nedenle ihtiyari olarak beyan edilen gelir üzerinden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen ancak beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilemeyen 30 YTL, genel hükümler çerçevesinde mükellefe red ve iade edilecektir.

Öte yandan örneğimizde yer alan Bay (B)'nin dar mükellef olması durumunda, elde etmiş olduğu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım satımından doğan kazançların tevkif suretiyle vergilendirilmesi şu şekilde olacaktı;

Tarih	Menkul Kıymetin Türü	Kar/Zarar (YTL) (A)	Tevkifat Matrahı (B)	Tevkifat Oranı (C)	Vergi (YTL) (BxC)
03.01.2006	Tahvil	300	300	%15	45
12.02.2006	Tahvil	-200	-	%15	-
15.03.2006	Hisse Senedi	400	400	%15	60
11.05.2006	Hisse Senedi	-100	-	%15	-
17.05.2006	Hisse Senedi	100	-	%15	-
21.06.2006	Hazine Bonosu	100	100	%15	15
19.08.2006	Hisse Senedi	300	300	%0	-
20.09.2006	Tahvil	200	200	%0	-

Bay (B)'nin söz konusu bu kazançları için takvim yılı itibariyle ihtiyari olarak yıllık beyanname vermek istemesi durumunda vergi yükü şu şekilde olacaktır; (Dar mükellef gerçek kişilerce Türkiye'de elde edilen diğer kazanç ve iratların kazancın elde edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde münferit beyanname ile beyan edilmesi gerekirken, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında özetle; dar mükelleflerde dahil olmak üzere menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibariyle yıllık beyanname verilebileceği hüküm altına alınmıştır.)

Menkul Kıymetin Türü	Kar/Zarar (YTL)	Beyan Edilen Gelir	Vergi Oranı	Hesaplanan Vergi	Toplam	Tevkif Suretiyle Ödenen Vergi Toplamı	İade Tutarı
Hisse Senedi	700	400	%15	45	45	60	15
		300	%10	20			
Tahvil/Hazine Bonosu	400	200	%15	37,5	47,5	60	12,5
		200	%10	10			

Buna göre dar mükellef Bay (B)'nin 2006 yılı içinde menkul kıymet alım-satımından elde ettiği kazançlar için ihtiyari olarak yıllık beyanname vermesi durumunda beyanname üzerinden hesaplanacak vergi tutarı toplam 92,7 YTL olacak ve yıl içinde tevkif suretiyle ödemiş olduğu verginin mahsup edilemeyen 27,5 YTL tutarındaki kısmi kendisine red ve iade edilecektir.

12.3.2.5. Dar Mükellef Kurumların Menkul Kıymet Yatırım Fonu Katılma Belgeleri ile Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Elde Ettikleri Kazançların Vergilendirilmesi

Kitabımızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 5281 sayılı Kanunla 2006-2015 yılları arasında uygulanmak ve 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere G.V.K.'na eklenen Geçici 67. maddenin (8) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden, bu kazançların dağıtılıp dağıtılmadığına bakılmaksızın % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı, bununla birlikte anılan fıkranın parantez içinde ise borsa yatırım fonlarının portföy işletmeciliği kazançlarından tevkifat yapılmayacağı hüküm altına alınmıştı. Ancak anılan fıkrada 5527 sayılı Kanunla bir kısım değişiklikler yapılmış ve 2006/10731 sayılı B.K.K. ile de tevkifat oranları yeniden belirlenmiştir. Buna göre 01.10.2006 tarihinden itibaren borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının kurumlar vergisinden istisna kazançları tevkifat kapsamına alınmıştır. Diğer taraftan 2006/10731 sayılı B.K.K. ile menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna portföy kazançları üzerinden;

- Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları için %0,
- Diğerlerinin 01.10.2006 tarihine kadar %10, bu tarihten sonra %0,

oranında tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılan değişiklik ile menkul kıymetler yatırım fonu katılma belgelerinin ilgili fona iade edilmesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım-satımından doğan kazançların tevkifata tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Ancak G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 5527 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile anılan fıkra kapsamında elde ettikleri kazançlar üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır. Öte yandan, anılan maddenin (8) numaralı fıkrasında, menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile menkul kıymet yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirlerin beyannameye dahil edilmeyeceği, buna karşılık ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler için ise (8) numaralı fıkra hükmünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, dar mükellef kurumlar tarafından, 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden ve menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin alım-satımından doğan kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi olup, söz konusu tevkifatın oranı %0'dır.

EK 1: MENKUL KIYMET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖZET TABLO

1. HİSSE SENEDİ KAR PAYLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

Gerçek Kişiler		Tüzel Kişiler	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Genel olarak kar dağıtımında bulunan kurum tarafından G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca %10 oranında tevkifata tabi tutulur. (2006/10731 sayılı B.K.K. uyarınca 23.07.2006 tarihinden itibaren %15) - 1998 yılından önceki dönemlere ait kazanç kaynaklı kar payları üzerinden tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu bu gelirler vergilendirilmeyecektir. (G.V.K. Gç.Md. 62) - 1999-2002 yılları arasında elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazanç kaynaklı kar payları üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Ayrıca bu mahiyetteki kar paylarının 1/9'u kar payına ilave edilecek, bulunan tutarın yarısı beyan edilecek kar payı olarak esas alınacaktır. Bu kar paylarının beyan sınırını aşması durumunda beyan edilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. (G.V.K. Gç.Md. 62) - Tam mükellef kurumlardan elde edilmek kaydıyla, 2003	- Genel olarak kar dağıtımında bulunan kurum tarafından G.V.K.'nın 94. maddesinin 6/b bendi uyarınca %10 oranında tevkifata tabi tutulur. (2006/10731 sayılı B.K.K. uyarınca 23.07.2006 tarihinden itibaren %15) - 1998 yılından önceki dönemlere ait kazanç kaynaklı kar payları üzerinden tevkifat yapılmayacağı gibi söz konusu bu gelirler vergilendirilmeyecektir. (G.V.K. Gç.Md. 62) - 1999-2002 yılları arasında elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazanç kaynaklı kar payları üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. (G.V.K. Gç.Md. 62) - Elde edilen kar payları Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olması nedeniyle ayrıca yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir. Bu nedenle tevkif suretiyle ödenen vergiler nihai vergi mahiyetinde olacaktır. - Hisse senetlerinden elde edilen kar payları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu	- Tam mükellef kurumların elde ettikleri kar payları tevkifata tabi değildir. - Tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları, 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisnadır. - Tam mükellef kurumların yurt dışında elde etmiş oldukları iştirak kazançları belirli şartlar altında 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/b), bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisnadır.(*) - Hisse senetlerinden elde edilen kar payları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir. (01.10.2006 tarihinden itibaren Menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iade edilmesinden elde edilen kar payları hariç)	- Dar mükellef kurumların Türkiye'de elde ettikleri kar payları üzerinden (Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla elde edilen kar payları hariç) 5520 sayılı K.V.K.'nın 30. maddesinin (3) numaralı bendi uyarınca %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. - Tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları, 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/a) bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisnadır. Bu nedenle tevkif suretiyle ödenen vergiler nihai vergi mahiyetinde olacaktır. - Dar mükellef kurumun mukimi olduğu ülke ile Türkiye arasında Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşmasının mevcut olması durumunda vergilendirme açısından anlaşma hükümleri geçerli olacaktır.

ve daha sonraki dönemlere ait kazanç kaynaklı kar payları ile 1999-2002 yılları arasında elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazanç kaynaklı kar paylarının yarısı, G.V.K.'nın 22/2. maddesi uyarınca gelir vergisinden istisnadır. - Elde edilen kar payının istisna sonrası kalan tutarının yıllık beyan haddini aşması durumunda tamamı beyan edilir, ve tevkif suretiyle ödenen verginin tamamı beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir. - Hisse senetlerinden elde edilen kar payları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir. (01.10.2006 tarihinden itibaren Menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iade edilmesinden elde edilen kar payları hariç)	değildir. Ancak 01.10.2006 tarihinden itibaren Menkul kıymetler yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili fona iade edilmesinden elde edilen kar payları üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır.		

(*) 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/b) bendi şu şekildedir;
b) Kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan anonim ve limited şirket niteliğindeki şirketlerin sermayesine iştirak eden kurumların, bu iştiraklerinden elde ettikleri aşağıdaki şartları taşıyan iştirak kazançları;
1) İştirak payını elinde tutan şirketin, yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az % 10'una sahip olması,
2) Kazancın elde edildiği tarih itibarıyla iştirak payının kesintisiz olarak en az bir yıl süreyle elde tutulması (Rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle veya yurt dışı iştirakin iç kaynaklarından yapılan sermaye artırımları nedeniyle elde edilen iştirak payları için sahip olunan eski iştirak paylarının elde edilme tarihi esas alınır.),
3) Yurt dışı iştirak kazancının kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler dahil iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az % 15 oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması; iştirak edilen şirketin esas faaliyet konusunun, finansal kiralama dahil finansman temini veya sigorta hizmetlerinin sunulması ya da menkul kıymet yatırımı olması durumunda, iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye'de uygulanan kurumlar vergisi oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,

4) İştirak kazancının, elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmesi.
Yurt dışındaki inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerin yapılabilmesi için ilgili ülke mevzuatına göre ayrı bir şirket kurulmasının zorunlu olduğu durumlarda, özel amaç için kurulduğunun ana sözleşmelerinde belirtilmesi ve fiilen bu amaç dışında faaliyetinin bulunmaması şartıyla, söz konusu şirketlere iştirak edilmesinden elde edilen kazançlar için bu bentte belirtilen şartlar aranmaz.
Bu bent uyarınca vergi yükü, kanunî veya iş merkezinin bulunduğu ülkede ilgili dönemde tahakkuk eden ve kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler dahil olmak üzere toplam gelir ve kurumlar vergisi benzeri verginin, bu dönemde elde edilen toplam dağıtılabilir kurum kazancı ile tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi toplamına oranlanması suretiyle tespit edilir.

2. HİSSE SENETLERİNİN ELDEN ÇIKARILMASINDAN SAĞLANAN ALIM-SATIM KAZANÇLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

01.01.2006 tarihinden Önce İktisap Edilmiş Olan Hisse Senetleri			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Mahiyetine ve elde tutulma süresine bakılmaksızın ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları G.V.K.'nın Mükerrer 80. maddesi uyarınca gelir vergisine tabi değildir. - İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinin üç aydan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi değildir. - Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmeyen hisse senetlerinin bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi değildir. - Yukarıda yer alanların	- Mahiyetine ve elde tutulma süresine bakılmaksızın ivazsız olarak iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları G.V.K.'nın Mükerrer 80. maddesi uyarınca gelir vergisine tabi değildir. İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinin üç aydan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi değildir. - Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmeyen hisse senetlerinin bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisine tabi değildir. - Dar mükelleflerin	- Genel olarak elde edilen hisse senedi alım-satım kazançları %20 oranında kurumlar vergisine tabi olmakla beraber, iki tam yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılan hisse senedi satış kazançları 5422 sayılı mülga K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna olacaktır. (5520 sayılı yeni K.V.K. 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olup, anılan Kanunun 5. maddesinin (1/e) bendinde en az iki tam yıl süreyle aktifte bulunan iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların %75'inin kurumlar vergisinden istisna olacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak G.V.K.'nın Geçici 67.	- Genel olarak elde edilen hisse senedi alım-satım kazançları %20 oranında kurumlar vergisine tabi olmakla beraber, iki tam yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılan hisse senedi satış kazançları 5422 sayılı mülga K.V.K.'nın 8. maddesinin (12) numaralı bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna olacaktır. (5520 sayılı yeni K.V.K. 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olup, anılan Kanunun 5. maddesinin (1/e) bendinde en az iki tam yıl süreyle aktifte bulunan iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların %75'inin kurumlar vergisinden istisna olacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak G.V.K.'nın Geçici 67.

dışındaki hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. Bu kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri geçerli olacaktır. Bu kapsamda olmak üzere hisse senetlerinin iktisap bedeli elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere TEFE artış oranında artırılarak esas alınabilir. Ayrıca elde edilen değer artış kazancının 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır.	yabancı sermaye mevzuatına göre ilgili mercilerden izin almak suretiyle, Türkiye'ye bizzat getirdikleri nakdi veya ayni sermaye karşılığında iktisap ettikleri menkul kıymetler ve iştirak hisselerini elden çıkarmalarından doğan değer artışı kazançlarının hesabında, kur farkından doğan kazançlar dikkate alınmayacaktır. - Yukarıda yer alanların dışındaki hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. Bu kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri geçerli olacaktır. Bu kapsamda olmak üzere hisse senetlerinin iktisap bedeli elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere TEFE artış oranında artırılarak esas alınabilir. Ayrıca elde edilen değer artış kazancının 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisna olacaktır.	maddesinin (10) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.) - Elde edilen alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir.	maddesinin (10) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.) - Elde edilen alım-satım kazancı üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir. - Dar mükelleflerin yabancı sermaye mevzuatına göre ilgili mercilerden izin almak suretiyle, Türkiye'ye bizzat getirdikleri nakdi veya ayni sermaye karşılığında iktisap ettikleri menkul kıymetler ve iştirak hisselerini elden çıkarmalarından doğan değer artışı kazançlarının hesabında, kur farkından doğan kazançlar dikkate alınmayacaktır.
01.01.2006 tarihinden Sonra İktisap Edilmiş Olan Hisse Senetleri			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait	- İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait	- Genel olarak elde edilen hisse senedi alım-satım kazançları	- Genel olarak elde edilen hisse senedi alım-satım kazançları

olup İ.M.K.B.'nda işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. - Yukarıda sayılanların dışında kalan hisse senetlerinin banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10 olacaktır. - Ticari faaliyet dışında elde edilen tevkifata tabi tutulmuş hisse senedi alım-satım kazançları için yıllık beyanname verilmesi mükellefin ihtiyarındadır. Bu durumda beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11) - Beyana tabi hisse	olup İ.M.K.B.'nda işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılmayacaktır. - Yukarıda sayılanların dışında kalan hisse senetlerinin banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0 olacaktır. - Ticari faaliyet dışında elde edilen tevkifata tabi tutulmuş hisse senedi alım-satım kazançları için yıllık (münferit) beyanname verilmesi mükellefin ihtiyarındadır. Bu durumda beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11) - Beyana tabi hisse	kurumlar vergisine tabi olmakla beraber, iki tam yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılan hisse senedi satış kazançlarının %75'i 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna olacaktır. - Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmeyen hisse senetlerinin elde tutulma sürelerine bakılmaksızın elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca işleme aracılık yapan; banka, aracı kurum ve Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından tevkifat yapılacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10 olacaktır. - Tevkifata tabi tutulan kazançlar kurum kazancına dahil olup beyan edilecek ve yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.	kurumlar vergisine tabi olmakla beraber, iki tam yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılan hisse senedi satış kazançlarının %75'i 5520 sayılı K.V.K.'nın 5. maddesinin (1/e) bendi uyarınca kurumlar vergisinden istisna olacaktır. - Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmeyen hisse senetlerinin elde tutulma sürelerine bakılmaksızın elden çıkarılmasından sağlanan alım-satım kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca işleme aracılık yapan; banka, aracı kurum ve Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından tevkifat yapılacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0 olacaktır - 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca dar mükellefiyete tabi kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilmeyen veya daimi temsilcileri aracılığı olmaksızın elde ettikleri G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş kazançları için beyanname vermeyeceklerdir. - 5520 sayılı K.V.K.'nın Geçici 1.

senedi alım-satım kazançlarının beyan edilecek tutarının tespitinde söz konusu hisse senetlerini iktisap bedeli TEFE oranında artırılabilir. Ancak bunun için TEFE artış oranın en az %10 olması gerekmektedir. Ayrıca bu mahiyetteki değer artış kazançları için herhangi bir istisna düzenlemesi mevcut değildir.	senedi alım-satım kazançlarının beyan edilecek tutarının tespitinde söz konusu hisse senetlerini iktisap bedeli TEFE oranında artırılabilir. Ancak bunun için TEFE artış oranın en az %10 olması gerekmektedir. Ayrıca bu mahiyetteki değer artış kazançları için herhangi bir istisna düzenlemesi mevcut değildir.		maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca dar mükellef kurumların tam mükellef kurumlara ait olup İ.M.K.B.'nda işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan ve G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafı uyarınca tevkifata tabi tutulmayan kazançları ile bu kurumların daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri tamamı Geçici 67. madde uyarınca vergi kesintisine tabi tutulmuş kazançları için yıllık veya özel beyanname verilmeyecektir. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

3. DEVLET TAHVİLİ VE HAZİNE BONOLARININ ELDEN ÇIKARILMASINDAN SAĞLANAN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

26.07.2001-31.12.2005 Tarihleri Arasında (TL/YTL) Cinsinden İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca bu mahiyetteki Devlet	- G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca bu mahiyetteki Devlet	- Kurum kazancına dahil olup, istisna uygulamasından	- Dar mükellef kurumların Türkiye'de işyerleri veya daimi

tahvili ve Hazine bonolarının alım-satım kazançları ve faiz gelirleri toplamı kısmen gelir vergisinden istisnadır. Söz konusu istisnanın tutarı 2006 yılı için 191.089,20 YTL olup, her yıl itibariyle yeniden değerleme oranında artırılacaktır. - Ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Elde edilen kazancın istisna tutarını aşması ve kalan kısmın beyan haddini aşması durumunda aşan kısmın tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. - Alım-satım kazancı tutarının tespitinde tahvil ve bonoların iktisap bedeli, elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere TEFE artış oranında artırılmak suretiyle esas alınacaktır. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.	tahvili ve Hazine bonolarının alım-satım kazançları ve faiz gelirleri toplamı kısmen gelir vergisinden istisnadır. Söz konusu istisnanın tutarı 2006 yılı için 191.089,20 YTL olup, her yıl itibariyle yeniden değerleme oranında artırılacaktır. - Elde edilen kazancın istisna tutarını aşması ve kalan kısmın beyan haddini aşması durumunda aşan kısmın tamamı münferit beyanname ile beyan edilecektir. - Alım-satım kazancı tutarının tespitinde tahvil ve bonoların iktisap bedeli, elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere TEFE artış oranında artırılmak suretiyle esas alınacaktır. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.	yararlanılması mümkün değildir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.	temsilcilerine atfedilmeyen bu kazançları, 15 gün içinde özel beyanname ile beyan edilecektir. Buna karşılık Türkiye'de işyerleri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla elde edilen kazançları kurum kazancına dahil edilerek yıllık beyanname ile beyan edilecektir. -G.V.K.'nın Geçici 59. maddesinde yer alan İstisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.
26.07.2001-31.12.2005 Tarihleri Arasında Döviz Cinsinden ya da Dövize Endeksli İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca bu mahiyetteki Devlet tahvili ve Hazine	- G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca bu mahiyetteki Devlet tahvili ve Hazine	- Kurum kazancına dahil olup, istisna uygulamasından yararlanılması	- Dar mükellef kurumların Türkiye'de işyerleri veya daimi temsilcilerine

bonolarının alım-satım kazançları ve faiz gelirleri toplamı kısmen gelir vergisinden istisnadır. Söz konusu istisnanın tutarı 2006 yılı için 191.089,20 YTL olup, her yıl itibariyle yeniden değerleme oranında artırılacaktır. - Ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Elde edilen kazancın istisna tutarını aşması ve kalan kısmın beyan haddini aşması durumunda aşan kısmın tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.	bonolarının alım-satım kazançları ve faiz gelirleri toplamı kısmen gelir vergisinden istisnadır. Söz konusu istisnanın tutarı 2006 yılı için 191.089,20 YTL olup, her yıl itibariyle yeniden değerleme oranında artırılacaktır. - Elde edilen kazancın istisna tutarını aşması ve kalan kısmın beyan haddini aşması durumunda aşan kısmın tamamı özel beyanname ile beyan edilecektir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.	mümkün değildir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.	atfedilmeyen bu kazançları, 15 gün içinde özel beyanname ile beyan edilecektir. Buna karşılık Türkiye'de işyerleri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla elde edilen kazançları kurum kazancına dahil edilerek yıllık beyanname ile beyan edilecektir. -İstisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.
01.01.2006 Tarihinden Sonra (YTL) Cinsinden İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10 olacaktır. - Tevkifata tabi	- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0 olacaktır. - Bu kazançlar için	- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10 olacaktır.	- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0 olacaktır. - 5520 sayılı

kazancın ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi durumunda beyanname verilmesi zorunlu, diğer durumlarda ise ihtiyaridir. - Ticari faaliyet dışında elde edilen ve ihtiyarilikten yararlanmak suretiyle beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11)	beyanname verilmesi ihtiyaridir. İhtiyari olarak beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11)	- Söz konusu bu kazançların kurum kazancına dahil edilerek beyan edilmesi zorunlu olup, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir.	K.V.K.'nın Geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca dar mükellefiyete tabi kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilmeyen veya daimi temsilcileri aracılığı olmaksızın elde ettikleri G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmuş kazançları için beyanname vermeyeceklerdir. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

01.01.2006 Tarihinden Sonra Döviz Cinsinden ya da Dövize Endeksli İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10 olacaktır. - Kur farkı vergilendirilmez. - Tevkifata tabi kazancın ticari faaliyet	- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0 olacaktır. - Kur farkı vergilendirilmez. - Tevkifata tabi kazancın ticari faaliyet	- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10 olacaktır. - Söz konusu bu kazançların kurum kazancına dahil	- Bu kazançlar işleme aracılık eden bankalar, aracı kurumlar ya da Takasbank dışındaki saklamacı kuruluşlar tarafından G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulacaktır. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0 olacaktır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67.

kapsamında elde edilmesi durumunda beyanname verilmesi zorunlu, diğer durumlarda ise ihtiyaridir. - Ticari faaliyet dışında elde edilen ve ihtiyarilikten yararlanmak suretiyle beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11) - Eurobondların alım-satımından elde edilen kazanç tutarı maliyet bedeli endekslenmesi yapılarak tespit edilecek ve tutarı ne olursa olsun beyan edilecektir.	kapsamında elde edilmesi durumunda beyanname verilmesi zorunlu, diğer durumlarda ise ihtiyaridir. - Ticari faaliyet dışında elde edilen ve ihtiyarilikten yararlanmak suretiyle beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11) - İhraç tarihine bakılmaksızın 07.07.2006 tarihinden itibaren elde edilen Eurobond alım-satım kazançları beyan edilmeyecektir. (G.V.K. Gç. Md. 67/7)	edilerek beyan edilmesi zorunlu olup, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir.	maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. - İhraç tarihine bakılmaksızın 07.07.2006 tarihinden itibaren elde edilen Eurobond alım-satım kazançları beyan edilmeyecektir. (G.V.K. Gç. Md. 67/7)

4. DEVLET TAHVİLİ VE HAZİNE BONOSU FAİZ GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

26.07.2001-31.12.2005 Tarihleri Arasında (TL/YTL) Cinsinden İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu mahiyetteki Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri için indirim oranı uygulamasından yararlanılabilecek olup G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca elde edilen gelir kısmen gelir vergisinden	- G.V.K.'nın 94. maddesi uyarınca %0 oranında tevkifata tabidir. - G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendi uyarınca beyan edilmeyecektir.	- Kurum kazancına dahil olup, istisna ve indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9)	- 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca %0 oranında tevkifata tabidir. (Her ne kadar 5422 sayılı K.V.K. 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olsa da,

istisnadır. Söz konusu istisnanın tutarı 2006 yılı için 191.089,20 YTL olup, her yıl itibariyle yeniden değerleme oranında artırılacaktır. - Ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için anılan istisna uygulaması ile indirim oranı uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Elde edilen kazancın istisna tutarını aşması ve kalan kısmın beyan haddini aşması durumunda aşan kısmın tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir. Tevkifat uygulaması G.V.K.'nın 94. maddesine göre yapılacaktır.		numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir.	G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan mevzuat hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.) - Bu gelirler için yıllık veya özel beyanname verilmeyecek olmakla birlikte başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmesi zorunludur.

26.07.2001-31.12.2005 Tarihleri Arasında Döviz Cinsinden ya da Dövize Endeksli İhraç Edilenler

Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu mahiyetteki Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri için indirim oranı uygulamasından yararlanılabilmesi mümkün olmayıp G.V.K.'nın Geçici 59. maddesi uyarınca elde edilen gelir kısmen gelir vergisinden istisnadır. Söz konusu	- G.V.K.'nın 94. maddesi uyarınca %0 oranında tevkifata tabidir. - G.V.K.'nın 86. maddesinin (2) numaralı bendi uyarınca beyan edilmeyecektir.	- Kurum kazancına dahil olup, istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel düzenleme nedeniyle tevkifat	- 5422 sayılı K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca %0 oranında tevkifata tabidir. (Her ne kadar 5422 sayılı K.V.K. 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olsa da, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9)

istisnanın tutarı 2006 yılı için 191.089,20 YTL olup, her yıl itibariyle yeniden değerleme oranında artırılacaktır. - Ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için anılan istisna uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. - Elde edilen kazancın istisna tutarını aşması ve kalan kısmın beyan haddini aşması durumunda aşan kısmın tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. - Söz konusu bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında yer alan özel hüküm nedeniyle tevkifat yapılması söz konusu değildir. Tevkifat uygulaması G.V.K.'nın 94. maddesine göre yapılacaktır. - İtfa sırasında oluşan kur farkları irat sayılmaz. (G.V.K. Md. 75/5)		yapılması söz konusu değildir.	numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan mevzuat hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.) - Bu gelirler için yıllık veya özel beyanname verilmeyecek olmakla birlikte başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmesi zorunludur.
01.01.2006 Tarihinden Sonra (YTL) Cinsinden İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır.	- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0	- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır.	- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0

- Yapılan tevkifat nihai vergi olup, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu bu gelirlerin beyan edilmesi mümkün değildir. Ayrıca söz konusu bu gelirler için G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yer alan ihtiyari beyan uygulamasından da yararlanılması mümkün değildir.	oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Yapılan tevkifat nihai vergi olup, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu bu gelirlerin beyan edilmesi mümkün değildir. Ayrıca söz konusu bu gelirler için G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yer alan ihtiyari beyan uygulamasından da yararlanılması mümkün değildir.	- Elde edilen faiz geliri kurum kazancına dahil edilerek beyan edilecek ve yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler yıllık beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilecektir.	oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.
01.01.2006 Tarihinden Sonra Döviz Cinsinden ya da Dövize Endeksli İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır. - Yapılan tevkifat nihai vergi olup, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu bu gelirlerin beyan edilmesi mümkün değildir. Ayrıca söz konusu bu gelirler için G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yer alan ihtiyari beyan uygulamasından da	- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0 oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Yapılan tevkifat nihai vergi olup, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu bu gelirlerin beyan edilmesi mümkün değildir. Ayrıca söz	- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır. - Elde edilen faiz geliri kurum kazancına dahil edilerek beyan edilecek ve yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler yıllık beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilecektir.	- Elde edilen faiz geliri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (1) ya da (2) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0 oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler,

yararlanılması mümkün değildir. - İtfa sırasında oluşan kur farkları irat sayılmaz. - Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilenlerden (Eurobond) elde edilen faiz gelirleri üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılmayacak olup, beyan sınırının aşılması halinde tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir.	konusu bu gelirler için G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (11) numaralı fıkrasında yer alan ihtiyari beyan uygulamasından da yararlanılması mümkün değildir. - İtfa sırasında oluşan kur farkları irat sayılmaz. - Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilenlerden (Eurobond) elde edilen faiz gelirleri tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere de dahil edilmeyecektir.		buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

5. ÖZEL SEKTÖR TAHVİLLERİNİN ELDEN ÇIKARILMASINDAN SAĞLANAN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. - Vergiye tabi alım-satım kazancının tespitinde tahvil alış bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere TEFE artış oranında artırılmak suretiyle dikkate alınabilecektir. - G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi uyarınca diğer artış kazançları ile birlikte toplam 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisnadır.	- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. - Vergiye tabi alım-satım kazancının tespitinde tahvil alış bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere TEFE artış oranında artırılmak suretiyle dikkate alınabilecektir. - G.V.K.'nın mükerrer 80. maddesi uyarınca diğer artış kazançları ile birlikte toplam 13.000 YTL tutarındaki kısmı gelir vergisinden istisnadır.	- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. - Elde edilen kazancın tamamı kurum kazancına dahil olacak ve yıllık beyanname ile beyan edilecektir.	- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün değildir. - Kazancın Türkiye'deki işyeri veya daimi temsilciye atfedilmemesi durumunda özel beyanname ile beyan edilecektir. Buna karşılık kazancın Türkiye'de işyeri veya daimi temsilciye atfedilmesi durumunda söz konusu kazanç, ticari kazanç olarak değerlendirilmek suretiyle yıllık beyanname ile beyan

			edilecektir.
01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilenler			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır. - Tevkifata tabi kazancın ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi durumunda beyanname verilmesi zorunlu, diğer durumlarda ise ihtiyaridir. - Ticari faaliyet dışında elde edilen ve ihtiyarilikten yararlanmak suretiyle beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11)	- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0 oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Tevkifata tabi kazancın ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi durumunda beyanname verilmesi zorunlu, diğer durumlarda ise ihtiyaridir. - Ticari faaliyet dışında elde edilen ve ihtiyarilikten yararlanmak suretiyle beyan edilen kazançların 23.07.2006 tarihine kadar olan kısmı üzerinden %15, bu tarihten sonraki döneme isabet eden kısmı üzerinden ise %10 oranında vergi hesaplanacak ancak bu kazançlar üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. (G.V.K. Gç. Md.67/11)	- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır. - Söz konusu bu kazançların kurum kazancına dahil edilerek beyan edilmesi zorunlu olup, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir.	- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0 oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

6. ÖZEL SEKTÖR TAHVİLLERİNDEN ELDE EDİLECEK FAİZ GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

<table>
<tr><th colspan="4">01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilenler</th></tr>
<tr><th colspan="2">Gerçek Kişiler</th><th colspan="2">Tüzel Kişiler</th></tr>
<tr><th>Tam Mükellef</th><th>Dar Mükellef</th><th>Tam Mükellef</th><th>Dar Mükellef</th></tr>
<tr>
<td>- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmayıp, anılan Kanunun 94. maddesi uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır.
- Elde edilen faiz gelirinin indirim oranına isabet eden kısmı, bu gelirlerin beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacaktır.
- İndirim oranı uygulaması sonrasında kalan kısmın beyan haddini aşması durumunda beyan edilecektir.</td>
<td>- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmayıp anılan Kanunun 94. maddesi uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır.
- Tevkifat nihai vergi olup, söz konusu bu gelirler için yıllık beyanname verilmeyecektir.</td>
<td>- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmayıp anılan Kanunun 94. maddesi uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır.
- Elde edilen kazancın tamamı kurum kazancına dahil olacak ve yıllık beyanname ile beyan edilecek, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.</td>
<td>- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması mümkün olmayıp, K.V.K.'nın 24. maddesi uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır. (Her ne kadar 5422 sayılı K.V.K. 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış olsa da, G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrasında 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nev'i tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyle geçerli olan mevzuat hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.)
- Bu gelirler için yıllık veya özel beyanname verilmeyecek olmakla birlikte başka gelirler nedeniyle verilecek beyannamelere bu gelirlerin ithal edilmesi zorunludur.</td>
</tr>
<tr><th colspan="4">01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilenler</th></tr>
<tr><th colspan="2">Gerçek Kişiler</th><th colspan="2">Tüzel Kişiler</th></tr>
<tr><th>Tam Mükellef</th><th>Dar Mükellef</th><th>Tam Mükellef</th><th>Dar Mükellef</th></tr>
<tr>
<td>- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67.</td>
<td>- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67.</td>
<td>- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67.</td>
<td>- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67.</td>
</tr>
</table>

maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır. - Tevkifata tabi gelirler için genel olarak beyanname verilmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için beyanname verilmesi zorunludur.	maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0 oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Bu kazançlar için beyanname verilmeyecektir.	maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır. - Söz konusu bu kazançların kurum kazancına dahil edilerek beyan edilmesi zorunlu olup, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir.	maddesi uyarınca tevkifata tabidir. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen gelirler üzerinden 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %0 oranında, banka ve aracı kurumlar vasıtası olmaksızın elde edilen gelirlerden ise %15 oranında tevkifat yapılacaktır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

7. MEVDUAT FAİZLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

01.01.2006 Tarihinden İtibaren Elde Edilecek Mevduat Faizleri			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabidir. - Tevkifata tabi gelirler için genel olarak beyanname verilmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için beyanname verilmesi zorunludur.	- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabidir. - Bu kazançlar için beyanname verilmeyecektir.	- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabidir.- Söz konusu bu kazançların kurum kazancına dahil edilerek beyan edilmesi zorunlu olup, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir. - Borsa yatırım fonları	- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabidir. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname

		tarafından 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edilenlerden %0, bunların dışında kalan fon ve ortaklıklarının 23.07.2006-01.10.2006 tarihleri arasında elde ettiklerinden %10, 01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettiklerinden ise %0 oranında tevkifat yapılacaktır.	üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

8. REPO GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

01.01.2006 Tarihinden İtibaren Elde Edilecek Repo Gelirleri			
Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabidir. - Tevkifata tabi gelirler için genel olarak beyanname verilmeyecektir. Ancak ticari faaliyet kapsamında elde edilen gelirler için beyanname verilmesi zorunludur.	- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabi tutulacaktır. - Bu kazançlar için beyanname verilmeyecektir.	- Bu kazançlar G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabidir. Söz konusu bu gelirler üzerinden 23.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra %10 oranında tevkifat yapılacaktır. - Söz konusu bu kazançların kurum kazancına dahil edilerek beyan edilmesi zorunlu olup, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir. - Borsa yatırım fonları tarafından 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edilenlerden %0, bunların dışında kalan fon ve ortaklıklarının 23.07.2006-01.10.2006 tarihleri arasında elde ettiklerinden %10,	- Bu kazançlar üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca %15 oranında tevkifata tabi tutulacaktır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

		01.10.2006 tarihinden itibaren elde ettiklerinden ise %0 oranında tevkifat yapılacaktır.	

9. YATIRIM FON VE ORTAKLIKLARINDAN ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

Menkul Kıymet Yatırım Fonlarından Elde Edilen Kar Payları ile Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Elde Edilen Kar Payları ile Bunların Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançlar

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası hükmü uyarınca Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (Borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları hariç) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş portföy kazançları, dağıtılsın dağıtılmasın %15 oranında vergi tevkifatına tabi bulunmaktaydı. Ancak 5527 sayılı Kanunla G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasında 01.10.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılan değişiklik ile borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının kurumlar vergisinden istisna kazançları da tevkifat uygulamasının kapsamına dahil edilmiştir. Anılan düzenleme uyarınca borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarının 01.10.2006 tarihinden itibaren elde edecekleri kurumlar vergisinden istisna kazançlar üzerinden %0 oranında tevkifat yapılacaktır. Bunların dışında kalan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının 23.07.2006-01.10.2006 tarihleri arasında elde ettikleri kurumlar vergisinden istisna kazançlardan %10, 01.10.2006 tarihinden sonra elde edecekleri istisna kazançlardan ise %0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kar payları ve alım-satım kazançları üzerinden 01.10.2006 tarihinden itibaren G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır. Sürekli olarak portföyünün en az %51'i İMKB'nda işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının, bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmaz. - Ticari faaliyet kapsamı dışında elde edilenler için yıllık beyanname verilmeyecektir.	- Bu kar payları ve alım satım kazançları 01.10.2006 tarihinden itibaren G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi olmakla birlikte tevkifatın oranı %0'dır. - Ticari faaliyet kapsamı dışında elde edilenler için yıllık beyanname verilmeyecektir. - Ticari faaliyet kapsamında elde edilen kazançlar için beyanname verilecektir.	- Bu kar payları ve alım-satım kazançları üzerinden 01.10.2006 tarihinden itibaren G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca %10 oranında tevkifat yapılacaktır. Sürekli olarak portföyünün en az %51'i İMKB'nda işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının, bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmaz. - Elde edilen kazanç, kurum kazancına dahil edilerek vergilendirilecek, buna karşılık tevkif suretiyle	- Bu kar payları ve alım satım kazançları 01.10.2006 tarihinden itibaren G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi olmakla birlikte tevkifatın oranı %0'dır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

- Ticari faaliyet kapsamında elde edilen kazançlar için beyanname verilecektir.		ödenen vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.	

Gayrimenkul ve Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Elde Edilen Kar Payları

G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası hükmü uyarınca Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş portföy kazançları, dağıtılsın dağıtılmasın %15 oranında vergi tevkifatına tabi tutulacaktır. Bu nedenle Gayrimenkul ve Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının portföy kazançları üzerinden G.V.K.'nın Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılması söz konusu değildir. Ancak anılan yatırım ortaklıklarının elde ettikleri kurumlar vergisinden istisna kazançları üzerinden 5520 sayılı K.V.K.'nın 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Gerçek Kişiler		**Tüzel Kişiler**	
Tam Mükellef	**Dar Mükellef**	**Tam Mükellef**	**Dar Mükellef**
- Bu kar payları üzerinden hisse senedinin 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olması durumunda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu tevkifatın oranı 01.10.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10'dur. -Bu şekilde tevkifata tabi tutulan kazançlar için yıllık beyanname verilmeyecek ve tevkifat nihai vergi olacaktır. - 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinden elde edilen kar payları G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulmayacaktır. Söz konusu bu kazançlar 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir. Buna göre ticari faaliyet kapsamı dışında elde edilenlerin	- Bu kar payları üzerinden hisse senedinin 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olması durumunda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0'dır. - Bu şekilde tevkifata tabi tutulan kazançlar için yıllık beyanname verilmeyecek ve tevkifat nihai vergi olacaktır. - 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinden elde edilen kar payları beyan edilmeyecektir.	- Bu kar payları üzerinden hisse senedinin 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olması durumunda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu tevkifatın oranı 01.10.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %10'dur. - Elde edilen kazanç, kurum kazancına dahil edilerek vergilendirilecek, buna karşılık tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.	- Bu kar payları üzerinden hisse senedinin 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olması durumunda G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir. Söz konusu tevkifatın oranı 07.07.2006 tarihine kadar %15, bu tarihten sonra ise %0'dır. - Dar mükellef kurumlar, Türkiye'de işyerlerine atfedilen G.V.K.'nın Geçici 67. maddesi uyarınca tevkifata tabi tutulan kazançları için yıllık beyanname verecekler, buna karşılık yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

yarısı G.V.K.'nın 22/2. maddesi uyarınca gelir vergisinden istisna olacaktır. İstisna uygulaması sonrasında kalan kar payının tevkifata tabi diğer menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile birden fazla işverenden alınmış ücretlerle birlikte 2006 yılı için belirlenen beyan haddini aşması halinde kazanç beyan edilecektir. Buna karşılık ticari faaliyet kapsamında elde edilen kazançların tamamı gelir vergisine tabi olacaktır.			

EK 2: ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMASI İMZALANAN ÜLKELER

a. Tüzel Kişiler Açısından;

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması imzalanan ülkeler ve bu ülkelerin tüzel kişi mukimlerince elde edilen faiz ve temettü gelirleriyle ilgili olarak anlaşmalarda yer alan vergi oranları şu şekildedir:

FAİZ		**TEMETTÜ**		
Ülke	**Anlaşma Vergi Oranı (%)**	**Temettü ödeyen şirketteki Sermaye Payı (%)**	**Anlaşma Vergi Oranı (%)**	**Uygulanacak Stopaj Oranı (%) (*)**
ABD	15	10'dan fazla ise 10'dan az ise	15 20	10 10
Almanya	15	10'dan fazla ise 10'dan az ise	15 20	10 10
Arnavutluk	10	25'den fazla ise 25'den az ise	5 15	5 10
Avusturya	15	25'den fazla ise 25'den az ise	25 35	10 10
Azerbaycan	10		12	10
Bangladeş	10		10	10
Belçika	15	10'dan fazla ise 10'dan az ise	15 20	10 10
Beyaz Rusya	10	25'den fazla ise 25'den az ise	10 15	10 10
Bir.Arap Emirlikleri	10	25'den fazla ise 25'den az ise	10 12	10 10
Bulgaristan	10	25'den fazla ise 25'den az ise	10 15	10 10
B.Britanya-K.İrlanda	15	25'den fazla ise 25'den az ise	15 20	10 10
Cezayir	10		12	10
Çekoslovakya	10		10	10
Çin	10		10	10
Danimarka	15	25'den fazla ise 25'den az ise	15 20	10 10
Endonezya	10	25'den fazla ise 25'den az ise	10 15	10 10
Finlandiya	15	25'den fazla ise 25'den az ise	15 20	10 10
Fransa	15	10'dan fazla ise	15	10

		10’dan az ise	20	10
Güney Kore	15	25’den fazla ise 25’den az ise	15 20	10 10
Hırvatistan	10		10	10
Hindistan	15		15	10
Hollanda	15	25’den fazla ise 25’den az ise	15 20	10 10
İsrail	10		10	10
İspanya	15	25’den fazla ise 25’den az ise	5 15	5 10
İsveç	15	25’den fazla ise 25’den az ise	15 20	10 10
İtalya	15		15	10
Japonya	15	25’den fazla ise 25’den az ise	10 15	10 10
Kazakistan	10		10	10
Kırgızistan	10		10	10
Kuveyt	10		10	10
K.Kıbrıs	10	25’den fazla ise 25’den az ise	15 20	10 10
Letonya	10		10	10
Litvanya	10		10	10
Macaristan	10	25’den fazla ise 25’den az ise	10 15	10 10
Makedonya	10	25’den fazla ise 25’den az ise	5 10	5 10
Malezya	15	25’den fazla ise 25’den az ise	10 15	10 10
Mısır	10	25’den fazla ise 25’den az ise	5 15	5 10
Moğolistan	10		10	10
Moldova	10	25’den fazla ise 25’den az ise	10 15	10 10
Norveç	15	25’den fazla ise 25’den az ise	25 30	10 10
Özbekistan	10		10	10
Pakistan	10	25’den fazla ise 25’den az ise	10 15	10 10
Polonya	10	25’den fazla ise 25’den az ise	10 15	10 10
Romanya	10		15	10
Rusya	10		10	10
Singapur	10	25’den fazla ise 25’den az ise	10 15	10 10

Slovenya	10		10	10
Slovakya	10	25'den fazla ise 25'den az ise	5 10	5 10
Sudan	10		10	10
Tacikistan	10		10	10
Tunus	10	25'den fazla ise 25'den az ise	12 15	10 10
Türkmenistan	10		10	10
Ukrayna	10	25'den fazla ise 25'den az ise	10 15	10 10
Ürdün	10	25'den fazla ise 25'den az ise	10 15	10 10

(*) Bu kolonda yeralan oranlar uygulanması gereken oranlar olup, anlaşmalardaki oranlar ile vergi mevzuatındaki oranlardan düşük olanı esas alınmıştır.

b. Gerçek Kişiler Açısından;

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması imzalanan ülkeler ve bu ülkelerin gerçek kişi mukimlerince elde edilen faiz ve temettü gelirleriyle ilgili olarak anlaşmalarda yeralan vergi oranları şu şekildedir:

FAİZ		**TEMETTÜ**		
Ülke	**Anlaşma Vergi Oranı (%)**	**Temettü ödeyen şirketteki Sermaye Payı (%)**	**Anlaşma Vergi Oranı (%)**	**Uygulanacak Stopaj Oranı (%) (*)**
ABD	15	10' dan fazla ise 10' dan az ise	15 20	10 10
Almanya	15	10' dan fazla ise 10' dan az ise	15 20	10 10
Arnavutluk	10	25' den fazla ise 25' den az ise	5 15	5 10
Avusturya	15	25' den fazla ise 25' den az ise	25 35	10 10
Azerbaycan	10		12	10
Bangladeş	10		10	10
Belçika	15	10' dan fazla ise 10' dan az ise	15 20	10 10
Beyaz Rusya	10	25' den fazla ise 25' den az ise	10 15	10 10
Bir.Arap Emirlikleri	10	25' den fazla ise 25' den az ise	10 12	10 10
Bulgaristan	10	25' den fazla ise 25' den az ise	10 15	10 10
B.Britanya-K.İrlanda	15	25' den fazla ise 25' den az ise	15 20	10 10
Cezayir	10		12	10
Çekoslovakya	10		10	10
Çin	10		10	10
Danimarka	15	25' den fazla ise 25' den az ise	15 20	10 10
Endonezya	10	25' den fazla ise 25' den az ise	10 15	10 10
Finlandiya	15	25' den fazla ise 25' den az ise	15 20	10 10
Fransa	15	10' dan fazla ise 10' dan az ise	15 20	10 10
Güney Kore	15	25' den fazla ise 25' den az ise	15 20	10 10

Hırvatistan	10		10	10
Hindistan	15		15	10
Hollanda	15	25’ den fazla ise 25’ den az ise	15 20	10 10
İsrail	10		10	10
İspanya	15	25’ den fazla ise 25’ den az ise	5 15	5 10
İsveç	15	25’ den fazla ise 25’ den az ise	15 20	10 10
İtalya	15		15	10
Japonya	15	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Kazakistan	10		10	10
Kırgızistan	10		10	10
Kuveyt	10		10	10
K.Kıbrıs	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	15 20	10 10
Letonya	10		10	10
Litvanya	10		10	10
Macaristan	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Makedonya	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	5 10	5 10
Malezya	15	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Mısır	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	5 15	5 10
Moğolistan	10		10	10
Moldova	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Norveç	15	25’ den fazla ise 25’ den az ise	25 30	10 10
Özbekistan	10		10	10
Pakistan	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Polonya	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Romanya	10		15	10
Rusya	10		10	10
Singapur	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Slovakya	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	5 10	5 10
Slovenya	10		10	10

Sudan	10		10	10
Tacikistan	10		10	10
Tunus	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	12 15	10 10
Türkmenistan	10		10	10
Ukrayna	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10
Ürdün	10	25’ den fazla ise 25’ den az ise	10 15	10 10

(*) Bu kolonda yeralan oranlar uygulanması gereken oranlar olup, anlaşmalardaki oranlar ile vergi mevzuatındaki oranlardan düşük olanı esas alınmıştır.

30 Aralık 2005 Tarihli Resmi Gazete
Sayı: 26039

Maliye Bakanlığından:

Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:257)

Gelir Vergisi Kanununa 5281 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle eklenen Geçici 67 nci maddede, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

Söz konusu düzenlemelere ilişkin açıklamalar bu tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

1. Yasal düzenleme

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile ilgili olarak 1/1/2006-31/12/2015 döneminde geçerli olacak düzenlemeleri içeren Geçici 67 nci madde aşağıda yer almaktadır.

GEÇİCİ MADDE 67. - 1) Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;

a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
d) Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler
Üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar.

Aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenir. Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması halinde, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutar tespit edilir. Aynı gün içerisindeki işlemlerde ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılabilir. Alış ve satış işlemleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınır.

Üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınır. Aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen

dönemlerin tevkifat matrahından mahsup edilir. Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınarak tevkifat matrahı tespit edilir. Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmaz.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı sahibinin, bu kıymetleri başka bir banka veya aracı kuruma aktarması halinde, söz konusu menkul kıymetlerin alış bedeli ve alış tarihi aktarma yapılan kuruma bildirilir. Aktarmanın başka bir kişi veya kurum adına yapılması halinde, alış bedeli ve alış tarihinin ilgili banka veya aracı kuruma bildirilmesinin yanı sıra işlem Maliye Bakanlığına da bildirilir. Bu bildirimler, başka bir kişi veya kurum adına naklin aynı banka veya aracı kurumun bünyesinde gerçekleştirilmesi veya kıymetin sahibi tarafından fiziken teslim alınması halinde de yapılır.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi halinde alış bedeli olarak, tevsik edilmesi kaydıyla, kıymet sahibinin beyanı esas alınır ve yapılan işlem Maliye Bakanlığına bildirilir.

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları hariç) katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi, menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde**,** tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasında ve hisse senetleri kâr paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde bu fıkra hükümleri uygulanmaz**.** Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler için, Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80 inci madde hükümleri uygulanmaz.

Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmez. Banka ve aracı kurumlar, tevkif ettikleri vergileri şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan eder ve yirmialtıncı günü akşamına kadar öderler.

Bu maddenin uygulaması bakımından banka veya aracı kurumlar (işleme taraf olanlar) kendilerinde bulunan veya ulaştırılan bilgi ve belgeler kapsamında tarhiyattan sorumlu tutulurlar. Bilgilerin eksik veya yanlış olması nedeniyle eksik beyan edilen kısım için bildirimi yapan adına gerekli tarhiyat yapılır.

2) Bu Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç), ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bankalara veya aracı kurumlara alış bedeli tevsik edilmeksizin teslim edilmiş olan menkul kıymetlerin gelirlerinin ödenmesinde ise ödeme banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılsa dahi tevkifat yapılır. Menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, bu işlemdeki itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınır. Bu iratlar

üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

3) Bankalar ile aracı kurumlar, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (hisse senetleri ile (1) numaralı fıkranın altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları hariç) (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tâbi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden % 15 oranında tevkifat yaparlar. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının daha önce bir banka veya aracı kurumdan alınmamış olması halinde, tevkifatın yapılmasında alış bedeli yerine ihraç bedeli esas alınır. Tevkif edilen vergiler (1) numaralı fıkra kapsamında verilecek beyannameye dahil edilmek suretiyle beyan edilir ve ödenir.

4) Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

5) Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz.

6) Bu maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

7) (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmez. Diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirler dahil edilmez. Ticarî faaliyet kapsamında elde edilen gelirler ticarî kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınır ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, 94 üncü madde kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edilir. Şu kadar ki, (2) ve (3) numaralı fıkralar kapsamında tevkif suretiyle ödenen verginin, işlemden doğan kazancın tâbi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmı yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmez.

8) Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulur. Bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler, bu fıkra kapsamı dışındadır.

9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

10) Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

11) Dar mükellefler de dahil olmak üzere, bu madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir. Beyan edilen gelir üzerinden % 15 oranında vergi hesaplanır. Hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilir. Şu kadar ki, mahsup edilemeyen zararlar izleyen takvim yıllarına devredilemez.

12) Bu maddede geçen, "banka" kavramı 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını "aracı kurum" kavramı ise 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade eder.

13) Bu maddede geçen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade eder.

Bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunur.

14) Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında 2006 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için (1) numaralı fıkrada belirtilen tevkifat oranı sıfır olarak uygulanır. Tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) 2006 yılında aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları bakımından bu madde hükmü uygulanmaz. Şu kadar ki banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz.

15) Bu madde kapsamına girmeyen ve 1.1 2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibariyla geçerli olan hükümler uygulanır.

16) Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin 5281 sayılı Kanunla kaldırılmadan önceki 2 numaralı fıkrasında "Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonu" olarak addolunmuş dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirilmeye ilişkin 31.12.2005 tarihindeki bu statüleri;

a) 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle (hisse senetleri hariç) sınırlı olmak üzere bu menkul kıymetlerin tamamı itfa edilinceye kadar,

b) 31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için ise bu menkul kıymetlerin bu tarihten sonra portföyden ilk çıkış tarihine kadar devam eder.

17) Bu madde hükümlerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemeye, vergiye tabi işlemlere taraf veya aracı olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir."

18) Bu madde hükümleri 31.12.2015 tarihine kadar uygulanır.

2. Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler üzerinden yapılacak tevkifat

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmü ile bankalar ve aracı kurumlar,

- Alım-satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- Alımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve itfa bedelleri arasındaki fark,
- Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinde, ödünç veren tarafın lehine kalan tutar

üzerinden vergi tevkifatı yapmakla sorumlu tutulmuşlardır.

2.1. Tevkifat yapmakla sorumlu olanlar

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen tevkifat, 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilecektir.

Banka ve aracı kurumlarca menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili olarak yapılacak tevkifatta, her kurumun sorumluluğu kendisine gelen bilgi-belge ile sınırlı tutulacaktır. Bu durumda eksik, yanlış veya yanıltıcı bilgi nedeniyle ziyaa uğratılan vergi cezalı olarak, bildirimi yapan kişi- kurum/kuruluş adına tarh edilecektir.

Yukarıda belirtilenler dışında kalan kurum ve kuruluşların Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapma sorumluluğu bulunmamaktadır. Bankalar veya aracı kurumlarca gerçekleştirilecek tevkifat, elde edilmesine aracılık ettikleri kazançlar ile ilgilidir. Dolayısıyla, bu kurumların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazançlar tevkifat kapsamında olmayacaktır. Örneğin, bir bankanın Hazine tarafından düzenlenen ihaleden kendi portföyü için satın almış olduğu Devlet tahvilini itfaya kadar elinde tutmak suretiyle elde ettiği faiz geliri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Söz konusu tahvilin itfadan önce bir gerçek veya tüzel kişiye satılması durumunda da bankanın elde edeceği gelir tevkifat kapsamında değildir.

Aynı şekilde, bir bankanın kendi portföyünde bulunan bir menkul kıymeti başka bir bankaya satması durumunda da banka tarafından elde edilen gelir üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Öte yandan, bankanın başka bir banka/aracı kurumu aracı kılmak suretiyle menkul kıymet satın alması durumunda bu menkul kıymetlerle ilgili olarak elde edeceği gelirden sorumlularca tevkifat yapılacağı tabidir.

Örnek:

(X) Bankası, 06.03.2007 ihraç tarihli Hazine bonosunu 3.000.000 YTL karşılığında satın almış ve söz konusu bonoyu itfa tarihi olan 04.03.2008 tarihine kadar elinde tutmak suretiyle 350.000 YTL faiz geliri elde etmiştir. Faiz ödemesinin, menkul kıymeti ihraç eden kurum olan Hazine tarafından (X) Bankasına yapılması sebebiyle, Hazine tarafından herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

(X) Bankası'nın, 3.000.000 YTL karşılığında satın almış olduğu 06.03.2007 ihraç tarihli Hazine bonosunu itfadan önce, 07.06.2007 tarihinde Bay (A)'ya 3.115.000 YTL'ye satması durumunda ise (X) Bankasının bu satış sebebiyle elde ettiği gelir (3.115.000-3.000.000=) olan 115.000 YTL Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifata tabi değildir.

Bay (A)'nın söz konusu bonoyu 08.10.2007 tarihinde 3.275.000 YTL ye (X) Bankasına geri satışı halinde elde edeceği alım-satım kazancı (3.275.000-3.115.000=) olan 160.000 YTL üzerinden ise (X) Bankasınca % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

2.1.1. Saklamacı kuruluşların tevkifat sorumluluğu

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarına yatırım yapan kişi veya kurumlar, satın aldıkları kıymete ilişkin saklama hizmetini, Takasbank-Merkezi Kayıt Kuruluşu dışında saklama hizmeti veren saklamacı kuruluşlardan sağlayabilmektedir. Bu kuruluşlar müşterilerinin menkul kıymet hareketlerinin kaydının tutulması, bunların maliyet ve satış fiyatı bilgileri ile dönemsel getirilerinin takip ve tahsiline ilişkin işlemlerin yürütülmesini onlardan aldıkları yetki çerçevesinde ve müşterileri adına yürütmektedirler.

Özellikle yurt dışında yerleşik yatırımcıların kullandığı saklamacı kuruluşların taraf olduğu işlemlerde; müşterisinin talimatı üzerine, herhangi bir menkul kıymet işlemini gerçekleştiren aracı kurum, alımı yapılan kıymetleri müşterinin belirttiği saklamacı kuruluşa virman etmekte ve bu işlemle ilgili kendi uhdesindeki hesapların bakiyeleri kapanmaktadır. Müşteri sahip olduğu kıymetleri satmak istediğinde herhangi bir aracı kuruma talimat vermekte ve satış işlemi gerçekleştiğinde ise satışı yapılan kıymetler müşterinin talimatı üzerine kendisine saklama hizmeti veren saklamacı kuruluş tarafından satışı yapan aracı kuruma virman edilmektedir.

Saklamacı kuruluşların taraf olduğu işlemlerde, müşterilere ait menkul kıymetlere ilişkin maliyet ve fiyat bilgilerinin en sağlıklı şekilde saklamacı kuruluşlar tarafından izlenebiliyor olması ve aracı kurumların bilgisi dahiline girmeden, bazı tezgah üstü işlemlerin saklamacı kuruluşlar nezdinde gerçekleşiyor olması nedenleriyle; Geçici 67 nci maddenin (17) numaralı fıkranın Bakanlığımıza verdiği yetki çerçevesinde, Takasbank-Merkezi Kayıt Kuruluşu dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcılar açısından, tevkifatın bu yatırımcıların varlıklarının bulunduğu saklamacı kuruluşlarca yapılması uygun bulunmuştur.

2.1.1.1. İzlenecek yöntem

Takasbank- Merkezi Kayıt Kuruluşu dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcıların, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlere ilişkin tevkifat sorumluluğu, bu Tebliğde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde, saklama hizmeti veren kuruluşlarca yerine getirilecektir. Buna göre saklama hizmeti veren kuruluşlarca yapılacak vergi tevkifatı aşağıdaki açıklamalar çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

Alış veya satış işlemini gerçekleştiren aracı kurum, işlemini gerçekleştirdiği menkul kıymetlerle ilgili tarih, alış maliyeti veya satış fiyatına ilişkin bilgileri işlemin gerçekleştiği gün itibarıyla detaylı bir şekilde müşterinin belirttiği saklamacı kuruluşa bildirecektir.

Saklamacı kuruluşlar, saklama hizmeti verdikleri müşterileri hesabına bir alış yada satış bilgisi geldiğinde, her bir müşteri için, gelen bilgileri işlem tarihi, maliyeti ve satış fiyatı verilerini izleyecek şekilde kayda alacaktır. Alım-satım işleminin tamamlanması sonucunu doğuran ikinci işleme ilişkin bilgiler saklamacı kuruluşa bildirildiğinde ise, saklamacı kuruluşça, ilk giren ilk çıkar yöntemi veya gün içi işlemlerde ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi kullanılarak tespit edilecek kazanç üzerinden tevkifat yapılacaktır.

Saklama hizmeti veren kuruluşların bu kapsamda yapacakları vergi tevkifatıyla ilgili sorumlulukları kendilerine gelen bilgi ve belge ile sınırlı olacaktır.

2.1.1.2. Başka saklamacı kuruluşa virman

Saklamacı kurum veya kuruluşlar nezdinde bulunan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının, başka bir saklamacı kuruma virman edilmesi halinde, bu Tebliğin 2.4.1.13 "Virman işlemlerine tarih ve maliyet bildirimi" başlıklı bölümünde yer alan esaslar çerçevesinde işlem yapılacaktır.

2.1.1.3. Tahsiline aracılık ettikleri gelirler

Saklamacı kurum veya kuruluşların tahsiline aracılık ettikleri gelirler üzerinden, bu Tebliğde yer alan esaslar çerçevesinde tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan, itfa ve/veya kupon ödemesine konu tahvil ve bonolarda, bu menkul kıymetlere ilişkin itfa gelirlerinin, fiziken veya hesaben nezdinde bulunduran saklamacı kuruma ödenmesi esnasında, ödemeyi yapanlarca tevkifat yapılmayacaktır. Saklamacı kuruluşlarca, tahsil edilen bu gelirler üzerinden nihai sahibine ödeme aşamasında tevkifat yapılacaktır.

Ayrıca, Takasbank nezdindeki hesaplarda bulunan tahvil ve bonoların itfa ve kupon ödemelerinde tahsile aracılık eden başka bir aracı kurum, banka veya saklamacı kuruluşun

bulunmaması durumunda, Geçici 67 nci maddenin 17 numaralı fıkrasının Bakanlığımıza verdiği yetki çerçevesinde söz konusu menkul kıymetlerle ilgili itfa ve kupon ödemelerindeki tevkifatın kendisine bildirilen alış maliyeti bilgisi esas alınarak Takasbank tarafından yapılması uygun bulunmuştur.

2.1.1.4. Tezgah üstü işlemlerde tevkifat

Saklamacı kuruluşlar nezdinde bulunan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının müşterilerin talimatıyla mülkiyet devrini öngörecek şekilde, hukuki ve ekonomik tasarruf imkanının aynı veya başka bir saklamacı kuruluş nezdindeki diğer bir müşteri hesabına aktarılması işlemleri alım-satım işlemi addedilecektir. Bu işlemler teşkilatlanmış piyasalarda tescil edilip edilmediğine bakılmaksızın alım-satım işlemlerinde olduğu gibi tevkifata tabi tutulacaktır.

Toplam bir bedel karşılığı yapılan virman işlemlerinde; toplam bedelin, aktarılan menkul kıymet adedine bölünmesi ile bulunacak tutar, bedelsiz virmanlarda ise müşterinin yazılı olarak bildirdiği fiyat işlem fiyatı olarak kabul edilecektir. Aynı zamanda müşterinin bildirdiği bu fiyat alıcı için de söz konusu menkul kıymetin alış maliyeti kabul edilecektir. Müşterinin herhangi bir fiyat bildirmediği işlemlerde, saklamacı kuruluşlar; menkul kıymetler için bu kıymetlerin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gördüğü ilk seansta (ilk seansta işlem görmemesi halinde ikinci seansta) oluşan ağırlıklı ortalama fiyatlara göre tevkifat matrahını hesaplayacaklar ve takas günü itibarıyla tevkifatı yapacaklardır. Esas alınan bu fiyatlar aynı zamanda alıcının maliyet fiyatı olacaktır.

Menkul kıymetlerin, mülkiyetin şekil değiştirerek devri sonucunu doğuran, American Depository Receipt (ADR), Global Depository Receipt (GDR) ya da Depository Receipt (DR) gibi yurt dışı piyasalarda menkul kıymet olarak işlem görebilecek özel amaç araçları haline getirilerek bu araçların yurt dışındaki başka bir hesaba gönderilmesi tarihine kadar oluşan elde tutma kazancı, yine bu tarihten bu araçların tekrar yurda getirilerek menkul kıymetlere dönüştürülüp elden çıkarılması tarihine kadar oluşan elde tutma kazançları, diğer tezgah üstü işlemlerde oluşan kazançlar gibi tevkifata tabi tutulacaktır. Bu işlemlere ilişkin tevkifat matrahının tespitinde; söz konusu menkul kıymetlerin, özel amaçlı bu araçlar haline getirildiği tarihte elden çıkarılmış olduğu kabul edilecek olup, yukarıdaki esaslara göre belirlenecek fiyat bilgileri bu tarihten önceki maliyetler için hasılat kabul edilecektir. Bunların yeniden yurda getirilip menkul kıymetlere dönüştürülerek satılmasında ise; yurtdışına çıkış tarihinde hasılat olarak dikkate alınan tutarları bundan sonraki elden çıkarmalar için maliyet olarak dikkate alınacaktır.

Yukarıda belirtilen tezgah üstü işlemlerin, saklamacı kuruluşlar dışındaki herhangi bir banka ya da aracı kurum nezdinde yapılmış olması halinde de, yukarıda belirtilen esaslara göre tevkifat yapılacağı tabidir.

2.1.1.5. Takasbank- Merkezi Kayıt Kuruluşu dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcı talimatlarını yerine getiren banka ve aracı kurumların yapacağı işlemler

Takasbank- Merkezi Kayıt Kuruluşu dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcıların alım ve satım işlemlerine aracılık eden banka ve aracı kuruluşlar, müşterinin işlem talimatı verirken Takasbank- Merkezi Kayıt Kuruluşu dışında bir saklamacı kuruluştan saklama hizmeti aldığını ve yaptığı işleme ilişkin tevkifatın kendisinin saklamacı kuruluşu

tarafından yerine getirileceğini yazılı olarak belirtmesi halinde; gerçekleştirdikleri işlemlere ilişkin kendilerinin aldıkları komisyonlar da dahil fiyat ve maliyet bilgilerini ve bu işlemden doğabilecek tevkifatın saklamacı kuruluşca yapılacağını işlemin gerçekleştiği tarih itibarıyla müşterilerin belirttiği saklamacı kuruluşlara bildireceklerdir.

Bu müşteriler bakımından banka ve aracı kuruluşların tevkifat sorumluluğu bulunmamaktadır. İşlem talimatı veren müşterinin, işlem talimatı verirken veya bu tarihten önce yapacağı bir sözleşme ile bundan böyle kendisi adına yapılacak tüm işlemleri için Takasbank-Merkezi Kayıt Kuruluşu dışında bir saklamacı kuruluştan saklama hizmeti aldığını ve bu işleme ilişkin tevkifatın kendisinin saklamacı kuruluşunca yerine getirileceğini yazılı olarak belirtmemesi halinde, söz konusu işleme ilişkin tevkifat yükümlülüğü, bu Tebliğde belirtilen genel esaslara göre banka veya aracı kurum tarafından yerine getirilecektir.

2.1.1.6. Beyan ve ödeme

Saklamacı kuruluşlarca tevkif edilecek vergi, bu kuruluşların bağlı oldukları vergi dairesine beyan edilerek ödenecektir.

Geçici 67 nci madde kapsamında üçer aylık dönemler itibarıyla yapılan tevkifat, ilgili üç aylık dönemleri izleyen ayın 20 nci günü akşamına kadar beyan edilip, 26 ncı günü akşamına kadar ödenecektir. Ancak, yurtdışında yerleşik yabancı yatırımcılar açısından saklama hizmeti veren kuruluşlarca yapılacak tevkifat tutarları, 2006 takvim yılının ilk üç aylık dönemine münhasır olmak üzere Haziran ayının 20 nci günü akşamına kadar beyan edilip, 26 ncı günü akşamına kadar ödenecektir.

2.2. Gelirleri üzerinden tevkifat yapılacaklar

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonları dışında kalan gerçek veya tüzel kişilerin elde ettikleri gelirler tevkifat kapsamında olacaktır.

Tevkifatın gerçekleştirilmesinde, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

Elde edilen gelirlerin vergiden istisna olup olmamasının da tevkifat uygulamasında bir önemi bulunmamaktadır.

2.3.Tevkifata tabi gelirler

2.3.1. Genel düzenleme

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi olacak gelirler, daha önce de belirtildiği üzere;

- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımı sonucunda oluşan getiriler,
- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının itfası dolayısıyla oluşan getiriler,
- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),

- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler

olarak belirlenmiştir.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade etmektedir.

Bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı olarak kabul edilecektir.

Bu tanımlama dışında kalan bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alım satımı veya itfası dolayısıyla elde edilen getiriler Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi değildir.

2.3.2. Genel düzenlemenin istisnaları

Genel kapsam içerisinde olsa dahi, bazı gelirler Geçici 67 nci maddenin (1), (9) ve (10) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler ile tevkifat kapsamı dışında bırakılmıştır.

Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca,

- Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları hariç) katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden elde edilen gelirler,
- Menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen gelirler,
- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım-satımı, itfası sırasında elde edilen gelirler ve bunların dönemsel getirileri,
- Hisse senetleri kar payları,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler

tevkifat kapsamında olmayacaktır.

Öte yandan, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıllık süreden sonra elden çıkarılan hisse senetleri için Gelir Vergisi Kanununun değer artışı kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin Mükerrer 80 inci madde hükümleri uygulanmayacak olup, dolayısıyla bu gelirler için değer artışı kazancı kapsamında yıllık beyanname de verilmeyecektir.

Bunlar dışında,

- Geçici 67 nci maddenin (9) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca, 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirler ,
- Geçici 67 nci maddenin (10) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme uyarınca, 01/01/2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler

tevkifata tabi olmayacaktır.

2.4. Tevkifat matrahının tespiti

2.4.1. Alım-satım işlemlerinde tevkifat matrahı

Alım-satım işlemlerinde tevkifat matrahı alış bedeli ile satış bedeli arasındaki tutar olacaktır. Alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak olup, bu giderler dışında başkaca bir giderin tevkifat matrahının tespitinde indirim konusu yapılması söz konusu değildir.

Tevkifat matrahının tespitinde aşağıda yapılan açıklamaların da dikkate alınması gerekmektedir.

2.4.1.1. Komisyon İadeleri

Alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyon bedellerinin bir kısmı, işlem hacmine ya da başka bir nedene bağlı olarak iade edilebilmektedir. İade edilen bu tutarlar komisyonun doğduğu işleme bağlı olmaksızın, iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin tevkifat matrahına dahil edilecektir.

2.4.1.2. Aynı menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması

Aynı menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması durumunda ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenecektir. IAynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi dikkate alınabilecek, ancak tevkifat matrahı ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenecektir.

Örnek:

Bay (A), borsada işlem gören (Z) A.Ş' ye ait hisse senedinden (X) Bankası aracılığıyla aşağıda belirtilen tarihlerde ve miktarlarda alım/satım yapmıştır.

Tarih	Açıklama	Miktar (Adet)	Birim Alış/Satış Bedeli (YTL)	Toplam Tutar (YTL)
03.01.2006	Hisse Alışı	10.000	5	50.000
02.02.2006	Hisse Alışı	5.000	4	20.000

08.05.2006	**Hisse Satışı**	**6.000**	**6**	**36.000**
09.05.2006	Hisse Alışı	8.000	4.5	36.000
12.05.2006	**Hisse Satışı**	**12.000**	**5**	**60.000**
22.05.2006	Hisse Alışı	20.000	5.5	110.000

Bay (A)'nın ilk giren ilk çıkar yöntemine göre 08.05.2006 tarihinde satmış olduğu hisse senetlerine tekabül eden maliyet bedeli (6.000 x 5=) 30.000 YTL, 12.05.2006 tarihinde satmış olduğu hisse senetlerine tekabül eden maliyet bedeli ise [(4.000 x 5)+(5.000 x 4) + (3.000 x 4.5) =] 53.500 YTL olmaktadır. İlk giren ilk çıkar yöntemine göre 08.05.2006 tarihinde gerçekleştirilen hisse senedi satışına ilişkin tevkifat matrahı (36.000-30.000=) 6.000 YTL, 12.05.2006 tarihinde gerçekleştirilen satışa ilişkin matrah ise (60.000-53.500=) 6.500 YTL olarak hesaplanacaktır. Bu durumda, (X) Bankası Bay (A)'nın alım-satım kazancı olan 6.000 YTL ve 6.500 YTL üzerinden işlem bazında % 15 oranında tevkifat yapacaktır.

Bu ve bundan sonra yer alan diğer örneklerdeki alım-satım bedelleri içinde komisyon bedellerinin de bulunduğu varsayılmıştır.

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının teminat gösterilmesi veya ödünç işlemlerine konu olması halinde, söz konusu kıymetler müşteri portföyü içinde değerlendirilecektir. Ancak, maliyet hesaplamasında ödünç işlemine konu olan kıymetler portföy dışında, teminat gösterilen kıymetler ise portföy içinde varsayılacaktır.

Örnek:

Bay (A)'nın X Aracı Kurumunda yaptığı işlemler aşağıdaki gibidir.

Hisse Senedi	**İşlem**	**Adet**	**Bakiye**	**Fiyat**
Akbank	**Alış**	100	100	2
Akbank	**Ödünç Verme**	-40	60	2
Akbank	**Teminat Verme**	-60	0	2
Akbank	**Alış**	100	100	3
Akbank	**Satış**	-100	0	4

Satışı yapılan 100 adet hissenin alım maliyeti = 60 * 2 + 40 * 3

= 240 YTL

Matrah = Satış Bedeli – Alış Maliyeti
= 100 * 4 – 240
= 160 YTL

Maliyet hesaplamasında ödünç işlemine konu olan kıymetler portföy dışında, teminat gösterilen kıymetler ise portföy içinde varsayılacağından matrah yukarıdaki gibi hesaplanacaktır.

2.4.1.3. Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması

Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması durumunda yani açığa satış işlemlerinde, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutar belirlenecektir.

Örnek:

Bayan (B), (T) aracı kurumu vasıtasıyla (X) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 100.000 adedini 08.05.2006 tarihinde 4 YTL üzerinden açığa satmıştır. Bayan (B), aynı hisse senedi ile ilgili olarak 09.05.2006 tarihinde 3,80 YTL üzerinden 100.000 adet ve 11.05.2006 tarihinde ise 3,60 YTL üzerinden 150.000 adet satın almıştır.
Bu durumda, (T) aracı kurumu, açığa satıştan sonraki ilk alış işlemini dikkate alarak (400.000 YTL – 380.000 YTL=) 20.000 YTL üzerinden tevkifat yapacaktır.

Aynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi dikkate alınabilecek, ancak tevkifat matrahı ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenecektir.

2.4.1.4. Sermaye artırımları dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi ve bedelleri

Sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.
Bedelli sermaye artırımı sebebiyle rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.

Şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımı dolayısıyla alınan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedelinin, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

Kar yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde, bu işlem dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Örnek : (Bedelsiz Sermaye Artırımı)

Bay (A), 10.02.2006 tarihinde (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 2.000 adedini toplam 15.000 YTL bedel ödeyerek satın almıştır. (Z) A.Ş. tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak

suretiyle 15.06.2006 tarihinde % 50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A)'ya, bu işlem dolayısıyla 1.000 adet hisse senedi verilmiştir.

Bu durumda Bay (A)'nın bedelsiz sermaye artırımı sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedine tekabül eden maliyet bedeli, ödenen 15.000 YTL'nin, sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle (15.000: 3.000=) 5 YTL olarak belirlenecektir.

Söz konusu hisse senetlerinin 2.000 adedinin 05.11.2006 tarihinde 16.000 YTL'ye satılması durumunda ise, tevkifat matrahı (16.000-10.000=) 6.000 YTL olacaktır.

Örnek : (Bedelli Sermaye Artırımı)

Bayan (X), (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 06.02.2006 tarihinde 4.000 YTL ödemek suretiyle satın almıştır. (Z) A.Ş., 03.07.2006 tarihinde % 50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiş olup, rüçhan hakkı kullanım fiyatı 1 YTL olarak açıklanmıştır.

Bayan (X), rüçhan hakkını kullanmak suretiyle 500 YTL ödeyerek 500 adet hisse senedi elde etmiştir.

Bayan (X)' in sermaye artırımı dolayısıyla elde etmiş olduğu hisse senetlerinin maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle şu şekilde hesaplanacaktır;

4.000 + 500= 4.500 YTL
4.500/ 1.500= 3 YTL

Bayan (X)' in söz konusu hisse senetlerinden 800 adedini 01.11.2006 tarihinde 5.000 YTL'ye satması durumunda tevkifat matrahı (5.000- 2.400=) 2.600 YTL olarak belirlenecektir.

2.4.1.5. Rüçhan hakkı kuponlarının satışı halinde maliyet bedeli

Sahip olunan bir hisse senedine ilişkin yeni pay alma kuponunun, hisse senedinden bağımsız olarak satışı halinde kupon maliyeti, mevcut hisse senetlerinin alış bedeli ile rüçhan hakkı kullanılarak alınan hisse senetleri için ödenen bedel (rüçhan hakkı kullanma maliyeti) toplamının, mevcut ve elde edilecek hisse senedi sayısına bölünmesi sonucu bulunacak tutarla rüçhan hakkı kullanma fiyatı arasındaki farkın sermaye artırım oranıyla çarpılması suretiyle hesaplanacaktır.

$$\text{Kupon Maliyeti} = \left(\frac{\text{Mev. hisse senetlerinin alış bedeli} + \text{rüçhan hakkı kullanma maliyeti}}{\text{Mev.hisse senetleri sayısı} + \text{elde edilecek hisse senetleri sayısı}} - \text{Rüçhan hakkı kullanma fiyatı} \right) * \text{Sermaye Artırım Oranı}$$

Kupon maliyeti, hisse senedinin orijinal maliyetinden düşülerek elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti izlenebilecektir.

Örnek:

Bayan (X), (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 06.02.2006 tarihinde 10.000 YTL ödemek suretiyle satın almıştır. (Z) A.Ş., 01.07.2006 tarihinde % 50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiştir. Rüçhan hakkı kullanım fiyatı ise 1 YTL olarak açıklanmıştır.

Bayan (X)'in sermaye artırımı nedeniyle elde ettiği rüçhan hakkı kuponunu satması halinde kupon maliyeti { [(10.000+500)/(1.000+500)]- 1}* % 50= 3 YTL olacaktır.

Elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti ise (10-3=) 7 YTL'dir.
Kupon maliyetinin baz/referans fiyat formülleri kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanması da mümkündür.

Kupon maliyeti = ({[10+(1*% 50)]/(1+0,5)}-1) * % 50
= 3 YTL

2.4.1.6. Kuponlu tahvillerde alış bedeli

Kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, işlemiş faizin bulunması halinde işlemiş faiz tutarı kupon alış bedeli, temiz işlem fiyatı (Temiz Fiyat=Sözleşme fiyatı-İşlemiş faiz) ise tahvilin alış bedeli olarak kabul edilir.

Bir tahvil için işlemiş faiz, temiz işlem fiyatı üzerine eklenmesi gereken ve son kupon tarihinden sonra tahvili elde tutma süresiyle orantılı kupon faizini ifade eder ve son kupon tarihinden valör tarihine kadar geçen gün sayısının kupon dönemi gün sayısına oranı ile ödenecek kupon faizinin çarpılması suretiyle hesaplanır. Söz konusu hesaplama, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından kabul edilen esaslar çerçevesinde yapılır.
İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından açıklanan işlemiş faiz tutarları dikkate alınarak da işlem yapılabilir.

Örnek: (Temiz fiyatın nominal bedelin altında olması halinde, itfa/alım-satım kazançlarında tevkifat matrahı)

Hazine tarafından 06.12.2006 ihraç tarihli 100.000 YTL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir % 7,5 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir:

Devlet Tahvilinin:	**Kupon Ödeme / Valör Tarihi**	**Kupon Ödemesi (YTL)**	**Tevkifat Matrahı (YTL)**
1.Kupon	06.06.2007	7.500	-
2.Kupon	05.12.2007	7.500	-
3.Kupon	**04.06.2008**	**7.500**	**3.420,33**
4.Kupon	03.12.2008	7.500	7.500
Kıymet Satışı	**10.02.2009**	**------**	**3.079,67**
5.Kupon	03.06.2009	7.500	7.500
6.Kupon+Anapara	**02.12.2009**	**7.500+100.000**	**8.579,67 (7.500+1.079,67)**

Bay (A), (X) Bankası aracılığıyla 13.03.2008 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 103.000 YTL (kirli fiyat) tutarında alım yapmış olup, bu tahvili itfaya kadar elinde

tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son kupon tarihi	: 05.12.2007
Valör tarihi	: 13.03.2008
Ödenecek ilk kupon tarihi	: 04.06.2008
Kupon dönemi gün sayısı	: 182
Geçen gün sayısı	: 99 (05.12.2007-13.03.2008)
Kupon Faizi	: 7.500
İşlemiş Faiz	: 4.079,67 (99/182)*7.500
Kirli Fiyat	: 103.000
Temiz Fiyat	: 98.920,33 (103.000 – 4.079,67)

İlk Kupon Ödemesinde Tevkifat Matrahı	**= Kupon ödemesi - İşlemiş Faiz**
	= 7.500 – 4.079,67
	= 3.420,33 YTL

4. ve 5. kupon ödemelerinde matrah, kupon ödemesi olan 7.500 YTL olacaktır.
Son dönem kupon ödemesinde ise tevkifat matrahı şöyle hesaplanacaktır.

Son dönem tevkifat matrahı	**= Kupon ödemesi +(Ana para – Alış Temiz Fiyatı)**
	= 7.500+ (100.000- 98.920,33)
	= 7.500+ 1.079,67
	= 8.579,67

Bu hesaplamalar çerçevesinde tevkifat matrahları yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymeti, 10.02.2009 valör tarihli olarak 102.000 YTL'ye (X) Bankasına geri satması halinde ise tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Tevkifat Matrahı	**= Satış Fiyatı –Alış Temiz Fiyatı**
	= 102.000 - 98.920,33
	= 3.079,67 YTL

2.4.1.7. Tahvil alış bedelinin itfa bedeli ve işlemiş faiz tutarının üzerinde olması

Kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, satın alma bedelinin itfa bedeli ile varsa işlemiş faiz tutarının üzerinde olması, başka bir deyişle temiz fiyatın itfa bedelini aşması durumunda fazla olan kısım izleyen dönemlere ilişkin faiz kuponlarının maliyeti (alış bedeli) olarak dikkate alınacaktır.

Örnek: (Temiz fiyatın nominal bedelin üzerinde olması halinde, itfa/alım-satım kazançlarında tevkifat matrahı)

Hazine tarafından 06.12.2006 ihraç tarihli 100.000 YTL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir % 7.5 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir:

Devlet Tahvilinin:	**Kupon Ödeme / Valör Tarihi**	**Kupon Ödemesi (YTL)**	**Tevkifat Matrahı (YTL)**

1.Kupon	06.06.2007	7.500	-
2.Kupon	05.12.2007	7.500	-
3.Kupon	**04.06.2008**	**7.500**	**2.940,25**
4.Kupon	**03.12.2008**	**7.500**	**7.019,92**
Kıymet Satışı	**10.02.2009**	**------**	**1.039,83**
5.Kupon	**03.06.2009**	**7.500**	**7.019,92**
6.Kupon+Anapara	**02.12.2009**	**7.500+100.000**	**7.019,92**

Bay (A), (X) Bankası aracılığıyla 13.03.2008 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 106.000 YTL (kirli fiyat) tutarında alım yapmış olup, bu tahvili itfaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son kupon tarihi	: 05.12.2007
Valör tarihi	: 13.03.2008
Ödenecek ilk kupon tarihi	: 04.06.2008
Kupon dönemi gün sayısı	: 182
Geçen gün sayısı	: 99 (05.12.2007-13.03.2008)
Kupon Faizi	: 7.500
İşlemiş Faiz	: 4.079,67 (99/182)*7.500
Kirli Fiyat	: 106.000
Temiz Fiyat	: 101.920,33 (106.000 – 4.079,67)
Nominal fiyat üzeri ödeme	: 1.920,33 (101.920,33 – 100.000)
Kalan Kupon sayısı	: 4
Kupon başına fazla ödeme	: 480,08 (1.920,33/4)

İlk Kupon Ödemesinde Matrah	**= Kupon Ödemesi–(İşlemiş Faiz+ Kupon Başına Fazla Ödeme)**
	= 7.500 – (4.079,67 + 480,08)
	= 2.940,25 YTL

Sonraki Kupon Ödemelerinde Matrah	**= Kupon Ödemesi – Kupon Başına Fazla Ödeme**
	= 7.500 – 480,08
	= 7.019,92 YTL

Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymeti, 10.02.2009 valör tarihli olarak 102.000 YTL'ye (X) Bankasına geri satması halinde ise tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Tevkifat Matrahı	**= Satış Fiyatı – (Alış Temiz Fiyatı- Önceki kupon ödemelerinde dikkate alınan kupon başına fazla ödeme tutarı)**
	= 102.000 – [101.920,33 –(480,08*2)]
	= 1.039,83 YTL

2.4.1.8. Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları

Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına ilişkin işlemlerde, tevkifat matrahının tespitinde alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınacaktır.

2.4.1.9. Yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise, tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmayacaktır.

Kur olarak işlem anında kullanılan kur, böyle bir kurun bulunmadığı hallerde ise Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınacaktır.

Örnek:

Bay (A), (X) Bankası aracılığı ile 08.02.2006 ihraç tarihli, 3 yıl vadeli, 6 ayda bir kupon ödemeli döviz cinsinden Devlet tahvilinden 02.05.2006 tarihinde 100.000 $ tutarında alım yapmıştır.

Bay (A), söz konusu Devlet tahvilini 15.06.2006 tarihinde (X) Bankası aracılığı ile 101.000 $'a satmıştır.

Döviz olarak yapılan işlemlerde öncelikli olarak ilgili bankanın alım-satım tarihinde uyguladığı kur esas alınmakta olup, örneğimizde söz konusu kur, alım tarihinde 1.35 YTL, satım tarihinde ise 1.45 YTL olarak kabul edilmiştir.

Tevkifat matrahı tespit edilirken kur farkı dikkate alınmayacak, (X) Bankasınca Bay (A)'nın alım-satım kazancı olan (101.000 $ - 100.000 $=) 1.000 $'ın satış tarihindeki YTL karşılığı olan (1.000 $ x 1.45 =) 1.450 YTL üzerinden % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

2.4.1.10. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri

Geçici 67 nci maddenin (14) numaralı fıkrasında, bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm uyarınca, bankalar veya aracı kurumlar, bu nitelikte bir işlem yapmaları halinde; vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesinin hükmünden yararlanıldığı anda, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark üzerinden sözleşmenin sona erdiği tarih itibarıyla % 15 oranında tevkifat yapacaklardır.

Bu kazancın bir kısmının sözleşmenin devamı sırasında lehdara ödenmesi halinde tevkifat yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak, sözleşme sona ermeden sözleşmeden doğan kazancın ilgilisine (lehdara) ödenmesi sırasında sözleşme sonunda doğacak verginin ödenmesini güvenceye alacak önlemlerin banka ve aracı kurumca alınacağı tabidir.

Türev ürün sözleşmesi bir bütün olarak dikkate alınacak olmakla birlikte; birden fazla yıla yayılan türev ürünlere ilişkin sözleşmeden doğan kar yada zararın, dönemsel olarak ödenmesinin öngörüldüğü hallerde, her ödeme dönemi itibarıyla lehdara yapılan ödemelerden tevkifat yapılacaktır. Sözleşme dönemleri itibarıyla doğan zararlar ise Tebliğin 2.4.1.11 numaralı bölümünde yer alan açıklamalar çerçevesinde takvim yılı aşılmamak kaydıyla mahsup edilebilecektir.

Türkiye' de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında 2006 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için ise tevkifat oranı sıfır olarak uygulanacaktır.

Tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) 2006 yılında aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları için tevkifat yapılmayacaktır. Söz konusu sözleşmelerin vadesinin 2007 ve sonraki yıllara sarkması durumunda da bu sözleşmelerden doğan kazançlar üzerinden tevkifat yapılmayacağı tabidir.

Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmasalar dahi banka ve benzeri finans kurumlarınca bu kapsamda elde edilen gelirler tevkifata tabi olmayacaktır. Banka ve benzeri finans kurumları dışında kalan dar mükellef kurumların ise bu düzenleme çerçevesinde tevkifat kapsamı dışında kalabilmeleri için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmaları gerekmektedir.

Vadeli işlem veya opsiyon sözleşmeleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ve banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacaktır.

Örnek:

Bay (A)' nın, 07.06.2006 tarihinde (X) Bankasıyla yaptığı 3 ay vadeli forward USD alım sözleşmesine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme tutarı	: 1.000.000. USD
Vade	: 3 Ay
İşlem anındaki spot kur	: 1,3200
Forward kur	: 1,3600
Vadede spot kur	: 1,2900

Bu veriler doğrultusunda Bay (A), üç ayın sonunda 1,3600' lık kur üzerinden 1.000.000 USD karşılığında 1.360.000 YTL ödeyecektir. Vade tarihindeki spot kur forward kurdan düşük olduğundan bu işlem zararla sonuçlanacak olup, tevkifat yapılması söz konusu değildir. Bay (A), oluşan zararını, takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerde oluşan aynı türden kazançlarından mahsup edilebilecektir.

Vadedeki spot kurun 1,2900 değil 1,3700 olması durumunda ise Bay (A)' nın bu işlemi karla sonuçlanacak ve tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Tevkifat Matrahı= Sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri (Vadedeki spot kur) - Sözleşmeye baz alınan kıymetin işlem fiyatına göre oluşan değeri (Forward kur)

Tevkifat Matrahı	= 1.000.000 USD *(1,3700-1,3600)

	= 10.000 YTL

Örnek:

Bay (B), (Y) Bankasıyla opsiyon sözleşmesi yaparak 6 ay vadeli USD alış, YTL satış hakkı elde etmiştir. Bu sözleşmeye ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme tutarı	: 2.000.000 USD
Vade	: 6 Ay
İşlem anındaki spot kur	: 1,3400
Opsiyon Kuru	: 1,4300
Opsiyon Primi	: 20.000 USD (2.000.000* %1)
Vadede spot kur	: 1,4000

Bu durumda vade tarihindeki spot kur, opsiyon kurundan düşük olduğu için Bay (B) dezavantajlı durumda olacak ve opsiyon hakkını kullanmayacaktır. Bay (B)'nin opsiyon hakkını kullanmamaktan dolayı bir kar veya zararı söz konusu olmamakla birlikte, bu işlem nedeniyle ödediği 20.000 USD tutarındaki opsiyon primi, sözleşme tarihindeki kur üzerinden Türk Lirasına çevrilecek olup, bu işlemden kaynaklanan zarar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerde oluşan aynı türden kazançlarından mahsup edilebilecektir.

Opsiyon Primi	= 20.000 USD*1,340
	= 26.800 YTL

Vadedeki spot kurun 1,4000 yerine 1,4800 olması durumunda Bay (B) avantajlı durumda olduğundan opsiyon hakkını kullanacaktır.

Bay(B)' nin bu işlemine ilişkin tevkifat matrahı şöyle hesaplanacaktır:

Tevkifat Matrahı= (Sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri - Sözleşmeye baz alınan kıymetin işlem fiyatına göre oluşan değeri) –Opsiyon Primi

Tevkifat Matrahı	= 2.000.000 USD *(1,4800-1,4300)-Opsiyon Primi
	= 100.000 YTL- 26.800 YTL
	= 73.200 YTL

Örnek:

Bay (C), opsiyon primi alarak 3 ay vadeli USD alış, YTL satış hakkını bankaya satmıştır. Bu sözleşmeye ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme tutarı	: 1.000.000 USD
Vade	: 3 Ay
İşlem anındaki spot kur	: 1,3400
Opsiyon Kuru	: 1,3800
Opsiyon Primi	: 10.000 USD (1.000.000* % 1)
Vadede spot kur	: 1,3500

Bu durumda, vade tarihindeki spot kur, opsiyon kurundan düşük olduğundan Banka dezavantajlı durumda olacak ve opsiyon hakkını kullanmayacaktır. Bay(C)'nın bankayla yapmış olduğu opsiyon sözleşmesi dolayısıyla elde etmiş olduğu opsiyon primi ise, bu sözleşmeden doğan kazanç olarak değerlendirilecek ve Geçici 67 nci maddeye göre tevkifat yapılacaktır.

Opsiyon Primi	= 10.000 USD*1,340
	= 13.400 YTL

Tevkifat Matrahı	**= Opsiyon Primi**
	= 13.400 YTL

Örnek:

Bay (D), 15.01.2006 tarihinde; (XY) Bankasına olan 10.000.000 USD tutarındaki 1 yıl vadeli 3 ayda bir LİBOR faiz ödemeli borcuna karşılık olmak üzere, (Z) Bankası ile % 5 faiz oranı ile 1 yıl vadeli 3 ayda bir faiz ödemeli swap sözleşmesi düzenlemiştir.

Sözleşme Tutarı	: 10.000.000 USD
Sözleşme tarihi	: 15.01.2006
Sabit Faiz	: % 5
Değişken Faiz	: USD LİBOR

Faiz değişim tarihleri : LİBOR :
15.04.2006 …….. % 5.50
15.07.2006 …….. % 4.75
15.10.2006 …….. % 5.25
15.01.2007 …….. % 6.00

Faiz değişim miktarları ve Bay (D)'nin stopaj matrahı aşağıdaki şekilde olacaktır.

Faiz Değişim Tarihleri	**LİBOR**	**Müşteriden Alınan Faiz (USD)**	**(XY) Bankasına Ödenen Faiz (USD)**	**Müşteri Lehine Fark (USD)**	**Stopaj Matrahı (USD)**
15.04.2006	5.50	125.000	137.500	12.500	12.500
15.07.2006	4.75	125.000	118.750	(6.250)	0
15.10.2006	5.25	125.000	131.250	6.250	0
15.01.2007	6.00	125.000	150.000	25.000	25.000

Bu durumda, Bay (D) 15.04.2006 tarihinde değişken faizden sabit faize geçmiş olması neniyle avantajlı durumda olduğundan (Z) Bankasının 12.500 USD' yi işlem tarihindeki kur üzerinden TL'ye çevirerek bu tutar üzerinden % 15 oranında tevkifat yapması gerekmektedir. Ancak, sözleşme gereği (Z) Bankası (XY) Bankasına 137.500 USD faizi tam olarak ödemek zorunda olduğundan, müşteri lehine fazladan ödenen 12.500 USD karşılığı Türk Lirasına

isabet eden % 15 oranındaki stopaj vergi tutarının müşteriden ayrıca tahsili yoluna gidilecektir.

15.07.2006 tarihinde Bay (D) 6.250 USD zarar ettiğinden herhangi bir tevkifat yapılması söz konusu olmayacaktır.

15.10.2006 tarihinde ise Bay (D) swap işleminden dolayı 6.250 USD karlı olacaktır. Ancak, önceki üç aylık dönemde aynı tür işlemden oluşan zarar mahsup edilecek olup, bu dönemde de herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

15.01.2007 tarihinde ise Bay (D)'nin yine yapılan swap işleminden dolayı avantajlı olması nedeniyle (Z) Bankası 25.000 USD' yi işlem tarihindeki kur üzerinden TL'ye çevirmek suretiyle yukarıda açıklandığı şekilde tevkifata konu edecektir.

2.4.1.11. Alım-satım işlemlerinin bir kısmının zararla sonuçlanması

Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrasında, üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım-satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemlerin tek bir işlem olarak dikkate alınacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm uyarınca alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması kaydıyla, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesiyle (varsa) beyan edilip ödenmesi gereken vergi hesaplanacaktır. Tevkif suretiyle kesilen verginin ödenmesi gereken vergiden fazla olması (bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) halinde fazla kesilen vergi müşterinin hesabına aktarılacaktır.

Üç aylık dönem sonucunun zarar olması halinde ise, bu zarar izleyen üç aylık döneme takvim yılı aşılmamak kaydıyla devredilebilecektir. Takvim yılının son üç aylık döneminde oluşan zarar tutarının izleyen döneme aktarılması mümkün değildir.

Aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının değerlendirilmesinde aşağıdaki sınıflandırma esas alınacaktır.

I) Sabit getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları
II) Değişken getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları
III)Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri

Menkul kıymetlerle yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde sınıflandırma, işlemle ilişkilendirilen menkul kıymetin dahil olduğu gruba göre yapılacaktır. Menkul kıymete bağlı olmaksızın yapılan işlemler ise III. Gruptaki vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri kapsamında değerlendirilecektir.

Örnek:

Bay A'nın, 2007 yılının ilk üç ayında (Z) Aracı Kurumu vasıtasıyla yapmış olduğu alım-satım işlemlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir. Örneğimizde, Devlet tahvilinin 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edildiği varsayılmıştır.

Menkul Kıymet Türü	Alış Bedeli	Satış Bedeli	Kar/Zarar

	(YTL)	(YTL)	(YTL)
Hazine bonosu	80.000	70.000	-10.000
Hisse senedi	**10.000**	**12.000**	**2.000**
Hisse senedi	**15.000**	**20.000**	**5.000**
Devlet Tahvili	90.000	85.000	-5.000
Hisse senedi	10.000	5.000	-5.000
Hisse senedi	**30.000**	**45.000**	**15.000**

Örneğimizde, (Z) Aracı Kurumunca Bay (A)' nın hisse senetleri alım-satım kazançları üzerinden işlem bazında % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Bay (A)' nın üç aylık dönem içinde yapmış olduğu işlemlerin konsolide edilmesi neticesinde hisse senetleri alım-satımından (22.000-5.000=) 17.000 YTL kar elde ettiği, Devlet tahvili/Hazine bonosu alım-satımının ise 15.000 YTL zararla sonuçlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, değişken getirili hisse senetleri ile sabit getirili tahvil/bonoların farklı türden menkul kıymet olması sebebiyle bu kıymetler arasında zarar mahsubu yapılamayacaktır.

Bay (A)'nın, takvim yılı aşılmamak şartıyla izleyen üç aylık dönemlerde tahvil/bono alım-satımından kazanç elde etmesi durumunda, tahvil/bono alım-satımından kaynaklanan zarar mahsup edilebilecektir.

Diğer taraftan, hisse senetleriyle ilgili olarak tevkif yoluyla kesilen verginin ödenmesi gereken vergiden fazla olması (bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) sebebiyle fazla kesilen (5.000*%15=) 750 YTL müşterinin hesabına aktarılacaktır.

Örnekten de anlaşılacağı üzere zarara mahsubu aynı tür menkul kıymetlere ilişkin olup, alım-satım kazançlarına uygulanacaktır. Dolayısıyla, alım-satım kazançlarındaki zararın itfa gelirlerine mahsubu mümkün değildir.

2.4.1.12. İhtiyari beyan

Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilecektir.

Söz konusu beyan sadece menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımına ilişkin olarak yapılacak olup, faiz ve itfa gelirlerinin beyanı söz konusu değildir. Alım-satım işlemlerine ilişkin olarak beyan edilecek kazançlardan, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilecektir. Beyan edilen gelire, Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yer alan artan oranlı vergi tarifesi değil % 15'lik tek oran uygulanacaktır.

Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilecek, mahsup edilemeyen tutar ise genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilecektir. Mahsup ve iadenin yapılabilmesi için tevkif yoluyla kesilen vergilerin beyannameye dahil edilen kazançlara ilişkin olması şarttır.

Öte yandan, beyan yoluyla mahsup edilemeyen zararların başka gelir unsurlarındaki kazanca mahsubu yapılamayacağı gibi ertesi yıllara devredilmesi de söz konusu değildir.

2.4.1.13. Virman işlemlerinde tarih ve maliyet bildirimi

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının başka bir banka veya aracı kuruma naklinin istenmesi halinde, nakli gerçekleştirecek banka veya aracı kurum nakli istenen kıymetle ilgili alış bedeli ve alış tarihini naklin yapılacağı kuruma bildirecektir. Bildirilecek alış bedelinin komisyon tutarlarını da içermesi gerekmektedir.

Bildirilecek tarih ve bedel, kıymetin satılması halinde tevkifat matrahının tespitinde esas alınacak bedel ve tarih olacaktır.

Kuponlu menkul kıymetlerde ise bildirilecek bedel kirli alış fiyatı olacak, söz konusu menkul kıymetlerle ilgili olarak virmandan sonra yapılacak işlemlerde işleme aracılık yapan banka veya aracı kurum, kendisine virman edilen kirli fiyat üzerinden temiz işlem fiyatı ve varsa kupon başına fazla ödeme tutarını hesaplamak suretiyle tevkifat matrahına ulaşacaktır.
Naklin yapıldığı banka veya aracı kurum tevkifat matrahının tespitinde bu tarih ve bedeli kullanmak zorundadır.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve bonolar ile bu tarihten önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili virman işlemlerinde, söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının 01.01.2006 tarihinden önce ihraç veya iktisap edilmiş olduğunun belirtilmesi yeterli olacaktır.

Tezgah üstü işlemlerde menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının mülkiyet devrini öngörecek şekilde aktarılması halinde Tebliğin 2.1.1.4 bölümünde yer alan açıklamalar çerçevesinde işlem yapılacaktır.

2.4.1.14. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi

Gerçek ve tüzel kişilerin fiziken elde tuttukları menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını bir banka veya aracı kuruma teslim etmeleri halinde, alış bedeli ve tarihi olarak tevsik edilmesi kaydıyla kıymet sahibinin beyanı esas alınacaktır.

Kıymetin alış tarihi veya bedelinin tevsik edilmesinde aracı kurum veya bankalar tarafından yada ihracı gerçekleştiren kurum tarafından düzenlenen belgeler kullanılacaktır.

Bu kapsamda, aracı kurum veya bankalarca düzenlenen menkul kıymet giriş çıkış fişi, işlem sonuç formu, menkul kıymet hesap ekstresi ve ihraççı kuruluşlarca düzenlenen dağıtım listesi ile menkul kıymet teslim belgesi ve benzeri belgeler tevsik edici belge olarak kabul edilecektir.

2.4.2. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının itfası halinde tevkifat matrahı

Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının itfası halinde, tevkifat matrahı alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark olacaktır.

Alış veya itfa işlemleri sırasında ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacaktır.

Bu giderler dışında başkaca bir giderin tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınması mümkün değildir.

2.4.3. Dönemsel getirilerde tevkifat matrahı

Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının, herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan dönemsel getirilerinde, tevkifat matrahı dönemsel getiri tutarı olacaktır. Bu işlem sırasında varsa ödenen komisyon veya banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacaktır.

Dönemsel getirilerin başka bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olması halinde, tevkifat matrahının Tebliğin 2.4.1 veya 2.4.2 bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde hesaplanması gerekmektedir.

2.4.4. Ödünç işlemlerinde tevkifat matrahı

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemine konu olması halinde ödünç veren tarafın lehine kalan tutar üzerinden tevkifat yapılacaktır. Bu işlem sırasında varsa ödenen komisyon veya banka ve sigorta muameleleri vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacaktır.

Öte yandan, ödünç işleme konu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak ödünç veren tarafın elde ettiği gelirlere ilişkin tevkifat kazancı nihai olarak elde eden kişi veya kuruma ödemeyi gerçekleştiren, piyasa üyesi banka ya da aracı kurumlar tarafından yapılacaktır.

2.4.5. Birden fazla banka veya aracı kurumla çalışılması

Birden fazla banka veya aracı kurum kullanılmak suretiyle işlem yapılması halinde her banka veya aracı kurum kendi işlemleri ile ilgili olarak elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapacaktır.

2.4.6. Birden fazla hesap kullanılması ve müşterek hesaplar

Aynı banka veya aracı kurum bünyesinde birden fazla hesap kullanılmak suretiyle işlem yapılması halinde her bir hesap prensip itibarıyla ayrı ayrı değerlendirilecek ancak, müşterinin talep etmesi halinde bu hesaplar tek bir hesap olarak kabul edilecektir.

Geçici 67 nci maddenin uygulanmasında müşterek hesaplar tek bir hesap olarak kabul edilmekte olup, aynı banka veya aracı kurumda hem bireysel hem de müşterek hesap veya birden fazla müşterek hesap kullanılmak suretiyle işlem yapılması durumunda söz konusu hesaplar birbiriyle ilişkilendirilmeksizin tevkifat matrahı tespit edilecektir.

2.5. Tevkifat oranı

Geçici 67 nci maddenin 1 inci fıkrası kapsamında bankalar ve aracı kurumlar tarafından yapılacak tevkifatın oranı % 15 olarak belirlenmiştir.

Ancak, Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemlerden 2006 yılında elde edilen kazançlar için tevkifat oranı sıfır olarak uygulanacaktır.

2.6. Tevkifat dönemi

Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bankalar ve aracı kurumlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapılacaktır. Tevkifat matrahı tespit edilirken işlem günündeki bilgiler esas alınacak olup, tevkifat alım-satıma ilişkin takas tarihinde yapılacaktır.

Söz konusu üçer aylık tevkifat dönemleri aşağıda belirtildiği gibi olacaktır.

Birinci dönem; Ocak-Şubat-Mart
İkinci dönem; Nisan-Mayıs-Haziran
Üçüncü dönem; Temmuz-Ağustos-Eylül
Dördüncü dönem; Ekim-Kasım-Aralık.

2.7. Beyan ve ödeme

Banka ve aracı kurumlar, tevkif ettikleri vergileri internet ortamında, şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir beyanname (Ek 1) ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan edecek ve yirmialtıncı günü akşamına kadar ödeyeceklerdir.

Söz konusu beyan ve ödeme bankalar ve aracı kurumların genel müdürlükleri tarafından genel müdürlüğün bağlı olduğu vergi dairesine yapılacaktır.

2.8. Maliye Bakanlığına yapılacak bildirimler

Aşağıda belirtilen durumlarda banka veya aracı kurumun yapılan işlem ile ilgili olarak Maliye Bakanlığına bilgi vermesi gerekmektedir.

- Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının başka bir kişi veya kurum adına nakledilmesi (aynı banka veya aracı kurum nezdinde veya bir başka banka veya aracı kuruma).
- Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının sahibi tarafından fiziken teslim alınması.
- Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının sahibi tarafından fiziken teslim edilmesi.

Söz konusu bildirimler, Tebliğ ekinde yer alan " Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Aktarım Bildirimi" ile "Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Fiziken Teslim Edilmesi/Alınması Halinde Yapılacak Bildirim" formlarındaki bilgileri içerecek şekilde üçer aylık tevkifat dönemlerini izleyen ayın sonuna kadar internet ortamında yapılacaktır.

Bildirim sorumluluğu, bankalar ve aracı kurumların genel müdürlükleri (merkezleri) tarafından yerine getirilecektir.

Ancak, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının müşterilerin talimatıyla mülkiyet devrini öngörecek şekilde diğer bir müşteri hesabına aktarılması işlemleri alım-satım işlemi kabul edilerek tevkifata tabi tutulacağından, tevkifata tabi tutulan bu işlemlerin ayrıca Maliye Bakanlığına bildirilmesine gerek bulunmamaktadır.

3. Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları üzerinden yapılacak tevkifat

Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrasında yapılan düzenleme ile tahvil ve bonoların elde tutulma süreci veya itfası sırasında elde edilen gelirler üzerinden, itfa bedeli veya dönemsel getirinin tahsiline aracılık eden banka veya aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılması öngörülmüştür. İtfa bedeli veya dönemsel getirinin tahsilinde banka veya aracı kurum kullanılmadığı durumlarda elde edilen getiriler üzerinden yapılacak tevkifata ilişkin düzenleme de maddenin (2) numaralı fıkrasında yapılmıştır. Söz konusu düzenlemede, banka veya aracı kurumlara kendi portföylerinde yer alan kıymetler dolayısıyla yapılan ödemeler üzerinden tevkifat yapılmaması öngörülmüştür.

Bu kapsamda Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır.

Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları arasında tanımlanmış olmakla beraber, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler için Geçici 67 nci maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapılmayacaktır.

Banka veya aracı kurumlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler, yukarıda da belirtildiği üzere tevkifatın banka veya aracı kurum aracılığıyla yapılacak olması dolayısıyla tevkifat kapsamı dışında tutulmuşlardır. Tevkifatın banka veya aracı kurumca gerçekleştirilemediği durumlarda, ödeme banka veya aracı kurum aracılığıyla yapılsa dahi ihraç edenlerce tevkifat yapılacaktır.

Temel olarak tevkifatın yapılmasında esas alınacak matrah Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenmiş olan gelirdir. Bununla beraber menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınacaktır.

İtfa bedeli veya dönemsel getirinin tahsilinde banka veya aracı kurum kullanılmadığı durumlarda elde edilen getiriler üzerinden ödemeyi yapanlarca gerçekleştirilecek tevkifatlar aylık olarak muhtasar beyanname ile beyan edilecektir. Bu gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi ve Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacaktır.

Örnek:

Bay (A), 01.03.2006 tarihinde banka aracılığı olmaksızın halka açık (Z) A.Ş.'den 70.000 YTL tutarında tahvil satın almıştır. Söz konusu tahvillerin itfa tarihi 03.03.2008 olup, itfa tutarı 100.000 YTL'dir.

Bu durumda, Bay (A)'nın itfa kazancı olan (100.000 YTL –70.000 YTL=) 30.000 YTL üzerinden (Z) A.Ş. tarafından % 15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

4. Banka ve aracı kurumlarca tevkifatsız olarak satın alınan menkul kıymetlerde yapılacak tevkifat

Banka veya aracı kurumlar, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını, Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifata tabi tutulmaksızın satın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden, Geçici 67 nci maddenin (3) numaralı fıkra hükmü uyarınca % 15 oranında vergi tevkifatı yapacaklardır.

Satışı gerçekleştirilen menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının daha önce bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmamış olması halinde, tevkifat yapılacak tutarın belirlenmesinde alış bedeli yerine ihraç bedeli, ihraç bedelinin çoklu fiyatlı olması durumunda ihalede oluşan en yüksek fiyat esas alınacaktır.

Bu fıkra kapsamında yapılacak tevkifatlar da Geçici 67 nci maddenin birinci fıkrası hükümleri çerçevesinde beyan edilecektir.

Ancak, hisse senetleri, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymet yatırım fonları katılma belgeleri (borsa yatırım fonları hariç), Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetler bu fıkra kapsamında tevkifata tabi olmayacaklardır. Ayrıca, tanım gereği Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmeyen menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları için de (3) numaralı fıkra kapsamında tevkifat yapılması söz konusu değildir.

Örnek:

Bay (A), 01.03.2006 tarihinde banka aracılığı olmaksızın halka açık (Y) A.Ş'ye ait 55.000 YTL ihraç bedelli tahvil almıştır.

Söz konusu tahvilin itfa tarihi 02.03.2009 olup, Bay (A) 03.11.2006 tarihinde bu tahvili (X) Bankasına 63.000 YTL'ye satmıştır.

(X) Bankası, tevkifatsız olarak Bay (A)'dan satın aldığı söz konusu tahvilden Bay A'nın elde etmiş olduğu alım-satım kazancı olan (63.000 YTL- 55.000 YTL=) 8.000 YTL üzerinden % 15 oranında tevkifat yapacaktır.

5. Mevduat faizleri ve repo gelirleri üzerinden yapılacak tevkifat

Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrasında, Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Bu kapsamda;

- Mevduat Faizleri (Bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler, bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa

olsun topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler ile bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler de mevduat faizi sayılır.) (75/7),

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları (75/12),

- Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin 2 nci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler (repo kazançları) (75/14),

üzerinden ödemeyi yapanlarca % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden bu fıkra kapsamında tevkifat yapılmayacaktır.

Tevkifatın gerçekleştirilmesinde, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olmasının, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmamasının, vergiden muaf olup olmamasının veya elde edilen gelirlerin vergiden istisna olup olmamasının da tevkifat uygulamasında bir önemi bulunmamaktadır.

Düzenleme 01.01.2006 tarihi itibarıyla yürürlüğe gireceğinden bu tarihten sonra yapılacak ödemeler % 15 oranında vergi tevkifatına tabi olacaktır.

Yapılan tevkifatlar, Gelir Vergisi Kanununun 98 inci ve 119 uncu maddelerinde belirtildiği üzere izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar muhtasar beyanname ile beyan edilerek yirmi altıncı günü akşamına kadar ödenecektir. Bu gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi ve Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca ayrıca tevkifat yapılmayacaktır.

Örnek:

Bay (A) 01.08.2005 tarihinde (Z) Bankasında 6 ay vadeli mevduat hesabı açtırmış olup, vade sonu olan 02.02.2006 tarihinde 10.000 YTL faiz geliri elde etmiştir.

Söz konusu hesabın vadesi 01.01.2006'dan sonraki bir tarihi taşıdığından elde edilen faiz geliri üzerinden Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrasına göre % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan, bankalar arasındaki mevduat hesaplarına yürütülen faizler ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendi paralarına ödenen faizler üzerinden de tevkifat yapılmayacaktır. Zira, banka ve aracı kurumlarca bu tür işlemlerden elde edilen faiz gelirleri kurum kazancına dahil edilerek beyan edilmektedir.

Ancak, bankalar ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen banka ve aracı kurum müşterilerine ait paralara ödenen faizlerdeki vergi tevkifatı, kazancı nihai olarak elde eden kişi veya kuruma

ödemeyi gerçekleştiren, piyasa üyesi aracı kurumlar ve bankalar tarafından yapılacaktır. Aynı uygulama, nakit teminatlardan elde edilen faiz kazançları için de geçerli olacaktır.

6. Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan gelirlerin beyanı

6.1. Gerçek kişiler

6.1.1. Ticari faaliyet kapsamında elde edilmeyenler

Geçici 67 nci maddeyle getirilen düzenleme ile çeşitli finansal araçlardan elde edilen getirilerin aynı düzeyde kaynakta vergilenmesi, ticari faaliyetlere dahil olmayan gelirler için kaynakta yapılan bu vergilemenin nihai vergileme olması öngörülmüştür.

Bu çerçevede, gerçek kişilerce elde edilen ve Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan kazançlar için tutarı ne olursa olsun yıllık veya münferit beyanname verilmeyecektir. Diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye de bu gelirler dahil edilmeyecektir. Geliri elde edenin tam veya dar mükellef olması durumu değiştirmeyecektir.

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden elde edilen gelirler ile menkul kıymet yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen kazançlar için de yıllık beyanname verilmeyecektir.

6.1.2. Ticari faaliyet kapsamında elde edilenler

Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan gelirlerin ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi halinde, bu gelirler ticari kazancın tespitinde dikkate alınacaktır. Tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, genel hükümler çerçevesinde ticari kazançla ilgili olarak verilen beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Mahsup sonrası arta kalan bir tutarın bulunması halinde bu tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilecektir.

Örnek:

(A) Market İşletmesi işletme fonlarını değerlendirerek 02.03.2006 tarihinde banka aracılığı olmaksızın halka açık (Z) A.Ş.'ye ait 100.000 YTL ihraç bedelli tahvil satın almıştır.

Söz konusu tahvilin itfa tarihi 01.03.2008 olup, Bay (A) 03.11.2006 tarihinde bu bonoları (X) Bankasına 110.000 YTL'ye satmıştır.

Tevkifat matrahı, menkul kıymetin daha önce bir banka veya aracı kurumdan alınmamış olması nedeniyle, satış bedeli ile ihraç bedeli arasındaki fark olacaktır. Bu durumda (X) Bankası, (A) Ticari İşletmesi adına, satış bedeli ile ihraç bedeli arasındaki fark olan (110.000 YTL – 100.000 YTL=) 10.000 YTL üzerinden % 15 oranında tevkifat yapacaktır.

(A) Ticari İşletmesi, tevkif yoluyla ödemiş olduğu 1.500 YTL vergiyi, 2006 yılına ilişkin yıllık gelir vergisi beyannamesi üzerinden hesaplanan gelir vergisine mahsup edebilecektir.

Ancak, tevkif suretiyle ödenen verginin işlemden doğan kazancın tabi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmı, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilemeyecektir.

6.2. Kurumlar

Kurumların tevkifata tabi tutulmuş olan gelirleri kural olarak kurum kazancının tespitinde dikkate alınacak ve tevkif yoluyla alınan vergiler genel hükümler çerçevesinde verilen beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

Ancak, dar mükellef kurumların,

- Türkiye'deki işyerlerine atfedilmeyen veya daimi temsilcilerinin aracılığı olmaksızın elde edilen ve Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesi kapsamında tevkifat yapılmış kazançları,
- Daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri ve tamamı Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesi kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançları

için yıllık veya özel beyanname verilmeyecektir.

Diğer bir ifadeyle bu durumlarda tevkif suretiyle yapılan vergileme nihai vergileme olacaktır.

7. Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının vergilendirilmesi

7.1 Türkiye'ye yerleşik olan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının vergilendirilmesi:

7.1.1. Portföy kazançları üzerinden tevkifat

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulacaktır. Bu kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca ayrıca bir tevkifat yapılmayacaktır.

Bu kapsamda, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç) ve ortaklıklarının 31.12.2005 tarihi itibarıyla portföylerinde bulunan ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetleri, 2005 yılında işlem gördüğü son günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyat veya alış bedelinden yüksek olanıyla değerlenecektir. Bu değer izleyen dönemlerde söz konusu senetlerin alış bedeli olarak kabul edilecektir.

Bu fon ve ortaklıklar 31.12.2005 tarihinde mevcut olan portföylerini, bu tarihten sonra alıp satacakları menkul kıymetlerden ayrı olarak izleyeceklerdir. 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri ile bu tarihten önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılması veya elde tutulması sürecinde doğan ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançlarının bu kısmı için; bu kısım portföyün en az % 25'i hisse senetlerinden oluşması halinde öteden beri devam ettiği üzere Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesine göre % 0 (Sıfır), aksi durumda ise % 10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Bu fon ve ortaklıklar tarafından, 01.01.2006 tarihinden itibaren alınacak hisse senetleri portföyün bu kısmına dahil edilemeyeceği gibi bu tarihten sonra yapılacak hisse senetleri satışları da öncelikle portföyün 31.12.2005 tarihindeki mevcut kısmından yapılmış kabul edilecektir. Ancak, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilmiş tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılması veya elde tutulmasından elde edilen kazançlar, bu senetler tamamen itfa edilinceye kadar portföyün bu kısmında izlenecektir.

Söz konusu fon ve ortaklıkların, 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç / iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançları üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında % 15 oranında tevkifat yapılacağı tabidir.

7.1.2. Elden çıkarma ve itfa kazançları üzerinden tevkifat

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıklarının Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (13) numaralı fıkrasında tanımlanan menkul kıymetlerin alım-satımı ve elde tutulması nedeniyle elde ettikleri kazançlar üzerinden aynı maddenin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Portföy kazançları üzerinden yapılan tevkifat tutarından, bu kurumların menkul kıymetlerin alım-satımı ve elde tutulması nedeniyle elde ettikleri gelirler üzerinden tevkif suretiyle alınmış vergiler mahsup edilecek, mahsup edilemeyen bir tutarın kalması halinde de bu tutar kendilerine red ve iade edilecektir. Bu uygulama, Geçici 67 nci maddeye göre yapılacak tevkifatlar için de geçerlidir.

Öte yandan, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkartılması suretiyle sağlanan gelirler için Geçici 67 nci maddeye göre tevkifat yapılmayacaktır.

Örnek:

Türkiye'de yerleşik (X) Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığı, 2006 yılında aşağıdaki gelirleri elde etmiştir.

1- Portföyün en az % 25'i hisse senetlerinden oluşan (A Tipi) portföy kazançları,

a-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 15.000 YTL
b-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 30.000YTL
c-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 45.000 YTL
d-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 25.000 YTL
e-01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 60.000 YTL
f-01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından75.000YTL
g-01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 90.000 YTL

2- Portföyün % 25'inden azı hisse senetlerinden oluşan (B Tipi) portföy kazançları,

a-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 95.000 YTL
b-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 40.000YTL
c-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 65.000 YTL
d-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 35.000 YTL
e-01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 70.000 YTL
f-01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 80.000YTL
g- 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 20.000 YTL

Buna göre, Türkiye'de yerleşik (X) Menkul Kıymet Yatırım Fonunun/Ortaklığının 2006 yılında elde ettiği portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.
(Fon yönetim gider payları ihmal edilmiştir.)

01.01.2006 tarihinden önce iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin						**01.01.2006 tarihinden sonra iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin**			
	A Tipi		**B Tipi**		**Hesaplanan Vergi (A+B)**		**Tevkifat Matrahı (A+B) Tipi**	**Tevkifat Oranı**	**Hesaplanan Vergi (A+B)**
	Tevkifat Matrahı	**Tevkifat Oranı**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı**					
a-	15.000	0	95.000	10	**9.500**	**e-**	130.000	15	**19.500**
b-	30.000	0	40.000	10	**4.000**	**f-**	155.000	15	**23.250**
c-	45.000	0	65.000	10	**6.500**	**g-**	110.000	15	**16.500**
d-	25.000	0	35.000	10	**3.500**	**Top.**	395.000	15	**59.250**
Top.	115.000	0	235.000	10	**23.500**				

Bu durumda, (X) Menkul Kıymet Yatırım Fonu Kurumlar Vergisinden istisna olan portföy kazançları üzerinden menkul kıymetin ihraç/iktisap tarihine bağlı olarak Gelir Vergisi Kanununun 94 ve Geçici 67 nci maddelerine göre yukarıdaki gibi tevkifat yapması gerekmektedir.

Örnek:

Türkiye'de faaliyet gösteren (Z) Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığının 15.02.2006 tarihindeki portföy bileşimi 01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetleri de izleyecek şekilde I. Kısım ve II. Kısım olmak üzere aşağıdaki gibi oluşmuştur.

I. Kısım		**II. Kısım**
31.12.2005 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş kıymetleri gösteren portföy		**01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç/iktisap edilmiş kıymetleri gösteren portföy**

Menkul Kıymet	Adedi (1.000)	Fiyat (YTL)	Tutarı (1.000)
A hisse senedi	1.000	50	50.000
B hisse senedi	4.000	50	200.000
Devlet Tahvili	2.000	95	190.000
Hazine Bonosu	3.000	90	270.000
TOPLAM			710.000

Menkul Kıymet	Adedi (1.000)	Fiyatı (YTL)	Tutarı (1.000)	Alım tarihi İhraç Tarihi
A hisse senedi	2.000	40	80.000	16.01.2006
B hisse senedi	3.000	50	150.000	17.01.2006
Devlet Tahvili	200	100	20.000	17.01.2006
Hazine Bonosu	1.000	90	90.000	18.01.2006
TOPLAM			340.000	

(Z) Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığı, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetler ile bu tarihten itibaren ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetlere sahip olduğundan bu iki portföy bileşimini ayrı ayrı izlemesi gerekmektedir. Söz konusu Fon/Ortaklığın 01.01.2006 tarihinden sonra hisse senedi satın alması durumunda, bu hisse senetlerinin I. Kısım portföye dahil edilmesi mümkün bulunmamakta olup, her halükarda II. Kısım portföyde izlenmesi gerekmektedir.

Söz konusu Fon/Ortaklığın 20.01.2006 tarihinde (B) hisse senedinden 3.000 adedini satması durumunda, söz konusu hisse senetleri hem I. Kısım hem de II. Kısım portföyde bulunmasına rağmen I. Kısımdan çıktığı varsayılacaktır. Bu durumda I-Kısım portföyün bileşimi değişerek (A) tipinden (B) tipine dönüşecek olup, vergilemede bu hususun dikkate alınması gerekmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar Dar Mükellef Yatırım Fon /Ortaklıkları için de geçerlidir. Ancak, söz konusu fon/ortaklıkların 01.01.2006 tarihinden itibaren satın alacakları hisse senetlerini ve bu tarihten itibaren ihraç edilecek menkul kıymetleri portföylerine dahil etmeleri mümkün bulunmamaktadır.

7.2 Dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirilmesi

7.2.1. Portföy kazançları üzerinden tevkifat

Bilindiği üzere, 5281 sayılı Kanunla Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin 2 numaralı fıkrasının kaldırılmasıyla, Türkiye'de münhasıran portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu uygulamasında vergisel açıdan Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonu kabul edilmesine 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere son verilmiştir.

Ancak, 31.12.2005 tarihine kadar Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonu addolunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirme açısından bu statüleri, hisse senetleri hariç 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle sınırlı olmak üzere bunların tamamen itfa edilip dolaşımdan kalktığı tarihe kadar, 31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için bu senetlerin ilk defa elden çıkarıldığı tarihe kadar devam edecektir.

Buna göre, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve hazine bonolarının, gerek bu tarih itibarıyla dar mükellef yatırım fonlarının portföylerinde bulunması, gerekse bu tarihten sonra portföye dahil edilmesi durumunda, bu kağıtların dolaşımdan kalktığı tarihe kadar mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifat yapılmayacak olup, vergilendirme 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümlere göre yapılacaktır.

31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetlerinin ilk defa elden çıkarıldığı tarihe kadar mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifat yapılmayacak olup, vergilendirme 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümlere göre yapılacaktır.

Dolayısıyla, dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının 31.12.2005 tarihi itibarıyla portföylerinde bulunan menkul kıymetlere ilişkin portföy işletmeciliği kazançları kurumlar vergisinden istisna olup, bu kurumlar portföylerindeki hisse senedi ağırlığına göre öteden beri olduğu üzere Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesine göre % 0 veya % 10 oranında vergilendirilmeye devam edilecektir.

Geçiş dönemi için ve yalnızca vergilendirme bakımından fon statüleri devam ettirilen dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının, portföy yönetim şirketi statüsünde değerlendirilen portföylerine, 01.01.2006 tarihinden itibaren alınan hisse senetleri ile bu tarihten sonra ihraç edilecek menkul kıymetlerin dahil edilmesi mümkün olmadığı gibi bu fonlarca bu tarihten sonra yapılacak hisse senetleri satışları da öncelikle fon statüsünde değerlendirilen portföye 01.01.2006 tarihinden önce alınmış hisse senetlerinden yapılmış kabul edilecektir. Ancak, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilmiş tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılması veya elde tutulmasından elde edilen kazançlar, bu senetler tamamen itfa edilinceye kadar fon statüsünde değerlendirilen portföy kısmında izlenecektir.

7.2.2. Elden çıkarma ve itfa kazançları üzerinden tevkifat

Dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının 01.01.2006 tarihinden sonra müşterileri adına alım satımını yapacakları 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilecek menkul kıymetler ve bu tarihten itibaren satın alacakları hisse senetlerini fon portföylerine almaları da mümkün olmayacağından, fon nezdinde herhangi bir tevkifat da söz konusu olmayacaktır.

Bu kurumlar aracılığı ile müşterileri adına alınan menkul kıymetler, doğrudan adına işlem yapılan müşteri tarafından alım-satımı yapılmış veya elde tutulmuş kabul edilecektir. Bu nedenle, söz konusu kişilerin, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (13) numaralı fıkrasında tanımlanan menkul kıymetlerin alım-satımı ve elde tutulması nedeniyle elde ettikleri kazançlar üzerinden aynı maddenin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Buna göre, 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerin, gerek bu tarih itibarıyla dar mükellef yatırım fonlarının portföylerinde bulunması, gerekse bu tarihten sonra portföye dahil edilmesi durumunda, bu kağıtların dolaşımdan kalktığı tarihe kadar mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifat yapılmayacaktır.

Öte yandan, 31.12.2005 tarihi itibarıyla fon portföyünde herhangi bir menkul kıymet bulunmayan fonlar, bu tarih itibarıyla tasfiye edilmiş kabul edilecektir.

Fon portföyünün 01.01.2006 tarihinden sonra boşalması durumunda da fon statüsünün kalkacağı tabidir.

Ayrıca, 31.12.2005 tarihinde yatırım fonu statüsü bulunmayan dar mükellef kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren fon statüsünde faaliyette bulunmaları söz konusu değildir.

Örnek:

A-Türkiye'de faaliyette bulunan (Y) Dar Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığı, 2006 yılında aşağıdaki gelirleri elde etmiştir. Portföyün en az % 25'i hisse senetlerinden **(A Tipi)** portföy kazançları,

a-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 25.000 YTL
b-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 40.000YTL
c-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 55.000 YTL
d-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 35.000 YTL

B-Türkiye'de faaliyette bulunan (Z) Dar Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığı, 2006 yılında aşağıdaki gelirleri elde etmiştir. Portföyün % 25'inden az hisse senetlerinden oluşan **(B Tipi)** portföy kazançları,

e-01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetlerinin satımından 105.000 YTL
f-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından 50.000YTL
g-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve Hazine bonolarının elde tutulmasından 75.000 YTL
h-01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvilin 2006 yılı içinde alım-satımından 45.000 YTL

Buna göre, Dar Mükellef (Y ve Z) Menkul Kıymet Yatırım Fonunun/Ortaklığının 2006 yılında elde ettiği portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

01.01.2006 tarihinden önce iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin (A Tipi)				**01.01.2006 tarihinden önce iktisap veya ihraç edilen menkul kıymetin (B Tipi)**			
	Tevkifat Matrahı	**Tevkifat Oranı**	**Hesaplanan Vergi**		**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı**	**Hesaplanan Vergi**
a-	25.000	0	**0**	**e-**	105.000	10	**10.500**
b-	40.000	0	**0**	**f-**	50.000	10	**5.000**
c-	55.000	0	**0**	**g-**	75.000	10	**7.500**
d-	35.000	0	**0**	**h-**	45.000	10	**4.500**
Top	130.000	0	**0**	**Top**	275.000	10	**27.500**

Bu durumda, Dar Mükellef Menkul Kıymet Yatırım Fonu/Ortaklığının kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazançları üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesine göre yukarıdaki gibi tevkifat yapılması gerekmektedir.

8. 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve bonolardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi

Daha önce de belirtildiği üzere, Geçici 67 nci maddenin (9) numaralı fıkrası hükmü uyarınca 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde Geçici 67 nci madde hükümleri uygulanmayacaktır.

Dolayısıyla, bu kıymetlerin elde tutulması sürecinde veya elden çıkarılması sonucunda oluşan gelirler için bankalar veya aracı kurumlarca Geçici 67 nci maddeye göre tevkifat yapılmayacaktır. Bu kıymetlerle ilgili olarak 2006 yılı veya sonrasında elde edilen getiriler, Gelir Vergisi Kanununda bu gelirlerin vergilendirilmesine yönelik olarak 31.12.2005 tarihi itibarıyla yer alan hükümler çerçevesinde vergilendirilmeye devam edilecektir.

Buna göre, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirler, dar mükellef kurumlar tarafından özel beyanname ile beyan edilecektir. Söz konusu menkul kıymetlerin elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerinin de bu beyannameye dahil edilmesi zorunludur.

Uygulama söz konusu kıymetlerin itfasına kadar devam edeceğinden bu kıymetlerin elde edilme tarihi önem taşımamaktadır. Diğer bir ifadeyle 01.01.2006 tarihinden sonra satın alınsa da 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler için Geçici 67 nci madde hükmü uygulanmayacaktır.

Örnek:

Bayan (A), 07.07.2004 tarihinde ihraç edilen Devlet tahvilini 10.01.2005 tarihinde iktisap etmiş, bu tahvillerin bir kısmını 02.06.2006 tarihinde elden çıkarmış, diğer kısmını ise itfa tarihi olan 05.07.2006 tarihine kadar bekleterek faiz geliri elde etmiştir.

Söz konusu tahvilin ihraç tarihi 01.01.2006 tarihinden önce olduğundan, Bayan (A)'nın elde etmiş olduğu gerek faiz geliri gerekse alım-satım kazancı Gelir Vergisi Kanununun 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümlerine göre değerlendirilecektir. Dolayısıyla, bu gelirler için Geçici 67 nci maddeye göre tevkifat yapılmayacaktır.

Örnek:

Bayan (A), 13.07.2005 tarihinde ihraç edilen Devlet tahvilini 05.01.2006 tarihinde iktisap etmiş ve bu tahvilleri 02.06.2006 tarihine kadar elinde tutarak (X) Bankasına satmıştır.

Söz konusu tahvilin ihraç tarihi 01.01.2006 tarihinden önce olduğundan, Bayan (A)'nın elde etmiş olduğu alım-satım kazancı Gelir Vergisi Kanununun 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümlerine göre değerlendirilecektir. Bu gelirler için Geçici 67 nci maddeye göre tevkifat yapılmayacaktır.

9. 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler

Geçici 67 nci maddenin (10) numaralı fıkrası uyarınca 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için de bankalar veya aracı kurumlarca tevkifat yapılmayacak olup, bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan gelirler, dar mükellef kurumlar tarafından özel beyanname ile beyan edilecektir.

Örnek:

Bay (A), (X) A.Ş'ye ait hisse senedini 26.12.2005 tarihinde 20.000 YTL'ye satın almış, 17.02.2006 tarihinde ise bu hisse senetlerini 25.000 YTL'ye elden çıkararak 5.000 YTL değer artış kazancı elde etmiştir.

Bay (A), ayrıca 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettiği (Y) A.Ş.'nin hisse senetleri ile ilgili olarak 19.06.2006 tarihinde kar dağıtımı sebebiyle 5.000 YTL kar payı almıştır.

Bay (A), (X) A.Ş.'ye ait hisse senetlerini 01.01.2006 tarihinden önce iktisap ettiği ve kar payları Geçici 67 nci madde kapsamında olmadığı için 2006 yılında elde ettiği kar payı ve değer artışı kazancı dolayısıyla 31.12.2005 tarihinde geçerli olan eski hükümlere göre vergilendirileceğinden, bu gelirleri için Geçici 67 nci maddeye göre tevkifat yapılmayacaktır.

10. Çifte vergilemeyi önleme anlaşmalarının uygulanması

Geçici 67 inci maddede düzenlenmiş olan tevkifat uygulamalarında, tevkifata konu geliri elde etmiş olan kişinin mukim olduğu ülke ile yapılmış ve yürürlükte olan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması hükümleri önem arz etmektedir.

Dar mükellef kişi/kurumların, Geçici 67 nci madde kapsamında Türkiye'deki finansal araçlara kendileri veya yurt dışındaki portföy yönetim şirketleri vasıtasıyla yatırım yapabilmeleri ve çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları hükümlerinden yararlanabilmeleri için vergi kimlik numarası almaları gerekmektedir.

Vergi kimlik numarası alınabilmesi için dar mükellef gerçek kişilerin pasaportlarının noter onaylı bir örneği ya da vergi dairesi yetkililerince onaylanmak üzere, aslı ve fotokopisini, dar mükellef kurumların ise kendi ülkelerinde geçerli kuruluş belgesinin Türkiye'nin o ülkede bulunan temsilciliğince onaylı Türkçe bir örneğini veya yabancı dilde onaylı kuruluş belgesinin tercüme bürolarınca tercüme edilmiş Türkçe bir örneğini ilgili vergi dairesine ibraz etmeleri gerekmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları için nüfus cüzdanının ibrazı yeterli olacaktır.

Ayrıca, bankalar ve aracı kurumlar ile saklamacı kuruluşlar kendilerine işlem yapmak için müracaat eden ancak vergi kimlik numarası ibraz edemeyen yabancı müşterileri için,

07.11.2003 tarih ve 48244 sayılı Genel Yazımız ekinde bulunan "Yabancılar İçin Vergi Kimlik Numarası Talep Formu"nu doldurmak suretiyle toplu olarak vergi kimlik numarası alabileceklerdir.

Bankalar ve aracı kurumların bu şekilde toplu olarak vergi kimlik numarası alabilmeleri için, dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca vergi dairesine sunulması gereken bu belgeleri, "Yabancılar İçin Vergi Kimlik Numarası Talep Formu"na ekleyerek İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Boğaziçi Vergi Dairesi Müdürlüğü'ne göndermeleri gerekmektedir.

Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları hükümlerinden yararlanılabilmesi için ise ilgili ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenerek imzalanmış mukimlik belgesinin aslının ve tercüme bürolarınca tercüme edilmiş örneğinin ilgili vergi dairesine, banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla veya doğrudan ibraz edilmesi gerekmektedir. Bir takvim yılına ilişkin mukimlik belgesi, izleyen yılın dördüncü ayına kadar geçerli olup, söz konusu belgenin her yıl yenilenmesi gerekmektedir.

Vergi dairesince, kişi/kurumun hangi ülkenin mukimi olduğunu da gösterecek şekilde bir kodlama yapılmak suretiyle vergi kimlik numarası oluşturulacak, bu şekilde çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının hükümlerinden yararlanılması mümkün olacaktır.

Ülkemiz ile yapılan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının hükümlerinden yararlanmak suretiyle Türkiye'de elde ettiği kazanca tevkifat uygulanmamasını veya düşük oranda tevkifat uygulanmasını talep eden diğer ülke mukiminin, Anlaşmaya taraf devlette o dönemde mukim olarak tam mükellefiyet esasında tüm dünya kazançları üzerinden vergilendirildiğini belirten, Anlaşmanın 3'üncü maddesinde tanımlanan yetkili makam tarafından düzenlenerek imzalanmış mukimlik belgesinin aslını ve tercüme bürolarınca tercüme edilmiş örneğini tevkifat uygulamasından önce ilgili vergi dairesine, banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla veya doğrudan ibraz etmesi gerekmektedir.Tevkifat uygulamasından önce bu belgenin ibraz edilmemesi halinde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması hükümleri dikkate alınmadan % 15 oranı uygulanmak suretiyle tevkifat yapılacaktır. Ancak bu durumda dahi sonradan söz konusu Mukimlik Belgesinin ibrazı ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması hükümleri ve iç mevzuatımız hükümleri doğrultusunda yersiz olarak tevkif suretiyle alınan verginin iadesi talep edilebilecektir.

Bu durumda iade işlemi, vergi dairesince, gelir sahibine ödenmek üzere tevkifatı yapmakla sorumlu olan banka ve aracı kurum adına yapılacaktır.

Maliye Bakanlığı gerekli gördüğü hallerde, Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları hükümlerinden yararlanacak kişi ve kurumlardan, alım-satımını yaptıkları veya getirisini tahsil ettikleri Türk menkul kıymetleri bakımından, uygulanacak anlaşma hükümlerine göre gerçek hak sahibi (Beneficial owner) olduklarına dair ilgili ispat edici belgelerin ibrazını da isteyebilecektir. Bu belgeleri Maliye Bakanlığının tayin edeceği sürede ibraz etmeyen veya bu belgeler ile veya başkaca bir suretle gerçek hak sahibi olmadığı tespit edilenler bakımından zamanında tahakkuk ve tahsil edilmeyen vergiler için vergi ziyaı doğmuş sayılacaktır.

Ülkemizin bugüne kadar akdettiği anlaşmalar ve anlaşmaların Türkçe metinleri Gelir İdaresi Başkanlığı'nın www.gelirler.gov.tr web sayfasında yer almaktadır.

Tebliğ olunur.

EK-1:Muhtasar Beyanname
EK-2:Adına Tevkifat Yapılanlara Ait Bildirim
EK-3:Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Aracının Başka Banka Veya Aracı Kuruma Aktarım Bildirimi
EK-4:Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Aracının Fiziken Teslim Alınması - Edilmesi Halinde Yapılacak Bildirim

EK 1

Maliye Bakanlığı
Gelir İdaresi
Başkanlığı

MUHTASAR BEYANNAME

(G.V.K Geçici 67 nci Maddesine göre Yapılan Tevkifatlar İçin)

V.D. KODU
(Vergi Dairesince Doldurulacaktır)

1 ……

VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

2 ……

VERGİLENDİRME DÖNEMİ		YILI……	
I. DÖNEM		III. DÖNEM	
II. DÖNEM		IV. DÖNEM	

İL-İLÇE

VERGİ SORUMLUSUNUN

3	Vergi Kimlik Numarası	
4	Ünvanı	
5	E-Posta Adresi	
6	Kanuni Merkez veya İşyeri Adresi	

Posta Kodu | İl/İlçe

Tel No. (İş) (Alan Kodu) | Fax No. (Alan Kodu)

MATRAH VE VERGİ BİLDİRİMİ

	TEVKİFAT YAPILAN KİŞİ / KURUM	SAYISI	MATRAH (Yeni Türk Lirası)	(YKr)	GELİR VERGİSİ KESİNTİSİ TUTARI (Yeni Türk Lirası)	(YKr)
7	Tam Mükellef Gerçek Kişi					
8	Dar Mükellef Gerçek Kişi					
9	Tam Mükellef Kurum					
10	Dar Mükellef Kurum					
11						
12	TOPLAM		a		b	

		(Yeni Türk Lirası)	(YKr)
13	Matrah (a)		
14	Tahakkuk Eden (b)		
15	Ödenecek Vergi		

		(Yeni Türk Lirası)	(YKr)
16	**DAMGA VERGİSİ**		

☐ Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Aktarım Bildirimi *

☐ Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Fiziken Teslim Edilmesi/Alınmasına Yönelik Bildirim *

www.gelirler.gov.tr

İlgili Üçer Aylık Tevkifat Döneminde, Maliye Bakanlığına Yapılacak Olan Yukarıdaki Bildirimlerin Bulunmaması Halinde * İlgili Kutucuklar İşaretlenecektir.

Örnek No.: 1971-a

EK 2

ADINA TEVKİFAT YAPILANLARA AİT BİLDİRİM

Sıra No.	TEVKİFAT YAPILANIN		TEVKİFAT			KESİLEN GELİR VERGİSİ	
	Adı ve Soyadı (Ünvanı)	Vergi Kimlik No.	MATRAHI		Oranı		
			YTL	YKr		YTL	YKr
		TOPLAM					

Örnek No.: 2204-a

EK 3

MENKUL KIYMET VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARACININ BAŞKA BANKA VEYA ARACI KURUMA AKTARIM BİLDİRİMİ

AKTARMAYI YAPAN BANKA / ARACI KURUM	
Ticari Ünvanı	
Vergi Kimlik No.	
Vergi Dairesi	

Aktarmayı Talep Edenin		Aktarılan Menkul Kıymetin			Aktarmanın Yapıldığı Banka/Aracı	Aktarma Yapılanın	
Adı-Soyadı/Ünvanı	Vergi Kimlik No.	Türü	Alış/İhraç Tarihi	Tutarı		Adı-Soyadı/Ünvanı	Vergi Kimlik No.

Örnek No.: 2205-a

EK 4

MENKUL KIYMET VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARACININ FİZİKEN TESLİM ALINMASI - EDİLMESİ HALİNDE YAPILACAK BİLDİRİM

İLGİLİ BANKA / ARACI KURUM	
Ünvanı	
Vergi Kimlik No.	
Vergi Dairesi	

TESLİM EDENİN / ALANIN	
Adı-Soyadı / Ünvanı	
Vergi Kimlik No.	

TESLİM ALINAN MENKUL KIYMETE İLİŞKİN BİLGİLER

Türü	Alış / İhraç Tarihi	Tutarı

TESLİM EDİLEN MENKUL KIYMETE İLİŞKİN BİLGİLER

Türü	Alış / İhraç Tarihi	Tutarı

Örnek No.:2206-a

30 Eylül 2006 Tarihli Resmi Gazete
Sayı: 26305

Maliye Bakanlığından:

Gelir Vergisi Genel Tebliği
(Seri No:258)

Gelir Vergisi Kanununa 5281 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle eklenen Geçici 67 nci maddede, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve katılım bankalarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine yönelik düzenlemelere yer verilmiş olup, söz konusu maddede yer alan hükümlere ilişkin ayrıntılı açıklamalar, 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde**(1)** yapılmıştır.
Öte yandan, tasarrufların vergilendirilmesi konusunda ortaya çıkan gelişmeler ve genel trendler dikkate alınarak hazırlanan 5527 sayılı Kanunla**(2)** Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinde yer alan vergileme esasları yeniden düzenlenmiş, 22/07/2006 tarih ve 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de anılan maddede yer alan bazı kazanç ve iratlardan yapılacak tevkifat oranları belirlenmiştir.

Bu Tebliğde, 5527 sayılı Kanunla Geçici 67 nci maddede yapılan değişiklikler, Bakanlar Kurulu Kararıyla belirlenen tevkifat oranları, Geçici 67 nci maddenin uygulanması ve Eurobondların itfası ile alım-satımından elde edilen getirilerin gerçek kişiler yönünden vergilendirilmesine yönelik olarak Bakanlığımıza iletilen sorunlara ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

1- Yasal Düzenlemeler

Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile ilgili olarak 5527 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeleri de içeren Geçici 67 nci madde aşağıda yer almaktadır.

"Geçici Madde 67 **-** 1) Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;
a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
d) Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler
Üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar. **Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için bu oran % 0 olarak uygulanır.**Aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenir. Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması halinde, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutar tespit edilir. Aynı gün içerisindeki

işlemlerde ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılabilir. Alış ve satış işlemleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınır.

Üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınır. Aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerin tevkifat matrahından mahsup edilir. Dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınarak tevkifat matrahı tespit edilir. Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmaz.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı sahibinin, bu kıymetleri başka bir banka veya aracı kuruma aktarması halinde, söz konusu menkul kıymetlerin alış bedeli ve alış tarihi aktarma yapılan kuruma bildirilir. Aktarmanın başka bir kişi veya kurum adına yapılması halinde, alış bedeli ve alış tarihinin ilgili banka veya aracı kuruma bildirilmesinin yanı sıra işlem Maliye Bakanlığına da bildirilir. Bu bildirimler, başka bir kişi veya kurum adına naklin aynı banka veya aracı kurumun bünyesinde gerçekleştirilmesi veya kıymetin sahibi tarafından fiziken teslim alınması halinde de yapılır.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi halinde alış bedeli olarak, tevsik edilmesi kaydıyla, kıymet sahibinin beyanı esas alınır ve yapılan işlem Maliye Bakanlığına bildirilir.

Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasında ve hisse senetleri kâr paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde bu fıkra hükümleri uygulanmaz. Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler için, Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80 inci madde hükümleri uygulanmaz.

Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmez. Banka ve aracı kurumlar, tevkif ettikleri vergileri şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan eder ve yirmialtıncı günü akşamına kadar öderler.

Bu maddenin uygulaması bakımından banka veya aracı kurumlar (işleme taraf olanlar) kendilerinde bulunan veya ulaştırılan bilgi ve belgeler kapsamında tarhiyattan sorumlu tutulurlar. Bilgilerin eksik veya yanlış olması nedeniyle eksik beyan edilen kısım için bildirimi yapan adına gerekli tarhiyat yapılır.

2) Bu Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç), ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bankalara veya aracı kurumlara alış bedeli tevsik edilmeksizin teslim edilmiş olan menkul kıymetlerin gelirlerinin ödenmesinde ise ödeme banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılsa dahi tevkifat yapılır. Menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, bu işlemdeki itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınır. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

3) Bankalar ile aracı kurumlar, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (hisse senetleri ile (1) numaralı fıkranın altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları hariç) (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tâbi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden % 15 oranında tevkifat yaparlar. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının daha önce bir banka veya aracı kurumdan alınmamış olması halinde, tevkifatın yapılmasında alış bedeli yerine ihraç bedeli esas alınır. Tevkif edilen vergiler (1) numaralı fıkra kapsamında verilecek beyannameye dahil edilmek suretiyle beyan edilir ve ödenir.

4) Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

5) Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz.

6) Bu maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

7) (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmez. Diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirler dahil edilmez. **Söz konusu fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tabi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi veya kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmez.** Ticarî faaliyet kapsamında elde edilen gelirler ticarî kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınır ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, 94 üncü madde kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edilir. Şu kadar ki, (2) ve (3) numaralı fıkralar kapsamında tevkif suretiyle

ödenen verginin, işlemden doğan kazancın tâbi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmı yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmez.

8) Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları **(borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil)** ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulur. Bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler, bu fıkra kapsamı dışındadır.

9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

10) Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

11) Dar mükellefler de dahil olmak üzere, bu madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançları için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir. Beyan edilen gelir üzerinden % 15 oranında vergi hesaplanır.**(2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre bu oran % 10 olarak uygulanır. Yürürlük; 23/07/2006)** Hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilir. Şu kadar ki, mahsup edilemeyen zararlar izleyen takvim yıllarına devredilemez.

12) Bu maddede geçen, "banka" kavramı 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını "aracı kurum" kavramı ise 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade eder.

13) Bu maddede geçen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade eder.

Bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı,

kıymetli madeni ve dövizi alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunur.

14) Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında 2006 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için (1) numaralı fıkrada belirtilen tevkifat oranı sıfır olarak uygulanır. **Tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları bakımından bu madde hükümleri uygulanmaz.** Şu kadar ki banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz.

15) Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin 5281 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmadan önceki 2 numaralı fıkrasında, "Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonu" olarak addolunmuş dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirilmeye ilişkin 31/12/2005 tarihindeki bu statüleri;

a) 31/12/2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle (hisse senetleri hariç) sınırlı olmak üzere bu menkul kıymetlerin tamamı itfa edilinceye kadar,

b) 31/12/2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için ise bu menkul kıymetlerin bu tarihten sonra portföyden ilk çıkış tarihine kadar,

devam eder.

16) Bu madde kapsamına girmeyen ve 01/1/2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

17) Bakanlar Kurulu bu maddede yer alan oranları her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre, ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkilidir.

18) Bu madde hükümlerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemeye, vergiye tabi işlemlere taraf veya aracı olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

19) Bu madde hükümleri 31/12/2015 tarihine kadar uygulanır."

1.1- 5527 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklere İlişkin Açıklamalar

5527 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinde yapılan değişikliklere ilişkin açıklamalar aşağıda gösterilmiştir.

1.1.1- Dar Mükellef Gerçek Kişi ve Kurumlardan Yapılacak Vergi Tevkifatı

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında, banka ve aracı kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler

üzerinden yapmakla yükümlü oldukları % 15 oranındaki tevkifat, dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen gelirlere uygulanmak üzere % 0 olarak belirlenmiştir.

Dolayısıyla, Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası gereğince, dar mükellef gerçek kişi ve kurumların menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarından 07/07/2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlarına sıfır oranında tevkifat uygulanacaktır.

1.1.2- Geçici 67 nci Maddenin (1) Numaralı Fıkra Hükümlerinin Uygulanmayacağı Gelirler

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında bankalar ve aracı kurumlarca tevkifata tabi tutulacak menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlere yer verilmiş, anılan fıkranın altıncı paragrafında ise bu fıkra hükümlerinin uygulanmayacağı gelirler belirlenmiştir.

5527 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeyle, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımından elde edilen gelirler Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat uygulamasına dahil edilmiş, sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler ise tevkifat kapsamı dışına çıkarılmıştır.

5527 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler çerçevesinde, Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkra hükümlerinin uygulanmayacağı gelirler aşağıda gösterilmiştir:

-Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin (Eurobond) alım-satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ve bunların dönemsel getirilerinin tahsili,

-Hisse senetleri kar payları,

-Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,

-Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler

tevkifat kapsamında olmayacaktır.

Ancak, yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirlerin tevkifat kapsamı dışında tutulabilmesi için, satışı yapılan yatırım fonu katılma belgesinin satış tarihi ile alım tarihi arasında geçen 1 yıllık sürede, söz konusu fon katılma belgesinin fon iç tüzüğüne göre sürekli olarak portföyünün en az % 51'inin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşması gerekmektedir.

Değişken fonlarla ilgili olarak ise, Takasbank tarafından günlük olarak açıklanan bilgiler çerçevesinde, fon portföyünün % 51'inin İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören

hisse senetlerinden oluşması şartının ihlal edilmesi durumunda, ertesi günden itibaren söz konusu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler üzerinden tevkifat yapılacaktır. Bu uygulamada, açıklanan bilgilerle ilgili olarak Takasbank'ın sorumluluğu kendisine gelen bilgi-belge ile sınırlıdır.

Ayrıca, Geçici 67 nci maddeye 5527 sayılı Kanunla getirilen hüküm gereğince, tevkifata tabi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmeyecektir.

1.1.3- Portföy Kazançları Üzerinden Yapılacak Vergi Tevkifatı

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (8) numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları da dahil edilmiştir.

1.1.4- Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (14) numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle, tam mükellef kurumlar ile Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi aracılığıyla faaliyette bulunan dar mükellef kurumların (Banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz) aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançlar için tevkifat yapılmamasına ilişkin uygulama sürekli hale getirilmiştir.

Öte yandan, Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında tam ve dar mükellef gerçek/tüzel kişiler tarafından 2006 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için tevkifat oranı sıfır olarak uygulanacaktır. 2007 ve izleyen yıllarda ise 5527 sayılı Kanun ve 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince tevkifat yapılacağı tabiidir.

1.1.5- Yetki

Bakanlar Kurulu, Geçici 67 nci maddede yer alan tevkifat oranlarını her bir kazanç ve irat türü ile bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkili kılınmıştır.

Söz konusu yetkiye dayanılarak hazırlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen tevkifat oranlarına ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2- 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Belirlenen Tevkifat Oranlarına İlişkin Açıklamalar

2.1- Tam Mükellef Gerçek Kişi ve Kurumlar Tarafından Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

Tam mükellef gerçek kişi ve kurumlarca elde edilen Geçici 67 nci maddenin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarında yer alan gelirlere yönelik olarak uygulanmakta olan % 15 oranındaki tevkifat, 23/07/2006 tarihinden itibaren % 10'a indirilmiştir.

Üç Aylık Dönem İçinde Farklı Tevkifat Oranı Uygulanması Durumunda Zarar Mahsubu

257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.4.1.11. Alım-Satım İşlemlerinin Bir Kısmının Zararla Sonuçlanması" başlıklı bölümünde, alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması kaydıyla, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesiyle beyan edilip ödenmesi gereken verginin hesaplanacağı belirtilmiştir.

2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince, 23/07/2006 tarihinden önce gerçekleşen işlemler % 15, bu tarihten itibaren gerçekleşen işlemler ise % 10 oranında tevkifata tabi tutulacaktır.

Dolayısıyla, alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması şartıyla, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemler 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih olan 23/07/2006 öncesi ve sonrası ayrı ayrı konsolide edilmek suretiyle, zarar mahsubu yapılacaktır. Mahsup sonrası kalan tutara, ilgili olduğu dönem kazancına ilişkin tevkifat oranı uygulanarak vergi hesaplanacaktır.

Örnek 1:

Bay (A)'nın, (X) Bankası aracılığıyla yaptığı alım-satım işleminden elde ettiği kar ve zarar aşağıda gösterilmiştir.

				(YTL)
Tarih	**Açıklama**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
10/07/2006	Kar	100	15	15
25/07/2006	Zarar	-70	10	-
28/07/2006	Kar	70	10	7

B.K.K. öncesi dönem kümülatif karı :	100 YTL
Tevkifat oranı :	%15
B.K.K.sonrası dönem kümülatif karı :	0
Tevkifat oranı :	%10
Kümülatif kar :	100 YTL
Hesaplanan Vergi (100 YTL x % 15=) :	15 YTL

Örneğimizde, Bay (A)'nın alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması nedeniyle, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesi sonucu, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de

yayımlandığı tarih olan 23/07/2006 tarihi öncesindeki karlı durumu dikkate alınarak 100 YTL üzerinden % 15 oranında tevkifat yapılacaktır.

Örnek 2:

Bay (A)'nın, (X) Bankası aracılığıyla yaptığı alım-satım işleminden elde ettiği kar ve zarar aşağıda gösterilmiştir.

				(YTL)
Tarih	**Açıklama**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
10/07/2006	Kar	100	15	15
15/07/2006	Zarar	-100	15	-
25/07/2006	Kar	70	10	7
28/07/2006	Kar	60	10	6

B.K.K. öncesi dönem kümülatif karı :	0 YTL
Tevkifat oranı :	%15
B.K.K. sonrası dönem kümülatif karı :	130 YTL
Tevkifat oranı :	%10
Kümülatif kar :	130 YTL
Hesaplanan Vergi (130 YTL x % 10=) :	13 YTL

Örneğimizde, Bay (A)'nın alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması nedeniyle, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesi sonucu, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih olan 23/07/2006 tarihi sonrası karlı durumu dikkate alınarak dönem kümülatif karı olan 130 YTL üzerinden % 10 oranında tevkifat yapılacaktır.

Örnek 3:

Bay (A)'nın, (X) Bankası aracılığıyla yaptığı alım-satım işleminden elde ettiği kar ve zarar aşağıda gösterilmiştir.

				(YTL)
Tarih	**Açıklama**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
10/07/2006	Kar	100	15	15
15/07/2006	Zarar	-70	15	-
25/07/2006	Zarar	-20	10	-
28/07/2006	Kar	60	10	6

B.K.K. öncesi dönem kümülatif karı	30 YTL
Tevkifat oranı	%15
B.K.K. sonrası dönem kümülatif karı	40 YTL
Tevkifat oranı	%10
Hesaplanan Vergi (30 YTLx%15)+(40 YTLx%10)	8,5 YTL

Örneğimizde, Bay (A)'nın alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması nedeniyle, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih olan 23/07/2006 öncesi ve sonrası ayrı ayrı konsolide edilmesi sonucu, yukarıda açıklandığı şekilde vergi hesaplanacaktır.

Örnek 4:

Bay (A)'nın (X) Bankası aracılığıyla yaptığı alım-satım işleminden elde ettiği kar ve zarar aşağıda gösterilmiştir.

				(YTL)
Tarih	**Açıklama**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
10/07/2006	Kar	200	15	30
15/07/2006	Zarar	-70	15	-
25/07/2006	Kar	20	10	2
28/07/2006	Zarar	-60	10	-

B.K.K. öncesi dönem kümülatif karı	130 YTL
Tevkifat oranı	%15
B.K.K. sonrası dönem kümülatif zararı	-40 YTL
Tevkifat oranı	%10
Kümülatif kar	90 YTL
Hesaplanan Vergi (90 YTL x %15=)	13,5 YTL

Örnek 5:

Bay (A)'nın (X) Bankası aracılığıyla yaptığı alım-satım işleminden elde ettiği kar ve zarar aşağıda gösterilmiştir.

				(YTL)
Tarih	**Açıklama**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**

10/07/2006	Zarar	-20	15	-
15/07/2006	Zarar	-70	15	-
25/07/2006	Kar	120	10	12
28/07/2006	Kar	60	10	6

B.K.K.öncesi dönem kümülatif zararı	-90 YTL
Tevkifat oranı	%15
B.K.K. sonrası dönem kümülatif karı	180 YTL
Tevkifat oranı	%10
Kümülatif kar	90 YTL
Hesaplanan Vergi (90 YTL x %10=)	9 YTL

Örnek 6:

Bay (A)'nın (X) Bankası aracılığıyla yaptığı alım-satım işleminden elde ettiği kar ve zarar aşağıda gösterilmiştir.

				(YTL)
Tarih	**Açıklama**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
10/07/2006	Kar	100	15	15
15/07/2006	Zarar	-170	15	-
25/07/2006	Zarar	-120	10	-
28/07/2006	Kar	60	10	6

B.K.K.öncesi dönem kümülatif zararı :	-70 YTL
B.K.K. sonrası dönem kümülatif zararı :	-60 YTL
Kümülatif zarar :	-130 YTL

Örneğimizde, Bay (A)'nın alım-satıma konu menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının aynı türden olması nedeniyle, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih olan 23/07/2006 öncesi ve sonrası ayrı ayrı konsolide edilmesi sonucu oluşan zarar için vergi hesaplanmayacak olup, kümülatif zarar tutarı olan 130 YTL bir sonraki döneme aktarılarak bu dönemde mahsup edilebilecektir.

2.2- Menkul Kıymetler Yatırım Fonları ile Ortaklıklarının Portföy Kazançları Üzerinden Yapılacak Vergi Tevkifatı

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları hariç)

ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulmakta idi.

Söz konusu tevkifat oranı, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 1 inci maddesinin (b) bendi gereğince yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenleme çerçevesinde; Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden 01/01/2006 tarihinden 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23/07/2006 tarihine kadar % 15 oranında, 23/07/2006 tarihinden 01/10/2006 tarihine kadar % 10 oranında, 01/10/2006 tarihinden itibaren ise % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Dolayısıyla, bu fon ve ortaklıkların portföy kazançlarına, yukarıda belirtilen tarihler itibarıyla belirlenecek kıst dönemler dikkate alınarak, bu kıst dönemlere ilişkin tevkifat oranları uygulanacaktır.

Ancak, portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına "borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları" 5527 sayılı Kanun gereğince 01/10/2006 tarihinden itibaren dahil edileceğinden, söz konusu fonların portföy kazançları üzerinden de 01/10/2006 tarihinden itibaren % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının gerek 01/01/2006 tarihinden önce, gerekse bu tarihten sonra oluşan portföy kazançları üzerinden 01/10/2006 tarihinden itibaren % 0 oranında tevkifat yapılacaktır. Öte yandan, söz konusu fon/ortaklıkların 31/12/2005 tarihinde mevcut olan portföyleri ile ilgili olarak 01/01/2006- 01/10/2006 tarihleri arasında oluşan portföy kazançları üzerinden 257 Seri No.lu Tebliğin "7. Menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının vergilendirilmesi" başlıklı bölümünde açıklandığı üzere, eski hükümler çerçevesinde tevkifat yapılacağı tabiidir.

Diğer taraftan, 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "7.2 Dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirilmesi" başlıklı bölümünde açıklandığı üzere, 31/12/2005 tarihine kadar Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonu olarak addolunan dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının vergilendirme açısından bu statülerinin 31/12/2005 tarihli portföyleri ile ilgili olarak devam edeceği, mezkur fonlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifat yapılmayacağı, vergilendirmenin 31/12/2005 tarihinde geçerli olan hükümlere göre yapılacağı belirtilmiştir.

Geçiş dönemi için fon statüleri devam ettirilen dar mükellefiyete tabi yatırım fonlarının Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonu olarak değerlendirilmesi söz konusu olmadığından, bu portföy boşalıncaya kadar 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirtildiği şekilde, eski hükümlere göre vergilendirme devam edecektir.

2.3- Menkul Kıymetler Yatırım Fonları ile Ortaklıklarının Gelirleri Üzerinden Yapılacak Vergi Tevkifatı

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının, Geçici 67 nci maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen gelirleri üzerinden % 15 oranında tevkifat yapılmakta idi.

Söz konusu tevkifat oranı, 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 1 inci maddesinin (c) bendi gereğince yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenleme çerçevesinde; Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının Geçici 67 nci maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen gelirleri üzerinden 01/01/2006 tarihinden 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23/07/2006 tarihine kadar % 15 oranında, 23/07/2006 tarihinden 01/10/2006 tarihine kadar % 10 oranında, 01/10/2006 tarihinden itibaren ise % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Ancak, portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına "borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları" 5527 sayılı Kanun gereğince 01/10/2006 tarihinden itibaren dahil edileceğinden, söz konusu fonların portföy kazançları üzerinden 01/10/2006 tarihinden itibaren yapılacak % 0 oranındaki tevkifat uygulamasına paralel olarak, bu fon/ortaklıkların Geçici 67 nci maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen gelirleri üzerinden de 01/10/2006 tarihinden itibaren % 0 oranında tevkifat yapılacaktır.

Emeklilik yatırım fonları Geçici 67 nci madde kapsamında vergilendirilmediğinden, öteden beri devam ettiği şekilde, gerek fon bünyesinde, gerekse fonun gelirleri üzerinden söz konusu madde kapsamında tevkifat yapılmayacaktır.

2.4- Menkul Kıymetler Yatırım Fonları Katılma Belgeleri ile Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetlerinden Elde Edilen Gelirler

Bilindiği üzere 5527 sayılı Kanunla, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının altıncı paragrafında yapılan değişiklikle, 01/10/2006 tarihinden itibaren Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi ve menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım satımı tevkifat kapsamına alınmıştır.

Mevcut durumda bu fonların katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesinden elde edilen gelirler ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin alım-satımından elde edilen kazançların katılımcı nezdinde vergilendirilmediği göz önüne alındığında, 01/10/2006 tarihinden itibaren yapılacak % 10'luk tevkifat uygulamasında, yatırımcıların bu tarihten önce iktisap ettikleri yatırım fonları katılma belgeleri için; Eylül ayının son işlem gününde ilgili yatırım fonu katılma belgesinin kapanış fiyatı, yatırım ortaklığı hisse senetleri için ise; bu hisse senetlerinin Eylül ayının son işlem gününde borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyatı, alış maliyeti olarak dikkate alınacaktır.

Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılması ile ilgili olarak, bir yıllık sürenin hesaplanmasında, katılma belgesinin iktisap tarihinin esas alınması gerekmektedir.

2.5- İhtiyari Beyanda Uygulanacak Vergi Oranı

5527 sayılı Kanunla, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (11) numaralı fıkrasında yer alan oran 23/07/2006 tarihinden geçerli olmak üzere % 10'a indirilmiştir.

Bilindiği üzere, Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibarıyla verilecek yıllık beyannamede beyan edilen gelire % 15'lik tek oran uygulanmaktaydı.

Yapılan düzenlemeyle, söz konusu oran % 10'a indirilmiş olup, 2006 yılına ilişkin olarak verilecek beyannamede, beyan edilen gelir kıst dönemler itibarıyla hesaplanarak, 23/07/2006 tarihi öncesi kıst döneme ilişkin % 15'lik oran, söz konusu tarih sonrası kıst döneme ilişkin olarak da % 10'luk oran uygulanacaktır.

Örnek 1:

Bay (A)'nın, 2006 yılında (X) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu menkul kıymet alım-satımına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

					(YTL)
Tarih	**Menkul Kıymet Türü**	**Kar/Zarar**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
Şubat 2006	Hisse Senedi	100	100	15	15
Mart 2006	Tahvil	200	200	15	30
Nisan 2006	Hisse Senedi	50	50	15	7,5
Mayıs 2006	Tahvil	-150	-	15	-
Ağustos 2006	Hisse Senedi	150	150	10	15
Eylül 2006	Tahvil	-100	-	10	-
Ekim 2006	Hisse Senedi	-100	-	10	-
Kasım 2006	Tahvil	-100	-	10	-

Örneğimizde, Bay (A)'nın ihtiyari beyanname vermesi durumunda; aynı türden menkul kıymetlere ilişkin yıl içinde oluşan zararlar mahsup edilebilecektir. Dolayısıyla, değişken getirili hisse senetleri ile sabit getirili tahvillerin alım-satımından doğan kar/zarar işlemlerinin kendi içerisinde mahsubu sonucu vergiye tabi kazanç belirlenecek olup, bu kazancın 23/07/2006 tarihine kadar olan kısmına % 15, bu tarihten sonraki kısmına ise % 10 oranı uygulanarak, hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilecektir.

Bu durumda hesaplama aşağıdaki gibi olacaktır.

							(YTL)
Menkul Kıymetin Türü	**Kar Zarar**	**Beyan Edilen Gelir**	**Vergi Oranı (%)**	**Hesaplanan Vergi**	**Toplam**	**Yıl İçinde Tevkif Edilen Vergi**	**İade Tutarı**
Hisse Senedi	200	150	15	22,5	27,5	37,5	10
		50	10	5			
Tahvil	- 150	0	-	-	-	30	30

Bay (A)'nın 2006 yılında hisse senetlerinin alım-satımından elde ettiği 200 YTL tutarındaki karın 150 YTL'lik kısmının söz konusu Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23/07/2006 öncesi döneme, 50 YTL'lik kısmının ise bu tarihten sonraki döneme ilişkin olması nedeniyle farklı vergi oranları uygulanmıştır.

Örnek 2:

Bay (A)'nın, 2006 yılında (X) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu menkul kıymet alım-satımına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

					(YTL)
Tarih	**Menkul Kıymet Türü**	**Kar/Zarar**	**Tevkifat Matrahı**	**Tevkifat Oranı (%)**	**Vergi**
Şubat 2006	Hisse Senedi	180	180	15	27
Mart 2006	Tahvil	200	200	15	30
Nisan 2006	Hisse Senedi	50	50	15	7,5
Mayıs 2006	Tahvil	-150	-	15	-
Ağustos 2006	Hisse Senedi	100	100	10	10
Eylül 2006	Tahvil	-100	-	10	-
Ekim 2006	Hisse Senedi	-100	-	10	-
Kasım 2006	Tahvil	100	-	10	-

Bu durumda benzer hesaplama aşağıdaki gibi olacaktır.

						(YTL)
Menkul Kıymetin Türü	**Kar Zarar**	**Beyan Edilen Gelir**	**Vergi Oranı (%)**	**Hesaplanan Vergi**	**Yıl İçinde Tevkif Edilen Vergi**	**İade Tutarı**
Hisse Senedi	230	230	15	34,5	44,5	10
Tahvil	50	50	15	7,5	30	22,5

Bay (A)'nın 2006 yılında tahvil alım-satımından elde ettiği 50 YTL'lik karın, Bakanlar Kurulu Kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 23/07/2006 öncesi döneme ilişkin olması nedeniyle beyan edilen gelire % 15'lik oran uygulanmıştır.

Öte yandan, 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.4.1.12. İhtiyari beyan" bölümünde yer alan açıklamalar gereğince, beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergilerin mahsubu sonucunda kalan tutarlar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilecektir. Mahsup ve iadenin yapılabilmesi için tevkif yoluyla kesilen vergilerin beyannameye dahil edilen kazançlara ilişkin olması şarttır.

3- Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar

3.1- Veraset Yoluyla veya İvazsız Olarak Edinilen Menkul Kıymetlerde Alış Bedeli Olarak Dikkate Alınacak Tutar

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkra hükmü ile bankalar ve aracı kurumlar, alım-satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden vergi tevkifatı yapmakla sorumlu tutulmuşlardır.

Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinde, veraset ve intikal vergisi matrahının, intikal eden malların Vergi Usul Kanununa göre bulunan değerleri olduğu belirtilmiştir.

Vergi Usul Kanununun 294 üncü maddesine göre bir vergiye matrah olan servet veya servet unsuru mahiyetindeki hisse senetleri ve tahviller borsa rayici ile, borsada kayıtlı olmayanlar ise emsal bedeliyle değerlenmektedir.

Bu durumda, mirasçılara veraset yoluyla intikal eden hisse senedi ve tahviller ölüm tarihinde, diğer suretle vuku bulan bedelsiz intikallerde ise bu kıymetler hukuken iktisap edildiği tarihte elde edilmiş kabul edilecek ve söz konusu kıymetlerin alış bedeli olarak da miras bırakanın ölümü veya hukuki iktisabın gerçekleştiği tarihteki borsa rayici, borsaya kayıtlı olmayanlar için ise bu tarihteki emsal bedeli esas alınacaktır.

Buna göre, veraset yoluyla iktisap edilen Geçici 67 nci madde kapsamındaki menkul kıymetlerin varislerce satılması halinde, satış bedeli ile yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan alış bedeli arasındaki fark üzerinden, Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Hisse senetlerinin 01/01/2006 tarihinden önce intikal etmiş olması halinde ise, mirasçılar tarafından elde edilen değer artışı kazançları için 31/12/2005 tarihinde geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

Veraset yoluyla iktisap edilen tahvil ve Hazine bonolarının 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olması halinde, bu kıymetlerin iktisap edildiği tarihe bakılmaksızın 31/12/2005 tarihinde geçerli olan hükümlere göre vergilendirme yapılacaktır.

3.2- Ödünç İşlemlerinden Elde Edilen Gelirler Üzerinden Yapılacak Tevkifat

Bilindiği üzere, Geçici 67 nci maddenin uygulamasıyla ilgili olarak yayımlanan 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.4.4. Ödünç işlemlerinde tevkifat matrahı" başlıklı bölümünde, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemine konu olması halinde ödünç veren tarafın lehine kalan tutar üzerinden tevkifat yapılacağı belirtilmiştir. Ödünç işlemine konu olan ve ödünç alanın da elden çıkarmış olduğu hisse senetlerine ilişkin olarak bir temettü dağıtımı yapılması durumunda, ödünç sözleşmesi uyarınca, ödünç alan tarafından ödünç verene, temettü kaybını telafi etmek amacıyla ödeme yapılabilmektedir. Temettü ödemeleri Geçici 67 nci madde kapsamına girmemekle birlikte söz konusu gelir

(temettü telafi tazminatı), ödünç veren tarafın lehine kalan bir gelir niteliği taşıdığından Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulacaktır.

3.3- Menkul Kıymetler Yatırım Fon ve Ortaklıklarında Giderlerin Dağıtımı

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıkları 31/12/2005 tarihinde mevcut olan portföylerini, bu tarihten sonra alıp satacakları menkul kıymetlerden ayrı olarak izlemek zorundadırlar.

Bu durumda, fon ve ortaklıkların genel giderleri (fon yönetim ücretleri vb.) yukarıdaki şekilde izlenen portföy kısımlarının toplam portföy bileşimi ağırlığına göre dağıtılacaktır. İlgili portföy bileşiminde yer alan menkul kıymetlerle doğrudan ilişkilendirilen giderler ise, sadece ilgili kısım portföy kazançlarından indirilecektir.

Örnek:

(X) menkul kıymetler yatırım fonunun 15/03/2006 tarihinde, 31/12/2005 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmiş menkul kıymetlerle ilgili I. Kısım portföyü 4.000.000 YTL, 01/10/2006 tarihine kadar alım-satımı yapılan menkul kıymetlerden oluşan II. Kısım portföyü 6.000.000 YTL olmak üzere toplam 10.000.000 YTL'lik portföy bileşimi bulunmaktadır.

Anılan Fon, ilgili dönemde 50.000 YTL fon yönetim ücreti ödemiş ve II. Kısım portföyde bulunan menkul kıymetlerle ilgili olarak 1.000 YTL gider yapmıştır.

Bu durumda, I. Kısım toplam portföy bileşiminin % 40'ını, II. Kısım ise % 60'ını oluşturmaktadır. Dolayısıyla, fon yönetim ücretinin 20.000 YTL'si Portföyün I. Kısmı; 30.000 YTL'si ise II. Kısmı ile ilişkilendirilecektir.

			(YTL)
	Portföy Bileşimi	**Oran(%)**	**Genel Giderler**
I.Kısım Portföy	4.000.000	40	20.000
II.Kısım Portföy	6.000.000	60	30.000
TOPLAM	10.000.000	100	50.000

II. Kısım portföyde bulunan menkul kıymetlerle ilgili olarak yapılan 1.000 YTL gider ise sadece ilgili portföyle ilişkilendirilecektir.

3.4- İlk Giren İlk Çıkar ve Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemlerinin Uygulanması

257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.4.1.2. Aynı menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması" başlıklı bölümünde, aynı menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması durumunda ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin belirleneceği, aynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde ağırlıklı ortalama fiyat bilgisinin dikkate alınabileceği, ancak tevkifat matrahının ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirleneceği açıklanmıştır.

Söz konusu maliyet yöntemleri, sadece 01/01/2006 tarihinden sonra iktisap edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması durumunda uygulanacak olup, 31/12/2005 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının maliyet hesaplama yöntemine dahil edilmemesi ve bu kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanması gerekmektedir.

3.4.1- Ağırlıklı Ortalama Yöntemine Göre Maliyeti Hesaplanan Menkul Kıymetlerin Ertesi Güne Devri

Tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin tespitinde, ağırlıklı ortalama yönteminin seçildiği ve menkul kıymetlerin tamamının aynı gün içinde satılmayarak ertesi güne devredildiği durumlarda, menkul kıymetlerin maliyet bilgisi olarak izleyen günlere, ağırlıklı ortalama maliyet yöntemine göre hesaplanan tutarlar aktarılacaktır.

3.4.2- İşlemden Sonra Eski Tarihli Menkul Kıymetlerin Virmanlanması

Tevkifat matrahı hesaplanarak işlemin tamamlanmasından sonra, bu hesaplamayı etkileyecek olan geçmiş tarihli bir menkul kıymetin müşteri portföyüne dahil olması veya virmanın geç ulaşması durumunda, geriye dönülerek düzeltme işlemi yapılmasına, yani tevkifat matrahının portföye dahil olan menkul kıymetler de dikkate alınmak suretiyle yeniden hesaplanmasına gerek bulunmamaktadır.

3.4.3- Hatalı İşlemler ve Düzeltilmesi

Tevkifat matrahının belirlenmesinde yanlış müşteri hesabına kayıt, hatalı fiyat veya miktar girişi gibi hatalı işlemlerin tespit edilmesi durumunda söz konusu işlemlerin geriye dönük olarak düzeltilmesi, izleyen işlemlerin bu düzeltilmiş bilgiler doğrultusunda yapılması gerekmektedir.

Hatalı işlemin ilgili döneme ilişkin beyanname verildikten sonra tespit edilmesi durumunda ise Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde düzeltme beyannamesi verilmesi mümkün bulunmaktadır.

3.4.4- Maliyet Hesaplama Yönteminin Değiştirilmesi

Bir banka veya aracı kurumda gün içinde yapılan alım-satım işlemleri için seçilmiş olan maliyet hesaplama yönteminin, müşterinin ilgili banka/aracı kurumdaki portföyünde yer alan menkul kıymetler tamamen elden çıkarılıncaya kadar değiştirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

3.4.5- Virman İşlemlerinde İlk Giren İlk Çıkar Yönteminin Uygulanması

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının bir banka veya aracı kurumdaki bir hesaptan herhangi bir banka veya aracı kuruma naklinin istenmesi durumunda (virman işlemleri) nakli gerçekleştirilecek olan kıymet ilk giren ilk çıkar yöntemine göre tespit edilecektir.

3.4.6- Virman İşlemlerinde Tevkifat

Bilindiği üzere, Geçici 67 nci maddenin uygulamasıyla ilgili olarak yayımlanan 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.8. Maliye Bakanlığına yapılacak bildirimler" başlıklı bölümünde, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının müşterilerin talimatıyla mülkiyet devrini öngörecek şekilde diğer bir müşteri hesabına aktarılması işlemlerinin vergilendirme açısından alım-satım işlemi kabul edilerek tevkifata tabi tutulacağı, tevkifata tabi tutulan bu işlemlerin ayrıca Maliye Bakanlığına bildirilmesine gerek bulunmadığı belirtilmiştir.

Buna göre, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının, bir sözleşmeye dayanarak teminat gösterilmesi veya ödünç işlemlerine konu olması durumları dışında, müşterilerin talimatıyla diğer bir müşteri hesabına aktarılması işlemleri mülkiyetin devri kabul edilerek tevkifat yapılacaktır.

3.5- Aynı Tür Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçları Sınıflandırması

257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.4.1.11. Alım-Satım İşlemlerinin Bir Kısmının Zararla Sonuçlanması" başlıklı bölümünde, Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrasında, üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım-satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemlerin tek bir işlem olarak dikkate alınacağı belirtilerek, aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının gruplandırılmasında esas alınmak üzere üç sınıf ihdas edilmiştir.

Söz konusu sınıflandırmanın yapılmasında dövize, altına veya başka bir değere endeksli olma niteliği göz ardı edilerek, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının temelde ne tür getiriye (sabit/değişken) sahip olduğu dikkate alınmıştır.

Dolayısıyla, literatürde "Sabit Getirili Menkul Kıymetler" içerisinde yer alan tahvil ve bonoların değişken faizli, dövize, altına veya başka bir değere endeksli olması durumu değiştirmeyeceğinden, söz konusu tahvil ve bonoların da sabit getirili menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, 5527 sayılı Kanun ve 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılan düzenlemeler çerçevesinde, aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları sınıflandırmasında, "Yatırım Fonları Katılma Belgeleri" ayrı bir sınıf olarak değerlendirilecektir.

3.6- Yabancı Para Cinsinden İhraç Edilen Menkul Kıymetlerde Tevkifat Matrahının Tespiti

257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.4.1.9. Yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları" başlıklı bölümünde; tevkifat matrahı belirlenirken kur olarak, işlem anında kullanılan kurun, böyle bir kurun bulunmadığı hallerde ise T.C. Merkez Bankası (TCMB) döviz alış kurunun esas alınacağı belirtilmiştir.

Dolayısıyla, yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili olarak yapılan ve işlem anında kuru bulunmayan alış ve satış işlemlerinde, TCMB döviz alış kurunun dikkate alınması gerekmektedir.

3.7- Fiziken Teslimlerde Maliyet Bildirimi

257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.4.1.14. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi" başlıklı bölümünde; menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi halinde alış bedeli olarak, tevsik edilmesi kaydıyla, kıymet sahibinin beyanının esas alınacağı ve kıymetin alış tarihi veya bedelinin tevsik edilmesinde, aracı kurum veya bankalar tarafından ya da ihracı gerçekleştiren kurum tarafından düzenlenen belgelerin kullanılacağı belirtilmiştir.

Ancak, alış bedelinin tevsik edilemediği fiziken teslimlerde menkul kıymetin alış bedeli olarak, bu kıymetin teslim alındığı yılda, fiziken teslim tarihine kadar borsada işlem gördüğü günün son seansında alındığı kabul edilecek olup, bu seansta oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi, borsada işlem görmemesi durumunda ise bir yıl önce alındığı kabul edilerek yine bu yıl içinde işlem gördüğü son seansta oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi esas alınacaktır.

Diğer taraftan, söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak alış bedelinin, yukarıdaki şekilde belirlenememiş olması durumunda, yargı mercilerince bilirkişi raporuna göre tespit edilmiş bir değerin bulunması halinde alış bedeli olarak bu değer esas alınabilecektir.

3.8- Tezgah üstü İşlemlerde Maliyet Bildirimi

Menkul kıymetlerin tezgah üstü işlemlerde tevkifat uygulamasında esas alınacak alış maliyeti ve işlem fiyatı konusunda 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.1.1.4 Tezgah üstü işlemlerde tevkifat" başlıklı bölümünde gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Buna göre, yapılacak virmanlarda müşterinin yazılı olarak bildirdiği fiyat, söz konusu menkul kıymetin işlem fiyatı (alıcı için ise alış maliyeti) olarak kabul edilecektir. Söz konusu fiyat, menkul kıymetin virman işleminin gerçekleştiği günden önceki günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyatının % 10 altında/üzerinde olabilecektir. Ancak, yazılı olarak bildirilen fiyatın % 10'luk marjı aşması halinde, söz konusu menkul kıymetin virman işleminin gerçekleştiği günden önceki günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyatı esas alınacaktır.

Diğer taraftan, müşterilerin herhangi bir fiyat bildirmediği virman işlemlerinde, ilgili menkul kıymetin o gün işlem görmemesi halinde, virman gününden bir önceki günde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) ikinci seansta (ikinci seansta işlem görmemesi halinde ilk seansta) oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgilerinin dikkate alınması gerekmektedir. Menkul kıymetin, İMKB' de bir önceki gün içinde de işlem görmemesi halinde hisse senetleri için son işlem gördüğü günde oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisinin, Devlet tahvili ve hazine bonoları için ise T.C. Merkez Bankasınca açıklanan fiyatların dikkate alınması gerekmektedir.

3.9- Mukimlik Belgesinin İbrazı

257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "10. Çifte Vergilemeyi Önleme Anlaşmalarının Uygulanması" başlıklı bölümünde, dar mükellef gerçek kişi ve kurumların, Geçici 67 nci madde kapsamında Türkiye'deki finansal araçlara kendileri veya yurt dışındaki portföy yönetim şirketleri vasıtasıyla yatırım yapabilmeleri ve çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları hükümlerinden yararlanabilmeleri için vergi kimlik numarası almaları gerektiği belirtilmiş ve vergi kimlik numarası alınabilmesi için ilgili vergi dairesine ibraz edilmesi gereken belgeler açıklanmıştır.

Öte yandan, 5527 sayılı Kanunla, 07/07/2006 tarihinden itibaren, dar mükellef kişi ve kurumların finansal araçlardan Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlarına uygulanacak tevkifat oranı % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Dolayısıyla, dar mükellef gerçek kişilerin anılan Tebliğin (10) numaralı bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde vergi kimlik numarası almalarının yanısıra, söz konusu gelirlerine % 0 oranında tevkifat uygulanabilmesi için, ilgili ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenerek imzalanmış mukimlik belgesinin aslının ve tercüme bürolarınca tercüme edilmiş örneğinin, banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla veya doğrudan ilgili vergi dairesine (Boğaziçi Vergi Dairesi) ibraz edilmesi gerekmektedir.

Ancak, dar mükellef kurumların söz konusu gelirlerine % 0 oranında tevkifat uygulanabilmesi için 01/01/2007 tarihine kadar uygulanmak üzere, bu kurumların kendi ülkelerinde geçerli kuruluş belgesinin Türkiye'nin o ülkede bulunan temsilciliğince onaylı Türkçe bir örneğini veya yabancı dilde onaylı kuruluş belgesinin tercüme bürolarınca tercüme edilmiş Türkçe bir örneğinin ibrazı yeterli olup, bu tarihten itibaren ise mukimlik belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, 01/01/2007 tarihinden itibaren mukimlik belgesi ibraz eden dar mükellef kurumlar için yeniden vergi kimlik numarası alınmasına gerek bulunmayıp, mevcut numaralar kurumun hangi ülkenin mukimi olduğunu gösterecek şekilde kodlama yapılmak suretiyle revize edilecektir.

Öte yandan, anılan Tebliğin (10) numaralı bölümünde; bir takvim yılına ilişkin mukimlik belgesinin, izleyen yılın dördüncü ayına kadar geçerli olduğu ve söz konusu belgenin her yıl yenilenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu belge, dar mükellef gerçek kişiler tarafından her yıl yenilenecek olup, dar mükellef kurumlar tarafından ise üç yılda bir yenilenecektir.

3.10- Tevkifat Oranının Uygulamasında Esas Alınacak Tarih

257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2.6. Tevkifat Dönemi" başlıklı bölümünde, Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bankalar ve aracı kurumlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla tevkifat yapılacağı, tevkifat matrahı tespit edilirken işlem günündeki bilgilerin esas alınacağı, ancak tevkifatın alım-satıma ilişkin takas tarihinde yapılacağı belirtilmiştir.

Dolayısıyla, tevkifat matrahı tespit edilirken işlem günündeki bilgiler esas alındığından, uygulanacak tevkifat oranının belirlenmesinde de işlem tarihinde yürürlükte olan oranın dikkate alınması gerekmektedir.

4- Diğer Hususlar

4.1- 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin "2.4.1.13 Virman İşlemlerinde Tarih ve Maliyet Bildirimi" başlıklı bölümünün üçüncü paragrafında, kuponlu menkul kıymetlerde bildirilecek bedelin kirli alış fiyatı olacağı, söz konusu menkul kıymetlerle ilgili olarak virmandan sonra yapılacak işlemlerde işleme aracılık yapan banka veya aracı kurumun, kendisine virman edilen kirli fiyat üzerinden temiz işlem fiyatı ve varsa kupon başına fazla ödeme tutarını hesaplamak suretiyle tevkifat matrahına ulaşacağı belirtilmiştir.

Menkul kıymetlerin virman edilmesi halinde tevkifat matrahı hesaplanırken, *kupon başına indirilen fazla ödeme tutarlarının* 257 Seri No.lu Tebliğ eki "Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Aracının Başka Banka veya Aracı Kuruma Aktarım Bildirimi" ndeki "Aktarılan Menkul Kıymetin Tutarı" sütununda ayrıca belirtilmesi gerekmekte olup, söz konusu bildirim, kupon başına indirilen fazla ödeme tutarlarını da içerecek şekilde bu Tebliğ ekinde yeniden düzenlenmiştir.

4.2- 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin "8. 01/01/2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Tahvil ve Bonolardan Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi" başlıklı bölümünün üçüncü paragrafında, 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nev'i tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin, dar mükellef kurumlar tarafından özel beyanname ile beyan edileceği ve söz konusu menkul kıymetlerin elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerin de bu beyannameye dahil edilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu kapsamda, beyannameye dahil edilmesi zorunlu olan "elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler" ifadesinden anlaşılması gereken; söz konusu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleridir. Dolayısıyla, dar mükellef kurumlar tarafından verilecek özel beyannamelere henüz satışı gerçekleşmemiş olan menkul kıymetlerin elde tutulması nedeniyle oluşan değer farklılığının eklenmesi söz konusu değildir.

4.3- 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin "2.1.1.5 Takasbank- Merkezi Kayıt Kuruluşu dışındaki saklamacı kuruluşlardan saklama hizmeti alan yatırımcı talimatlarını yerine getiren banka ve aracı kurumların yapacağı işlemler" başlıklı bölümünün son paragrafında, işlem talimatı veren müşterinin, işlem talimatı verirken veya bu tarihten önce yapacağı bir sözleşme ile bundan böyle kendisi adına yapılacak tüm işlemleri için Takasbank-Merkezi Kayıt Kuruluşu dışında bir saklamacı kuruluştan saklama hizmeti aldığını ve bu işleme ilişkin tevkifatın kendisinin saklamacı kuruluşunca yerine getirileceğini yazılı olarak belirtmemesi halinde, söz konusu işleme ilişkin tevkifat yükümlülüğünün, 257 Seri No.lu Tebliğde belirtilen genel esaslara göre banka veya aracı kurum tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Müşteri tarafından bildirimin yapılmadığı durumlarda, söz konusu yazılı bildirimin bu müşteriye saklama hizmeti veren saklamacı kuruluş tarafından yapılması da mümkün bulunmaktadır.

4.4- Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesi, bu maddenin uygulanmasına ilişkin olarak yayımlanan 257 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ve bu Tebliğde yer alan "alım-satım kazançları" ifadesinden; Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarında söz edilen "sermaye değer artış kazançları" anlaşılacaktır.

4.5- Geçici 67 nci maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında, bankalar veya aracı kurumlarca yapılacak tevkifat, elde edilmesine aracılık ettikleri kazançlar ile ilgilidir. Dolayısıyla, bu kurumların kendi portföylerinde bulunan menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçlarından elde ettikleri kazançlar tevkifat kapsamında olmayacaktır.

Bu çerçevede, bir bankanın kurucusu olduğu yatırım fonlarının satımına başka bir banka/aracı kurumun aracılık etmesi halinde, tevkifat yapma sorumluluğu aracı banka/kurumlar tarafından yerine getirilecektir. Dolayısıyla, fon kurucusu banka tarafından aracı bankalara fon satışında tevkifat yapılmayacak, ancak aracı bankalar aracılığıyla fon alan yatırımcıların alım-satımlarında aracı bankalar tarafından tevkifat yapılacaktır.

4.6- 18/06/1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile yürürlükten kaldırıldığından, Geçici 67 nci maddenin 12 numaralı fıkrasında geçen banka kavramı, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında faaliyette bulunan bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını ifade etmektedir.

5- Hazine Tarafından Yurt Dışında İhraç Edilen Menkul Kıymetlerden Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi

5.1- Yasal Düzenlemeler

Gelirin toplanması ve beyanı ile yıllık beyanname verilmeyen haller, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bir kısım gelirlerin beyannameye dahil edilip edilmeyeceği hususları, Gelir Vergisi Kanununun 85 ve 86 ncı maddelerinde, Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirleri ile bu kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlara yönelik hükümler ise aynı Kanunun 75, 76, mükerrer 80 ve 81 ile Geçici 59 uncu maddelerinde düzenlenmiştir.

Söz konusu maddelerdeki düzenlemelere aşağıda yer verilmiştir:

"Gelirin toplanması ve beyan
Madde 85- Mükellefler, ikinci maddede yazılı kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratları için bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça yıllık beyanname verirler. Bu Kanuna göre beyanı gereken gelirlerin yıllık beyannamede toplanması zorunludur.
Tacirlerle çiftçiler ve serbest meslek erbabı ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden kazanç temin etmemiş olsalar bile, yıllık beyanname verirler. Bu hüküm şirketlerin faaliyet ve tasfiye dönemlerine şamil olmak üzere kollektif şirket ortakları ile komanditeler hakkında da uygulanır.
Yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlar:
1.Mükellefin bunları Türkiye'de hesaplarına intikal ettirdiği yılda;
2.Türkiye'de hesaplara intikal ettirilmemesinin mükellefin iradesi dışındaki sebeplerden ileri geldiği tevsik olunan hallerde, mükellefin bunlara tasarruf edebildiği yılda;
elde edilmiş sayılır.

Toplama yapılmayan haller
Madde 86- Aşağıda belirtilen gelirler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

1.Tam mükellefiyette;

a) Gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar, bu Kanunun 75 inci maddesinin (15) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,
b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2006 yılı beyan haddi 18.000 YTL) aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dahil),
c) Vergiye tabi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye'de tevkifata

tabi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,
d) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 600 milyon lirayı (2005/9826 sayılı B.K.K. ile 2006 takvim yılı gelirlerine uygulanmak üzere 875 YTL) aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.

2. Dar mükellefiyette, tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar.

Geçici Madde 59- 31/12/2007 tarihine kadar, 26/07/2001-31/12/2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvilleri ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazançlar toplamının; 2001 yılında 50 milyar lirası, 2002 ve izleyen yıllarda bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl için belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmasıyla bulunacak tutar gelir vergisinden müstesnadır. Bu istisnadan yararlananlar, mükerrer 80 inci ve geçici 56 ncı maddelerde yer alan istisnalardan ayrıca yararlanamaz.

Ticari işletmelere ait olan bu tür gelirler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz."

Ayrıca Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının 5 numaralı bendinde, her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerin menkul sermaye iradı olduğu belirtilmiştir.

Yine aynı Kanunun "İrat sayılmayan haller" başlıklı 76 ncı maddesinde de 75 inci maddenin ikinci fıkrasının 5, 6, 7, 12 ve 14 numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarına (döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kar payları, dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç) indirim oranının uygulanması suretiyle bulunacak kısmın, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin hükümler ise Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80 ve müteakip maddelerinde yer almaktadır.

Bu hükümler çerçevesinde Eurobondlardan elde edilen itfa gelirleri ile alım-satım kazançlarının vergilendirilmesi aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

5.2- Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinde; ticari, zirai veya mesleki faaliyet dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden oluşan sermaye dolayısıyla elde edilen kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradı olarak değerlendirilmekte olup, yukarıda da belirtildiği üzere, her nev'i tahvil ve Hazine bonosu faizleri menkul sermaye iradı olarak kabul edilmektedir.

Vergi uygulaması bakımından, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetler de (Eurobond) Devlet tahvili ve Hazine bonosu gibi değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda, Eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin 7/a bendine göre % 0 (Sıfır) oranında tevkifata tabi tutulmakta olup, vergi uygulamasında tevkifat oranı sıfır olarak belirlenmiş kazançlar tevkifatlı kabul edilmektedir.

Eurobondların döviz cinsinden ihraç edilmesi nedeniyle elde edilen faiz gelirlerine indirim oranı uygulanmamaktadır.

Geçici 59 uncu madde hükmüne göre, 31/12/2007 tarihine kadar uygulanmak üzere, 26/07/2001-31/12/2005 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvilleri ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar toplamının 2006 yılında 191.089,20 YTL'si, 2007 yılında ise bu tutarın yeniden değerleme oranında artırılmasıyla bulunacak tutar gelir vergisinden istisna edilmiştir. İstisna kapsamına giren kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi, diğer gelirler dolayısıyla verilecek beyannameye bu kazançlar dahil edilmeyecektir.
Bu durumda, gerek 01/01/2006 tarihinden önce gerekse bu tarihten sonra ihraç edilen Eurobondların elde tutulması sürecinde elde edilen faiz gelirlerinin tam ve dar mükellef gerçek kişiler yönünden vergilendirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır.

5.2.1- Tam Mükellef Gerçek Kişiler

Gelir Vergisi Kanununun 3 üncü maddesine göre, tam mükellef gerçek kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilmektedir.

Tam mükellef gerçek kişilerce elde edilen faiz gelirinin 26/07/2001 tarihinden önce ihraç edilen Eurobondlara ilişkin olması halinde, bu gelirlere Geçici 59 uncu maddedeki istisna uygulanmayacak olup, faiz gelirinin 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan beyan sınırını aşması halinde, tamamının yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

31/12/2007 tarihine kadar uygulanmak üzere, 26/07/2001-31/12/2005 tarihleri arasında ihraç edilen Eurobondlardan faiz geliri elde edilmesi durumunda ise, Geçici 59 uncu maddeye göre ilgili yıl için belirlenmiş istisna tutarı düşülecek olup, kalan tutarın beyan sınırını aşması halinde bu tutarın tamamı beyan edilecektir.

Tam mükellef gerçek kişilerce elde edilen faiz gelirinin 01/01/2006 tarihinden sonra ihraç edilen Eurobondlara ilişkin olması halinde, bu gelirlere Geçici 59 uncu maddedeki istisna uygulanmayacak, beyan sınırının aşılması halinde, tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir.

Eurobondların döviz cinsinden ihraç edilmesi nedeniyle, bu kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları irat sayılmadığı gibi, elde edilen gelirlere indirim oranı uygulaması da söz konusu değildir. Bu uygulamada Eurobondların ihraç tarihinin herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

5.2.2- Dar Mükellef Gerçek Kişiler

Gelir Vergisi Kanununun 6 ncı maddesine göre, Türkiye'de yerleşik olmayan gerçek kişiler (dar mükellefler) sadece Türkiye içinde elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilmekte olup, aynı Kanunun 7 nci maddesinde de kazancın Türkiye'de elde edilmesi, sermayenin Türkiye'de yatırılmış olmasına bağlanmıştır.

Diğer taraftan, Gelir Vergisi Kanununun 86 ncı maddesinin 2 numaralı fıkrasına göre, dar mükellef gerçek kişiler tarafından elde edilen ve tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle

vergilendirilmiş olan menkul sermaye iratları için yıllık beyanname verilmemekte, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmemektedir.

Dolayısıyla, dar mükellef gerçek kişilerce Eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri, Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş kabul edildiğinden, bu kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyeceği gibi, diğer gelirlerin beyanı halinde de beyannameye dahil edilmeyecektir.

5.3- Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesi

Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80 inci maddesine göre, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak vergilendirilmektedir.

Söz konusu menkul kıymetlerin alım-satımından elde edilen değer artış kazançlarında vergilendirmeye esas alınacak kazanç, Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 81 inci maddesine göre elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan kıymetin maliyet bedeli ile elden çıkarılma dolayısıyla yapılan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunacaktır.

Eurobondların elden çıkarılmasından doğan kazanç, elden çıkarma karşılığında elde edilen yabancı para tutarının Yeni Türk Lirası karşılığından, bunların alımında ödenen yabancı para tutarının Yeni Türk Lirası karşılığı ve varsa alım-satım giderlerinin düşülmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Gelir Vergisi Kanunun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, bankalar ve aracı kurumlar tarafından menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark ile alış ve itfa bedelleri arasındaki fark ve dönemsel getiriler üzerinden tevkifat yapılması gerekmekte ancak, Hazine tarafından ihraç edilen Eurobondların itfası ve alım-satımı neticesinde elde edilen gelirler madde kapsamında yer almamaktadır.

Bu durumda, gerek 01/01/2006 tarihinden önce gerekse bu tarihten sonra Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım-satımından elde edilen değer artış kazançlarının tam ve dar mükellef gerçek kişiler yönünden vergilendirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır.

5.3.1- Tam Mükellef Gerçek Kişiler

Tam mükellef gerçek kişilerce, 26/07/2001 tarihinden önce ihraç edilen Eurobondlardan değer artış kazancı elde edilmiş olması halinde, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 59 uncu maddesinde yer alan istisna uygulanmayacak olup, maliyet bedeli endekslemesi yapıldıktan sonra bulunacak kazançtan anılan Kanunun mükerrer 80 inci maddesinde yer alan istisna (2006 yılı için 14.000 YTL) düşüldükten sonra kalan tutar ne olursa olsun beyan edilecektir.

Kazancın tespitinde maliyet bedeli, menkul kıymetin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Türkiye İstatistik Kurumunca belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilecektir. 2006 yılının Ocak ayından itibaren toptan eşya fiyat endeksi yerine, üretici fiyat endeksi yayımlanmaktadır. Bu nedenle 01/01/2006 tarihinden sonra yapılan endekslemelerde toptan eşya fiyat endeksi yerine, üretici fiyat endeksi dikkate alınacaktır.

31/12/2007 tarihine kadar uygulanmak üzere, 26/07/2001-31/12/2005 tarihleri arasında ihraç edilen Eurobondlarla ilgili olarak değer artış kazancı elde edilmesi durumunda, maliyet bedeli endekslemesi yapıldıktan sonra bulunacak kazanç tutarından Geçici 59 uncu maddede yer alan istisna tutarı düşülecek ve kalan tutar ne olursa olsun beyan edilecektir.

Öte yandan, 5281 sayılı Kanunla mükerrer 81 inci maddeye eklenen hükümle, 01/01/2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere, endekslemenin yapılabilmesi için artış oranının % 10 veya üzerinde olması şartı getirilmiş olmakla birlikte, 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilen eurobondların elden çıkarılması durumunda, artış oranı % 10'dan az olsa dahi kazancın tespiti sırasında endeksleme yapılabilecektir.

01/01/2006 tarihinden sonra ihraç edilen Eurobondlardan alım-satım kazancı elde edilmesi durumunda da Geçici 59 uncu ve mükerrer 80 inci maddelerdeki istisna uygulanmayacak, maliyet bedeli endekslemesi yapıldıktan sonra bulunacak kazanç, tutarı ne olursa olsun beyan edilecektir.

5.3.2- Dar Mükellef Gerçek Kişiler

Gelir Vergisi Kanununun 7 nci maddesine göre, diğer kazanç ve iratlar için bu kazancı doğuran işin veya muamelenin Türkiye'de ifa edilmesi veya Türkiye'de değerlendirilmesi, kazanç ve iradın Türkiye'de elde edildiğini göstermektedir. Aynı maddede değerlendirmeden maksadın, ödemenin Türkiye'de yapılması veya ödeme yabancı memlekette yapılmışsa, Türkiye'de ödeyenin veya nam ve hesabına ödeme yapılanın hesaplarına intikal ettirilmesi veya karından ayrılması olduğu belirtilmektedir.

Bu kapsamda, yurt dışında ihraç edilen Eurobondların yine yurt dışında yerleşik kişiler tarafından Türkiye'de yerleşik bir kuruluşta hesap açılması suretiyle Türkiye'de alım-satımının yapılması halinde elde edilen değer artış kazançları Türkiye'de vergiye tabi bulunmaktaydı.

Gelir Vergisi Kanununun 101 inci maddesine göre; menkul malların ve hakların elden çıkarılmasından doğan diğer kazanç ve iratların mal ve hakların Türkiye'de elden çıkarıldığı yerin vergi dairesine, kazancın iktisap olunduğu tarihten itibaren 15 gün içinde münferit beyanname ile beyan edilmesi zorunluydu.

Bu çerçevede, dar mükelleflerin değer artış kazancı elde etmeleri halinde vergilendirmeye esas kazanç, dar mükellef gerçek kişi veya daimi temsilcisi tarafından kazancın elde edildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde münferit beyanname ile beyan edilmekteydi.

Kanunun 107 nci maddesinde ise dar mükellefiyette; mükellefin Türkiye'de daimi temsilcisi mevcutsa mükellef hesabına daimi temsilci (Türkiye'de birden fazla daimi temsilcisinin mevcudiyeti halinde, mükellefin tayin edeceği, tarhiyat tarihine kadar böyle bir tayin yapılmamışsa temsilcilerden herhangi birisi), daimi temsilci mevcut değilse kazanç ve iratları yabancı kişiye sağlayanlar, tarhiyata muhatap tutulmaktaydılar.

Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen borçlanma senetlerinin (Eurobondların) yurt dışında yerleşik ve dar mükellefiyet esasında vergilendirilen gerçek kişi veya kurumlarca, Türkiye'de yerleşik kurumlara satış işleminin yapılmış olması durumunda; alım yapan, kendisine satışı yapan dar mükellef gerçek kişi veya kurumun bu işlemden ne kadar kazanç

elde ettiğini bilecek durumda olmayan Türkiye'de yerleşik kurumların, yabancı gerçek kişi veya kuruma kazanç sağlayan kişi olarak kabul edilmesi ve bu çerçevede bu alış işlemi nedeniyle tarhiyata muhatap tutulması söz konusu değildi.

07/07/2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5527 sayılı Kanunla, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (7) numaralı fıkrasına eklenen cümlede, anılan maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca tevkifata tabi tutulsun tutulmasın, dar mükellef gerçek kişi veya kurumlarca Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmeyeceği belirtilmiştir. Bu çerçevede dar mükellef gerçek kişi veya kurumların Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağladıkları kazançlar münferit veya özel beyan konusu yapılmayacaktır.

Bu uygulamada, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin ihraç tarihinin bir önemi bulunmamaktadır.

5.4- Konu ile İlgili Özellik Arzeden Hususlar

Tebliğin (5) numaralı bölümünde, sadece Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin (Eurobond) elde tutulması ve elden çıkarılması durumunda yapılacak vergilendirme işlemleri konusunda açıklama yapılmış olup birden fazla gelir unsurundan gelir elde edilmesi durumunda, 11/02/2004 tarih ve 16 numaralı Gelir Vergisi Sirkülerinde yapılan açıklamaların dikkate alınması gerekmektedir.

Tam mükellefiyete tabi mükelleflerin yabancı memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratlar için mahallinde ödedikleri benzer vergiler Gelir Vergisi Kanununun 123 üncü madde hükümleri çerçevesinde, Türkiye'de tarh edilen gelir vergisinin yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden kısmından indirilebilecektir.

Dar mükellef gerçek kişiler için yapılan vergilendirmede, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları da dikkate alınacaktır.

Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden (Eurobond) ticari işletmelerce elde edilen faiz geliri ve değer artış kazancının tespitinde ise ticari kazanç hükümleri uygulanacaktır.

Tebliğ olunur.

(1) 30/12/2005 tarihli ve 26039 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
(2) 07/07/2006 tarihli ve 26221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

MENKUL KIYMET VE DİĞER SERMAYE PİYASASI ARACININ BAŞKA BANKA VEYA ARACI KURUMA AKTARIM BİLDİRİMİ

AKTARMAYI YAPAN BANKA / ARACI KURUM	
Ticari Ünvanı	
Vergi Kimlik No.	
Vergi Dairesi	

Aktarmayı Talep Edenin		**Aktarılan Menkul Kıymetin**				Aktarmanın Yapıldığı Banka/Aracı Kurum	**Aktarma Yapılanın**	
Adı-Soyadı/Ünvanı	Vergi Kimlik No.	Türü	Alış/İhraç Tarihi	Tutarı	Kup. Baş. Fazla Öd. Tut.		Adı-Soyadı/Ünvanı	Vergi Kimlik No.

Başlık: Gelir Vergisi Sirküleri/45
Tarih: 18/01/2006
Sayı: GVK-45/2006-2/ Tevkifat uygulaması-1

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelir İdaresi Başkanlığı

Gelir Vergisi Sirküleri/45

Konusu : Mevduat faizleri, kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığında ödenen kar payları ve repo gelirleri üzerinden yapılması gereken vergi tevkifatı
Tarihi : 18/01/2006
Sayısı : GVK-45/2006-2/ Tevkifat uygulaması-1
İlgili olduğu maddeler : Gelir Vergisi Kanunu Geçici Madde 67

1. Giriş

Gelir Vergisi Kanununa 5281 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle eklenen Geçici 67 nci maddede, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

Söz konusu düzenlemelere ilişkin ayrıntılı açıklamalar 30/12/2005 tarihli ve 26039 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 257 Seri Numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılmıştır.

Mevduat faizleri, repo gelirleri ve kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığında ödenen kar payları üzerinden yapılacak tevkifata ilişkin açıklamalar bu sirkülerin konusunu oluşturmaktadır.

2. Yasal Düzenleme

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (4) ve (5) numaralı fıkraları aşağıdaki gibidir:

" 4) Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

5) Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa

yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz.”

3. Tevkifat Uygulaması

Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirlere ilişkin tevkifat uygulamasında, gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, gerek vergi kanunlarında gerekse kendi özel kanunlarında gelir ve kurumlar vergisinden muaf olduğu belirtilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirler üzerinden Geçici 67 nci maddenin (4) numaralı fıkrası gereğince tevkifat yapılacaktır. Bu çerçevede, söz konusu gelirlerin kamu kurum ve kuruluşlarınca elde edilmesi durumunda da tevkifat yapılacağı tabidir.

Yukarıda sözü edilen kurum ve kuruluşlarca elde edilen gelirlerin 01/01/2006 tarihinden önce Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi hükümlerine göre tevkifat kapsamı dışında bırakılmış olması, bu gelirler üzerinden Geçici 67 nci madde kapsamında yapılacak tevkifata ilişkin olarak hüküm ifade etmemektedir.

Öte yandan, menkul sermaye iratlarında elde etme tahsil esasına bağlı olduğundan, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan gelirler üzerinden, 01/01/2006 tarihinden itibaren ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır. Söz konusu gelirlere ilişkin hesapların açılış tarihinin 2005 yılı olması veya 2005 yılında vadesinin yenilenmiş bulunması durumu değiştirmeyecektir.

Duyurulur.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı

KAYNAKÇA;

KİTAPLAR

- **A. Naci ARIKAN,** Opsiyon Sözleşmelerinin İşlevi ve Vergisel Boyutu,TÜRMOB Yayınları Sirküler Rapor Serisi, Seri No: 2000-11,

- **Ahmet EROL-A.Ercan YILDIRIM**, "Menkul Kıymetlerin Vergilendirilmesi", Yaklaşım Yayınları, Şubat/2001, Ankara,

- **Cem TEKİN-Emre KARTALOĞLU**, "Kurumlar Vergisi Rehberi", Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, 2005, İstanbul,

- **Faruk SABUNCU-Filiz KESKİN**, "Gerçek Kişilerde Para ve Sermaye Piyasası Araçlarından Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi", Beta Yayınları, Şubat 2005, İstanbul,

- **Mustafa AKIL-Erdal CANPOLAT**, "Menkul Sermaye İratları ve Borsa Kazançlarının Vergilendirilmesi", Maliye Gelirler Kontrolörleri Vakfı Yayını, Nisan 2001, İstanbul,

- "Sermaye Piyasası ve Borsa Temel Bilgiler Kılavuzu, İMKB Yayınları, 15. Bası, İstanbul,

MAKALELER

- **A. Murat YILDIZ**, "Menkul Kıymet Alım–Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi", E-Yaklaşım , Nisan 2005, Sayı: 21

- **A. Naci ARIKAN,** "Özel Sektör Tarafından İhraç Edilen Tahvillerle İlgili Olarak Yaşanan Sorunlar ve Gerçek Şahıslar Açısından 2004 Yılı Vergilendirmesi", Vergi Dünyası Dergisi, Şubat-2005, Sayı: 282,

- **Akın TAVUZ**, "Kuponlu Tahvillerde Alış Bedeli", Vergi Dünyası Dergisi, Eylül/2005, Sayı: 289

- **Azmi DEMİRCİ**, "Ödünç Hisse Senedi İşlemlerinde "Elden Çıkarma ve Vergiye Tabi Kazancın Belirlenmesi", Vergi Dünyası, Temmuz 2000, Sayı: 227

- **Cem TEKİN**, "2006-2015 Yılları Arasında Elde Edilen Mevduat Faizi ve Repo Gelirlerinin Vergilendirilmesi" Vergi Sorunları Dergisi, Kasım/2005, Sayı: 206

- **Cem TEKİN**, "2006 Yılından İtibaren Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden İstisna Kazançları Üzerinden Yapılacak Tevkifat Uygulaması", Mali Pusula, Ekim/2006, Sayı. 22

- **Cem TEKİN**, "Gerçek Kişiler Tarafından Elde Edilen Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Gelirlerinin Vergilendirilmesi", Vergi Sorunları Dergisi, Mart/2004, Sayı: 186

- **Cem TEKİN**, "Gerçek Kişilerce 2006 Yılında Elde Edilecek Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Faizlerinin Vergilendirilmesi-I", Yaklaşım, Sayı: 156, Aralık/2005

- **Cem TEKİN**, "Gerçek Kişilerce 2006 Yılında Elde Edilecek Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Faizlerinin Vergilendirilmesi-II", Yaklaşım, Sayı: 157, Kasım/2006

- **Cem TEKİN**, "Menkul Kıymetlerden Elde Edilen Gelirler Üzerinden Yeni Sistem Uyarınca Yapılacak Tevkifat Uygulaması", Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı: 23, Kasım/2005

- **Cem TEKİN**, "Menkul Kıymet Gelirleri Üzerinden Yapılacak Tevkifat İle İlgili Olarak 5527 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler" Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, Ekim/2005

- **Cem TEKİN**, "Mevduat Faizleri Üzerinden G.V.K.'nun 94. ve Geçici 67. Maddeleri Uyarınca Yapılacak Tevkifatın Karşılaştırılması", Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Aralık/2005, Sayı: 24,

- **Cem TEKİN**, "Yabancı Memleketlerde Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi" Yaklaşım Dergisi, Eylül 2004, Sayı: 141,

- **Cem TEKİN**, "Yatırım Fon ve Ortaklıklarının Portföy İşletmecilik Kazançları Üzerinden 2006 Yılından İtibaren Yapılacak Tevkifat Uygulaması", E-Yaklaşım, Kasım/2005,

- **Cem TEKİN**, "Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Tevkif Suretiyle Ödedikleri Vergilerin Mahsup ve İadesinde Sorun", Vergi Sorunları Dergisi, Eylül/2006, Sayı; 216

- **Ekrem SARISU**, "2002 Yılı Eurobond Gelirlerinin Vergilendirilmesi", Yaklaşım, Ekim/2002

- **Emre KARTALOĞLU**, "Kamu Kağıtları ve Tahvillerden Elde Edilen Gelirler Üzerinden 2006 Yılından İtibaren Yapılacak Vergi Tevkifatı ve Bu Tevkifatın Eski Uygulama İle Farkları", Vergi Sorunları Dergisi, Kasım/2005, Sayı: 207

- **Emre KARTALOĞLU,** Emre; Menkul Kıymet Satış Kazancının Tespitinde Endeksleme Sonucu Oluşan Zararların Mahsubu Mümkün Müdür? Lebib Yalkın Dergisi. Sayı: 9

- **Emre KARTALOĞLU**, "5281 Sayılı Kanunla Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilemesine Yönelik Yapılan Düzenlemeler Sonrasında, Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin İştirak Hissesi Satış Kazançları ve İştirak Hissesi Kar Paylarının Vergilendirilmesi", E-Yaklaşım, Ocak/2006,

- **Emre KARTALOĞLU,** "Menkul Kıymet Yatırım Fon Ve Ortaklıklarının Elde Ettikleri Kazançlar İle Bu Fon Ve Ortaklıklardan Elde Edilen Kazançlarda Tevkifat Uygulaması", Vergi Sorunları Dergisi, Kasım 2006.

- **Ercan ALPTÜRK**, "Sermaye Piyasasında Kurtaj Gelirleri ve Özellikleri", Vergi Sorunları Dergisi, Kasım 2005, Sayı: 206

- **Erdoğan SAĞLAM**, "Yatırım Fon ve Ortaklıklarından Elde Edilen Kar Payları ile Bunların Katılma Belgesi ve Hisse Senetlerinin Alım-Satımından Doğan Kazançların Vergilendirilmesi", Yaklaşım, Mart/2000,

- **Ertuğrul CİN**, "Kuponlu Devlet İç ve Dış Borçlanma Senetlerinin Gerçek Kişiler Tarafından Elden Çıkarılmasında ve Kupon İtfalarında Matrahın Tespitindeki Sorun: Kirli Fiyat", Vergi Dünyası, Ağustos/2005, Sayı: 288

- **Filiz KESKİN**, "Hukuki ve Vergisel Açıdan Menkul Kıymetlerin Ödünç ve Açığa Satış İşlemleri", Vergi Dünyası, Ekim 2003, Sayı: 266

- **Gündoğan DURAK**, "2006 Yılından İtibaren Hisse Senetlerinin Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi", Vergi Dünyası, Eylül/2005, Sayı: 289

- **Gündoğan DURAK**, "Menkul Kıymetlerden Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesinde Yeni Esaslar", Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, Eylül/2005, Sayı: 209

- **Gürol ÜREL**, "Yatırım Fonu Katılma Belgelerinden Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi", Yaklaşım, Ekim/2000,

- **İbrahim KUMLUCA**, "Mevduat ve Kredilerin Dönem Sonu Değerlemesi", Vergi Sorunları Dergisi, Aralık/2005, Sayı: 207

- **İrfan VURAL**, "Yeni Bir Tevkifat Uygulaması: Menkul Kıymetler ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının Elde Tutulması ve Elden Çıkarılması Nedeniyle Sağlanan Gelirler Üzerinden Yapılacak Tevkifat", Yaklaşım, Eylül/2005, Sayı: 153,

- **İrfan VURAL**, "Mevduat Faizleri ve Repo Gelirleri Üzerinden 01.01.2006 Tarihinden İtibaren Yapılacak Tevkifat", Yaklaşım, Ekim/2005, Sayı: 154

- **Levent BAŞAK,** "Çifte veya Mükerrer Vergileme Problemini Ortadan Kaldıran Ulusal ve Uluslararası Araç ve Tedbirler", Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz/2005, Sayı: 202,

- **M. Emin AKYOL**, "Menkul Kıymetlerden Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesinde Yeni Esaslar", Vergi Dünyası, Ekim/2005, Sayı: 290

- **Muhsin ÇELİK, Seçkin GÖNEN,** "Sermaye Piyasası Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Açısından Menkul Kıymetlerin İncelenmesi", Vergi Sorunları Dergisi, Mart 2006, Sayı: 210, S. 145

- **Nuri DEĞER**, "Hisse Senetlerinin 2005 Ve 2006 Yıllarında Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi Koşulları-I", Yaklaşım Dergisi / Ekim 2005 / Sayı: 154

- **Nuri DEĞER**, "Hisse Senetlerinin 2005 Ve 2006 Yıllarında Elden Çıkarılmasından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi Koşulları-II", Yaklaşım Dergisi / Kasım 2005 / Sayı: 155

- **Osman SARAÇ**, "Katılma Hesabı ve Kar Zarar Ortaklığı Kazançlarının Vergilendirilmesi", Vergi Dünyası, Ağustos 2005, Sayı: 288

- **Selman KOÇ**, "2006 Yılından İtibaren Borsa Kazançlarının Vergilendirilmesinde Uygulanacak Esaslar", Vergi Dünyası, Ekim/2005, Sayı: 290

- **Sezgin ÖZCAN**, "Dernek ve Vakıflar ile Sendika ve Meslek Odalarının Faiz ve Repo Gelirlerine Vergi", Yaklaşım Dergisi, Sayı: 156, Aralık/2005,

- **Şeref DEMİR**, "Çıkarılmış Tahvillerin Muhasebesi ve Vergisel Denetimi", Vergi Sorunları Dergisi, Aralık/2005, Sayı: 207

- - **Şeref DEMİR**, "Vadeli İşlemler ve Opsiyon Sözleşmelerinin G.V.K.'nın Geçici 67'nci Maddesine Göre Vergilendirilmesi", Vergi Sorunları Dergisi, Ocak/2006, Sayı: 208

- **Şükrü KIZILOT**, "Borsa kazançlarının vergisinde son durum ne" Hürriyet Gazetesi 01.10.2005

- **Şükrü KIZILOT**, "Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçlarının, 2005 ve 2006-2015 Dönemi Getirilerinin Vergilendirilmesi", Yaklaşım Dergisi, Sayı: 154, Ekim/2005,

- **Şükrü KIZILOT**, " Vadesi 2006 Yılına Sarkan Hesaplarda Stopaj Oranının Ne Olacağı", Yaklaşım Dergisi, Sayı: 155, Kasım/2005,

- **Tahir ERDEM**, "Vadesi İzleyen Döneme Sarkan Mevduat ve Kredi Sözleşmelerine İlişkin Alacak ve Borçların Değerlemesi", Yaklaşım Dergisi, Sayı: 143

- **Üzeyir EYİMAYA**, "5281 Sayılı Kanun İle Yatırım Fon ve Ortaklıkları İçin Öngörülen Yeni Vergileme Rejimi", Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, Ağustos/2005, Sayı: 208

- **Üzeyir EYİMAYA**, "01.01.2006 Tarihinden İtibaren İktisap Edilecek Menkul Kıymetlerin Satışından Doğan Kazançların Vergilendirilmesi", Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, Temmuz/2005, Sayı: 207

- **Yafes PEHLİVAN**, "Menkul Sermaye İratlarının Vergilendirilmesi", Yaklaşım Dergisi / Şubat 2005 / Sayı: 146